

Tři kamarádi

Erich Maria Remarque

Erich Maria Remarque
Tři kamarádi

Čs. vydání z roku 1985

Obloha byla žlutá jako mosaz a ještě nebyla začouzená kouřem z továrních komínů. Za střechami továren jasné zářila. Každou chvíli muselo vyjít slunce. Podíval jsem se na hodinky. Ještě nebylo osm. Chybělo čtvrt hodiny.

Otevřel jsem vrata a připravil benzínovou pumpu. V tuto dobu už zpravidla začínaly přijíždět vozy, které chtěly tankovat. Tu jsem za sebou zaslechl chraplavý.- skřek — zvuk, jako by někdo pod zemí vytahoval rezavý šroub. Zastavil jsem se a naslouchal. Pak jsem se vrátil přes dvůr k dílně a opatrně jsem otevřel dveře. V šeré místnosti vrávoralo strašidlo. Mělo špinavý bílý šátek, modrou zástěru, tlusté pantofle, mávalo koštětem a vážilo devadesát kilo: byla to uklízečka Matylda Stossová.

Chvíli jsem stál a díval se na ni. Byla půvabná asi jako hroch, když se tu tak motala mezi kapotami automobilů a tlumeně si prozpěvovala píseň o věrném husaru. Na stole u okna stály dvě láhve koňaku. Jedna z nich byla téměř prázdná. Včera večer byla ještě plná. Zapomněl jsem ji schovat.

„Ale paní Stossová“, řekl jsem.

Zpěv zmlkl. Koště padlo na zem. Blažený úsměv pohasl. Teď jsem byl strašidlem já. „Ježíšikriste“, zakoktala Matylda a upřela na mne zarudlé oči. „Vás jsem nečekala.“

„To věřím. Chutnalo?“

„Ale jo - jenže je mi to trapné.“ Otřela si ústa. „Krvě by se ve mně nedořežal.“

„No, to přeháníte. Jste jen pěkně zřízená.“

S námahou stála zpříma. Její knírek se zachvíval a oční víčka jí mžikala jako starému výru. Znenáhla však se jí začínalo vyjasňovat. Odhodlaně postoupila o krok.

„Pane Lohkamp - jsme jenom lidé - nejdříve jsem si jen přičuchla, a pak jsem si trochu lokla, protože jsem pořád nějak slabá na žaludek - jo, a pak - pak mě musel posednout sám satan. Nemáte uvádět chudáka ženskou do pokušení a nechávat tu válet flašky.«

Nebylo to poprvé, co jsem ji takto přistihl. Přicházela sem každé ráno asi tak na dvě hodiny, aby poklidila v dílně. Mohli jsme před ní klidně nechat ležet bůhvíkoli peněz, a ona se jich ani nedotkla, ale na kořalku byla jako myš na špek.

Zvedl jsem láhev. „Koňaku pro zákazníky jste se ani nedotkla - ovšem ten dobrý pana Köstera jste vytáhla všechnen.“

Vrásčitou Matyldinou tváří se mihl úsměv. „Což o to vím, co je dobré. Ale snad byste mě neprozradil, pane Lohkamp? Mě, bezbrannou vdovu?“

Zavrtěl jsem hlavou. „Dnes ne.“

Popustila si sukni. „To radši zmizím. Kdyby přišel pan Köster - pámbu se mnou.“

Šel jsem ke skříni a otevřel ji. „Matyldo!“

Spěšně se přibátolila. Vzal jsem hnědou láhev.

Zvedla ruce jakoby na protest. „Ne, ne, to jsem nebyla já! Na mou čest! Tohohle jsem se ani nedotkla.“

„Vím,“ řekl jsem a nalil plnou sklenku. „Znáte to?“

„Aby ne!“ Olízla si rty. „Rum. Originál jamajský.“

„Správně. Tak teda tu sklenku vypijte.“

„Já?“ Trhla sebou. „Pane Lohkamp, to je moc! To budu mít hlavu v jednu ohni! Stará Stossová tajně vyzunkne váš koňak, a vy jí tu ještě špendýrujete rum. Vy jste světec, na mou duši! Ale ať mě šlak trefí, jestli něco takového vezmu.“

„Nu?“ řekl jsem a zatvářil se, jako bych chtěl sklenku zase odtáhnout.

„Tak teda jo!“ Spěšně ji uchopila. „Člověk musí brát dobro, jak přichází. I když ho nechápe. Na zdraví! Máte snad narozeniny?“

„Ano, Matyldo. Uhodla jste.“

„Opravdu?“ vzala mě za ruku a potřásla jí. „Nejsrdečnější blahopřání! Ať máte peněz jako želez! Pane Lohkamp,“ otřela si ústa – „jsem tak dojatá - na to musím bez-podmínečně vypít ještě jednu. Vždyť vás mám ráda jako syna.“

„Dobrá, dobrá,“

Nalil jsem jí ještě sklenku. Obrátila ji do sebe a s chvalořečením opustila dílnu.

* * *

Uklidil jsem láhev a usedl ke stolu. Bledé slunce mi svítilo oknem na ruce.

Podivuhodný pocit, takové narozeniny, i když si to člověk nepřipouští. Třicet let - bývaly časy, kdy jsem se domníval, že se nedožiju ani dvacítky. A pak - vytáhl jsem z přihrádky arch papíru a začal počítat. Děťství, škola - to byla daleká, dávno zašlá minulost, to už ani nebylo pravda. Opravdový život začal teprve v roce 1916. To jsem byl právě rekrutem, hubeným, vytáhlým. bylo mi osmnáct a podle povelů vousatého poddůstojníka jsem cvičil na oranici „k zemi“ a „vztyk“. Jednou večer mě přišla do kasáren navštívit maminka, musela však na mne přes hodinu čekat. Nesbalil jsem tehdy tornu podle předpisu, a musel jsem proto za trest ve volném čase drhnout latríny. Chtěla mi pomoci, ale nesměla. Plakala a já byl tak unaven, že jsem usnul, když ještě seděla u mne.

1917. Flandry. Middendorf a já jsme si v kantýna koupili láhev červeného vína. Chtěli jsme se trochu povyrazit. Ale nedostali jsme se k tomu. Časně zrána spustili Angličané těžkou palbu. V poledne byl zraněn Köster, odpoledne padli Meyer a Deters. A večer, když už jsme si mysleli, že je klid, a otevřeli jsme láhev, objevil se plyn a vproudil do krytů. Vytáhli jsme sice masky včas, ale Middendorfova byla vadná. Když to zpozoroval, bylo už pozdě. Než ji strhl a našel novou, nalokal se příliš plynu a začal zvracet krev. Zemřel příštího jitra, zelený a černý ve tváři. Krk měl úplně rozdrásaný, jak se ho snažil nehty rozškrábat, aby měl vzduch.

1918. To bylo v lazaretě. Několik dní předtím přišel nový transport. Papírové obvazy. Těžká zranění. Po celý den přijížděly a odjížděly ploché operační vozíky. Často se vracely prázdné. Vedle mne ležel Josef Stoll. Neměl už nohy, ale ještě to nevěděl. Nebylo to vidět, neboť příkrývka ležela na drátěné konstrukci. Taky by tomu byl ani nevěřil, neboť cítil v nohou bolest. V noci zemřeli na našem pokoji dva. Jeden z nich umíral pomalu a velmi těžce.

1919. Zase doma. Revoluce. Hlad. Venku rachot strojních pušek. Vojáci proti vojákům. Kamarádi proti kamarádům.

1920. Puč. Karel Bröger zastřelen. Koster a Lenz zatčeni. Moje matka v nemocnici. Rakovina v posledním stadiu.

1921 - Vzpomínal jsem. Nic. Rok prostě chyběl.

1922. Byl jsem železničním dělníkem v Durynsku.

1923. Reklamním šéfem továrny na gumu. To bylo za inflace. Měsíčně jsem vydělával dvě stě bilionů marek. Dvakrát za den byla výplata a po ní vždycky půl hodiny volno, abychom si mohli doběhnout do krámu a něco koupit, než bude vyhlášen nový kurs dolaru - pak totiž měly peníze hodnotu zase o polovinu nižší.

A dál? Další léta? Odložil jsem tužku. Nemělo smysl všechno vypočítávat. Taky jsem si to už dál nepamatoval přesně. Všechno se mi pletlo. Poslední narozeniny jsem slavil v Café International. Tam jsem byl zaměstnán rok jako pianista, abych dělal náladu. Pak jsem se znovu setkal s Kösterem a Lenzem. A teď sedím tady, v autoopravně:

Autodílna Koster a spol. To „spol.“ je Lenz a já, ale dílna vlastně patří jen Kosterovi. Kdysi byl naším spolužákem a rotným; pak pilotem, později na nějaký čas studentem, pak závodníkem - a nakonec koupil tuhle boudu. Zprvu se přidal Lenz, který se několik let potloukal po Jižní Americe - pak já.

Vytáhl jsem z kapsy cigaretu. Vlastně jsem mohl být docela spokojen. Nejsem na tom špatně, mám práci, jsem silný, hned tak se neunavím, jsem zdravý, jak se tak říká ale přece jen je lepší příliš o tom nepřemýšlet. Zvláště když je člověk sám. A hlavně večer ne. To se ještě občas vynoří něco z minulosti a strnule se to dívá na člověka mrtvýma očima. Ale na to má člověk kořalku.

* * *

Venku zaskřípěla vrata. Roztrhal jsem lístek s daty svého života a zahodil vše do koše na papír. Dveře se rozlétly. Na prahu stál Gottfried Lenz, dlouhý, hubený, s hřívou plavou jako sláma a s nosem, který se k němu vůbec nehodil.

„Robby,“ zařval, „ty starý ulejšváku, vstaň a hni kostrou! Chtějí s tebou mluvit tvoji představení!“

„K čertu!“ Vstal jsem. „Myslel jsem, že si na to nevzpomenete. Buďte ke mně milosrdní.“

„To by se ti tak hodilo!“ Gottfried položil na stůl balíček, až to hlučně zachrastilo. Za ním vešel Köster. Lenz přede mnou napřímil.

„Robby, co ti přeběhlo dnes ráno první přes cestu?“

Uvažoval jsem. „Tancující stará baba.“

„Panenko svatá! Špatné znamení! Ale hodí se k tvému horoskopu. Včera jsem ho sestavil. Jsi narozen ve znamení střelce, nespolehlivý, kolísavý, třtina ve větru a s pošramocným Jupiterem v tomto roce. Protože tu Otto a já zastupujeme tvého otce a matku, dám ti nejdřív něco, co tě bude ochraňovat. Vezmi si tenhle amulet! Kdysi mi ho věnovala pravnučka Inků. Měla modrou krev, platfus, vši. A dar předvídat budoucnost. „Bílý cizince,“ řekla mi, „nosili to králové, je v tom síla Slunce, Měsíce a Země, o menších planetách už vůbec nemluvě - dej mi za něj stříbrný dolar na kořalku, a je tvůj.“ Aby se nepřetrhl řetěz štěstěny, odevzdávám amulet tobě. Bude tě chránit a tvého nelaskavého Jupitera zažene!“

Zavěsil mi na krk malou černou figurku na tenkém řetízku. „Tak! To je proti té vyšší mizérii - a proti té každodenní šest lahvi rumu od Otty! Je dvakrát tak starý jako ty!“

Rozbalil balík a postavil láhve do ranního slunce. Třpytily se jako jantar.

„Vypadají báječně,“ řekl jsem. „Kdes to sehnal, Otto?“

Köster se zasmál. „To je zamotaná historie. Příliš dlouhá na vyprávění. Ale poslyš, jak se vlastně cítíš? Jako třicetiletý?“

Odmítavě jsem potřásl hlavou.

„Jako šestnáctiletý a padesátiletý zároveň. Nijak zvláště.“

„Tomu ty říkáš nijak zvláště?“ řekl Lenz.

„Nic lepšího nemůže být. Zvítězils tak suverénně nad časem a žiješ dvojnásobně.“

Köster na mne pohlédl. „Nech ho, Gottfriede,“ řekl. Narozeniny působí mocně na sebevědomí. Zvláště zrána. Však se z toho zase vzpamatuje.“

Lenz přimhouřil oči. „Čím méně sebevědomí má člověk, tím větší má cenu, Robby. Utěšuje tě to trochu?“

„Ne,“ řekl jsem, „ani za mák. Než člověk za něco stojí, je už jen svým vlastním pomníkem. To se mi zdá namáhavé a nudné.“

„Filozofuje, Otto,“ řekl Lenz, „už je zachráněn. Překonal mrtvý bod. Mrtvý bod narozenin, kdy se člověk na sebe podívá a pozná, jaký je vlastně ubožák. Můžeme se zase klidně pustit do práce a naolejovat starému cadillaku vnitřnosti“

* * *

Pracovali jsme až do soumraku. Pak jsme se umyli a převlékli. Lenz pohlédl žádostivě na řadu lahví. „Neměli bychom jedné urazit hrdlo?“

„To ať rozhodne Robby,“ řekl Köster. „Nesluší se, Gottfriede, dávat to obdarovanému takhle po lopatě najevo.“

„Ještě neslušnější je nechat dárce žíznit,“ odpověděl Lenz a otevřel jednu láhev.

Dílnou se rychle rozšířila vůně.

„Panenko svatá!“ řekl Gottfried.

Všichni jsme si přičichli. „Fantastické, Otto. Člověk musí sáhnout k vysoké poezii, aby našel vhodné přirovnání.“

„Pro tuhle tmavou boudu je to škoda!“ rozhodl Lenz.

„Víte co? Vyjedeme si ven, někde se navečeříme a láhev si vezmeme s sebou. V boží přírodě ji vytáhnem.“

„Nádherné!“

Cadillac, na němž jsme odpoledne pracovali, jsme postavili stranou. Za ním stála pozoruhodná věc na kolech. Byl to závodní vůz Otty Köstera, pýcha dílny.

Köster koupil kdysi v dražbě za babku vůz, starou kraksnu na vysokých kolech. Odborníci, kteří tenkrát ten vůz viděli, označili ho bez váhání jako zajímavý kus do technického muzea.

Obchodník s konfekcí Boliwies, majitel továrny na dámské pláště a amatérský závodník, radil Ottovi, aby z toho udělal šicí stroj. Ale Köster na to nic nedal. Rozebral vůz jako kapesní hodinky a měsíc na něm pracoval až do noci. Jednoho večera se s ním objevil před barem, v němž jsme obvykle sedávali. Boliwies se smíchy div nerozsypal, když ho znovu uviděl, tak směšně totiž pořád vypadal. Ze žertu nabídl Ottovi sázku. Chtěl vsadit dvě stě marek proti dvaceti, přijme-li Otto závod s jeho novým sportovním vozem - dráha deset kilometrů, kilometr náskok Ottovu vozu. Köster sázku přijal. Všichni se smáli, neboť to slibovalo ohromnou psinu. Avšak Otto šel ještě dál: odmítl náskok, a aniž pohnul brvou, zvýšil sázku na tisíc marek proti tisíci markám. Boliwies se ho zaraženě zeptal, nemá-li ho odvézt do blázince. Místo odpovědi Köster jen nastartoval. A ihned oba vyrazili, aby rozhodli sázku.

Boliwies se vrátil za půl hodiny tak rozrušený, jako by byl spatřil nějakou obludu. Mlčky vyplnil šek a druhý na-víc. Chtěl vůz okamžitě koupit. Ale Köster se mu vysmál. Už by ho byl nedal za nic na světě. Ale i když vnitřek vozu byl bezvadný, zvenci vypadal stále ještě divoce. Posadili jsme na něj pro denní potřebu zvlášť staromódní karosérii, která se na něj náhodou právě hodila, lak byl sešlý, blatníky měly trhliny a střecha byla nejméně deset let stará. Mohli jsme to všecko vylepšit - ale měli jsme důvod to nedělat.

Vůz se jmenoval Karel. Karel - strašidlo silnic. Karel uháněl po silnici.

„Otto,“ řekl jsem, „tady přijíždí oběť.“

Za námi netrpělivě zahoukal těžký buick. Rychle nás doháněl. Za chvíli byly chladiče vedle sebe. Muž za volantem si pohrdavě změřil odrbaného Karla. Pak odvrátil pohled a zapomněl na nás.

Avšak za několik vteřin konstatoval, že Karel s ním stále ještě drží krok. Trochu se napřimil, pobaveně na nás pohledl a přidal plyn. Ale Karel se nedal. Malý a hbitý jako teriér vedle dogy, držel se vedle lokomotivy svítící niklem a lakem.

Muž sevřel volant pevněji. Neměl nejmenší potuchy, oč jde, a posměšně se ušklíbl. Zdálo se, že nám teď chce ukázat, co jeho bourák dokáže. Šlápl na plyn tak silně, že výfuk zašvitořil jako letní pole plné skřivánek. Avšak nic to ne-pomohlo; nepředjel nás. Karel, ošklivý a nevzhledný, se mu lepil k boku jako uhranutý. Muž na nás udiveně shlížel. Nechápal, že při rychlosti přesahující sto kilometrů není možno setřást staromódní káru, která je pod jeho úrovní. Užasle hleděl na tachometr, jako by ukazoval špatně. Pak dal plný plyn.

Vozy letěly vedle sebe po dlouhé, rovné silnici. Po několika stech metrech se náhle v protisměru objevil nákladák. Buick se musil zařadit za nás, aby se vozy mohly minout. Sotvaže se octl opět vedle Karla, přijížděl proti nám pohřební vůz s vlajícími stuhami věnců a buick musil znovu za nás. Pak byla silnice volná.

Muž za volantem zatím ztratil všechnu svou pýchu; vzteklý, se sevřenými rty tu seděl předkloněn - zmocnila se ho závodní horečka, jako by čest jeho života najednou závisela na jediném: děj se co děj nepovolit tomu čoklovi, který jel vedle něho.

My jsme naopak zdánlivě lhostejně dřepěli na sedadlech, Buick pro nás vůbec neexistoval. Köster hleděl klidně na silnici, já pohlížel znuděně do vzduchu: a Lenz, třebaže byl napjat k prasknutí, vytáhl noviny a tvářil se, jako by neměl nic důležitějšího na práci než právě teď číst.

Za několik okamžiků na nás Köster zamžoural. Karel nepatrně ubral na rychlosti a buick nás pozvolna předjížděl. Jeho široké, lesknoucí se blatníky se šinuly kolem nás. Výfuk nám s rachotem vchrstl modrý kouř do tváří. Pozvolna získal asi dvacet metrů - a v tom už se taky objevil, jak jsme očekávali, obličej majitele vozu v okně: vítězoslavně se šklebil. Domníval se, že vyhrál.

Ale muž učinil ještě něco. Nedovedl se zřící odvety. Pokynul nám, abychom ho dojeli. Učinil to zvlášť nedbale, jist svým vítězstvím.

„Otto!“ řekl Lenz nabádavě.

Ale nemusel nic říkat. V téže chvíli Karel vyrazil vpřed. Kompresor zařval. Kývající ruka v okně zmizela — neboť Karel přijal vyzvání; vyrazil vpřed. Řítil se nezadržitelně, vzdálenost zase dohnal - a nyní poprvé jsme vzali na vědomí cizí vůz. S nevinně tázavým pohledem jsme hleděli na muže za volantem; byli bychom rádi věděli, proč nám pokynul. Avšak muž se křečovitě díval na druhou stranu a Karel ho teprve nyní s plným plynem předjel, olepený špinou, s vlajícími blatníky, vítězný umounělec.

„Prima,“ řekl Lenz **Kösterovi**. „Tomu asi večere nebude šmakovat.“

Pro tyhle honičky jsme nezměnili Karlovu karosérii. Stačilo, aby se objevil na silnici, a už se ho někdo snažil setřást. Na ostatní vozy působil jako zchromlá vrána na smečku hladových koček. Provokoval nejpokojnější rodinné kočáry, aby ho předhonily, a dokonce i **blahobytní vousáči** byli zachvácení neodolatelnou závodní ctižádostí, když spatřili před sebou poskakovat klapající káru. Kdo také mohl tušit, že v tomto směšném výtvoru bije veliké srdce závodního motoru!

Lenz tvrdil, že prý Karel působí výchovně. Učí lidi úctě před tvůrčím úsilím, jež je vždy skryto v nenápadném rouše. To říkal **Lenz**, který rovněž tvrdil, že je posledním **romantikem**.

* * *

Zastavili jsme před malým hostincem a vystoupili. Byl krásný a tichý večer. Brázdy zoraných polí se fialově leskly. Hrany svítily zlatě a hnědě. Mraky pluly po jablkově zeleném nebi jako velcí **plameňáci** a opatrovaly mezi sebou úzký **srpeček** narůstajícího měsíce. Líska zadržovala soumrak a předtuchu ve svých pažích, dojemně holých, a již plných nadějí na pupeny. Z malého hostince se linula **vůně** pečených jater. Také cibuli bylo cítit. Srdce se nám rozbušila.

Lenz se vřítel za vůni do hostince. Vrátil se celý **rozzářený**.

„**Musíte** vidět opékané brambory! Rychle, nebo to nejlepší bude pryč!“

Vtom **přibzučel** ještě jeden vůz. Zůstali jsme stát jako **přikovaní**. Byl to buick. S ostrým trhnutím zastavil vedle Karla.

„Hele!“ řekl Lenz. Kvůli podobným věcem jsme už **častěji** zažili pranici.

Muž vystoupil. Byl velký a **hřmotný**, v hnědém **raglánu z** velbloudí srsti. Mrzutě zašilhal po Karlovi, pak si stáhl tlusté žluté rukavice a přistoupil k nám.

„Copak je to za model, tenhle váš vůz?“ zeptal se **Köster**a, který stál nejbliže, a tvářil se, jako by byl kouzl **do** kyselé okurky.

Chvíli jsme na něho všichni tři hleděli mlčky. Určitě nás považoval **za** montéry v nedělním obleku, kteří si vyjeli na černo. „Říkal jste něco?“ zeptal se konečně **Otto** **pochybovačně** a aby ho poučil, že by mohl být zdvořilejší.

Muž: zrudl. „Ptal jsem se tady na ten vůz,“ prohlásil **bručivě** týmž tonem jako **předtím**.

Lenz se napřímil. Velký nos mu zacukal. Neobyčejně si potrpěl na **zdvořilost** u druhých. Avšak dřív než mohl otevřít ústa, otevřela **se** náhle, jakoby tajemnou rukou, druhá dvířka **buicku** - a ven vyklouzla štíhlá noha, za ní štíhlé koleno - a pak vystoupila dívka a zvolna kráčela k nám.

Překvapeně jsme se na sebe podívali. Vůbec jsme si **nevšimli**, že je ve voze ještě někdo. **Lenz** okamžitě změnil chování. Po celé pihovaté tváři se mu **rozestřel** úsměv.

Náhle jsme se všichni usmívali, čert ví proč.

Thust'och na nás hleděl zaraženě. Zneklidněl a zřejmě nevěděl, co dělat. „Binding,“ řekl posléze s lehkou úklonou, jako by se chtěl opřít o své jméno.

Mezitím dívka došla až k nám. Naše přívětivost ještě vzrostla. „Ukaž přece vůz, Otto,“ řekl Lenz, pohlédnuv rychle na Köstera.

„Proč ne,“ odvětil Otto a pobaveně se podíval na Lenze.

„Skutečně bych ho rád viděl,“ řekl Binding už smířlivěji. „Je zatraceně rychlý. Vzal mě jedna radost.“

Oba zamířili k parkovišti a Köster nazdvihl Karlovu kapotu.

Dívka s nimi nešla. Štíhlá a mlčící stála v soumraku vedle Lenze a mne. Čekal jsem, že Gottfried využije příležitosti a bude explodovat jako bomba. Byl na takové situace dělaný. Avšak vypadalo to, jako by by ztratil řeč. Jindy dovedl tokat jako tetřev - ale teď tu stál jako karmelitán na dovolené a nehýbal se.

„Odpusťte, prosím,“ řekl konečně. „Nevěděli jsme, že jste ve voze. Nebyli bychom si dovolili tu rošťárnu.“

Dívka na mne pohlédla. „Ale proč by ne?“ klidně odvětila překvapivě hlubokým hlasem. „Tak zlé to přece nebylo.“

„Zlé ne, ale slušné také ne. Tenhle vůz udělá klidně dvoustovku.“

Lehce se předklonila a vstrčila ruce do kapes pláště. „Dvoustovku?“

„Přesně sto osmdesát devět celých dvě, úředně stopnuto“ vypálil Lenz hrdě, jako když vystřelí z pistole.

Zasmála se. „A my jsme si mysleli, že nanejvýš vytáhne šedesátku, sedmdesátku.“

„Ovšem“ řekl jsem, „to jste přece nemohli vědět.“

„Ne,“ odpověděla, „to jsme opravdu nemohli vědět. Mysleli jsme, že buick bude dvakrát rychlejší než váš vůz.“

„Ano“ odkopl jsem ulomenou větev, „ale my byli v příliš velké výhodě. Pan Binding se na nás jistě hodně zlobil.“

Zasmála se. „Chvilí určitě. Ale člověk musí umět taky prohrávat. Jinak by nemohl žít.“

„Ovšem.“

Nastalo ticho. Pohlédl jsem na Lenze. Avšak poslední romantik se jen šklebil, krčil nos a mě nechal na holičkách. Břízky šuměly. Za domem zakokrhal kohout.

„Podivuhodné počasí,“ řekl jsem posléze, abych přerušil mlčení.

„Ano, nádherné,“ odvětila dívka.

„Tak mírné,“ dodal Lenz.

„Dokonce nezvykle mírné,“ dodal jsem.

Znovu bylo ticho. Dívka nás jistě považovala za pitomce. Ale při nejlepší vůli mě nic lepšího nenapadlo. Lenz zavěťřil. „Opékaná jablka,“ řekl procítěně, „vypadá to, že k játrům budou i opékaná jablka. To je lahůdka.“

„Bezpochyby,“ souhlasil jsem a proklínal nás oba.

Köster a Binding se vrátili. Z Bindinga se během několika minut stal docela jiný člověk. Byl zřejmě jedním z oněch automobilových fandů, kteří jsou blaženi, najdou-li někde odborníka, s nímž si mohou poklábat.

„Povečeříme společně?“ zeptal se.

„Ovšem,“ odvětil Lenz.

Vešli jsme do hostince. Lenz na mne mezi dveřmi zamžoural a kývl směrem k děvčeti. „Poslyš, ta vynahradí tu starou tancující bábu z dnešního rána desateronásobně.“

Pokrčil jsem rameny: „Možná - ale proč jsi mě nechal mektat samotného?“

Zasmál se. „Taky se to jednou musíš naučit!“

„Nemám opravdu nejmenší chuť se něčemu učit,“ řekl jsem.

Šli jsme za ostatními. Seděli už u stolu. Hostinská právě přinesla játra s opékanými brambory. Předtím už postavila na stůl velkou láhev žitné. Ukázalo se, že Binding, když začne řečnit, je jako vodopád. Bylo podivuhodné, co všechno věděl o automobilech. Když slyšel, že Otto jezdí také závodně, byla jeho náklonnost k němu už bezmezná.

Důkladněji jsem si ho prohlédl. Byl to velký muž s huňatým obočím nad rudým obličejem, trochu chvástavý, trochu hřmotný a pravděpodobně dobromyslný jako lidé, kteří měli v životě úspěch. Dovedl jsem si představit, jak se večer před spaním vážně, důstojně a uctivě pozoruje v zrcadle.

Dívka seděla mezi Lenzem a mnou. Svlékla si plášť, pod níž měla šedý anglický kostým. Kolem krku měla uvázaný bílý šátek, který vypadal jako jezdecká šálka. Její hnědé, hedvábné vlasy se leskly ve světle lampy jako jantar. Ramena měla rovná, avšak lehce nachýlená, ruce štíhlé, velmi dlouhé a spíše poněkud kostnaté než měkké. Její obličej byl úzký a bledý, avšak velké oči propůjčovaly jejímu výrazu téměř vášnivou sílu. Vypadala velmi pěkně - řekl jsem si - avšak na nic dalšího jsem přitom nemyslel.

Lenz naopak hořel nadšením. Proti dřívějšímu byl zcela změněný. Jeho žlutá kštic zarála jako chocholka dudka obecného. Sršel ohňostrojem nápadů a s Bindingem ovládali stůl. Já jen seděl a moc jsem na sebe neupozorňoval,

nanejvýš jsem podal jídlo anebo nabídl cigaretu. A připil si s Bindingem. To jsem dělal často.

Lenz se náhle uhodil do čela: „Rum! Robby, přines nám rum k narozeninám.“

„K narozeninám? Kdopak tu má narozeniny?“ zeptala se dívka.

„Já,“ řekl jsem. „Už jsem tím pronásledovaný celý den.“

„Pronásledovaný? Pak si ovšem jistě nepřejete, aby se vám blahopřálo?“

„Ale ano,“ řekl jsem, „blahopřát je něco jiného.“

„Tak tedy všechno nejlepší.“

Podržel jsem na okamžik její ruku ve své a ucítil její teplý suchý stisk. Pak jsem šel pro rum.

Venku kolem domku byla vznešená, tichá noc. Kožená sedadla našeho vozu byla vlhká. Zastavil jsem se a pohlédl k obzoru, kde se na obloze odrážela narudlá zář města. Byl bych rád zůstal ještě venku; ale slyšel jsem, jak mě Lenz volá.

Binding nesnášel rum. Už po druhé sklenice to bylo znát, Vypotácel se do zahrady. Vstal jsem a přistoupil s Lenzem k pultu. Požádal o láhev ginu. „Báječné děvče, co?“ řekl.

„Nevím, Gottfriede,“ odvětil jsem. „Ani jsem si nevšiml.“

Pozoroval mě chvíli svými duhově modrými očima a pak potřásl plápolající kšticí. „Poslyš, děťátko, proč vlastně žiješ?“

„To bych už dávno sám rád věděl.“

Zasmál se. „To by se ti tak hodilo. Tak snadné to zas člověk přece jen nemá. Ale teď půjdu nejdřív vypátrat, v jakém vztahu je to děvče k tomu tlustému automobilovému katalogu.“

Odešel za Bindingem do zahrady. Za chvíli se oba vrátili k pultu. Informace byly zřejmě dobré, neboť Gottfried, který pravděpodobně viděl cestu volnou, se v bezmezném nadšení bouřlivě přimkl k Bindingovi. Přinesli si láhev džinu a za hodinu si už tykali. Když byl Lenz v dobré náladě, měl v sobě vřdycky něco úchvatného, že mu bylo těžko odolat. Ani on sám sobě pak neodolal. Binding byl zcela v jeho zajetí a brzy zpívali venku v altánu vojenské písničky. Na dívku přitom tento poslední romantik dočista zapomněl.

My tři jsme zůstali v lokále. Náhle bylo velmi ticho. Švarcvaldky tikaly. Hostinská sklídila se stolu a mateřsky na nás pohlížela. U kamen se protahoval hnědý lovecký pes. Několikrát ze spánku zaštěkal, slabě, kvílivě a žalostivě. Venku se přehnal kolem oken vítr. Byl přehlušen útržky vojenských písní a mně bylo, jako by se lokál zvedal a unášel nás nocí a léty kolem četných vzpomínek.

Byla to podivuhodná nálada. Čas jako by neexistoval přestal být proudem, který prýští z temna a v temno se opět navrácí - byl mořem, v němž se němě zrcadlí život. Držel jsem v ruce sklenku. Rum se třpytil. Myslel jsem na lístek, který jsem psal dnes ráno v dílně. To jsem byl ještě smutný. Teď už ne. Všechno je vlastně jedno - dokud člověk žije. Pohlédl jsem na Köstera. Slyšel jsem, jak hovoří s dívkou. Ale slova jsem nevnímал. Cítil jsem měkký opar začínající opilosti, který zahřívá krev a který jsem miloval, neboť šířil nad neznámým záři. Venku zpívali Lenz a Binding píseň o Argonském lese. Vedle mne hovořila neznámá dívka - mluvila tiše a zvolna temným, vzrušujícím, poněkud drsným hlasem. Vyprázdnil jsem sklenku.

Lenz a Binding se vrátili do místnosti. Na čerstvém vzduchu trochu vystřízlivěli. Zvedli jsme se. Pomohl jsem dívce do pláště. Stála těsně u mne, vláčně se protahujíc v ramenou, hlavu poněkud zakloněnou, na lehce pootevřených rtech úsměv, který nikomu nepatřil. Na okamžik jsem nechal plášť klesnout. Kde jsem měl po celou tu dobu oči? Spal jsem? Náhle jsem pochopil Lenzovo nadšení.

Tázavě se pootočila. Spěšně jsem opět pozvedl plášť a pohlédl na Bindinga, který stál u stolu červený jak třešeň, s lehce skelným pohledem. „Myslíte, že je schopen jet?“ zeptal jsem se.

„Snad ano“

Stále ještě jsem se na ni díval. „Jestli ne, mohl by jet někdo z nás.“

Vytáhla pudřenku a otevřela ji. „Však to půjde,“ řekla. „Jezdí lip, když se napije.“

„Líp a pravděpodobně neopatrněji,“ řekl jsem,

Podívala se na mne přes okraj svého malého zrcátka.

„Doufejme, že to dobře dopadne,“ řekl jsem. Trochu jsem přeháněl, neboť Binding stál na nohou docela obstojně. Ale chtěl jsem udělat něco, aby jen tak neodešla.

„Mohu vás zítra zavolat a zeptat se, jak to dopadlo?“ zeptal jsem se.

Neodpověděla hned. „Taky jsme k tomu popíjení přispěli, zvláště já s tím svým narozeninovým rumem,“ pokračoval jsem, „takže odpovědnost je i na nás.“

Dala se do smíchu. „Tak dobře, když chcete. – Západ 2796.“

Venku jsem si číslo hned poznamenal. Dívali jsme se, jak Binding odjel, a potom jsme vypili poslední sklenku. Pak jsme našlápli Karla. Uháněl lehkou březnovou mlhou, rychle jsme dýchali, město se blížilo, ohnivé a mihotající se v parách, z nichž se pak jako osvětlená pestrá loď vynořil Fredyho bar. Zakotvili jsme s Karlem. Koňak tekł jako zlato, džin svítıl jako akvamarín a rum byl sám život. Jak přikovaní jsme seděli na barových židličkách, hudba šuměla, život byl jasný a silný; rozpaloval nás, bezútěšnost nevládných nájemních pokojů, jež nás očekávaly, a zoufalství bytí byly zapomenuty, barový pult se proměnil ve velitelský můstek života a my jsme bouřlivě vyplouvali do budoucnosti.

II.

Příští den byla neděle. Spal jsem dlouho a probudil se až když mi slunce svítilo na postel. Rychle jsem vyskočil a otevřel okno dokořán. Venku byl jasný, svěží den. Postavil jsem lihový vařič na lavici a hledal plechovku s kávou. Moje bytná, paní Zaiewská, mi totiž dovolila, abych si vařil v pokoji kávu. Její byla příliš slabá. Zvláště když člověk večer předtím pil.

Bydlel jsem v penziónu paní Zaiewské už dva roky. Okolí se mi líbilo. Pořád se tu něco dělo, neboť odborářský dům, Café International a místnost Armády spásy byly těsně vedle sebe. Před domem byl také ještě starý hřbitov, kde se však už dávno nepohřbívalo. Byly tam stromy jako v parku, a když bylo v noci ticho, mohl si člověk myslet, že bydlí na venkově. Ale ten klid tu nastával až pozdě večer, protože na prostranství vedle hřbitova stály kolotoče a houpačky.

Pro paní Zaiewskou znamenal hřbitov zaručený obchod. Poukazovala na dobrý vzduch a volný výhled, a proto mohla požadovat vyšší ceny. Její ustálené rčení při námitkách bylo: „Ale vašnosti, uvažte přece - ta poloha!“

Oblékal jsem se velmi zvolna. Dávalo mi to pocit neděle. Umyl jsem se, špacíroval chvíli po pokoji, četl noviny, slil kávu, postál u okna a díval se, jak kropí ulici, slyšel jsem zpívat ptáky ve vysokých stromech na hřbitově - zpívali jako malé stříbrné flétny milého pánaboha k tichému, sladkému bzučení melancholických kolovrátků, které zaznívalo od kolotočů - pak jsem si vybíral mezi svými několika košilemi a punčochami, jako kdybych jich měl dvacetkrát tolik, a pohvizduje si vyprazdňoval jsem kapsy: drobné mince, nůž, klíč, cigarety a lístek ze včerejška s jménem dívky a telefonním číslem. Patricie Hollmannová. Podivuhodné křestní jméno - Patricie. Položil jsem lístek na stůl. Stalo se to skutečně teprve včera? Jak už to zase bylo pryč téměř zapomenuto v perletovém oparu alkoholu. To bylo to úžasné při pití - sblížovalo rychle lidi - ale zase naopak oddělovalo večer od jitra, jako by to byly roky.

Zastrčil jsem lístek pod kupu knih. Zavolat? Snad a možná také ne. Ve dne je vždycky všechno jiné než večer. Byl jsem vlastně docela rád, že mám klid. Bylo dost hluku v posledních letech. Jen si nic nepřipouštět - říkal Köster. Co si připustíš, to si chceš udržet. A udržet si nemůžeš nic. V té chvíli vypukl ve vedlejších pokoji obvyklý nedělní dopolední poprask. Hledal jsem klobouk, který jsem včera večer někde nechal ležet, a chvíli jsem poslouchal. Řádili tam manželé Hassovi. Bydlili tu v malém pokojíku už pět let. Nebyli to zlí lidé. Kdyby byli měli třípokojový byt s kuchyní pro ženu a navíc ještě dítě, bylo by jejich manželství pravděpodobně zůstalo v pořádku. Ale byt stojí peníze, a dítě v těchto nejistých poměrech - kdo si je může dovolit? Tak tu žili příliš stísněni, žena podléhala hysterii a muž měl neustále strach, že přijde o své bezvýznamné místečko. To by pak byl konec. Bylo mu pětáctýřicet. Nikdo by ho už nepřijal, jakmile by ztratil práci. To je ta bída - dřív člověk zvolna klesal ke dnu, ale vždycky ještě byla možnost se vyšvihnout - ale dnes se za každou vypovědí šklebí propast věčné nezaměstnanosti.

Snažil jsem se potichu zmizet, ale vtom už u mne Hasse zaklepal a vpotácel se dovnitř. Dopadl na židli: „Už to dál nevydržím.“

Byl to vlastně tichý muž, se svislými rameny a s malým knírkem. Skromný, svědomitý úředník. Ti to měli ostatně vždycky nejtěžší. Skromnost a svědomitost bývají odměňovány jen v románech. V životě jsou využívány a pak odkopnuty. Hasse zvedl ruce. „Považte, zas dvě výpovědi v podniku. Teď jsem na řadě já, uvidíte, že já!“ V téhle úzkosti žil od prvního k prvnímu. Nalil jsem mu sklenku ostré. Chvěl se po celém těle. Jednoho dne se sesype, to bylo vidět. Byl už na pokraji konce. „A pořád tyhle výčitky,“ šeptal.

Patrně mu jeho žena vyčetla, jak žijí. Bylo jí dvačtyřicet, byla poněkud otlá a odkvetlá, ale pochopitelně ještě ne tak opotřebovaná jako její muž. Trpěla panickým strachem, že už nic neužije.

Nemělo smyslu se do toho míchat. „Poslyšte, Hasse,“ řekl jsem, „zůstaňte si tu, jak dlouho chcete, já musím pryč. Koňak je ve skříní, jestli ho máte radši. Tady je rum. Tady jsou noviny. A dnes odpoledne vytáhněte ženu taky jednou z baráku. Třeba do kina. Stojí to právě tolik jako dvě hodiny v kavárně, a máte z toho víc. Zapomenout - je heslem dneška, a ne dumat!“ Poklepal jsem mu s poněkud špatným svědomím na rameno. Ačkoli - kino je vždycky dobré. Tam může každý o něčem snít.

Vedle byly dveře dokořán. Žena vzlykala, že to bylo slyšet až ven. Sestupoval jsem chodbou dolů. Další dveře byly pootevřeny. Za nimi někdo naslouchal. Vycházel odtamtud oblak parfému. Bydlela tam Ema Bönigová, osobní sekretářka. Příliš elegantní na svůj plat; ale jednou týdně jí její šéf diktoval až do rána. Příštího dne mívala vždy velmi špatnou náladu. Proto chodila každý večer tančit. Kdyby prý nemohla tančit, nechtěla by už ani žít, říkala. Měla dva přátele. Jeden ji miloval a nosil jí květiny. Toho druhého milovala ona a dávala mu peníze.

Vedle ní bydlel rytmistr hrabě Orlov, ruský emigrant, placený tanečník, číšník, filmový statista, gigolo s prošedivělými spánky, skvělý hráč na kytaru. Každý večer se modlil k Panence Marii Kazaňské o místo šéfa recepce v nějakém menším hotelu. Tiše plakával, kdykoli byl podnapilý. Další dveře. Paní Benderová, ošetřovatelka v útulku pro kojence. Padesátiletá. Muž padl ve válce. Dvě děti jí zemřely v roce 1918 na podvýživu. Měla barevnou kočku. Víc nic.

Vedle — Müller, penzionovaný účetní rada. jednatel spolku filatelistů. Živoucí sbírka známek, jinak nic. Šťastný člověk.

U posledních dveří jsem zaklepal. „Nu chlapče,“ řekl jsem, „pořád ještě nic?“

Jiří Block zavrtěl hlavou. Studoval a byl ve čtvrtém semestru. Aby mohl absolvovat tyhle čtyři semestry, musel dva roky pracovat v dolech. Našetřené peníze byly teď už skoro spotřebovány; měl už jen na dva měsíce živobytí. Do dolů zpátky nemohl - dnes bylo už velmi mnoho horníků bez práce. Všemožně se snažil sehnat příležitostné zaměstnání. Týden dělal nosiče reklam továrny na margarín, ale továrna zkrachovala. Brzy potom dostal místo jako kamelot, a už si oddechl. Ale za tři dny ho za svítání zadrželi dva muži v čepicích se štítky, vzali mu noviny, roztrhali je a řekli mu, aby se podruhé neukazoval, kde není vítán. Oni sami že mají dost nezaměstnaných. Šel však příští ráno znova, třebaže musel roztrhané noviny zaplatit. Srazil ho bicykl. Noviny se rozlétly do bláta. To ho stálo dvě marky. Šel potřetí a vrátil se s roztrhaným oblekem a s rozbitým obličejem-. Pak se vzdal. Teď seděl celý den v pokoji, zoufalý, a bifloval jako pomatený, jako by to mělo ještě nějaký smysl. Jedl jednou za den. Přitom bylo docela jedno, zda zbývající semestry dokončí nebo ne - s nějakým místem nemohl ani po zkouškách v nejbližších deseti letech počítat. Podstrčil jsem mu krabičku cigaret. „Vykašli se na to, Jiří. Taky jsem se na to vykašlal. Později můžeš vždycky začít znova.“

Zavrtěl hlavou. „To jsem poznal v dolech. Nesedí-li u toho člověk každý den, vyjde z toho, a podruhé bych to už nedokázal.“ Bledá tvář s odstávajícíma ušima a s krátkozrakýma očima, hubená postava s vpadlou hrudí - „zatraceně. Nu, měj se dobře, Jiří.“ Rodiče už taky neměl. Kuchyně. Vycpaná lebka divokého kance. Vzpomínka na zemřelého Zaiewského. Telefon. Přítmí. Zápach

plynu a žlutého omastku. Dveře do chodby s mnoha vizitkami vedle tlačítka zvonku. Taky moje. „Robert Lohkamp, stud. fil., zvoňte dvakrát dlouze.« Vizitka byla zažloutlá a špinavá. Stud. fil. Pane jo. To je už dávno. Sešel jsem po schodech Café International.

* * *

International byla velká, temná, zakouřená jitrnice s mnoha zadními místnostmi. Vpředu vedle pultu stál klavír. Byl rozladěný, několik strun prasklo a na několika klávesách už chyběla slonovina. Miloval jsem však tenhle hodný, vysloužilý klimpr. Sdílel se mnou rok mého života, když jsem tu byl angažován jako pianista a hrál náladovou hudbu.

V zadních místnostech kavárny se scházeli handliři s dobyt看em. A někdy také lidé od kolotočů a houpaček. Vpředu sedávaly kurvy.

Lokál byl prázdný. Jen platfusácký číšník Alois stál za pultem. „Jako obvykle?“ zeptal se.

Přikývl jsem. Přinesl mi sklenku portského s rumem, řezané napůl. Usedl jsem ke stolu a hleděl jsem bezmyšlenkovitě před sebe. Špinavý šedý pruh slunce pronikal šikmo oknem. Zachytil se na lahvích, vyrovnaných v policích. Cherry brandy zářilo jako rubín.

Alois vyplachoval sklenice. Kočka kavárníka seděla na klavíru a předla. Kouřil jsem pomalu cigaretu. Byla tu uspávající atmosféra. Podivuhodný hlas mělo včera to děvče. Temný, trochu drsný, skoro chraplavý, ale přesto měkký. „Dej mi sem nějaké časopisy, Aloisi,“ řekl jsem.

Vrzly dveře. Přišla Rosa, hřbitovní kurva, které říkali železná kobyla. Tenhle přídomek měla proto, že byla tak nezdolná. Poručila si šálek čokolády. Ten si tu dopřávala každé nedělní ráno; pak odjela do Burgdorfu navštívit své dítě.

„Servus, Roberte.“

„Servus, Roso. Co dělá malá?“

„Chci se za ní podívat. Tady — tohle jí беру s sebou.“

Vybalila z balíčku panenku s červenými tvářemi a zmáčkla jí břicho. „Ma-ma,“ zakňourala panenka, Rosa zářila.

„Báječné,“ řekl jsem.

„Podívej se.“ Zaklonila panenku. Oči se jí s klapnutím zavřely.

„Úžasné, Roso.“

Byla spokojená a zase panenku zabalila. „Ty těmhle věcem rozumíš, Roberte. Bude z tebe dobrý manžel.“

„Ale jdi,“ řekl jsem pochybovačně.

Rosa lpěla na svém dítěti. Ještě před čtvrt rokem, déle to ani nemohlo být, je měla u sebe v pokoji. Šlo to i při jejím povolání, neboť tam byl malý přístěnek. Když večer přišla s kavalírem, nechala ho pod nějakou záminkou venku chvíli čekat, šla rychle napřed, zastrčila dětský kočárek do přístěnku, zavřela dveře a pustila kavalíra dovnitř. Ale v prosinci musela maličká velmi často z teplého pokoje do nevytopeného přístěnku. Tak se stalo, že nastydla a často plakala, zrovna když byl někdo v pokoji. Rosa se s ní musela rozloučit, přestože jí to bylo velmi zatěžko. Dala jí do drahého dětského domova. Tam ji považovali za počestnou vdovu. Jinak by byli dítě nepřijali.

Rosa se zvedla. „Přijdeš v pátek?“

Přikývl jsem.

Podívala se na mne. „Přece víš, co bude?“

„Ovšem.“

Nevěděl jsem, co bude; neměl jsem však chuť se na to ptát. Zvykl jsem si na to už za ten rok, co jsem tu hrál na klavír. Bylo to tak nejpohodlnější. Právě tak jako jsem všem těmhle děvčatům tykal. Jinak to ani nešlo.

„Servus, Roberte.“

„Servus, Roso.“

Ještě chvíli jsem poseděl. Ale už jsem neměl ten pravý ospalý klid jako jindy, kdy byl *International* jakýmsi mým nedělním domovem. Vypil jsem ještě jeden rum, pohladil kočku a odešel.

Přes den jsem se jen tak potuloval. Nevěděl jsem ani, co bych kde měl dělat, a nikde jsem nevydržel dlouho. Pozdě odpoledne jsem zašel do naší dílny. Byl tam Köster. Pracoval na *cadillaku*. Koupili jsme ho před časem ojetý za babku. Teď jsme mu dali generálku a Köster mu právě dodával poslední lesk. Měl ho na spekulaci. Doufali jsme, že na něm vyděláme. Já však pochyboval, že z toho bude *kšeft*. V tak špatných dobách chtěli všichni jen malé *vozv*, a ne takový omnibus.

„Zůstane nám na krku, Otto,“ řekl jsem.

Ale Köster byl optimista. „Se středními vozy se nehne, Robby,“ prohlásil. „Kupují se levné, anebo velmi drahé. Vždycky jsou lidé, kteří mají peníze. Anebo tak aspoň chtějí vypadat.“

„Kde je Gottfried?“ zeptal jsem se.

„Na nějaké politické schůzi“

„Blázen! Co ten tam chce?“

Köster se zasmál. „To není ani on. Asi na něho leze jaro. To pak musí mít vždycky něco nového.“

„Asi,“ řekl jsem. „Pojď, trochu ti píchnu.“

Vrtali jsme se v tom až do setmění. „Tak, pro dnešek už dost,“ řekl Köster. Umyli jsme se. „Viš, co mám tady?“ zeptal se a poklepal na náprsní tašku.

„Ne“.

„Lístky na box dnes večer. Dva. Půjdeš přece, ne?“

Zaváhal jsem. Udiveně na mne pohlédl.

„Boxuje Stilling,“ řekl, „proti *Walkerovi*. Bude to pěkný zápas.“

„Vezmi Gottfrieda,“ navrhl jsem a připadal jsem si směšný, že nejdu. Ale neměl jsem opravdu vůbec žádnou chuť, aniž jsem věděl proč,«

„Máš už něco jiného?“ zeptal se.

„Ne.“

Podíval se na mne.

„Půjdu domů,“ řekl jsem. „Napsat dopisy a tak. To se taky musí.“

„Jsi nemocný?“ zeptal se starostlivě.

„Ale kde, ani trochu. Snad na mne leze jaro.“

„No dobrá. Jak chceš.“

Šel jsem pomalu domů. Ale když jsem seděl v pokoji, nevěděl jsem, co začít. Rozpačitě jsem chodil sem a tam. Teď už jsem vůbec nechápal, proč jsem vlastně chtěl domů. Nakonec jsem prošel chodbou, abych navštívil Jiřího. Přitom jsem narazil na paní Zaiiewskou.

„Hleďme,“ řekla překvapeně, „vy zde?“

„Ne, můj duch . . .“ odvětil jsem poněkud podrážděně.

Zakývla hlavou s šedými kadeřemi. „Vy nejste pryč? To jsou mi divy.“

U Jiřího jsem se dlouho nezdržel. Za čtvrt hodiny jsem se vrátil. Přemýšlel jsem, zda se nechci něčeho napít. Ale nechtěl jsem. Sedl jsem si k oknu a díval se ven na ulici. Soumrak se snašel netopýřimi křídly na hřbitov. Obloha za odborářským domem byla zelená jako nezralé jablko. Venku už svítily pouliční lampy. Ale ještě nebyla úplná tma – vypadalo to by je záblo. Vyhrabal jsem zpod knih lístek s telefonním číslem. Koneckonců - zavolat bych mohl. Vždyť jsem to dokonce tak napůl slíbil. Pravděpodobně nebude to děvče ani doma.

Šel jsem do předsíně, kde byl telefon, zvedl sluchátko a ohlásil číslo. Zatímco jsem čekal na odpověď, cítil jsem, jak z černého sluchátka stoupá měkká vlna, lehké očekávání. Dívka byla doma. Když její temný, poněkud drsný hlas náhle tajemně zazněl v předsíni pani Zaiiewské mezi hlavami divokých kanců, pachem omastku a řinčením z kuchyně, slabě a poněkud pomalu, jako by uvažovala o každém slově, zmizela najednou i moje nespokojenost. Zavěsil jsem. Kdviž jsem si domluvil na pozítří schůzku, místo abych se jen poptal, jak se jí vede. Náhle mi už nepřipadalo všechno tak prázdné.

„Blázne,“ pomyslel jsem si a potřásl hlavou. Pak jsem znovu zvedl sluchátko ;i zavolal Köstera.

„Máš ještě ty lístky, Otto?“

„Ano.“

„Dobrá. Přece jen s tebou na ten box půjdu.“

Po zápase jsme se ještě potulovali nočním městem. Ulice byly jasné a prázdné. Firemní štíty svítily. Ve výkladních skříních hořelo bezúčelné světlo. V jednom výkladě stály nahé voskové panny s nalíčenými tvářemi. Vypadaly strašidelně a perverzně. Vedle se třpytily šperky. Pak se objevil obchodní dům, bíle ozářený jako katedrála. Výklady překypovaly pestrým, lesknoucím se hedvábím. Před kinem se choulily bledé, vyhladovělé postavy. Vedle nich zářily výlohy s potravinami. Konzervy tu byly narovnány do cínových věží, křehká jablka kalvilské odrůdy tu ležela zabalena do vaty, řada sádelnatých hus visela na provaze jako prádlo, hnědé, kulaté chleby ležely mezi tvrdými trvanlivými salámy a nakrojené, jemně žluté a růžově lososové šunky a játrové paštiky se vábně leskly.

Usedli jsme na lavičku nedaleko sadů. Bylo chladno, Nad domy stál měsíc jako kulatá lampa. Bylo už dávno po půlnoci. Nedaleko nás rozbili svůj stan v jízdni dráze dělníci. Spravovali kolejnice. Měchy syčely a proudy jisker sršely nad vážně sehnuté, temné postavy. Vedle nich vřely a dýmaly kotle s dehtem jako gulášové polní kuchyně.

Oddali jsme se svým myšlenkám.

„Komické - taková neděle, Otto, co?“

Köster přikývl.

„Člověk je vlastně docela rád, když už je po ní.“

Köster pokrčil rameny. „Člověk si na ten shon už tak zvykl, že mu je i ta chvílka volna na obtíž.“

Ohrnul jsem si límec. „To by ukazovalo, že na našem životě je vlastně něco nesprávného, ne, Otto?“

Podíval se na mne a usmál se: „Nesprávného v něm bylo už víc, Robby.“

„Jistě,“ připustil jsem. „A přece jen ...“

Ostré světlo **autogenu** se zeleně **rozstříklo** po asfaltu.

Zevnitř osvětlený stan dělníků vypadal jako teplý, malý domov.

„Myslíš, že **cadillac** bude už v úterý hotový?“ zeptal jsem se.

„Snad,“ řekl **Koster**. „Proč?“

„Ach, jen tak –“

Vstali jsme a šli domů. „Jsem dnes trochu popletený, Otto,“ řekl jsem.

„To se občas stává každému. Vyspi se dobře, Robby.“

„Ty taky, Otto.“

V pokoji jsem pak ještě chvíli seděl. Najednou se mi ta moje díra vůbec nelíbila. Lustr byl ohavný, světlo příliš ostré, židle byly ošuntělé, linoleum **bezútěšně** střízlivé, umývadlo, postel a nad ní obraz bitvy u Waterloo - sem vlastně nelze ani přivést slušného člověka, pomyslel jsem si. Ženu pak už vůbec ne. Nanejvýš tak některou prostitutku z **Internationalu**.

III.

V úterý dopoledne jsme seděli před naší dílnou na dvoře a svačili jsme. **Cadillac** byl hotov. **Lenz** držel v ruce list papíru a vítězně se na nás díval. Byl naším reklamním šéfem a právě **Kösterovi** a mně přečetl inzerát, který sestavil pro prodej vozu. Začínal slovy: „Dovolená na jižním pobřeží s luxusním **vozem**“ a bylo to něco mezi básní a ódou.

Koster a já jsme chvíli mlčeli. Museli jsme se nejprve vzpamatovat z té záplavy květnaté fantazie. **Lenz** si myslel, že jsme tak uchvázeni.

„Má to poezii a švih, co?“ zeptal se pyšně. „Ve století věčnosti je nutno být **romantikem**, v tom je ten vtíp. Protiklady přitahují.“

„Ne však, když jde o peníze,“ poznamenal jsem.

„Automobily se nekupují, chlapče, aby se uložily **penze**,“ řekl **Gottfried** odmítavě. „Kupují se proto, aby se peníze vydaly; a tady začíná právě ta romantika, aspoň pro obchodníka. Pro většinu lidí však tím zrovna končí. Co ty myslíš, Otto?“

„Víš,“ začal **Köster** opatrně.

„Nač ty dlouhé řeči,“ přerušil jsem je. „To je inzerát na nějaké lázně nebo na pleťový krém, ale ne na automobil.“

Lenz otevřel ústa.

„Okamžik,“ pokračoval jsem. „Nás můžeš považovat za zaujaté, **Gottfriede**. Dám ti tedy návrh: zeptejme se **Juppa**, to je hlas lidu.“

Jupp byl náš jediný zaměstnanec, patnáctiletý chlapec, který byl u nás něco jako učeďník. Obsluhoval benzínovou pumpu, chodil pro svačiny a večer uklízel. Byl malý, piho vatý a měl tak

odstávající uši, že jsem takové ještě jakživ neviděl. Köster říkal, že kdyby Jupp vypadl z letadla, nic by se mu nestalo. Klidně by těma ušima doplachtil na zem.

Zavolali jsme ho. Lenz mu přečetl inzerát.

„Zajímá by ses o takový vůz, Juppe?“ zeptal se Köster.

„O vůz?“ zeptal se Jupp.

Zasmál jsem se. „Ovšemže o vůz,“ zavrčel Gottfried. „Nebo si snad myslíš, že jde o kobyly?“

„Má volnoběh, horem řízené ventily a hydraulické brzdy?“ dotazoval se Jupp klidně.

„Pitomče, vždyť je to náš cadillac,“ vyprskl Lenz.

„Neříkejte!“ vyhrkl Jupp a roztlemil se od ucha k uchu.

„Tady to máš, Gottfriede,“ řekl Köster, „to je ta romantika dneška.“

„Koukej mazat zase ke své pumpě, Juppe, ty zatracený synu dvacátého století!“

Lenz zmizel rozmrzele v boudě, aby při uchování všeho svého poetického vzletu přece jen zaměřil inzerát trochu více technicky.

* * *

Za několik minut se objevil náhle ve vratech do dvora vrchní inspektor Barsig. Přivítali jsme ho s velkými poctami. Byl inženýrem a znalcem autopojišťovny Fénix, důležitý muž, který rozhodoval o přidělování autooprav. Vycházeli jsme s ním báječně. Jako inženýr byl sice metr, který nic nepustil, ale jako odborník na motýly byl měkký jako máslo. Měl velikou sbírku a my mu jednou darovali tlustého lišaje, který nám v noci vlétl do dílny. Když jsme mu lišaje odevzdávali, zbledl a nabyl slavnostního výrazu. Byl to smrtihlav, neslýchaná vzácnost, která mu ještě ve sbírce chyběl. Nikdy nám to nezapomněl a od té doby nám opatroval opravy, jak jen mohl. Za to jsme pro něho chytali kdejakého mola.

„Vermut, pane Barsigu?“ zeptal se Lenz, který se už zase vzpamatoval.

„Žádný alkohol před večerem,“ odpověděl Barsig. „to je moje železná zásada.“

„Zásady je třeba nedodržovat, jinak nedělají člověku radost, prohlásil Gottfried a nalil. „Na budoucnost baboček pávích ok a perleťáčků.“

Barsig na okamžik zaváhal: „Když na mě jdete takhle, pak nemůžu odříct,“ řekl a sáhl po sklence.

„Ale pak si rovněž přitukneme na malé okáče!“ Rozpačitě se usmál, jako by říkal něco dvojsmyslného o ženě. „Objevil jsem totiž novou odrůdu. Se štětinatými tykadly.“

„A hrome!“ řekl Lenz. „Všechna čest! Jste tedy průkopníkem a vaše jméno přijde do přírodopisu.“

Vypili jsme všichni ještě sklenku na štětinatá tykadla. Barsig si otřel kníry. „Nesu vám dobrou zprávu. Můžete si odvézt tu fordku. Ředitelství povolilo, abyste provedli opravu.“

„Ohromné,“ řekl Köster. „Ta se nám zrovna hodí. A jak to vypadá s naším rozpočtem nákladů? Také povolenou, Beze srážky?“

Barsig přivřel jedno oko. „Panstvo zprvu nechtělo. Ale nakonec ..“

„Plnou sklenku na pojišťovnu Fénix!“ řekl Lenz a znovu nalil.

Barsig vstal a rozloučil se. „Víte,“ řekl na odchodu, „ta žena, která byla v té fordce, nakonec přece jen před několika dny zemřela. Měla jen řezné rány. Asi ztratila moc krve.“

„Kolik jí bylo?“ zeptal se Köster.

„Čtyřicet,*“ odpověděl Barsig. „Byla ve čtvrtém měsíci. Pojištěna na dvacet tisíc marek.“

..*

Hned jsme vyjeli, abychom přivezli vůz. Stál u jednoho pekařského mistra. Muž s ním v podnapilém stavu v noci vletěl do zdi. Zraněna byla jen jeho žena; on sám vyváží bez šrámu.

Zastihli jsme ho v garáži, když jsme připravovali vůz k odtahování. Chvilí na nás mlčky pohlížel a stál tam skleslý, s kulatými zády a s krátkým krkem, s hlavou trochu nakloněnou vpřed. Byl v obličeji nezdravě šedobílý, jako bývají všichni pekaři, a v pološeru vypadal jako velký, smutný moučný červ. Zvolna k nám přistoupil.

„Kdy bude vůz hotov?“ zeptal se.

„Asi tak za tři týdny,“ prohlásil Köster.

Ukázal na střechu. „Ale i se střechou, ano?“

„Jak to?“ zeptal se Otto. „Vždyť je úplně netknutá.“

Pekař učinil netrpělivý pohyb. „Ovšem. Ale nová střecha při tom přece může vybýt. Je to pro vás velká zakázka. Rozumíme si,ne?“

„Ne,“ řekl Köster.

Rozuměl mu velmi dobře. Muž chtěl zadarmo vpašovat do opravy novou střechu, na kterou se pojištění nevztahovalo. Chvilí jsme se přeli. Muž hrozil, že všechno zruší a že si dá vyhotovit rozpočet nákladů ochotnější dílnou. Köster nakonec ustoupil. Nebyl by to udělal, kdybychom nebyli potřebovali práci.

„No tak, a proč to nešlo hned?“ ušklíbl se pekař. „Přijdu si v příštích dnech vybrat látku. Běžovou, myslím, jemnou barvičku.“

Odjeli jsme. Venku ukázal Lenz na sedadla fordky. Byly na nich velké černé skvrny. „Krev jeho mrtvé ženy. A vyrazil z nás novou střechu. Běžovou. Jemnou barvičku.“

Všechna čest. Věřím i tomu, že vyinkasoval pojistku na dva mrtvé. Jeho žena byla přece těhotná.“

Köster pokrčil rameny. „Asi si říká, že jedno s druhým nemá nic společného.“

„Možná,“ řekl Lenz. „Prý existují lidé, pro které je něco takového přímo útěchou v neštěstí. Nás to stojí rovných padesát marek z našeho výdělků.“

..*

Odpoledne jsem šel pod jakousi záminkou domů. Měl jsem smlouvenou schůzku s Patricií Holimannovou na pátku, ale v dílně jsem o tom pomlčel. Ne že bych se tím byl chtěl tajit; ale najednou mi to připadalo skoro nepravděpodobné.

Navrhla mi, abychom se sešli v jedné kavárně. Neznal jsem ji; věděl jsem jen, že je to malý, elegantní lokál. Šel jsem tam nic netuše. Ale trhl jsem sebou leknutím, jakmile jsem vstoupil. Místnost byla přeplněna tlachajícími ženami. Octl jsem se v typické dámské cukrárně.

S námahou se mi podařilo obsadit stůl, který se právě uvolnil. Stísněně jsem se rozhlédl. Kromě mne tu byli ještě dva muži, a ti se mi nelíbili.

„Kávu, čaj, čokoládu?“ zeptal se číšník a ubrouskem mi smetl se stolní desky množství drobtů z pečiva na oblek.

„Velký koňak,“ objednal jsem.

Přinesl jej. Ale zároveň přivedl celý dámský kroužek, hledající místo, v čele s atletkou zralejšího věku v širokém klobouku. „Čtyři místa, prosím,“ řekl a ukázal na můj stůl.

„Moment,“ odpověděl jsem, „ten stůl není volný. Čekám někoho.“

„To nejde, pane,“ řekl číšník. „V tuhle dobu nemohou být žádná místa rezervována.“

Podíval jsem se na něho. Pak jsem pohlédl na atletku, která stála těsně u stolu a svírala opěradlo židle. Viděl jsem její tvář a vzdal jsem se jakéhokoliv odporu. Ani děly by nebyl nikdo zviklal tuto osobu v jejím rozhodnutí dobýt můj stůl.

„Můžete mi aspoň přinést ještě jeden koňak?“ zavrčel jsem na číšníka.

„K službám, pane. Zase velký?“

„Ano.“

„Prosím,“ uklonil se. „Je to přece stůl pro šest osob, pane,“ řekl omluvně.

„V pořádku. Jen přineste ten koňak.“

Zdálo se, že atletka je mimo to členkou klubu abstinentů. Zírala na můj koňak, jako by to byla shnilá ryba. Abych ji namíchl, objednal jsem si ještě jeden a zíral na ni také. Celé to počínání mi náhle připadalo směšné. Co tu vlastně pohledávám? A co chci od té dívky? Vždyť ani nevím, zda ji v tomhle zmatku a zvaném vůbec poznám. Zlostně jsem do sebe obrátil koňak.

„Salute!“ řekl někdo za mnou.

Vskočil jsem. Stála tu a smála se. „Vidím, že neztrácíte čas.“

Postavil jsem sklenku, kterou jsem stále ještě držel v ruce. Byl jsem náhle zmaten. Dívka vypadala docela jinak, než jak jsem ji měl v paměti. Mezi těmi všemi cukroví pojídajícími, vypasenými ženami vypadala jako štíhlá, mladá amazonka, chladná, zářící, jistá a nepřístupná. Z toho asi nic nebude, pomyslel jsem si a řekl jsem: „Jak jste se sem dostala? Celou dobu jsem hlídal dveře!“

„Vůbec ne. Nanejvýš tak dvě tři minuty. Také jsem přišel teprve před chvílí.“

Kávový kroužek u stolu ztichl. V zádech jsem cítil zkoumavé pohledy čtyř solidních matek.

„Zůstaneme zde?“ zeptal jsem se.

Dívka přelétla rychlým pohledem stůl. Ústa jí zacukala. Pobaveně na mne pohlédla. „Obávám se, že kavárny jsou všude stejné.*“

Zavrtěl jsem hlavou. „Když jsou prázdné, jsou lepší. Tohle je d'ábelský lokál, ve kterém člověk dostane komplexy méněcennosti. Což abychom zašli do baru.“

„Do baru? Cožpak existují bary, kde mají ve dne otevřeno?“

„Vím o jednom,“ řekl jsem. „Je tam příjemný klid. Chcete-li – „

„Někdy ano –“

Vzhlédl jsem. Nedovedl jsem v tom okamžiku zjistit, jak to myslela. Neměl jsem nic proti ironii, **nebyla-li** namířena proti mně; ale měl jsem špatné svědomí.

„Pojďme tedy,“ řekla.

Kývl jsem na číšníka.

„Tři velké koňaky,“ zamručel nešťastným hlasem, jako by se chtěl dorozumět s **nebožtíkem**. „Tři marky třicet.“

Dívka se otočila. „Tři koňaky za tři minuty? Docela pěkné tempo.«

„Jsou v tom ještě dva ze včerejška.“

„To je ale lhář!“ zasyčela za mnou **atletka** u stolu. Už příliš dlouho mlčela.

Otočil jsem se a uklonil se. „Šťastné a veselé vánoce, mé dámy!“ Rychle jsem zmizel.

„Pohádal jste se?“ zeptala se mne venku.

„Nic zvláštního. Jenom nepříznivě působím na ženy v domácnosti v zajištěných poměrech.“

„Já taky,“ odvětila.

Podíval jsem se na ni. Připadala mi jako z jiného světa. Vůbec jsem si nedovedl představit, čím je a jak žije.

..*

V baru jsem měl jistější půdu pod nohama. Když jsme vstoupili, stál mixér Fred za pultem a leštil velké baňaté sklenice na koňak. Pozdravil mě, jako by mě viděl poprvé a jako by mě byl **nemusil** vést před dvěma dny domů. Měl dobrou školu a obrovské zkušenosti.

Bylo tu prázdná až na jeden stůl. Tam seděl jako **obykle** Valentin Hauser. Znal jsem ho ještě z války; byli jsme spolu v téže rotě. Přinesl mi jednou přes uzavírací palbu dopis ze zázemí až do zákopů, protože myslel, že je od mé matky.

Věděl, že na něj čekám, poněvadž maminka byla operována. Ale mýlil se - byla to jen reklama na čepice z náhražkové látky z kopřiv. Na zpáteční cestě to dostal do nohy.

Nějaký čas po válce připadlo Valentinovi jakési dědictví. Od té doby je propíjel. Tvrdil, že musí oslavovat, že vyvázl z války živ. Bylo mu jedno, že tomu už byla pěkná řádka let. Prohlašoval, že to nelze ani dost oslavit. Byl z lidí, kteří mají příšernou paměť na válku. My ostatní jsme hodně zapomněli; on si však vzpomínal na každý den a na každou hodinu.

Viděl jsem, že už hodně pil; seděl v koutě úplně opilý a duchem nepřítomný. Pozvedl jsem ruku. „Bud' zdrav, Valentine.“

Vzhlédl a přikývl. „Nazdar, Robby!“

Usadili jsme se do kouta. Mixér přišel. „Co si dáte?“ zeptal jsem se dívky.

„Snad **martini**,“ odvětila. „Suchý **martini**.“

„Na to je Fred odborník.“

Fred se zdrženlivě pousmál.

„Mně jako obvykle,“ řekl jsem.

V baru bylo chladno a šero. Páchlo co tu rozlitym džinem a koňakem. Byla to kořená vůně, jako po jalovcové a chlebu. Ze stropu visel dřevěný vyřezávaný model plachetnice. Stěna za pultem byla pobita mědí. Tlumené světlo lustru vrhalo červené odlesky, jako by se tam zrcadlil podzemní oheň. Z malých tepaných železných nástěnných lampiček svítily jen dvě - jedna u Valentina a jedna u nás. Měly pergamenová stínítka, zhotovená ze starých map; jako by to byly úzké, osvětlené výřezy ze světa.

Byl jsem poněkud rozpačitý a dobře jsem nevěděl, jak bych měl začít rozhovor. Dívku jsem vůbec neznal, a čím déle jsem se na ni díval, tím mi připadala cizější. Bylo to už tak dávno, co jsem takhle s někým seděl; vyšel jsem z cviku. Byl jsem spíše zvyklý jednat s muži. Předtím v kavárně to bylo příliš hlučné - a nyní, tady, se mi to zdálo zase příliš tiché. Každé slovo nabývalo v tichu místnosti takové váhy, že bylo těžké hovořit bez jistého ostychu. Skoro jsem si přál vrátit se zase do té kavárny.

Fred přinesl sklenky. Napili jsme se. Rum byl silný a řízný. Chutnal po slunci. To bylo něco, čeho se člověk mohl držet. Vypil jsem sklenku a podal ji zase hned Fredovi.

„Líbí se vám tu?“ zeptal jsem se.

Dívka přikývla.

„Líp než naproti v cukrárně?“

„Nenávidím cukrárny,“ řekla.

„Proč jsme se tam tedy scházeli?“ zeptal jsem se udiveně.

„Nevím.“ Sundala si čapku. „Nic jiného mě nenapadlo.“

„Tím líp, že se vám líbí tady. My jsme tu často. Večer se nám tahle díra stává skoro domovem.“

Zasmála se. „Není to ale vlastně smutné?“

„Ani ne,“ řekl jsem. „Jen přiměřené poměrům.“

Fred mi přinesl druhou sklenku. Položil k ní zelené havana. „Od pana Hausera.“

Valentin mi pokývl ze svého kouta a pozvedl sklenku. „31. červenec 17, Robby,“ řekl těžce.

Přikývl jsem a rovněž jsem pozvedl sklenku.

Stále musel někomu připíjet; často jsem ho večer zastihl, jak ve venkovské špeluňce připíjí měsíci nebo šeríkovému keři. Pak si vzpomněl na některý den ze zákopů, kdy nám bylo neobyčejně zle, a byl vděčný za to, že tu ještě je a může tu takhle sedět.

„Je to můj přítel,“ řekl jsem dívce, „Kamarád z války. Jediný člověk, co znám, který si z velkého neštěstí udělal malé štěstí. Neví už, co se životem, a proto se jednoduše raduje, že ještě žije.“

Zamyšleně na mne pohlédla. Pruh světla jí dopadl šikmo na čelo a rty. „To dovedu dobře pochopit,“ řekla.

Vzhlédl jsem. „Ale to byste neměla. Na to jste moc mladá.“

Usmála se. Byl to lehký, chvějivý úsměv, jen v očích. Obličej se při něm skoro nezměnil; byl jen jasnější, zvnitřku jasnější.

„Moc mladá,“ řekla, „to se tak říká. Myslím, že člověk není nikdy moc mladý. Vždycky je moc starý.“

Okamžik jsem mlčel. „Proti tomu se dá mnoho **namítnout**,“ poznamenal jsem a pokynul jsem Fredovi, aby mi přinesl ještě něco k pití. Dívka byla tak jistá a samozřejmá, připadal jsem si proti ní jako pařez. Byl bych rád vedl lehký, hravý rozhovor, takový správný rozhovor, **kteřý člověka** obvykle napadá až později, když už je zase sám.“

Lenz to dovedl; **ale** já jsem na to byl vždycky neohrabaný a těžkopádný.

Gottfried o mně ne neprávem tvrdil, že jako společník jsem asi tak na stupni poštovního **oficiála**.

Fred byl naštěstí rozumný. Přinesl mi místo malého náprstku hned pořádnou sklenici na víno a plnou. Nemusel aspoň běhat sem a tam a taky nebylo tak vidět, kolik jsem toho vypil. Musel jsem pít; jinak bych se byl nezbavil té zatracené těžkopádnosti.

„Nemáte chuť ještě na jeden **martini**?“ zeptal jsem se.

„A co vy to vlastně pijete?“

„**Tohle je rum**.“

Hleděla na mou sklenici. „Ten jste onehdy také pil.“

„Ano,“ řekl jsem, „to **piju** nejčastěji.“

Zavrtěla hlavou. „Nedovedu si představit, že to chutná.“

„Jestli to chutná, to už vůbec nevím.“

Pohlédla na mne. „**Proč** to tedy pijete?“

„**Rum**,“ řekl jsem, rád, že jsem našel něco, o čem mohu mluvit, „rum nemá s chutnáním moc společného. Není ani tak nápoj, jako spíše přítel. Přítel, který všechno ulehčuje. Mění svět. A proto člověk pije –“ Odstrčil jsem sklenici.

„Ale nechcete, abych vám objednal ještě jeden **martini**?“

„Raději jeden **rum**,“ řekla. „Mohu to taky jednou zkusit.“

„Dobrá,“ odpověděl jsem. „Ale ne tenhle. Ten je na začátek příliš těžký. Přines jeden baccardi-koktajl,“ zavolaal jsem na Freda.

Fred přinesl sklenky. Položil k nim misku se slanými mandlemi a praženými kávovými zrnky. „**Nech** tu hned taky mou láhev,“ řekl jsem.

Ponenáhlu dostávalo všechno švih a lesk. Nejistota zmizela, slova přicházela sama a už jsem si ani nedával tolik pozor na to, co říkám. Pil jsem dál a cítil jsem, jak se blíží velká, měkká vlna, jak se mne zmocňuje, jak se prázdná hodina soumraku **naplňuje obrazy** a nehluchý proud snů se opět strašidelně vynořuje nad lhostejnými, šedivými oblastmi existence. Stěny baru se vzdalovaly a náhle tu už nebyl bar - byl to kout světa, **zákoutí** pro útočiště, setmělý úkryt, kolem něhož zuřila věčná bitva chaosu a v němž jsme se skryti choulili, **zavátí** k sobě pološerem času. Dívka seděla schoulená v židli, cizí a tajuplná, jako by sem byla zahrána **z** druhého břehu života. Slyšel jsem se mluvit, ale bylo to, jako bych to už nebyl já, jako by mluvil někdo jiný, někdo, kým bych snad mohl být. Slova už nesouhlasila, měnila se, tlačila se, vtírala se do jiných, pestřejších oblastí, než jaké jim mohly dát malé zážitky mého života - věděl jsem, že už **nejsou** skutečná, že se stala fantazií a lží, ale bylo mi to lhostejné - skutečnost byla **bezútěšná** a šedivá a jen cit a odlesk snů byl život -

V měděné vaně baru žhnulo světlo. Valentin občas **pozvedl** sklenku a zamumlal si nějaké datum. Venku byla ulice zaplavována tlumenými **dravčimi** výkřiky aut, **Vpadala** dovnitř, kdykoli někdo otevřel dveře. Křičela jako **nabručená**, závistivá stará žena.

..*

Bylo už tma, když jsem Patricii Holimannovou doprovodil domů. Pomaloučku jsem se vracel. Najednou jsem se cítil opuštěný a prázdný. Lehce mžilo. Zastavil jsem se před výkladem. Příliš jsem pil. Ne že bych se byl potácel – ale přesto jsem to jasně cítil.

Náhle mi bylo horko. Rozepjal jsem si kabát a posunul si klobouk nazad. Zatraceně, zas mě to jednou chytlo. Co všechno jsem asi nažvanil? Vůbec jsem se na to ani neodvážil myslet. Ani jsem si to už neuvědomoval, a to bylo na tom to nejhorší. Tady, na chladné ulici s hřmotícími autobusy, vypadalo všechno docela jinak než v přítomí baru. Proklínal jsem se. To děvče si muselo o mně udělat asi pěkný obrázek! Jistě si toho všimla. Vždyť sama skoro nepila. Při loučení se na mne tak nějak zvláště dívala –

Ksakru! Otočil jsem se. Přitom jsem se srazil s tlustým malým mužem. „No, no,“ řekl jsem vztekle.

„Nemáte voči, co? Šašku jeden počmáranej!“ zařval tlust'och.

Podíval jsem se na něho.

„Asi jsme ještě neviděli lidi, co?“ štěkal dál.

Přišel mi právě vhod. „Lidi jo,“ řekl jsem, „ale ne chodící pivní sudy.“

Tlust'och se ani na vteřinu nezarazil. Nadul se. „Víte co?“ vyprskl. „Jděte do zoo. Zasnění klokani nemají na ulici co dělat.“

Poznal jsem, že mám před sebou prvotřídního chrliče nadávek vysoké úrovně. Přese všechnu sklíčenost bylo nutno uhájit čest.

„Pokračuj v jízdě, ty slabomyslný potrate!“ řekl jsem žehnaje mu rukou.

Nedbal mé výzvy. „Dej si vybetonovat mozek, ty svraštělý paviáne!“ řval.

Opáčil jsem mu dekadentním platfusákem. On mně opelichaným papouškem, já zas jemu nezaměstnaným funebrákem. Nato mě nazval, už s respektem, vykotlanou telecí hlavou; já jeho, abych to už skončil, putujícím hřbitovem bifteků. Rozzářil se. „Hřbitov bifteků - to je dobré,“ řekl.

To jsem ještě neznal. Přejímám do repertoáru. Prima!“ Zamával kloboukem a rozešli jsme se plni vzájemné úcty.

To nadávání mě osvěžilo. Ale zlost zůstala. Byla tím silnější, čím více jsem přicházel k sobě. Připadal jsem si jako vyždímaný mokrý kapesník. Ale pomalu jsem se začal zlobit nejen sám na sebe - zlobil jsem se na všechno na světě - a taky na dívku. Ona byla příčinou toho, že jsem se opil. Ohrnul jsem si límec. Pro mne za mne, ať si myslí co chce, mně to teď bylo fuk - aspoň rovnou ví, na čem je. A pro mne za mne mohlo tohle všechno jít k čertu - co se stalo, stalo se. Na tom se už nedá nic změnit. A možná že je to tak lepší -

Vrátil jsem se do baru a pak jsem se teprve nadral, jak zákon káže.

Bylo vlhko a oteplilo se a několik dnů pršelo. Pak se vyjasnilo, slunce začalo připalovat, a když jsem v pátek ráno přišel do dílny, spatřil jsem, jak **Matylda Stossová** stojí na dvoře s koštětem pod paží a tváří se jako dojatý hroch.

„Koukněte se, pane **Lohkamp**, ta nádhera! Je to přece jen pokaždé zázrak!“

Překvapeně jsem se zastavil. Stará švestka vedle benzinové pumpy přes noc rozkvetla.

Po celou zimu tu stála křivá a holá, věšeli jsme na její větve staré pneumatiky a kanystry na olej, aby vyschly, byla jen pohodlným věšákem na všechny možné věci, od hadrů na čištění až po kapotu - ještě před několika dny se na ni třepotaly naše vyprané montérky, ještě včera na ní člověkskoro nic nepozoroval a teď najednou, přes noc, se proměnila v čarovný, třpytivý, růžově bílý oblak, oblak jasných květů, jako by na náš dvůr přilétl roj motýlů -

„A ta vůně,“ řekla **Matylda** blouznivě a zvrátila oči. „Skvostná - zrovna jako ten váš rum.“

Necítil jsem nic. Ale hned jsem pochopil. „Voní spíše jako koňak pro zákazníky,“ řekl jsem.

Energicky se ohradila. „Pane **Lohkamp**, to máte určitě rýmu. Anebo máte v nose **polypy**. **Polypy** má dnes skoro každý člověk. Kdepak, stará **Stoska** má nos jako **ohař**, spolehněte se na to, voní jako rum - jako starý rum –“

„No tak tedy dobrá, **Matyldo** –“

Nalil jsem jí sklenku rumu a odešel jsem k benzinové pumpě. **Jupp** tu už seděl. Před ním stála zrezavělá plechovka od konzervy, plná rozkvetlých větviček. „Co to má znamenat?“ zeptal jsem udiveně.

„Pro dámy,“ prohlásil **Jupp**. „Když tankují, dám jim větvičku zadarmo. Prodal jsem tak už o devadesát litrů“ víc. Ten strom má cenu zlata, pane **Lohkamp**. Kdybychom ho neměli, museli bychom si ho vyrobit.“

„Máš obchodního ducha, chlapče.“

Zašklebil se. Slunce prosvítlo jeho uši, takže vypadaly jako rubínově zabarvená kostelní okna. „Taky si mě už dvakrát vyfotili,“ oznamoval. „Se stromem v pozadí.“

„Uvidíš, že z tebe ještě bude filmová hvězda,“ řekl jsem a zamířil jsem k jámě, kde právě **Lenz** vylézal zpod **fordky**.

„Robby,“ řekl, „něco mě napadlo. Musíme se pozeptat, co je s tou dívkou od **Bindinga**.“

Pohlédl jsem na něho. „Jak to myslíš?“

„Tak jak to říkám. Co čumíš?“

„Nečumím.“

„Ne, ale **vejráš**. Jak se to děvče vlastně jmenuje? Pat, ale jak dál?“

„Nevím,“ odvětil jsem.

Napřímil se. „Nevíš? Vždyť sis napsal adresu! Sám jsem to viděl.“

„Lístek jsem ztratil.“

„Ztratil!“ Oběma rukama si zajel do žluté kštic. „A proto jsem tenkrát zaměstnával **Bindinga** celou hodinu venku. Ztratil? No, snad ji ještě ví **Otto**.«

„**Otto** ji taky neví.“

Pohlédl na mne. „Packale jeden! Tím hůř! Copak nechápeš, že to bylo ohromné děvče? **Ksakru!**“ Vzhlédl k nebi. „Když nám konečně přeběhne něco **pěkného** přes cestu, tak tenhle **funetrák** ztratí adresu!“

„Tak báječná se mi zas nezdála.“

„Protože jsi kůň,“ odvětil Lenz, „trouba, makotřas, který nezná nic, co přesahuje úroveň děvek z Café International! Ty klavíristo! Říkám ti znova: to byla šťastná náhoda, zvláštní šťastná náhoda, to děvče! Ty ovšem o něčem takovém nemáš ani páru! Viděl jsi její oči? To se ví, že netys viděl jen tu svou sklenici s kořalkou –“

„Zavři zobák,“ přerušil jsem ho, neboť poznámkou o sklenici s kořalkou se dotkl otevřené rány.

„A ty ruce,“ pokračoval, aniž na mne dbal, „úzké, dlouhé jako ruce mulatky, tomu Gottfried kapánek rozumí, to mi teda věř. Panenko svatá! Konečně jednou děvče, jak má být, krásné, přirozené, a co je nejdůležitější, s atmosférou –“ odmlčel se, „víš ty vůbec, co to je atmosféra?“

„Vzduch, který se pumpuje do pneumatik,“ prohlásil jsem mrzutě.

„Ovšem,“ řekl soucitně a opovržlivě. „Vzduch, ovšem! Atmosféra, opar, vyzářování, teplo, tajemství - to, co krásu teprve oduševňuje a oživuje - ale proč tu řečnám - tvá atmosféra, to je výpar rumu.“

„Přestaň, nebo tě něčím praštím,“ zavrčel jsem. Ale Gottfried mluvil dál a já mu neudělal nic. Neměl ani zdání o tom, co se přihodilo, a že se mě každé jeho slovo hluboce dotýká. Zvláště každé slovo o pití. Už jsem byl nad to povznesen a docela dobře jsem se s tím smířil.

Gottfried teď však všechno znovu rozbouřil. Opěvoval dívku tak dlouho, až se mi nakonec zdálo, jako bych byl skutečně nenávratně ztratil něco jedinečného.

..*

V šest jsem šel zlostně do Café International. To bylomoje útočiště, ostatně Lenz mi to také potvrdil. Když jsem vešel, byl jsem překvapen, jaký je v kavárně obrovský ruch. Na pultě stály dorty a bábovky a platfusácký Alois běhal do zadní místnosti s podnosem plným kávových přborů. Zastavil jsem se. Káva na konve? To tu určitě leží celý spolek nadrátovaný pod stoly.

Ale majitel mi to vysvětlil. Dnes byla v zadní místnosti oslava na rozloučenou s Rosinou přítelkyní Lilly. Já hlupák! Ovšem, vždyť jsem byl na ni pozván. Dokonce jako jediný muž, jak Rosa významně řekla - neboť teplouše Kikiho, který tu také byl, mezi muže nepočítala. Rychle jsem vyšel ven a koupil jsem kytici, ananas, dětské chrastítko a tabulku čokolády.

Rosa mě přivítala s úsměvem velké dámy. Měla na sobě černé šaty s výstřihem a trůnila v čele stolu. Její zlaté zuby svítily. Zeptal jsem se, jak se daří její maličké, a dni jsem jí celuidové chrastítko a čokoládu. Zářila.

S ananasem a květinami jsem se otočil k Lilly. „Mé nejsrdečnější blahopřání.“

„Je a zůstane kavalírem,“ řekla Rosa. –“A teď pojd', Robby, a posad' se mezi nás dvě.“

Lilly byla Rosinou nejlepší přítelkyní. Měla za sebou skvělou kariéru. Byla tím, co je nedostižnou touhou každé malé prostitutky: hotelovou dámou. Hotelová dáma nechodí za obchodem na ulici - bydlí v hotelu a tam navazuje známosti. Skoro žádná lehká holka se k tomu nedostane - nemají dost šatů a ani dost peněz, aby mohly občas čekat déle na nápadníka. Lilly sice žila jen ve venkovském hotelu, ale přesto si během let našetřila skoro čtyři tisíce marek. Teď se chtěla vdát. Její budoucí manžel byl instalatér a měl malou živnost. Věděl o ní všechno a bylo mu to jedno. S budoucností si nemusel lámat hlavu. Když se někdo ožení s jednou z těchto dívek, je na ně spolehnutí.

Vědí, jak tahle zábava chutná, a mají jí dost. Jsou věrné.

Lilly se měla vdávat v pondělí. Dnes pořádala Rosa na její počest kávový dýchánek na rozloučenou. Všechny přišly, aby ještě naposledy pobýly s Lilly. Po svatbě sem už chodit nemohla.

Rosa mi nalila šálek kávy. Alois se přihnul s obrovskou bábovkou, plněnou rozinkami, mandlemi a kandovaným ovocem. Ukrojila mi z ní velký kus.

Věděl jsem, co mám dělat. Znalecky jsem ochutnal a předstíral ohromný úžas.

„Hrome, tahle jistě není koupená v obchodě -“

„Sama jsem ji pekla,“ řekla Rosa šťastně. Byla výtečná kuchařka a byla ráda, když to někdo ocenil. Zvláště v guláši a bábovkách byla nedostižná.

Rozhlédl jsem se. Seděly tu kolem stolu, dělnice na vinici páně, neomylné znalkyně lidí, vojáci lásky - Wally, kráska, které někdo nedávno ukradl při noční jízdě autem stříbrnou lišku; - Lina s dřevěnou nohou, Lina, která stále ještě nacházela amanty; - Fritzi, potvora, která milovala platfusáckého Aloise, třebaže už dávno mohla mít vlastní byt a přítele, který by ji vydržoval; - Margot s červenými tvářemi, která chodila oblečena jako služka a na to nachytávala elegantní nápadníky; - Marion, nejmladší, zářící a bezstarostná; - Kiki, který nebyl počítán mezi muže, protože nosil ženské šaty a líčil se; - Mimi, chudák, které bylo stále více zatěžko vláčet se ulicemi se svými pětáctyřiceti lety a křečovými žilami; - několik bardám a animírek, které jsem neznal; - a konečně, jako druhý čestný host, malá, šedivá a jako zimní jablko svažetělá „Mutti“, důvěr nice všech, útěcha a podpora nočních poutníků, „Mutti“ s kotlíkem na vuřty z nároží Nikolaistrasse, pojízdný bufet a noční směnárna, která kromě frankfurtských párků prodávala také tajně cigarety a gumové potřeby a kterou bylo možno pumpovat.

Věděl jsem, co se sluší. Dnes ani slovo o obchodu, žádné nešetřné narážky - zapomenout na obdivuhodný výkon Rosy, který jí vynesl přízvisko „Železná kobyla“; - zapomenout jak se Fritzi bavívá o lásce s koňským handlířem Stefanem Grigoleitem; - zapomenout na Kikiho tanec okolo košíku se slanými preclíky za svítání. Dnešní zábava mohla dělat čest každému dámskému kroužku.

„Všechno je už připraveno, Lilly?“ zeptal jsem se.

Přikývla. „Výbavu mám už dávno.“

„Báječnou výbavu,“ řekla Rosa. „Nechybí ani jedna krajková dečka.“

„K čemu krajkové dečky?“ zeptal jsem se.

„No poslechni, Robby!“ Rosa na mne pohlédla tak vyčítavě, že jsem spěšně prohlásil, že už vím. Krajkové dečky - háčkované pokrývky na nábytek, ovšem, to byly symboly maloměšťáckého pohodlí, posvátné symboly cti a ztraceného ráje. Žádná z nich nebyla prostitutkou pro svůj temperament. Byly to ztroskotankyně měšťácké společnosti. Jejich tajnou touhou byla manželská postel, nikoli neřest. Ale to by nebyly nikdy přiznaly.

Usedl jsem ke klavíru. Rosa na to už čekala. Milovala hudbu jako všechna tato děvčata. Zahrál jsem na rozloučenou všechny její i Lilliny zamilované písničky. Na začátek Modlitbu Panny Marie. Název písně nebyl sice právě přiměřený pro tenhle lokál, ale byl to stejně jen bravurní kousek s velkým břinkáním. Pak následovala Ptačí večerní píseň, Alpské červánky, Když zemře láska, Harlekýnovy milióny a nakonec Domů bych se zase vrátil rád. Tu měla obzvláště ráda Rosa. Kurvy jsou strašně tvrdé i sentimentální zároveň. Všechny zpívaly. Teplouš Kiki druhý hlas.

Lilly se zvedla. Musela zajít pro svého ženicha. Rosa ji srdečně políbila. „Hodně štěstí, Lilly. A nedej se!“

Lilly odešla obtěžkána dary. Čert ví, že měla docela jinou tvář než dřív. Tvrdé rysy, které se vryjí do tváře každému, kdo má co dělat s lidskou sprostotou, zmizely; její výraz změkkl a bylo v ní opravdu zase něco z holčičky.

Stáli jsme přede dveřmi a mávali Lilly. Mimi se náhle rozbřečela. Byla kdysi vdaná. Její muž zemřel ve válce na zápal plic. Kdyby byl padl, byla by měla malou penzi a nebyla by musela na ulici.

Rosa ji poplácala po zádech. „No tak. Mimi, jenom nebuď na měkko. Pojd', vypijeme si ještě trochu kávy.«

Celá společnost se vrátila do tmavého **Internationalu** jako houf slepic do kurníku. Ale nálada se už nezvedla.

„Zahrajnám ještě něco na konec, Robby,“ řekla Rosa. „Na dobrou náladu.“

„Ano,“ řekl jsem. „Dáme si Pochod starých kamarádů!“

Pak jsem se také rozloučil. Rosa mi strčila ještě balíček pečiva. Dal jsem je „Mutti“ pro jejího syna, který právě postavil venku kotlík s **vuřty**.

..*

Přemýšlel jsem, co dělat. Do baru jsem už rozhodně nechtěl; do kina také ne; do dílny? Nerozhodně jsem pohlédl na hodiny. Bylo osm. Köster se už určitě vrátil. Jestli je tu, nebude **Lenz** moci zase celé hodiny mluvit o děvčeti. Odešel jsem do dílny.

V boudě svítilo světlo. Nejen v boudě - také celý dvůr byl zaplaven světlem. Köster tu byl sám.

„Co se děje, Otto?“ zeptal jsem se. „Prodal jsi snad cadillaka?“

Köster se zasmál. „Ne. **Gottfriede** to tu jen trochu slavnostně osvětlil.“

Oba reflektory **cadillaku** svítily. Vůz stál tak, že proudy světla dopadaly oknem na dvůr přímo na bíle kvetoucí švestku. Jak tu tak stála křídově nadýchnutá, vypadala nádherně. Tma připomínala šumící černé moře.

„Báječné,“ řekl jsem. „Kdepak je?“

„Šel pro něco k jídlu.“

„Skvělý nápad. Necítím se zrovna nejlíp. Ale dost možná, že je to jen z hladu.“

Köster přikývl. „**Jíst** je vždycky dobrá věc. To je zákon všech starých válečníků. Já jsem dnes odpoledne taky udělal něco nedobrého. Přihlásil jsem Karla k závodům.“

„Cože?“ řekl jsem. „Snad **ne** na šestého?“

Přikývl.

„Zatraceně, **Otto**, ale tam přece startují samá esa.“

Opět přikývl. „Ve třídě sportovních vozů jede **Braumiiller**.“

Vykasal jsem si rukávy. „Pak tedy do toho, Otto! Pěknou olejovou lázeň pro našeho miláčka.“

„Stát!,“ zvolal poslední romantik, který právě vstoupil, „nejdřív se nabaštíme!“ Vybalil večeri - sýr, chléb, jako kámen tvrdý suchý salám a šproty. K tomu jsme pili dobře vychlazené pivo. Jedli jsme jako parta vyhladovělých dřevorubců. Pak jsme se pustili do Karla. Dvě hodiny jsme na něm makali a přezkoušeli jsme a promazali všechna **ložiska**. Pak jsme, **Lenz** a já, podruhé povečeřeli.

Gottfried zapjal také světla **fordky**. Jeden reflektor zůstal náhodou při srážce nepoškozený. Svítil teď z vysokého ohnutého šasi šikmo k nebi.

Lenz se spokojeně otočil. „Tak a teď přines láhve, **Robby**. Oslavíme Svátek kvetoucího stromu.“

Postavil jsem na stůl koňak, džin a dvě sklenky.

„A ty?“ zeptal se **Gottfried**.

„Nebudu pít.“

„Co? Proč ne?“

„Poněvadž už na ten zatracený chlast nemám chuť.“

Lenz mě chvíli pozoroval. „Našemu děťátku přeskočilo, Otto,“ řekl pak **Kösterovi**.

„Tak ho nech, když nechce.“

Lenz si nalil plnou sklenku. „Od nějaké doby je tenhle mladík tak trochu cvok.“

„A to ještě není to nejhorší,“ řekl jsem.

Naproti za střechou továrny vyšel velký červený měsíc. Chvíli jsme seděli a mlčeli. „Poslyš, **Gottfriede**,“ začal jsem pak, „ty jsi přece v lásce odborník, ne?“

„Odborník? Já jsem velmistr lásky,“ odpověděl **Lenz** skromně.

„Dobrá. Rád bych věděl, jestli se při tom člověk chová vždycky pitomě.“

„Jak to pitomé?“

„Nu, prostě tak, jako by byl trochu opilý. Plácá a žvaní nesmysly a podvádí.“

Lenz se dal do smíchu. „Ale **Robby**! Všechno je přece podvod. Báječný podvod matičky přírody. Podívej se jenom na tuhle švestku. Taky zrovna podvádí. Dělá se krásnější, než pak je. Bylo by ohavné, kdyby láska měla mít něco společného s pravdou: Zaplat' pámbu, že ti zatracení **mravokárci** nemohou přece jen všechno ujařmit.“

Vstal jsem. „Ty si tedy myslíš, že bez špetky podvodu to prostě vůbec nejde?“

„Ani za mák, děťátko.“

„Ale člověk se tím může i sakramentsky zesměšnit.“

Lenz se ušklíbl. „Pamatuj si jedno, chlapče: nikdy, nikdy, nikdy se člověk nemůže před ženou zesměšnit, **dělá-li** něco kvůli ní. Ani při nejpošetilejší komedii. Dělej, co chceš, postav se na hlavu, říkej nejhoupější žvásty, chlub se jako páv, zpívej ji pod oknem, jen jedno nedělej: nebuď věčný! Nebuď rozumný!“

Ožil jsem. „Co tomu říkáš ty, Otto?“

Köster se zasmál. „Je to tak.“ Vstal a zvedl Karlovu kapotu. Přinesl jsem svou láhev rumu a sklenku a postavil je na stůl.

Otto nastartoval vůz. Motor hučel hluboce a tlumeně. **Lenz** měl nohy na okně a hleděl ven. Usedl jsem vedle něho.

„Byl jsi už někdy opilý, když jsi byl ve společnosti ženy?“

„Často,“ odpověděl, aniž se pohnul.

„A?“

Pohlédl na mne úkosem. „Myslíš, jako když pak člověk něco **zvorá**? Nikdy se neomlouvej, děťátko. Nic neříkej. Pošli květiny. Bez dopisu. Jen květiny. Ty zakryjí všechno. Dokonce i hroby.«

Pohlédl jsem na něho. Nehýbal se. Oči se mu leskly v odrazu bílého světla venku. Motor stále ještě běžel, tiše bzučel, jako by se pod námi chvěla zem.

„Teď bychom vlastně mohli něco v klidu vypít,“ řekl jsem a otevřel láhev.

Köster zastavil motor. Pak se obrátil k Lenzovi. „Měsíc je teď dost jasný, aby se našla sklenice, Gottfriede. Zhasni ta světla. Hlavně u fordky. Ta mrcha mi tím svým šikmým reflektorem připomíná válku. Nebyla to žádná psina, když v noci tyhle věci sahaly po letadle.“

Lenz přikývl. „A mně to připomíná - nu, vždyť je to jedno, co – „ Vstal a zhasl reflektory.

Měsíc vystoupil nad střechu továrny. Byl stále jasnější a visel nyní jako žlutý lampión ve větvích švestky. Větve se lehce kolébaly.

„Zvláštní,“ řekl Lenz po chvíli, „proč se stavějí pomníky všem možným lidem - a proč se jednou nepostaví pomník Měsíci nebo kvetoucímu stromu –“

Šel jsem brzy domů. Když jsem otevřel dveře do chodby, zaslechl jsem hudbu. Byl to gramofon sekretářky Emy Bönigové. Tichý, jasný ženský hlas zpíval. Pak se ozvalo lkání tlumených houslí a drnkot bendža. A opět hlas, vtíravý, měkký, jako by byl zceja naplněn štěstím. Naslouchal jsem, abych porozuměl slovům. Tichý zpěv oné ženy zněl podivně dojemně tady v temné chodbě mezi šicím strojem paní Benderové a kufru rodiny Hassovy. Pohlédl jsem na vycpanou hlavu divokého kance, visící nad kuchyní. Slyšel jsem, jak služebná lomozí nádobím.

„Jak jen jsem mohla žít bez tebe,“ zpíval hlas několik kroků dál za dveřmi.

Pokrčil jsem rameny a vešel do svého pokoje.

Z vedlejší místnosti jsem slyšel vzrušenou hádku. Za několik minut potom u mne zaklepal Hasse a vstoupil.

„Ruším vás?“ zeptal se unaveně.

„Vůbec ne,“ řekl jsem. „Chcete se něčeho napít?“

„Radši ne. Jen trochu posedět.“

Hleděl tupě před sebe. „Vy jste na tom dobře,“ řekl, „jste sám –“

„Ach, nesmysl,“ odvětil jsem. „Vysedávat pořád sám, to taky nic není - to mi věřte –“

Seděl sklesle na židli. Oči se mu skelně leskly v odlesku, který sem zvenku vrhala pouliční lampa. Úzká, skleslá ramena – „Představoval jsem si život docela jinak,“ řekl po chvíli.

„Všichni jsme si ho představovali jinak,“ řekl jsem.

Za půl hodiny opět odešel, aby se usmířil se svou ženou. Dal jsem mu nějaké noviny a půl láhve curacaa, která ještě bůhví odkdy stála na mé skříní - nepřijemná sladká věc, ale pro něho docela dobrá. Vůbec tomu totiž nerozuměl.

Tiše, skoro nehlučně vyšel ven, stín ve stínu, jako by se rozplynul. Zavřel jsem za ním dveře. Z chodby ke mně přitom zalétl útržek hudby jako pestrý hedvábný šátek - housle, tlumené bendžo – „jak jen jsem mohla žít bez tebe.“

Usedl jsem k oknu. Venku ležel hřbitov v namodralém měsíčním světle. Pestré čtverce světelných reklam se šplhaly nad korunami stromů a náhrobní kameny prosvítaly ze tmy. Byly tiché a neděsily. Kolem nich přejížděla auta a světla reflektorů se kmitala nad jejich omšelými nápisy.

Seděl jsem dlouho a přemýšlel o všem možném. Také o tom, jak jsme se vrátili z války, mladí, bez víry, jako horníci ze zasypané šachty. Chtěli jsme vytáhnout proti lži, sobectví, chtivosti, netečnosti srdce, jež zaviniily to všechno, co na nás pak dolehlo - zchudli jsme, nedůvěřující něčemu než kamarádovi, který byl s námi, a něčemu, co nikdy nezklamalo: oblakům, tabáku, stromu a chlebu a zemi -; ale co z toho všeho zbylo? Všechno se zhroutilo, zfalšovalo a upadlo v zapomnění.

A kdo chtěl zapomenout, tomu zbyla jen bezmocnost, zoufalství, lhostejnost a kořalka. Doba velkých lidských a mužných snů byla pryč. Zvítězili **příčinlivci**. Korupce. Bída.

..*

Vy to máte dobré, vy jste sám, řekl **Hasse**. To je všechnokrásné - kdo je sám, nemůže být opuštěn. Ale někdy večer se hroučí celá ta umělá stavba, život se **změní** ve **vzlykavou**, uštvanou melodii, ve vír divokých tužeb, žádostí, trudnomyslnosti a touhy dostat se **z** té nesmyslné **otupělosti**, vybřednout z nesmyslného monotónního omílání tohoto věčného kolovrátku, lhostejno kam. Ach, tato ubohá potřeba trochy tepla - nemohly by to být dvě ruce a laskavá tvář? Anebo i to je jen **šálení** a marnost a únik? Je vůbec ještě něco jiného než osamělost?

Zavřel jsem okno. Ne, nic jiného už není. Pro všechno ostatní má člověk příliš málo pevné půdy pod nohama. Avšak nazítří jsem vstal časně ráno, a než jsem šel do dílny, zaklepal jsem u majitele malého **květinářství**. Vybral jsem si u něho kytici růží a řekl jsem mu, aby ji okamžitě odeslal. Bylo to pro mne tak trochu zvláštní, když jsem zvolna psal na lístek: Patricie **Hollmannová**.

V.

Köster jel ve svém nejstarším obleku na berní úřad. Chtěl se pokusit o snížení našich daní. **Lenz** a já jsme zůstali v dílně sami.

„Rychle, Gottfriede,“ řekl jsem, „dáme se do toho tlustého cadillaka.“

Včera večer vyšel náš **inzerát**. Mohli jsme tedy už dnes očekávat zákazníky - jestli ovšem vůbec někdo přijde.

To znamenalo vůz připravit.

Nejdříve jsme **naleštili** kapotu. Vůz dostal tak vysoký lesk, že vypadal, jako by byl stál o sto marek víc. Pak jsme naplnili motor nejhustším olejem, který jsme měli. Písty už nebyly prvotřídní a trochu tloukly. Hustým olejem se to však vyrovnalo a stroj běžel obdivuhodně tiše. Také do převodovky jsme nalili hustý olej, aby pracovala naprosto lehce.

Pak jsme vyjeli. V blízkosti byl kus cesty velmi špatný. Vjeli jsme na ni padesátkou. Karosérie klapala. Vypustili jsme z pneumatik čtvrt atmosféry a **zkusili to znovu**. Už to bylo lepší. Vypustili jsme pak ještě čtvrt. Teď už se neozývalo nic.

Jeli jsme zpátky, promazali **vrzající** kapotu, vložili jsme mezi ni a motor kus gumy, nalili do chladiče horkou vodu, aby motor ihned chytil, a petrolejovým rozprašovačem jsme ještě jednou **vystříkali** spodek vozu, aby se i tady leskl. Pak **Gottfried Lenz** vztáhl ruce k nebi.

„Přijď, požehnaný zákazníče! Přijď, líbezný majiteli **prkenice**! Očekáváme tě jako ženich nevěstu!“

..*

Nevěsta na sebe nechala čekat. Postavili jsme proto pekařův parní válec nad montážní jámu a začali jsme mu vymontovávat přední osu. Několik hodin jsme pracovali klidně, a moc jsme nemluvili. Pak jsem zaslechl, jak Jupp píská před benzínovou pumpou písničku. „Slyš, co to zvenku přichází.“

Vylezl jsem z jámy a pohlédl oknem ven. Malý, podsaditý muž obcházel cadillaka. Vypadal měšťácky a solidně.

„Hele, Gottfriede,“ zašeptal jsem, „že by to byla nevěsta?“

„Jasně,“ řekl Lenz, sotva se podíval. „Všimni si jeho obličeje. Je nedůvěřivý - ještě dřív, než se někdo objeví. Rychle, do toho! Zůstanu tu v záloze. Přijdu potom, kdybys snad nemohl z místa. Pamatuj na mé triky!“

„Dobrá.“ Vyšel jsem ven.

Muž na mne pohlédl chytrýma černýma očima. Představil jsem se: „Lohkamp.“

„Blumenthal.“

To byl Gottfriedův první trik: představit se. Tvrdil, že to navodí důvěrnější ovzduší. Jeho druhým trikem bylo začít velmi rezervovaně a vyslechnout zákazníka, aby bylo možno chytit se tam, kde to bylo správné.

„Přicházíte kvůli cadillaku, pane Blumenthale?“ zeptal jsem se. Blumenthal přikývl.

„Je tamhle naproti,“ řekl jsem a ukázal na druhou stranu.

„To vidím,“ odvětil Blumenthal.

Vrhl jsem na něho krátký pohled. Pozor! pomyslíl jsem si. Zákeřník!

Šli jsme přes dvůr. Otevřel jsem dvířka vozu a spustil motor. Pak jsem mlčel, aby měl Blumenthal čas k prohlídce.

Jistě bude něco kritizovat; teprve pak jsem chtěl zasáhnout.

Ale Blumenthal nic nepřehlížel. Také nic nekritizoval. Mlčel a stál tu jako socha. Nezbylo mi nic jiného než nazdařbůh tasit zbraň.

Začal jsem zvolna a systematicky líčit cadillaka jako matka své dítě a snažil jsem se zároveň vyzvědět, zda onen muž něčemu rozumí. Je-li odborník, pak musím mluvit víc o motoru a šasi - nerozumí-li ničemu, pak o komfortu a všelijakých pitominkách.

Avšak ani teď nic neprozradil. Nechal mě mluvit, až jsem si připadal jako balón.

„K čemu potřebujete vůz? Pro město, anebo na cesty?“ zeptal jsem se nakonec, abych se mohl něčeho chytit.

„Pro všechno možné,“ prohlásil Blumenthal.

„Aha! A chcete ho řídit sám, anebo máte šoféra?“

„Podle toho.“

Ovšem, podle toho. Onen muž odpovídal jako papoušek. Zdálo se, že patří k řádu mlčenlivých bratří.

Abych ho povzbudil, pokusil jsem se něco vyzkoušet. Obyčejně se tak zákazníci stávali přístupnější. Báal jsem se, že mi tu jinak usne.

„Střecha jde neobyčejně lehce na tak velký kabriolet,“ řekl jsem. „zkuste ji otevřít. Můžete to udělat jednou rukou.“

Avšak Blumenthal mínil, že to není nutné. Prý to už viděl. Přibouchl jsem dveře v zámku a zalomcoval jsem klikami.

„Nic není rozviklané. Všechno je pevné jako volant. Zkuste sám –“

Blumenthal nezkusil. Považoval to za samozřejmé. Zatraceně tvrdý oříšek.

Předvedl jsem mu okna. „Jdou hravě vytáčet. Drží pevně v každé výši.“

Nepohnul se.

„A k tomu je to netříštivé sklo,“ pokračoval jsem už poněkud zoufale.

„Neocenitelná výhoda! Naproti v dílně stojí fordka –,“ vyprávěl jsem mu případ pekařovy ženy a ještě jsem to trochu přizdobil, neboť jsem při tom nechal zahynout i dítě.

Ale Blumenthal byl jako nedobytná pokladna.

„Nerozbitná skla mají všechny vozy,“ přerušil mě, „to přece není nic zvláštního.*“

„Nerozbitné sklo nepatří u žádného vozu k sériovému vybavení,“ odvětil jsem poněkud ostřeji. „Nanejvýš jen přední sklo a jen u několika typů. Ale rozhodně ne velká postranní skla.“

Zmáčkkl jsem klakson a začal jsem popisovat vnitřní vybavení vozu - kufr, sedadla, kapsy, rozvodnou desku, zmínil jsem se o každé maličkosti, podal jsem Blumenthalovi dokonce zapalovač a využil jsem příležitosti, abych mu nabídl cigaretu, a tak ho aspoň trochu naladil. Odmítl.

„Děkuji, nekouřím,“ řekl a pohlédl na mne tak unuděně, že mě náhle napadlo strašně podezření: snad ani nechtěl k nám, snad se jen zmýlil a chce koupit něco jiného, stroj na vyšívání knoflíkových dírek anebo radioaparát, a teď tu jen tak nerozhodně postává, než půjde zase dál.

„Uděláme si zkušební jízdu, pane Blumenthale,“ navrhl jsem konečně, už značně unaven.

„Zkušební jízdu?“ odvětil, jako bych byl řekl „nádraží“.

„Ano, zkušební jízdu. Musíte přece vidět, co vůz dokáže. Sedí na silnici jako přiřitý. Jako na kolejích. A motor táhne, jako by byl tenhle těžký kabriolet pouhé pírkó.“

„Ach, zkušební jízdy –“ učinil odmítavý pohyb rukou. „Zkušební jízdy nic neukáží. Když něco vozu chybí, pozná se to až pak.“

Ovšem, ty litinový d'áble, pomyslíl jsem si vztekle, to víš, že ti to hned pověsím na nos. „Nu dobrá, tak tedy ne,“ řekl jsem a vzdal jsem se naděje. Muž prostě nechtěl, to bylo jasné.

Ale tu se náhle otočil, pohlédl mi zpřímá do očí a tiše, ostře a velmi rychle řekl: „Co stojí ten vůz?“

„Sedm tisíc marek,“ odpověděl jsem bleskurychle, nepohnuv ani brvou. Uvědomil jsem si, že muž nesmí upozorovat, že se třeba jen na okamžik rozmýšlím. Každá vteřina váhání by stála tisíc marek, které by usmlouval. „Sedm tisíc marek netto,“ opakoval jsem pevně a myslel jsem si:

Nabídneš-li teď pět, je tvůj.

Ale Blumenthal nenabídl vůbec nic. Jenom ze sebe vyrazil krátké za vzdychnutí. „Příliš drahý!“

„Ovšem!“ řekl jsem a definitivně jsem se vzdal.

„Jak to - ovšem?“ zeptal se Blumenthal náhle skoro lidsky.

„Pane Blumenthale,“ odpověděl jsem, „našel jste už někdy někoho, kdo na cenu odpoví něco jiného?“

Pozorně na mne pohlížel. Pak mu tváří kmitlo cosi jako záchvěv úsměvu. „Máte pravdu. Ale ten vůz je opravdu příliš drahý.“

Nevěřil jsem svým uším. Konečně se ozval ten pravý tón. Tón zájemce! Anebo to byl zase jen nový zatracený trik?

Vtom prošel dvorem elegantní švihák. Vytáhl z kapsy noviny, ještě jednou si porovnal číslo domu a přistoupil ke mně. „Je tu na prodej cadillac?“

Přikývl jsem a neschopen slova jsem hleděl na bambusovou vycházkovou hůl a švihákovy semišové rukavice.

„Mohu jej vidět?“ ptal se dál bez jediného mrknutí.

„Tady je, prosím,“ řekl jsem. „Ale okamžik laskavě počkejte, mám ještě něco na práci. Posadil byste se zatím uvnitř?“

Švihák chvíli poslouchal bzučení motoru, zatvářil se zprvu kriticky, pak uznale a potom jsem ho zavedl do dílny.

„Idiote!“ zavrčel jsem na něho a rychle jsem se vrátil k Blumenthalovi.

„Kdybyste se ve voze projel, smýšlel byste o ceně jinak,“ řekl jsem. „Můžete ho zkoušet, jak dlouho chcete. Hodí-li se vám to líp, mohl bych se pro vás večer zastavit ke zkušební jízdě.“

Avšak prchavý záblesk zájmu opět odlétl. Blumenthal tu zase stál jako žulový předseda zpěváckého spolku. „Nechme toho,“ řekl. „Musím už jít. Buclu-li mít chuť na zkušební jízdu, ještě vás zavolám.«

Viděl jsem, že se zatím nedá nic jiného dělat. Tenhle muž nebyl k umluvení. „Dobrá,“ řekl jsem, „ale nechcete mi dát své telefonní číslo, abych vám mohl oznámit, bude-li ještě nějaký zájemce?“

Blumenthal se na mne podivně podíval. „Zájemci ještě nejsou kupci.“

Vytáhl pouzdro na doutníky a nabídl mi. Najednou kouřil. A dokonce corona-corona. Musel mít peněz jako želez. Ale teď už mi to bylo jedno. Vzal jsem si doutník.

Podal mi vlídně ruku a odešel. Hleděl jsem za ním a proklel jsem ho; tiše, ale zato důkladně. Pak jsem se vrátil do dílny.

„Tak co?“ přivítal mě švihák Gottfried Lenz. „Jak jsem to udělal? Koukám, jak se tam lopotíš, a tak jsem ti chtěl trochu píchnout. Ještě štěstí, že se Otto na ten berňák převlékl. Vidím, že tu visí jeho oblek - hodil jsem ho na sebe, oknem ven a znovu zpátky jako seriózní kupec! Povedlo se,co?“

„Idiotsky,“ odpověděl jsem. „Ten člověk je chytřejší než my oba dohromady. Podívej se na ten doutník! Kus marku padesát. Zahnals mi miliardáře!“

Gottfried mi vzal doutník z ruky, přičichl k němu a zapálil si jej. „zahnal jsem ti podvodníka. Miliardáři nekouří takovéhle doutníky. Ti kouří obyčejné.“

„Nesmysl,“ odpověděl jsem. „Podvodníci se přece nejmenují Blumenthalové. Ti si říkají hrabě Blumenau nebo tak.“

„Ten člověk se vrátí,“ mínil Lenz pln naděje jako vždy a foukl mi kouř z mého doutníku do obličeje.

„Tenhle ne,“ řekl jsem přesvědčeně. „Ale jak jsi přišel k tomu bambusovému klacku a rukavicím?“

„Vypůjčil. Naproti v obchodě Benn a spol. Znam tam prodavačku. Dost možná, že si tu hůl dokonce nechám. Líbí se mi.“ Samolibě kroužil tlustým klackem ve vzduchu.

„Gottfriede,“ řekl jsem, „tebe je tu škoda. Víš co? Jdi do varieté. Tam by ses hodil.“

„Někdo vás volal,“ řekla Frída, šilhavá služka paní Zaiewské, když jsem si poledne odskočil domů.

Otočil jsem se. „Kdy?“

„Před půl hodinou. Nějaká dáma.“

„Co říkala?“

„Že zavolá ještě večer. Ale já jsem jí hned řekla, že to asi nebude moc platné, že večer nebýváte doma.“

Zadíval jsem se na ni. „Co? To jste jí řekla? Hergot, kdybyste se už jednou naučila telefonovat.“

„Já telefonovat umím,“ prohlásila Frída líně. „A večer doma stejně nikdy nejste.“

„Do toho vám vůbec nic není,“ nadával jsem. „Příště ještě vypravujte, jestli mám dřevé ponožky!“

„To můžu klidně udělat,“ odsekla Frída a škodolibě na mne pohlédla svými zarudlýma, zanícenýma očima. Byli jsme staří nepřátelé.

Byl bych ji nejraději strčil do jejího hrnce s polévkou, avšak ovládl jsem se, sáhl do kapsy, vtiskl jsem jí do ruky marku a smířlivě jsem řekl: „Neřekla ta dáma své jméno?“

„Ne,“ řekla Frída.

„Jaký měla hlas? Trochu temný a hluboký a tak, jako by trošku chraptila?“

„To nevím,“ prohlásila Frída lhostejně, jako bych jí nebyl dal do ruky marku.

„Máte na ruce hezký prsten, opravdu rozkošnými řekl jsem, „ a teď přemýšlejte, jestli si přece jen nevzpomenete.“

„Ne,“ odpověděla Frída a škodolibost jí z tváře jen zářila. „Tak se jdi vycpat, ty ďáblovo pometlo,“ vyprskl jsem a nechal jsem ji stát.

Večer přesně v šest jsem byl doma. Když jsem otevřel dveře, naskytl se mi nezvyklý obraz. V chodbě stála paní Benderová, kojenecká sestra, obstoupena všemi dámami z penziónu.

„Pojďte sem,“ řekla paní Zaiewská.

Příčinou tohoto shromáždění byl pentličkami ozdobený kojeneček, sotva půlroční. Paní Benderová ho přivezla z jeslí v dětském kočárku. Bylo to docela normální dítě, avšak dámy se nad ním skláněly s výrazem tak nesmyslného nadšení, jako by to byl jediný kojeneček na světě. Přitom ze sebe vyrážely kvokavé výkřiky, luskaly prsty před prckovými očima a špulily rty. Dokonce i Ema Bönigová ve svém dračím kimonu se účastnila těchto orgií platonické mateřskosti.

„Není to rozkošné stvoření?“ zeptala se paní Zaiewská a dívala se přitom dojatě.

„To se dá správně posoudit až tak ve dvacíti nebo třicíti letech,“ odpověděl jsem a zašilhal jsem po telefonu. Snad se neozve právě teď, když tu jsou všichni shromáždění.

„Ale podívejte se přece pořádně,“ vyzvala mě paní Hassová.

Pohlédl jsem do kočárku. Kojeneček byl jako všichni ostatní. Nemohl jsem na něm objevit nic zvláštního. Nanejvýš hrozně maličké ručičky, a pozoruhodné snad bylo i to, že člověk sám byl kdysi taky tak maličký.

„Ubohý červíček,“ řekl jsem, „ten ještě nemá ponětí, co ho čeká. Rád bych věděl, pro jakou válku vyrůstá ...“

„Surovče,“ odpověděla paní **Zaiewská**. „Copak nemáte kouska citu?“

„Naopak - až příliš mnoho,“ odsekl jsem. „Jinak by mě něco podobného nenapadlo.“

Potom jsem zase odtáhl do svého pokoje.

Za deset minut zazvonil telefon. Zaslechl jsem své jméno a vyšel ven. Celá společnost byla ovšem zde! Dámy nezmizely, ani když jsem přiložil sluchátko k uchu a poznal hlas

Patricie **Holimannové**, která mi děkovala za květiny. Naopak, kojeneček, který mi ze všech přítomných připadal nejrozumnější, měl už dost těch opiček a náhle se rozeřval.

„Promiňte,“ řekl jsem zoufale do telefonu, „nerozumím vám, tady zuří kojeneček. Ale není můj.“ Dámy syčely jako klubko hrozných, aby utišily křičící stvoření. Bleskurychle dosáhly toho, že spustilo ještě **pronikavěji**. Teprve teď jsem si povšiml, že to je skutečně podivuhodný kojeneček; musel mít plíce jako měch, jinak si člověk nemohl vysvětlit ten pronikavý hlas. Byl jsem v těžké situaci; očima jsem stíhal zuřivými pohledy ten mateřský spolek před sebou, ústy jsem se snažil říkat vlídná slova do sluchátka - od temena hlavy k nosu jsem byl bouřkou, od nosu k bradě slunečnou jarní krajinou - bylo mi hádankou, jak jsem si přes to všechno dokázal ujednat schůzku na příští večer.

„Měla byste tu zřídit zvukotěsnou telefonní kabinu,“ řekl jsem paní **Zaiewské**.

Ta však měla dobrou vyřídilku.

„Pročpak?“ zeptala se jiskřivě. „Máte toho tolik co skrývat?“

Mlčky jsem zmizel. S **rozjitřenými** mateřskými city- si není **radno** zahrávat. Za nimi je totiž morálka celého světa.

Večer jsem měl schůzku s **Gottfriedem**. Navečeřel jsem se v malé hospůdce a pak jsem šel k němu. Cestou jsem si koupil v nejelegantnějším pánském módním obchodě na oslavu dne nádhernou novou vázanku. Stále jsem byl ještě udiven, jak šlo všechno hladce, a **umiňoval** jsem si, že od zítřka budu vážný jako generální ředitel pohřebního ústavu.

Gottfriedův **kvartýr** byl opravdu pozoruhodný. Visela v něm spousta upomínek, které si přivezl z Jižní Ameriky. Na stěnách byly pestré lýkové **rohože**, několik masek, vysušená lidská lebka, groteskní hliněné hrnce, kopí, a jako vrchol velkolepá sbírka fotografií, která pokrývala celou jednu stěnu - indiánské dívky a **kreolky** - krásná, hnědá, pružná zvířata nepochopitelného původu a nonšalance.

Kromě **Lenze** a **Köster**a byli přítomni ještě **Braumüller** a **Grau**. **Theo** Braumüller se svou sluncem spálenou, měděnou lebkou seděl v **lenošce** a nadšeně si prohlížel **Gottfriedovu** sbírku fotografií. Jezdil závodně za jednu továrnu na auta a už dávno byl spřátelen s Kösterem. Šestého měl jet závod, k němuž **Otto** přihlásil také našeho Karla.

Ferdinand **Grau** seděl u stolu mohutný, napuchlý a značně opilý. Když mě spatřil, přitáhl mě k sobě svou širokou prackou.

„Robby,“ řekl **ztěžklým** hlasem, „co děláš tady mezi **ztracenci**? Tady nemáš co pohledávat. Odejdi. Zachraň se. Ty ještě můžeš.“

Pohlédl jsem na Lenze. Mrkl na mne. „Ferdinand je ve formě. Už dva dny zapíjí jednu drahou zesnulou. Prodal portrét a dostal hned peníze.“

Ferdinand **Grau** byl malíř. Byl by už dávno **zemřel** hladu, kdyby se nebyl specializoval: maloval podle fotografií báječně věrné portréty zemřelých pro **pietní** příbuzné. Z toho žil - dokonce docela dobře. Jeho krajinky, které byly výtečné, nikdo nekupoval. A to dávalo jeho rozhovorům poněkud pesimistický spodní tón.

„Tentokrát to byl hostinský, Robby,“ řekl, „hostinský s nebožkou tetičkou v octě a oleji, po které dědil.“ Otrásl se. „Strašlivé.“

„Poslyš, **Ferdinande**,“ řekl **Lenz**, „neměl bys používat tak silných výrazů. Žiješ vlastně z jedné z nejkrásnějších lidských vlastností: z úcty k zesnulým.“

„Blbost,“ prohlásil **Grau**. „Žiju ze špatného svědomí. Úcta k zesnulým není nic jiného než špatné svědomí. Člověk se chce ospravedlnit za to, co všechno drahému zesnulému za jeho života přál a učinil.“

Přejel si zvolna rukou po své žhnoucí lebce. „Co ty víš - jak často ten můj hostinský **přivolával** na svou tetu smrt - a za to ji teď dává malovat v nejjemnějších barvách a pověsí si ji nad pohovku: tak je mu milejší. Úcta k zesnulým! Člověk se rozpomíná na své skrovné dobré vlastnosti vždycky, až když už je pozdě. Pak je dojat tím, jak by byl býval šlechetný, a považuje se za ctnostného. Ctnost, dobrota, šlechetnost,“ udělal odmítavý pohyb svou mohutnou tlapou, „**tyhle** vlastnosti si člověk přeje jen u druhých, aby je mohl doběhnout.“

Lenz se ušklíbl. „Otrásáš pilíři lidské společnosti, **Ferdinande**.“

„Pilíře lidské společnosti jsou lakota, strach a korupce,“ vrátil mu **Grau**. „Člověk je zlý, avšak miluje dobro ovšem když je činí ti druzí –“ Podal **Lenzovi** svou sklenku. „Tak, a teď mi **nalej** a už po celý večer nemluv – pusť ke slovu raky jiné lidi.“

Přešel jsem přes pohovku naproti ke **Kösterovi**. Náhle mě napadlo. „Otto, musíš mi prokázat laskavost. Zítřejší večer **potřebuju** cadillac.“

Braumüller přerušil intenzivní studium jediné poněkud méně oblečené **kreolské** tanečnice. „Už umíš brát **zátáčky**?“ vyzvídal. „Až dodnes jsem myslel, že umíš jezdit jen rovně, a to za tebe ještě někdo jiný musí řídit.“

„Bud' klidný, Theo,“ odvětil jsem, „šestého z tebe při závodech naděláme sekanou.“

Braumüller se zalykal smíchy. „Tak co, Otto?“ zeptal jsem se napjatě.

„Vůz není pojištěn, Robby,“ řekl **Köster**. „Budu se plazit jako šnek a troubit budu jako autobus. Jenom pár kilometrů v městě.“

Otto přivřel oči - skoro úplně - a usmál se. „Dobrá, **Robby**, pro mne za mne.“

„Potřebuješ snad vůz ke své nové kravatě?“ zeptal se **Lenz** a přistoupil blíž.

„Drž zobák!“ řekl jsem a odstrčil jsem ho.

Ale **Lenz** se nedal odbýt. „Ukaž, děťátko!“ Ohmatal hedvábí. „Skvělé. Náš chlapeček jako **gigolo**. Tak se mi zdá, že se chystáš na námluvy.“

„Dnes mě nemůžeš urazit, ty eskamotére,“ řekl jsem.

„Námluvy?“ **Ferdinand Grau** zvedl hlavu. „Proč by neměl jít na námluvy?“ Ožil a obrátil se ke mně. „Jen klidně jdi, **Robby**! Ještě k tomu máš předpoklady. K lásce je třeba určité **naivnosti**. Tu ty máš. Važ si jí. Je to boží dar. Když ji člověk **ztratí**, už ji nikdy nezíská.“

„Neber si to moc k srdci,“ zašklebil se **Lenz**. „Není hanba narodit se hlupákem. Je jenom hanba jako hlupák zemřít.“

„Mlč, **Gottfriede**.“ **Grau** ho odstrčil svou mohutnou tlapou. „O tebe nejde, ty permanentní romantiku. Tebe není žádná škoda.“

„Jen se klidně **vypovídej**, **Ferdinande**,“ řekl **Lenz**. „**Člověku** se uleví, když se může vymluviti

„Ty jsi ulejšák,“ prohlásil **Grau**, „patetický ulejšák.“

„To jsme všichni,“ ušklíbl se **Lenz**. „žijeme jen z iluzí a z úvěrů.“

„Ovšem,“ řekl Grau a pohlédl na nás po řadě zpod svého huňatého obočí. „Z iluzí minulosti a z úvěrů do budoucnosti.“ Pak se opět obrátil ke mně. „Řekl jsem: **naivnost**, Robby. Jenom závistiví lidé to nazývají hloupostí. Netrap se proto. **Není to žádná chyba, nýbrž nadání.**“

Lenz chtěl něco namítnout. Ale **Ferdinand** už zase mluvil dál. „Však víš, co tím myslím. Prostou povahu, ještě **nerozežranou** skepsi a přemírou inteligence. **Parsifal** byl hloupý. Kdyby byl chytrý, nebyl by se nikdy zmocnil Svatého grálu. Jen ten, kdo je hloupý, vítězí v životě; ten druhý vidí příliš mnoho překážek a ztratí jistotu ještě dřív, než vůbec začne. V těžkých dobách je naivnost nejdrahocennějším statkem - kouzelným pláštěm, který zakrývá nebezpečství, do něhož se **superchytrý** člověk žene jako **hypnotizovaný.**“

Napil se a pohlédl na mne obrovskými modrými očima, které seděly v jeho obličeji jako kus nebe. „Nikdy toho nechtěj moc vědět! Čím méně toho člověk ví, tím snadněji se mu žije. Vědění činí člověka svobodným - ale nešťastným. Pojd', napij se se mnou na naivnost, hloupost a na to, co k tomu patří - na lásku, na víru v budoucnost, na sny o štěstí - na nádhernou hloupost, na ztracený ráj - -“

Seděl tam těžký a rozložitý, náhle ponořen do sebe a do své opilosti, jako opuštěná mohyla **nepostižitelné** trudno-myslnosti. Jeho život byl v troskách a on věděl, že ho už nespraví. Bydlel ve velkém ateliéru a měl poměr se svou hospodyní. Ta žena byla pevná a drsná, naproti tomu **Grau** byl - přes své mohutné tělo - citlivý a rozkolísaný. Nedovedl se od ní odpoutat a bylo mu to už taky jedno. Bylo mu dvaadvacet let.

Třebaže jsem věděl, **ze** je už opilý, pocítil jsem slabou, podivnou hrůzu, když jsem ho tu tak viděl. Nevycházel často a pil skoro vždy sám v ateliéru. To ho rychle ničilo.

Tváří mu přelétl úsměv. Vtiskl mi do ruky sklenku. „Pij, Robby. A **zachraň** se. Mysli na to, co jsem ti řekl.“

„Dobrá Ferdinande!“

Lenz natáhl gramofon. Měl spoustu černošských desek a několik jich přehrál - o Mississippi, o **česáčích** bavlny, o dusných nocích u modrých tropických řek.

VI.

Patricie **Hollmannová** bydlela ve velkém, žlutém bloku domů, který od ulice odděloval úzký pruh trávníku. Před domem stála lampa. Zaparkoval jsem **cadillac** přímo pod ní. V mihotavém světle vypadal jako mohutný slon z tekoucího, černého lesku.

Doplnil jsem ještě svou **garderobu**. Ke kravatě jsem si přikoupil nový klobouk a rukavice. Kromě toho jsem měl na sobě **Lenzův svrchník**, nádherný šedý plášť z jemné **shetlandské** vlny. Takto vystrojen jsem chtěl důrazně zapudit její první dojem, že jsem **ochlasta**.

Zahoukal jsem. Vzápětí vzplanulo jako raketa v pěti oknech nad sebou **schodištní** osvětlení. Výtah začal bzučet. Viděl jsem, jak sjíždí dolů jako ozářená těžní klec, spouštěná z nebes. Patricie **Hollmannová** otevřela dveře a spěšně sestoupila ze schodů. Měla na sobě krátký hnědý kožíšek a úzkou hnědou sukni.

„Buďte zdrav!“ Podala mi ruku. „Jsem tak ráda, že si vyjdu ven, celý den jsem byla doma.“

Líbilo se mi, jak podávala ruku - se stiskem, který byl silnější, pevnější, než by člověk předpokládal. **Nenáviděl** jsem ty lidi, kteří podávali ruku mdle, jako leklou rybu.

„Proč jste mi to neřekla dřív?“ odpověděl jsem. „Byl bych pro vás přijel už v poledne.“

„To máte tolik času?“

„To ne. Ale byl bych si ho už udělal.“

Zhluboka se nadechla: „Báječný vzduch! Voní jarem!“

„Máte-li chuť, můžeme si vyjet na vzduch, jak dlouho budete chtít,“ řekl jsem, „ven, za město, do lesů – mám tady vůz.“ Přitom jsem nedbale ukázal na cadillac, jako by to byla stará fordka.

„Cadillac?“ Překvapeně na mne pohlédla. „Patří vám?“

„Ano - na dnešní večer. Jinak patří naší dílně. - Opravili jsme ho a chceme s ním udělat nejlepší obchod našeho života.*

Otevřel jsem dvířka. „Neměli bychom si zajet nejdříve k Hroznu a navečeřet se tam? Co tomu říkáte?“

„Nejsem proti večeri, ale proč zrovna k Hroznu?“

Překvapeně jsem vzhlédl. Hrozen byl jediný elegantní restaurant, který jsem znal.

„Upřímně řečeno,“ řekl jsem, „nic jiného neznám. A také si myslím, že cadillac nás trochu zavazuje.“

Zasmála se. „V Hroznu je to určitě škrobené a nudné. Pojd'me přece jen někam jinam.“

Byl jsem bezradný. Mé seriózní sny se rozplynuly jako mlha.

„Pak musíte navrhnout něco sama,“ řekl jsem. „Lokály, které ještě znám, jsou totiž poněkud divoké. Myslím, že by to nebylo nic pro vás.“

„Proč myslíte?“

„To člověk tak nějak vidí –“

Rychle na mne pohlédla. „Jednou to však můžeme zkusit.“

„Dobrá.“ Odhodlaně jsem změnil celý program. „Nejste-li bojácná, pak už vím co. Půjdeme k Alfonsovi.“

„Alfons - to zní moc hezky,“ odvětila, „a bojácná dnes večer také nejsem.“

„Alfons je hospodský,“ řekl jsem, „dobrý přítel Lenzův.“

Zasmála se. „Lenz má asi přátele všude?“

Přikývl jsem. „Snadno se spřátelí. To jste ostatně už viděla u Bindinga.“

„Ano, opravdu,“ odpověděla. „Šlo to jako bleskem.« Vyjeli jsme.

..*

Alfons byl silný, klidný muž. Vysedlé lícní kosti. Malá očka. Vyhrnuté rukávy. Ruce jako gorila. Vlastnoručně vyhodil každého, kdo se mu v jeho hospodě nelíbil. I členy sportovního spolku

Věrní vlasti. Na obzvláště obtížné hosty měl pod pultem připravené kladivo. Lokál byl na praktickém místě - těsně u nemocnice. Alfons tak ušetřil výdaje za odvoz.

Utřel svou chlupatou tlapou světlou desku stolu z jedlového dřeva.

„Pivo?“ zeptal se.

„Žitnou a něco k jídlu,“ řekl jsem.

„A dáma?“ zeptal se Alfons.

„Dáma také žitnou,“ řekla Patricie Hollmannová.

„Prima, prima,“ mínil Alfons. „K jídlu jsou vepřová žebírka s kyselým zelím.“

„Z domácí zabijačky?“ zeptal jsem se.

„Jasně.“

„Ale dáma bude chtít jistě něco lehčího, Alfonsi.“

„To jistě nemyslíte vážně,“ řekl Alfons. „Nejdřív se podívejte na žebírka.“ Pokynul číšníkovi, aby přinesl na ukázkou jednu porci. „Byla to báječná svině,“ řekl. „Vyznamenaná. Dvě první ceny.“

„Pak ovšem nemůže nikdo odolat,“ řekla Patricie Hollmannová k mému údivu s jistotou, jako by se v téhle putyce pohybovala už léta.

Alfons zamrkal. „Tak tedy dvě porce?“

Přikývla.

„Dobrá. Sám je vyberu.“

Odešel do kuchyně. „Odvolávám své pochybnosti, co se týče tohoto lokálu,“ řekl jsem. „Dobyla jste Alfonse ztečí. Jenom stálým hostům je ochoten vybírat porce sám.“

Alfons se vrátil.

„Přidal jsem vám ještě čerstvou jitrničku.“

„To není špatný nápad,“ řekl jsem.

Alfons na nás blahovolně pohlédl. Číšník přinesl žitnou.

Tři sklenky. Jednu pro Alfonse. „Tak tedy, na zdraví,“ řekl. „Na to, aby naše děti měly bohaté rodiče.“

Obrátili jsme sklenky do sebe. Dívka neusrkla, nýbrž ji také vyprázdnila naráz.

„Prima, prima,“ řekl Alfons a odpařhal se k pultu.

„Chutná vám žitná?“ zeptal jsem se.

Otřásla se. „Trochu silná. Ale přece se nemohu před Alfonsem blamovat.“

Vepřová žebírka měla něco do sebe. Snědl jsem dvě velké porce a také Patricie Hollmannová jedla značně víc, než bych se byl nadál. Bylo báječné, že se tak dobře přizpůsobila a chovala se tu jako doma. Vypila také bez zdráhání ještě jednu další žitnou s Alfonsem.

Spiklenecky na mne mrkl, že je jako vše v pořádku. A Alfons byl znalec. Ne snad zrovna krásy a kultury ale dozajista pokud šlo o žitnou a o chování.

„Budete-li mít štěstí, poznáte ještě také slabé stránky Alfonsovy povahy,“ řekl jsem.

„Ráda bych,“ odvětila. „Vypadá, jako by žádné neměl.“

„Ale ano!“ Ukázal jsem na stůl vedle nálevního pultu. „Tam.“

„Co? Gramofon?“

„Gramofon ne. Sborový zpěv. Alfonsovou slabůstkou je sborový zpěv. Žádné tance, žádná klasická hudba – jen sbory: mužské sbory, smíšené sbory - všechny desky, co tu jsou, jsou sbory. Pohleďte, už jde.“

„Chutnalo?“ zeptal se Alfons.

„Jako doma,“ odpověděl jsem.

„A dáme také?“

„Lepší vepřová žebírka jsem v životě nejedla,“ prohlásila dáma statečně.

Alfons spokojeně přikývl. „Zahraju vám svou novou desku. To se budete dívat.“

Odešel ke gramofonu. Jehla zaškrabala a vzápětí se mohutné rozezněl mužský sbor, zpívající mocným hlasem Mlčení v lese. Bylo to sakramentsky hlasité mlčení.

Od prvního taktu všechno v lokále ztichlo. Alfons mohl být nebezpečný, kdyby se byl někdo netvářil zbožně. Stál u pultu a opíral se o něj chlupatýma rukama. Jeho výraz se mocí hudby celý změnil. Stál tu zasněný - tak zasněný, jak jen gorila může být. Sborový zpěv měl nad ním nepopsatelnou moc. Byl při něm mírný jako koloušek. Mohl být třeba uprostřed rvačky - ale zazněli mužský sbor, nechal všeho jakoby zasažen kouzelným proutkem, zaposlouchal se a byl ochoten k smíru. Dříve, dokud býval ještě příliš prehlivý, měla jeho žena vždy po ruce připraveny desky, které měl obzvlášť rád. Když pak už byla někdy situace nebezpečná a on stál s kladivem za pultem, nasadila jen spěšně jehlu - a Alfons pustil kladivo, naslouchal a uklidnil se. Teď už toho nebylo zapotřebí - žena zemřela, její obraz, dar Ferdinanda Graua, který tu za to dostával zadarmo obědy, visel nad pultem, a také Alfons zestárl a ochladl.

Deska dohrála. Alfons k nám přistoupil.

„Báječné,“ řekl jsem.

„Zvláště ten první tenor,“ doplnila Patricie Hollmannová.

„Správně,“ řekl Alfons a poprvé ožil. „Je vidět, že tomu rozumíte. První tenor je skutečná třída.“

Rozloučili jsme se s ním. „Pozdravujte Gottfrieda,“ řekl. „Ať se tu zase někdy ukáže.“

..*

Stanuli jsme na ulici. Lamy před domem vrhaly neklidná světla a stíny vzhůru do změní větvoví starého stromu. Větve se už lehce zazelenaly a v mihotavém, nejasném osvětlení zezdola se strom zdál mnohem mohutnější a vyšší, vypadalo to, jako by se koruna ztrácela nahoře v soumraku jako obrovská roztažená ruka, sahající v nesmírné touze po nebi.

Patricie Hollmannová se lehce zachvěla.

„Je vám chladno?“ zeptal jsem se.

Povytáhla ramena a schovala si ruce do rukávu kožíšku. „To za chvíli přejde. Uvnitř bylo dost teplo.“

„Jste příliš nalahko,“ řekl jsem, „večer je ještě chladno.“

Potrásla hlavou. „Nerada nosím těžké věci. A chtěla bych, aby už bylo teplo. Nemám ráda zimu. Zvláště ne ve městě.“

„V **cadillaku** je teplo,“ řekl jsem. „Z opatrnosti jsem vzal i příkrývku.“

Pomohl jsem jí do vozu a přehodil jí příkrývku přes nohy. Vytáhla si ji výše. „Nádherné. Takhle je to báječné. Zima člověka rozesmůtňuje.“

„Nejen zima.“ Usedl jsem za volant. „Projedeme se trochu ?“

Přikývla. „Ráda.“

„Kam?“

„Jen tak pomalu ulicemi. To je jedno kam.“

„Dobrá.“

Nastartoval jsem a pak jsme pomalu a bez cíle projížděli městem. V této večerní době byl provoz nejsilnější. Projížděli jsme ulicemi téměř neslyšně, tak tiše bzučel stroj. Jako by to byla místo vozu loď, plující tiše pestrými průplavy života. Míjely nás ulice, jasná průčelí, světla, řady pouličních lamp, sladká, měkká večerní vzpoura bytí, lehká horečka zářivé noci, a nade vším, mezi okraji střech, ocelově šedé, velké nebe, proti němuž město vrhalo své světlo.

Dívka seděla mlčky vedle mne; světla a stíny se kmitaly oknem na její tvář. Chvílemi jsem na ni pohlédl; připomněla mi opět večer, když jsem ji spatřil poprvé. Její obličej zvažněl, zdál se cizejší než dřív, avšak velmi krásný. Byla to tvář, která mě tehdy vzrušila a která mi už nevymizela z paměti. Zdálo se mi, jako by v ní bylo tajemství ticha, jež mají jen věci, které jsou blízké přírodě - stromy, oblaka, zvířata - a někdy také žena.

Vjeli jsme do klidných ulic předměstí. Vítr zesílil. Jako by přiháněl noc. Na velkém náměstí, kolem něhož spaly v kruhu malé domky v malých zahrádkách, jsem zastavil.

Patricie **Hollmannová** se pohnula, jako by se právě probudila.

„Je to krásné,“ řekla po chvíli. „Kdybych měla vůz, projížděla bych se takhle pomalu každý večer, je v tom něco neskutečného, klouzat tak tichounce kolem všeho, jako když se bdi a sní zároveň. Dovedu si představit, že by pak člověk večer nepotřeboval žádné lidi.“

Vytáhl jsem z kapsy balíček cigaret. „Večer člověk potřebuje lidi, že?“

Přikývla. „Večer ano. Je to zvláštní věc, když je tma.“

Roztrhl jsem balíček. „Americké cigarety. Máte je ráda?“

„Ano. Dokonce radši než ostatní.“

Připálil jsem jí. Na okamžik ozářilo teplé, blízké světlo zápalky její tvář a mé ruce a náhle mě přepadla bláznivá myšlenka: připadalo mi, jako bychom k sobě dávno patřili. Spustil jsem okno, aby mohl kouř vyvanout.

„Nechcete to teď zkusit sama?“ zeptal jsem se. „Jistě Vás to bude bavit.“

Otočila se ke mně. „Ráda bych; ale neumím to.“

„Opravdu ne?“

„Ne. Nikdy jsem se tomu neučila.“

Viděl jsem svou příležitost. „To vám přece mohl **Binding** už dávno ukázat,“ řekl jsem.

Zasmála se. „Binding je do svého vozu příliš zamilován. Ten k němu nikoho nepustí.“

„To je ale hloupé,“ prohlásil jsem, spokojen, že se mohu tomu **tlust'ochovi** pomstít. „Já vás nechám klidně řídit. Poďte.“

Nechal jsem všechna **Kösterova** napomenutí plavat a vystoupil jsem, abych jí pustil k volantu. Byla rozčilená. „Ale já skutečně neumím řídit.“

„Ale ano,“ odvětil jsem. „Umíte. Jenomže to ještě nevíte.“

Ukázal jsem jí, jak se řadí rychlosti a jak se vyšlapuje spojka. „Tak,“ řekl jsem pak, „a teď do toho!“

„Okamžik.“ Ukázala na autobus, který se osaměle blížil ulicí. „Neměli bychom ho nejdřív nechat přejet?“

„Rozhodně ne!“ Rychle jsem zařadil rychlost a pustil spojku.

Křečovitě svírala volant a napjatě se dívala na ulici. „Proboha, vždyť jedeme příliš rychle!“

Pohlédl jsem na tachometr. „Jedete pětadvacítkou. Ve skutečnosti je to dvacítká. Slušná rychlost pro běžce na dlouhé trati.“

„Mně to připadá jako osmdesátka.“

Po několika minutách byl počáteční strach ten tam. Jeli jsme širokou rovnou ulicí. Cadillac se trošku motal sem a tam, jako by měl v nádrži místo benzínu koňak, a občas brnkl o okraj chodníku - ale vcelku to šlo docela dobře a dopadlo to tak, jak jsem si myslel: nabyl jsem převahu, protože se z nás náhle stali učitel a žák, a toho jsem využil.

„Pozor,“ řekl jsem, „naproti stojí policista.“

„Mám zastavit?“

„Na to už je pozdě.“

„A co se stane, když mě chytne? Nemám vůdčí list.“

„Pak nás oba šoupnou do vězení.“

„Proboha!“ Poděšeně hledala nohou brzdu.

„Plyn!“ zvolal jsem. „Plyn! Sešlápněte plyn; naplno!“

Musíme ho minout hrdě a rychle. Nejlepší prostředek proti zákonu je drzost!“

Policista si nás vůbec nevšiml. Dívka si oddechla. „Až dodnes jsem vůbec nevěděla, že dopravní policisté mohou vypadat také jako draci dštící oheň,“ řekla, když už byl několik set metrů za námi.

„To až když se na ně člověk oboří.“ Pomalu jsem zatáhl ruční brzdu. „Tak tady máme nádhernou prázdnou postranní ulici. Tady se pořádně procvičíme. Nejprve rozjíždění a zastavování.“

Motor jí několikrát zhasl. Rozepjala si kožíšek. „Je mi z toho horko. Ale musím se to naučit!“

Seděla u volantu horlivá a pozorná a bedlivě sledovala to, co jsem jí ukazoval. Pak projela se vzrušenými krátkými výkřiky své první zatáčky a hrozně - jako ďábla - se bála příjíždějících reflektorů, ale právě tak byla zase pyšná, když nás šťastně minuly. Záhy se v tomto malém prostoru, matně ozářeném světlem z přístrojové desky, rozhostil pocit kamarádství, jaký se tak rychle dostavuje při technických a věcných záležitostech, a když jsme si za půl hodiny potom vyměnili místa a já zase řídil na zpáteční cestě, sblížili jsme se tak, jako bychom si byli navzájem vyprávěli celé své životopisy.

..*

V blízkosti **Nikolaistrasse** jsem vůz opět zastavil. Stáli jsme přímo pod rudou reklamou kina. Asfalt se pod ní matně leskl jako vybledlý purpur. Na okraji chodníku svítila velká černá olejová skvrna.

„Tak,“ řekl jsem, „pocitivě jsme si vysloužili sklenku. Kde si ji vypijeme?“ **Patricie Hollmannová** chvíli přemýšlela. „Vraťme se zase jednou do toho hezkého baru s plachetnicemi,“ navrhla.

Okamžitě jsem byl v plné pohotovosti. V baru teď určitě sedí poslední romantik. Už jsem viděl jeho obličej – „Ach,“ řekl jsem rychle, „to není nic zvláštního. Je mnoho hezčích lokálů –“

„Nevím - posledně se mi tam moc líbilo.“

„Opravdu?“ zeptal jsem se zaraženě. „Posledně se vám tam líbilo?“

„Ano,“ řekla se smíchem. „Dokonce moc –“

Vida, pomyslel jsem si, a já si kvůli tomu dělal výčitky „Myslím však, že tam bude v tuhle dobu plno,“ zkoušel jsem to ještě jednou.

„Můžeme se podívat.“

„Ano, to můžeme.“ Uvažoval jsem, co dělat.

Když jsme přijeli před bar, spěšně jsem vystoupil. „Skočím se podívat dovnitř. Hned jsem zase zpátky.“

Kromě **Valentina** tam nebyl žádný známý.

„Poslyš,“ zeptal jsem se **Valentina**, „nevíš, jestli tu už byl **Gottfried**?“

Valentin přikývl. „S **Ottou**. Odešli před půlhodinou.“

„Škoda,“ řekl jsem s ulehčením. „Byl bych se s nimi rád setkal.“

Vrátil jsem se k vozu. „Můžeme to risknout,“ řekl jsem. „Náhodou to tu není dnes tak zlé.“

Z opatrnosti jsem **Cadiillaka** zaparkoval za nejbližším rohem do nejhlubšího stínu.

Avšak neseděli jsme ani deset minut, když se u pultu objevila **Lenzova** slámově žlutá hlava. **Ksaku**, pomyslel jsem si, to je nadělení, zrovna teď! Bylo by mi to milejší o několik týdnů později.

Zdálo se, že tu **Gottfried** nehodlá zůstat. Už jsem si myslil, že jsem zachráněn, ale vtom jsem spatřil, jak ho na mne **Valentin** upozorňuje. To jsem měl za to, že jsem předtím lhal. Když nás **Gottfried** spatřil, zatvářil se tak, že jeho výraz by byl nádhernou studií pro filmového herce. Oči mu vylezly jako sázená vejce a měl jsem strach, že mu upadne dolní čelist. Škoda, že v té chvíli neseděl v baru žádný režisér; určitě by byl **Lenze** na místě angažoval. Například pro úlohy, kdy se před ztroskotavším námořníkem náhle s řevem vynoří mořská obluda.

Gottfried se opět rychle vzpamatoval. Vyslal jsem k němu zapřísahající pohled, aby zmizel. Odpověděl mi na něj podlým úsměškem, hbitě si svlékl kabát a přišel k nám.

Věděl jsem, co mě očekává, a proto jsem ihned jsem zaútočil: „Už jsi doprovodil slečnu **Bomblattovou domů?**“, zeptal jsem se, abych ho hned zpacifikoval.

„Ovšem,“ odvětil, aniž pohnutím brvy prozradil, že ještě před vteřinou neměl o slečně **Bomblattové** ani tušení.

„Pozdravuje tě a máš ji zítra ráno zavolat.“

Pěkně mi to vrátil! Přikývl jsem. „Zavolám. Doufám však, že vůz koupí.“

Lenz znovu otevřel ústa. Kopl jsem ho do holeně a podíval se na něj takovým pohledem, že se zazubil a přestal.

Vypili jsme několik sklenek. Pil jsem jen **sidecar** sespoustou citronu. Nechtěl jsem zase sám sebe doběhnout.

Gottfried byl ve skvělé náladě. „Zrovna jsem byl u tebe,“ řekl. „Chtěl jsem tě odvést. Pak jsem byl u houpaček. Je tam báječný nový kolotoč. Nechcete se tam podívat?“

Pohlédl na **Patricii Holimannovou**.

„**Inned!**“ odvětila. „Kolotoče mám ze všeho nejraději.“

„Tak můžeme jít!“ řekl jsem. Byl jsem rád, že jsme šli. Venku bylo všechno jednodušší.

..*

Kolovrátkáři - předsunuté **hlídky** houpaček a kolotočů. Melancholicky sladké bručení. Na roztrhaných sametových pokrývkách kolovrátků sedával papoušek nebo zimou se třesoucí malá opička v červeném kabátku. Pak pronikavé hlasy prodavačů lepidla na porcelán, nožů na řezání skla, tureckého medu, balónků a látek na šaty. Studené modré **světlo** a zápach karbidových lamp. Věštcí, prodavači horoskopů - stánky s perníkem, houpačky, boudy s atrakcemi - a konečně **točící** se věže kolotočů, osvětlené jako paláce, pestré, zářící, hlučící hudbou.

„**Honem**, děti, jdeme na to,“ vrhl se Lenz s vlajícími vlasy na horskou dráhu. Měla největší orchestr. U každé **boudy** vystupovalo šest pozounistů z pozlacených výklenků, otáčeli se na všechny strany, **břeskně** zatroubili, zamávali nástroji a zase ustoupili. Bylo to úchvatné.

Usedli jsme do velké labutě a uháněli jsme nahoru a dolů. Svět se třpytil a klouzal, točil se a zase se propadal do černého tunelu, jimž jsme se hnali za víření bubnů, a vzápětí jsme byli opět uvítáni leskem a pozouny.

„**Dál!**“ **Gottfried** zamířil k létajícímu kolotoči se vzducholoděmi a letadly. Vlezli jsme do **zepelínu** a vezli se v něm tři jízdy.

Trochu zadýchání jsme opět přistáli. „A teď na čertovo kolo!“ prohlásil **Lenz**.

Čertovo kolo byl velký, hladký, uprostřed poněkud zvýšený kolotoč, který se otáčel stále rychleji a na němž se člověk musel udržet.

Gottfried na něj vstoupil spolu s dvaceti osobami. Stepoval jako zběsilý a sklídl mimořádný potlesk. Nakonec zůstal **na** desce sám s jednou kuchařkou, která měla zadek jako pivovarská kobyla. Tato chytrá osoba se totiž, když se kotouč začal divoce otáčet, prostě posadila na zadek doprostřed desky a **Gottfried** poskakoval těsně před ní. Všichni ostatní už byli s kotouče smeteni. Posléze neušel svému osudu ani poslední romantik; **vpotácel** se do náručí kuchařky, která ho povalila, a **odkulili** se stranou. Když k nám opět dorazil, přiváděl kuchařku za ruku. Beze všeho jí říkal Lina. Lina se **upejpavě** usmívala. Zeptal se, čím by jí směl pohostit. Lina prohlásila, že na žízeň je dobré pivo. Oba **zmizeli** ve stanu, kde se tančilo.

„A my? Kam půjdeme teď?“ **zeptala** se **Patricie Hollmannová** a oči jí přitom zářily.

„Do strašidelného zámku,“ řekl jsem a ukázal na velkou boudu.

Bludiště bylo plné různých překvapení. Po několika krocích se kymácela podlaha, ze tmy hmataly po člověku ruce, z koutů vyskakovaly zpitvořené obličejy, strašidla kvílela - smáli jsme se, ale najednou **Patricie** prudce couvla před **zeleně** osvětlenou umrlčí hlavou. Na okamžik spočinula v mém náručí, její dech mě ovanul, ucítil jsem **její** vlasy na svých rtech - ale vzápětí se opět **rozesmála** a **já** ji pustil.

Pustil jsem ji; ale cosi ve mně ji nepustilo. Když už jsme byli z bludiště dávno venku, stále ještě jsem cítil její ramena ve svém náručí, její hebké vlasy, slabou broskvovou vůni její pleti. Vyhýbal jsem se pohledu na ni. Náhle mi připadala nějak jiná.

Lenz už na nás čekal. Byl sám. „Kde je Lina?“ zeptal jsem se.

„Nasává,“ odpověděl a ukázal hlavou na tyrolácký stánek. „S nějakým kovářem.“

„Upřímnou soustrast,“ řekl jsem.

„Nesmysl,“ řekl Gottfried, „dejme se teď raději do pořádné mužské práce.“

Zamířili jsme k boudě, kde se házely kroužky z tvrdé gumy na háky a kde bylo možno vyhrát všechno možné.

„Tak,“ řekl Lenz Patricii Holimannové a posunul si klobouk dozadu, „a teď vám dáme dohromady výbavu.“

Házet první a vyhrát budík. Házet jsem po něm a vyhrál medvídko. Majitel boudy nám odevzdal výhry a dělal při tom velký povyk, aby přilákal další zákazníky. „Však ono tě to povykování přejde,“ zazubil se Gottfried a ukořistil pekáč. A já druhého medvídko. „Podívejme se, to je ale štěstí,“ řekl majitel boudy a podal nám výhry.

Netušil však, co ho očekává. Lenz házel nejlépe z celé roty granáty, a v zimě, když bylo málo práce, jsme se po měsíce cvičili tím, že jsme házeli klobouky na nejrozmanitější háky. Proti tomu byly tyhle kruhy hotovou hračkou. Gottfried dalším vrhem bez námahy získal křišťálovou vázu. Já půl tuctu gramofonových desek. Majitel boudy nám všechno mlčky přistrčil a pak přezkoušel háky. Lenz namířil, hodil a vyhrál kávový příbor, druhou cenu. Za námi už teď byl zástup diváků. Hodil jsem tři kruhy rychle za sebou na týž hák. Výsledek: Kající se svatá Magdaléna v pozlaceném rámu.

Majitel boudy se zašklebil, jako by byl u zubního lékaře; už nás však nechtěl nechat házet dál. Chtěli jsme přestat, ale diváci dělali bengál. Žádali muže, aby nás nechal házet dál. Chtěli vidět, jak ho zplundrujeme. Největší pokřik dělala Lina, která se tu náhle objevila se svým kovářem.

„Házet vedle, to lidi smějí, co?“ skuhrala, „ale trefovat se, to ne, co?“ Kovář souhlasně mručel.

„Dobrá,“ řekl Lenz, „každý ještě jeden hod.“

Házet jsem první. Umyvadlo se džbánem a s miskou na mýdlo. Pak házel Lenz. Vzal si pět kruhů. Čtyři hodil rychle na týž hák. Před pátým udělal úmyslnou přestávku a vytáhl si cigaretu. Tři muži mu nabídli oheň. Kovář mu poklepal na rameno. Lina kousala rozrušením kapesník. Pak Gottfried zamířil a hodil zcela lehce, aby kruh neodskočil, poslední na ostatní čtyři. Zůstal viset. Bouřlivý potlesk. Vyhrál hlavní cenu - dětský kočárek s růžovou příkrývkou a s poduškami.

Majitel boudy ho s nadávkami vytlačil ven. Všechno jsme do něho naložili a táhli jsme k dalšímu stánku. Lina tlačila kočárek. Kovář nad ním dělal takové vtipy, že jsem raději zůstal s Patricií Hollmannovou kousek pozadu. U příští boudy se házely kroužky na láhve s vínem. Když kroužek správně dopadl, vyhrála se láhev. Odnесли jsme si šest lahví. Lenz si prohlédl viněty a pak láhve grandsky daroval kováři.

Byla tam ještě jedna bouda podobného druhu. Ale majitel už větril nebezpečí, a když jsme přišli, prohlásil, že je zavřeno. Kovář chtěl ztropit rámus; viděl totiž, že tam bylo možno vyhrát láhve s pivem. My jsme však odmítli. Muž, kterému patřila tahle bouda, měl jen jednu ruku.

S velkým doprovodem jsme se objevili u našeho cadillaku. „Co teď?“ zeptal se Lenz a poškrabal se na hlavě.

„Nejlíp, když uvážeme kočárek vzadu.“

Ovšem,“ řekl jsem. „Ale ty si musíš do něj vlézt a řídit, aby se nepřevrhl.“

Patricie **Hollmannová** protestovala. Obávala se, že to Lenz skutečně udělá. „Dobrá,“ řekl **Lenz**, „tak se podělíme. Oba medvídky si rozhodně necháte vy. Gramofonové desky taky. A co s pánví?“

Dívka zavrtěla hlavou. „Pak tedy bude majetkem dílny,“ prohlásil **Gottfried**. „Vezmi ji k sobě, **Robby**, ty starý mistře sázených vajec. A kávový příbor?“

Dívka kývla na **Linu**. Kuchařka zrudla. **Gottfried** ji podával jednotlivé kusy jako při rozdělení cen. Pak vytáhl kameninové umývadlo se slovy: „A komu tohle? To dostane pan soused, co říkáte? Může se dobře hodit při povolání. Budík taky. Kovář spí tvrdě.“

Dal jsem **Gottfriedovi** vázu na květiny. Podal ji **Line**. Ta chtěla koktajl odmítnout. Visela očima na kajičné **Magdaléně**. Myslíla, že kdyby si vzala vázu, dostal by obraz kovář.

„Horuju pro umění,“ vyrazila ze sebe. Stála tu dojemně a rozčilením si okusovala červené prsty.

„Slečno,“ zeptal se **Lenz** teatrálně a otočil se: „Co o tom soudíte?“

Patricie Hollmannová vzala obraz a podala jej kuchařce. „je to velmi krásný obraz, **Lino**,“ řekla.

„Pověš si ho nad postel a vezmi si to k srdci,“ dodal **Lenz**.

Lina si vzala obraz. Oči se jí zalily. Z vděčností začala mocně škytat.

„A teď ty,“ řekl zamyšleně **Lenz** ke kočárku. **Líniny** oči byly přese všechno **Magdalénino** štěstí opět chtivé. Kovář mínil, že člověk nikdy neví, kdy něco takového může potřebovat, a zasmál se tomu tak, že upustil láhev s vínem, **Ale Lenz** nechtěl.

„Okamžik, něco jsem tu před chvílí viděl,“ řekl a zmizel. Za několik minut se vrátil pro kočárek a odvezl jej.

„Hotovo“ řekl, když se vrátil sám. Nastoupili jsme do **cadillaku**.

„Jako o vánocích,“ řekla **Lina**, šťastná uprostřed toho všeho **haraburdi**, a podala nám na rozloučenou svou červenou tlapu.

Kovář nás ještě na okamžik odvedl stranou. „Poslyšte,“ řekl, „kdybyste někdy potřebovali někoho zpráskat - bydlím **Leibnitzova** šestnáct, zadní dvůr, druhé schodiště vlevo. Eventuálně, kdyby jich bylo víc, přijdu s partou.“

„Dobrá, platí,“ řekli jsme a odjeli.

Když jsme zabočili za roh prostranství s houpačkami a kolotoči, ukázal **Gottfried** z okna. Stál tam náš kočárek, v něm skutečné dítě a vedle něho bledá, ještě stále vyděšená žena, která si ho prohlížela.

„Dobré, co?“ řekl **Gottfried**-

„Doneste jí ještě medvídky!“ zvolala **Patricie Hollmannová**. „Patří k tomu taky.“

„Jeden snad,“ řekl **Lenz**, „druhého si však musíte ponechat.“

„Ne, oba!“

„Dobrá.“ **Lenz** vyskočil z vozu, hodil ženě do náruče plyšová zvířátka, a dřív než mohla cokoli říci, odběhl, jako by ho někdo honil

„Tak,“ řekl oddechuje, „už je mi z vlastní šlechtnosti skoro špatně. Vysaď mě u **Internationalu**.“

Rozhodně si musím dát jeden koňak.“

Vystoupil a já odvezl dívku domů. Bylo to jiné než posledně. Stála u dveří a světlo pouliční lampy ji kmitalo po tváři. Vypadala nádherně. Byl bych s ní rád šel. „Dobrou noc,“ řekl jsem, „spěte dobře.“

„Dobrou noc.“

Hleděl jsem za ní, dokud osvětlení nezhaslo. Pak jsem **cadillakem** odjel. Měl jsem zvláštní pocity. Nebylo mi tak jako jindy, když se člověk zblázní do děvčete. Bylo v tom mnohem víc něžnosti. Něžnosti a přání, aby člověk jednou vyšel sám ze sebe. Aby se odvážil sestoupit kamsi do neznáma.

Jel jsem za **Lenzem** do **Internationalu**. Bylo tam skoro prázdné. V jednom rohu seděla **Fritzi** se svým přítelem, číšníkem Aloisem. Hádali se. **Gottfried** seděl s Mimi a **Wally** na pohovce u pultu. Byl roztomilý k oběma, i k Mimi, tomu starému ubohému stvoření.

Děvčata brzy odešla. Musela do práce; už byl nejvyšší čas. Mimi vzdychla a **zanaříkala** nad svými křečovými žilami.

Usedl jsem vedle **Gottfrieda**. „Tak spust’,“ řekl jsem.

„Proč, děťátko?“ odpověděl k mému údivu. „Co děláš, je úplně správné.“

Ulehčilo se mi, že to bere tak prostě. „Měl jsem ti o tom říct už dřív,“ řekl jsem.

Zavrtěl hlavou. „Hloupost.“

Objednal jsem si rum. „Víš,“ řekl jsem pak, „nemám tušení, co je a vůbec. Ani to, jaký vztah má k **Bindingovi**. Řekl ti tenkrát něco?“

Pohlédl na mne. „Dělá ti to starost?“

„Ne.“

„Taky bych myslel, aby ses tím netrápil. Ostatně ten kabát ti padne docela dobře.“

Zrudl jsem.

„Nemusíš se červenat. Máš docela pravdu. Ostatně bych rád, kdybych to taky uměl.“

Chvilí jsem mlčel. „Jak to, **Gottfriede**?“ řekl jsem konečně.

Pohlédl na mne. „Protože všechno ostatní je svinstvo, **Robby**. Protože dnes neexistuje nic, co za něco stojí. Nezapomeň na to, co ti říkal včera Ferdinand. Měl svatou pravdu ten starý, tlustý malíř **nebožtíků**. No, a teď pojď, posad’ se k té bedně a zahraj pár starých vojenských písniček.*

Zahrál jsem **Tři lilie** a **Argonský les**. V prázdném lokále to znělo strašidelně, když člověk pomyslel na to, kdy jsme tyto písně zpívali.

VII.

Dva dny poté se **Köster** náhle vyřítit z boudy. „**Robby**, telefonoval ten tvůj **Blumenthal**. Máš k němu přijet v jedenáct s **cadillakem**. Chce se v něm projet.“

Odhodil jsem šroubovák a francouzák. „Člověče, jestli z toho něco bude ..“

„Co jsem vám říkal,“ ozval se **Lenz** z jámy pod **fordkou**. „Říkal jsem, že se vrátí. Dejte vždycky na **Gottfrieda**!“

„Sklapni zobák, situace je vážná,“ vykřikl jsem dolů. „Otto, kolik můžu nejvíc slevit z ceny?“

„Nejvýš dva tisíce. A maximálně dva tisíce dvě stě. A když to jinak nepůjde, dva šest. Ale řekni mu, že ho budeme až do smrti proklínat!“

„Dobrá.“

Vyčistili jsme vůz, že se leskl jako zrcadlo. Nasedl jsem. Köster mi položil ruku na rameno. „Robby, pamatuj, že jsi jako voják už něco prožil. Obhajuj čest naší dílny do poslední kapky krve. Zemři vstoje, s rukou na **Blumenthalově** prkenici.“

„Platí,“ zašklebil jsem se.

Lenz vyhrabal z kapsy medaili a strčil mi ji před obličej. „Vezmi si můj amulet, **Robby!**“

„Pro mne za mne!“ Vzal jsem si ho.

„Abra-kadabra, velký Šivo,“ modlil se **Gottfried**, „obdař tohoto zbabělce odvahou a silou! Počkej, tady to je ještě lepší, vezmi si tohle! Tak a teď si ještě třikrát odplivni!“

„V pořádku,“ řekl jsem, třikrát jsem si odplivl a vyjel jsem, **minuv Juppa**, který z rozčilení **salutoval** s benzinovou hadicí v ruce.

..*

Cestou jsem koupil několik karafiátů a umělecky jsem je naaranžoval do křišťálové vázičky ve voze. Spekoval jsem tím na paní **Blumenthalovou**.

Blumenthal mě bohužel přijal ve své kanceláři, a nikoli v bytě. Musel jsem čtvrt hodiny čekat. Miláčku, pomyslel jsem si, tenhle trik znám, tím mě nepřevezeš. V **předpokoji** jsem vyzpovídal o Blumenthalově obchodě hezkou písárku, kterou jsem podplatil karafiátem ze své knoflíkové dírky.

Trikocové zboží, obrat dobrý, devět osob v kanceláři, tichý **společník**, nejostřejší konkurence **Meyer** a syn, **Meyer** syn jezdil v červeném **dvousedadlovém essexu** - tak daleko jsem se dostal, když mě **Blumenthal** zavolal.

Okamžitě na mne zaútočil z těžkých kusů. „**Mladý** muži, řekl, „nemám mnoho času. Cena, kterou jste mi posledně říkal, byla jenom vaším zbožným přáním. Tak tedy ruku na srdce, kolik stojí ten vůz?“

„Sedm tisíc marek,“ odvětil jsem.

Odvrátil se. „Pak se nedá nic dělat.“

„Pane **Blumenthale**,“ řekl jsem, „podívejte se na vůz ještě jednou –“

„Není třeba,“ přerušil mě, „posledně jsem ho viděl dobře.“

„Vidět a vidět je rozdíl,“ prohlásil jsem. „Měl byste se podívat na detaily. Lak je prvotřídní od **Volta** a **Ruhrbecka**, výrobní cena 250 marek - nové obutí, katalogová cena 600 marek, to už dělá 850. Polštářování nejjemnější kord –“

Mávl rukou. Začal jsem **znovu**. Vyzval jsem ho, aby si prohlédl luxusní náradí, nádhernou koženou střechu, pochromovaný chladič, moderní nárazníky, šedesát marek pár, tíhl jsem ke **cadillaku** jako dítě k matce a snažil jsem se přemluvit **Blumenthala**, aby sešel dolů. Věděl jsem, že tam dole na zemi mi přibude nové síly jako **Antaiovi**. Ceny ztrácejí mnoho ze své abstraktní hrůzy, **může-li** se za ně něco ukázat.

Ale Blumenthal naopak zase právě tak dobře věděl, že jeho síla tkví v tom, že sedí za svým psacím stolem. Sňal brýle a teprve teď se do mne pořádně pustil. Zápasili jsme spolu jako tygr a hroznýš. Blumenthal byl tím hroznýšem. Než jsem se rozkoukal, už mi usmlouval patnáct set marek.

Začalo mi být úzko. Sáhл jsem do kapsy a pevně jsem sevřel v ruce Gottfriedův amulet. „Pane Blumenthale,“ řekl jsem skoro vyčerpaně, „je jedna hodina, musíte k obědu!“ Chtěl jsem za všechno na světě ven z téhle díry, kde cena roztávala jako sníh.

„Obědvám až ve dvě,“ prohlásil Blumenthal neochvějně, „ale víte co? Můžeme teď udělat zkušební jízdu.“

Vydechl jsem.

„Pak budeme hovořit dál,“ dodal.

Opět jsem nadechl.

Jeli jsme k jeho bytu. K mému údivu byl ve voze pojednou jako vyměněný. Bodře mi vyprávěl vtip o císaři Františku Josefovi, který jsem už dávno znal. Já jsem se mu revanšoval jedním o tramvajákovi; on mně zase o pomatených Sasech; já jemu hned nato vtípem o skotských milencích - teprve před jeho bytem jsme opět zvažněli. Požádal mě, abych počkal, chtěl dojít pro svou ženu.

„Můj milý, tlustý cadillaku,“ řekl jsem a poklepal jsem na chladič, „za tímhle vyprávěním vtípů vězí určitě zase nějaká lotrovina. Ale buď klidný, my tě už dostaneme někam pod střechu. Však on si tě koupí - vrátí-li se žid, pak koupí. Vráti-li se křesťan, ještě dlouho nekoupí. Udělá půl tuctu zkušebních jízd, aby ušetřil za taxi, a pak ho najednou napadne, že místo vozu potřebuje zařízení do kuchyně. Ne, ne, židi jsou dobří, ti vědí, co chtějí. Ale já ti přísahám, můj milý tlouštíku: jestli tomuhle přímému potomku bojovného Tudy Makabejského slevím třeba jen sto marek, pak se už v životě nenapíju kořalky.“

Objevila se paní Blumenthalová. Vzpomněl jsem si na všechny Lenzovy rady a proměnil jsem se z bojovníka v kavalíra. Blumenthal to kvitoval jen opovrhlivým úsměvem. Ten muž byl prostě ze železa. Měl prodávat lokomotivy, a ne trikotové zboží.

Postaral jsem se o to, aby si sedl ve voze vzadu a jeho žena vedle mne. „Kam vás mohu odvézt, milostivá paní?“ zeptal jsem se rozplývavě.

„Kam chcete,“ řekla, mateřsky se usmívajíc.

Začal jsem žvanit. Bylo to učiněné dobrodiní mít před sebou neškodného, bezelstného člověka. Mluvil jsem tak tiše, že Blumenthal nemohl mnoho rozumět. Také jsem mluvil volněji. Bylo už tak dost zlé, že seděl vzadu.

Zastavili jsme. Vystoupil jsem a pohlédl pevně na svého nepřítel. „Musíte přece uznat, že vůz jede jako po másle, pane Blumenthale.“

„Ono se řekne po másle, mladý muži,“ odvětil neobyčejně vlídně, „ale když člověka sežerou daně. Vůz stojí strašné daně. To mi věřte.“

„Pane Blumenthale,“ řekl jsem, snaže se mluvit v témž tónu. „Vy jste obchodník, mohu s vámi mluvit otevřeně. To nejsou žádné daně, to jsou pouhé výlohy. Řekněte sám, co dnes vyžaduje obchod? Víte to - už ne kapitál jako dřív - ale kredit! A jak se získá kredit? Vždycky jen vystupováním. Cadillac je solidní a rychlý, pohodlný, ale ne staromódní - zdravé měšťáctví - je to živá reklama pro obchod!“

Blumenthal se pobaveně otočil ke své ženě. „Má židovskou hlavičku, co? Mladý muži,“ řekl potom, stále ještě familiárně, „nejlepší reklamou solidnosti je dnes obnošený oblek a jízda autobusem. Kdybychom my dva měli peníze, které dosud nejsou zaplacené za elegantní auta, která tu jezdí kolem, mohli bychom jít klidně do penze. To mi věřte. Mezi námi.“

Podíval jsem se na něho nedůvěřivě. Co zamýšlí tou vlídností. Anebo brzdí jeho bojovného ducha přítomnost jeho ženy? Rozhodl jsem se vypálit od boku: „Takový **cadillac** je přece něco jiného než nějaký **essex**, **není-liž** pravda, milostivá? Mladý **Meyer** a syn jezdí sice v takovém voze, ale já bych to nechtěl ani **zadarmo**, takový křiklavě rudý, nápadný bourák –“

Slyšel jsem, jak Blumenthal zafuněl, a rychle jsem pokračoval: „Barva toho vozu vám ostatně velmi dobře sluší, milostivá - tlumená kobaltová modř k blond –“

Náhle jsem uviděl **Blumenthala**, jak se šklebí jako stádo opic: „Meyer a syn - šikovné, šikovné,“ vzdychal. „A teď ještě **šmajchlování**. . .“

Podíval jsem se na něho. Nevěřil jsem svým očím; to bylo to pravé! Ihned jsem uhodil na touž strunu. „Pane **Blumenthale**, dovolte, abych to uvedl na správnou míru. Pokud jde o ženy, **šmajchle** nejsou šmajchle. Jsou to komplimenty, které jsou v naší strastiplné době stále vzácnější. Žena není kus nábytku; je to květina - netouží po věcnosti, touží po přívětivém slunci **lichotek**. Je lépe říct jí každý den něco hezkého, než se pro ni po celý život dřít jako mezek. To mi věřte. A rovněž zcela důvěrně. A přitom jsem **neřekl** ani jednu **lichotku**, nýbrž pouze konstatoval základní fyzikální zákon. Modrá se dobře hodí k blond!“

„Mluví jako kniha,“ řekl Blumenthal rozzářeně. „**Poslyšte**, pane **Lohkampe!** Vím, že na vás mohu ještě hladce **usmlouvat** tisíc marek –“

Ustoupil jsem o krok. Sedmkrát kamenovaný ďáble, pomyslel jsem si, to je ten očekávaný úder. Už jsem se v duchu viděl, jak putuji životem jako abstinent, a vrhl jsem pohled zmučeného beránka - na paní **Blumenthalovou**.

„Ale tatínku –“ řekla.

„Počkej, **matko**,“ odpověděl. „**Tedy**, mohl bych – ale neudělám to. Jako obchodníka mě bavilo, jak jste se snažil. Sice s poněkud přehnanou dávkou **fantazie** - ale buď jak buď, s tím **Meyerem** a synem to bylo dobré. Vaše matka je židovka?“

„Ne.“

„Byl jste zaměstnán v konfekci?“

„Ano.“

„Vidíte, odtud ten styl. V jaké branži?“

„Duše,!“ odvětil jsem. „Chtěl jsem být kantorem.“

„Pane **Lohkamp**,“ řekl Blumenthal, „klobouk dolů! Kdybyste byl **někdy** bez místa, přihlaste se u **mne**.“

Vyplnil šek a podal mi ho. Nevěřil jsem svým očím! **Záloha!** - **Zázrak!** „Pane **Blumenthale**,“ řekl jsem dojat, „**dovolte** mi, abych vám dal k vozu **zdarma** dva křišťálové popelníky a jednu prvotřídní gumovou rohožku.“

„Dobrá,“ řekl, „**starý** Blumenthal dostane taky jednou něco darem.“ Pak mě pozval na příští den na večeři. Paní **Blumenthalová** se na mne mateřsky usmála.

„Bude nadívaná štika,“ řekla měkce.

„**Lahůdka**,“ prohlásil jsem. „To vám také přivezu hned **vůz**. Zítra ráno jej dáme přepsat.“

Letěl jsem zpátky do dílny jako vlaštovka. Ale **Lenz** odešel s Kösterem na oběd. Musel jsem triumf ještě **krotit**. Byl tu jen **Jupp**. „Prodáno?“ zeptal se.

„To bys chtěl vědět, ty rošťáku,“ řekl jsem. „Na, tady máš dukát. Kup si **za** něj **eroplán**.“

„Tak tedy prodáno,“ zašklebil se Jupp.

„Jedu se teď najíst,* řekl jsem, „ale **běda** ti, jestli ostatním něco řekneš dřív, než se vrátím.“

„Pane Lohkamp,“ zapřisahal se Jupp a vyhodil tolar do vzduchu, „budu mlčet jako hrob.“

„Ty tak na to vypadáš,“ řekl jsem a šlápl na plyn.

Když jsem se vrátil na dvůr, dal mi Jupp znamení. – „Co je?“ zeptal jsem se. „Ncdržel jsi klapačku?“

„Pane Lohkamp! Jako hrob!“ Zašklebil se. „Ale přišel ten strejc s fordem.«

Nechal jsem stát cadiílaka na dvoře a vešel jsem do dílny. Pekař tam byl a právě se skláněl nad knihou se vzorky barev. Měl na sobě překrásný kostkovaný plášť se širokou smuteční stužkou. Vedle něho stála hezká osůbka s živýma, černýma očima, v rozepjatém kabátku s vypelichaným lemem z králičí kůže a v příliš malých lakovkách. Černá osůbka byla pro svítivou rumělku; ale pekař měl proti červení námitky, protože měl smutek. Navrhoval nevýraznou žiutošedou barvu.

„Ale kdež,“ tlachala černovláska, „ford musí být nalakován nápadně. Jinak nevypadá k ničemu.“

Spiklenecky se na nás podívala, pokrčila rameny, a když se pekař sehnul, zašklebila se a mrkla na nás. Čiperná kočička! Nakonec se oba shodli na rezedové zeleni. Dívka k tomu chtěla světlou střechu. Ale v tom byl pekař neoblomný : smutek se musil nějak vyjevit. Prosadil černou koženou střechu. Přitom na tom ještě vydělal, neboť měl střechu zadarmo a kůže byla dražší než látka.

Pak s dívkou odešli. Ale na dvoře se ještě zastavili. Sotva spatřila cadiílaka, hned vystřelila. „Podívej, hošku, to je vůz! Báječný! To si nechám líbit!“

V příštím okamžiku už otevřela dvířka a usedla do vozu, šilhajíc nadšením. „To jsou sedadla! Senzační! Jako klubovky! To je něco jiného než fordka!“

„Tak už pojd,“ řekl hošek mrzutě.

Lenz do mne strčil - měl jsem zahájit akci a pokusit se vmluvit pekaři vůz. Změřil jsem si Gottfrieda shora dolů a mlčel jsem. Dloubl mne důrazněji. Odstrčil jsem ho a otočil jsem se k němu zády.

Konečně dostal pekař s námahou svůj černý klenot z vozu a odtáhl, poněkud shrbený a značně rozzlobený.

Dívali jsme se za dvojicí. „Muž rychlých rozhodnutí,“ řekl jsem. „Opravený vůz - nová žena - všechna čest!“

„No,“ ozval se Köster, „s tou si ještě užije.“

Sotva byli oba za rohem, Gottfried vybuchl. „Copak nemáš všech pět pohromadě, Robby? Propášt takovou příležitost! To byl přece školní případ, jak na to skočit!“

„Poddůstojníku Lenzi,“ řekl jsem, „srazte kufry, když mluvíte s představeným! Myslíte si, že jsem bigamista a že ožením vůz dvakrát?“ Byl to velký okamžik vidět Gottfrieda, který tu stál jako zkamenělý. „Nedělej si legraci z posvátných věcí,“ vykoktal.

Nevšímal jsem si ho a obrátil jsem se ke Kösterovi. 'Otto, rozluč se s našim cadillakem. Už nám nepatří. Od této chvíle bude dodávat lesk podvlékačkové branzí! Doufej, že tam bude mít dobrý život! Sice ne tak hrdinný jako u nás-ale zato jistější.“ Vytáhl jsem šek. Lenz div neodmlél.

„Snad ne? - Cože? Něco zaplaceno?“ zašeptal chraplavě.

„Co jste si vlastně mysleli, vy holobrádkové?“ zeptal jsem se a zamával šekem. „Hádejte!“

„Čtyři!“ zvolal Lenz se zavřenýma očima.

„Čtyři a půl,“ řekl Koster.

„Pět,“ vykřikl Jupp od pumpy.

„Pět a půl,“ **zaburácel** jsem.

Lenz mi vytrhl šek z ruky: „To není možné! Určitě je nekrytý!“

„Pane Lenzi,“ řekl jsem důstojně, „šek je tak jistý, jak vy jste nejistý. Můj přítel **Blumenthal** může ručit za dvacetinásobnou částku. Rozumíte: můj přítel, u něhož zítra večeřím nadívanou štiku. Vezměte si z toho příklad! Uzavřít přátelství, dostat zálohu a být pozván na večeři: tomu se říká umět prodat! Tak, a teď pohov.“

Gottfried -se jen s námahou vzpamatovával. Pokusil se o poslední. „To ten můj inzerát a můj amulet!“

Vrátil jsem mu medaili. „Tady máš zpátky tu svou psí známku. Docela jsem na ni zapomněl.“

„Bezvadně jsi prodal, Robby!“ řekl Köster. **Zaplat’ pámbu**, že jsme se té káry zbavili. Ty prachy se nám zatraceně dobře hodí.“

„Dáš mi padesát marek zálohu?“ zeptal jsem se.

„Sto. Vydělal sis je.“

„Nechtěl bys mi dát taky zálohu na můj šedý kabát?“-zeptal se Gottfried, **přihmuřuje** oči.

„Nechtěl bys do nemocnice, ty žalostný, **indiskrétní** bastarde?“

„Děti, pro dnešek dost!“ navrhl Köster. „Za jeden den jsme vydělali dost. **Pámbu** se nemá pokoušet. Vyjedeme s Karlem trénovat na závody.*

Jupp už dávno nechal benzínovou pumpu osiřelou. Rozčileně si utíral ruce. „Pane Köster, a pokud budete pryč, tak tu zase převezmu velení, vidíte?“

„Ne, Juppe,“ řekl **Otto** se smíchem. „Pojedeš s námi!“

Nejdříve jsme zajeli k bance a předložili šek. **Lenz** nebyl klidný, dokud se nepřesvědčil, že je všechno v pořádku. Pak jsme vyrazili, až z výfuku litaly jiskry.

VIII.

Stanul jsem proti své bytné. „Kdepak hoří?“ zeptala se paní **Zaiewská**.

„Nikde,“ odpověděl jsem. „Chci jen zaplatit nájemné.“ Bylo to o tři dny dřív a paní Zaiewská překvapením div neupadla.

„V tom něco je,“ řekla podezřívavě.

„**Ani** to nejmenší,“ odpověděl jsem. „**Mohu** si vzít na dnešní večer ta dvě brokátová křesla z vašeho salónu?“

Bojovně si opřela ruce o tlusté boky. „Tady to máme! Už se vám váš pokoj nelíbí?“

„Ale ano. Ale vaše brokátová křesla se mi líbí víc.“

Vysvětlil jsem jí, že mě pravděpodobně přijde navštívit jedna **sestřenice**, a proto bych byl rád, kdyby pokoj vypadal trochu hezčí. Zasmála se, až se jí ňadra dmula. „Sestřenice,“ opakovala opovržlivě, „a kdypak přijde ta sestřenice?“

„To není ještě tak docela jisté,“ řekl jsem, „ale **přijde-li**, pak ovšem brzy, brzy zvečera, na večeři. Pročpak by vlastně nemohly existovat sestřenice, paní Zaiewská?“

„Tu a tam existují,“ odpověděla, „ale pro ty si člověk **nevypůjčuje** křesla.“

„Já ano,“ tvrdil jsem, „mám velký smysl pro rodinu.“

„Vy na to tak vypadáte! Všichni dohromady jste jen flamendři. Brokátová křesla si můžete půjčit. Zatím postavte v salóne ta s červeným plyšem.“

„Děkuji. Zítra všechno vrátím. Koberec také.“

„Koberec?“ Otočila se. „Kdo říkal co o koberci?“

„Já. A vy také, právě teď.“

Rozhořčeně na mne pohlédla. „Ten k tomu přece patří,“ řekl jsem. „Křesla přece stojí na něm.“

„Pane Lohkampe,“ prohlásila paní Zaiewská majestátně, „nežeňte to tak daleko! Všeho s mírou, říkával nebožtík Zaiewský. To byste si také měl vzít k srdci.“

Věděl jsem, že se nebožtík Zaiewský přes tato svá hesla doslova uchlastai k smrti. Jeho žena mi to sama při jiných příležitostech dost často vyprávěla. Ale to jí vůbec nevadilo. Používala svého muže jako jiní lidé bible: k citování. A čím déle byl mrtev, tím více věcí mu přičítala. Ted' už se hodil na všechno - jako bible.

..*

Chystal jsem se vyzdobit si kvartýr. Odpoledne jsem mluvil telefonicky s Patricií Hollmannovou. Byla nemocná a neviděl jsem ji téměř týden. Smluvili jsme si na dnešek schůzku na osmou a já jí navrhl, aby u mne povečeřela a pak že půjdeme do kina.

Brokátová křesla a koberec působily nádherně; avšak osvětlení bylo ohavné. Zaklepal jsem proto vedle u Hassových, abych si vypůjčil stolní lampu. Paní Hassová seděla unaveně u okna. Její muž ještě nepřišel. Pracoval každý den dobrovolně až o dvě hodiny déle, jen aby nebyl propuštěn. Něčím mi tato žena připomínala nemocného ptáka. V jejích houbovitých, zestárlých rysech bylo stále ještě možno rozeznat drobný obličej dítěte - zklamaného, smutného dítěte.

Přednesl jsem svou žádost. Ožila a přinesla mi lampu. „Ach ano,“ řekla s povzdechnutím, „když si tak vzpomenu, jak dříve –“

Znal jsem tu historii. Vyprávěla o vyhlídkách, které by bývala měla, kdyby si nebyla vzala Hasse. Znal jsem touž historii také v podání Hassově. Ten zase vyprávěl o vyhlídkách, které by býval měl on, kdyby byl zůstal starým mládencem. Byla to pravděpodobně nejčastější historka světa. A také nejbeznadějnější.

Chvilí jsem poslouchal, prohodil jsem několik otřepaných frází a odešel jsem k Emě Bönigové, abych si od ní vypůjčil gramofon.

Paní Hassová hovořila o Erně jenom jako o osobě „od vedle“. Opovrhovala jí, protože jí záviděla. Měl jsem Ernu Bönigovou docela rád. Nedělala si žádné iluze o životě a věděla, že se musí ohánět, aby urvala kousek toho, čemu se říká štěstí. Také věděla, že se za to musí dvojnásobně i trojnásobně platit: štěstí - to je ta nejnejistější, ale zato nejdražší věc na světě.

Erna klečela před kufrem a vyhledávala mi desky. „Chcete foxtrot?“ zeptala se.

„Ne,“ řekl jsem. „Neumím tančit.“

Udiveně vzhlédla. „Vy neumíte tančit? Prosím vás, co tedy děláte, když si vyrazíte ven?“

„Tančím hrdlem. To jde taky docela dobře.“

Zavrtěla hlavou. „Muž, který nedovede tančit, by byl u mne vyřízený.“

„Máte přísné zásady,“ poznamenal jsem. „Ale jistě jsou ještě jiné desky. Nedávno jste hrála jednu moc krásnou zpívala ji nějaká žena za doprovodu havajské hudby.“

„Ach, ta je báječná. Jak jen mohu žít bez tebe - je to ona?“

„Ano. Co všechno textaře nenapadne. Mám dojem, že to jsou jediní romantikové, jací ještě existují.“

Zasmála se. „A proč ne? Takový gramofon je také svým způsobem památník. Dříve se psaly verše do alba, dnes si lidé darují gramofonové desky. Když si chceš na něco vzpomenout, stačí, když vložíš do gramofonu desku z té doby a opět je zase všechno tady.“

Pohlédl jsem na hromadu desek, které ležely na zemi. „Měřeno podle toho, Erno, musíte mít hromadu vzpomínek!“

Vstala a přihladila si dozadu rusé vlasy. „Ano,“ řekla a odstrčila balík, „ale jedna jediná opravdová by mi byla milejší –“

Vybalil jsem všechno, co jsem nakoupil k večeři, a upravil to, jak jen jsem dovedl nejlíp. Z kuchyně jsem nemohl očekávat žádnou pomoc, protože jsem s Frídou nebyl zadobře. Ta by mi nejraději hodila něco na hlavu. Ale šlo to i tak, a brzy jsem nepoznával svůj kvartýr v novém lesku. Křesla, lampa, prostřený stůl - cítil jsem, jak se mě zmocňuje neklidné očekávání.

Chystal jsem se k odchodu, přestože jsem měl ještě hodinku času. Venku se hnal vítr v dlouhých poryvech kolem nároží domů. Pouliční lampy už svítily, soumrak mezi domy byl modrý jako moře. International v něm plul jako odstrojen, válečná loď. Skočil jsem dovnitř.

„Hele, Robert,“ řekla Rosa.

„Co tu děláš?“ řekl jsem. „Nechystáš se na túru?“

„Ještě je moc brzy.“

Alois se připlížil, „jednopatrový?“ zeptal se.

„Třípatrový,“ odpověděl jsem.

„Jdeš na to zostra,“ řekla Rosa.

„Potřebuji si dodat trochu odvahy,“ řekl jsem a obrátil rum do sebe.

„Zahraješ něco?“ zeptala se Rosa.

Zavrtěl jsem hlavou. „Na to dnes nemám chuť. Co dělá maličká. Roso?“

Usmála se všemi svými zlatými zuby. „Abych to nezakřikla, má se dobře. Zítra tam zase jdu. Měla jsem tenhle týden dobrou tržbu; staří kozlové už cítí v kostech jaro, Přinesu jí nový kabátek. Červená vlna.“

„Červená vlna je poslední výkřik módy.“

„Ty jsi kavalír, Robby.“

„Jen aby ses nespletla! Pojď, vypij si se mnou skleničku anýzové!“

Přikývla. Přitukli jsme si. „Poslyš, Roso, co si vlastně myslíš o lásce?“ zeptal jsem se. „Ty tomu přece rozumíš.“

Hlučně se rozesmála. „Dej s tím pokoj,“ řekla pak. „Láska! Ach, můj Artur - když si na toho lumpa vzpomenu, tak se ještě dneska cítím slabá v kolenou. Něco ti povím, Robby, docela vážně: lidský život je pro lásku moc dlouhý. Prostě moc dlouhý. To mi řekl Artur, když vzal roha. A je to pravda. Láska je nádherná. Ale pro jednoho je příliš dlouhá. A ten druhý, ten tu pak jen sedí a čumí. Čumí jako pomatený.“

„Fakt,“ řekl jsem. „Ale bez lásky je člověk vlastně jako mrtvola na dovolené.“

„Udělej to jako já“ odpověděla Rosa. „Pořid' si dítě. Máš pak co milovat a máš přitom svůj klid.“

„To není hloupé,“ řekl jsem. „Zrovna to mi ještě chybělo.“

Rosa zakývala zasněně hlavou. „Co jen jsem dostala od Artura ran - a přesto, kdyby sem teď vstoupil, tvrd'ák posazený pěkně šikmo dozadu - člověče, chlapče, už se chvěju, sotva si na to pomyslím.“

„Vypijeme jednu na Arturovo zdraví.“

Rosa se zasmála. „Ať žije ten kurevník! Prosit!“

Napili jsme se. „Na viděnou, Roso! A dobré kšefty dnes večer!“

„Díky. Na viděnou, Robby!“

Domovní dveře klaply. „Haló,“ řekla Patricie Hollmannová, „copak jste tak zamyšlen?“

„Vůbec ne! Jak se vám vede? Už jste zase zdravá? Co vám bylo?“

„Ach, nic zvláštního. Byla jsem nastydlá a měla jsem trochu horečku.“

Nevypadala nijak nemocně. Naopak - její oči se mi ještě nikdy nezdály tak velké a zářivé; tváře měla trochu zarudlé a její pohyby byly vláčné jako pohyby štíhlého, krásného zvířete.

„Vypadáte báječně,“ řekl jsem. „Úplně zdravě. Můžeme toho spoustu podniknout.“

„To by bylo krásné,“ odvětila. „Ale dnes to nejde. Dnes nemohu.“

Nechápavě jsem na ni pohlédl. „Nemůžete?“

Zavrtěla hlavou. „Bohužel ne.“

Stále jsem ještě nechápal. Myslel jsem, že si to s mým kvartýrem rozmyslela jinak a jenom nechce u mne večeřet.

„Volala jsem vás,“ řekla, „aby jste nechodil zbytečně. Ale už jste byl pryč.“

Konečně jsem pochopil. „Skutečně nemůžete? Celý večer ne?“ zeptal jsem se.

„Dnes ne. Musím někam jít. Bohužel jsem se to dověděla teprve před půl hodinou.“

„Nemůžete to tedy odložit?“

„Ne, to nejde.“ Usmála se. „Je to tak trochu něco jako obchodní věc.“

Bylo mi, jako kdyby mě někdo praštil do hlavy. Se vším jsem počítal, jenom s tímhle ne. Nevěřil jsem jí ani slovo. Obchodní věci - nevypadala na nějaké obchodní věci. Asi to byla jen výmluva. Ano, určité to byla výmluva. Jaké může mít člověk večer obchodní jednání? To se přece odbývá dopoledne! A člověk se to taky nedovídá teprve půl hodiny napřed. Prostě nechce, to je ono.

Byl jsem tím takřka dětinsky rozčarován. Teprve teď jsem cítil, jak strašně jsem se těšil na dnešní večer. Zlobil jsem se na sebe kvůli tomu, že jsem tak zklamán, a nechtěl jsem, aby si toho všimla.

„Nu dobrá,“ řekl jsem, „pak se ovšem nedá nic dělat. Na shledanou.“

Pátrá ve na mne pohlédla. „Tak to zase nespěchá. Slíbila jsem, že přijdu až v devět. Můžeme se trochu projít. Nebyla jsem celý týden venku.“

„Dobrá,“ řekl jsem skoro proti své vůli. Náhle jsem se cítil unavený a prázdný.

Šli jsme ulicí. Večer byl jasný a hvězdy stály mezi střechami. Šli jsme kolem trávníku, kde se ve stínu černalo několik keřů. Patricie Hollmannová se zastavila. „Šeříky,“ řekla. „Voní to tu po šeříku. Ale to přece není možné, je ještě příliš brzy.“

„Taky nic necítím,“ odpověděl jsem.

„Ale ano.“ Naklonila se přes zábradlí.

„To je **daphne indica**, dámo ozval se drsný hlas ze tmy.

Městský zahradník s čepicí s mosazným štítkem se opíral o strom. Poněkud vrávoravě k nám přistoupil. V kapse se mu blýskalo hrdlo láhve. „Dnes jsme ji zasadili,“ prohlásil zachvácen mohutnou škytavkou. „Stojí támhle naproti,“

„Děkuji vám,“ řekla **Patricie Hollmannová** a obrátila se ke mně. „Stále ještě nic necítíte?“

„Ano, teď už něco cítím,“ odpověděl jsem neochotně. „Dobrou, starou žitnou.“

„Strefil jste se!“ Muž ve stínu mocně říhl.

Cítil jsem docela dobře sladkou, těžkou vůni, která vanula měkkou tmou; ale nebyl bych to přiznal za nic na světě.

Dívka se zasmála a protáhla se. „Jak je to krásné, po takové dlouhé době v pokoji. Škoda, že musím pryč. Tenhle **Binding** - pořád jen spěch a všechno na poslední chvíli skutečně tu věc mohl odložit na zítřek.“

„Binding?“ zeptal jsem se. „Vy máte schůzku s **Bindingem**?“

Přikývla. „S **Bindingem** a ještě s někým. A právě na onom druhém záležití. Jde o vážný obchod. Dovedete si to představit?“

„Ne,“ odvětil jsem. „To si nedovedu představit.“

Zasmála se a hovořila dál. Ale už jsem neposlouchal. **Binding** - jeho jméno mě zasáhlo jako blesk. Nenapadlo mě, že ho zná déle než mne, viděl jsem jen, jak se přede mnou vynořuje zářivý **buick**, jeho drahý oblek a jeho peněženka. Můj ubohý, dobrý, vyparáděný **kvartýr!** Co jen jsem si to myslel? Lampa **Hassových, Zaiewských** křesla! **Vzdýt** se to děvče ke mně vůbec nehodí! Co jsem vlastně? **Opěšalý**, který si jednou vypůjčil **cadillaka**, pošetilý kořala - nivíc! Něco takového mohl člověk najít na každém rohu. Tu jsem spatřil vrátného z Hroznů, jak **zdraví Bindinga**, viděl jsem světlé, teplé, udržované místnosti, oblaka cigaretového kouře a elegantní lidi, slyšel jsem hudbu a smích, smích nade mnou. Zpátky, pomyslel jsem si, rychle zpátky! Předtucha; naděje - co na tom. Nemá smysl se tím zabývat. Nic - nic, jen zpátky!

„Můžeme se sejít zítra večer, chcete-li,“ řekla **Patricie Hollmannová**.

„**Zítra** večer nemohu,“ odpověděl jsem.

„Tak tedy pozítří nebo někdy jindy tento týden. Příští dny nemám nic.“

„To bude těžké,“ řekl jsem. „Dostali jsme dnes **spěšnou** zakázku, budeme asi muset dělat celý týden až do noci,“

Byla to lež, ale nemohl jsem jinak. Bylo ve mně příliš mnoho vzteku a zahanbení.

Přešli jsme náměstí a kráčeli jsme ulici ke hřbitovu. Od **Internationalu** jsem viděl přicházet Rosu. Její vysoké botky se leskly. Mohl jsem odbočit, a byl bych to taky jindy asi udělal - ale teď jsem šel dál přímo naproti Rose. Rosa hleděla mimo mne, jako bychom se vůbec neznali. Bylo to samozřejmé; žádné z těchto **děvčat** se k člověku nezná na ulici, když není sám.

„.. **brej** den, Roso,“ řekl jsem.

Nejdříve pohlédla na mne, pak **zaraženě** na **Patricii Hollmannovou**, **spěšně** pokývla a **zmateně** šla dál. Několik **kroků** za ní šla **Fritzi**, s **hrozně rudými** rty, **pohazujíc** kabelkou a **kolébajíc** se v **bocích**. **Lhostejně** se **dívala někam** skrze mne, jako **okenní tabulí**.

„**Servus**, **Fritzi**,“ řekl jsem.

Kývla hlavou jako královna a nikterak neprozradila svůj údiv; ale když nás minula, slyšel jsem, jak přidala do kroku- chtěla si o tomhle pohovořit s Rosou. Stále jsem ještě mohl odbočit do postranní ulice, neboť jsem věděl, že budou následovat ještě ostatní - byla zrovna doba prvních velkých obchůzek. Ale z jakéhosi vzdoru jsem šel dál proč bych jim měl jít z cesty; znal jsem je mnohem líp než dívku vedle sebe i s jejím Bindingem a buickem. Jen ať je klidně vidí - dokonce ať je vidi důkladně.

Přešly všechny podél dlouhé řady pouličních lamp, kráska Wally, bledá, štíhlá, elegantní Lina s dřevěnou nohou, zavalitá Ema, kuřátko Marion, Margoc s červenými tvářemi, teplouš Kiki v popelkovém kožichu a nakonec Mimi, babička s křečovými žilami - vypadala jako oškubaný výr. Všechny jsem je zdravil, a když jsme pak šli ještě kolem „mutti“ s kotlíkem vuřtů. potřásl jsem jí srdečně rukou.

„Máte tu hodné známých,“ řekla Patricie Hollmannová za chvíli

„Takové ano,“ odvětil jsem tvrdohlavě. Všiml jsem si, že na mne pohlédla.

„Myslím, že bychom se měli vrátit,“ řekla.

„Ano,“ řekl jsem, „taky si myslím.“

Stanuli jsme před domovními dveřmi. „Sbohem,“ řekl jsem, „a příjemnou zábavu.“

Neodpověděla. Téměř s námahou jsem odvrátil oči od tlačítka zvonku u dveří a pohlédl jsem na ni. Opravdu - nevěřil jsem svým očím - stála tu, a místo aby byla pořádně uražená, hrálo ji to kolem úst, oči jí mžikaly a pak se rozesmála, srdečně a bezstarostně, prostě se mí vysmívala. „Dětino,“ řekla, „dobrý bože, jaký jste vy dětina!“

Užasle jsem na ni civěl. „Ovšem –“ řekl jsem, „ať si.“

A náhle jsem pochopil situaci. „Asi vám připadám trochu jako idiot, ne?“

Smála se. Rychle jsem k ní přistoupil a přitáhl jsem ji pevně k sobě, ať si myslela, co chtěla. Její vlasy se dotkly mých tváří, její obličej byl těsně u mého, cítil jsem slabou broskvovou vůni její pleti - pak se přiblížily její oči a náhle jsem ucítil její rty na svých -

Byla pryč dřív, než jsem si uvědomil, co se stalo.

Vracel jsem se a došel k „Mutti“ a jejímu kotlíku s vuřty. „Dej mi jeden velký párek,“ řekl jsem rozzářeně.

„S hořčicí?“ zeptala se „Mutti“ v čisté bílé zástěře.

„Se strašnou spoustou hořčice, Mutti.“

S chutí jsem snědl vstoje párek a dal jsem si k němu od Aloise z Internadonalu donést sklenici piva.

„Člověk je divné stvoření, Mutti, vid’?“ řekl jsem.

„To si myslím,“ odpověděla horlivě. „Tak včera přišel nějaký pán, snědl dva párky s hořčicí, a pak že je nemůže zaplatit. Dobrá, bylo už pozdě, nikde ani človíčka, co jsem měla dělat, však to znáš, nechala jsem ho tedy plavat. A představ si, dnes přišel znova a zaplatil mi párky a ještě mi dal spropitné.“

„Předválečná povaha, mutti. Jak jdou jinak kšefty?“

„Špatně! Včera sedm párků a devět klobás. Víš, kdybych neměla děvčata, byla bych už dávno na mizině.“

Těmi děvčaty mínila prostitutky, které ji podporovaly, jak jen mohly. Když ulovily nějakého kořena, vedly ho kolem kotlíku s vuřty, aby ještě dřív snědli vuřta a dali stařeně něco vydělat.

„Ted' už se brzy oteplí,“ vyprávěla „Mutti“ dál, „ale v zimě, ve vlhku a chladnu - to si na sebe může člověk navlíci co chce, a přesto si něco užene.“

„Dej mi ještě jednu klobásu,“ řekl jsem, „mám takovou chuť do života. A co doma?“

Pohlédla na mne svýma vodovýma, malýma očima. „Pořád stejné. Nedávno prodal postel.“

„Mutti“ byla vdaná. Před deseti roky byl její muž při naskakování do jedoucí podzemní dráhy sražen a přejet. Museli mu amputovat obě nohy. Neštěstí na něho mělo podivný vliv. Styděl se před ženou jako mrzák tolik, že s ní už nespál. Kromě toho si v nemocnici navykl na morfium. To ho rychle zničilo, dostal se mezi homosexuály a muž, který byl padesát let normální, začal se brzy potloukat s mladými teplouši. Před těmi se už nestyděl, protože to byli muži. Pro ženy byl mrzák, který byl přesvědčen; že vzbuzuje jen hnus a soucit - a to nesnášel -, pro muže byl jen člověk, kterého potkalo neštěstí. aby si opatřil peníze na mladíky a na morfium, kradl „Mutti“, nač přišel, a prodával vše, co bylo možno prodat. Ale „Mutti“ ho neopustila, přestože jí často i bil. Stála se svým synem každou noc až do rána do čtyř u kotlíku s vurity. Ve dne prala prádlo a myla schody. Trpěla nějakou vnitřní chorobou a vážila pětáctyřicet kilo; ale vždycky byla vlídná. Byla přesvědčena, že se jí vede ještě docela dobře. Někdy k ní přišel i muž, když byl na mizině, a plakal. To byly její nejkrásnější chvíle.

„Máš ještě to pěkné místo?“ zeptala se mě.

Přikývl jsem. „Ano, Mutti. Vydělávám teď hodně.“

„Koukej, ať je neztratíš.“

„Však si dám pozor, Mutti.“

Šel jsem domů. V předsíni stála jako na zavolanou služebná Frída.

„Jste sladké dítě,“ řekl jsem, neboť jsem dostal chuť učinit nějaký dobrý skutek.

Zatvářila se, jako by vypila ocet.

„Vážně!“ pokračoval jsem. „Jaký to má smysl věčně se hádat! Život je krátký, Frído, a plný náhod a nebezpečství. Dnes musí lidé stát při sobě. Usmírně se!“

Přehlédla mou nataženou ruku, zamručela něco o zatracených ochlastech a zmizela, bouchnuvši za sebou dveřmi.

Zaklepal jsem u Jiřího Blocka. Skulinou pod dveřmi prosvítalo světlo. Bifloval. „Pojď se nadlábnout, Jiří,“ řekl jsem.

Vzhlédl. Jeho bledý obličej zrudl. „Nemám hlad.“ Myslel si, že to dělám ze soucitu. Proto nechtěl.

„Pojď se na to kouknout,“ řekl jsem. „Jinak se to zkazí. Buď tak laskav.“

Když jsme procházeli chodbou, viděl jsem, že dveře u bytu Emy Bönigové jsou pootevřeny. Za nimi jsem slyšel tichý dech. „Aha,“ pomyslel jsem si a slyšel jsem, jak u Hassových potichu cvakl zámek a dveře se rovněž o centimetr pootevřely. Celý penzión zřejmě číhal na mou „sestřenici“.

V ostrém světle lustru v mém pokojíku stála brokátová křesla paní Zaiewské. Lampa Hassových se leskla, ananas zářil. Delikatesni paštika, šunka, láhev sherry - Když jsem se s nemluvným Jiřím nejlépe cpal, zaklepal někdo na dveře. Věděl jsem, co teď přijde.

„Dávej pozor, Jiří,“ zašeptal jsem a zvolal: „Dále!“

Dveře se otevřely a dovnitř vstoupila, hořic zvědavostí, pani Zaiewská. Poprvé v životě mi přinášela osobné poštu, tiskopisy, důrazně mě nabádající k vegetariánství. Byla kouzelně vystrojena: opravdu dáma z bývalých lepších časů, krajkové šaty se šálou s třásněmi a s broží, na

níž byl obraz nebožtíka **Zaiewského** jako medailon. Medově sladký úsměv jí zmrzl ve tváři; omráčeně zírala na rozpačitého **Jiřího**. Vypukl jsem v necitelný smích. Rychle se vzpamatovala.

„Aha, nepřišla,“ řekla jedovatě.

„Ano,“ připustil jsem, ještě plně zaujat jejím vystrojením. Jaké štěstí, že z pozvání nic nebylo.

Matka **Zaiewská** se na mne podívala s nelibostí. „A to se ještě smějete? Já vždycky říkala: tam, kde jiní lidé mají srdce, tam vy máte láhev kořalky.“

„Dobré rčení,“ odpověděl jsem. „Nechtěla byste nás kapánek **pocítit** svou přítomností, milostivá?“

Zaváhala, ale pak v ni zvítězila zvědavost, zda by se přece jen ještě něco nedověděla. Otevřel jsem láhev sherry.

..*

Pozdě, když už všechno utichlo, vzal jsem si plášť a přikrývku a plížil jsem se chodbou k telefonu. Poklekl jsem před stolem, na němž stál přístroj, přetáhl jsem si plášť a přikrývku přes hlavu, zvedl sluchátko a levou rukou jsem pod ním přidržel plášť. Tak jsem byl jist, že mě nikdo neuslyší. Penzión paní **Zaiewské** měl strašně dlouhé, zvědavé uši. Měl jsem štěstí. **Patricie Hollmannová** byla doma. „Už jste se vrátila z té vaší tajemné porady?“ zeptal jsem se.

„Skoro před hodinou.“

„Škoda. Kdybych to byl věděl –“

Zasmála se. „Ne, nebylo by to nic platné. Ležím v posteli a mám zase trochu horečku. Jsem ráda, že jsem se vrátila brzy domů.“

„Horečku? **Jakoupak** horečku?“

„Ach, není to nic zlého. Copak jste dělal ještě dnes večer?“

„Bavil jsem se se svou bytnou o světové situaci. A vy? Dopadlo vám to dobře s tou vaší věcí?“

„Doufám, že ano.“

Pod mým poklopem mi začínalo být zatraceně horko. Proto jsem vždy, když dívka mluvila, provětral závěs, spěšně se nadechl chladného vzduchu zvenčí a zase zavřel záklopkou, když jsem hovořil.

„Nemáte mezi svými známými někoho, kdo se jmenuje **Robert**?“ zeptal jsem se.

Zasmála se. „Myslím, že ne –“

„Škoda. Byl bych rád slyšel, jak to vyslovujete. Nechtěla byste to přesto zkusit?“

Znovu se zasmála.

„Jen tak z legrace,“ řekl jsem. „Například: **Robert** je osel.“

„**Robert** je **dětina** –“

„Máte báječnou výslovnost“ řekl jsem. „A teď bychom to mohli zkusit s **Robby**. Nuže **Robby** je –“

„Robby je pijan –“ řekla pomalu tichým, vzdáleným hlasem, „a teď už musím spát - vzala jsem si něco pro spaní a v hlavě mi začíná hučet.“

„Ano - dobrou noc - hezky se vyspěte –“

Zavěsil jsem a odsunul jsem plášť a příkrývku. Pak jsem se narovnal a strnul jsem. Krok za mnou stál jako duch penzionovaný účetní rada, který obýval pokoj vedle kuchyně. Zlostně jsem něco zabručel.

„Pst“! sykl a zašklebil se.

„Pst!“ **zasyki** jsem rovněž, posílaje ho v duchu **ke** všem čertům.

Zvedl prst. „Nic **nevyzradím** - něco politického, ne?“

„Co?“ řekl jsem udiveně.

Zamrkal. „Bez starosti! Sám sympatizuji s krajní pravici. Tajný politický rozhovor, ne?“

Pochopil jsem. „Vysoká politika!“ řekl jsem a také jsem se **zašklebil**.

Přikývl a zašeptal: „Ať žije Jeho Veličenstvo.“

„Třikrát vivat!“ odvětil jsem. „Ale teď něco jiného: Víte **vlastně**, kdo vynašel telefon?“

Udiveně zavrtěl holou lebkou.

„Já také ne,“ řekl jsem, „ale určitě to byl báječný chlap –“

IX.

Neděle. Den **závodů**. Köster trénoval poslední týden každý den. Večer jsme pak až pozdě do noci na Karlovi kontrolovali každý **šroubeček**, promazávali ho a dávali do pořádku. Teď jsme seděli ve skladišti náhradních součástek a čekali na **Köstera**, který odešel na **startoviště**.

Byli jsme tu všichni: **Grau**, Valentin, **Lenz**, Patricie **Hollmannová** a především **Jupp**. **Jupp** v overalu, se závodními brýlemi a v závodní čepici. Byl **Kösterovým** spolujezdcem, protože byl nejlehčí. **Lenz** měl pochopitelně námitky. Tvrdil, že **Juppy** obrovské odstávající uši budou působit příliš velký odpor vzduchu. Vůz buďto ztratí dvacet kilometrů na rychlosti, anebo poletí jako letadlo.

„Jak jste vlastně přišla k svému anglickému jménu?“ **zeptal** se **Gottfried** Patricie **Hollmannové**, která seděla **vedle** něho.

„Moje matka byla Angličanka. Jmenovala se také Pat.“

„**Ach**, Pat, to je něco jiného. To se vyslovuje mnohem lehčeji.“ Přinesl sklenici a láhev. „Nuže na dobré kamarádství, Pat! Já se **jmenuju** Gottfried!“

Udiveně jsem ho pozoroval. Zatímco jsem stále otálel s oslovením, dělal docela klidně za bílého dne takovéhle věci! A ona se tomu ještě smála a skutečně mu říkala **Gottfriede**.

Ale to všechno **nebylo** nic proti Ferdinandu **Grauovi**. Ten se dočista zbláznil a nespouštěl z ní oči. Recitoval halasné verše a prohlašoval, že ji musí namalovat. A skutečně usedl na bednu a začal ji kreslit.

„Poslyš, Ferdinande, ty starý sýčku,“ řekl jsem a **vzal** jsem mu blok, „ty nevztahuj ruku na živého člověka. Zůstaň si u svých mrtvol. A mluv spíš všeobecně. Na to děvče jsem totiž citlivý.*“

„Propijete pak se mnou zbytek tetý mého hostinského?“

„Jestli celý zbytek, to nevím. Ale nohu jistě.“

„Dobrá. Pak tě tedy ušetřím, chlapče.“

..*

Rachot motorů letěl po dráze jako střelba z kulometů. Zápach po spáleném oleji, benzínu a ricínu. Vzrušující, báječný zápach, vzrušující, báječná bubnová palba motorů!

Vedle v boxech hřmotili montéři vybavení vším, co potřebovali. My sami jsme byli vybaveni velmi spoře. Trochu náradí, zapalovací svíčky, několik kol s rezervními plášti, které jsme dostali zadarmo od jedné továrny, několik menších náhradních součástek, a to bylo vše. Köster nejel za továrnu. Museli jsme si všechno platit sami. Proto jsme toho neměli moc.

Přišel Otto. Za ním Braumüller, který byl už oblečen k závodu. „Otto,“ řekl, „jestli mi dnes vydrží svíčky, jsi ztracen! Ale ony nevydrží!“

„Uvidíme,“ odvětil Köster.

Braumüller se otočil ke Karlovi. „Měj se na pozoru před mým Louskáčkem.“

Louskáček byl docela nová, těžká mašina, na které jel Braumüller. Byl pokládán za favorita.

„Však tě Karel prožene, Theo,“ zvolal na něho Lenz.

Braumüller chtěl odpovědět starou poctivou vojenskou řečí, když však u nás spatřil Patricii Hollmannovou, spolkl to, ale měl oči na stopkách, zašklebil se do neurčita a odtáhl.

„Totální fiasko,“ řekl Lenz spokojeně.

Drahou se přehnal štěkot motorek. Köster se musel připravit.

Karel byl přihlášen do třídy sportovních vozů.

„Moc ti pomoci nemůžeme, Otto,“ řekl jsem a pohlédl na náradí.

Udělal odmítavý posunek. „Taky není třeba. Jestli se Karel rozsype, tak mu nepomůže ani celá dílna.“

„Neměli bychom přece jen držet štíty, abys viděl, jak na tom jsi?“

Köster zavrtěl hlavou. „Je hromadný start. To už uvidím. Kromě toho bude dávat pozor Jupp.“

Jupp horlivě přikývl. Trásl se rozčilením a ustavičně baštil čokoládu. Ale to jen teď. Při startovním výstřelu se ihned uklidnil - jako želva.

„Tak tedy do toho, zlomte vaz!“

Vytlačili jsme Karla. „Nezůstaň stát na startu, ty stará mrcho,“ řekl Lenz a pohládl chladě. „Nezklam svého starého otce, Karle!“

Karel odfícel. Hleděli jsme za ním.

„Koukni, ta směšná rachotina,“ řekl náhle někdo vedle nás. „Člověče, ta má zadek jako pštros!“

Lenz se napřimil. „Myslíte ten bílý vůz?“ zeptal se celý zarudlý, ale ještě klidný.

„Zrovna ten,“ odsekl mu obrovitý montér z vedlejšího boxu pohrdavě přes rameno a podal svému sousedovi láhev piva. Lenzem lomcoval vztek a chystal se překročit nízkou dřevěnou přepážku. Chválabohu ještě nevychrtil své urážky.

Stáhl jsem ho zpátky. „Vykašli se na to,“ zarazil jsem ho, „potřebujeme tě tady. Proč chceš už předem do špitálu?“

Tvrdohlavě jako mezek se chtěl vyprostit. Prostě nesnesl, aby Karla někdo urážel.

„Vidíte,“ řekl jsem Patricii Hollmannové, Mohle je poslední romantik, tenhle pomatený kozel! Řekla byste, že kdysi psával básně?“

To působilo jako blesk. Bylo to Gottfriedovo bolavé místo. „Dávno před válkou,“ omlouval se. „Kromě toho, Robby, při závodech není žádná hanba, když je člověk tak trochu cvok. No ne. Pat?“

„Být blázen není vůbec žádná hanba.“

Gottfried zasalutoval. „Velké slovo!“

Hřmění motorů přehlušilo všechno ostatní. Vzduch se chvěl. Země a nebe se chvěly. Kolem se přehnalo pole závodníků. „Předposlední!“, zavrčel Lenz. „Ta mrcha přece jen zůstala sedět.“

„Nevadí,“ řekl jsem, „start je Karlovou slabinou. Pomalu se rozjíždí, ale pak jede jako blázen a neví, kdy zastavit.“

V zanikajícím lomozu burácely tlampače. Nevěřili isme svým uším: Burger, těžký konkurent, zůstal na startu.

Ozvalo se burácení blížících se vozů. Chvěly se v dálce jako kobylinky na dráze, zvětšovaly se a přehnaly se na protější straně u tribun a vjely do velké zatáčky. Bylo jich ještě šest. Köster dosud stále předposlední. Stáli jsme napjati. Rachot a ozvěna tryskaly silněji a zase slaběji. Pak smečka vylétla ze zatáčky. První stroj vpředu - druhý a třetí těsně za ním a pak Köster. V zatáčce šel vpřed a jel teď jako čtvrtý.

Z mračen se vyhouplo slunce. Široké pruhy jasu a šedi proudily přes dráhu, která byla náhle skvrnitá světlem a stíny jako tygr. Stíny mraků putovaly po zástupu lidí na tribunách. Bouře motorů nám vjela do krve jako příšerná hudba. Lenz poskakoval, já žvýkal cigaretu a Patricie Hollmannová větrila do vzduchu jako hříbě za časného jitra. Jen Valentin a Grau tu seděli pokojně a vyhřívali se na slunci.

Znovu zaburácel příšerný tep strojů podél tribun. Upřeně jsme pozorovali Köstera. Zavrtěl hlavou; nechtěl měnit pláště. Když se vracel, ztrátu už trochu dohnal. Byl těsně za zadním kolem třetího vozu. Tak se vyřítil do dlouhé rovinky.

„Hrome!“ Lenz si přihnul z láhve.

„Tohle trénoval,“ řekl jsem Patricii Hollmannové. „Vyrazit vpřed v zatáčce, to je jeho specialita.“

„Nechcete si taky přihnout, Pat?“ zeptal se Lenz.

Zlostně jsem na něho pohlédl.

Vydržel můj pohled, ani nemrkl.

„Raději ze sklenice,“ řekla „pít z láhve jsem se ještě nenaučila.“

„Tady to máme!“ Gottfried se natáhl pro sklenku. „To jsou chyby moderní výchovy!“

V příštích kolech se pole závodníků ještě více roztáhlo. Braumöller vedl. První čtyři měli přibližně tři sta metrů náskok. Köster zmizel za tribunou, chladič na chladiči vozu třetího jezdce. Pak se vozy znovu přiřítily. Vyskočili jsme. Kde zůstal třetí? Otto jel sám za oběma vozy.

Tu konečně s bzukotem přijel třetí. Prasklá zadní pneumatika. Lenz se škodolibě ušklíbl. Vůz zastavil před vedlejším boxem. Obrovitý montér nadával. Za minutu byl stroj opět v pořádku.

V dalších kolech se pořadí nezměnilo. Lenz odložil stopky a počítal. „Karel má ještě rezervy,“ řekl pak.

„Obávám se, že ti druzí taky,“ řekl jsem.

„Pesimisto!“ Vrhł na mne zničující pohled.

Také v předposledním kole zavrtěl Köster hlavou. Chtěl to risknout a neměnit kola. Nebylo ještě tak teplo, aby to nemohla vydržet.

Když vozy nasadily ke konečnému boji, leželo nad širokým prostranstvím a tribunami napětí jako průhledné zvíře.

„Chyťte se něčeho dřevěného,“ řekl jsem a sevřel topůrko kladiva. Lenz mě popadl za hlavu. Odstrčil jsem ho. Zašklebil se a chytil se bariéry.

Dunění vzrůstalo ve hřmění, hřmění ve vytí, vytí v burácení, ve vysoký, hvízdavý zvuk na nejvyšší obrátce letících vozů. Braumüller vletěl do zatáčky, těsně za ním se přihnul druhý, vrátil se s prášícími, skřípějícími zadními koly hlouběji do vnitřní dráhy - pravděpodobně se chtěl pokusit dostat pod Braumüllera a předjet ho. „Chyba!“ vykřikl Lenz. Tu už se také zezadu vyřítíl Köster, vůz se svištěním vyletěl až k hornímu okraji dráhy, na okamžik jsme strnuli, zdálo se, že přelétne ven, pak zaburácel motor a vůz si poskočil.

„Jde do toho na plný plyn!“ zvolal jsem.

Lenz přikývl. „Blázen!“

Předkláněli jsme se hluboko přes bariéru, třesouce se jako v horečce vzrušením, zda se to podaří. Zvedl jsem Patricii Hollmannovou na bednu s nářadím. „Takhle uvidíte lip! Opřete se mi o ramena. Uvidíte, že dožene i toho v zatáčce!“

„Už ho má!“ zvolala. „Už ho předjel!“

„Útočí na Braumüllera! Himlhergot,“ vykřikl Lenz. „skutečně útočí na Braumüllera!“

V oblaku rachotu se vyřítily tři vozy, přiblížily se, křičeli jsme jako blázni, bylo slyšet také Valentinův a Grauův strašlivý bas.

Kösterovi se podařila šílená věc. předjel druhého v zatáčce, protože se ten druhý přecenil a ztratil v ostré zatáčce vnitřní jízdou - a teď vyrazil jako jestřáb na Braumüllera, který byl náhle před ním necelých dvacet metrů a zřejmě měl poruchu v zapalování.

„Na něj, Otto! Na něj! Sežer toho Louskáčka,“ řvali jsme a mávali jsme.

Vozy zmizely v poslední zatáčce. Lenz se hlasitě modlil ke všem bohům Asie a Jižní Ameriky o pomoc a mával svým amuletem. Také já jsem vytáhl svůj. Patricie Hollmannová se mi opřela o ramena, natahující obličej zvědavě vpřed.

Tu již přijížděli. Braumüllerův motor stále ještě prská, ale každým okamžikem více vynechával. Zavřel jsem oči.

Lenz se otočil zády ke dráze - chtěli jsme podplatit osud.

Volání nás přimělo, že jsme se otočili. Ještě jsme spatřili, jak Köster projel cílem s náskokem dvou metrů.

Lenz šlel. Mrštil nářadím na zem a udělal stojku na pneumatikách.

„Co jste to prve říkal?“ zařval na herkulovského montéra, když stál opět na nohou – „rachotina?“

„Nekvákej tady,“ odbyl ho montér mrzutě. A poprvé, co jsem ho znal, nepropadl poslední romantik při této urážce záchvatu vzteku, nýbrž se na celé kolo rozchechtal.

..*

Čekali jsme na **Ottu**. Měl ještě co dělat na ředitelství **závodů**.

„**Gottfriede**,“ ozval se za námi chraplavý hlas. Otočili jsme se. Stál tam člověk jako hora v příliš úzkých proužkovaných kalhotách, v příliš těsném **marengovém** saku a v černém **tvrděáčku**.

„**Alfons!**“ zvolala **Patricie Flollmannová**.

„Osobně,“ dodal,

„**Vyhráli jsmc. Alfonsi!**“ zvolala.

„**Prima. prima; Přicházím tedy příliš pozdě, ne?**“

„**Ty nepřicházíš nikdy příliš pozdě, Alfonsi,**“ řekl **Lenz**.

„**Chtěl jsem vám vlastně přinést něco k snědku. Studenou vepřovou pečení a kousek uzeného žebírka. Už nakrájené.**“

„**Dej to sem a posad' se, zlatoušku,**“ zvolal **Gottfried**. „**Hned se do toho dáme.**“

Rozbalil balíček. „**Můj bože,**“ řekla **Patricie Hollmannová**, „**to je pro celý regiment.**“

„**To se uvidí,**“ řekl **Alfons**. „**A kromě toho tu je taky trochu kmínky.**“

Vytáhl dvě láhve. „**Už jsou odzátkované.**“

„**Prima, prima,**“ řekla **Patricie Hollmannová**.

Blaženě na ni pohlédl.

Karel přisupěl. **Köster** a **Jupp** vyskočili z vozu. **Jupp** vypadal jako **mladý Napoleon**. Uši mu svítily jako kostelní okna. V náruči **měl** strašlivě ohavný, obrovský stříbrný pohár.

„**Šestý,**“ řekl **Köster** se **smíchem**. „**Že lidi na nic jiného nepřijdou.**“

„**Jenom tenhle hrnec?**“ zeptal se **Alfons** **věčně**. „**A žádné drobné?**“

„**Ale ano,**“ uklidnil ho **Otto**. „**Drobné taky.**“

„**To se teda přímo topíme v prachách,**“ řekl **Grau**.

„**Mohl by to být pěkný večer.**“

„**U mne?**“ zeptal se **Alfons**.

„**Kde jinde?**“ odvětil **Lenz**.

„**Hrachová polévka s vepřovým masem, nožičky a ouška,**“ řekl **Alfons**, a i **Patricie Holimannová** se **zatvářila velmi uznale**. „**Ovšemže gratis,**“ dodal.

Přišel **Braummüller**, proklínaje smůlu, ruku plnou zaolejovaných svíček. „**Uklidni se, Theo,**“ zvolal **Lenz**. „**První cenu v závodech dětských kočárků máš zaručenou!**“

„**Dáte si se mnou odvetu v koňaku ?**“ zeptal se **Braummüller**.

„**Dokonce v pivních sklenicích,**“ řekl **Grau**.

„Nemáte nejmenší naději, pane Braumüllere,“ prohlásil Alfons jako znalec. „Köstera jsem ještě nikdy neviděl opilého.“

„Karla jsem taky ještě nikdy neviděl před sebou,“ vrátil mu Braumüller, „kromě dneška.“

„Snášej to důstojně,“ řekl Grau. „Tady máš sklenici. Připijme si na techniku, jak potírá kulturu!“

Když jsme se zvedli k odchodu, chtěli jsme si vzít zbytek jídla, které přinesl Alfons. Bylo ho bohatě jistě ještě pro několik lidí. Ale našli jsme jenom papír. „Ksakru –“ řekl Lenz.

„Aha!“ Ukázal na Juppa, který se rozpačitě šklebil, ruce měl ještě plně a břicho nadmuté jako buben. „Jaký rekord!“

Patricie Hollmannová měla po jídle u Alfonse, jak jsem usoudil, příliš mnoho úspěchů. Přistihl jsem Graua, jak jí znovu navrhuje, že ji namaluje. Smála se a prohlásila že jí to připadá příliš zdlouhavé: fotografování je pohodlnější.

„Však to je taky spíš jeho obor,“ řekl jsem uštěpačně.

„Možná, že vás pak namaluje podle fotografie.“

„Klid, Robby,“ odvětil Ferdinand odhodlaně a zahleděl se na Pat svýma obrovskými modrými dětskýma očima. „Z tebe dělá kořalka zloducha - ze mne člověka. To je dnes generační rozdíl.“

„Je tak asi o deset let starší než já,“ prohodil jsem.

„To je dnes už generační rozdíl,“ pokračoval Ferdinand.

„Rozdíl o celý život. Tisíciletý rozdíl. Co víte, vy holobrádci, o životě? Vy se bojíte svých vlastních citů. Nepíšete dopisy - ale telefonujete; už nesníte - ale jedete na víkend, jste rozumní v lásce a nerozumní v politice - ubohé pokolení!“

Poslouchal jsem ho jen jedním uchem; druhým jsem poslouchal Braumüllera. Poněkud rozpačitě vykládal Patricii Holimannové, že se u něho musí rozhodně učit řídit auto. Ukáže ji všechny své triky.

Při nejbližší příležitosti jsem si ho vzal stranou. „Pro sportovce, Theo, je velmi nezdravé, když se moc zajímá o ženy.“

„Pro mě ne,“ řekl Braumüller, „já mám báječnou povahu.“

„Dobrá. Ale pak bych ti chtěl říct, co je určitě v zájmu i tvého zdraví; že dostaneš touhle lahví přes hlavu.“

Ušklíbl se. „Zastrč kord, chlapečku. Víš, podle čeho se pozná rytíř? Že se chová slušně, když je ožralý. A víš ty, co jsem?“

„Vejtaha!“

Neměl jsem žádný strach, že by si někdo z nich chtěl opravdu něco začít; to mezi nám, neexistovalo. Ale nevěděl jsem tak docela přesně, jak je to s dívkou - mohlo se snadno stát, že by se jí některý z nich líbil. Znali jsme se ještě příliš málo, abych si mohl být jist. Ostatně - kdy si člověk vlastně může být jist?

„Neměli bychom nenápadně zmizet?“ zeptal jsem se.

Přikývla.

Potulovali jsme se ulicemi. Bylo sychravé. Na město padala zvolna mlha, zelená a stříbrná mlha. Vzal jsem Pat za ruku a schoval ji v kapse svého pláště. Tak jsme chodili dlouho.

„Unavená?“ zeptal jsem se.

Zavrtěla hlavou a usmála se.

Ukázal jsem na kavárny, které jsme míjeli, „Pojd' me dovnitř.“

„Zase? Ne.“

Šli jsme dál a přišli jsme ke hřbitovu. Byl jako tichý ostrov v kamenné záplavě domů. Stromy šuměly. Jejich vrcholky už nebylo vidět. Našli jsme prázdnou lavičku a usedli jsme.

Lucerny před námi na okraji ulice měly chvějící se oranžové kruhy. V hustěji padající mlze začala pohádková hra barev. Chrousti padali jako opilí z lip, kroužili kolem lamp a ztěžka naráželi na vlhké skleněné tabulky luceren. Mlha vše proměňovala, zvedala do výše a rozpouštěla, hotel naproti už plul jako zaoceánská loď s osvětlenými kajutám po černém zrcadle asfaltu, šedý stín kostela v pozadí se změnil ve strašidelnou plachetnici s vysokými stěžni, ztrácejícími se v šedorudém světle, a ted také začaly plout a pohybovat se karavany domů.

Seděli jsme mlčky vedle sebe. Mlha činila všechno neskutečným - také nás. Pohlédl jsem na dívku - v jejích široce rozevřených očích se třpytila zář lamp. „Pojd',“ řekl jsem, „přitiskni se ke mně, nebo mi tě mlha odvane.“ Obrátila ke mně tvář. Usmívala se, její ústa byla lehce pootevřena, zuby se jí leskly, dívala se na mne - ale mně se zdálo, jako by mě vůbec neviděla - jako by se usmívala přese mne do dálky, do šedých a stříbrných vln, jako by se jí tajemnou silou dotýkal vánek ve vrcholcích stromů vlhkými stružkami, které tekly se stromů, jako by naslouchala temnému, neslyšitelnému volání skrytému za stromy, za světem, jako by musela ihned vstát a jít dál mlhou bez cíle a přece jistě, a jít za ním, za temným, tajuplným voláním země a života.

Nikdy nezapomenu na tuto tvář - nikdy nezapomenu na to, jak se ke mně potom naklonila, jak nabyla výrazu, jak se tiše naplnila něžností a jemností, zářivým tichem, jako by rozkvetla - nikdy nezapomenu na to, jak mi její rty vyšly vstříc, jak se její oči přiblížily k mým, jak byly těsně přede mnou a pohlédly na mne, tázavě, vážně, veliké a lesknoucí se a jak se pak pozvolna zavřely, jako by se vzdávaly -

Mlha houstla a houstla. Kříže náhrobků čněly bledé z mlžných chuchvalců. Přehodil jsem přes nás plášť. Město utonulo. Čas odumřel.

..*

Tak jsme seděli dlouho. Ponenáhlu začal vítr foukat silněji a stíny před námi se komíhaly šedivým vzduchem. Zaslých jsem skřípot kroků a tiché mručení. Pak tlumené drnkání na kytaru. Zvedl jsem hlavu. Stíny se přiblížily, změnil se v temné postavy a shlukly se v kruh. Ticho. A náhle hlasitý zpěv: „Ježíš, Ježíš hledá i tebe —“

Vskočil jsem a naslouchal. Co se to tu děje? Jsme na Měsíci? To je skutečný sbor - dvouhlasý ženský sbor -

„Hříšníku, hříšníku, povstaň“ znělo hřbitovem v taktu vojenského pochodu.

Pohlédl jsem na Pat. „To je nepochopitelné.“ řekl jsem.

„Pojd' a kajícně čih pokání,“ znělo už rychlým tempem dál.

Tu jsem pochopil. „Dobrý bože! Armáda spásy!“

„Nepopouštěj uzdu hříchu —“ varovaly stíny znovu stoupající kantilénou.

V hnědých očích Pat se objevila jiskřivá světla. Rty ji zacukaly a ramena se zachvěla.

Nezadržitelně teď znělo **fortissimo**:

„Pekelná' zář a muka ohnivá

jsou hříchu strašné odměny:

ivšak Ježíš tebe vyzývá

pojď, jak se, synu ztracený

„Ticho, krucinálfagot!“ zařval náhle zlostný hlas z mlhy. Okamžik bylo zaražené ticho. Ale Armáda spásy byla **zvyklá** na příkoří. Zpěv ihned ještě hlasitěji pokračoval:

„Co si chceš počít ve světě sám —“ zaznělo sborem.

„Filcovat se, ksakru,“ zařval **vzteklý** hlas, „copak tu člověk nebude mít klid?“

„Kde d'áblova šalba tě láká —“ **zatřepotala** se ozvěna s náhlým vzletem.

„Vy starý rachejtle mě už dávno nemůžete **vlákat**,“ **zazněla** v **zápětí** odpověď z mlhy.

Vyprskl jsem. Také Pat se už **nedokázala** ovládnout. Otřásali jsme se smíchy nad tímto soubojem na hřbitove. Armáda spásy věděla, že lavičky **bývají** útočištěm milenců, kteří **nevědí**, kde by se mohli skrýt před hlukem města. Proto vytáhla k **mohucnému** úderu. Udělala nedělní razii, aby spasila duše. Zbožně, **věřící** a hlasitě ječely neškolené hlasy text. Kytary k tomu mocně přidávaly své **umba umba**.

Hřbitov ožil. Z mlhy se ozýval chechtot a výkřiky. Zdálo se, jako by byly všechny lavičky obsazeny. Osamělý **buřič** lásky dostal neviditelnou posilu stejně smýšlejících. Utvořil se protestní sbor. Byli v něm asi staří **mazáci**, **které** podněcovala pochodová hudba - neboť za chvíli **zazněla** nesmrtelná píseň: „V Hamburku, tam **bejval** svět - tam život jenom květ —“

„Ó, nebuď už déle **zatvrzelý**,“ zapěl ještě jednou pronikavě sbor asketů, neboť Armáda spásy s pokyvujícími sklopenými klobouky se octla v nejvyšším stupni **alarmu**.

Avšak **zlo** zvítězilo. „**Své** jméno nepovím,“ řvala mocně drsná hrdla naproti tomu, „s holkou za prachy se pomazlím.“

„**Abychom** šli,“ řekl jsem Pat. „**Tuhle** píseň znám. Má víc **slok** a ty se mocně stupňují. **Pryč**. odtud!“

..*

Opět tu bylo město s hlukem klaksonu a **šuměním** kol. Ale zůstalo začarované. Mlha proměnila autobusy ve velká bájná zvířata, auta se stala plížícími se světélkujícími kočkami a výlohy pestrými jeskyněmi **poblouznění**. Kráčeli jsme ulicí podél hřbitova a přešli jsme prostranství s houpačkami. Kolotoče čnely do sychravého vzduchu jako **hlučící** věže hudby a třpytu, čertovo kolo **sršelo** purpurem, **zlatem** a smíchem a bludiště se třpytilo v modrých ohních.

„Požehnané bludiště!“ řekl jsem.

„Pročpak?“ **zeptala** se Pat.

„Byli jsme tam přece jednou spolu.“

Přikývla.

„**Mám** pocit, že je tomu **nekonečně** dávno.“

„Neměli bychom se tam ješřě jednou pođivat--

„Ne.“ řekl jsem. „Teď už ne. Nechceš se něčeho napít?“

Zavrtěla hlavou. Vypadala překrásně. Mlha byla jako lehký opar, který ji činil ještě zářivější.

„Ani nejsi ještě unavena?“ zeptal jsem -se.

„Ne, ještě ne.“

Přišli jsme k stánkům s kroužky a háky. Před nimi visela lampa, vrhající bílé karbidové světlo. Pat se na mne pođívala.

„Ne,“ řekl jsem, „dnes neházím. Ani jeden kroužek. Ani kdyby byl k vyhrání celý vinný sklep Alexandra Velikého.“ Šli jsme dál přes náměstí a městskými sady.

„Tady někde musí kvést daphne indka,“ řekla Pat.

„Ano, je sem cítit už z dálky přes trávníky. Docela jasně. Nebo ne?“

Polilédla na mne. „Ovšem,“ řekla.

„Musí už být rozkvetlá. Je teď cítit v celém městě.“

Pozorně jsem pohlédl vpravo a vlevo, zda by někde nebyla prázdná lavička. Ale snad to bylo vinou daphne indica nebo neděle nebo naší - žádnou jsem nenašel. Všechny byly obsazeny. Pođíval jsem se na hodiny. Bylo už po dvanácté.

„Pojď,“ řekl jsem, „půjdeme ke mně - tam budeme sami.“

Neodpověděla, ale šli jsme zpátky. U hřbitova jsme spatřili něco neočekávaného. Armáda spásy dostala posily. Sbor se rozrostl na čtyři řady za sebou. Stály tu už nejen sestry, ale také dvě řady bratří v uniformách. Zpěv už teď nezněl pronikavě, dvojhlasně, nýbrž čtyřhlasně jako varhany. Ve valčíkovém taktu hlaholilo přes náhrobní kameny;

„Nebeský Jeruzalém —“

Po opozici už nebylo ani slechu. Byla zahrána. „Vytrvalost,“ říkával náš řídící Hollennann, „vytrvalost a píle jsou lepší než neukázněnost a genialita.“

..*

Otevřel jsem dveře. Okamžik jsem rozmýšlel. Pak jsem rozsvítil. Dlouhá, úzká chodba zívala žluté a ohavně.

„Zavři oči,“ řekl jsem tiše Pat, „ten pohled je jen pro otrlé nervy.“ Rychle jsem ji zvedl do náruče a šel jsem zvolna obvyklým krokem, jako bych byl sám, kolem kufrů a plynových vařičů až ke svému pokoji.

„Ohavné, což?“ řekl jsem rozpačité a pohlédl na plyšovou soupravu, která stála proti nám. Ovšem, nyní chyběla brokátová křesla a koberec paní Zaiewské, lampa Hansových -

„Vůbec to není tak ohavné,“ řekla Pat.

„Ale ano, je,“ odpověděl jsem a šel jsem k oknu.

„Alespoň vyhlídka je krásná. Můžeme si přistavit židle k oknu.“

Pat přecházela po pokoji. „Není to tu tak zlé. Především je tu báječné teplo.“

„Je ti zima?“

„Mám ráda teplo.“ řekla a lehce pozvedla ramena. „Nemám ráda chladno a déšť. špatně to snáším.“

„Dobrý bože - a my jsme venku seděli celý čas v mlze.“

„Tím líp je teď tady –“

Protáhla se a procházela znovu svými krásnými kroky pokojem. Byl jsem velmi rozpačitý a rychle jsem se rozhlédl - Chvála bohu, moc věcí se tu nepovalovalo. Roztrhané domácí střevíce jsem zakopl daleko pod postel.

Pak stanula před skříní na šaty a pohlédla nahoru. Nahoře ležel starý kufr, který mi věnoval Lenz. Byl pestře polepen štítky z jeho dobrodružných cest.

„Rio de Janeiro,“ četla, „Manaos - Santiago - Buenos Aires – Las Palmas –“

Zastrčila kufr zpátky a přistoupila ke mně. „Tam všude jsi byl?“ Něco jsem zamručel. Vzala mě za ruku. „Pojď, vypravuj mi o tom, vypravuj mi o těch městech, muselo to být přece nádherné, cestovat tak daleko –“

A já? Viděl jsem ji před sebou, krásnou, mladou, plnou očekávání; motýl, který šťastnou náhodou vlétl do mého chudého, zchátralého pokoje, do mého bezvýznamného, nesmyslného života, byl u mne, a přece u mne nebyl – pouhý dech, který se mohl zvednout a opět odlétnout – nadával jsem si, proklínal jsem se, ale nemohl jsem, nemohl jsem říci ne, přiznat, že jsem tam nikdy nebyl, řed' ne -

Stáli jsme u okna, mlha se valila a doléhala na skla a já cítil: za ní opět číhá to zamlčené, to skryté, to minulé, vlhké dny šedosti, osamělost, špína, cary zpráchnivělého života, bezradnost, zbloudilý siláctví bezcílného, jednotvárně ubíhajícího života - ale zde, ve stínu přede mnou, úděsně blízko tichý dech, neuchopitelná přítomnost, teplo, jasný život - musel jsem jej podržet, musel jej získat –

„Rio,“ řekl jsem, „Rio de Janeiro - je pohádkový přístav. Sedmi oblouky se vine moře kolem zálivu a město nad ním se vypíná bílé a zářivé –“ Začal jsem vyprávět o horkých městech a nekonečných pláních, o žlutých bahnitých povodních, o třípytících se ostrovech a o krokodýlech, o lesích pohlcujících cesty, o řevu jaguárů za noci, kdy říční parník pluje vůní vanilky, dusnem, vůní orchidejí, tlením a tmou, to všechno jsem slyšel od Lenze, ale teď se mi skoro zdálo, jako bych to tam býval já sám, tak podivuhodně se mísily vzpomínky a touha po tom s přáním dodat nepatrnému a temnému bludišti mého života trochu lesku, abych neztratil tento nepochopitelně krásný obličej před sebou, tuto neočekávanou naději, tento oblažující; rozkvět, pro nějž já sám byl příliš nepatrný. Později to budu moci všechno vysvětlit, později, až budu víc, až bude všechno jistější, později, ale teď ne – „Manaos,“ řekl jsem. „Buenos Aires,“ a každé slovo bylo prosbou a zapřísaháním.

..*

Noc. Venku se dalo do deště. Kapky padaly měkce a něžně. Už nepleskaly jako před měsícem, kdy zasahovaly jen větve lip - teď se snášely se šuměním na mladé, vzdávající se listy, dolétaly na ně a stékaly z nich, mystická slavnost a tajuplné stékání vláhy ke kořenům, od nichž bude opět stoupat, aby se proměnila v listy, které budou očekávat déšť za jarních noci.

Hluk ulice umkl - něžné listy stromů, ozářené zdola, vypadaly téměř bílé, skoro průhledné a vrcholky byly vlající světlé plachty.

„Slyšíš, Pat. Déšť.“

„Ano.“

Ležela vedle mne. Její vlasy se temně odrážely od bílých polštářů. Pod temnými vlasy byl její obličej velmi bledý.

Jedno rameno měla nadzvednuté, bylo ozářeno světlem, které na ně odkudsi dopadalo, a lesklo se jako matný bronz a úzký proužek světla dopadal také na její ruku.

„Pohled“,“ řekla a pozvedla také ruce.

„Myslím, že to je od lucerny venku,“ řekl jsem.

Vzpřímila se. Teď byl také její obličej ve světle, které jí běželo po ramenou a nadrech, žluté jako zář svíček, měnilo se, splývalo, zoranžovělo, prokmitávaly jím modré pruhy a pak se za ním náhle objevila teplá červen jako svatozář, klouzala výš a zvolna putovala po stropě pokoje.

„To je reklama na cigarety odnaproti.“

„Vidíš, jak je tvůj pokoj krásný“

„Je krásný, protože jsi tu ty. Teď už to nikdy nebude můj bývalý pokoj z dřívějšíka - protože jsi tu byla ty.“

Poklekla na posteli, zcela zalita sinou modří. „Ale“ - řekla „vždyť tu budu ještě často.“

Ležel jsem tiše a pohlížel na ni. Viděl jsem všechno jakoby v měkkém průzračném spánku, uvolněný, klidný a velmi šťastný.

„Jak jsi krásná. Pat! Krásnější než v kterýchkoli šatech.“

Usmála se a nahnula se ke mně. „Musíš mě mít hrozně rád, Robby. Nevím, co bych si počala bez lásky.“

Nespouštěla ze mne oči. Její obličej byl těsně nade mnou. Byl pohnutý, nesmírné otevřený, plný vášnivé síly.

„Musíš mě pevně držet,“ zašeptala, „potřebuji někoho, kdo by mé pevně držel. Jinak upadnu. Mám strach.“

„Nevypadáš na to, že bys měla strach,“ odpověděl jsem.

„Mám. To se jenom tak tvářím. Často mívám strach.“

„Neopustím tě už,“ řekl jsem, stále ještě v onom neskutečném polosnění, v tom prchavém jasném spánku.

„Nikdy tě už neopustím. Pat. Budeš se divit.“

Vzala můj obličej do svých rukou. „Opravdu?“

Přikývl jsem. Její ramena zářila zeleně jako v hluboké vodě. Uchopil jsem její ruce a přitáhl si ji k sobě - vlna, zářící, dýšící, měkká vlna, která se vzedmula a všechno pohltila.

..*

Spala v mé náruči. Často jsem se probudil a hleděl na ni. Přál jsem si, aby noc nikdy neskončila. Pluli jsme kdesi mimo čas. Všechno přišlo tak náhle, ještě jsem to vůbec nechápal. Ještě jsem vůbec nechápal, že mě může nějaký člověk milovat. Chápal jsem sice, že mohu být docela

dobrým kamarádem muži, ale nedovedl jsem si představit, že by mě mohla milovat žena. Myslel jsem, že tomu tak bude jen tuto noc, a že všechno zmizí, až se probudím.

Tma zšedla. Ležel jsem úplně tiše. Ruka pod hlavou Pat mi zmrtvěla, nic jsem v ni necítil. Ale nepohnul jsem se. Až když se ve spánku obrátila a přitiskla do polštářů, mohl jsem ji odtáhnout. Potichoučku jsem vstal. nehlučně jsem si vyčistil zuby a oholil jsem se. Vzal jsem si také trochu kolínské vody a vetřel jsem si ji do vlasů a do týlu. Bylo to zvláštní, tak nehlučně v šedém pokoji, s myšlenkami, a venku temné obrysy stromů. Když jsem se otočil, spatřil jsem, že Pat má otevřené oči a pozoruje mě. Zarazil jsem se.

„Pojd'!“ řekla.

Šel jsem k ní a sedl si na postel. „Je to všechno ještě pravda?“ zeptal jsem se.

„Proč se ptáš?“

„Nevím. Snad proto, že je ráno.“

Rozjasnilo se. „Musíš mi teď dát mé věci,“ řekla. Zvedl jsem ze země tenké hedvábné prádlo. Bylo lehoučké a bylo ho tak málo. Držel jsem je v ruce. Už to je něco docela jiného, pomyslel jsem si. Kdo něco takového nosí, musí být úplně jiný. Nikdy ho nepochopím, nikdy.

Podal jsem jí věci. Položila mi ruku kolem krku a políbila mě.

Pak jsem ji dovedl domů. Nehovořili jsme mnoho. Kráčeli jsme vedle sebe ve stříbřitém jitru. Mlékařské vozy rachotily po dlažbě a kameloti roznášeli noviny. Jakýsi stařec seděl před domem a spal. Brada se mu třásla, jako by mu už nedržela pohromadě. Pekaři rozvázeli košíky s chlebem. Teplý čerstvý chléb voněl ulici. Vysoko nad námi letělo po modré obloze letadlo.

„Dnes?“ zeptal jsem se Pat před domovními dveřmi.

Usmála se.

„V sedm?“ zeptal jsem se.

Vůbec nevypadala unaveně. Byla svěží, jako by dlouho spala. Na rozloučenou mě políbila. Stál jsem před domem, dokud jsem nespátřil, že se v jejím pokoji rozsvítilo světlo.

Pak jsem se vrátil. Cestou mě napadlo mnoho věcí, jež bych ji býval chtěl říci, mnoho krásných slov. Putoval jsem ulicemi a přemýšlel o tom, co všechno bych byl mohl říci a udělat, kdybych nebyl takový, jaký jsem. Pak jsem vešel do tržnice. Vozy se zeleninou, masem a květinami už přijely. Věděl jsem, že tu člověk dostane za stejnou cenu třikrát víc než v krámě. Za všechny peníze, které jsem ještě měl, jsem koupil tulipány. Vypadaly nádherně, docela čerstvé, s krůpějemi vody v kalíšcích. Dostal jsem jich plnou náruč. Prodavačka mi slíbila, že je pošle v jedenáct hodin Pat. Smála se na mne, když mi to slibovala, a přidala k nim ještě velkou kyticí fialek.

„Nejméně čtrnáct dní z toho bude mít dáma radost,“ řekla. „Ať jenom občas rozpustí ve vodě jeden pyramidon.“

Přikývl jsem a zaplatil. Pak jsem šel pomalu domů.

X.

Ford stál hotový v dílně. Nová práce nebyla. Museli jsme něco podniknout. Köster a já jsme šli na dražbu. Chtěli jsme koupit taxi, které tam bylo draženo. Taxi se vždycky docela dobře prodávala dál.

Místnost, kde se konala dražba, byla v zadním traktu jednoho domu na severu města. Kromě taxi bylo v dražbě ještě mnoho jiných věcí. Část jich byla na dvoře. Postele, rozviklané stoly, pozlacená klec s papouškem, který volal „Servus, miláčku“, stojací hodiny, knihy, regály, starý frak. Kuchyňské židle, nádobí - všechna ta bída drobného se, chátrajícího bytí.

Přišli jsme příliš brzy. Licitátor tam ještě nebyl.

Potulovali jsme se kolem vystavených věcí a prohlédl jsem si několik knih - opotřebovaných levných výtisků řeckých a latinských klasiků se spoustou ručně psaných poznámek na okraji.

Vybledlé, otrhané stránky neobsahovaly Horatiovy verše a Anakreontovy písně - obsahovaly jen výkřik bídy a bezmocnosti ztraceného života. Kdo měl tyto knihy, tomu byly útočištěm, nechával si je až do poslední chvíle. Ten, Kdo je sem přinesl, byl zřejmě na dně.

Köster mi pohlédl přes rameno. „Smutné, něco takového, co?“ Přikývl jsem a ukázal na ostatní věci. „Tohle taky Otto. Jen tak z legrace sem lidi nepřinesli kuchyňské židle a skříně.“

Odešli jsme k vozu, který byl v koutě dvora. Lak byl odřený, ale vůz byl čistý i pod blatníky. Nedaleko stál podsaditý muž s širokýma, visícíma rukama a tupě se na nás díval.

„Prohlédl sis motor?“ zeptal jsem se Köstera.

„Včera,“ řekl. „Sice má už vyslouženo, ale je báječně udržovaný.“

Přikývl jsem. „To je vidět. Ten vůz byl umyt ještě dnes ráno, Otto. Určitě ho nemyl licitátor.“

Köster zavrtěl hlavou a pohlédl na podsaditého muže. „To je asi majitel. Včera tu taky stál a čistil vůz.“

„Ksaku.“ řekl jsem, „ten člověk vypadá jako přejetý pes.“

Přes dvůr přišel k vozu mladý muž. Měl na sobě plášť s páskem a byl až nepříjemně rázný. „Tak to je ta kára, řekl zpola nám a zpola muži a poklepal vycházkovou hůlkou na kryt chladiče. Viděl jsem, jak muži zacukalo v očích. „To nic, to nic, řekl odmítavě opásaný mladík. „Lak nemá beztoho za pěták cenu. Úctyhodná rachotina. Měla by vlastně přijít do muzea, ne?“ Zasmál se svému vtípu a pohlédl na nás, jako by očekával potlesk. My se však nesmáli. Obrátil se k majiteli vozu.

„Kolik chcete za toho dědečka?“

Muž polkl a mlčel.

„Hodí se do starého železa, ne?“ zamečel mladíček, rozplývá se dobrou náladou, a opět se obrátil k nám. „Pánové mají též zájem?“ A ztišiv hlas:

„Mohli bychom si smluvit kšeft? Vycenit vůz za babla a o zisk se rozdělit. Proč cpát lidem peníze do krku, když to není třeba! Apropo: Quido Thiess od Augeky.“

Zatočil svou bambusovou holí a zamrkal na nás s důvěrnou převahou. Pro tohoto pětadvacetiletého zdenáče neexistují žádná tajemství, pomyslel jsem si zlostně, neboť mi bylo mičenlivého muže vedle vozu líto, a řekl jsem: „Měl byste se jmenovat jinak!“

„Ale,“ řekl polichocně. Byl zřejmě zvyklý na lichotky za svou obratnost.

„Ano,“ pokračoval jsem. „Smrkáč byste se měl jmenovat, Quido Smrkáč.“

Odskočil zpátky. „No ovšem,“ řekl nakonec, „dva proti jednomu —“

„Když myslíte,“ řekl jsem, „tak s vámi půjdu sám, kam chcete.“

„Děkuji,“ odvětil Quido mrazivě, „opravdu děkuji,“ a odtáhl.

Podsaditý muž s vyděšeným obličejem tu stál, jako by se ho to netýkalo, a díval se na vůz.

„Neměli bychom ho kupovat, Otto,“ řekl jsem.

„Pak ho koupí ten tvůj pásovec Quido,“ odvětil Köster. Tomu člověku nemůžeme pomoci.“

„Pravda,“ řekl jsem. „Ale stejně to není v pořádku.“

„Ale co je v pořádku, Robby? Věř mi: pro toho muže naproti je dokonce lepší, že tu jsme. Dostane tak aspoň o něco víc za vůz. Ale slibuji ti nebude-li ten pásek nabízet, nepříhodím rovněž.“

Licitátor přišel. Měl naspěch, bylo vidět, že má zřejmé hodně práce. Denně tu byly tucty dražeb. S kulantními posunky začal vydražovat to ubohé harampádí. Měl šibeniční humor a věcnost člověka, který má denně co dělat s bídou, že už jeho samého ani nedojímá.

Věci byly prodávány za pár feniků. Většinu skoupili handlíři. Když na ně licitátor pohlédl, zvedli jen nedbale prst anebo zavrtěli hlavou. Ale pohled licitátora-sledovaly občas i jiné oči - oči v ztrápené ženské tváři, které vzhlížely k prstům handlířů jako k příkázání božím - plny naděje a strachu. Na taxi začali nabízet tři lidé - první Quido - tři sta marek. Hanebná nabídka. Podsaditý muž přistoupil blíž. Tiše pohyboval rty. Vypadalo to, jako by chtěl přihodit. Ale ruka klesla. Ustoupil zpátky.

Druhá nabídka byla čtyři sta marek. Quido šel na čtyři sta padesát. Nastala přestávka. Licitátor se rozhlídl:

„Nikdo víc —'poprvé ~ podruhé —“

Muž u taxi stál s široce rozevřenými očima a se sklopenou hlavou, jako by očekával ránu do týla.

„Tisíc,“ řekl Köster. Pohlédl jsem na něj. „Stojí za tři, zamumlal. „Nemohu vidět, jak tady toho člověka opravují.“

Quido na nás zoufale pohlédl. Zapomněl na usmírkance. když šlo o obchod, jedenáct set,“ zamečel a zamrkal na nás oběma víčky. Kdyby měl ještě oko na zadku, byl by zamrkal i jím.

„Patnáct set“ řekl Köster.

Licitátor se dostal do varu. Tancoval s Kladívkem kolem dokola jako kapelník. To byla jiná čísla než dvě marky, dvě marky padesát jako předtím.

„Patnáct set deset,“ prohlásil Quido zpoceně.

„Osmnáct set,“ řekl Köster.

Quido si poklepal na čelo, aby naznačil, co si myslí a vzdal se. Licitátor poskočil. Náhle jsem pomyslně na Pat.

„Osmnáct set padesát,* řekl jsem, aniž jsem opravdu chtěl.

Köster otočil udiveně hlavou. „Těch padesát dám já,“ řekl jsem spěšně. „To jen tak - z opatrnosti.“

Přikývl.

Licitátor nám přiklepl vůz. Köster ho hned zaplatil.

„No ne - něco takového!“ řekl Quido, který si to přece jenom nemohl odpustit a přišel jakoby nic. „Mohli jsme tu rachotinu mít za tisíc marek. Třetinu bychom byli urazili.“

„Servus, miláčku,“ vykřikl za ním plechový hlas.

Byl to papoušek ve zlaté kleci, který teď přišel na řadu.

„Smrkáči,“ připojil jsem.

Quido pokrčil rameny a zmizel.

Šel jsem k muži, jemuž vůz patřil. Vedle něho ted stála bledá žena.

„Nu“ řekl jsem.

„Vím už“ odvětil.

„Radši bychom to byli nedělali,“ řekl jsem. „Ale byl byste dostal míň.“

Přikývl a zamnul si ruce. „Vůz je dobrý,“ vyhrkl náhle spěšně. „Vůz je dobrý, stojí za ty peníze, docela určitě jste ho nepřeplatili, nezáleželo to na voze, rozhodně ne. je to - bylo to –“

„Já vím –“ řekl jsem.

„Z těch peněz nic nevidíme.“ řekla žena. „Všechny zase zmizí.“

„Však zas nějak bude, matko, však zas nějak bude.“

Žena neodpověděla. „Při řazení rychlostí to z jedničky na dvojku skřípe,“ řekl muž, „ale to není žádná závada. Dělal to, už když byl nový.“

Stál tu, jako by mluvil o dítěti. „Mám ho už tři roky a nikdy na něm nic nebylo. Já - prostě - nejdřív jsem byl nemocný a potom mě jeden podvedl - přítel –

„Darebák,“ řekla žena s tvrdým výrazem.

„Nech toho, matko,“ řekl muž a pohlédl na ni, „však se zase postavím na nohy. Ne, matko?“

Žena neodpověděla. Muž se potil.

„Dejte mi svou adresu,“ řekl Köster, „možná že budeme potřebovat někoho, kdo by jezdil.“

Muž psal spěšně těžkou, poctivou rukou. Pohlédl jsem na Köstera; věděli jsme oba, že by to byl zázrak, kdyby se to mělo stát. A zázraky se už nedějí. Spíš naopak.

Muž mluvil a mluvil jako v horečce. Dražba skončila. Stáli jsme na dvoře sami. Dával nám rady na zimu se startérem. Neustále se dotýkal vozu. Pak zmlkl. „Tak už pojd', Alberte,“ řekla žena.

Podali jsme mu ruku. Čekali jsme, dokud nebyli pryč. Pak jsme nastartovali vůz.

Za jízdy jsme spatřili malou, starou ženu. Nesla papouščí klec v náručí a bránila se několika dětem. Köster zastavil. „Nechcete se svézt?“ zeptal se jí.

„Ach ty můj bože, vždyť já nemám na drožku peníze,“ odvětila.

„Však je nepotřebujeme“ řekl Otto. „Mám narozeniny a jezdím dnes zadarmo.“

Nedůvěřivě sevřela klec. „Ale nakonec budete přece jen něco chtít.“

Uklidnili jsme ji a stařenka nastoupila.

„Pročpak jste si koupila toho papouška, matičko?“ zeptal jsem se, když vystupovala.

„Pro večery,“ řekla. „Myslíte, že je krmivo drahé?“

„Ne,“ řekl jsem, „ale jak to - pro večery.“

„Dovede přece mluvit,“ odvětila a pohlédla na mne jasnýma, starýma očima. „Budu mít aspoň někoho, kdo bude mluvit.“

„Ach tak –“ řekl jsem.

..*

Odpoledne přišel pekař, aby si odvezl **fordku**. Byl bledý a roztrpčený. Byl jsem na dvoře sám.

„Líbí se vám ta barva?“ zeptal jsem se.

„Ano, líbí,“ řekl. a pohlédl rozpačitě na vůz.

„Ovšem.“

„Střecha je velmi krásná.“

Postával na místě a zdálo se, jako by se nemohl odhodlat odjet. Čekal jsem, že se ještě pokusí něco **usmlouvat**, hever. popelník nebo něco podobného. Ale bylo **ru** něco jiného. Chvilí funěl a pak se na mne podíval rudě žilkovanými očima a řekl: „Když si tak člověk pomyslí - ještě před několika týdny v něm seděla **zdravá a veselá** –“

Byl jsem trochu udiven, že ho vidím tak náhle naměkko, a vytušil jsem, že mu ta mrštná černá potvora, která s ním naposledy byla, už jde na nervy. Zlost činí lidi **sentimentálnějšími** než láska.

..*

„Byla to hodná žena,“ pokračoval, „**učiněná** dobrota. Nikdy nic nechtěla. Deset let nosila jeden kabát. Blůzy a podobné věci si šila sama. A domácnost obstarávala docela sama - bez děvčete.“

Aha, pomyslel jsem si, tohle všechno asi ta nová nedělá. Pekař se potřeboval vypovídat. Vyprávěl mi, jak byla **jeho** žena šetrná. Bylo podivuhodné, jak dovedla dojmout tohoto **ochlastu** vzpomínka na ušetřené peníze. Nikdy se nedala pořádně fotografovat, neboť jí to bylo příliš drahé. A tak má jenom svatební fotografii a několik **momentek**.

To mě přivedlo na myšlenku. „Měl byste si dát namalovat krásný obraz své ženy,“ řekl jsem. „Pak ji budete mít provždy. Fotografie časem vyblednou. Znáám umělce, **který** **neco** takového dělá.“

Objasnil jsem mu činnost Ferdinanda **Graua**. Okamžitě **znedůvěřivěl** a řekl, že to je jistě hodně drahé. Uklidnil jsem ho - kdybych šel s ním, udělal by mu malíř cenu. Pokusil se vytáčet, ale já ho už nepustil a prohlásil jsem, že jestliže tak lpí na své ženě, nesmí být nic příliš drahé. Nakonec souhlasil. Zavolal jsem Ferdinanda Graua a oznámil jsem mu to. Pak jsem odjel s pekařem pro fotografii **jeho** ženy.

Z krámu nám vyběhla naproti černovlasá **osůbka**. Kroužila kolem **fordky**. „Červená by bývala krásnější, hošku. Ale ty sis ovšem prosadil svou!“

„Dej pokoj,“ řekl hošek nevrle.

Vystoupili jsme nahoru do parádního pokoje. Černovláska šla za námi. Měla oči všude. Pekař znervózněl. Nechtěl před ní hledat fotografie. „Nech nás o samotě,“ řekl nakonec hrubě.

Otočila se, vyzývavě se nadnášejíc, obepnutá přiléhavým svetříkem. Pekař přinesl ze **zeleného** plyšového alba několik **obrázků** a ukázal mi je. Jeho žena jako nevěsta, on vedle ní s **nakroucenými** kníry - tady se ještě smála - pak jiný, na němž **seděla** hubená, upracovaná, s ustrašenými očima na kraji židle. Pouhé dva malé obrázky - ale v nich celý život.

„To by šlo,“ řekl jsem. „Podle těch se může udělat **všechno**“

..*

Ferdinand **Grau** nás přijal v **žaketu**. Vypadal důstojně a slavnostně. To patřilo k jeho živnosti. Věděl, že pro mnoho truchlících je respekt před jejich bolestí důležitější než bolest sama. Na stěnách ateliéru viselo několik nádherných podobizen ve zlatých rámech: pod nimi příslušné malé fotografie. Každý **zákazník** mohl tak hned vidět, co bylo uděláno **z pomíjivé momentky**.

Ferdinand provedl pekaře po ateliéru a **zeptal** se ho jaké provedení by se mu nejlépe líbilo.

Pekař se hned **zeptal**, **řídí-li** se cena podle velikosti. Ferdinand **prohlásil**, že cena **nezávisí** na rozměru, **nýbrž** na **provedení**. Nato se pekaři nejvíce zalíbil ten největší.

„Máte dobrý **vkus**,“ pochválil ho Ferdinand. „Ten **obraz** je podobizna princezny **Borghesc**. Stojí osm set **marek**. S rámem.“

Pekař sebou trhl. „A **bez rámu** ?“

„**Sedm set dvacet**.“

Pekař nabídl čtyři sta -marek.

Ferdinand zavrtěl **svou** **lví** hlavou. „Za čtyři sta marek můžete mít nanejvýš hlavy z profilu. Ne však celou postavu zpředu. To je dvojnásobná práce.“

Pekař řekl, že profil stačí. Ferdinand ho upozornil na to, že obě fotografie jsou vzaty z **en face**. Podle toho by ani **tarzan** nenamaloval obraz hlavy z profilu. Pekař byl zpocený; bylo na něm vidět, že je **zoufalý** z toho, že **tehdy** při **fotografování** nebyl dost prozřetelný. Musel přiznat, že Ferdinand má pravdu - při **en táce** musí **namalovat** o polovinu obličeje víc než při profilu. Vyšší cena je oprávněná. Hrozně váhal. Ferdinand byl až do této chvíle značně uzavřený; teď však **začal** pekaře **přesvědčovat**. Jeho mocný hlas tlumeně hřměl ateliérem. Jako odborník jsem musel říci, že vykonal bezvadný kus práce. Pekař byl také brzy **naměkko** - zvláště když mu Ferdinand **vyličil**, jaký **účinek** bude mít tak **ompézní** obraz na zlomyslné sousedy.

„Dobrá,“ odvětil Ferdinand, „deset procent rabatu a jako zálohu na výlohy - barvy a plátno - tři sta marek.“

Ještě chvíli se domlouvali, pak se dohodli a smluvili provedení. Pekař chtěl, aby mu k tomu Ferdinand **zvlášť** **přimaloval** perlový náhrdelník a velkou brož s diamanty.

Na **fotografii** nebyly vidět.

„Samozřejmě,“ prohlásil Ferdinand, „**přimaluji** skvost vaší manželky. Nejlíp bude, když mi ho sem na hodinu **přinesete**, aby byl co nejvěrněji vystižen.“

Pekař zrudl. „Já ho už nemám. Je - u **příbuzných**.“

„Ach tak. No, pak to půjde i bez něho. Vypadá ta brož podobně jako ta na tom obraze naproti?“

Pekař **přikývl**. „Jenom není tak veliká.“

„Dobrá. Pak ji tak uděláme. Perlový náhrdelník nepotřebujeme. Perly **beztak** vypadají všechny stejně.“

Pekař **vydechl**. „A kdy bude obraz **hotov**?“

„Za šest týdnů.“

„Dobrá.“ Pekař se **rozloučil**.

Ferdinand a já jsme ještě chvíli **poseděli** v ateliéru.

„Bude ti to trvat opravdu šest týdnů ?“ zeptal jsem se.

„Ale kdepak. Čtyři, pět dní; ale to mu přece nemohu říct, jinak by si vypočítal, kolik vydělám na hodinu, a bude se cítit podvedený. Ale když jde o šest týdnů, je spokojený, To je stejné jako s princeznou **Borghese**. To už je tak v lidské povaze, drahý **Robby**. Kdybych mu řekl, že to je **švadlenka**, neměl by pro něho jeho obraz takovou cenu. Ostatně, je to už **pošesté**, že zesnulé ženy mají tytéž šperky jako ta na protějším obraze. To je hra náhody. Úžasně podnětný reklamní kus, tenhle portrét hodné Luisy Wolffové.“

Rozhlédl jsem se. Z nehybných tváří na stěnách shlížely oči, které už dávno hnily v hrobě. Byly to obrazy, které si příbuzní nevzali anebo nezaplatili. Všechno lidé, kteří kdysi doufali a dýchali. „Nejsi z toho všeho tady pomalu melancholický, **Ferdinande** ?“

Pokrčil rameny. „Ne, naopak spíš cynický. Melancholickým se člověk stává, když o životě přemýšlí - cynickým, když vidí, jak se s ním většina lidí vypořádává.“

„Nu, u mnohých to však jde hlouběji –“

„Jistě. Ale ti si nedávají malovat obrazy.“

Vstal. „Je to také dobré, **Robby**, že mají ještě pořad své důležité nicotnosti, které je drží a chrání. Být sám, být doopravdy sám, bez jakékoli iluze - to vede brzy k šílenství a sebevraždě.“

Velká holá místnost se ponořila v pološero. Bylo slyšet, jak vedle někdo tiše přechází. Byla to hospodyně. Neobjevila se, **byl-li** tu někdo z nás. Nenáviděla nás, protože si myslela, že proti ní **Graua** popuzujeme.

Odešel jsem. Dole mě zaplavil proud a hluk ulice jako **teplá lázeň**.

XI.

Byl jsem na cestě k Pat. Poprvé jsem ji šel navštívit. Až dosud byla vždycky u mne anebo jsem na ni čekal před jejím domem a pak jsme si někam vyšli. Ale to bylo vždycky tak, jako by tu byla jenom na návštěvě. Chtěl jsem o ní vědět víc. Chtěl jsem vědět, jak žije.

Napadlo mě, že bych jí mohl přinést květiny. Bylo to snadné; městské sady za prostranstvím s houpačkami a kolotoči byly v plném květu. Přeskočil jsem zábradlí a začal jsem plnit bělostný šeríkový keř.

„Co to děláte?“ zařval pojednou silný hlas.

Vzhlédl jsem. Hleděl na mne rozhořčeně muž s tváří **Burgund'ana**, s **nakrouceným** bílým knírem. Nebyl to ani policista, ani hlídač v parku. Vyšší šarže na penzi, to jsem poznal hned.

„To přece není těžké poznat,“ odpověděl jsem zdvořile. „Lámu tu **snítky** šeríku.“

Muž na okamžik ztratil řeč. „Nevíte, že **ro** jsou městské sady?“ zavrčel pak rozhořčeně.

Zasmál jsem se. „Ovšemže to vím. Anebo si myslíte, že to tu **považuju** za Kanárské ostrovy?“

Muž zbledl. Měl jsem strach, že ho raní mrtvice. „Koukejte, ať jste pryč, chlape!“ zařval prvotřídním **kasárenským** hlasem. „Saháte na městský majetek. Dam vás odvést!“

Mezitím jsem natrhal dost šeríku. „Tak si mě chyťte, dědo!“ vyzval jsem starce, přeskočil jsem **zábradlí** na druhou stranu a zmizel.

Před domem, kde bydlela Pat, jsem si ještě jednou prohlédl oblek. Pak jsem vystoupil po schodech a rozhlédl jsem se. Dům byl nový a moderně postavený - příkrý protiklad k mému omšelému, pompéznímu baráku. Schody pokrýval rudý běhoun, to u matky Zaiewské také nebylo. O výtahu ani nemluvě.

Pat bydlila ve druhém poschodí. Na dveřích visel sebevědomý mosazný štítek: Egbert von Hake, podplukovník. Dlouho jsem na něj hleděl. Dřív než jsem zazvonil, urovnal jsem si bezděčně motýlka.

Otevřelo mi děvče v bílém čepečku a sněhobílé hedvábné zástěrce, které se ani trošku nepodobalo šilhavé nemotoře Frídě. Náhle se mě zmocnil stísňující pocit.

„Pan Lohkamp?“ zeptala se. Přikývl jsem.

Vedla mě malou předsíní a pak otevřela jedny pokojové dveře. Nebyl bych býval nijak zvlášť překvapen, kdyby tam stál nejprve podplukovník Egbert von Hake v plné parádní uniformě a podrobil mě výslechu - tak opravdově působily obrazy několika generálů, kteří pokryti řády shlíželi krutě ze stěn předpokoje na mne, civilistu. Ale už mi přicházela vstříc Pat svými krásnými, dlouhými kroky a pokoj se náhle změnil v ostrov tepla a jasu. Zavřel jsem dveře a opatrně jsem ji objal. Pak jsem jí dal kradený šerík.

„Na,“ řekl jsem, „s pozdravem od městské správy.“

Dala snítky do velké světlé hliněné vázy, která stála na zemi před oknem. Zatím jsem se rozhlédl po jejím pokoji. Měkké, tlumené barvy, několik kousků starého, krásného nábytku, matně modrý koberec, pastelové záclony, malá pohodlná křesla, vypoštěňovaná vybledlým sametem.

„Můj bože, jak jen jsi našla takový pokoj, Pat?“ řekl jsem. „Vždyť lidé dávají do pokojů, které pronajímají, jenom vyražený nábytek a nepotřebné dárky, které dostali k narozeninám.“

Odsunula opatrně vázu s květinami stranou ke zdi. Viděl jsem její štíhlou, úzkou, ohnutou šíji, rovná ramena a poněkud příliš tenké paže. Když klečela, vypadala jako dítě, které je třeba ochraňovat. Avšak měla pohyby něžného zvířete, a když se napřímila a opřela se o mne, přestala být dítětem. Její oči a ústa měly opět cosi tázavého z očekávání a tajemství, jež mě mátló a o němž jsem se domníval, že už na tomto ohavném světě neexistuje.

Položil jsem jí ruku kolem ramenou. Bylo krásné ji tak cítit.

„To jsou všechno moje věci, Robby. Byt patřil dříve mé matce. Když zemřela, rozdělila jsem ho a nechala jsem si jen dva pokoje.“

„Pak tedy patří tobě?“ zeptal jsem se s ulehčením. „A podplukovník Egbert von Hake bydlí u tebe jen v podnájmu?“

Zavrtěla hlavou. „Už ne. Nemohla jsem byt dále držet.“

Ostatní nábytek jsem prodala a bytu jsem se úplně vzdala. Teď tu bydlím v podnájmu já. Ale co je ti po starém Egbertovi?“

„Nic. Mám jen přirozený odpor k policajtům a štábním důstojníkům. To mi zůstalo z dob mého vojančení.“

Zasmála se. „Můj otec byl také major.“

„Major je právě tak hranice“ odvětil jsem.

„Znáš starého Haka-“ zeptala se.

Náhle se mě zmocnila zlá předtucha. „Není to takový upjatý mrňous s rudým obličejem, bílým knírem a hromovým hlasem? A neprochází se často v městských sadech?“

„Ach tak!“ Pohlédla na šerík a pak s úsměvem na mne.

„Ne, je to bledý dlouhán s kostěnými brýlemi.“

„Pak ho tedy neznám.“

„Chceš se s ním seznámit? Je velmi milý.“

„Pánbůh chraň! Patřím zatím více k montérům a Zaiewským.“

Někdo zaklepal. Služebná vsunula do pokoje nízký pojízdný stůl. Tenký, bílý porcelán, stříbrný podnos s pečivem, jiný podnos s neuvěřitelně malými obloženými chleby, ubrousky, cigaretami a co já vím co ještě - hleděl jsem na to jako omámený.

„Slituj se, Pat,“ řekl jsem pak. „To je jako ve filmu. Už na schodech jsem si všiml, že jsme na rozdílných společenských stupních. Nezapomeň, že jsem zvyklý jíst z mastného papíru na okenním parapetu paní Zaiewské a vedle sebe lihový vaříč. Slituj se nad obyvatelem nemilosrdného penzionu, jestli snad ve zmatku převrhne šálek.“

Zasmála se. „To nesmíš. Nedovoluje ti to tvá čest odborníka na motory. Musíš být šikovný.“ Vzala konvici. „Chceš kávu nebo čaj?“

„Čaj nebo kávu? Máš obojí?“

„Ano. Podívej!“

„Nádherné. Jako v nejlepším podniku. Chybí už jen hudba.“ Nahnula se stranou a zapjala kufříkové rádio, kterého jsem si dosud nevšiml.

„Nuže, co tedy chceš, čaj nebo kávu?“

„Kávu, prostě kávu, Pat. Jsem z venkova, A ty?“

„Napiju se s tebou kávy.“

„Ale jinak piješ čaj?“

“Ano.“

„Tu to máme.“

„Začínám si už přivykat na kávu. Chceš k ní pečivo? Nebo chlebičky?“

„Obojí, Pat. Člověk musí takové příležitosti využít. Napiju se pak ještě čaje. Musím ochutnat všechno, co tu máš.“

Zasmála se a naložila mi plný talíř.

Bránil jsem se. „Dost, dost. Pamatuj, že jsem v blízkosti podplukovníka! Voják má rád u nižších šarží střídmost.“

„Jen pokud jde o pití, Robby. Starý Egbert sám jí náruživě rád dorty se šlehačkou.“

„Také pokud jde o pohodlí,“ pokračoval jsem. „Pohodlí nás svého času důkladně odvykli.“

Posunoval jsem stolkem na gumových kolech sem a tam. Vybízela k tomu. Pojížděl nehlučně po koberci. Rozhlédl jsem se. Všechno se hodilo jedno k druhému.

„Ano, Pat,“ řekl jsem, „takhle žili naši předkové.“

Zasmála se. „Co mi to tu vyprávíš za pohádky?“

„To nejsou žádné pohádky. To jsou současné události.“

„Vždyť je to jen náhoda, že mám pár věcí, Robby.“

Zavrtěl jsem hlavou. „To není žádná náhoda. A také to nejsou žádné věci! Je to něco, co je za tím. A to je jistota. Tomu nerozumíš. Tomu rozumí ten, kdo k tomu už nepatří.“

Pohlédla na mne. „Mohl bys to mít právě tak, kdybys opravdu chtěl.“

Vzal jsem ji za ruku. „Ale já nechci. Pat, to je to. Připadal bych si pak jako hochštapler. Našinci se žije nejlíp ze dne na den. Na to si už zvykl. Taková je už doba.“

„Je to tak velmi pohodlné.“

Zasmál jsem se. „Snad. A teď mi nalij trochu čaje. Chtěl bych ho ochutnat.“

„Ne,“ řekla, „zůstaneme při kávě. Ale sněž ještě něco.“

„To je dobrý nápad. Ale nepočítá starý Egbert, ten vášnivý jedlík dortů, že něco zbyde.“

„Dost možná. Ale musí také počítat s pomstou nižších šarží. To je také vlastnost naší doby. Klidně mu všechno sněž!“

Oči jí zářily, vypadala nádherně.

„Poslyš,“ řekl jsem, „víš ale, kde přestává život ze dne na den, a to bez milosti?“

Neodpověděla; ale pohlédla na mne.

„U tebe!“ řekl jsem. „A teď bez lítosti do zbraně proti Egbertovi!“

V poledne jsem vypil jen šálek bujónu v šoférské putyce.

Nebylo proto nijak zvlášť těžké sníst všechno, co tu bylo. K tomu jsem také vypil, povzbuzován Pat, celou konvici kávy.

Seděli jsme u okna a kouřili jsme. Nad střechami plál rudě večer.

„Je u tebe krásně, Pat,“ řekl jsem. „Už chápu, že člověk nemusí po týdnu ani na krok ven — až zapomene na všechnu tu bídu venku.“

Usmála se. „Byl čas, kdy jsem ani neočekávala, že odtud vyjdu.“

„Kdy to bylo?“

„Když jsem ležela nemocná.“

„To je něco jiného. Co ti bylo?“

„Nic zvlášť zlého. Musela jsem jen ležet. Asi jsem příliš rychle vyrostla a příliš málo jsem dostávala jíst. Za války a po válce moc jídla nebylo.“

Přikývl jsem. „Jak dlouho jsi ležela?“

Na okamžik zaváhala. „Asi rok.“

„To je dlouhá doba.“ Pozorně jsem na ni pohlédl.

„Už je to dávno pryč. Ale tenkrát mi to připadalo jako celý život. Vyprávěl jsi mi jednou v baru o svém příteli. Valentinovi. Že po válce nemohl nikdy zapomenout na to, jaké je to štěstí žít. A že mu všechno ostatní zhostejnělo.“

„Dobře sis to zapamatovala,“ řekl jsem.

„Protože tomu dobře rozumím. Od té doby se dovedu také tak snadno radovat. Myslím, že jsem velmi povrchní.“

„Povrchní jsou jen lidé, kteří si myslí, že povrchní nejsou.“

„Ale já jsem určitě. Nemám příliš pochopení pro velké věci života. Jen pro krásné. Tenhle šerík stačí, abych byla šťastná.“

„To není žádná povrchnost - to je vrchol filozofie.“

„U mne ne. Já jsem povrchní a lehkomyšlná.“

„Já také.“

„Ne tak jako já. Říkal jsi předtím něco o hochštaplérství. Já jsem opravdový hochštaplér.“

„To jsem si myslel,“ řekl jsem.

„Ano. Měla bych mít už dávno jiný byt a povolání a vydělávat peníze. Ale stále jsem to odkládala. Chtěla jsem nějaký čas žít tak, jak jsem si to představovala. Bez ohledu na to, zda je to rozumné. A to jsem také udělala.“

Zasmál jsem se. „A proč se při tom tak vzpurně tváříš?“

„Protože mi každý říkal, že to je strašlivě lehkomyšlné, mám si prý raději svou trošku peněz šetřit a najít si práci a zaměstnání. Ale já chtěla být jednou volná a šťastná, a ne utiskovaná, a dělat si, co chci. Bylo to po matčině smrti a po tom, co jsem tak dlouho ležela.“

„Máš sourozence?“ zeptal jsem se.

Zavrtěla hlavou.

„Taky si to nedovedu představit“ řekl jsem.

„Myslíš si také, že jsem lehkomyšlná?“

„Ne, statečná.“

„Statečná ne - statečná moc nejsem. Měla jsem přitom dost strachu. Jako někdo, kdo sedí v divadle na špatném místě, a přece se z něho nechce hnout.“

„Tak jsi byla statečná,“ řekl jsem. „Člověk je statečný, má-li také strach. A kromě toho to bylo rozumné. Jinak bys byla jen přišla o peníze. Takhle jsi za ně aspoň něco měla. Co jsi vlastně dělala?“

„Celkem nic. Jen jsem si tak žila pro sebe.“

„Všechna čest! To je to nejexkluzivnější, co existuje.“

Usmála se. „Ale teď už je s tím pomalu konec. Co nejdřív začnu pracovat.“

„Cože? Měla s tím něco společného ta tvoje obchodní porada s Bindingem?“

Přikývla. „S Bindingem a doktorem Maxem Matuscheitem, ředitel firmy Elektro - gramofonové prodejny. Prodavačka s hudebními znalostmi.“

„Nu,“ řekl jsem, „Bindinga ani nic jiného nemohlo napadnout.“

„Ale ano,“ odpověděla, „ale já nechtěla.“

„To bych mu taky neradil. Kdy máš nastoupit?“

„Prvního srpna.“

„No, do té doby je ještě spousta času. Možná, že ještě najdeme něco jiného. Rozhodně však v nás máš jisté zákazníky.“

„Máš gramofon?“

„Ne, ale hned si nějaký seženu. Prozatím se mi však celá ta historie nelíbí.“

„Mně ano,“ řekla, „neumím nic pořádného. A všechno je pro mne mnohem snazší od té doby, co jsi tu ty. Ale neměla jsem ti o tom vůbec vyprávět.“

„le ano. Musíš mi vždycky o všem vyprávět.“

Na okamžik se na mne zadívala. „Dobrá, Robby,“ řekla. pak vstala a přistoupila k malé skřínce. „Viš, co tu mám? Rum pro tebe. Myslím, že to je dobrý rum.“ Postavila na stůl sklenku a dychtivě na mne pohlédla.

„Ten rum je dobrý, to cítím už z dálky,“ řekl jsem. „Ale poslyš. Pat - neměla bys raději šetřit, abys mohla ty gramofony odsunout ještě na později?“

„Ne,“ odvětila.

„Máš pravdu,“ řekl jsem.

Rum byl, jak jsem poznal už podle barvy, říznutý. Obchodník určitě Pat podvedl. Vypil jsem sklenku. „Nejlepší jakost,“ řekl jsem, „nalij mi ještě jednu. Odkud ho máš?“

„Z obchodu na rohu.“

Aha, pomyslel jsem si, samozřejmě, takové zatracené lahůdkářství. Umínil jsem si, že se tam příležitostně zastavím a řeknu tomu chlapovi své mínění.

„Ale teď abych už šel. Pat, ne?“ zeptal jsem se.

Pohlédla na mne. „Ještě ne –“

Stáli jsme u okna. Dole zaplála světla. „Ukaž mi, kde spíš,“ řekl jsem.

Otevřela dveře a rozsvítila. Zůstal jsem stát u dveří a nahlédl jsem do pokoje. Všelicos mi táhlo hlavou.

„To je tedy tvá postel. Pat –“ řekl jsem konečně.

Usmála se. „Komu jinému by měla patřit, Robby?“

„Pravda!“ Vzhlédl jsem. „A tady je taky telefon. Teď vím tedy i to. Ale už půjdu. Sbohem, Pat.“

Objala mě rukama kolem spánků. Bylo by to nádherné zůstat teď tady, ve vznášejícím se večeru, těsně u sebe, pod lehkou modrou příkrývkou v ložnici - ale bylo tu něco, co mi v tom bránilo. Nebyla to žádná zábrana, ani strach nebo opatrnost - byla to prostě velmi velká něžnost, která přehlušila touhu.

„Sbohem, Pat,“ řekl jsem. „Bylo u tebe krásně. Mnohem krásněji, než si snad vůbec umíš představit. A to s tím rumem - žes na to myslela –“

„Ale to přece bylo tak prosté –“

„Pro mne ne. Nejsm na to zvyklý.“

..*

Kvartýr u Zaiewskc. Chvíli jsem posedával. Nelíbilo se mi, že by Pat měla být **Bindingovi** za něco zavázána. Nakonec jsem zašel přes chodbu k Emě **Bönigové**.

„Přicházím ve vážné věci,“ řekl jsem. „Jak to vypadá na ženském pracovním trhu, Erno?“

„Hele,“ odvětila. „Co je to za jalovou otázku na lačný žaludek? Ostatně: nijak jinak než mizerně.“

„Nikde nic?“ zeptal jsem se.

„V čem.“

„Jako sekretářka, asistentka –“

Zavrtěla hlavou. „Statisíce jsou bez práce. Umí ta dáma něco **kromobyčejného**?“

„Vypadá velkolepě,“ řekl jsem.

„Kolik úhozů?“ zeptala se Ema.

„Co?“

„Kolik úhozů za minutu? V kolika jazycích?“

„Nemám zdání,“ řekl jsem, „ale víte, tak na reprezentaci –“

„Milý hochu,“ řekla Ema, „už to slyším - dáma z dobré rodiny, zažila dřív lepší časy a tak dále. Říkám vám, beznadějně. Leda že by se o to někdo zvlášť zajímal a někam ji dostal. Víte jistě proč. Ale to přece nechcete?“

„Směšná otázka,“ řekl jsem.

„Méně směšná, než si myslíte,“ odvětila Ema poněkud trpce. „Znám jiné případy.“ Vzpomněl jsem si na záležitost s jejím šéfem.

„Ale dám vám radu,“ pokračovala. „Koukejte, abyste vydělával za dva. To je nejlepší řešení. Ožeňte se!“

„To by tak bylo něco,“ řekl jsem a zasmál jsem se. „Chtěl bych mít k sobě jednou tolik důvěry.“

Ema se na mne zvláště podívala. Vypadala přese všechnu živost náhle starší a jakoby uvadlá. „Něco bych vám chtěla říct,“ pravila. „Žiju si dobře a mám leccos, co vůbec nepotřebuju. Ale věřte mi, kdyby někdo přišel a navrhl mi, abychom žili společně, nechala bych všeho a odstěhovala bych se s ním třeba do podkrovní díry, kdyby to jinak nešlo.“

Její tvář nabyla opět dřívějšího výrazu. „No, nemluvme už o tom — každý člověk je trochu sentimentální.“ Zamžourala na mne za kouřem ze své cigarety. „Zdá se, že i vy?“

„Kdepak –,“ řekl jsem.

„No, no,“ mínila Ema. „Když to člověk nejméně očekává, tak ho to nejspíš popadne.“

„Mě ne,“ odporoval jsem.

Do osmi jsem to vydržel ve svém kvartýru - pak už jsem toho měl dost posedávat tu sám a odešel jsem do baru, abych se tam s někým setkal.

Byl tam Valentin. „Posaď se,“ řekl. „Co budeš pít?“

„Rum,“ řekl jsem. „K rumu mám ode dneška zvláštní vztah.“

„Rum je mlíko vojáka,“ řekl Valentin. „Jinak vypadáš docela dobře, Robby.“

„Tak?“

„Ano, mladší.“

„Aspoň něco,“ řekl jsem. „Na zdraví, Valentine!“

„Na zdraví, Robby.“

Postavili jsme sklenky na stůl a pohlédli jsme na sebe. Pak jsme se dali oba najednou do smíchu. „Stará vojno!“ řekl Valentin.

„Zatracený herinku,“ odpověděl jsem. „Co si dáme teď?“

„Totéž ještě jednou.“

„Dobrá.“ Fred nalil. „Tak tedy: prosit, Valentine!“

„Prosít, Robby.“

„Nádherné slovo - prosit, co?“

„Slovo všech slov.“

Vyslovili jsme je ještě několikrát. Pak se Valentin zvedl. Zůstal jsem sedět. Kromě Freda tu už nikdo nebyl. Pozoroval jsem staré, osvětlené mapy, lodě se zažloutlými plachtami a myslel na Pat. Byl bych ji rád zavolaal, ale přinutil jsem se to neudělat. Také jsem na ni nechtěl tolik myslet. Chtěl jsem ji brát jako neočekávaný, obšťastňující dar, který se objevil a zase zaniká - nic víc. Nechtěl jsem si nikdy přiznat, že by to mohlo být víc. Příliš dobře jsem věděl, že každá láska touží po věčnosti a že v tom spočívá celé utrpení. Není nic, co zůstává. Nic. „Nalij mi ještě sklenku, Frede,“ řekl jsem.

Do baru vešli muž a žena. Vypili u pultu koktejl. Žena vypadala unaveně, muž dychtivě. Brzy zase odešli.

Vyprázdnil jsem sklenku. Snad by bývalo bylo lepší, kdybych nebyl k Pat odpoledne chodil. Nemohl jsem se zbavit toho obrazu - v soumraku se ztrácející pokoj, měkké modré stíny večera a schoulená krásná dívka, která hovořila temným, drsným hlasem o svém životě a touze po životě. Zatraceně, začal jsem být sentimentální! Ale nerozplynulo se to, co dosud bylo bezdechým, překvapivým dobrodružstvím, už v mlze něžnosti, nezmocnilo se mě to hlouběji, než jsem sám tušil a chtěl, necítil jsem dnes, právě dnes, jak velice jsem se už změnil? Proč jsem odešel, proč jsem u ní nezůstal, jak jsem původně chtěl? Ach, zatraceně, nechtěl jsem už na to myslet, ani na jedno, ani na druhé. Ať se stane cokoli, ať se třeba zblázním neštěstím, jestliže ji ztratím, je tu, právě teď je tu, a všechno ostatní je jedno, a. ať jde všechno k šípku. Jaký smysl má zabezpečovat si tu trochu života! Vždyť jednoho dne přijde obrovská vlna přílivu a všechno smete.

„Napijeme se, Frede?“ zeptal jsem se.

„Samo,“ řekl.

Vypili jsme dva absinty. Pak jsme o další dva hráli v kostky. Vyhrál jsem. Nebylo mi to vhod. Hráli jsme proto dál. Teprve při. pátém jsem prohrál. A pak hned třikrát za sebou.

„Jsem nalíznutý, nebo venku hřmi?“ zeptal jsem se.

Fred naslouchal. „Opravdu hřmi. První letošní bouřka.“

Vyšli jsme před dveře a dívali se k nebi. Nebylo nic vidět. Bylo jen teplo a občas zahřmělo.

„Na to bychom si měli dát ještě jednu,“ navrhl jsem.

Fred byl také pro.

„Zatracená břecha,“ řekl jsem a postavil prázdnou sklenku opět na pult. Fred byl rovněž toho názoru, že bychom měli okusit něco silnějšího. Mínil, že nejlepší by byla višňovka - já navrhoval rum. Abychom se nepřeli, pili jsme střídavě obojí. Aby Fred neměl tolik práce s naléváním, vzali jsme si větší sklenice. Měli jsme teď skvělou náladu. Občas jsme vyhlédli ven, jestli se také blýská. Byli bychom docela rádi viděli blesk, ale neměli jsme štěstí. Zablesklo se vždycky ve chvíli, kdy jsme byli uvnitř. Fred řekl, že by měl nevěstu, dceru majitele restaurace. Ale chtěl ještě se ženěním počkat, dokud nezemře starý, aby věděl na beton, že zároveň dostane i restauraci. Považoval jsem ho za poněkud opatrného, ale dokázal mi, že starý je nevypočítatelný úhoř, který je schopen v posledním okamžiku odkázat restauraci metodické obci. Ustoupil jsem. Fred byl celkem dost optimistický. Starý se nachladil a Fred byl přesvědčen, že je to chřipka a že je velmi nebezpečná. Musel jsem mu bohužel říci, že chřipka pro alkoholika nic neznamená, naopak, že vetřchý pijan po ní často jen kvete a zakládá na sádlo. Fred mínil, že to je také jedno, možná že se dostane pod nějaké auto. Připustil jsem, že se něco takového může stát; zvláště na mokřém asfaltu. Fred pak vyšel ven a podíval se, jestli už prší. Ale bylo ještě sucho. Jen silněji hřmělo. Dal jsem mu vypít sklenici citrónové šťávy a šel jsem k telefonu. V posledním okamžiku jsem si vzpomněl, že vlastně telefonovat nechci. Kývl jsem směrem k přístroji a chtěl jsem před ním smeknout klobouk. Ale pak jsem si všiml, že ho vůbec nemám na hlavě.

Když jsem se vrátil, byli tu už Köster a Lenz.

„Dýchni na mě,“ řekl Gottfricd.

Dýchl jsem. „Rum, višňovka a absint.“ řekl. „Absint, ty čuně.“

„Jestli si myslíš, že jsem nalíznutý, tak se mýlíš,“ řekl jsem. „Odkud jdete?“

„Z politické schůze. Ale Lenzovi se udělalo moc špatně. Copak to Fred pije?“

„Citrónovou šťávu.“

„Vypij taky sklenici.“

„Až zítra“ odpověděl jsem. „Teď nejdřív něco sním.“

Köster mě celou dobu starostlivě pozoroval.

„Nekoukej se tak na mě, Otto,“ řekl jsem, „trochu jsem si přihnul ze samé chuti k životu. Ne ze žalu.“

„Pak je všechno v pořádku,“ řekl. „Ale přesto se pojd' s námi najíst.“

..*

V jedenáct hodin jsem byl zase úplně střízlivý. Köster navrhl, abychom se podívali za Fredem. Zašli jsme za nim a našli jsme ho ležet jako mrtvého pod barovým stolem.

„Odneste ho vedle,“ řekl Lenz. „Zatím tu převezmu obsluhu.“

Köster a já jsme postavili Freda opět na nohy. Dali jsme mu vypít teplé mléko. Účinek se dostavil ihned. Posadili jsme ho vzadu do židle a řekli jsme mu, aby si ještě půl hodiny odpočinul, že Lenz v lokále všechno zařídí.

Gottfried to také udělal. Znal všechny ceny a běžné koktajlové recepty. Trásl šejkrem, jako kdyby nedělal nikdy nic jiného.

Za hodinu Fred opět přišel. Měl „vyrajbovaný“ žaludek a rychle pookřál.

„Je mi to líto, Frede,“ řekl jsem, „měli jsme napřed něco sníst.“

„Už jsem zase v pořádku,“ odvětil. „To člověku dělá občas docela dobře.“

„To tedy jo.“ Šel jsem k telefonu a zavolal jsem Pat. Bylo mi úplně jedno, co všechno jsem si předtím usmyslil. Ozvala se. „Za čtvrt hodiny jsem před domem,“ zvolal jsem a rychle jsem zavěsil. Obával jsem se, že bude unavena a že mě odmítne.

Přišla. Když otvírala domovní dveře, políbil jsem sklo tam, kde byla její hlava. Chtěla něco říci, ale nepřipustil jsem ji ke slovu. Políbil jsem ji a pak jsme běželi ulicí dolů, až jsme našli taxi. Hřmělo a blýskalo se. „Rychle, než začne pršet,“ zvolal jsem.

Nastoupili jsme. První kapky pleskly o střechu drožky. Vůz drkotal po špatné dlažbě. Bylo to všecko báječné, neboť jsem při každém otřesu cítil Pat. Všecko bylo báječné - déšť, město, pití, všechno bylo vzdálené a nádherné. Byl jsem v jasné náladě, do níž se člověk dostane, když pije a opět vystřízliví. Zábrany zmizely, noc byla plná hluboké síly a lesku, nic už se nemohlo stát, nic už nebylo falešné.

Když jsme vystoupili, dalo se do deště. Ještě ve voze, když jsem platil, byla dlažba kropenatá jako panter – ale dřív, než jsme doběhli ke dveřím, sršela černě a stříbrně, tak začalo lít. Nerozsvítil jsem. Blesky osvětlovaly pokoj. Bouře byla přímo nad městem. Hrom stíhal hrom.

„Teď tu konečně můžeme jednou křičet,“ zvolal jsem na Pat, „bez obav, že nás někdo uslyší!“ Okno vzplanulo. Na okamžik vzlétla černá silueta hřbitovních stromů proti bolavě modrému nebi a byla opět s rachotem pohlcena nocí — na zlomek vteřiny se mihla mezi tmou a tmou pružná postava Pat, světélkujíc před oknem - objal jsem ji kolem ramenou, přitiskla se ke mně, ucítil jsem její ústa, její dech, a na nic víc jsem už nemyslel –

XII

Naše dílna byla stále ještě prázdná jako stodola přede žněmi. Rozhodli jsme se proto, že taxi, které jsme koupili v dražbě, neprodáme, ale že s ním budeme prozatím jezdit sami jako taxíkáři. Lenz a já jsme se měli střídat. Než bude zase práce, mohl dílnu obstarávat docela dobře Köster s Juppem.

Hodili jsme si s Lenzem v kostky, kdo z nás pojede první. Vyhrál jsem, nacpal jsem si kapsu plnou drobných, vzal jsem si doklady a pak jsem se s taxíkem zvolna potuloval ulicemi, abych si nejdřív vyhledal dobré stanoviště. Bylo to trochu zvláštní. Každý idiot mě mohl zastavit a poručit mi. Nebyl to zvlášť velkolepý pocit.

Našel jsem si stanoviště, kde stálo jen pět vozů. Stanoviště bylo proti hotelu Waldecker Hof uprostřed obchodní čtvrti. Tady se dal očekávat rušný provoz. Vypnul jsem motor a vystoupil jsem. Z vozu, který stál vpředu, přišel ke mně velký chlapík v koženém plášti. „Koukej odtud zmizet!“ zavrčel.

Klidně jsem na něho pohledl a spočítal jsem si, že kdyby to bylo zapotřebí, srazil bych ho nejlépe zespona uppercutem. Protože byl v plášti, nemohl by tak rychle zvednout ruce.

„Nerozumíš?“ řekl kozák zpytavě a vyplivl mi k nohám cigaretu. „Už ať jsi odtud! Je nás tu dost. Už tu nikoho nepotřebujeme.“

Bylo jasné, že má zlost na přírůstek; ale měl jsem právo tu parkovat. „Dám pár rund k dobru,“ řekl jsem.

Tím by bývala věc pro mne vyřízena. Byl to obvyklý způsob, když přišel někdo nový. Mladý šofér k nám přistoupil.

„Dobrá, kolego. Nech ho přece, Gustave –“

Ale Gustavovi se na mne něco nelíbilo. Věděl jsem, co to je. Cítil, že jsem nováček. „Počítám do tří –“ prohlásil. Byl o hlavu větší než já; na to spoléhal.

Viděl jsem, že řečmi tu mnoho nezmohu. Musel jsem buď odjet, anebo uhodit. To bylo víc než jasné.

„Jedna –“ počítal Gustav a rozepjal si plášť.

„Nedělej hlouposti,“ řekl jsem, pokusiv se ještě jednou o smír. „Pojďme radši na jednoho frťana.“

„Dvě –“ zavrčel Gustav.

Viděl jsem, že mě chce regulérně odpravit. „A jedna jsou –“. Posunul si nazad čepici.

„Drž hubu. pitomče.“ zařval jsem náhle. Gustav překvapeně -skiapl a přikročil o krok blíže. Přesně tam, kde jsem ho chtěl mít. Okamžitě jsem udeřil. Byla to rána jako kladivem, celým rozmachem těla. Naučil mě tomu Köster. Neuměl jsem nijak zvlášť boxovat; považoval jsem to za nepotřebné - záleží vždycky jen na prvním úderu. Tenhle seděl, Gustav padl jako podřátý.

„To mu neškodí,“ řekl mladý šofér. „Je to starý výtržník.“ Uložili jsme ho na sedadlo v jeho voze. „Však přijde brzy k sobě.“

Byl jsem trochu zneklidněn. Ve spěchu jsem při úderu držel špatně palec a vymkl jsem si ho. Až se Gustav vzpamatuje, bude si se mnou moci dělat, co bude chtít. Řekl jsem to mladému šoferovi a zeptal se ho, neměl-li bych raději zmizet.

„Blbost,“ řekl, „to je vyřízený. Pojď teď do hospody a zaplať rundu. Nejsi šofér z povolání, co?“

„Ne –“

„Já také ne. Jsem herec.“

„A?“

„Žiju –“ odvětil se smíchem. „Divadla užiju i tak dost.“

Bylo nás pět, dva starší a tři mladší. Za chvíli se v lokále objevil také Gustav.

Vypouklil oči na náš stůl a přistoupil k nám. Levou rukou jsem sevřel v kapse svazek klíčů a umínil jsem si, že se budu rozhodně bránit tak dlouho, dokud se budu moci hýbat.

Ale nedošlo k tomu. Gustav si přitáhl nohou židli a rozmrzele na ni dopadl. Hostinský před něho postavil sklenici. Přinesl rundu. Gustav obrátil sklenku do sebe. Objednal jsem druhou rundu. Gustav se na mne úkosem podíval. Zvedl sklenici.

„Na zdraví,“ řekl mi zakaboněně.

„Na zdraví,“ odpověděl jsem a vyprázdnil sklenici,

Gustav vytáhl krabičku cigaret. Podal mi ji, aniž na mne pohlédl. Vzal jsem si jednu, a za to jsem mu připálil. Pak jsem objednal ještě dokola dvojitou kmínku. Vypili jsme ji. Gustav na mne znovu pohlédl úkosem.

„Blboune!“ řekl, ale správným tónem.

„Pablbe,“ oplatil jsem mu právě tak.

Otočil se ke mně naplno. „Ten úder nebyl špatný –“

„Náhoda –“ Ukázal jsem mu palec.

„Smůla –“ odvětil s úšklebkem. „Mimochodem, jmenuju se Gustav.“

„Já Robert.“

„Dobrá. Tak tedy všechno v pořádku, Roberte, co? Mysiel jsem, že jsi takový maminčin cucánek.“

„Všechno v pořádku, Gustave.“ Od té chvíle jsme byli přáteli.

..*

Vozy pomalu postupovaly vpřed. Herec, nazývaný Tommy, dostal skvělé rito k nádraží. Gustav jedno k nejbližší restauraci za třicet feniků. Div nepraskl vzteky, neboť se musel kvůli deseti centům výdělků postavit zase dozadu. Já jsem chytil něco úplně výjimečného - starou Angličanku, která si chtěla prohlédnout město. Jezdil jsem s ní skoro hodinu. Na zpáteční cestě jsem ulovil ještě několik drobnějších rit. V poledne, když jsme všichni opět seděli ve výčepu a

pojídali chleby s máslem, připadal jsem si už jako starý šofér. Mělo to cosi do sebe jako bratrství mezi starými vojáky. Sešli se tu lidé všech možných povolání. Sotva polovina u toho byla odjakživa, ostatní se k tomu dostali všelijak.

Odpoledne jsem vjel na dvůr naší dílny dost dobře naložen. Lenz a Köster mě už očekávali.

„Jaké byly kšefty, panstvo?“ zeptal jsem se.

„Sedmdesát litrů benzínu,“ hlásil Jupp.

„Jinak nic?“

Lenz pohlížel se vzteklou tváří k nebi. „Mělo by sprchnout! A pak maličká srážka na kluzkém asfaltu rovnou přede dveřmi! Žádné zranění. Jenom pěkná kulantní správka...“

„Podívejte!“ Na dlani jsem jim ukázal pětatřicet marek.

„Báječné,“ řekl Köster. „Z toho je dvacet marek výdělek. Těm dnes utrheme dráčky. Musíme přece oslavit panenskou jízdu.“

„Oslavíme to bowlí,“ prohlásil Lenz.

„Bowlí?“ zeptal jsem se. „Proč bowlí?“

„Protože přijde Pat.“

„Pat?“

„Neotvírej tak široko klapačku,“ řekl poslední romantik, „už to je dávno ujednané. V sedm pro ni jedeme. Ví o tom. Když na to nemyslíš ty, musíme si pomoci sami. Koneckonců poznal jsi ji jen naší zásluhou.“

„Otto,“ řekl jsem, „viděls někdy něco drzejšího, než je tenhle rekrut?“

Köster se zasmál. „Copak máš s rukou, Robby? Držíš ji nějak nakřivo!“

„Myslím, že ji mám vymknutou.“ Vyprávěl jsem jim příhodu s Gustavem.

Lenz na mne pohlédl. „Ovšem! Jako křesťan a student medicíny na odpočinku ti ji budu masírovat, přestože jsi takový hulvát. Pojd' s námi, ty těžká váho!“

Šli jsme do dílny a Gottfried mi třel trochou oleje ruku.

„Řekls Pat, že oslavujeme jednodenní jubileum jako taxikáře“ zeptal jsem se ho.

Hvízdl skrze zuby. „Stydíš se za to, chlapče?“

„Sklapni“ odbyl jsem ho. Zvláště proto, že měl pravdu. „Řekls to?“

„Láska,“ prohlásil Gottfried klidně, „je něco nádherného. Ale kazí charakter.“

„Zato samota dělá člověka netaktním, ty chmurný sólisto-“

„Taktnost je mlčenlivá dohoda přejít společné chyby, místo abychom se stávali lepšími. Tedy ubohé kompromisní jednání. K tomu se německý veterán nepropůjčí, děťátko.“

„Co bys dělal na mém místě,“ řekl jsem, „kdyby tě někdo zavolal, abys ho svezl, a ty bys pak zjistil, že je to Pat?“

Zazubil se. „Rozhodně bych si od ní nenechal zaplatit jízdné, synáčku.“

Šťouchl jsem do něho, že spadl ze své třínohé židličky. „Ty kompase! Víš, co udělám? Prostě pro ni dnes večer dojedu taxíkem.“

„Máš pravdu!“ Gottfried zvedl ruku, jako by žehnal. „Jen neztrať svobodu! Je cennější než láska. Ale to člověk obvykle pozná až pak. Ale přesto taxi nedostaneš. Potřebujeme ho pro Ferdinanda a Valentina. Bude to vážný, ale velký večer.“

Seděli jsme v zahradě malého hostince na předměstí. Vlhký měsíc visel hluboko nad lesy jako rudá pochodeň. Bledé svícny rozkvetlých kaštanů se leskly, šeřík omamně voněl a velká skleněná nádoba s vínem, vonícím po mařince vonné, vypadala před námi na stole v neurčitém světle časně noci jako jasný opál, v němž se namodrale a perletově nakupila poslední zář večera. Dali jsme nádobu naplnit už počtvrté.

Ferdinand Grau seděl v čele stolu. Pat vedle něho. Měla na šatech připíchnutou bledě růžovou orchidej, kterou jí přinesl.

Ferdinand vylovil ze svého vina jepici a opatrně ji položil na stůl. „Podívejte,“ řekl. „Ta křídla! Proti tomu je jakýkoli brokát hadr na podlahu! A něco takového žije pouhý den, pak je po tom.“ Pohlédl na nás po řadě. „Víte, co je nejpříšernější na světě, bratři?“

„Prázdna sklenice,“ mínil Lenz.

Ferdinand ho umlčel pohybem ruky. „Nejhanebnější věc na světě pro muže, Gottfriede, je být vtípalkem.“ Pak se zase obrátil k nám. Nejpříšernější, bratři, je čas. Čas. Okamžik, jímž žijeme a jehož přece jen nejsme pány.“

Vytáhl z kapsy hodinky a podržel je Lenzovi před očima. „Tady to, ty papírový romantiku! Pekelný stroj, který tiká nezadržitelně vstříc nicotě. Můžeš zadržet sesouvající se lavinu - ale tohle ne!“

„já taky nechci,“ prohlásil Lenz. „Chci pokojně zestárnout. A mimoto miluju změnu.“

„Člověk to nesnáší,“ řekl Grau, nevšímaje si ho. „Člověk to ani snést nemůže. Proto si taky vytvořil sen. Starý, dojemný, beznadějný sen lidstva o věčnosti.“

Gottfried se zasmál. „Nejhorší nemocí světa, Ferdinande, je myšlení. Je nevyléčitelné.“

„Kdyby to byla jediná nemoc, byl bys nesmrtelný,“ odvětil Grau. „Ty snůško uhlohydrátů, vápna, fosforu a špetky železa, která se na letmý okamžik nazývá na zemi Gottfriedem Lenzem!“

Gottfried se blaženě usmíval. Ferdinand zavrtěl svou lví hřívou. „Bratři, život je nemoc a smrt začíná už narozením. Každé vydechnutí a každý tep srdce je zároveň tak trochu umíráním - malým krůčkem ke konci.“

„A taky každý doušek,“ podotkl Lenz. „Na zdraví, Ferdinande! Někdy je umírání zatraceně lehké!“

Grau pozvedl sklenku. Na tváři se mu rozzářil úsměv. „Na zdraví, Gottfriede, ty čiperná blecho na drolícím se balvanu času. Co si asi myslela duchovní síla, která námi hýbe, když tě tvořila.“

„To ať si vyřídí sama se sebou. Ostatně, ani ty bys neměl o těchto věcech hovořit tak spatra, Ferdinande, Kdyby byli lidé nesmrtelní, byl bys bez práce, ty starý, dobrý příživníku smrti!“

Grauova ramena se začala chvět. Zasmál se. Pak se otočil k Pat. „Co si myslíte o nás tlučhubech, něžná květinko na vířících vodách?“

Později jsem se procházel sám s Pat zahradou. Měsíc vystoupil výše a louky pluly v našedlém stříbře. Dlouhé a černé stíny je pokrývaly jako temné ukazatele cesty do neznáma. Šli jsme až k jezeru a pak jsme se vrátili. Cestou jsem potkali Gottfrieda Lenze, který si přinesl zahradní židli a postavil si ji hluboko do šeříkových keřů. Tam seděl a jen jeho světlá kštica a cigareta prosvítaly ven. Vedle sebe na zemi měl sklenici a zbytek májové bowle.

„To je mí-líto,“ řekla Pat. „Mezi šeříky.“

„Dá se to vydržet.“ Gottfried vstal. „Zkuste to.“ Pat usedla na židli. Mezi květy prozařoval její obličej. „Jsem zblázněný do šeříků,“ řekl poslední romantik. „Touha po domově je u mne spjata se šeříkem. Na jaře roku 1924 jsem o překot odjel z Rio de Janeira jen proto, že mě napadlo, že doma

určitě kvete šerík. Když jsem pak přijel, bylo pochopitelně už příliš pozdě.“ Zasmál se. „Tak je tomu vždycky.“

„Rio de Janeiro!“ Pat si přitáhla větev s květy. „Byli jste tam spolu?“

Gottfried se zarazil. V zádech mě náhle zamrazilo. „Pohleďte na měsíc!“ řekl jsem spěšně. Přitom jsem spiklenecky šlápl Lenzovi na nohu.

Při vzplanutí jeho cigarety jsem spatřil lehký úsměv a zamrkání oka. Byl jsem zachráněn. „Ne, nebyli jsme tam spolu,“ řekl Gottfried. „Byl jsem tehdy sám. Ale co byste říkala ještě poslednímu doušku tohoto nápoje?“

„Už nechci,“ Pat zavrtěla hlavou. „Nemohu vypít tolik vína.“

Slyšeli jsme, jak nás volá Ferdinand, a šli jsme za ním.

Stál — mohutný — ve dveřích. „Pojďte dovnitř, děti,“ řekl. „V noci nemají lidé, jako jsme my, v přírodě co pohledávat. Za noci chce být příroda sama. Sedlák nebo rybář, to je něco jiného; ale my ne, my obyvatelé měst se svými otupělými instinkty“. Položil Gottfriedovi ruku na rameno. „Noc je protest přírody proti malomocenství civilizace, Gottfriede! Slušný člověk to dlouho nevydrží. Poznává, že je vyloučen z mlčenlivého kruhu stromů, zvířat, hvězd a neznámého života.“ Usmál se podivným úsměvem, o němž člověk nikdy nevěděl, není-li smutný. „Pojďte dovnitř, děti“ Ohřejeme si ruce vzpomínkami. Ach, ten nádherný čas, kdy jsme ještě byli přesličkami a mloky, tak před padesáti šedesáti tisíci roky, bože, jak jsme od té doby zchátrali.“

Vzal Pat za ruku. „Kdybychom neměli ještě krapet smyslu pro krásu - pak by bylo všechno ztraceno.“ Jemným pohybem své velké tlapy si položil její ruku na svou. „Stříbrná létavice nad hučící propastí - vypijete s prastarým mužem skleničku?“

Pat přikývla. „Ano,“ řekla. „Kolik chcete.“

Vešli dovnitř. Kráčejíce vedle sebe vypadali, jako by Pat byla Ferdinandovou dcerou. Štíhlá, statečná a mladá dcera unaveného obra, který tu zbyl z pravěku.

V jedenáct jsme jeli zpět. Valentin a Ferdinand si vzali taxíka, Valentin řídil. My ostatní jsme jeli v Karlovi. Noc byla teplá a Köster udělal ještě zajížděku několika vesnicemi, které ležely spící u silnice, byly slabě osvětleny a tu a tam se z nich ozvalo zaštekání. Lenz seděl vpředu vedle Otty a zpíval, Pat a já jsme byli schouleni na zadním sedadle.

Köster jel báječně. Vybíral zatáčky jako pták. Zdálo se to hračkou, tak jistě jel. Nejel tvrdě jako většina závodníků. Mohls spát, když bral zatáčky, tak měkce řídil vůz. Ani jsi nevnímal rychlost.

Podle změněného tónu kol jsme poznali, když se změnila dlažba. Na asfaltu kola fičela, na kamenné dlažbě temně duněla. Reflektory uháněly před námi jako zsinálí honící psi a rvaly ze tmy chvějící se alej bříz, řadu topolů, ubíhající telegrafní stoupy, schoulené domy a němý špalír okrajů lesa. Nad námi se obludně táhl, provázen tisíci hvězd, jasný opar Mléčné dráhy. Jeli jsme stále rychleji. Přikryl jsem Pat našimi plášti. Usmála se na mne. „Miluješ mě vlastně?“ zeptal jsem se.

Zavrtěla hlavou: „A ty?“

„Ne. To je štěstí, což?“

„Velké štěstí.“

„Pak se nám nemůže nic stát, vid’?“

„Vůbec ne —“ odvětila a vzala mě pod pláštěm za ruku. Silnice vedla obloukem dolů k železničnímu náspu. Kolejnice se leskly. V dáli před námi se kmitalo červené světlo. Karel řval a vystřelil kupředu. Byl to rychlík s lůžkovými vozy a jasně osvětleným jídelním vozem. Dohnali jsme ho a brzy jsme jeli vedle sebe. Z oken mávali lidé. Jejich mávání jsme neopětovali. Předjeli jsme vlak. Ohlédl jsem se. Lokomotiva chrlila kouř a jiskry. Uháněla černá do modré noci.

Předstihli jsme ji — ale jeli jsme do města, k taxíkům, do autoopraven a zařízených pokojů. Ona však uháněla podél lesnatých úbočí a polí a řek vstříc dobrodružství dále.

Objevily se ulice a domy. Karel se ztišil, ale i tak připomínal jeho řev divoké zvíře.

Köster zastavil nedaleko hřbitova. Nejel ani k Pat, ani ke mně, prostě zastavil někde v blízkosti, patrně si myslil, že chceme být sami. Vystoupili jsme. Köster s Lenzem ihned odsvištěli dál, aniž se ohledli. Hleděl jsem za nimi. Na okamžik to bylo podivuhodné. Odjeli, moji kamarádi odjeli, a já zůstal. Já zůstal.

Setrásl jsem to ze sebe. „Pojd’“, řekl jsem Pat, která na mne hleděla, jako by něco tušila.

„Jed’ s nimi,“ řekla.

„Ne,“ odpověděl jsem.

„Byl bys přece rád s nimi jel —“

„Ale ne —“ řekl jsem a věděl jsem, že tomu tak je. „Pojd’ —“

Kráčeli jsme podél hřbitova, trochu zmoženi větrem a jízdou.

„Robby,“ řekla Pat, „šla bych raději domů.“

„Proč?“

„Nechci, aby ses kvůli mně něčeho zříkal.“

„Co tě to napadá,“ řekl jsem. „Čeho bych se zříkal?“

„Svých kamarádů —“

„Těch se nijak nezříkám - zítra ráno se s nimi zase sejdu.“

„Však víš, co tím myslím,“ řekla. „Dřív jsi s nimi býval mnohem víc.“

„Protože jsi tu nebyla ty,“ odpověděl jsem a otevřel jsem dveře.

Zavrtěla hlavou. „To je něco docela jiného.“

„Ovšemže je to něco jiného. Díky bohu.“ Zvedl jsem ji a odnášel jsem ji chodbou do svého pokoje.

„Potřebuješ kamarády,“ řekla těsně u mé tváře.

„Tebe potřebuji taky,“ řekl jsem. „Ale ne tak nutně —“

„To ještě uvidíme —“

Strčil jsem do dveří a spustil ji na zem. Držela se mě pevně. „Já jsem velmi špatný kamarád, Robby.“

„To také doufám,“ řekl jsem. „Nechci žádnou ženu za kamaráda. Chci milenku.“

„Tou také nejsem,“ zamumlala.

„Co tedy jsi.“

„Nic polovičního a také nic celého. Fragment.“

„To je to nejlepší,“ řekl jsem. „To dráždí fantazii. Takové ženy miluje člověk věčně. Hotových žen je člověk brzy syt. Hodnotných také. Fragmentů nikdy.“

Byly čtyři hodiny rána. Odvedl jsem Pat domů a vrátil se zpět. Nebe se už trochu rozjasnilo. Vzduch voněl jitrem.

Šel jsem podél hřbitova a Café International domů. Tu se otevřely dveře jedné šoférské krčmy vedle odborářského domu a vyšla dívka. Malá čapka, obnošený červený pláštík, vysoké lakovky - už jsem ji skoro minul, když jsem ji poznal.

„Lízo –“

„Že tě taky člověk zase jednou vidí,“ řekla.

„Kde se tu bereš?“ zeptal jsem se.

Pohodila hlavou. „Čekala jsem tu. Myslela jsem, že půjdeš kolem. V tuhle dobu přicházíš domů.“

„Ano, správně –“

„Půjdeš se mnou?“ zeptala se.

Zaváhal jsem. „Nejde to –“

„Peníze nepotřebuješ?“ řekla rychle.

„Kvůli tomu ne,“ odpověděl jsem ukvapeně. „Mám peníze.“

„Ach tak –“ řekla trpce a ustoupila o krok.

Uchopil jsem ji za ruku.

„Ne, Lízo –“

Hubená a bledá stála v liduprázdné šedé ulici. Tak jsem ji potkal před lety, když jsem tu tupě a sám živořil, bez myšlenek a bez naděje. Byla zprvu nedůvěřivá jako všechna tato děvčata, ale potom, když jsme spolu několikrát promluvili, začala být přítulná a oddaná. Byl to podivný vztah - někdy jsem ji týdný neviděl, a pak se náhle někde objevila a čekala. Oba jsme v té době neměli nic a nikoho - tu znamenala ta trocha tepla a přátelství, jež jsme si mohli dát, pro oba víc, než by byla znamenala jindy. Už jsem ji dávno neviděl - od té doby, co jsem poznal Pat.

„Kdes byla tak dlouho, Lízo?“

Pokrčila rameny. „Na tom nezáleží. Chtěla jsem tě jen zase vidět. No, můžu tedy zase táhnout.“

„Jak se ti vede?“

„Nech toho –“ řekla. „Nenamáhej sc.“ Ústa se jí chvěla. Vypadala vyhladověle. „Půjdu kousek s tebou,“ řekl jsem.

Její ubohý, lhostejný obličej prostitutky ožil a zdětinštěl. Cestou jsem koupil v šoféřské krčmě, která byla po celou noc otevřená, několik maličkostí, aby měla něco k jídlu.

Zpočátku nic nechtěla; teprve když jsem řekl, že mám sám hlad, svolila. Ale dávala si pozor, abych nebyl šizen a nedostal špatná sousta. Také odmítla čtvrt kila šunky; řekla že deset deka by stačilo, dáme-li si ještě frankfurtské párky.

Ale já koupil čtvrt kila a ještě dvě konzervy párků.

Bydlila v podkrovní světnici, kterou si trochu zařídila. Na stole stála petrolejová lampa a vedle postele v hrdle láhve svíčka. Na stěnách visely obrázky, vystříhané z novin a připevněné napínáčky. Na skříni leželo několik detektivek, vedle nich balíček pornografických fotografií. Někteří návštěvníci, zvláště ženatí, toužili něco takového vidět. Líza je uklidila do zásuvky a přinesla roztrhaný, ale čistý ubrus.

Vybalil jsem věci. Líza se zatím převlékla. Nejdřív si svlékla šaty, ale věděl jsem, jak často ji bolívají nohy. Tolik se naběhala! Stála tady ve vysokých lakovkách až ke kolenům a v černém prádle.

„Co říkáš mým nohám?“ zeptala se.

„Třída, jako vždy.“

Byla spokojena a s ulehčením usedla na postel, aby si rozvázala střevíce. „Stály sto dvacet marek,“ řekla a podala mi je. „Než si je člověk vydělá, jsou zase nadranc.“

Vzala si ze skříně kimono a vybledlé brokátové lodičky z lepších časů. Přitom se téměř provinile usmála. Chtěla se líbit. Náhle mi bylo tady nahoře v té malé díře k zalknutí, jako by mi někdo zemřel.

Seděli jsme a opatrně jsem s ní rozmlouval. Přesto však postřehla, že se něco změnilo. Její oči zneklidněly. Nikdy mezi námi nebylo nic než to, co přinesla náhoda. Ale snad to zavazovalo a poutalo víc než cokoli jiného.

„Odcházíš?“ zeptala se, když jsem vstal - jako by se toho už dávno obávala.

„Mám ještě nějakou schůzku –“

Pohlédla na mne. „Tak pozdě?“

„Obchodní. Je to pro mne důležité, Lízo. Musím se pokusit ještě někoho stihnout. Sedává obvykle v tuto dobu v Astorii.“

Žádné ženy toto nechápu lépe než dívky jako Líza. Ale žádnou ženu nelze tak těžko obelhat jako je. Lízina tvář byla prázdná. „Máš nějakou jinou ženu –“

„Ale Lízo - neviděli jsme se skoro rok - přece pochopíš –“

„Ne, ne, tak to nemyslím. Máš ženu, kterou miluješ! Změnil ses. Cítím to.“

„Ach Lízo –“

>>Ale ano. Přiznej se!«

„Nevím sám. Snad —“

Chvíli stála. Pak přikývla. „Ach ano - ovšem – jsem hloupá - vždyť mezi námi také nic není –“ Přejela si přes čelo. „Nevím, jak jsem na to přišla –“ Její útlá postava stála přede mnou uboze a zlomeně. Brokátové lodičky - kimono - dlouhé a prázdné večery - vzpomínka – „Sbohem, Lízo –“

„Odcházíš - nezůstaneš ještě chvíli? Odcházíš už -?“

Věděl jsem, co tím myslí. Ale nemohl jsem jinak. Bylo to zvláštní, ale nemohl jsem, cítil jsem to velmi silně. Dříve by se to nestalo. Neměl jsem přehnané představy o věrnosti. Ale prostě to už nešlo. Náhle jsem pocítil, jak už jsem toho všeho dalek.

Stanula ve dveřích. „Odcházíš –“ Odběhla zpátky.

„Tady, já vím, že jsi pro mne položil peníze - pod noviny - nechci je -. Tady - tady, ano, jen jdi - „

„Musím, Lízo.“

„Už se nevrátíš –“

„Ale ano, Lízo –“

„Ne, ne, ty už se nevrátíš - vím to! Taky se nevracej. Jdi jen, jdi přece –“ Plakala. Sestoupil jsem po schodech a neohlédl jsem se.

..*

Chodil jsem ještě dlouho ulicemi. Byla zvláštní noc. Byl jsem svěží a nemohl jsem spát. Minul jsem **International**, pomyslel jsem na Lízu a na minulá léta, na mnoho toho, co jsem už dávno zapomněl, ale bylo to už tak dlouho pryč a zdálo se, že to ke mně už nepatří. Pak jsem se potuloval ulicemi, kde bydlela Pat. Vítr zesílil, všechna okna v jejím domě byla tmavá, šedivé ráno proklouzlo kolem dveří. Konečně jsem šel domů. Můj bože, pomyslel jsem si, zdá se mi, že jsem šťasten.

VIII

„Dámu, kterou stále **skrýváte**,“ řekla paní **Zaiewská**, „nemusíte vůbec schovávat. Může k vám docela klidně chodit otevřeně. Líbí se mi —“

„**Vzdyť** jste ji ještě neviděla,“ odpověděl jsem.

„**Jen** se uklidněte, viděla jsem ji,“ prohlásila paní **Zaiewská** s důrazem. „**Viděla** jsem ji a líbí se mi - dokonce se mi velmi líbí — ale **není** to žena pro vás!“

„Tak?“

„Ano. Však jsem se **divila**, jak jste ji vyslídil v těch vašich **špeluňkách**. **Ale** ovšem, ti největší flámové . . .“

„**Odbočujeme** od tématu,“ přerušil jsem ji.

„To,“ řekla a **podepřela** si ruce v bok, „je žena pro muže v dobrých, **zajištěných** poměrech. Prostě pro **bohatého muže**.“

Prásk ho, pomyslel jsem si, teď jsi to dostal.

„**Něco podobného** byste mohla tvrdit o každé ženě,“ řekl jsem podrážděně.

Potrásla šedivými **lokýnkami**. „**Jen počkejte**. Budoucnost mi dá za pravdu.“

„**Ach - budoucnost!**“ Hodil jsem **vztekle** manžetové knoflíky na stůl. „**Kdo dnes ještě počítá s budoucností?**“

„**Proč by si tím měl člověk lámat hlavu už teď?**“

Paní **Zaiewská** starostlivě zakývala **majestátní** hlavou.

„**Vy** jste zvláštní lidé, **vy** mladí, všichni dohromady. Minulost nenávidíte, přítomností opovrhujete a budoucnost je vám lhostejná. Jak může tohle vést k dobrým koncům?“

„**Čemu vlastně říkáte dobré konce ?**“ zeptal jsem se. „**Konec** může být dobrý jen tehdy, když **všechno předtím** bylo špatné. Takže **špatný konec** je mnohem lepší.“

„**To je jen takové vykrucování,**“ odvětila paní **Zaiewská** důstojně a odhodlaně se otočila ke dveřím. Ale když už svírala kliku, ještě jednou se jako přibitá zastavila.

„**Smokíng?**“ vydechla udiveně. „**Vy?**“

S vyvalenýma očima pohlížela na **Kösterův** oblek, který visel na skříni. Vypůjčil jsem si ho, protože jsem chtěl jít **večer** s Pat do divadla.

„**Ovšemže já!**“ řekl jsem **jedovatě**. „**Vaše kombinační schopnost** je nepřekonatelná, milostivá paní.“

Pohlédla na mne. Její tlustou tváří se přehnala bouře myšlenek. Skončila v širokém spikleneckém úsměvu. „Aha!“ řekla. A pak ještě jednou: „Aha!“ A již venku přes rameno, **požívačně** a zchytrale, zcela záříc věčnou radostí ženy při podobném odhalení: „Tak je to tedy!“

„Tak je to, ty zatracená **babice** babatá!“ **zavrčel** jsem za ní, když jsem si byl jist, že mne už neslyší. Pak jsem vztekle **hodil** na **zem** nové **lakovky** i s krabicí. Bohatého muže - jako bych to nevěděl!

Zastavil jsem. se pro Pat. Stála už v pokoji oblečena a čekala. Když jsem ji spatřil, div jsem neztratil dech. Poprvé, co jsem ji znal, měla na sobě večerní šaty.

Byly to šaty ze stříbrného brokátu, které splývaly **z** rovných ramen přiléhavě a **měkce** dolů. Zdály se **úzké**, a přitom byly dost široké, aby Pat nebránily v krásné, dlouhé **chůzi**. Vpředu byly uzavřené, ale na zádech měly hluboký výstřih. V matném, modrém soumraku vypadala Pat jako stříbrná pochodeň, náhle a překvapivě změněná, slavnostní a vejmi vzdálená. Jako stín se za ní vynořil duch paní **Zaiewské** s vysoko pozdviženým prstem.

„Ještě **dobré**, že jsem tě nepoznal v těchhle šatech,“ řekl jsem. „**Nikdy** bych se tě nebyl odvážil oslovit.“

„Tak docela tomu nevěřím, **Robby**,“ usmála se. „**Líbí se ti?**“

„Jsou přímo úžasné! Jsi v nich úplně jiná žena.“

„To přece není nic úžasného. K tomu šaty přece jsou.“

„Snad. Poněkud mě to deprimuje. Měla bys k nim mít jiného muže. Muže se spoustou peněz.“

Zasmála se: „**Muži** se spoustou peněz jsou většinou odporní, **Robby**.“

„Ale peníze ne, což?“

„Ne,“ řekla. „**Peníze** ne.“

„To jsem si myslel.“

„A ty je považuješ za odporné?“

„**Ne**,“ řekl jsem. „**Peníze** sice nedělají člověka šťastným, ale neobyčejně ho uklidňují.“

„**Dělají** člověka nezávislým. A to je, miláčku, ještě víc. Ale **chceš-li**, mohu si obléknout jiné šaty.“

„**Vyloučeno**. Jsou skvostné. Ode dneška povyšují krejčí na filozofy. Vždyť vnášejí do života krásu. To má stokrát větší cenu než propastně hluboké myšlenky! Dej si **pozor**, ještě se do tebe zamiluji!“

Zasmála se. **Pozorně** jsem se prohlédl od hlavy k patě. Köster byl o trochu větší než já, takže jsem **musil** kalhoty nahoře **sešpendlit**, aby mi aspoň trochu padly. Díky bohu, padly mi.

Jeli jsme do divadla taxíkem. Cestou jsem mlčel, aniž jsem věděl proč. Když jsme vystoupili a já zaplatil, pohlédl jsem jakoby **z** přinucení na řidiče. Měl nevyspalé, **zarudlé** oči, byl neoholený a vypadal velmi unaveně. Lhostejně přijal peníze.

„Měl jste dnes dobrou tržbu ?“ zeptal jsem se ho tiše.

Vzhlédl. „Ujde to –“ řekl odmítavě. Považoval mne **za** zvědavce.

Na okamžik jsem měl pocit, že bych si měl přisednout dopředu k němu a odjet - pak jsem se otočil. Stála tu Pat, štíhlá a pružná, přes stříbrné šaty krátký stříbrný kabátek se širokými rukávy, krásná a plná očekávání. „Pospěš si, **Robby**, za chvíli je začátek.“

Před vchodem se tísnili lidé. Byla to gala premiéra, divadlo bylo osvětleno reflektory, neustále přijížděla auta, ženy ve večerních šatech vystupovaly zářice skvosty, muži ve fracích, s

růžově **vypolštářovanými** tvářemi, usmívající se, veselí, bezstarostní a mezi tím hřmotily rachotící a sténající drožky s unavenými řidiči.

„Tak už pojd', Robby!“ zvolala Pat a pohlédla na mne okouzlená a vzrušená. „Zapomněl jsi něco?“

Vrhl jsem nevraživý pohled na lidi kolem. „Ne –“ řekl jsem, „nic jsem nezapomněl.“

Pak jsem šel k pokladně a vyměnil lístky. Koupil jsem dvě lůžková sedadla, třebaže stála celé jmění. Nechtěl jsem, aby Pat seděla mezi těmito sebejistými lidmi, kterým bylo všechno samozřejmé. Nechtěl jsem, aby k nim patřila. Chtěl jsem s ní být sám.

..*

Už dávno jsem nebyl v divadle. Nebyl bych tam také šel, kdyby nechtěla Pat. Divadla, koncerty, knihy – všechny tyto **měšťácké** zvyklosti - jsem skoro ztratil. Nebyla na ně doba. Politika se postarala dostatečně o divadlo - **přestřelky** každého večera poskytovaly jiný koncert - a obrovská kniha bídy byla **suggestivnější** než všechny knihovny.

Balkóny a přízemí byly plně obsazeny. Sotva jsme usedli, hned se setmělo. Jen odraz světél rampy pronikal hledištěm. Hudba **zazněla** naplno a všechno odpoutala, že se to vznášelo.

Odsunul jsem si židli do kouta lóže. Tak jsem **nemusil** hledět ani na scénu, ani na bledé hlavy návštěvníků. Slyšel jsem jen hudbu a viděl tvář Pat.

Hudba očarovala prostor. Tato **hudba** k **Hoffmannovým** povídkám byla jako jižní vítr, jako teplá noc, jako **vzdouvající** se plachta pod hvězdami, byla docela neskutečná.

Činila všechno daleké a barevné, jako by v ní šuměl temný proud života, nebylo v ní tíhy, žádných hranic, byl jen lesk a melodie a láska, a člověk nemohl pochopit, že v téže době, kdy **zní** tato hudba, panuje venku bída a utrpení a **zoufalství**.

Tvář Pat byla tajuplně ozářena světlem jeviště. Byla plně **zaujata** a já ji miloval, protože se o mne **neopírala** a netápala po **mé** ruce, protože na mne vůbec nemyslela a docela na mne **zapomněla**. Nenáviděl jsem, když se věci směšovaly, nenáviděl jsem tu dobytčí **stádnost**, když krása a síla **velkého** díla uchvacuje člověka, nenáviděl jsem **zamžené** pohledy mileneckých dvojic, to tupé tulení k sobě, to **nevkusné** ovčí štěstí, které se nedovede povznést samo nad **sebe**, nenáviděl jsem **žvanění** o splnutí v lásce, neboť jsem poznal, že člověk nemůže být dosti ani **ve** dvou a že se **nemůže** dost často odloučit, aby se zase setkal. Jen ten, kdo se vždycky vrací ke **své** samotě, zná štěstí pospolitosti. Všechno ostatní ničí tajemství napětí. A co silněji **vtrhává** do magických oblastí osamělosti než vzpoura citu, **odevzdání** se otřesu, síla žívlů, bouře, noc, hudba a láska -

Světlo vzplálo. Na okamžik jsem zavřel oči. Na co všechno jsem tu nemyslel? Pat se otočila. Viděl jsem, jak se lidé tlačí ke dveřím. Byla velká přestávka.

„Nechceš se projít?“ zeptal jsem se.

Pat zavrtěla hlavou.

„**Chraň** bůh! Nenávidím, když se lidé venku **navzájem** okukují.“

Zvedl jsem se, abych jí došel pro sklenici pomerančové šťávy. Bufet byl obležen. Hudba spoustu lidí obdivuhodně vyhladověla. Teplé párky mizely, jako by vypukla epidemie hladu.

Když jsem se vrátil se sklenicí do lóže, stál někdo za židlí Pat. Pat k němu měla obrácenou hlavu a živě s ním hovořila.

„To je pan Breuer, Roberte,“ řekla. Pan Vůl, pomyslel jsem si a pohlédl jsem na něho s nelibostí. Roberte, řekla, ne Robby. Postavil jsem sklenici na pažení a čekal jsem, až muž odejde. Měl na sobě smokink, který mu báječně padl. Žvanil však o režii a obsazení a nehýbal se. Pat se ke mně obrátila.

„Pan Breuer se ptá, jestli bychom nešli po představení do Kaskády.“

„Když budeš chtít,“ řekl jsem.

Pan Breuer prohlásil, že bychom si mohli trochu zatančit. Byl velmi zdvořilý a vlastně se mi docela líbil. Měl jen v sobě onu nepříjemnou eleganci a lehkost, o níž jsem se domníval, že jistě působí na Pat, a kterou jsem já sám postrádal. Náhle - nevěřil jsem svým uším - jsem slyšel, že mu Pat tyká. Ač to mohlo mít spoustu bezvýznamných důvodů, byl bych toho chlapa nejraději hodil dolů do orchestru.

Zvonilo. Hudebníci ladili nástroje. Housle se ozývaly flažoletovými tóny.

„Tak tedy ujednáno, sejdem se u východu,“ řekl Breuer a konečně odešel.

„Co je to za darebáka?“ zeptal jsem se.

„To není žádný darebák, je to slušný člověk. Starý známý.“

„Staré známe nemám rád,“ řekl jsem.

„Miláčku,“ odpověděla Pat, „raději poslouchej.“

„Kaskáda,“ pomyslel jsem si a spočítal jsem si peníze, „zatracený podnik zbohatlíků.“

Šel jsem s nimi se zachmuřenou zvědavostí. Tenhle Breuer mi ještě chyběl k sýčkování paní Zaiewské. Čekal už na nás u vchodu.

Zavolal jsem taxi. „Počkejte,“ řekl Breuer, „v mém voze je místa dost.“

„Dobrá,“ řekl jsem. Bylo směšné učinit něco jiného.

Ale přesto mne to zlobilo.

Pat znala Breuerův vůz. Byl to velký packard. Stál naproti na parkovišti. Šla přímo k němu.

„Je jinak nastříkána“ řekla a zastavila se před ním.

„Ano, na šedo,“ odvětil Breuer. „Líbí se ti tak líp?“

„Mnohem líp.“

Breuer se obrátil ke mně. „A vám? Máte rád takovou barvu?“

„Nevím, jaký byl dřív,“ řekl jsem.

„Černý.“

„Cerná vypadá velmi pěkně.“

„Jistě. Ale změna musí také být! Nu, na podzim dostane novou.“

Jeli jsme do Kaskády. Byl to velmi elegantní taneční podnik s výtečnou hudbou, „Zdá se, že je všechno obsazeno“ řekl jsem potěšeně, když jsme zastavili před vchodem.

„Škoda,“ řekla Pat.

„Ach, to se už zařídí,“ řekl Breuer a vyjednával s vedoucím. Zdálo se, že je tu dobře znám, neboť jsme skutečně dostali stůl, několik židlí k němu, a za několik minut potom jsme už seděli na nejlepším místě, odkud bylo možno přehlédnout taneční plochu. Hudba hrála tango. Pat se opřela o pažení.

„Už dávno jsem netančila.“ Breuer vstal. „Půjdeme?“

Zářic pohlédla na mne. „Zatím něco objednáám“ řekl jsem.

„Dobrá.“

Tango trvalo dlouho. Pat občas vzhlédla a usmála se na mne. Opětoval jsem její úsměv pokývnutím, ale přesto mi nebylo nejlíp. Vypadala kouzelně a tančila báječně. Bohužel Breuer tančil právě tak dobře a oba dohromady vypadali skvěle. Tančili, jako by byli spolu už **tančivali**. Objednal jsem si velký rum. Oba se vrátili. Breuer se zdravil s několika lidmi a já na okamžik osaměl s Pat.

„Jak dlouho už **znáš** toho mládence?“ zeptal jsem se. „**Už** dlouho. Proč?“

„Jen tak. Bývala jsi tady často?“

Pohlédla na mne. „Už nevím, **Robby**.“

„To člověk přece ví,“ řekl jsem tvrdošíjně, třebaže jsem věděl, co tím myslí.

Zavrtěla hlavou a usmála se. V tomto okamžiku jsem ji hluboce miloval. Chtěla mi ukázat, že už je zapomenuto vše, co bylo. Ale ve mně hlodalo cosi, co jsem sám považoval za směšné, ale čeho jsem se přesto nedovedl zbavit. Postavil jsem sklenici na stůl.

„Můžeš to klidně říct. Vždyť na tom nic není.“

Opět na mne pohlédla. „Myslíš, že bychom tu jinak byli?“ zeptala se.

„Ne,“ řekl jsem **zahanbeně**.

Hudba začala opět hrát. **Breuer** přišel. „Blues,“ řekl mi. „Báječné. Nechcete si ho **jít** zatančit?“

„Ne,“ odpověděl jsem.

„Škoda!“

„Měl bys to jednou zkusit, Robby,“ řekla Pat.

„Raději ne.“

„Ale pročpak ne?“ zeptal se Breuer.

„Nestojím o to,“ odvětil jsem nepřátelsky. „Nikdy jsem se tomu neučil. Neměl jsem kdy. Ale klidně tančete, Já se-tu už nějak zabavím.“

Pat váhala.

„Ale Pat –“ řekl jsem, „**vždyť** ti to dělá takovou radost.“

„To ano - ale zabavíš se tu opravdu ?“

„A jak!“ Ukázal jsem na svou sklenku. „To je také jakýsi druh tance.“

Odešli. Kývl jsem na číšníka a vyprázdnil jsem sklenku. Pak jsem **poposedával** u stolu a počítal slané mandle. Vedle mne seděl stín paní **Zaiewské**.

..*

Breuer přivedl ke stolu několik lidí. Dvě hezké **zeny** a mladšího muže, který měl úplně holou malou **lebku**. Potom přišel ještě čtvrtý. Všichni lehcí jako korek, svižní a jistí. Pat znala všechny čtyři.

Cítil jsem se těžkopádný jako pařez. Až dosud jsem byl s Pat vždycky sám. Teď jsem poprvé spatřil lidi, které znala už z dřívějšíka. Nechtěl jsem si s nimi nic začínat.

Pohybovali se lehce a nenuceně, přicházeli ze života, v němž šlo všechno hladce, v němž nebylo vidět nic, co člověk nechtěl vidět, přicházeli z jiného světa. Kdybych byl sám s Lenzem nebo Kösterem, nebyl bych se o to vůbec staral a bylo by mi to jedno. Ale byla při tom Pat. Pat je znala, a tím se všechno změnilo, ochromilo mne to a donutilo srovnávat.

Brcuer navrhl, abychom šli někam jinam. „Robby,“ řekla Pat, když jsem odcházeli, „nechceš, abychom šli raději domů?“

„Ne,“ řekl jsem. „Proč?“

„Nudíš se.“

„Ani trochu. Proč bych se nudil? Naopak! A tebe to přece baví.“

Pohlédla na mne, ale neřekla nic.

Začal jsem pít. Ne jako předtím, ale pořádně. Muž s holou hlavou zpozorněl. Zeptal se, co piji.

„Rum,“ řekl jsem.

„Grog?“ zeptal se.

„Ne, rum,“ řekl jsem. Okusil jej rovněž a zakuckal se. „Hrome,“ řekl uznale, „na to musí být člověk zvyklý.“ Také obě ženy teď zpozorněly. Pat tančila s Breuerem. Často ke mně vzhlížela. Už jsem se na ni nedíval. Věděl jsem, že to není správné, ale náhle to na mne přišlo.

Také mě zlobilo, že druzí si povšimli mého pití. Neměl jsem žádnou chuť předvádět se jim tu jako nějaký gymnazista. Vstal jsem a šel jsem k baru. Pat mi připadala úplně cizí. Čert ji vem se všemi jejími lidmi! Patřila k nim. Ne, nepatřila k nim. Ale ano!

Plešatec přišel za mnou. Pil jsem s mixerem vodku. Mixéři jsou vždycky útěchou. S nimi si člověk rozumí na celém světě, aniž musí mluvit. Taky tenhle byl dobrý. Jen plešatec byl slabý. Chtěl se vyprávět. Na srdci mu ležela nějaká Fifi. Ale to se brzy poddalo. Vyprávěl mi, že Breuer je už po léta zamilován do Pat.

„Tak?“ řekl jsem. Zachechtal se. Umlčel jsem ho jedním ďábelským koktejlem. Ale to, co řekl, mi utkvělo v hlavě. Zlobil jsem se, že jsem se do něčeho takového dostal. Zlobilo mě, že si z toho něco dělám. A zlobilo mě, že jsem tady nebouchl pěstí do stolu. Ale kdesi v sobě jsem cítil chladnou chuť k ničení, která nebyla obrácena proti ostatním. Jen proti mně.

Plešatec brzy dožvanil a zmizel. Zůstal jsem sedět. Náhle jsem ucítil na své paži tvrdá, pevná ňadra. Byla to jedna z žen, které přivedl Breuer. Usedla těsně vedle mne. Její šikmé, šedozelené oči po mně zvolna tékaly. Byl to pohled, po němž nebylo třeba už nic říkat - jen něco udělat.

„Báječné, umět takhle pít,“ řekla po chvíli. Mlčel jsem. Natáhla ruku po mé sklenici. Ruka třpytící se skvosty byla jako ještěrka, suchá a šlachovitá. Pohybovala se velmi zvolna, jako by se plazila. Věděl jsem, oč jde. S tebou bych byl brzy hotov, pomyslel jsem si. Podceňuješ mě, protože vidíš, že jsem vzteklý. Ale mylíš se. S ženami jsem už hotov jenom s láskou ještě nejsem hotov. To je to nespílitelné, a proto jsem smutný.

Žena se rozhovořila. Měla křehký, poněkud skleněný hlas. Všiml jsem si, že Pat k nám pohlédla. Nestaral jsem se o to. Ale také jsem se nestaral o ženu vedle sebe. Měl jsem pocit, že kloužu hladkou bezednou jámou. Nemělo to nic společného s Breuerem a těmi lidmi. Nemělo to ani co dělat s Pat. Bylo to nejtemnější tajemství, že skutečnost probouzí přání, ale nedovede je ukojit; že láska v člověku začíná, ale nikdy v něm nekončí; že tu může být všechno:

člověk, láska, štěstí, život — a že toho je stále strašně málo a bude stále méně, čím více se toho zdá. Pohlédl jsem pokradmu na Pat. Kráčela ve svých stříbrných šatech, mladá a krásná, jasný

plamen života, miloval jsem ji, a když jsem jí řekl: „Pojď“, tak šla, nic nestálo mezi námi, mohli jsme si být tak blízko, jak jen si lidé mohou být - a přesto bylo všechno často nevyzpytatelné, zastíněné a trýznivé, nemohl jsem ji vyprostit z kruhu věcí, vyrvat z kruhu života, který byl kolem nás a v nás a vnucoval nám své zákony, dech a pomíjivost, pochybný lesk přítomnosti, ustavičně se řítící do zkázy, třpytivou iluzi citu, který člověk ztrácí v okamžiku, kdy ho vlastní. Nikdy jej nelze zadržet, nikdy! Nikdy nelze rozvázat řinčící řetěz času, nikdy se nestane ze spěchu odpočinek, z hledání klid, z padání opora. Nikdy ji nemohu oprostít od náhody, od toho, co bylo dřív, než jsem ji poznal, od tisíce myšlenek, vzpomínek, od toho, co ji utvářelo, než jsem přišel já, nikdy ji nemohu vysvobodit od těchto lidí.

Vedle mne hovořila žena křehkým hlasem. Hledala společníka na noc, kus cizího života, aby se vybičovala, aby zapomněla na sebe a na všechnu tu bolestnou jasnost, že nikdy nic nezůstává, žádné Já a žádné Ty a nejméně pak My. Nehledala v podstatě totéž, co já? Společníka, aby zapomněla na samotou, kamaráda, aby podplatila nesmyslnost života?

„Pojďte“, řekl jsem; „vrátíme se. Je to beznadějně – to co chcete vy, i to, co chci já.“

Okamžik na mne hleděla. Pak zvrátila hlavu nazad a dala se do smíchu.

Zašli jsme ještě do několika jiných podniků. Breuer byl rozjařený, povídavý a plný nadějí. Pat byla zamlklejší. Nevyptávala se mě, nic mi nevyčítala, nesnažila se nic vysvětlovat, byla prostě zde, někdy tančila, a tu pak klouzala jako tichá, krásná, štíhlá loď rojem loutek a karikatur, a někdy se na mne usmála.

Ospalost nočního lokálu se lepila šedožlutýma rukama na stěny a obličej. Hudba jako by hrála pod skleněným katafalkem. Plešatec pil kávu. Žena s ještěřčíma rukama hleděla upřeně před sebe. Breuer koupil od unavené květinářky růže a rozdělil je mezi Pat a obě ženy. Na nerozvitých poupatech byly malé, jasné perly vody.

„Neměli bychom si spolu jednou zatančit?“ řekla mi Pat.

„Ne“, řekl jsem a pomyslel na ruce, které se jí už dnes dotýkaly, „ne“, a připadal jsem si celkem směšný a ubohý.

„Ale ano“, řekla a oči jí potemněly.

„Ne“, odpověděl jsem, „ne, Pat.“

Pak jsme konečně odešli. „Odvezu vás domů“, řekl mi Breuer.

„Dobrá.“

Měl ve voze příkrývku, kterou položil Pat přes kolena. Vypadala najednou velmi bledá a unavená. Žena z baru mi při loučení vsunula do ruky lístek. Dělal jsem, jako by se nic nestalo, a nastoupil jsem. Cestou jsem se díval z okna. Pat seděla v koutě a nehýbala se. Neslyšel jsem ji ani dýchat. Breuer jel nejdříve k ní. Věděl, kde bydlí, aniž se ptal. Vystoupila. Breuer jí políbil ruku. „Dobrou noc“, řekl jsem, aniž jsem na ni pohlédl.

„Kde vás mohu vysadit?“ zeptal se mě Breuer.

„Na nejbližším rohu“, řekl jsem.

„Rád vás odvezu domů“, odpověděl poněkud příliš spěšně a příliš zdvořile.

Chtěl zabránit, abych se vrátil. Uvažoval jsem, jestli bych mu neměl jednu vrazit. Ale byl mi příliš lhostejný.

„Dobrá. odvezte mě tedy k Freddyho baru“, řekl jsem.

„Pustí vás tam ještě v tuhle dobu?“ zeptal se.

„Je to od vás hezké, že jste tak starostlivý“, řekl jsem, „ale buďte ujištěn, že se dostanu ještě všude.“

Když jsem to řekl, bylo mi ho líto. Připadal si určitě po celý večer velkolepý a rafinovaný. Člověk nemá takovouto představu ničit.

Rozloučil jsem se s ním **přívětivěji** než s Pat.

..*

V baru bylo ještě dost plno. **Lenz** a Ferdinand **Grau** hráli **pokra** s majitelem obchodu s oděvy **Boliwiesem** a několika dalšími.

„Posad' se,“ řekl **Gottfried**, „dnes je počasí na **pokra**. Koukni se na **tohle**,“ řekl a ukázal na balík peněz.

„Bez blufování. **Fleše** lítají ve vzduchu.“

„Dobrá,“ řekl jsem. „Dej mi **taky**.“

„Vyblufoval jsem dvěma králi čtyři **filky** až na strop.“

„Hled' **me!**“ řekl jsem. „Zdá se, že je počasí i na blufování.“

„To je **vždycky**,“ odvětil Ferdinand a přistrčil mi krabičku cigaret.

Nechtěl jsem se dlouho **zdržet**. Avšak teď jsem cítil trochu půdy pod nohama. Nebylo mi zrovna nejlíp; ale tady byl ten starý, poctivý domov. „Postav mi sem půl láhve rumu,“ zvolal jsem na Freda.

„Řízni ho portským,“ řekl **Lenz**.

„Ne,“ odvětil jsem. „Nemám kdy na experiment. Chci se opít.“

„**Tak** si objednej sladký likér. Pohádali jste se?“

„**Hloupost**.“

„**Nemluv, Robby**. Svému starému tátovi **Lenzovi**, který je v propastech srdce jako doma, nic **nenakecáš**. Řekni ano a chlasej.“

„Se ženou se nemůže člověk nikdy pohádat. Může se na ni nejvýš zlobit.“

„To jsou příliš jemné rozdíly, když jsou tři hodiny v noci. Já jsem se ostatně hádal s každou.“

„Dobrá,“ řekl jsem, „kdo **dává?**“

„Ty,“ řekl Ferdinand **Grau**. „Tak si myslím, že máš **světobol**, **Robby**. Nic si z toho nedělej. Život je pestrý, ale **ne** dokonalý. Ostatně, na to, že máš **světobol**, blufuješ báječně. Dva králové, to už je docela **pěkná** drzost.“

„Viděl jsem jednu hru, kdy proti dvěma králům stálo sedm tisíc franků,“ řekl Fred od barového stolu.

„**Švýcarských** nebo **francouzských?**“ zeptal se **Lenz**.

„**Švýcarských**.«

„**Měls štěstí**,“ odvětil **Gottfried**. „S francouzskými bys nesměl hru přerušit.“

Hráli jsme ještě hodinu. Vyhrával jsem poměrně dost. **Boliwies** neustále prohrával. Pil jsem, ale rozbolela mě jen hlava. Hnědě vlající **závoje** se **nedostavovaly**. Jen bylo všechno ostřejší. **Žaludek** mě pátil.

„Tak a teď přestaň a něco sněz,“ řekl Lenz. „Frede, dej mu obložený chlebiček a pár **olcjovek**. Peníze si schovej, Robby.“

„Ještě jedno kolo.“

„Dobrá. Poslední kolo. Dvojnásobně?“

„Dvojnásobně,“ řekli ostatní.

Přikoupil jsem dost nerozvážně ke křížové desítce a králi tři karty. Byl to spodek, svršek a eso. Vyhrál jsem proti **Boliwiesovi**, který měl v ruce čtyři osmy a točil se až do nebe. S klením mi vyplatil hromadu peněz.

„Vidíš,“ řekl Lenz. „Počasí na fleše.“

Usedli jsme u baru. Boliwies se vyptával na Karla. Nemohl zapomenout, že Köster pobil jeho **sporták**. Stále ještě chtěl koupit Karla.

„Zeptej se Otty,“ řekl Lenz. „Ale myslím, že ti raději prodá **ruku**.“

„No, no,“ řekl Boliwies.

„Tomu ty nerozumíš,“ odvětil Lenz, „ty komerční dítě dvacátého století.“ Ferdinand **Grau** se dal do smíchu. Fred také. Nakonec jsme se smáli všichni. Kdo by se nesmál dvacátému století, musel by se zastřelit. Ale dlouho jsem se smát nedovedl. Bylo to spíše k pláči.

„Umíš tančit, Gottfriede?“ zeptal jsem se.

„Ovšem. Vždyť jsem byl učitelem tance. Cožpak jsi na to **zapomněl** ?“

„Zapomněl - **nech** ho, ať zapomene,“ řekl Ferdinand Grau. „Zapomínat je tajemstvím věčného mládí. Člověk stárne jen pamětí. Příliš málo se zapomíná.“

„Ne,“ řekl Lenz. „Zapomíná se pořád jen to nepravé.“

„Mohl bys mě to naučit?“ zeptal jsem se.

„Tančit? Za jeden večer, děťátko. Je to tvá jediná starost ?“

„Nemám žádné starosti,“ řekl jsem, „Jen bolení hlavy.“

„To je choroba naší doby, Robby,“ řekl Ferdinand. „Bylo by nejlíp, kdyby se člověk narodil **bez hlavy**.“

Šel jsem ještě do kavárny **International** Alois právě zavíral. „Je tu ještě někdo?“ zeptal jsem se.

„Rosa.“

„Pojď, dáme si všichni tři ještě jednu.“

„Platí.“

Rosa seděla **vedle** pultu a pletla **vlněné** punčošky pro svou dcerku. Ukázala mi **vzor**. Měla už také hotový kabátek.

„Jak jdou kšefty?“ zeptal jsem se.

„Špatně. Lidí už **nemají peníze**.“

„Chceš půjčit? Tady - podívej, vyhrál jsem v **pokru**.“

„Vyhrané **peníze** přinášejí štěstí,“ řekla Rosa, plivla na ně a schovala je.

Alois přinesl tři sklenice. A když **přišla** Fritzi, přinesl ještě jednu.

„Zavíráme,“ řekl pak, „jsem utahaný jako **kůň**.“

Zhasl světlo. Šli jsme. Rosa se u dveří rozloučila. Fritzi se zavěsila do Aloise. Šla svěže a lehce vedle něho. Belhal se po dlažbě na svých plochých nohou. Zůstal jsem stát a díval se za nimi. Viděl jsem, jak se Fritzi naklonila k špinavému, přihrblému číšníkovi a políbila ho. Lhostejně ji odbyl. A tu náhle, ani jsem nevěděl, jak to přišlo, když jsem se otočil a zahleděl se na prázdnou ulici a domy s temnými okny a na chladnou noční oblohu, projela mnou jako blesk taková šílená touha po Pat, až jsem myslel, že zavrávám. Ničemu jsem už nerozuměl - nerozuměl jsem sobě, nerozuměl jsem svému jednání a nerozuměl jsem celému večeru ničemu.

Opřel jsem se o domovní zeď a hleděl strnule před sebe. Nechápal jsem, proč jsem to vše udělal. Dostal jsem se do něčeho, co mne drásalo, co mne dělalo nerozumným a nespravedlivým, co mnou zmítalo a rozbíjelo ve mně to, co jsem v sobě tak namáhavě urovnal. Stál jsem tu takřka bezmocný a nevěděl jsem, co dělat. Domů jsem nechtěl - to by bylo docela zlé. Nakonec jsem si vzpomněl, že Alfons má určitě ještě otevřeno. Sel jsem k němu. Chtěl jsem tam zůstat až do rána.

Když jsem přišel, Alfons ani nepromluvil. Krátce na mne pohlédl a četl dál noviny. Usedl jsem ke stolu a podřimoval. Kromě nás tu jinak nikdo nebyl. Myslel jsem na Pat. Stále jen na Pat. Myslel jsem na to, jak jsem se zachoval. Náhle mě napadla každá podrobnost. Všechno se obracelo proti mně. Všim jsem byl vinen já. Pomátl jsem se. Civěl jsem na stůl. V hlavě mi hučela krev. Byl jsem zatrpklý, měl jsem na sebe zlost a byl jsem úplně bezradný. Já jsem to byl, já, který všechno zničil.

Náhle se ozval řinkot a praskot. Vší silou jsem rozbil svou sklenici. „Taky zábava,“ řekl Alfons a vstal.

Vzal mi z ruky střepy. „Je mi to líto,“ řekl jsem. „Nevěděl jsem, co dělám.“

Přinesl vatou a náplast. „Jdi do bordelu,“ řekl, „to je lepší.“

„Vždyť je dobře,“ odvětil jsem. „Už to přešlo. byl to jen záchvat zuřivosti.“

„Zuřivosti se zbavíš, když se povyrážíš, a ne když se zlobíš,“ prohlásil Alfons.

„Máš pravdu,“ řekl jsem, „ale člověk to musí taky umět.“

„Všecko je trénink. Ale vy všichni chcete prorazit hlavou zeď. Ale to se lety poddá.“

Spustil desku Miserere z Troubadoura. Rychle svítalo.

..*

Šel jsem domů. Alfons mi dal vypít ještě velkou sklenici fernct-branky. Cítil jsem, že mi za čelem buší měkké sekery. Ulice už nebyla hladká. Ramena jsem měl jako z olova. Měl jsem dost. Zvolna jsem vystoupil po schodech a hledal v kapse klíč. Tu jsem zaslechl v šeru něčí dech. Così bledého, nezřetelného se choulilo na horním stupni schodiště. Udělal jsem dva kroky.

„Pat —“ řekl jsem nechápavě. „Pat - co tu děláš?“

Pohnula se. „Myslím, že jsem trochu spala —“

„Ano, ale jak ses sem dostala?“

„Mám přece tvůj klíč od domu —“

„Tak to nemyslím. Myslím —“ Opilost ustoupila, spatřil jsem vyšlapané stupně schodiště, oprýskanou zeď a stříbrné šaty, úzké, svítící střevíce — „chtěl jsem říct, jak to, že tu vůbec jsi —“

„To se ptám sama sebe také po celou tu dobu –“

Vstala a protáhla se, jako by bylo nejsamozřejmější věcí na světě, že sedí tak pozdě v noci tady na schodech. Pak zavětrila. „Lenz by teď řekl: Koňak, rum, višňovka, absint.“

„A ještě fernet-branca,“ přiznal jsem a teprve nyní jsem všechno správně pochopil.

„Zatraceně, Pat, ty jsi prostě báječné děvče, a já ohavný idiot.“

Prudce jsem ji zvedl do výše, otevřel dveře a pronesl ji chodbou. Ležela mi na prsou, stříbrná volavka, unavený pták; odvrátil jsem hlavu stranou, aby necítila můj opilý dech, a cítil jsem, jak se chvěje, třebaže se usmívala.

Usadil jsem ji do křesla, rozsvítil a přinesl přikrývku.

„Kdybych byl jen tušil. Pat - místo abych se flákal a vysedával bůhví kde - měl jsem - ach, já pitomec jeden - volal jsem tě od Alfonse a hvízdal jsem před vaším domem a já myslel, že nechceš, protože ses neozvala –“

„Proč ses nevrátil, když jsi mě odvezl domů?“

„Ano, to bych taky rád věděl –“

„Bude lépe, dáš-li mi propříště i svůj klíč od bytu,“ řekla, „pak nebudu muset čekat venku.“

Usmála se, ale její rty se chvěly a já náhle pochopil, co to pro ni znamenalo - tento návrat, toto čekání a teď tento statečný, veselý tón.

„Pat,“ řekl jsem spěšně, úplně zmaten, „Pat, jistě ti je zima, musíš se něčeho napít, viděl jsem naproti u Orlova světlo, skočím k němu, tihle Rusové mají vždycky čaj, hned jsem zpátky –“ Cítil jsem, jak mi stoupá horko do hrdla. „Nikdy v životě ti to nezapomenu“ řekl jsem před dveřmi a rychle jsem seběhl chodbou.

Orlov byl ještě vzhůru. Seděl v rohu pokoje před obrazem Panenky Marie, před ním hořela lampa, oči měl rudé a na stole hučel samovar.

„Promiňte, prosím,“ řekl jsem, „nepředvídaná náhoda -mohl byste mi dát trochu horkého čaje?“

Rusové jsou na náhody zvyklí. Dal mi dvě sklenice, cukr a na talířek trochu pečiva. „Velmi rád vám pomohu,“ řekl, „smím vám dát také - byl jsem často v podobné situaci -několik kávových zrněk - na žvýkání.“

„Děkuji vám,“ řekl jsem, „opravdu vám děkuji. Rád si je vezmu –“

„Budete-li ještě něco potřebovatí řekl a v tomto okamžiku se choval přímo skvěle, „budu ještě chvíli vzhůru; bude mi potěšením –“

Na chodbě jsem rozdrtil v ústech kávová zrnka. Ostranila pach alkoholu. Pat seděla u lampy a pudrovala se. Na okamžik jsem se zastavil u dveří. Byl jsem hluboce dojat, jak tu seděla a pohlížela do malého zrcátka a přejížděla si labutěnkou po spáncích.

„Napij se trochu čaje,“ řekl jsem, „je pěkně horký.“

Vzala si šálek. Díval jsem se, jak pije. „Čert ví, co se to dnes večer stalo, Pat.“

„Já už to vím,“ odvětila.

„Tak? Já ne.“

„Také to není nutné, Robby. Víš toho beztak až přespříliš, abys byl šťasten.“

„Dost možná,“ řekl jsem. „Ale přece jen nejde, abych byl stále dětinštější od té doby, co tě znám.“

„Ale ano. Je to lepší, než kdybys byl pořád rozumnější.“

„Také důvod,“ řekl jsem. „Máš dobrý způsob, jak druhému pomáhat z nesnází. Ale mně bylo, jako by se tam všechno proti mně spiklo.“

Položila šálek na stůl. Opřel jsem se o postel. Měl jsem pocit, jako bych se vrátil domů z dlouhé, namáhavé cesty.

..*

Ptáci začali cvrlikat. Venku klaply dveře. Byla to pani **Benderová**, kojenecká sestra. Pohlédl jsem na hodinky. Za půl hodiny bude Frída v kuchyni, pak se nebudeme moci nepozorovaně vytratit. Pat ještě spala. Dýchala zhluboka a pravidelně. Byl to hřích ji vzbudit. Ale muselo to být.

„Pat –“

Ve spánku něco zamumlala. „Pat –“ proklínal jsem všechny podnájmy na světě — „Pat, už je čas. Musíme se obléci.“

Otevřela oči a usmála se, ještě zahřátá spánkem, jako dítě. Byl jsem vždy překvapen její veselostí při probuzení a hrozně se mi to na ní líbilo. Nikdy jsem nebyl veselý, když jsem se probudil. „Pat - pani **Zaiewská** si už čistí zuby.“

„Zůstanu dnes u tebe –“

„Tady?“

„Ano –“

Napřímil jsem se. „**Skvělá** myšlenka - ale tvoje věci – to jsou přece střevíce a šaty na večer –“

„Pak tedy zůstanu až do večera.“

„A co doma?“

„Zavoláme, že jsem zůstala někde přes noc.“

„To už zařídíme. Máš hlad?“

„Ještě ne.“

„**Rozhodně** rychle ukradnu několik čerstvých housek. Visí venku na klíce dveří na chodbě. Teď je na to ještě vhodná chvíle.“

Když jsem se vrátil, stála Pat u okna. Měla jen stříbrné střevíce. Měkké světlo **rozednívajcího** se dne jí dopadalo na ramena jako závoj. „Na to, co bylo včera, jsme zapomněli, ano, Pat?“ řekl jsem.

Přikývla, aniž se otočila.

„Nebudeme prostě už nikdy s jinými lidmi dohromady. Opravdová láska nesnáší lidi. Pak nedojde k žádnému maléru a záchvatům žárlivosti. Tenhle **Breuer** a celá ta společnost ať jde k čertu, ano?“

„Ano,“ řekla, „- a **Markowitzová** také.“

„**Markowitzová**? Kdo je to?“

„Ta, co jsi s ní seděl u baru v **Kaskádě**.“

„Aha,“ řekl jsem náhle téměř vesele, „aha, ta.“

Vyprázdnil jsem kapsy. „Podívej. K něčemu to aspoň bylo dobré. Vyhrál jsem spoustu peněz v pokru. Za ně si dnes večer ještě jednou vyrazíme ven, ano? Ale sami, bez ostatních. Na ty prostě zapomeneme, ano?“

Přikývla.

Slunce vyšlo za střechami odborářského domu. Okna sezačala lesknout. Vlasy Pat byly plné světla a její ramena byla zlatá. „Poslyš, co vlastně dělá ten Breuer? Myslím, jaké má zaměstnání?“

„Je architekt.“

„Architekt,“ řekl jsem poněkud dotčeně, neboť bych byl raději slyšel, že není ničím, „nu, architekt, to moc není, že, Pat?“

„Ne, miláčku.“

„Nic zvláštního, vid’?“

„Vůbec nic,“ řekla Pat a otočila se a smála se, „vůbec nic to není, opravdu vůbec nic. Houby je to!“

„A tenhle kvartýr - není moc ubohý, vid, Pat? Jiní lidé mají ovšem lepší –“

„Je báječný, tenhle kvartýr,“ přerušila mne Pat, „je to docela nádherný kvartýr, opravdu neznám krásnější, miláčku.“

„A já, Pat, já mám chyby a jsem jen taxikář, ale –“

„Ty jsi nejdražší miláček, kradeš housky, piješ rum a vůbec - jsi můj miláček.“

Vrhla se mi kolem krku. „Ach ty hlupáčku, jak krásné je žít.“

„Jen s tebou. Pat. Opravdu!“

Rodilo se nádherné a zářivé jitro. Nad náhrobními kameny se převalovala jemná mlha. Vrcholky stromů už byly plně ozářeny. Z komínů vířivě stoupal kouř. Kameloti vyvolávali první vydání novin. Ulehli jsme k rannímu spánku. k polo-spánku, k snovému spánku, jeden v náručí druhého, podivuhodně jsme se vznášeli, dech splýval s dechem. Pak, v devět hodin, jsem nejprve zavolal jako tajný rada Burkhardt podplukovníkovi Egbertovi von Hakemu osobně, a potom Lenzovi, aby převzal mou ranní jízdu.

Hned mě přerušil. „To víš, děťátko, však tvůj Gottfried není nadarmo znalcem proměn lidského srdce. Už jsem s tím počítal. Příjemnou zábavu, zlatíčko.“

„Drž zobák,“ řekl jsem šťastně a v kuchyni jsem prohlásil, že jsem nemocen a že zůstanu až do zítřka ležet. Třikrát jsem ještě musil odrazit starostlivý útok paní Zaiewské, která mi nabízela heřmánkový čaj, aspirin a obklady. Pak jsem mohl propašovat Pat do koupelny a měli jsme klid.

XIV

Za týden potom se na našem dvorku nenadále objevil pekař s fordkou. „Jdi se podívat ven, Robby,“ řekl Lenz a vrhl jedovatý pohled oknem, „ten buchtový Casanova chce určitě něco reklamovat.“

Pekař vypadal poněkud rozmrzele.

„Je něco s vozem?“ zeptal jsem se.

Zavrtěl hlavou. „Naopak. Běhá báječné. Je teď zas jako nový.“

„To taky jo,“ přitakal jsem a pohlédl jsem na něho s větším zájmem.

„To je –“ řekl, „tedy - jaksi - rád bych jiný vůz. Větší –“ Ohlédl se. „Neměli jste tu tenkrát takového **cadillaka**?“

Okamžitě jsem pochopil, co se stalo. Černovlasá **osůbka**, s níž žil, si ho ochočila. „Pravda, ten **cadillac**,“ řekl jsem snivě, „měl jste ho tenkrát brát všemi desíti. To byl skvost! Dali jsme ho za sedm tisíc marek. Prakticky **zadarmo**.“

„No, že by zrovna **zadarmo** –“

„Ano, **zadarmo!**“ opakoval jsem důrazně a uvažoval jsem, co by se dalo dělat. „Mohu se **pozeptat**,“ řekl jsem pak, „**možná** že ten pán, co ho tenkrát koupil, potřebuje peníze. To se dneska stává. Okamžik.“

Šel jsem do dílny a rychle jsem vyprávěl, co se stalo. **Gottfried** vyskočil. „Děti, kde jen seženeme tak rychle starý **cadillac**?“

„**Nech** to na **mně**,“ řekl jsem, „a **postarej se**, aby **pekař zatím** neodešel.“

„**Platí**.“ **Gottfried zmizel**.

Zavolal jsem **Blumenthala**. Mnoho nadějí jsem si nedělal, ale mohl jsem to zkusit. Byl v kanceláři. „**Nechtěl** byste prodat svého **cadillaka**?“

Blumenthal se **zasmál**.

„**Mám** na něj někoho,“ pokračoval jsem, „**zaplatí hotově**.“

„**Hotově** –“ odvětil **Blumenthal** po chvíli přemýšlení, „to jsou za dnešních časů slova nejčistší **poezie** –“

„**Taky si myslím**,“ řekl jsem a náhle jsem ožil. „**Tak jak tedy**, můžeme si o tom **pohovořit**?“

„**Pohovořit** si můžeme **vždycky**,“ **mínil** **Blumenthal**.

„**Dobrá**. Kdy bych vás **zastihl**?“

„**Dnes v poledne** po obědě mám čas. **Řekneme** ve dvě u mne v kanceláři.“

„**Dobrá**.“

Zavěsil jsem. „**Otto**,“ řekl jsem poněkud vzrušeně **Kösterovi**, „**nebyl** bych to očekával, ale **myslím**, že se náš **cadillac** **vrátí!**“

Köster zvedl hlavu od **lejster**. „**Skutečně?** **Prodá ho?**“

Přikývl jsem a pohlédl jsem oknem ven, kde se **Lenz** živě bavil s **pekařem**. „**Dělá** to špatně,“ řekl jsem neklidně, **moc** **mluví**. **Pekař** je hora **nedůvěry**; toho musí člověk **přemluvit** **mlčením**. **Rychle** **Gottfrieda** **vystřídám**.“

Köster se **zasmál**. „**Zlom** **vaz**, **Robby**.“

Mrkl jsem na něho a **vyšel** ven.

Ale **nevěřil** jsem svým uším - **Gottfrieda** **ani** **nenapadlo**, **aby** pěl **předčasné** **hymny** na **cadillaka** - **vysvětloval** **pekaři** **pouze** s **velkým** **zanícením**, jak **Indiáni** v **Jižní** **Americce** **pečou** **kukuřičný** **chléb**. **Vrhl** jsem na něho **uznalý** **pohled** a pak jsem se **obrátil** k **pekaři**. „**Bohužel**, **onen** **pán** **nechce** **prodat** –“

„**To** jsem si **myslel**,“ řekl rychle **Lenz**, jako bychom se byli **smluvili**.

Pokrčil jsem **rameny**. „**Škoda** - **ale** **chápu** ho –“ **Pekař** **tu** **stál** **nerozhodně**. **Pohlédl** jsem na **Lenze**.

„Nemohl bys to přece jen zkusit ještě jednou?“ zeptal se.

„Rozhodně,“ odvětil jsem. „Tak jako tak jsem aspoň **dojednal**, že se dnes v poledne sejdem. Kde bych vás potom **zastihl**?“ zeptal jsem se pekaře.

„Kolem čtvrté budu tady nablízku. Tak se u vás **ještě jednou nastavím** —“

„Dobrá - to už taky budu jistě vědět co a jak. Doufám, že to snad nakonec přece jen klapne.“

Pekař přikývl. Pak nasedl do **fordky** a odjel.

„Ty ses asi **zbláznil**,“ vybuchl Lenz, jakmile pekař zmizel za rohem. „**Nejdřív** mám toho chlapíka násilím **zadržet**, a ty ho pak pustíš k **vodě**!“

„Logika a psychologie, můj milý **Gottfriede**,“ řekl jsem a poklepal mu na rameno. „Tomu ty ještě tak moc nerozumíš —“

Setřásl mou ruku. „**Psychologie** —“ prohlásil odmítavě. „Nejlepší psychologií je **šťastná náhoda**! A ta tu byla, **ten** člověk se už nevrátí —“

„Ve čtyři hodiny je tu —“

Gottfried na mne soucitně pohlédl. „**Vsadíme se**?“ zeptal se.

„**Rád**,“ odvětil jsem, „ale ty **prohraješ**. Znáš toho **člověka** **lip** než ty! Toho je třeba sevřít do kleští **vícekrát**. **Kromě** toho mu přece nemohu prodat něco, co sami **ještě nemáme** —“

„**Ach** můj dobrý bože, jestliže jde jen o to,“ řekl **Gottfried**, potřásaje hlavou, „pak **z** tebe v životě nikdy nic nebude, **děťátko**! **Vždyť** to jsou právě ty **pravé obchody**! **Pojď**, dám ti zdarma kurs o moderním **hospodářství** —“

..*

V poledne jsem šel k **Blumenthalovi**. Cestou jsem měl pocit, že jsem **jehňátko**, které musí navštívit starého vlka. Slunce pálilo do asfaltu a při každém kroku jsem měl stále méně chuti dát se od **Blumenthala upéci** na roštu. **Nejlépe** by bylo skoncovat to co nejrychleji.

„**Pane Blumenthale**,“ řekl jsem proto hned, jak jsem vstoupil, dřív než mohl on **začít**,“ slušná nabídka mezi dveřmi! Za **cadillac** jste **zaplatil** pět tisíc pět set marek - nabízím vám šest, jestliže se ho skutečně **zbavím**. To se rozhodne dnes večer-“

Blumenthal trůnil za svým psacím stolem a pojídal jablko. Přestal jíst a na okamžik se na mne zahleděl.

„Dobrá,“ zafuněl a pak jedl dál.

Čekal jsem, až zahodil ohryzek do koše na papír.

„**Souhlasíte** tedy?“ zeptal jsem se pak.

„**Okamžik!**“ Vzal si další jablko ze zásuvky psacího stolu.

„**Chcete** také jedno?“

„**Děkuji**, nemám zrovna **chuť** —“

Chřupavě se do něho **zahryzl**. „**Jezte víc jablek**, pane **Lohkampe**! **Jablka** **prodlužují život**! Každý den **několik jablek** - a **nepotřebujete lékaře**.“

„**Ani** když si **zlomím ruku**?“

Zašklebil se, odhodil druhý ohryzek a vstal. „Ruku si prostě zlomit nesmíte!“

„To je praktické,“ řekl jsem a čekal, co teď přijde. Tento jablkový rozhovor mi připadal příliš podezřelý.

Blumenthal přinesl ze skříně krabici s doutníky a nabídl mi. Byly to corona, které už jsem znal.

„Ty také prodlužují život?“ zeptal jsem se.

„Ne, ty jej zkracují. Jablky se to pak vyrovnává.“

Vyfoukl oblak kouře a pohlédl na mne s hlavou ke straně jako zamyšlený pták zespona nahoru. Vyrovnávat, pane Lohkampe - vždycky vyrovnávat - to je celé tajemství života —“

„Když to někdo umí —“

Zamžikal. „Ano, umět, to je to tajemství. Víme příliš mnoho a umíme příliš málo. Protože toho příliš mnoho víme.“

Zasmál se. „Odpusťte - po obědě vždycky trochu filozofuji —“

„To je také nejvhodnější doba,“ řekl jsem. „Nuže s cadillakem jsme tedy také vyrovnání, vidíte?“

Zvedl ruku. „Vteřinku —“

Svěsil jsem odevzdaně hlavu. Blumenthal to viděl a zasmál se. „Ne, jak vy myslíte! Chtěl jsem vám jen složit poklonu. Výpad hned ode dveří, s otevřenými kartami! To bylo dobře vypočítáno na starého Blumenthala! Víte, co jsem očekával ?“

„Ze začnu s nabídkou čtyř tisíc pěti set —“

Přesně tak! Ale s tím byste byl nepochodil. Chcete přece prodat za sedm, není-liž pravda?“

Pokrčil jsem obezřetně rameny. „Proč právě za sedm?“

„Protože tenkrát, když jste byl u mne, to byl váš první požadavek —“

„Máte skvělou paměť,“ řekl jsem.

„Na placení. Jen na placení. Bohužel. Ale abychom to skoncovali: Můžete ho za tu cenu mít.“

Podal mi ruku a plácli jsme si. „Zaplat'pámbu,“ řekl jsem a oddechl si, „první obchod po dlouhé době. Zdá se, že nám cadillac přináší štěstí.“

„Mně také,“ řekl Blumenthal. Vydělal jsem na něm pět set marek.“

„To ano. Ale proč jste ho zase tak brzy prodal? Nelíbí se vám?“

„Obyčejná pověra,“ prohlásil Blumenthal. „Neodmítnu obchod, na kterém vydělám —“

„Báječná pověra,“ odpověděl jsem.

Pokývl lesknoucí se lebkou. „Nevěříte - ale je tomu tak. Aby mi jiné věci nedopadly špatně. Nevyužít příležitosti k obchodu, to je přímo pokoušet osud. A to si dnes nemůže nikdo dovolit.“

O půl páté odpoledne postavil přede mne Gottfried Lenz s výmluvným výrazem prázdnou láhev od džinu na stůl.

„Tu bych měl rád od tebe plnou, děťátko! Zadarmo! Vzpomínáš si na naši sázku ?“

„Vzpomínám,“ řekl jsem, „ale přicházíš příliš brzy.“

Gottfried mi podržel hodinky před nosem.

„Půl páté,“ řekl jsem, „pravděpodobně dokonce podle hvězdárenského času. Zpozdít se může každý. Mimochodem, navrhuji zdvojnásobit sázku - dvě ku jedné —“

„Platí,“ prohlásil **Gottfried** slavnostně. „Takže od tebe dostanu čtyři láhve džinu. Něčemu takovému říkám hrdinství na **ztracené vartě**. Čestné, děťátko, ale chybné.“

„Jen počkej –“

Nebyl jsem si zdaleka tak jist, jak jsem se tvářil. Naopak, už jsem považoval téměř za jisté, že pekař **nepřijde**. Měl jsem ho dopoledne přece jen **zadržet**. Byl příliš **nespolehlivý**.

Když houkala siréna nedaleké továrny na **drátěnky** **pátou**, postavil Gottfried přede mne na stůl další tři láhve od džinu. Pak se opřel o okno a díval se na mne.

„**Mám žízeň**,“ řekl po chvíli **důrazně**.

V témž okamžiku jsem zaslechl charakteristický rachot **fordky** na ulici a **vzápětí** vjel pekařův vůz do našeho dvora.

„**Když máš** tedy takovou žízeň, **drahý Gottfriede**,“ řekl jsem velmi důstojně, „skoč tedy rychle pro dvě **láhve** rumu, **které** jsem vyhrál. **Můžeš** si pak loknout zadarmo. Vidíš tam venku pekaře? Psychologie, chlapče! A teď odtud uklid' ty prázdné láhve. Později můžeš vyjet s **taxíkem**. Na **jemnější** obchody jsi ještě příliš mladý. Servus, **synu**.“

Vyšel jsem ven a vyprávěl pekaři, že **vůz** pravděpodobně bude možno koupit. Zákazník sice žádá sedm tisíc pět set marek, **ale uvidí-li** hotové peníze, **sleví** na sedm tisíc.

Pekař naslouchal tak rozržitě, že jsem až užasl. „**V šest** hodin toho muže ještě jednou **zavolám**,“ řekl jsem nakonec.

„**V šest?**“ Pekař jako by se probudil. „**V šest** musím –“

Náhle se ke mně otočil. „**Šel** byste se **mnou?**“

„**Kam?**“ zeptal jsem se udiveně.

„**K** vašemu příteli malíři. **Obraz** je **hotov**.“

„**Ach** tak, k Ferdinandu **Grauovi** –“

Přikývl. „**Pojd'te** se mnou. **Můžeme** si aspoň pohovořit o voze.“

Zdálo se, že mu **záleží** na tom, aby nešel sám. A mně **zas** právě tak **záleželo** na tom, nenechat ho samotného.

„**Dobrá**,“ řekl jsem proto, „je to dost daleko - bude nejlíp, **pojedeme-li** ihned.“

..*

Ferdinand **Grau** vypadal špatně. Jeho obličej byl šedozelený, **popelavý** a ztrápený. Přivítal nás ve dveřích ateliéru. Pekař na něho sotva pohlédl. Byl očividně nejistý a rozčilený. „**Kde** je?“ ptal se ihned.

Ferdinand **ukázal** rukou k oknu. **Obraz** byl opřen na stojanu. Pekař šel rychle k němu a zastavil se **bez** pohnutí těsně před **obrazem**. Po chvíli smekl klobouk. Měl tak naspěch, že na to předtím docela **zapomněl**.

Ferdinand a já jsme zůstali stát u dveří. „**Jak** se ti vede, **Ferdinande** ?“ zeptal jsem se.

Neurčitě mávl rukou.

„**Stalo** se něco?“

„Co by se mělo stát?“

„Vypadáš špatně – „

„Nic víc?“

„Ne,“ řekl jsem, „nic víc –“

Položil mi na rameno svou velkou ruku a usmál se s výrazem starého bernardýna.

Hodnou chvíli jsme čekali. Pak jsme šli k pekaři. Byl jsem překvapen, když jsem spatřil obraz. Portrét byl velmi dobře proveden. Podle svatební fotografie a podle druhého, velmi špatného snímku namaloval Ferdinand ještě docela mladou ženu, která hleděla před sebe vážnými, poněkud bezradnými očima.

„Ano,“ řekl pekař, aniž se otočil, „to je ona.“ Řekl to spíše pro sebe a mně se zdálo, jako by ani nevěděl, že to řekl.

„Máte dost světla?“ zeptal se Ferdinand.

Pekař neodpověděl.

Ferdinand přistoupil ke stojanu a posunul jej trochu dozadu. Pak se vrátil a pokývl mi, abych šel do malého pokojíku vedle ateliéru.

„To bych si byl nikdy nepomyslel,“ řekl udiveně, „že to toho držgrešli tak chytne. Brečí!“

„Jednou to chytne každého,“ řekl jsem. „Jenomže pro tamtoho je už přece jen příliš pozdě –“

„Příliš pozdě,“ řekl Ferdinand, „vždycky je příliš pozdě. Tak už to v životě bývá, Robby.“

Zvolna přecházel. „Ponechme ho tam klidně chvíli o samotě. Zatím si můžeme sehrát partii šachu.“

„Máš zlatou povahu,“ řekl jsem.

Zastavil se. „Jak to? Není mu to k užítku ani na škodu. Kdyby měl člověk na něco takového pořád myslet, nesměl by se už nikdo na světě smát, Robby –“

„To máš pravdu,“ řekl jsem, „zahrajeme si tedy jednu partii.“

Rozestavili jsme figurky a začali jsme. Ferdinand vyhrál skoro bez námahy. Dal mi mat věží a běžcem, aniž použil dámy. „Safra,“ řekl jsem, „vypadáš, jako bys nespal tři dny, ale přitom hraješ jako pirát.“

„Hraju vždycky dobře, když jsem melancholický,“ odpověděl Ferdinand.

„Proč jsi melancholický?“

„Ach - jen tak. Protože je tma. Každý pořádný člověk je večer vždycky melancholický. Z bůhvíjakého důvodu. Prostě tak.“

„Ale jen když je sám,“ řekl jsem.

„Ovšem, hodina stínů. Hodina osamělosti. Hodina, kdy koňak chutná nejlíp.“

Přinesl láhev a dvě sklenky. „Neměli bychom se podívat za pekařem?“ zeptal jsem se.

„Hned.“ Nalil. „Na zdraví, Robby! Na to, že všichni musíme jednou natáhnout brka.“

„Na zdraví, Ferdinande! Na to, že tu prozatím jsme.“

„Nu,“ řekl, „někdy by moc nechybělo. Připijme si také na to.“

„Dobrá.“

Vrátili jsme se do ateliéru. Zešeřilo se v něm. Pekař stále ještě stál s pokleslými rameny před obrazem. Ve velké studené místnosti vypadal žalostně ztracen, jako by se byl zmenšil.

„Mám vám obraz zabalit?“ zeptal se Ferdinand.

Vylekal se. „Ne –“

„Pak vám ho zítra pošlu.“

„Nemůže zůstat ještě tady?“ zeptal se pekař váhavě.

„Pročpak?“ řekl Ferdinand udiveně a přistoupil blíž. „Nelíbí se vám?“

„Ale ano - ale rád bych ho ještě nechal tady –“

„Nechápu –“

Pekař na mne pohlédl, hledaje pomoc. Pochopil jsem - měl strach pověsit obraz doma před tou černovlasou bestií. Snad to byl i ostych před mrtvou, přinést ji tam.

„Ale Ferdinandě“ řekl jsem, „obraz může docela klidně ještě zůstat tady, když bude zaplacen –“

„To ano –“

Pekař s úlevou vytáhl z kapsy šekovou knížku. Odešli ke stolu.

„Čtyři sta marek zbytek?“ zeptal se pekař.

„Čtyři sta dvacet,“ -řekl Ferdinand, „včetně rabatu. Chcete potvrzení?“

„Ano,“ odvětil pekař, „pro pořádek.“

Oba mlčky vyhotovili šek a stvrzenku. Zůstal jsem stát u okna a rozhlížel se. V podvečerním soumraku svítily kolem na stěnách obličej nevyzvednutých a nezaplacených podobizen ve zlatých rámech. Vypadaly jako strašidelná sbírka za záhrobí a zdálo se, jako by všechny ty upřené oči směřovaly k obrazu u okna, který k nim teď měl přibýt a na němž večer ještě šířil poslední záři života. Byla to podivuhodná nálada - obě sehnuté, píšící postavy u stolu, stíny a řada mlčenlivých obrazů.

Pekař se vrátil k oknu. Jeho zarudlé oči vypadaly jako skleněné kuličky, měl pootevřená ústa, spodní ret mu visel dolů a odhaloval zažloutlé zuby - bylo to směšné i smutné, jak tu tak stál. V poschodí nad ateliérem začal kdosi hrát na klavír, nějaká prstokladová cvičení, stále stejnou tónovou stupnicí. Znělo to tence a mučivě. Ferdinand Grau se zastavil u stolu. Zapálil si doutník. Světlo zápalky ozářilo jeho tvář. Zešeřelá místnost se zdála příšerně velká a v narudlém plamínku velmi modrá.

„Šlo by na obraze ještě něco změnit?“ zeptal se pekař.

„Copak?“

Ferdinand přistoupil k pekaři. Pekař ukázal na skvost. „Mohl byste tohle zase odstranit?“

Byla to velká zlatá brož, kterou tehdy, když obraz objednával, zvláště vyžadoval. „Zajisté,“ řekl Ferdinand, „dokonce ruší obličej. Obraz jen získá, když se odstraní.“

„Taky si myslím.“ Chvilí otálel. „Co to bude stát?“

Ferdinand a já jsme se na sebe podívali. „Nic,“ řekl Ferdinand blahovlnně, „naopak, vlastně byste měl ještě něco dostat zpátky. Bude toho pak na obraze méně.“

Pekař překvapeně zvedl hlavu. Okamžik se zdálo, jako by na to chtěl přistoupit. Ale pak řekl: „Ach ne, jen to nechte, musel jste to přece malovat.“

„To je taky pravda –“

Šli jsme. Na schodech, když jsem před sebou viděl pekařova sehnutá záda, mě trochu dojalo, že se v něm přece jen při tom podvodu s broží hnulo svědomí. Nijak se mi nezdálo vyjednávat s ním

v téhle náladě o **cadillaku**. Ale pak jsem si pomyslel, že je v něm jistě kus poctivého smutku nad mrtvou ženou, neboť ta černovlasá **osůbka** byla taková mrcha, a byl jsem zase ve své kůži.

„Můžeme celou věc prohovořit u mne doma,“ řekl pekař venku.

Přikývl jsem. To se mi velmi dobře hodilo. Pekař **sice** myslel, že bude mezi čtyřmi stěnami silnější - ale já počítal s podporou černo**vlásky**.

Očekávala nás už u dveří. „**Blahopřeji**,“ řekl jsem, dřív než pekař mohl otevřít ústa.

„**K čemu?**“ zeptala se rychle s čilýma očima.

„**K vašemu cadillaku** –“ řekl jsem drze.

„**Zlatíčko!**“ Skokem se vrhla pekaři kolem krku.

„Ale to přece ještě vůbec **není** –“ Snažil se jí **zbavit** a všechno jí vysvětlit. Ale držela ho pevně a točila se s ním kolem dokola, aby se nedostal ke slovu. Střídavě jsem vždy zahlédl přes jeho ramena její chytrou mžourající **larvičku** a přes její ramena jeho vyčítavou, marně protestující hlavu moučného červa.

Konečně se mu podařilo vyprostit. „Ještě nejsme tak **daleko**,“ prskal.

„Ale ano,“ řekl jsem s neobyčejnou srdečností, „už jsme tak daleko! Beru to na vlastní odpovědnost **usmlouvat** posledních pět set marek. Nezaplatíte za **cadillac** ani o **fenik** víc než sedm tisíc marek. Souhlasíte?“

„**Ovšem!**“ řekla černo**vláska** rychle. „To je přece opravdu levné, **zlatíčko** –“

„Dost!“ Pekař zvedl ruku.

„Ale co je to s tebou?“ vyjela na něho, „**nejdřív** jsi říkal, že **vůz** dostanu, a teď tu stojíš a zase nechceš!“

„**Chce**,“ prohodil jsem, „už jsme **všechno** prohovořili –“

„Nu, co - **zlatíčko** - proč potom –“ Přitiskla se těsně k němu. Opět se chtěl vyprostit, ale tiskla se mu na ruku svými plnými **ňadry**. Zatvářil se **rozzlobeně**, ale jeho odpor slábl.

„**Ford** –“ řekl.

„Bude samozřejmě vzat na protiúčet –“

„**Čtyři** tisíce marek –“

„Stál kdysi, že?“ zeptal jsem se vlídně.

„Musíte jej **vzít** na protiúčet za čtyři tisíce marek,“ prohlásil pekař rozhodně. Našel teď, když byl **předčím** přepaden, pevný bod k protiútku. A vůz je tak dobrý jako **nový** —“

„**Nový** –“ řekl jsem, „po generálce –“

„Dnes odpoledne jste sám přiznal –“

„Dnes odpoledne to bylo také něco jiného. Nový a nový je rozdíl, podle toho, zda **člověk** kupuje nebo prodává. Za čtyři tisíce marek by musel mít váš **ford** nárazníky ze zlata.“

„**Čtyři** tisíce marek, nebo **z** toho nic nebude,“ řekl pekař tvrdošijně. Teď byl zase **tím** starým pekařem a zdálo se, že mu všechna ta předcházející sentimentalita šla k duhu.

„Pak tedy sbohem!“ odvětil jsem a otočil jsem se k černo**vlásce**. „Je mi líto, milostivá - ale ztrátové obchody si nemohu dovolit. Na **cadillaku** nevydělám stejně nic — nemůžeme tedy brát ještě **za** takovou cenu na protiúčet starou **fordku**. Mějte se blaze –“

Zadržela mě. Zablýskala očima a pustila se do pekaře tak, až **mu** přecházel zrak. „Sám jsi stokrát říkal, že ta **fordka** za nic nestojí,“ zasyčela nakonec se slzami v očích.

„Dva tisíce marek,“ řekl jsem, „dva tisíce marek, i když už to je hotová sebevražda.“

Pekař mlčel.

„Tak rychle, řekni přece něco! Co tu tak stojíš a neotevřeš pusu?“ vyprskla černovláska.

„Panstvo,“ řekl jsem, „dojdu teď pro **cadillaka**. Pohovořte si zatím o celé věci sami.“

Měl jsem pocit, že nemohu udělat nic lepšího než zmizet. Černovláska už jistě povede mou věc dál.

Za hodinu jsem se vrátil s **cadillakem**. Poznal jsem **ihned** že spor byl rozhodnut nejjednodušší cestou. Pekař působil **znaveným** dojmem a na obleku měl pírkó - naproti tomu černovláska jiskřila, pohupovala řadry a nabaženě a věrolomně se usmívala. Převlékla se a měla na sobě tenké, těsně přiléhající hedvábné šaty. V nestřeženém okamžiku na mne mrkla a přikývla, že je vše v pořádku. Projeli jsme se na zkoušku. Černovláska se schoulila pohodlně na širokém **zadním** sedadle a neustále tlachala. Byl bych ji nejraději vyhodil oknem, ale ještě jsem ji potřeboval. Pekař dřepěl vedle mne poněkud melancholicky. Už napřed truchlil **pro** své peníze - a tím nejoprávdovějším smutkem, jaký existuje.

Přijeli jsme před pekařův dům a šli jsme opět do bytu. Pekař odešel z pokoje, aby přinesl peníze. Vypadal teď docela staře, všiml jsem si, že má obarvené vlasy. Černovláska si přihladila šaty.

„Pěkně jsme to udělali, že?“

„Ano,“ přisvědčil jsem s nechutí.

„Sto marek musím dostat já –“

„Ach tak –“ řekl jsem.

„**Lakomý** starý kozel,“ zašeptala důvěrně a přistoupila blíž, „má peněz jako smetí! Ale než pustí chlup! Nechce udělat **závěť**. Pak všechno spadne do klína dětem, a našinec utře hubu. Není to žádné potěšení. . .“

Přistoupila ještě blíž a vypjala řadra. „Nuže, zítra se zastavím pro těch sto marek. Kdy jste doma? Anebo byste se chtěl zastavit tady?“ zazubila se. „Zítra odpoledne jsem sama –“

„Pošlu vám je sem –“ řekl jsem.

Zubila se dál. „Přineste je přece sám. Nebo snad máte strach ?“ Asi mě považovala za ostýchavého a chtěla mi zřejmě dát sama najevo, oč jde.

„Strach ne,“ řekl jsem, „ale nemám kdy. Právě zítra musím k lékaři. Stará syfilis, víte? Něco takového člověku ztrpčuje život –“

Ustoupila o krok tak rychle, že div neupadla přes **plyšové** křeslo. V témž okamžiku se opět **vřadí** pekař. **Podezřavě** **zašilhal** na černovlásku. Pak mi vysázel na stůl **hotově** peníze. Počítal zvolna a váhavě. Jeho stín se přitom kmital na **růžové** tapetě pokoje sem a tam a počítal také. Když jsem podepisoval **stvrzenku**, napadlo mě, že se to dnes už jednou tak odehrálo - jenže místo mne to byl **Ferdinand Grau**. Třebaže na tom nic nebylo, připadalo mi to zvláštní.

Byl jsem rád, když jsem se octl venku. Vzduch byl měkký jako v létě. **Cadillac** se leskl při okraji chodníku.

„Nu, staroušku, **děkuji** ti,“ řekl jsem a poklepal jsem mu na kapotu. „**Vrať** se zase brzy k novým činům!“

Nad loukami bylo jasné a třpytivé jitro, Pat a já jsme seděli na okraji lesní mýtiny a snídali jsme. Vzal jsem si dva týdny dovolené a odjel jsem s Pat. Měli jsme namířeno k moři.

Před námi na silnici stál malý, starý citroen. Vzali jsme ho protiúctem za pekařova forda a Köster mi ho dal na dobu mé dovolené. Vypadal jako trpělivý soumar, tak byl naložen zavazadly.

„Doufejme, že se cestou nerozpadne,“ řekl jsem.

„Nerozpadne,“ odpověděla Pat.

„jak to víš?“

„To člověk ví. Protože máme dovolenou, Robby.“

„Dejme tomu,“ řekl jsem. „Ale já mimoto vím, jak vypadá jeho zadní osa. Škaredě. Zvláště při takovém nákladu.“

„Je to Karlův bratr. Vydrží.“

„Neobyčejně rachitický bratr.“

„Nerouhej se, Robby. V této chvíli to je nejkrásnější -vůz, jaký znám.“

Chvíli jsme leželi vedle sebe na louce. Vítr vál teple a měkce od lesa. Voněl pryskyřici a bylinkami.

„Poslyš, Robby,“ zeptala se Pat po chvíli, „jaké jsou to vlastně květiny tam naproti u potoka?“

„Sasanky,“ řekl jsem, aniž jsem taní pohlédl.

„Ale miláčku! To nejsou přece sasanky, sasanky jsou mnohem menší; mimoto kvetou jen na jaře.“

„Správně,“ řekl jsem. „Je to řeřicha luční.“

Zavrtěla hlavou. „Řeřichu luční znám. Ta vypadá docela jinak.“

„Tak je to bolehlav.“

„Ale Robby! Bolehlav je bílý, a ne červený,“

„Pak tedy nevím. Až dosud jsem vždycky s těmihle třemi jmény vystačil, když se mě někdo ptal. Jednomu vždycky uvěřili.“

Zasmála se. „Škoda. Kdybych to byla tušila, byla bych se spokojila už se sasankami.“

„Bolehlav,“ řekl jsem, „s bolehlavem jsem měl vždycky největší úspěchy.“

Změřila si mě. „To je zábavné! Často se tě někdo ptával?“

„Málokdy. A při zcela jiných příležitostech.“

Opřela se rukama o zem. „Vlastně je to ostuda, že člověk běhá po zemi, a přitom o ní vůbec nic neví. Ani několik jmen.“

„Netrap se tím,“ řekl jsem, „mnohem větší hanba je, že člověk vůbec neví, proč po zemi běhá. To pak na několika jménech víc nebo míň už nesejde.“

„To říkáš ty! Ale já si myslím, že to říkáš jen z lenosti.“

Otočil jsem se. „Ovšem. Ale o lenosti se dávno ještě dost nenapřemýšlelo. Lenost je počátek veškerého štěstí a konec veškeré filozofie. Pojd', lehni si zase. Člověk příliš málo leží. Věčně

postává nebo posedává. To je nezdravé pro **animální** pocit blaha. Jen když člověk leží, je plně usmířen sám se sebou.“

Jakýsi vůz **přibzučel** a přešel. „Malá **mercedeska**,“ řekl jsem, aniž jsem se zvedl.

„Čtyřválec.“

„Přijíždí ještě jeden,“ řekla Pat.

„Ano, renault. Má chladič jako prasečí rypák?“

„Ano.“

„Je to tedy renault. Ale poslouchej, teď přijíždí něco správného! Lancia! Určitě honí ty dva jako vlk **jehňata**. Poslechni si motor! Jako varhany!“

Vůz se přehnal kolem. „O tom asi víš víc než jen tři **jména**, co?“ zeptala se Pat.

„Ovšem. A dokonce **je** vím správně.“

Zasmála se. „Je to vlastně smutné, **nebo** ne?“

„Vůbec to **není** smutné. Jenom přirozené. Dobré auto **je** mi často **milejší než** dvacet luk s květinami.«

„Zatvrzele dítě **dvacátého století!** Sentimentální tedy vůbec nejsi –“

„Ale ano, však to **slyšíš**, pokud jde o **aura**.“

Pohlédla **na** mne. „Se mnou je to taky tak,“ řekla.

Z jedle se **ozvala** kukačka. Pat začala počítat. „Proč to **děláš?**“ zeptal jsem se.

„Ty **nevíš?** Kolikrát **zavolá**, **tolika let se** člověk **dožije**.“

„Ach tak, ano. Ale říká se ještě **něco jiného**. Když **kuká** kukačka, má člověk **zatřást** penězi. Pak se rozmnoží.“

Vytáhl jsem z kapsy drobné a prudce jsem jimi **zatřásl** v dlaních.

„To jsi celý ty,“ řekla Pat a **zasmála** se. „Já chci život a ty chceš peníze.“

„Abych mohl žít,“ odvětil jsem. „Pravý idealista **touží** po penězích. Peníze jsou svoboda. A svoboda **je** život.“

„Čtrnáct,“ počítala Pat. „Mluvil jsi o tom už jinak.«

„To bylo v mých temných dobách. Člověk nemá o penězích mluvit pohrdavě. Peníze **vzbuzují** u mnoha žen dokonce **lásku**. Lásku naproti tomu **vzbuzuje** u mnoha mužů **lačnost** po penězích. Peníze tudíž podporují ideály – lásku **naproti** tomu **materialismus**.“

„Máš dnes **dobrý** den,“ odvětila Pat. „Pětatřicet.“

„Muž,“ vysvětloval jsem dál, „**začne** lačnit po penězích jen kvůli ženě. Kdyby nebylo žen, nebylo by také peněz **a** muži by byli hrdinným plemenem. V **zákopech** nejsou **žádné** ženy - tam také vůbec **nezáleželo** na tom, co kdo kde **vlastnil** - tam **záleželo** jenom na tom, jak **obstát** jako - **muž**. Tím **se** ovšem nechci nijak **zastávat** zákopů — chci jen **správně** **osvětlit** lásku. Probouzí v muži špatné **insnkty** - touhu po majetku, po uplatnění, po **zásluhách**, po **klidu**. **Ne** nadarmo vidí diktátoři rádi, **jsou-li** jejich **spolupracovníci** ženatí - **jsou** pak **méně** **nebezpeční**. A ne nadarmo nemají katoličtí kněží ženy — nestali by se jinak **odvážnými** misionáři.“

„Máš dnes dokonce **báječný** den,“ řekla Pat **uznale**. „Dvaapadesát.“

Strčil jsem opět **peníze** do kapsy a **zapálil** jsem si **cigaretu**. „Nechceš už přestat s tím počítáním?“ zeptal jsem se. „Vždyť už to máš přes **sedmdesát**.“

„Sto, **Robby!** Sto je **pěkné** číslo. Tak daleko bych to **chtěla** **dotáhnout**.“

„Všechna čest, to je odvaha. Ale co by sis s nimi počala.“

Vrhla na mne spěšný pohled. „To by se uvidělo. Mám na to jiný názor.“

„Věřím. Ostatně, nejtěžších je jen těch prvních sedmdesát. Pak prý už je to jednodušší.“

„Sto!“ oznámila Pat. Vstali jsme.

Moře se před námi objevilo jako ohromná stříbrná plachta. Už dlouho předtím jsme cítili jeho sláný dech – obzor se stále vzdaloval a zjasňoval, a náhle leželo před námi, neklidné, mohutné a bez konce.

Silnice vedla obloukem až těsně k němu. Pak přišel les a za ním vesnice. Zeptali jsme se na dům, kde jsme měli bydlet. Stál kousek za vesnicí. Köster nám dal adresu. Prožil tam po válce celý rok.

Byla to malá, osamělá vilka. Předjel jsem s citroenem elegantním obloukem a zatroubil. Za oknem se objevil široký bledý obličej, okamžik poulil oči a pak zmizel.

„Doufejme, že tohle není slečna Müllerová,“ řekl jsem.

„Nezáleží přece na tom, jak vypadá,“ odvětila Pat.

Dveře se otevřely. Díky bohu, nebyla to slečna Müllerová. Byla to služebná. Slečna Müllerová, majitelka domu, se objevila o minutu později. Drobná, staropanenská dáma se šedivými vlasy. Měla na sobě černé, ke krku upjaté šaty a zlatý křížek jako brož.

„Pro jistotu si zase natáhni punčochy, Pat,“ zašeptal jsem, když jsem uviděl brož, a vystoupil jsem.

„Doufám, že nás pan Köster už ohlásil,“ řekl jsem.

„Ano, telegrafoval mi, že přijedete.“ Důkladně si mě prohlížela. „Jak se daří panu Kösterovi?“

„Ach, docela dobře - pokud to lze dnes říci.“

Přikývla a měřila si mě dál. „Znáte ho už dlouhou Zkouší mě, pomyslí jsem si a řekl jsem jí, jak dlouho už Ottu znám. Zdálo se, že je spokojena. Přišla Pat. Měla punčochy. Pohled slečny Müllerové zvládněl. Zdálo se, že Pat u ní nalézá více milosti než já.

„Máte pro nás ještě pokoj?“ zeptal jsem se.

„Telegrafoval-li pan Köster, pak je pokoj vždycky,“ prohlásila slečna Müllerová a pohlédla na mne poněkud svrchu. „Dostanete dokonce nejkrásnější, jaký mám,“ řekla k Pat.

Pat se usmála. Slečna Müllerová se také usmála. „Ukáži.vám jej,“ řekla.

Obě kráčely vedle sebe po úzké cestičce malou zahrádkou. Klusal jsem za nimi a zdálo se mi, že tu jsem skoro zbytečný, neboť slečna Müllerová se obracela jen k Pat.

Pokoj, který nám ukázala, byl v přízemí. Měl zvláštní vchod přímo ze zahrady. To se mi velmi zamlouvalo. Byl poměrně dost velký, světlý a příjemný. Na jedné straně v jakémsi výklenku stály dvě postele.

„Nu?“ zeptala se slečna Müllerová.

„Velmi krásný,“ řekla Pat. „Přímo skvostný!“ připojil jsem. abych se zalichotil.

„A kde je druhý?“

Slečna Müllerová se zvolna obrátila ke mně.

„Druhý? Jaký druhý? Chcete jiný? Tenhle se vám nclíbí?“

„Je prostě skvělý,“ odvětil jsem, „ale –“

„Ale?“ řekla slečna Müllerová poněkud ostře – „bohužel lepší, než je tento, nemám.“

Chtěl jsem jí vysvětlit, že potřebujeme dva jednotlivé pokoje, avšak vtom dodala: „Vaší paní se pokoj neobyčejně líbí.“

Vaší paní - měl jsem pocit, že jsem o krok ustoupil. Ale nepohnul jsem se z místa. Obezřele jsem pohlédl na Pat, která se opírala o okno a potlačovala smích, když mě tu tak viděla stát.

„Mé paní, ovšem –“ řekl jsem a zahleděl jsem se na zlatý kříž na krku slečny Müllerové. Nedalo se nic dělat, nesměl jsem jí nic vysvětlovat. Jistě by byla s výkřikem padla do mdlob.

„Jsmen jen zvyklí spát ve dvou pokojích,“ řekl jsem. „Totiž každý v jednom.“

Slečna Müllerová zavřela hlavou. „Dvě ložnice, je-li člověk ženat - to je nějaká nová móda –“

„Vůbec ne,“ řekl jsem dřív, než mohla pojmout nedůvěru. Moje paní má totiž velmi lehký spánek. A já bohužel příliš hlasitě chrápu.“

„Ach tak, vy chrápete?“ odvětila slečna Mullerová, jako by si to byla už dávno myslela.

Obával jsem se, že mi teď bude chtít dát pokoj nahoře v druhém poschodí, ale zdálo se, že manželství je jí svaté. Otevřela dveře vedlejšího pokoje, v němž nebylo nic než postel.

„Báječné,“ řekl jsem, „to úplně stačí. Ale nebudu nikoho rušit?“ Chtěl jsem vědět, zda tu budeme jen my sami.

„Nikoho nebudete rušit,“ prohlásila slečna Müllerová. Kromě vás tu už nikdo nebydlí. Ostatní pokoje jsou prázdné.“ Chvilí postála, pak se vzchopila, „Chcete jíst zde, anebo v jídelně?“

„Tady,“ řekl jsem. Přikývla a odešla.

„Nu, paní Lohkampová,“ řekl jsem Pat. „Tak jsme tedy v tom. Ale neodvážil jsem se protestovat, ta stará čarodějnice měla v sobě něco církevního. Zdá se, že se jí moc nezamlouvám. Komické, mám jinak u starých dam obvykle štěstí.“

„To není žádná stará dáma, Robby. To je velmi milá stará slečna.“

„Milá?“ Pokrčil jsem rameny. „Ale buď jak buď, chování má. Nikdo v dome, a takové vznešené způsoby!“

„Vznešená vůbec není –“

„Vůči tobě ne.“

Pat se zasmála. „Mně se docela líbí. Ale teď pojďme pro zavazadla a vybalme věci na koupání.“

Hodinu jsem plaval a ležel na břehu na slunci. Pat byla ještě ve vodě. Její bílá koupací čapka se občas vynořila 'ne/i modrou záplavou vln. Několik racků skřehotalo. Na obzoru plul zvolna parník s vlající stuhou kouře.

Slunce páliło. Roztavovalo každý odpor v ospalé, bezmyšlenkovité vzdání se. Zavřel jsem oči a natáhl jsem se. Horký písek šelestil. Šumění slabého příboje mi hučelo v uších. Připomínalo mi cosi, jeden den, kdy jsem také tak odpočíval -

Bylo to v létě roku 1917. Naše setnina ležela tenkrát ve Flandrech a my, Meyer, Holthoff, Breyer, Lütgens, já a ještě několik jiných jsme dostali, aniž jsme doufali, několik dní dovolené do Ostende. Většina z nás ještě nikdy nebyla u moře, a těch několik dní, tato téměř nepochopitelná přestávka mezi smrtí a smrtí, bylo mocným oddáním se slunci, písku a moři. Zůstali jsme celý den na břehu, protahovali jsme svá nahá těla na slunci - neboť být nazí a neobtěženi zbraněmi a uniformami znamenalo už tolik co mír - povykovali jsme na břehu a neustále běhali do moře, cítili jsme své údy, dech, pohyby se vši silou, kterou měly věci života v té době; v těch hodinách jsme na všechno zapoměli, a také jsme chtěli na všechno zapomenout. Ale večer, za soumraku, když slunce zapadlo a šedivé stíny od obzoru běžely k nám přes poblednuvší moře, tu se zvolna vmísil do

šumění přibojí jiný tón, mohutněl a přehlušil jej nakonec jako temná hrozba: bylo to hřmění děl z fronty. Pak jako by náhle hovor přerušilo sinalé mlčení, hlavy se naslouchající zdvihly a z veselých tváří dováděním znavených chlapců náhle opět vystoupily tvrdé obličejové vojáky, ještě na okamžik dojímavě ovanuto úžasem, zádučovostí, a bylo v nich vše, co nikdy nikdo nevyslovil: odvaha a hořkost a touha po životě, vůle k povinnosti, zoufalství, naděje a nevýslovný smutek předčasně poznamenaných. Za několik dní potom začala velká ofenzíva, už třetího července měla setnina všeho všudy dvaatřicet mužů a Meyer, Holthoff a Lütgens byli mrtví.

„Robby,“ zvolala Pat.

Otevřel jsem oči. Chvilí trvalo, než jsem si uvědomil, kde jsem. Vždycky, kdykoli se objevily vzpomínky z války, byl člověk hned daleko. Při jiných ne.

Napřímil jsem se. Pat vycházela z vody. Šla přímo v záři slunce, dopadajícího na moře, široká záře jí oblévala ramena; byla tak zaplavena světlem, že v něm sama vypadala téměř temně. Každým krokem, kterým se blížila ke břehu, byla stále vyšší a vyšší v této pronikavé záři, až slunce pozdního odpoledne stálo za její hlavou jako svatozář.

Vyskočil jsem; tak neskutečný, jakoby z jiného světa se zjeví mi právě teď připadal tento obraz - daleké, modré nebe, bílé zpěněné vlny moře a krásná, štíhlá postava před ním - jako bych byl sám na světě a z vody vystupovala první žena. Na okamžik jsem vnímal nesmírnou, tichou sílu krásy a cítil, že je silnější než všechna krvavá minulost, že musí být silnější, že by se jinak svět zhroutil, že by se jinak utopil v strašlivém zmatku. A víc než to jsem ještě cítil, že tu jsem, prostě že jsem tu a že tu je Pat, že žiji, že jsem vyvázl z hrůz, že mám oči. a ruce a myšlenky a horce pulsující krev a že to všechno je nepochopitelný zázrak.

„Robby!“ zvolala Pat znovu a kývla na mne.

Zvedl jsem ze země její koupací plášť a šel jsem jí rychle vstříc. „Byla jsi. příliš dlouho ve vodě“ řekl jsem.

„Je mi docela teplo,“ odvětila udýchaně.

Políbil jsem ji na vlhká ramena. „Zpočátku musíš být poněkud rozumnější.*“

Zavrtěla hlavou a rozzářeně na mne pohlédla „Byla jsem dost dlouho rozumná.“

„Tak?“

„Ovšem. Příliš dlouho. Chci být konečně jednou nerozumná!“ Zasmála se a přitiskla mi tvář na obličej. „Bud' me nerozumí, Robby! Na nic nemyslet, vůbec na nic nemyslet, jen sami na sebe a na slunce a na dovolenou a na moře!“

„Dobrá,“ řekl jsem a vzal jsem osušku. „Nejdřív tě ale osuším. Jak to, že ty jsi tak snědá?“

Oblékla si koupací plášť. „To je ještě z doby, kdy jsem byla rozumná. Tehdy jsem musela každý den ležet na balkóně hodinu na slunci. A večer jít v osm spát. Dnes večer se půjdu v osm ještě jednou vykoupat.“

„To ještě uvidíme,“ řekl jsem. „Pokud jde o úmysl, je člověk vždycky velkorysý. Ale má-li jej uskutečnit, je to jiné. V tom tkví jeho kouzlo.“

..*

Z večerního koupání nebylo nic. Prošli jsme se ještě k vesnici a pak jsme se za soumraku projeli citronem, potom byla Pat náhle velmi unavena a chtěla domů. Už často jsem si toho u ní

povšiml — toho rychlého ubýván; zářivé svěžesti, proměňující se v náhlou únavu. Neměla mnoho sil a vůbec žádné rezervy - a přitom na to vůbec nevypadala. Spotřebovala vždycky veškerou svou životni sílu, takže se zdála být nevyčerpatelná ve svém svižném mládí - ale tu vždy najednou přišel okamžik, kdy jí obličej zbledl a oči se propadly - a pak byl konec. Nepodléhala únavě pozvolna, ale rázem.

„Pojed'me domů, Robby“ řekla a její temný hlíás byl ještě hlubší než jindy.

„Domů? K slečně Müllerové se zlatým křížkem na prsou? Kdo ví, co si ta čarodějnice zase vymyslela?“

„Domů, Robby,“ řekla Pat a opřela se unaveně o mé rameno. „Je to náš domov.“

Jednu ruku jsem sňal z volantu a objal Pat kolem ramenou. Tak jsme pomalu jeli namodralým mlžným soumrakem, a když jsme konečně spatřili osvětlená okna malého domku, který se choulil v mělkém údolíčku jako temné zvíře, bylo v tom skutečně cosi jako návrat domů.

Slečna Müllerová nás už očekávala. Převlékla se a místo černých vlněných šatů měla teď na sobě černé hedvábné šaty stejného puritánského střihu. K tomu místo křížku emblém se -srdcem, kotvou a křížem dohromady, který byl církevním symbolem víry, naděje a lásky.

Byla očividně vlídnější než odpoledne a zeptala se, zda udělala správně, když k večeři připravila vejce, studené maso a uzenou rybu.

„Nu což,“ řekl jsem.

„Není vám to vhod? Jsou to zcela čerstvě uzení platejsi.“ Pohlédla na mne poněkud úzkostlivě.

„Ale ovšem,“ řekl jsem chladně,

„Čerstvě vyuzení platejsi jistě chutnají báječně,“ prohlásila Pat a vyčítavě na mne pohlédla. „Večeře, jakou si jen člověk první den u moře může přát, slečno Müllerová. Kdyby tak k tomu byl ještě pořádně horký čaj —“

„Ale ovšem, samozřejmě! Horký čaj! Ráda! Hned dám všechno přinést.“

Slečna Müllerová ulehčeně odšustila ve svých hedvábných šatech.

„Opravdu nemáš rád ryby?“ zeptala se Pat.

„A jak! Platejse! Sním o nich už celé dny!“

„A proč se tedy tváříš tak povýšeně? Ty jsi ale . . .“

„Musím jí ještě oplatit to dnešní odpolední přivítání.“

„Ach ty můj dobrý bože!“ Pat se zasmála. „Ty taky nic nezapomeneš. Já jsem to už dávno pustila z hlavy.“

„Já ne,“ řekl jsem. „já tak lehko nezapomínám.“

„Ale to bys měl.“

Přišla služebná a přinesla podnos. Platejsi měli kůži jako zlatý topas a nádherně voněli mořem a kouřem. Kromě nich byli na podnose i čerství garnáti.

„Začínám už zapomínat“ řekl jsem nadšeně. „Mimoto zjišť'uji, že mám hlad jako vlk.“

„Já také. Ale nejdřív mi rychle podej trochu horkého čaje. Je to divné, ale je mi zima. Přitom je venku docela teplo.“

Pohlédl jsem na ni. Byla bledá, třebaže se usmívala. „Nějaké další koupání už nepřichází v úvahu,“ řekl jsem a zeptal se služebné: „Máte trochu rumu?“

„Co?“

„Rum! Nápoj v láhvi.“

„Rum?“

„Ano.“

„Ne -“

Její tvář, připomínající měsíc v úplňku, na mne **bezvýrazně** zírala. „Ne,“ řekla znovu.

„Dobrá,“ řekl jsem. „Nevadí. Sbohem. Bůh s vámi!“

Zmizela. „Jaké štěstí. Pat, že máme prozíravé přátele,“ řekl jsem. „Lenz mi dnes ráno ještě narychlo při odjezdu nacpal do vozu značně těžký balík. Podiváme se, co je v něm.“

Přinesl jsem balík z vozu. Byla to malá bednička s dvěma lahvemi rumu, s jednou lahví koňaku a s lahví portského. Zvedl jsem ji do výše. „St. **James-Rum** dokonce! Na ty chlapce se člověk může spolehnout.“

Odzátkoval jsem láhev a nalil Pat do šálku trochu rumu. Přitom jsem viděl, že se jí ruka lehce třese. „Je ti opravdu taková zima?“ **zepal** jsem se.

„Jen okamžik. Teď už je mi líp. Ten rum je dobrý. Ale půjdu si brzy lehnout.“

„Jdi hned, Pat,“ řekl jsem, „přitáhneme si stůl a najíme se tak.“

Dala se přemluvit. Přinesl jsem jí ještě příkrývku ze své postele a přisunul jsem stůl k jejímu lůžku. „Nechceš opravdový grog, Pat? Ten je ještě lepší. Mohu ti ho rychle **udělat**.“

Zavrtěla hlavou. „Už je mi zase líp.“

Pohlédl jsem na ni. Vypadala skutečně líp. Oči se jí opět leskly, ústa jí zčervenala a pleť se matně třpytila. „Báječné, jak to rychle účinkuje,“ řekl jsem. „To určitě **ten rum**.“

Usmála se. „Také postel, **Robby**. Nejlíp se zotavím v **posteli**. To je moje útočiště.“

„Podivuhodné. Zbláznil bych se, kdybych musel tak časně do postele. Sám, ovšem.“

Zasmála se. „Pro ženu je to něco **jiného**.“

„Neříkej pro ženu. Ty nejsi žádná žena.“

„A co jsem?“

„Nevím, **Ale** žena nejsi. Kdybys byla pravá, **normální** žena, nemohl bych tě **milovat**.“

Pohlédla na mne. „Dovedeš ty vůbec **milovat**?“

„Ale,“ řekl jsem, „něco takového u večere! Máš ještě **více** podobných otázek?“

„Snad. Ale odpověz mi na tu poslední.“

Nalil jsem si sklenku rumu. „Na zdraví. Pat. Dost možná, že máš pravdu. Snad už to nedovede nikdo z nás. Tak jako dřív, myslím totiž. Ale proto není horší. Je jiný. Člověk to tak nevidí.“

Ozvalo se zaklepání. Vešla slečna **Müllerová**. Nesla maličký skleněný džbáněk, v němž se houpalo trochu tekutiny. „Tady vám nesu **rum**.“

„Děkuji,“ řekl jsem a dojatě jsem hleděl na skleněný náprstek.

„Je to od vás velmi milé, ale my jsme si už pomohli.“

„O bože!“ Ohromeně pohlédla na čtyři láhve na stole. „Pijete tolik?“

„Jen jako **medicínu**,“ odvětil jsem jemně a vyhnul jsem se přitom pohledu na Pat. „**Lékař** mi to předepsal. Mám totiž příliš suchá játra, slečno **Müllerová**. **Ale** bylo by nám ctí, kdybyste si s námi připila.“

Otevřel jsem láhev portského. „Na vaše zdraví! Aby byl dům brzy plný hostů!“

„Mnohokrát vám děkuji!“ Vzdychna, lehce se uklonila - usrkla jako pták. „Na hezkou dovolenou!“ Pak se na mne vychytrale usmála. „Je ale silný! A dobrý.“

Úžasem nad touto proměnou mi sklenička div nevypadla z ruky. Sledně Müllerové zrudly tváře a oči se zaleskly a rozhovořila se o nejrozmanitějších věcech, které nás nezajímaly. Pat s ní měla andělskou trpělivost. Nakonec se obrátila ke mně.

„Panu Kösterovi se tedy daří dobře?“

Přikývl jsem.

„Býval tenkrát tak tichý,“ řekla. „Často nepromluvil po celý den ani slova. Je stále takový?“

„Nu, teď už sem tam promluví.“

„Byl tu skoro rok. Stále sám –“

„Ano,“ řekl jsem. „To člověk mluví vždycky méně.“

Vážně přikývla a pohlédla na Pat. „Jste jistě unavena.“

„Trošku.“ řekla Pat.

„Velmi,“ připojil jsem.

„Pak tedy půjdu,“ odvětila ulekaně. „Tak dobrou noc. Hezky se vyspěte!“

Váhavě odešla.

„Myslím, že by tu byla nejrady ještě chvíli zůstala,“ řekl jsem.

„Komické, tak najednou, vid’?“

„Chudinka,“ vzdychna si Pat. „Jistě sedí každý večer sama ve svém pokoji a má starosti.“

„Ach tak, ovšem –“ řekl jsem. „Ale myslím si, že jsem -se k ní vcelku choval docela hezky.“

„Ano,“ pohládila mě po ruce. „Otevři trochu dveře. Robby,“

Vstal jsem a otevřel dveře. Venku bylo jasněji a pruh měsíčního světla dopadal přes cestu až do pokoje. Jako by zahrada čekala jen na okamžik, až se otevrou dveře - tak prudce se ihned nahnula dovnitř noční vůně květin. sladká vůně fial, rezedy a růží. Naplnila celý pokoj.

„Pohled,“ řekl jsem a ukázal ven. V jasnícím se světle měsíce bylo možno přehlédnout celou zahradní cestičku. Stály podél ní květiny s nachýlenými stonky, listy měly barvu zoxidovaného stříbra a květy, které ve dne pestře zářily, se nyní strašidelně a něžně třpytily v matně pastelových tónech. Měsíční svit a noc odňaly barvám jejich sílu - zato však jejich vůně byla silnější a sladší než kdykoli ve dne.

Pohlédl jsem na Pat. Něžně a útle a křehce -ležela její hlava s tmavými vlasy na bílé podušce. Neměla mnoho sil, avšak i ona měla v sobě tajemství křehkosti, tajemství květin za soumraku a v mihotavém světle měsíce.

Lehce se napřímila. „Jsem opravdu velmi unavena, Robby. „Je to zlé?“

Usedl jsem k m na postel. „Vůbec ne. Budeš dobře spát.“

„Ale ty ještě nepůjdeš spát.“

„ještě se trochu projdu po břehu.“

Přikývla a zase ulehla. Ještě chvíli jsem zůstal sedět.

„Nech přes noc otevřené dveře,“ řekla ospale, „člověk má pocit, jako by spal v zahradě –“

Začala hlouběji oddechnout a já jsem tiše vstal a vyšel do zahrady. Zastavil jsem se u dřevěného plotu a kouřil cigaretu. Viděl jsem odtud do pokoje. Koupací plášť Pat visel přes židli, její šaty s trochou prádla byly přes ni přehozeny a na zemi před židlí ležely její střevíce. Jeden byl převrácen. Měl jsem podivuhodný pocit domova, když jsem se tak díval a myslel na to, že nyní tu někdo je a bude, že stačí udělat pár kroků, abych ho spatřil a byl u něho, zítra a snad dlouhou dobu -

Snad, pomyslel jsem si, snad - stále toto slovo, bez něhož se člověk už neobejde. Právě jistota člověku chyběla, jistota chyběla všemu a všem.

Sešel jsem ke břehu, k moři a větru, k temnému šumění, hučícímu jako vzdálené hřmění děl.

XVI

Seděl jsem na břehu a díval se, jak slunce zapadá. Pat se mnou nešla. Nebylo jí během dne dobře. Když se setmělo, vstal jsem, abych se vrátil domů. Tu jsem spatřil vzadu za lesíkem služebnou. Mávala a něco volala. Nerozuměl jsem; vítr a moře byly příliš hlasité. Zamával jsem na ni, aby zůstala stát, že už jdu. Ale běžela dál a zvedla ruce k ústům. „Paní –“ rozuměl jsem – „Rychle –“

Rozběhl jsem se. „Co je?“

Lapala po vzduchu. „Rychle - paní - neštěstí –“

Běžel jsem po pískové cestě lesem k vilce. Dřevěná zahradní vrátka se zaklínila, přeskočil jsem je a vrazil jsem do pokoje. Tam na posteli ležela Pat se zakrvácenými nadry, s křečovitě zaťatýma rukama a z úst se jí řinula krev. Vedle ní stála slečna Müllerová s kapesníky a s miskou vody.

„Co se stalo?“ zvolal jsem a odstrčil jsem ji stranou. Řekla něco.

„Přineste obvazy!“ zvolal jsem. „Kde je zirněna?“

Hleděla na mne s třesoucími rty. „Není zraněna —“

Narovnal jsem se. „Má chrlení krve,“ řekla.

Bylo mi, jako by mě někdo udeřil kladivem.

„Chrlení krve?“ Vyskočil jsem a vzal jí misku s vodou z rukou. „Přineste led, rychle přineste led.“

Namočil jsem kapesník v misce a položil jej Pat na prsa. „Nemáme doma led“ řekla slečna Müllerová.

Otočil jsem se. Ustoupila. „Přineste led, proboha, pošlete do nejbližší hospody a zatelefonujte okamžitě pro lékaře!“

„Nemáme tu telefon –“

„Zatraceně! Kde je nejbližší teleřon?“

„U Massmanna.“

„Běžte k němu. Honem. Zavolejte nejbližšího lékaře. Jak se jmenuje? Kde bydlí?“

Dříve než vyslovila jméno, vystrčil jsem ji ven. „Rychle, rychle, pospěšte si. Jak daleko to je?“

„Tři minuty,“ řekla žena a odkvapila.

„Přineste led!“ zvolal jsem za ní.

Přikývla a odběhla.

Přinesl jsem vodu a znovu v ní namočil kapesník. Neodvážil jsem se Pat dotknout. Nevěděl jsem, zda leží správně, byl jsem zoufalý, neboť jsem nevěděl to jediné, co jsem potřeboval vědět: zda jí mám podložit pod hlavu polštář, anebo zda má ležet rovně.

Chroptěla, pak se vzepjala a trochu krve jí vytrysklo z úst. Dýchala ztěžka a naříkala, její oči byly nelidsky vyděšené, jak se zalykala a kašlala, a znovu jí vytryskla krev.

Držel jsem ji pevně nebo povoloval ruku pod jejími rameny cítil jsem, jak se ubohá, zmučená záda otrásají, zdálo se to být nekonečné, než se malátně zvrátila nazad

Slečna Müllerová vešla. Hleděla na mne jako strašidlo.

„Co máme dělat?“ zvolal jsem.

„Lékař přijde ihned,“ zašeptala. „Led - na prsa, a půjde-li to, i do úst –“

„Má mít hodně pod hlavou nebo málo? Tak ksakru mluvte, rychle!“

„Nechte ji tak - přijde hned –“

Položil jsem Pat kousky ledu na prsa s jistým ulehčením, že můžu něco dělat, roztloukl jsem nadrobno led na obklady a přikládal jí je a neustále jsem hleděl na ta sladká, milá, něžná ústa, na ta jediná ústa, na ta krvácející ústa -

Zadrnčelo jízdni kolo. Vyskočil jsem. Lékař. „Mohu nějak pomoci?“ zeptal jsem se. Zavrtěl hlavou a vyňal věci z tašky. Stál jsem těsně vedle něho u postele a svíral pelest. O krok jsem ustoupil a nespouštěl z něho oči. Hleděl na její žebra. Pat zasténala.

„Je to nebezpečné?“ zeptal jsem se.

„Kde se vaše žena léčila?“ zeptal se.

„Jak? Léčila?“ vykoktal jsem.

„U kterého lékaře?“ zeptal se netrpělivě.

„Nevím –“ odpověděl jsem, „ne, nevím - nemyslím –“

Pohlédl na mne. „Musíte to přece vědět –“

„Ale já to nevím. Nikdy mi o tom nic neřekla.“

Naklonil se k Pat a zeptal se ji. Chtěla odpovědět. Ale znovu se provalil rudý kašel. Lékař ji zachytil. Zalapala po vzduchu a hvízdavě dýchala. „Jaffé,“ vyrazila klokotavě.

„Felix Jaffé? Profesor Felix Jaffé?“ zeptal se lékař. Přikývla očima. Otočil se ke mně. „Můžete ho zavolat? Bude lepší zeptat se jeho.“

„Ano, ano,“ odpověděl jsem, „hned ho zavolám. A přivezu ho: Jaffé?“

„Felix Jaffé,“ řekl lékař, „vyžádejte si číslo v informacích.“

„Dostane se z toho?“ zeptal jsem se.

Popadl jsem služebnou a rozběhl se po cestě. Ukázala mi, kde mají telefon. Zazvonil jsem. U kávy a piva seděla malá společnost. Přelétl jsem je pohledem a nechápal jsem, že lidé pijí pivo, zatímco Pat krvácí. Objednal jsem si pilný hovor a čekal u telefonu. Zatímco jsem naslouchal do bzučící tmy, spatřil jsem portiérou výřez druhé místnosti, ale velmi jasně. Viděl jsem komíhat se tu a tam pleš, zrcadlící se žlutě od světla, spatřil jsem brož na černém taftu upjatých šatů a dvojitou bradu se skřipcem a nad tím se tyčící věžovitý účes - kostnatou, starou ruku s tlustými žilami,

bubnující na stůl - nechtěl, jsem to vidět, ale byl jsem proti tomu bezbranný; dralo se mi to do očí jako prudké světlo.

Konečně se ozvalo žádané číslo. Chtěl jsem k telefonu profesora.

„Lituji,“ řekla sestra, „profesor Jaffé odešel. Srdce se mi zastavilo a pak se rozbušilo jako kladivo.

„Kde je? Musím s ním ihned mluvit!“

„Nevím. Možná, že odjel ještě na kliniku.“

„Prosím vás, zavolejte na kliniku. Čekám u telefonu. Máte přece ještě druhý telefon.“

„Okamžik.“

Znovu se ozvalo bzučení, bezedná tma, nad níž se vznášelo jen tenké kovové vlákno. Trhl jsem sebou. Vedle mne začal cvrlikat v kleci kanárek. Znovu se ozval hlas sestry.

„Profesor Jaffé už z kliniky odešel.“

„Kam?“

„To vám opravdu nemohu říci, pane.“

Konec. Opřel jsem se o zed'. „Haló!“ řekla sestra, „Jste tam ještě?“

„Ano - poslyšte, sestro, nevíte, kdy se vrátí?“

„To je velmi nejisté.“

„Copak vám nehlásí, kde bude? To přece musí. Když se něco stane, musí přece být k dosažení!“

„Je lékařem na klinice.“

„Nemůžete tedy –“ ne, nemělo to smysl – „dobrá,“ řekl jsem k smrti unaven, „až se profesor Jaffé vrátí, požádejte ho, aby sem spěšně zavolal.“ Řekl jsem jí číslo. „Ale prosím vás - spěšně, sestro.“

„Spolehněte se, pane.“ Opakovala číslo a pak zavěsila. Stál jsem tu sám. Komíhající se hlavy, pleš, brož, druhá místnost - všechno bylo daleko, lesknoucí se, rozhoupaná guma. Rozhlédl jsem se. Tady jsem skončil. Bylo jen třeba říci těm lidem, aby pro mne došli, až mě budou volat. A nemohl jsem se rozhodnout opustit telefon. Bylo to, jako bych opouštěl záchranný člun. A tu mě něco napadlo. Znovu jsem sňal sluchátko a žádal Kösterovo číslo. Musel být doma. Nic jiného se prostě nedalo dělat.

A tu se ozval z bzukotu noci tichý Kösterův hlas. Okamžitě jsem se uklidnil a všechno jsem mu řekl. Cítil jsem, že okamžitě všechno pochopil.

„Dobrá,“ řekl, „okamžitě jedu a budu ho hledat. Zavolám, buď klidný. Najdu ho.“

Konec. Konec? Svět se zastavil. Strašidlo zmizelo. Běžel jsem zpátky.

„Tak co?“ zeptal se lékař, „mluvil jste s ním?“

„Ne,“ řekl jsem, „ale mluvil jsem s Kösterem.“

„Köster? Neznám! Co říkal? jak ji léčil?“

„Léčil? Neléčil ji. Köster ho hledá.“

„Koho?“

„Jafféa.“

„Ksakru, kdo je teda ten Köster?“

„Ach tak - odpusťte. Köster je můj přítel. Hledá profesora Jafféa. Nezastihl jsem ho.“

„Škoda,“ řekl lékař a otočil se opět k Pat.

„On už ho najde,“ řekl jsem. „Není-li mrtev, najde ho.“

Lékař ;ia mne pohlédl, jako bych se byl pomátl. Pak pokrčil rameny.

Světlo lampy ozařovalo pokoj. Zeptal jsem se, jestli mohu něčím pomoci. Lékař zavrtěl hlavou. Hleděl jsem z okna. Par zachroptěla. Zavřel jsem okno a stoupl si ke dveřím. Pozoroval jsem cestu.

Náhle jsem slyšel volat: „Telefon!“

Otočil jsem se. „Telefon. Mám k němu jít?“

Lékař vyskočil. „Ne, já půjdu. Mohu se ho lépe vyptat. Zůstaňte tu. Nic dál nedělejte. Hned se vrátím.“

Usedl jsem k Pat na postel, „Pat,“ řekl jsem tiše. „Všichni jsme tu. Dáváme pozor. Nic se ti nestane. Nesmí se ti nic stát. Teď už mluví profesor. Všecko nám řekne. Zítra jistě přijede sám. Pomůže ti. Budeš zase zdravá. Proč jsi mi nic neřekla o tom, že jsi ještě nemocná? Ta trocha krve není nic zlého, Pat. Znovu ti ji dáme. Köster dojel pro profesora. Teď už je všecko v pořádku, Pat.“

Lékař se vrátil. „Nebyl to profesor —“
Vstal jsem.

„Byl to váš přítel Lenz.“

„Köster ho nenašel?“

„Našel. Profesor mu dal pokyny. Váš přítel Lenz mi je telefonoval. Zcela jasně a dokonce správně. Je váš přítel Lenz lékař?“

„Ne. Chtěl jim být. A Köster?“

Lékař na mne pohlédl. „Lenz telefonoval, že Köster před několika minutami odjel. S profesorem.“

Musel jsem se opřít. „Otto,“ řekl jsem.

„Ano,“ dodal lékař, „to bylo to jediné, co řekl špatně. Domníval se, že tu budou za dvě hodiny. Ví, jak je to daleko. I když pojedou jako šílení, bude jim to trvat tři hodiny. Ale přece jen —“

„Doktore,“ řekl jsem. „Můžete se na to spolehnout. Když řekl dvě hodiny, pak tu za dvě hodiny bude.“

„To je nemožné. Cesta je samá zatáčka a je noc.“

„Uvidíte,“ řekl jsem.

„Ale ať přijede jakkoli pozdě, bude přece jen líp, když přijede.“

Nemohl jsem to vydržet. Vyšel jsem ven. Venku bylo mlhavo. V dálce hučelo moře. Ze stromů kapalo. Ohlédl jsem se. Už jsem nebyl sám. Za obzorem na jihu řval teď motor. Tam za mlhami se řítily pomoc po nekonečných silnicích, z reflektorů proudilo světlo, kola svištěla a dvě ruce železně svíraly volant, dvě oči se zavrtávaly do tmy, chladně, soustředěně: oči mého přítele -

Později jsem od Jafféa slyšel, jak to bylo.

Köster ihned po mém zavolání telefonoval Lenzovi, aby se připravil. Pak došel pro Karla a s Lenzem zajeli k Jafféovi na kliniku. Sestra, která měla službu, se domnívala, že profesor odešel na večeri. Vyjmenovala Kösterovi několik míst, kde by ho snad zastihli. Köster - vyjel. Jel bez ohledu na dopravní předpisy - nestaral se o sbíhající se policisty. Hnal vůz pouliční dopravou jako

vzpínajícího se koně. Ve čtvrtém podniku profesora našel. Jaffé si okamžitě vzpomněl. Nechal večeri stát a šel ihned s Kösterem. Zajeli do jeho bytu, aby si vzal nejnnutnější věci. To byl jediný úsek cesty, kudy Koster projel sice rychle, ale nikoli zběsile. Nechtěl lékaře předem vyděsit. Cestou se Jaffé zeptal, kde Pat leží. Köster mu jmenoval místo vzdálené čtyřicet kilometrů. Nejdřív chtěl mít profesora ve voze.

Všechno ostatní už pak šlo samo. Zatímco si Jaffé ukládal věci do tašky, dával Lenzovi pokyny, co má telefonovat. Pak přisedl ke Kösterovi.

„Je to nebezpečné?“ zeptal se Köster.

„Ano,“ řekl Jaffé.

V témž okamžiku se Karel proměnil v bílý přízrak. Skokem se vyřítit od startu a uháněl jako o závod. Prodíral se vpřed, dvěma koly jel po chodníku, uháněl v zakázaném směru jednosměrnými ulicemi, hledal nejkratší cestu z města.

„Zbláznil jste se?“ volal profesor. Köster prolétl pod vysokými nárazníky omnibusu, na okamžik ubral plyn a pak zase nechal rozeřvat motor.

„Jeďte pomaleji,“ křičel lékař, „co vám to pomůže, když se vybouráme!“

„Nevybouráme se.“

„Pojedete-li takhle dál, nabouráme se dřív, než se nadějete.“

Köster strhl vůz vlevo kolem tramvaje. „Nevybouráme se.“ Dostal se na dlouhou silnici. Pohlédl na lékaře. „Vím sám, že vás musím dovézt v pořádku. Spolehněte se na to, že podle toho taky pojedou.“

„Ale co je vám platné tohle šílenství? Získáte jen několik minut.“

„Ne,“ řekl Koster a vyhnul se nákladnímu vozu s kameny, „máme před sebou ještě dvě stě čtyřicet kilometrů.“

„Cože?“

„Ano –“ Vůz mezitím prolétl mezi poštovním autem a autobusem. „Nechtěl jsem vám to předtím říct.“

„To by bylo jedno,“ zavrčel Jaffé, „neřídím svou pomoc podle kilometrů. Jeďte k nádraží. Vlákem tam budeme rychleji.“

„Ne.“ Köster dojel na předměstí. Vítr mu rval slova od úst. „Už jsem se ptal - vlak odjíždí příliš pozdě –“ Ještě jednou pohlédl na Jafféa a lékař asi musel cosi vyčíst z jeho tváře.

„Pánubohu poručeno,“ zabručel. „Je to vaše přítelkyně?“

Köster zavrtěl hlavou. Neodpověděl. Minul zahrádkářskou kolonii a vyjel na silnici. Vůz se řítit na plné obrátky. Lékař se schoulil za úzkým předním sklem. Köster mu přistrčil svou koženou přílbu. Klakson bez ustání vřeštěl. Lesy vracely jeho křik. Köster zmírňoval rychlost ve vsích jen tehdy, když se nedalo nic jiného dělat. Za hřmící ozvěnou netlumených výbuchů se srážely řady domů jako stíny, vůz uháněl mezi nimi, strhával je do bledého jasu reflektorů a požíral je ve světelném víru v temnotě před sebou.

Kola skřípala - svištěla - ječela - pískala - motor pracoval na nejvyšší obrátky. Köster se nakláněl kupředu, jeho tělo bylo jediným obrovským uchem, filtrem, který hřmění a pískání prosíval na jednotlivé zvuky a číhal, na nejnepatrnější pazvuk, na každý podezřelý smyk a skluz, který v sobě mohl skrývat nehodu a smrt.

Silnice byla vlhká. Na jílovité cestě vůz klouzal smelkal se. Köster musel zmírnit rychlost. Zato pak vjížděl ještě ostřeji do zatáček. Nejel už mozkiem, nýbrž jen instinktem. Reflektory ozařovaly zatáčky jen z poloviny. V okamžiku, kdy vůz zatáčel, byla zatáčka černá a neprehledná.

Köster si vypomáhal hledáčkem: ale proud paprsků byl velmi úzký. Lékař mlčel. Náhle se vzduch před reflektory zatřpytil a dostal bledě stříbrnou barvu jako mračný závoj.

Byl to jediný okamžik, kdy Jaffé zaslechl Köstera zaklít. Za minutu potom byli v husté mlze.

Köster ztlumil reflektory. Pluli vatou. Prokmitávaly stíny, stromy, nejasné přízraky v mléčném moři, cesta už neexistovala, jen náhoda a štěstí, stíny, které rostly a mizely v řevu motoru.

Když po deseti minutách vyjeli z mlhy, byl Kösterův obličej přepadlý. Pohlédl na Jafféa a cosi zamručel. Pak pokračoval v jízdě na plný plyn, shrbený, chladný a sou středěný.

..*

Jako olovo se rozlévalo lepkavé teplo pokojem. „Ještě to nepřestalo?“ zeptal jsem se.

„Ne,“ řekl lékař.

Pat na mne pohlédla. Usmál jsem se na ni. Byla to grimasa. „Ještě půl hodiny,“ řekl jsem.

Lékař vzhlédl. „Ještě půl druhé hodiny, ne-li dvě. Prší.“

Kapky se snášely tiše zpívající na listy a keře v zahradě. Hleděl jsem oslněnýma očima ven. Jak dávno tomu bvlo, kdy jsme v noci vstali a sedli si mezi zimními Halami a keři letních fial a Pat pobrukovala drobné dětské písničky. Jak dávno tomu bylo, co cesta svítila v měsíčním světle a Pat jako štíhlá laň běžela mezi keři.

Vyšel jsem posté před dveře. Nemělo to smysl, věděl jsem to, ale zkracovalo to čekání. Vzduch byl sychravý. Zallel jsem: věděl jsem, co to pro Köstera znamená. Z mlžného oparu zakřičel pták. „Zavři. Zobák“ zavrčel jsem. Vzpomněl jsem si na báchorku o sýčcích. „Nesmysl,“ řekl jsem nahlas, ale přesto mě zamrazilo. Kdesi zabzučel jakýsi brouk - ale nepřibližoval se. Bzučel stejnoměrně tiše, teď ztichl - teď se znovu ozval - teď zas - náhle jsem se roztrásl - to nebyl brouk, to byl velmi vzdálený vůz který na plné obrátky vjížděl do zatáček. Stál jsem zcela nehybně, zadržoval jsem dech, abych lépe slyšel: Opět --opět to tiché, vysoké bzučení jako podrážděná vos. A teď to zesílilo, jasně jsem rozeznával zvuk kompresoru: tu se obzor až dosud napjatý k prasknutí propadl v měkkou nekonečnost, pohřbil pod sebou noc, strach, hrůzu — vrhl jsem se zpátky. přidržel se dveří a řekl jsem: „Už jedou Doktore, Pat, už jedou. Už je slyším!“

Lékař mě považoval po celý večer zřejmě za pomateného vstal a také naslouchal. „To bude jiný vůz,“ řekl.

„Ne, ne, znám ten motor.“

Podrážděně na mne pohlédl. Zřejmě se považoval za znalce aut. S Pat jednal trpělivě a rozvážné jako matka. Jakmile jsem však začal mluvit o autech, blýskl po mně skrze své brýle a věděl to líp. „Nemožné,“ řekl krátce a opět vešel dovnitř.

Zůstal jsem venku. Trásl jsem se rozčilením. „Karle; Karle!“ říkal jsem. Teď se střídaly tlumené a vyjící rány vůz byl zřejmě ve vsi, projížděl šílenou rychlostí mezi staveními. Teď vyty zesláblo, byl za lesem — a teď opět vzrostlo, prudce, jásavě, jasná čára se kmitla mlhou; reflektory, hřmění, lékař stanul nechápavě vedle mne, náhle nás oslnilo světlo blížící se nesmírnou rychlostí a se skřípajícím trhnutím zastavil vůz před zahradními vrátky. Rozběhl jsem se k nim. Profesor právě vystupoval. Nevšímal si mne, ale šel přímo k lékaři. Za ním přicházel Köster.

„Jak je jí?“ řekl.

„Ještě krvácí.“

„To se stává,“ řekl, „nemusíš mít strach.“

Mlčel jsem a hleděl na něho.

„Máš cigaretu?“ zeptal se.

Dal jsem mu ji. „Dobře, žes přijel, Otto.“

Kouřil dlouhými, hlubokými tahy. „Myslel jsem si, že to tak bude lepší.“

„Jel jsi strašně rychle.“

„Šlo to. Měl jsem jen kousek cesty mlhu.“

Seděli jsme vedle sebe na lavičce a čekali. „Myslíš, že se z toho dostane.“ zeptal jsem se.

„Ovšem. Krvácení není nebezpečné.“

„Nikdy mi o tom nic neřekla.“

Köster přikývl.

„Musí se z toho dostat, Otto,“ řekl jsem.

Nevzhlédl. „Dej mi ještě jednu cigaretu,“ řekl, „zapomněl jsem si je doma.“

„Musí žít,“ řekl jsem, „jinak nemá už nic cenu.“

Profesor vyšel z pokoje. Vstal jsem. „Ať se propadnu, jestli s vámi ještě jednou pojedu,“ řekl Kösterovi.

„Odpusťte,“ řekl Köster, „je to žena mého přítele.“

„Tak,“ řekl Jaffé a pohlédl na mne.

„Dostane se z toho?“ zeptal jsem se.

Pozorně si mě prohlížel. Pohlédl jsem stranou. „Myslíte, že bych tu tak dlouho s vámi stál, kdyby se z toho neměla dostat?“ řekl.

Zaťal jsem zuby. Zaťal jsem pěsti. Plakal jsem. „Odpusťte,“ řekl jsem, „jde to všechno trochu příliš rychle.“

„Něco takového nemůže jít ani dost rychle,“ řekl Jaffé a usmál se.

„Nezlob se na mě, Otto,“ řekl jsem, „že brečím.“ Uchopil mě za ramena, otočil mě a strčil do pokoje.

„Jdi dovnitř. Když to profesor dovoluje.“

„Už jsem zase v pořádku,“ řekl jsem, „mohu dovnitř?“

„Ano, ale nemluvit,*“ odvětil Jaffé, „a jen na okamžik. Nesmí se rozčilovat.“

Neviděl jsem nic než plující zář ve vodě. Byl jsem oslněn. Světlo kolísalo, třpytilo se. Neodvážil jsem se otřít si oči, aby si Pat nemyslela, že pláču proto, že je to s ní zlé. Pokusil jsem se v pokoji jen o úsměv. Pak jsem se opět spěšně obrátil.

„Bylo dobře, že jste přijel?“ zeptal se Köster.

„Ano,“ řekl Jaffé, „je to tak lepší.“

„Mohu vás zítra zase odvézt zpátky.“

„Raději ne,“ řekl Jaffé.

„Pojedu rozumně.“

„Zůstanu tu ještě jeden den a budu sledovat její stav. Je vaše postel volná?“ zeptal se mě.

Přikývl jsem.

„Dobrá, pak se vyspím zde. Můžete se ubytovat ve vsi?“

„Ovšem. Mám vám opatřit zubní kartáček a pyžama?“

„Není třeba. Mám všechno s sebou. Jsem vždycky na něco podobného připraven. I když ne zrovna na závody.“

„Odpusťte,“ řekl Koster, „dovedu si dobře představit, že se na mne zlobíte.“

„Ani ne,“ řekl Jaffé.

„Pak je mi líto, že jsem vám neřekl hned pravdu.“

Jaffé se zasmál. „Máte špatné mínění o lékařích. A teď klidně jděte. Zůstanu tady.“

Došel jsem pro pár věcí pro Köstera a pro mne. Pak jsme zamířili do vsi. „Jsi unaven?“ zeptal jsem se.

„Ne,“ řekl, „můžeme si ještě někam sednout.“ Za hodinu potom jsem zneklidněl. „Zůstává-li zde, je to jistě nebezpečné, Otto,“ řekl jsem. „Proč by to jinak dělal –“

„Myslím, že tu je z opatrnosti,“ odpověděl Koster. „Asi má Pat velmi rád. Vyprávěl mi to, když jsme sem jeli. Léčil už její matku –“

„Měla také –“

„Nevím,“ řekl Köster rychle, „mohlo to být také něco jiného. Půjdeme spát?“

„Klidně jdi, Otto. Rád bych ještě jednou - jen tak zpovzdálí –“

„Dobrá. Jdu s tebou.“

„Chtěl bych ti něco říct, Otto. Když je teplé počasí, spím hrozně rád venku. Nenech se rušit. Však jsem spal venku už častěji.“

„Ale je mokro.“

„To nevádí. Zvednu Karlovu střechu a sednu si na chvíli dovnitř.“

„Dobrá. Taky se rád vyspím venku.“

Viděl jsem, že se ho nezbavím. Sbalili jsme několik přikrývek a polštářů a vrátili jsme se ke Karlovi. Uvolnili jsme řemeny a zatlačili přední sedadla dozadu. Tak bylo možno docela dobře ležet.

„Lepší než leckdy na frontě,“ řekl Köster. Jasná skvrna okna zářila sychravým vzduchem. Několikrát jsem před ním zahlédl Jaffěův stín. Vykouřili jsme krabičku cigaret. Pak světlo zhaslo a svítila jen malá noční lampička.

„Zaplat' pámbu,“ řekl jsem.

Mžilo na střechu. Vanul slabý vítr. Bylo chladno. „Můžeš si vzít i mou přikrývku, Otto,“ řekl jsem.

„Ne, jen si ji nech, je mi dost teplo.“

„Skvělý chlap ten Jaffé, co?“

„Bezvadný. Velmi schopný, myslím.“

„Určitě.“

Probudil jsem se z neklidného polospánku. Venku bylo šedivo a chladno. Köster byl už vzhůru. „Ty jsi nespal, Otto?“

„Spal.“

Vyklopýtal jsem z vozu a připlížil se zahradní cestou k oknu. Malá noční lampa stále ještě svítila. Spatřil jsem Pat, ležela v posteli se zavřenýma očima. Na okamžik mě pojal strach, že by mohla být mrtva. Ale pak jsem si povšiml, že pohybuje pravou rukou. Byla velmi bledá. Ale už nekrvácela. Nyní se opět pohnula. V témž okamžiku otevřel Jaffé, který spal na druhé posteli, oči. Rychle jsem ustoupil. Byl jsem uklidněn, dával pozor.

„Myslím, že bychom odtud měli zmizet,“ řekl jsem Kösterovi, „aby neviděl, že jsme ho kontrolovali.“

„Je v pokoji všechno v pořádku?“ zeptal se Otto.

„Ano, pokud lze vidět. Má správný spánek ten profesor. Spí při bubnové palbě, ale probudí se, když mu myš hryže v chlebníku.“

„Mohli bychom se jít vykoupat,“ řekl Köster. „Je tu nádherný vzduch.“ Protáhl se.

„Jdi,“ řekl jsem.

„Pojď také,“ odvětil.

Šedé nebe se roztrhlo. Oranžově rudé pruhy jim prýštily k zemi. Na obzoru se zvedl záves mračen a za ním se objevila velmi jasná, jablečná zeleň.

Skočili jsme do vody a plavali. Voda svítila šedě a rudě. Pak jsme se vrátili. Slečna Müllerová už byla vzhůru. Řezala na zahrádce petržel. Trhla sebou, když jsem ji oslovil. Rozpačitě jsem se jí snažil vysvětlit, že jsem včera asi poněkud příliš klel. Rozplakala se. „Chudák paní. Je tak krásná a ještě tak mladá.“

„Dožije se sta let,“ řekl jsem zlostně, protože plakala, jako by Pat měla zemřít. Pat nezemře. Chladné jitro, vítr jasný jako mořem bičovaný život ve mně: Pat nemůže zemřít. Mohla by zemřít, jen kdybych já ztratil odvalu. Tady stál Köster, můj kamarád - tady jsem já, kamarád Pat - nejprve bychom museli zemřít my. Dokud však budeme žít, dostaneme ji z toho. Tak tomu bylo vždycky mezi námi. Pokud žije Köster, nemohu zemřít. A dokud žijeme my oba, nezemře Pat.

„Člověk musí přijímat osud pokorně,“ řekla stará slečna a podívala se na mne poněkud vyčítavě svým snědým, vráscitým obličejem, podobajícím se opékanému jablku. Pravděpodobně tím mínila mé klení.

„Pokorně?“ řekl jsem, „proč pokorně? To není k ničemu. V životě musí člověk za všechno platit, dvojnásobně i trojnásobně. Proč tedy být pokorný?“

„Ale ano, ano - je to tak lepší.“

Pokorně, pomyslel jsem si. Co se tím změní? Bojovat, bojovat - to jediné platí v téhle životní pranicí, v níž člověk beztak nakonec podlehne. Bojovat o to málo, co člověk miluje. Pokorným může člověk být až v sedmdesátce.

Köster promluvil se starou slečnou několik slov. Hned se zase usmívala a zeptala se ho, co chce k obědu.

„Vidíš,“ řekl Otto, „to je dar stáří. Slzy se střídají se smíchem. Bez přechodů. To by měl člověk také umět,“ řekl zamyšleně.

Potulovali jsme se kolem domu. „Dobrá každá minuta, kterou prospí,“ řekl jsem. Šli jsme opět do zahrady. Slečna Müllerová připravila snídani. Vypili jsme horkou černou kávu. Vyšlo

slunce. Rázem se oteplilo. Listy stromů se třpytily světlem a vlhkem. Od moře sem doléhal křik racků. Slečna Müllerová postavila na stůl kyticí růží.

„Tu jí pak dáme,“ řekla. Růže voněly zahradní zdí a dětstvím.

„Poslyš, Otto,“ řekl jsem, „mám pocit, jako bych byl sám nemocný. Člověk už není, jako býval. Měl bych být klidnější. Uvážlivější. Čím je člověk klidnější, tím lépe může pomoci.“

„Ne vždycky, Robby. Bývaly doby, kdy jsem byl taky takový. Čím je člověk starší, tím se stává nervóznější, je mu jako bankéři, který má neustále nové ztráty.“

Tu se otevřely dveře. Vyšel Jaffé v pyžamu. „Všechno v pořádku,“ udělal odmítavý posunek, když viděl, že jsem málem převrhl kávový stolek, „pokud je to možné.“

„Mohu dovnitř?“

„Ještě ne. Teď je tam děvče. Musí se umýt a tak.“ Nalil jsem mu kávu. A mžoural do slunce a obrátil se ke Kösterovi. „Vlastně bych vám měl být vděčen. Dostal jsem se aspoň na jeden den ven.“

„Mohl byste si přece vyrazit častěji,“ řekl Koster. „Večer odjet a příští večer se zase vrátit.“

„Mohl, mohl,“ odpověděl Jaffé. „Už jste si povšiml, že žijeme v době, kdy se štveme do roztrhání těla? Že mnoho, co by se mělo udělat, se přesto neudělá, aniž člověk ví proč? Práce se dnes stala příšernou věcí, protože ji spousta lidí nemá, a zatlačuje všechno ostatní. Jak je tu krásně! Už několik let jsem takovou krásu neviděl. Mám dvě auta, dcetipokojový byt a dost peněz - a co z toho? Co je to proti letnímu jitru pod širým nebem? Člověk pracuje - jaká příšerná posedlost - ustavičně v iluzi, že jednou později - se všechno změní. Ale nikdy se nic nezmění. Směšné, co člověk udělá ze svého života.“

„Myslím, že lékař je jedním z mála lidí, kteří vědí, proč žiji,“ řekl jsem. „Co má pak říkat třeba takový účetní?“

„Milý příteli,“ odvětil Jaffé, „je omyl domnívat se, že všichni lidé jsou stejně vnímaví.“

„Správně,“ řekl Köster, „ale lidé nedostali svá povolání podle své vnímavosti.“

„Ovšem, to je pravda,“ odpověděl Jaffé. „To jsou těžké věci.“ Kývl na mne. „Teď - ale tiše, ať se nevzrušuje, ať nehovoří.“

..*

Ležela v poduškách slabá a vyčerpaná. Její obličej byl popelavý, pod očima měla velké modré stíny a rty bledé.

Jen oči byly velké a leskly se. Byly až příliš velké a příliš se leskly.

Vzal jsem ji za ruku. Byla studená a ochablá. „Pat, ty starý chlapíku,“ řekl jsem rozpačitě a chtěl jsem si k ní přisednout. Tu jsem si povšiml u okna těstovitého obličejce služebné, která na mne zvědavě hleděla. „Odejděte,“ řekl jsem zlostně.

„Musím tu zatáhnout záclony,“ odvětila. „Dobrá, tak je tedy zatáhněte a pak jděte.“

Zatáhla žluté závěsy. Ale stále ještě nešla. Začala pomalu spínat závěsy špendlíky.

„Poslyšte,“ řekl jsem, „tady není žádné divadelní představení. Koukejte zmizet!“

Líně se otočila. „Nejdřív je mám zašpendlit, a pak zase ne.“

„Žádalas ji o to?“ zeptal jsem se Pat.

Přikývla.

„Světlo zvenčí ti nedělá dobře?“ zeptal jsem se.

Zavrtěla hlavou. „Bude lip, když mě dnes neuvidíš tak důkladně —“

„Pat!“ řekl jsem polekaně, „nesmíš ještě moc mluvit! Ale jestli je tohle hlavní důvod —“

Otevřel jsem dveře a služebná konečně zmizela. Vrátil jsem se. Už jsem nebyl rozpačitý. Dokonce jsem byl v duchu rád, že tu ona služebná byla. Pomohla mi přenést se přes první okamžik. Bylo to přece jen zatracené vidět tady Pat tak ležet.

Usedl jsem vedle postele. „Pat,“ řekl jsem, „brzy budeš zase —“

Pohnula rty. „Už zítra—“

„Zítra ještě ne, ale za několik dní. Pak budeš smět vstát a vrátíme se domů. Neměli jsme sem jezdit, vzduch je tu pro tebe příliš drsný —“

„Ale ano,“ zašeptala, „vždyť mi nic není, Robby. Byla to jen nehoda —“

Pohlédl jsem na ni. Cožpak opravdu neví, že je nemocná? Nebo to nechce vědět? Její oči neklidně tékaly sem a tam. „Nemusíš mít strach —“ zašeptala. Nepochopil jsem ihned, co tím myslí a proč je to tak důležité, abych právě já neměl strach. Jen jsem viděl, že je vzrušena, v jejích očích byl podivný, utrápený, naléhavý výraz. A tu mě náhle napadla myšlenka. Pochopil jsem, co tím myslí. Domnívala se, že snad z ní mám strach proto, že je nemocná. „Dobrý bože, Pat,“ řekl jsem, „je snad tohle ten důvod, proč jsi mi o tom nikdy nic neřekla?“

Neodpověděla, ale viděl jsem, že tomu tak je.

„Zatraceně,“ řekl jsem, „za koho mě vůbec máš?“

Sklonil jsem se nad ní. „Lež na okamžik úplně tiše a nehýbej se.“ Políbil jsem ji. Rty měla suché a horké. Když jsem se napřímil, viděl jsem, že pláče. Plakala tiše, oči měla při tom otevřené a obličej měla nehybný. Slzy se jí prostě řinuly z očí.

„Proboha, Pat —“

„Jsem šťastná,“ řekla.

Stál jsem a díval jsem se na ni. Byla to jen slova, ale byla to slova, která jsem takhle vyslovit dosud nikdy neslyšel. Poznal jsem dost žen, ale byla to vždycky jen letmá setkání, dobrodružství, někdy příjemná hodinka, osamělý večer, útěk před sebou samým, před zoufalstvím, před prázdnotou. Nic jiného jsem ani nechtěl, neboť jsem poznal, že člověk se může spoléhat jen sám na sebe nebo nanejvýš na své kamarády. Tu však jsem náhle viděl, že mohu pro druhého něco znamenat už jenom tím, že tu jsem, a že ten druhý je šťastný, protože jsem u něho. Když se to takhle řekne, zní to velmi prostě, ale když pak o tom člověk přemýšlí, je to obrovská věc, která vůbec nemá konce. Je to něco, co člověka může úplně roztrhat a změnit. Je to láska, a přece něco jiného. Něco, pro co lze žít. Pro lásku člověk žít nemůže. Ale pro člověka jistě.

Chtěl jsem něco říci, ale nemohl jsem. Těžko hledá člověk slova, má-li opravdu co říci. A i když ví, co by měl říci, pak se to stydí vyslovit. Všechna tato slova patří ještě do minulých století. Naše doba nemá dosud pro své city vhodných slov. Může být jen buršikózní - všechno ostatní je falešné.

„Pat,“ řekl jsem, „ty dobrý statečný chlapíku —“

Vtom vešel Jaffé. Okamžitě přehlédl situaci. „Báječný výkon,“ zavrčel, „však jsem si to mohl myslet.“

Chtěl jsem cosi namítnout, ale bez okolků mě vyhodil.

XVII

Za dva týdny se Pat zotavila natolik, že jsme mohli nastoupit zpáteční cestu. Sbalili jsme věci a čekali jsme na **Gottfrieda Lenze**. Měl si přijet pro vůz. Pat a já jsme chtěli odjet vlakem.

Byl teplý, mléčný den. Oblaka na nebi stála nehybně jako vata, horký vzduch se chvěl nad **přesypy** a moře se ocelově lesklo v jasném, třpytícím se oparu.

Gottfried přijel po obědě. Už z dálky jsem viděl jeho **plavovlasou** hlavu svítit nad křovím. Teprve když zabočil na cestu k vile slečny **Müllerové**, povšiml jsem si, že není sám - vedle něho se objevila miniaturní napodobenina **závodníka** - obrovská kostkovaná čepice, nasazená obráceně štítkem nazad, mohutné brýle proti prachu, bílý overal a dvojice obrovských, rubínově červených, svítících uší.

„Panebože, to je přece Jupp!“ řekl jsem udiveně.

„Osobně, pane **Lohkamp**!“ odvětil Jupp a šklebil se na celé kolo.

„A v **mundúru**! Co se to s tebou děje?“

„Vždyť vidíš,“ pravil **Lenz** vesele a potřásl mi rukou. „Cvičí se na **závodníka**. Už týden ho učím jezdit. A tak mě uprosil, abych ho vzal dnes s sebou. Byla to pro něho dobrá příležitost k jeho první přespolní jízdě.“

„Však už to sfouknu, pane **Lohkamp**!“ potvrdil Jupp horlivě.

„A jak to sfoukne!“ **Gottfried** se usmál. „Takového šílence jsem ještě neviděl. Hned první den, co jsem ho školil, snažil se našim starým dobrým taxíkem předhonit jednu **mercedesku**! Zatracený dábel!“

Jupp se potil štěstím a zbožně pohlížel na **Lenze**. „Myslel jsem, že toho **vejťahu** setru, pane **Lenzi**. Chtěl jsem ho natřít v **zatáčce** jako pan **Köster**.“

Musel jsem se smát. „Pěkně začínáš, **Juppe**.“ **Gottfried** shlížel s otcovskou pýchou na svého žáčka.

„Teď koukej popadnout kufry a odvez je na nádraží.“

„Sám?“ Jupp napětím málem explodoval. „Smím ten kousek na nádraží jet úplně sám, pane **Lenzi**?“

Gottfried přikývl a Jupp bleskem zmizel v domě. Naložili jsme kufry. Pak jsme došli pro Pat a odjeli na nádraží. Přijeli jsme o čtvrt hodiny dřív. Nástupiště bylo prázdné. Stálo na něm jen několik konví s mlékem.

„Už jed'te,“ řekl jsem. „Stejně se vrátíte domů dost pozdě.“

Jupp se na mne od volantu uraženě podíval. „Takovéhle poznámky se ti nelíbí, co?“ řekl **Lenz**.

Jupp se napřímil. „Pane **Lohkamp**,“ řekl vyčítavě, „dobře jsem si to všechno propočítal. V osm jsme pohodlně v dílně.“

„Správně,“ poklepal mu **Lenz** na rameno. „Vsaď se s ním, **Juppe**. O láhev minerálky.“

„O minerálku ne,“ řekl Jupp, „ale o krabičku cigaret se vsadím **hned**.“

Vyzývavě se na mne podíval.

„Víš, že jsou silnice ve špatném stavu?“ zeptal jsem se.

„Všechno jsem už zakalkuloval, pane Lohkamp.“

„A co zatačky?“

„Zatačky mě nerozházejí. Jsem muž bez nervů.“

„Dobrá, Juppe,“ řekl jsem s vážným obličejem. „Pak přijímám sázku. Ale pan Lenz nesmí během cesty řídit.“

Juppe si položil ruku na prsa. „Čestné slovo!“

„Dobrá, dobrá. Ale poslyš, co to držíš tak křečovitě v ruce?“

„Stopky. Chci si to stopnout. Chtěl bych vidět, co z toho plecháče vyrazím.“

Lenz se zazubil. „Jo, děti, Juppe je prima vyzbrojen. Myslím, že náš dobrý, starý citroen se už před ním třese ve všech válčích.“

Juppe přeslechl narážku. Rozčileně se popotahoval za čepici.

„Tak abychom vyrazili, pane Lenzi, ne? Sázka je sázka!“

„To se ví, ty malý kompresore! Tak na shledanou. Pat! Do vidění, Robby!“ Gottfried vlezl na sedadlo. „Tak, Juppe, a teď ukaž dámě, jak startuje kavalír a budoucí mistr světa!“

Juppe si nasadil na oči závodnické brýle, zamával jako starý sekáč a na jedničku vypálil po hrbolaté dlažbě silnice.

Pat a já jsme ještě chvíli seděli před nádražím na lavičce. Horké, bílé slunce se opíralo o dřevěné pažení, uzavírající nástupiště. Vonělo to tam pryskyřicí a solí. Pat zvrátila hlavu a zavřela oči. Seděla tiše a klidně, s tváří obrácenou ke slunci.

„Jsi unavená?“ zeptal jsem se.

Zavrtěla hlavou. „Ne, Robby.“

„Už jede vlak,“ řekl jsem.

Lokomotiva přisupěla, černá, malá a ztracená v chvějící se veliké dálce. Nastoupili jsme. Vlak byl poloprázdný. Se supěním se rozejel. Hustý, černý kouř lokomotivy zaplavil vzduch. Kolem nás pomalu ubíhala krajina, vesnice s hnědými deskovými střechami, louky s kravami a koňmi, les, a pak — v kotlině za přesypy — pokojná a ospalá vila slečny Müllerové.

Pat stála vedle mne u okna a dívala se ven. Trať se v zatačce přiblížila k domku, takže jsme mohli docela jasně zahlédnout okna našeho pokoje. Byla otevřena a bílé ložní prádlo bylo zpola vyloženo na slunci.

„Tamhle je slečna Müllerová,“ řekla Pat.

„Ano, máš pravdu.“

Stála před domem a mávala. Pat vytáhla kapesník a nechala jej vlát z okna.

„Neuvidí jej,“ řekl jsem, „je příliš malý a tenký. Vezmi si můj.“

Vzala můj kapesník a zamávala. Slečna Müllerová její pozdrav mocně a horlivě opětovala.

Vlak poněáhu vjížděl do širé krajiny. Dům zmizel a také přesypy zůstaly za námi. Jen za černým pruhem lesa se ještě chvílemi zalesklo moře. Lesklo se jako číhavé, unavené oko. Pak se objevila měkká, zlatá zeleň polí a táhla se v mírném vlnění klasů až k obzoru.

Pat mi vrátila kapesník a usedla do rohu. Vytáhl jsem okno. Už je po všem! pomyslel jsem si, zaplat' pánbůh, už je po všem! Byl to jen zlý sen! Prokletý zlý sen!

Krátce před šestou jsme přijeli do města. Vzal jsem taxi a naložil jsem kufry. Pak jsme jeli k bytu Pat.

„Půjdeš nahoru?“ zeptala se.

„Ovšem.“

Dovezl jsem ji nahoru, pak jsem sjel opět dolů a s řidičem jsme odnesli kufry. Když jsem se vrátil, Pat ještě stála v předsíni. Mluvila s **podplukovníkem** von Hakem a s jeho paní.

Šli jsme do pokoje. Venku byl jasný podvečer. Na stole stála skleněná **váza** s bledě červenými růžemi. Pat přistoupila k oknu a pohlédla ven. Pak se otočila. „Jak dlouho jsme byli vlastně pryč, Robby?“

„Přesně osmnáct dní.“

„Osmnáct dní. Zdá se mi to mnohem déle.“

„Mně také; ale to je vždycky tak, když si člověk vyrazí ven.“

Zavrtěla hlavou. „Tak to nemyslím –“

Otevřela dveře na balkón a vyšla ven. Venku bylo o **zed'** opřeno složené bílé lehátko. Přitáhla je k sobě a mlčky se na ně **zadívala**. Když se opět vrátila do pokoje, vypadala docela jinak a oči jí potemněly.

„Pohleď, růže,“ řekl jsem. „Od **Kóster**a. Je u nich jeho **navštívenka**.“

Zvedla lístek a pak ho opět položila na stůl. Pohlédla na růže, ale viděl jsem, že je sotva vnímá. V duchu byla ještě u lehátka na balkóně. Domnívala se, že mu už unikla, a teď se možná opět stane součástí jejího života.

Ponechal jsem jí klidně volnost a nic už jsem neříkal. Bylo by bývalo **bezúčelné** přivádět ji na jiné myšlenky. Musela se s tím vypořádat sama a bylo lépe, **stane-li** se tak teď, kdy jsem byl tady. Snad by to bylo možno spoustou slov oddálit, ale jednou by to stejně přišlo, a třeba by to **pak** bylo ještě horší.

Stála chvíli vedle stolu, opírajíc se o něj rukama, s tváří skloněnou. Pak zvedla hlavu a podívala se na mne. Nic jsem **neřekl**. Nepromluvil jsem. Obešla pomalu stůl a položila mi ruce **na** ramena.

„Starý kamaráde,“ řekl jsem.

Opřela se o mne. Držel jsem ji **pevně**. „Teď se do toho dáme.“

Přikývla. Pak si shrnula vlasy nazad. „Byl to jen okamžik, Robby.“

„Ovšem.“

Ozvalo se zaklepání. Vstoupila služebná a tlačila před sebou servírovací čajový stolec.

„Chceš čaj?“ zeptal jsem se.

„Ne, kávu, dobrou, silnou kávu.“

Zůstal jsem ještě půl hodiny. Pak byla Pat unavena. Viděl jsem jí to na očích. „Měla by ses trochu **vyspat**,“ navrhl jsem jí.

„A ty?“

„Půjdu domů a taky se trochu prospím. Pak pro tebe za dvě hodiny přijdu a půjdeme se někam najíst.“

„Jsi unaven ?“ zeptala se nejistě.

„Ano, trochu. Ve vlaku bylo horko. Musím se taky ještě podívat do dílny.“

Už se dál nevyptávala. Byla velmi unavena a sotva se držela na nohou. Uložil jsem ji do postele a přikryl ji. Okamžitě usnula. Postavil jsem růže vedle ní a přiložil jsem k nim také Kösterovu vizitku, aby měla hned nač myslet, až se probudí. Pak jsem odešel.

..*

Cestou jsem se zastavil v telefonní budce. Rozhodl jsem se, že hned teď zavolám Jafféa. Doma by to šlo špatně, musel bych počítat s tím, že by celý penzión poslouchal.

Sňal jsem sluchátko a ohlásil číslo kliniky. Za chvíli přišel Jaffé k telefonu. „Tady Lohkamp,“ řekl jsem a odkašlal jsem si. „Dnes jsme se vrátili. Jsme tu necelou hodinu.“

„Přijeli jste vozem?“ zeptal se Jaffé.

„Ne, vlakem.“

„Tak - a jak se daří?“

„Dobře.“ odvětil jsem.

Okamžik přemýšlel. „Zítřejší slečnu Hollmannovou vyšetřím. Zítřejší dopoledne v jedenáct. Vyřídil byste jí to?“

„Ne,“ řekl jsem. „Nechtěl bych, aby se dověděla, že jsem vás volal. Jistě zatelefonuje zítřejší sama. Řekněte jí to raději vy.“

„Dobrá. Ujednáno. Řeknu jí to.“

Mechanicky jsem odsunul tlustý, promaštěný telefonní seznam. Ležel na malém dřevěném pultu. Nad ním na zdi byla tužkou napsána telefonní čísla. „Smím se zítřejší dopoledne u vás zastavit?“ zeptal jsem se.

Jaffé neodpověděl. „Rád bych věděl, jak to s ní vypadá,“ řekl jsem,

„To vám zítřejší ještě neřeknu,“ odpověděl Jaffé. „Musím jí mít aspoň týden pod dohledem. Ale pak vám dám vědět.“

„Děkuji.“ Stále jsem ještě hleděl na pult před sebou. Někdo tam něco namaloval. Tlustou dívku s velkým slaměným kloboukem. Ello, ty kozo! stálo pod tím. „Má se mezitím nějak zvlášť zařídit?“ zeptal jsem se.

„To uvidím zítřejší. Ale myslím, že je o ni v jejím bytě docela dobře postaráno.“

„Nevím. Slyšel jsem, že její domácí mají příští týden odjet. Pak ovšem bude sama, jen se služebnou.“

„Tak? Dobrá, promluvíme s ní tedy zítřejší i o tom.“

Položil jsem opět telefonní seznam na kresbu na pult. „Myslíte, že - že se takový záchvat může opakovat?“

Jaffé na vteřinu zaváhal. „Možné to je, ovšem,“ řekl pak, „ale není to pravděpodobné. Budu vám to moci říci, až ji důkladně prohlédnu. Pak vás zavolám.“

„Ano, děkuji.“

Zavěsil jsem. Pak jsem ještě chvíli postál venku na ulici. Bylo dusno a ulice byla plná prachu. Šel jsem domů.

..*

U dveří jsem se srazil s paní **Zaiewskou**. Vyletěla z pokoje paní **Benderové** jako dělová koule. Když mě spatřila, zarazila se.

„Copak, už zpátky?“

„Jak vidíte. Je něco nového?“

„Pro vás nic. Ani pošta. Ale paní **Benderová** se odstěhovala.“

„Tak? A pročpak?“

Paní **Zaiewská** si založila ruce v bok. „Protože jsou všude jen samí lumpové. Odešla do křesťanské církevní noclehárny. S kočkou a se šestadvaceti markami všeho svého jmění.“

Vyprávěla, že dětský útulek, kde paní **Benderová** byla sestrou, nešťastně spekuloval na burze. Paní **Benderová** byla propuštěna a přišla i o dvouměsíční plat, který jí vypláceli pozadu.

„Našla si už něco nového?“ zeptal jsem se bezmyšlenkovitě.

Paní **Zaiewská** na mne jen pohlédla.

„To jsem si mohl myslet, nic,“ řekl jsem.

„Říkala jsem jí, že tu může klidně bydlet dál. S placením že to nespěchá. Ale nechtěla.“

„Chudí lidé jsou většinou poctiví,“ řekl jsem. „Kdo se sem teď nastěhuje?“

„**Hassovi**. Je to levnější byt, než jaký dosud měli.“

„A do jejich bytu?“

Pokrčila rameny. „Uvidíme. Nedělám si příliš naději, že někdo přijde.“

„Kdy bude volný?“

„Zítra. **Hassovi** se už stěhují.“

„Kolik vlastně stojí ten pokoj?“ zeptal jsem se.

„Sedmdesát marek.“

„Příliš drahý,“ řekl jsem, teď už velmi čile.

„Vždyť jsou v tom snídaně, káva a dva chleby tlustě namazané máslem!“

„Ach tak. Snídaní **Frídy** musíte odečíst. Padesát, ani o **fenik** víc.“

„Chcete si ho snad najmout?“ zeptala se paní **Zalcwská**.

„Možná.“

Odešel jsem do svého bytu a zamyšleně jsem si prohlížel spojovací dveře k pokoji **Hassových**. Pat v penziónu paní **Zaiewské**! Ne, nedovedl jsem si to ani dost dobře představit! Ale přesto jsem za chvíli zašel naproti a zaklepal jsem.

Paní **Hassová** byla doma. Seděla uprostřed zpola vyklizeného pokoje před zrcadlem, na hlavě měla klobouk a pudrovala se.

Pozdravil jsem ji a přitom jsem se porozhlédl po pokoji. Byl větší, než jsem si myslel. Teprve teď, kdy nábytek už z části vyklidili, to bylo vidět. Tapety byly jednobarevné, světlé a téměř nové, dveře a okna čerstvě natřené a balkón byl velký a hezký.

„Už jste asi slyšel, co ode mne chce,“ řekla pani Hassová.

„Hanba,“ řekl jsem.

„Ano, ostuda!“ vybuchla rozčileně. „Přece víte, jak jsme se nemohli ani cítit, a teď mě Hasse nutí, abych se nastěhovala do jejího pokoje, bez balkónu a jen s jedním oknem. Jenom proto, že je levnější! Dovedete si představit, jak bude tam v té křesťanské noclehárně triumfovat?“,

„Pochybuji, že bude triumfovat.“

„Ale ano, bude, ta falešná sestra, ta tichá voda, ta má za ušima! A k tomu vedle tu běhnu, tu Emu Bönigovou! A ten kočičí smrad!“

Překvapeně jsem vzhlédl. Tichá voda, která má za ušima? Podivuhodné, jak se dovede člověk nově a tvořivě vyjadřovat, když nadává. Jak věcné, jednotvárné a neměnné jsou výrazy lásky - a jak proměnlivá je naproti tomu stupnice nadávek!

„Kočky jsou přece velmi čistotná a krásná zvířata,“ řekl jsem. „Ostatně jsem v tom pokoji právě byl. Nepáchlo to tam po kočkách.“

„Že ne?“ odsekla paní Hassová nevraživě a narovнала si klobouk, „to ovšem záleží na tom, jaký kdo má nos. Ale ani mě nenapadne, abych jenom hnula prstem. Jen ať si sám přestěhuje nábytek! Já jdu ven. Aspoň na tohle mám právo z toho psiho života.“

Vstala. Její houbovitý obličej se třásl vzteky tak, že jí až padal z tváří pudr. Viděl jsem, že má rty velmi červeně namalované a je vůbec vyfintěná. Když odcházela, voněla jako celá parfumerie.

Zaraženě jsem se za ní díval. Pak jsem se ještě jednou rozhlédl po pokoji. Uvažoval jsem, kam by bylo možno postavit nábytek Pat. Ale brzy jsem toho nechal. Pat tady, stále tady, u mne - nedovedl jsem si to ani představit. Něco takového by mě nenapadlo, ani kdyby byla zdravá. Ale takhle - otevřel jsem dveře a vyměřil jsem balkón. Ale pak jsem zavrtěl hlavou a vrátil jsem se do svého pokoje.

..*

Ještě spala, když jsem vstoupil do jejího pokoje. Usedl jsem tiše na židli u postele, ale Pat ihned procitla.

„Škoda, že jsem tě vzbudil,“ řekl jsem.

„Tys tu byl po celou tu dobu?“ zeptala se.

„Ne. Právě jsem přišel.“

Protáhla se a vložila mi svůj obličej do ruky. „To je dobře. Nemám ráda, když spím a někdo se na mne dívá.“

„Plně tě chápu. Já to taky nemám rád. Také jsem se na tebe nechtěl dívat. Ani jsem tě nechtěl vzbudit. Nechceš si ještě na chvílku zdřímnout?“

„Ne, už jsem vyspalá. Hned vstanu.“

Šel jsem do vedlejšího pokoje, zatímco se oblékala. Venku se pomalu stmívalo. Z protějšího otevřeného okna vřeštěl gramofon hohofriedberský pochod. Jakýsi plešatý muž s kšandami obsluhoval gramofon. Chodil po pokoji sem a tam a podle hudby cvičil. V šeru svítila jeho pleš jako poskakující měsíc. Lhostejně jsem přihlížel. Cítil jsem se otupělý a smutný.

Vešla Pat. Vypadala nádherně, úplně svěže a ani trochu unaveně. „Vypadáš báječně,“ řekl jsem překvapeně.

„Však je mi také dobře, Robby. Jako bych byla spala celou noc. Tohle se u mne rychle střídá.“

„Máš pravdu! Někdy to jde tak rychle, že to člověk ani nestačí sledovat.“

Opřela se mi o rameno a pohlédla na mne, „Příiii rychle, Robby?“

„Ne. U mne nanejvýš příliš pomalu. Jsem často dost pomalý, Pat.“

Usmála se. „Být pomalý znamená být pevný. A být pevný je dobrá věc.“

„Jenže já jsem pevný asi tak jako korek na vodě,“ řekl jsem.

Zavrtěla hlavou. „Jsi mnohem pevnější, než si myslíš. Jsi vůbec docela jiný, než si myslíš. Málokdy jsem viděla někoho, kdo by se v sobě tak mýlil jako ty.“

Pustil jsem její ramena.

„Ano, miláčku,“ řekla a přikývla, „opravdu tomu tak je. A teď pojď, pojďme se najíst.“

„Kam?“ zeptal jsem se.

„K Alfonsovi. Musím všechno vidět znovu. Mám pocit, jako bych byla pryč celou věčnost.“

„Dobrá!“ řekl jsem. „Ale máš na to taky patřičný hlad? K Alfonsovi se nechodí bez pořádného hladu. Jinak tě vyhodí.*“

Dala se do smíchu. „Mám přímo strašlivý hlad.“

„Pak tedy jdeme!“ Měl jsem náhle velkou radost. Náš vstup k Alfonsovi byl triumfální. Privítal nás, vzápětí zmizel a pak přišel v bílém límečku se zeleně tečkovanou kravatou. Tohle by neudělal, ani kdyby přišel německý císař osobně. Sám byl poněkud v rozpacích nad tímto neslýchaným znamením dekadence.

„Nuže, Alfonsi, co je dnes dobrého?“ zeptala se Pat a položila ruce na stůl.

Alfons se zazubil, olízl si rty a přimhouřil oči. „Máte štěstí! Dnes jsou krabi!“

Ustoupil o krok, aby mohl vychutnat účinek svých slov. Působila prvotřídně. „A k tomu sklenku mladého moselského,“ zašeptal uneseně a ustoupil ještě o krok. Sklidil bouřlivý souhlas, kupodivu také od dveří. Tam se totiž objevila šklebící se tvář posledního romantika s vlajícími žlutými vlasy a s osmahlým nosem.

„Gottfriede!“ vykřikl Alfons. „Jsi to opravdu ty? Človče, to je ale událost! Pojď na mou hrud!“

„Teď něco zažiješ,“ řekl jsem Pat.

Oba se bouřlivě objali. Alfons poklepal Lenzovi na záda tak, že to znělo, jako by byla vedle kovářská dílna.

„Hansi,“ vykřikl pak na číšníka, „přines napoleona!“

Odtáhl Gottfrieda k pultu. Číšník přinesl velkou zaprášenou láhev. Alfons naplnil dvě sklenky.

„Na zdraví, Gottfriede, ty zatracená vepřovino!“

„Na zdraví, Alfonsi, ty starý kriminálníku!“

Oba naráz vyprázdnil sklenky.

„Prvotřídní!“ řekl **Gottfried**. „**Koňak** pro madony!“

„Je ho škoda takhle naráz vytáhnout,“ přitakal Alfons.

„Ale jak ho má člověk pít pomalu, když se raduje! Pojd', dáme si repete.“

Nalil a zvedl sklenku. „Zatracený rajče nevěrný!“

Lenz se dal do smíchu. „Ty můj starý, drahý Alfonsi!“

Alfonsovi zvlhly oči. „Ještě jednu,“ řekl dojatě.

„Jen do toho!“ Lenz mu podal sklenku. „**Koňak** nechci vidět, až když už nemůžu zvednout hlavu od podlahy.“

„To je mi slovo!“ Alfons nalil třetí sklenku.

Lenz se vrátil poněkud udýchaný ke stolu. Vytáhl hodinky.

„V sedm padesát jsme dorazili s **citroenkou** do dílny. Co vy na to?“

„**Rekord**,“ odvětila Pat. „Ať žije **Jupp**! Dám mu taky krabičku cigaret.“

„A ty za to dostaneš extra porci krabů!“ prohlásil Alfons, který šel **Gottfriedovi** v patách. Pak nám podal cosi jako ubrusy na stůl. „Svlékněte si saka a tohle si uvažte kolem krku. Dáma jistě dovolí.“

„Dokonce to považuji za nutné,“ řekla Pat.

Alfons potěšené přikývl. „Věděl jsem, že jste **rozumná** žena. Krabi se musejí jíst pěkně v pohodlí. Beze strachu, že se člověk pokecá.“ Zazubil se. „Vy ovšem dostanete něco **elegantnějšího**.“

Číšník Hans přinesl sněhobílý kuchyňský plášť. Alfons jej rozevřel a pomohl jej Pat obléci. „Padne vám dobře,“ řekl pochvalně.

„**Prima, prima**,“ odpověděla a zasmála se.

„To mě těší, že jste si to zapamatovala“ řekl Alfons blaženě. „Člověka to zahřeje u srdce.“

„Alfonsi,“ **Gottfried** si uvázal ubrus kolem krku tak, že cípy odstávaly, „ted' to tu vypadá jako u holiče.“

„**Hned** se to změní. Ale nejdřív trošku umění.“

Alfons zamířil ke gramofonu. Vzápětí se **rozehřměl** sbor poutníků z **Tannhäusera**. Mlčky jsme poslouchali.

Sotva dozněl poslední tón, otevřely se dveře do kuchyně a objevil se číšník Hans s misou velkou jako dětská vanička. Kouřilo se z ní, byla plná krabů. S funěním ji postavil na stůl. „Přines mi **raky** ubrousek,“ řekl Alfons.

„Budeš jíst s námi, chlapče zlatý?“ zvolal Lenz. „Jaká pocta pro nás!“

„Nemá-li dáma nic proti tomu?“

„Naopak, Alfonsi!“

Pat **poodsunula** svou židli a Alfons usedl vedle ní. „Dobře, že sedím vedle vás,“ řekl trochu rozpačitě. „Jsem totiž dost **zručný** v přípravě jídla. Pro dámu je tohle trošičku nudné.“

Sáhl do mísy a úžasně rychle pro ni začal **porcovat** kraba. Dělal to obrovským rukama tak obratně a elegantně, že jí **nezbylo** nic jiného, než jíst kousky kraba, které jí tak lákavě předkládal vidličkou.

„Chutná?“ zeptal se.

„Báječně!“ Zvedla sklenku. „Na vaše zdraví, Alfonsi.“

Alfons si s ní slavnostně přitůkl a pomalu vypil sklenku. Pohlédl jsem na Pat. Byl bych raději, kdyby byla pila něco bez alkoholu. Postřehla můj pohled. „Salute, Robby,“ řekla.

„Byla překrásná, všecka zářila a byla šťastná. „Salute, Pat,“ řekl jsem a vyprázdnil jsem sklenku.

„Není tu nádherně?“ zeptala se, nespouštějíc ze mne oči.

„Skvostně!“ Znovu jsem si nalil. „Na zdraví, Pat!“

Tvář se jí na okamžik rozzářila. „Na zdraví, Robby! Na zdraví, Gottfriede!“ Napili jsme se. „Dobré víno,“ řekl Lenz.

„Graacher Abtsberg, poslední ročník,“ řekl Alfons.

„Mám radost, že tomu rozumíš.“

Vytáhl z mísy druhého kraba a podal Pat otevřené klepeto.

Pat se bránila. „Toho musíte sníst sám, Alfonsi, jinak na vás nezbude.“

„Až potom. Budu s ním hotov mnohem rychleji než ostatní.“

„Tak tedy dobrá.“ Vzala si klepeto. Alfons blaženě zářil a zásoboval ji dál. Vypadalo to, jako by starý výr krmil malé, bílé ptačí mládě.

..*

Nakonec jsme všichni ještě vypili jednoho napoleona a pak jsme se s Alfonsem rozloučili. Pat byla šťastná.

„Byto to nádherné!“ řekla. „Také vám děkuji, Alfonsi. Bylo to opravdu nádherné!“ Podala mu ruku. Alfons něco zamumlal a políbil jí ruku. Lenzovi údivem nad tím málem vypadly oči z důlků. „Přijďte zase brzy,“ řekl Alfons. „Ty taky, Gottfriede!“

Venku pod lampou stál malý opuštěný citroen. „Ach,“ řekla Pat a zastavila se. V tváři jí škublo.

„Po jeho dnešním výkonu jsem ho překřtil na Herkula!“ Gottfried otevřel dvířka. „Mám vás odvézt domů?“

„Ne,“ řekla Pat.

“To jsem si mohl myslet. Kam teď?”
„Do baru. Nebo ne, Robby?“ Otočila se ke mně. „Ovšem,“ řekl jsem, „ovšemže si ještě zajdeme do baru.“ Jeli jsme velmi pomalu ulicemi. Bylo teplo a jasno. Před kavárnou seděli lidé. Doléhala sem hudba. Pat seděla vedle mne. Náhle jsem vůbec nechápal, že by mohla být opravdu nemocná, a polilo mě přitom horko.

V baru jsme potkali Ferdinanda a Valentína. Ferdinand měl skvostnou náladu. Vstal a šel vstříc Pat.

„Diana,“ řekl, „se vrací z lesů –“

Pat se usmívala. Položil jí ruku kolem ramcnu. „Snědá smělá lovkyně se stříbrným lukem - čeho se napijete?“

Gottfried odstrčil Ferdinandovu ruku. „Patetici nevědí, co je to takt,“ řekl. „Zřejmě sis nevšiml, že dámu provázejí dva pánové, ty starý zubre, co?“

„Romantické tvoří jen družinu - nikoli doprovod.“ prohlásil pevně Grau.

Lenz se ušklíbl a obrátil se k Pat.

„Namíchám vám teď něco výjimečného. Kolibri koktajl. Brazilská specialita.“

Zamířil k barovému pultu, smíchal nejrozmanitější věci dohromady a pak se vrátil s koktajlem. „Jak vám chutná?“ zeptal se.

„Trošku slabý, přestože je brazilský“ odpověděla Pat.

Gottfried se rozesmál. „Přitom je velmi silný. Je v něm rum a vodka.“

Jediným pohledem jsem poznal, že v něm není ani rum, ani vodka - byl připraven z ovocné šťávy, citrónu, rajského protlaku a snad v něm bylo ještě několik kapek angostury. Nealkoholický koktajl.

Ale Pat to naštěstí nezpozorovala.

Vypila tři velké kolibri koktajly a viděl jsem, jak se cítí dobře, že se s ní nejedná jako s nemocnou. Za hodinu jsme se všichni zvedli, jen Valentin zůstal sedět. Lenz to tak zařídil. Naložil Ferdinanda do citroena a odjel. Nevypadalo to přitom aspoň tak, jako bychom Pat a já šli dřív. Všechno bylo velmi dojemné, ale mně bylo při tom na okamžik pod psa.

Pat mě vzala za ruku. Šla vedle mne svým krásným, svižným krokem, cítil jsem teplo její ruky, viděl jsem, jak po jejím ožvlém obličej klouzá třpyt světél pouličních lamp - nenedovedl jsem pochopit, že je nemocná, mohl jsem to pochopit jen za dne, nikoli však večer, kdy je život něžnější a teplejší a plný příslibů -

„Nezajdeme ještě na chvilku ke mně?“ zeptal jsem se.

Přikývla.

V chodbě našeho penziónu bylo světlo. „Zatraceně,“ řekl jsem, „copak se tu děje? Počkej okamžik.“

Odemkl jsem a rozhlédl se. Chodba byla osvětlena studeně a nevlídně jako úzká předměstská ulička. Dveře pokoje paní Benderové byly otevřeny dokořán; také v něm svítilo světlo. Hasse jako malý černý mravenec t'apkal chodbou, shrben pod stojací lampou s růžovým hedvábným stínidlem. Stěhoval se.

„Dobrý večer,“ řekl jsem. „Ještě vzhůru?“

Pozvedl svůj bledý obličej s hebkým, tmavým knírkem. „Teprve před hodinou jsem přišel z kanceláře. A na stěhování mám kdy jen večer.“

„Vaše paní není doma?“

Zavrtěl hlavou. „Je u jedné přítelkyně. Zaplat' pámbu, že má teď přítelkyni, jsou často pohromadě.“

Prostoduše se usmál a t'apkal dál. Odvedl jsem Pat do pokoje.

„Bude lip, když nerozsvítíme, co myslíš?“ řekl jsem.

„Jen rozsviť, drahoušku. Na chvilku, pak zase můžeš zhasnout.“

„Jsi příliš dychtivá,“ řekl jsem, posvítíl jsem na okamžik na tu pokojovou plyšovou nádheru a pak jsem rychle zhasl.

Okna byla dokořán a do pokoje vanul ze stromů svěží noční vzduch jako z lesa.

„Je krásně,“ řekla Pat a schoulila se v rohu okna.

„Myslíš to doopravdy?“

„Ano, Robby. Jako v nějakém velikém parku v létě. Nádherně.“

„Všimla sis toho pokoje vedle, když jsi šla kolem?“ zeptal jsem se.

„Ne, proč?“

„Ten velký nádherný balkón vlevo totiž patří k němu. Je nekrytý a naproti není žádný obytný dům. Kdybys tu bydlela, nepotřebovala bys při opalování ani plavky.“

„Ano, kdybych tu bydlela –“

„Můžeš,“ řekl jsem lehkomyšlně. „Vždyť jsi viděla, pokoj bude v nejbližších dnech volný.“

Pohlédla na mne a usmála se. „Myslíš, že by to bylo pro nás správné? Být pořád pohromadě?“

„Vůbec bychom nebyli pořád pohromadě,“ odpověděl jsem. „Vždyť tu přes den vůbec nejsem. A často ani večer. Ale kdybychom pak už byli spolu, nemuseli bychom vysedávat po lokálech a vždycky se tak rychle rozcházet, jako bychom byli jeden u druhého na návštěvě.“

Trochu se v koutku pohnula. „To zní téměř tak, jako bys o tom už důkladně přemýšlel, miláčku.“

„Taky že ano,“ řekl jsem. „Celý večer.“

Napřímila se. „Myslíš to opravdu vážně, Robby?“

„Hrome, ovšem,“ řekl jsem, „copak sis toho ještě nevšimla?“

Okamžik mlčela. „Robby,“ řekla pak, a její hlas zněl temněji než dřív, „proč jsi na to přišel právě teď?“

„Přišel jsem na to,“ vyhrkl jsem prudčeji, než jsem chtěl, neboť jsem náhle cítil, že teď jde o mnohem víc než jen o tenhle pokoj, „přišel jsem na to proto, že jsem v posledních týdnech poznal, jak je to nádherné, když jsme jen spolu. Prostě toho mám už dost, setkávat se s tebou jenom na pár hodin! Chci mít z tebe víc! Chci, abys byla u mne pořád, nemám už chuť lásku důmyslně ukrývat, je mi to protivné, nepotřebuju to, chci prostě jen tebe, jenom tebe, nikdy tě nebudu mít dost a nechci už přijít ani o jedinou minutu.«

Slyšel jsem její dech. Choulila se v rohu okna, rukama objímala kolena a mlčela. Červené světlo reklamy se naproti za stromy pomalu rozsvěcovalo a matně zrcadlilo na jejích světlých střeviscích. Pak jí putovalo po sukni a rukou. „Můžeš se mi klidně vysmát,“ řekl jsem.

„Vysmát?“ odvětila.

„Nu ano, protože pořád říkám: chci. Koneckonců musíš chtít také ty.“

Vzhlédla. „Víš, že ses změnil, Robby?“

„Ne.“

„Ano. Vždyť to sám říkáš. Ty chceš. Ani se mnoho neptáš. Prostě chceš.“

„To ještě není tak velká změna. Můžeš však přesto říci ne, i když já chci nevím jak.“

Náhle se ke mně naklonila. „Proč bych měla říkat ne, Robby?“ zeptala se hřejivým a něžným hlasem. „Vždyť i já chci –“

Překvapen jsem ji objal. Její vlasy se dotkly mé tváře. „Je to pravda, Pat?“

„Ale ano, miláčku.“

„Zatraceně,“ řekl jsem „představoval jsem si to mnohem těžší.“

Potrásla hlavou. „Záleží to jen na tobě, Robby –“

„Málem si to taky myslím,“ řekl jsem udiveně.

Objala mě. „Někdy je to docela příjemné, nemuset na nic myslet. Nemuset všechno dělat sám. Moci se o někoho opřít. Víš, miláčku, všechno je vlastně docela snadné? Jenom si to člověk nesmí sám ztěžovat.“

Musel jsem na okamžik zatnout zuby. Že právě ona mi to říká!

„Souhlasí,“ řekl jsem pak, „to souhlasí, Pat.“ Vůbec to nesouhlasilo.

Ještě chvíli jsme stáli u okna. „Vezmeme všechny věci,“ řekl jsem. „Nesmí ti tu nic chybět. Dokonce si opatříme i ten čajový servírovací stolek. Frída se to už naučí.“

„Vždyť jej máme, miláčku. Patří totiž mně.“

„Tím lip. Pak tedy začnu hned zítra trénovat Frídu.“

Opřela si hlavu o mé rameno. Cítil jsem, že je unavená. „Mám tě odvézt domů?“ zeptal jsem se.

„Hned. Jen si ještě na okamžik trochu lehnu.“ Ležela tiše, mlčky na posteli, jako by spala. Ale oči měla otevřené a chvílemi se v nich zachytil odraz světelné reklamy, která nehlučně klouzala po stěnách stropu jako barevná polární zář. Venku bylo ticho. Jen chvílemi bylo odvedle slyšet, jak Hasse hlomozí zbytky svých nadějí, svého manželství a dost možná i svého života.

„Měla bys tu hned zůstat,“ řekl jsem. Napřímila se. „Dnes ne, miláčku –“

„Byl bych mnohem raději, kdybys tu zůstala –“

„Až zítra –“

Vstala a tiše prošla temným pokojem. Vzpomněl jsem si na onen den, kdy u mne poprvé zůstala a kdy v šedivém úsvitu jitra šla právě tak tiše pokojem, aby se oblékla. Nevěděl jsem, co to bylo, ale mělo to v sobě cosi dojemně samozřejmého a téměř otřesného, bylo to jako nějaké gesto z velmi vzdálených, zapomenutých dob, jako mlčenlivé podřízení se zákonu, který už nikdo nezná. Vrátila se ke mně z temnot a vzala můj obličej do svých rukou.

„Bylo to u tebe krásné, miláčku. Velmi krásné. Jsem ráda, že tu jsi.“

Neodpověděl jsem. Nedovedl jsem nic odpovědět.

..*

Odvezl jsem ji domů a pak jsem se vrátil do baru. Byl tam Köster. „Posad' se,“ řekl. „Jak se vede?“

„Nijak zvlášť, Otto.“

„Chceš se něčeho napít?“

„Kdybych pil, musel bych pít moc. A to nechci. Musí to jít i bez toho. Ale mohl bych udělat něco jiného. Jezdí Gottfried s taxíkem?“

„Ne.“

„Dobrá. Pak budu ještě několik hodin jezdit.“

„Půjdu s tebou dolů,“ řekl Köster.

Došel jsem pro vůz a rozloučil se s **Ottou**. Pak jsem **jel** na štafl. Předě mnou parkovaly dva vozy. Za mnou přijel Gustav a **Tommy**, ten herec. Pak ti vpředu naložili a brzy přišlo **rito** i mně. Byla to mladičká dívka, která chtěla do Vinety.

Vineta byla populární **tančírna**, se stolky a telefony, s potrubní poštou a s podobnými rekvizitami pro venkovany. Lokál byl poněkud stranou od ostatních zábavních místností v jedné temné ulici.

Zastavili jsme. Dívka se hrabala v kabelce a podala mi **padesátimarkovou** bankovku. Pokrčil jsem rameny. „**Nemám** bohužel drobné.“

Přišel vrátný. „Kolik to dělá?“ zeptala se dívka.

„**Marku** sedmdesát.“

Obrátila se na vrátného. „Mohl byste to za mne zaplatit? Pojd'te, vrátím vám to u pokladny.“

Vrátný otevřel dveře a šel s ní k pokladně. Pak se vrátil.

„Tady máš –“

Přepočítal jsem peníze. „Je to jen marka padesát –“

„**Nežvaň**, nebo jsi ještě takový **smrkáč**? Dvacet **feniků** je taxa pro vrátného, abys mohl zase přijet. Zmiz!“

Někde se dávalo vrátnému **spropitné**. Ale **spropitné** se mu dávalo jen tehdy, jestliže obstaral povoz, **nikoli** když povoz přijel. „Tak velký **smrkáč** zase nejsem,“ řekl jsem, „dostanu marku sedmdesát.“

„Můžeš stokrát dostat přes hubu,“ zavrčel. „Člověče, koukej zmizet, jsem tu už **dýl** než ty –“

Nezáleželo mi na dvou groších. Jenom jsem neměl chuť se nechat napálit. „**Nežvaň** a naval zbytek.“

Vrátný udeřil tak rychle, že jsem neměl ani kdy **se** krýt. Kromě toho jsem se **za** volantem ani nemohl hnout. **Narazil** jsem hlavou o volant. **Omámen** jsem se narovnal. V hlavě mi hučelo a z nosu mi tekla krev. Vrátný stál přede mnou.

„Chceš ještě jednu, ty **podvýchivo**?“

Ve vteřině jsem odhadl své šance. Nedalo se nic dělat. Ten chlap byl silnější než já. Abych ho dostal, **musel** bych ho nějak překvapit. Z místa za volantem jsem ho praštit nemohl, nic bych mu neudělal. A než vylezu z vozu, budu třikrát na **zemi**. Pohlédl jsem na něj. Dýchl na mne svým pivním dechem. „Eště mukneš a tvoje stará je vdova!“

Díval jsem se na něj. Ani jsem se nepohnul. Hleděl jsem jen do jeho širokého, zdravého obličejě. Hltal jsem ho očima. Díval jsem se, kam bych měl udeřit, celý jsem se třásl vzteky. Ale nehýbal jsem se. Viděl jsem jeho obličej jako na dlani, zřetelně jako zvětšovací sklem, obrovský, viděl jsem na něm každý chlup, červenou, drsnou, **pérovkou** pleť -

Zablýskla se přílba policisty. „Co se tu děje?“

Vrátný se **zatvářil** **servilně**. „Nic, pane strážmistře.“

Pohlédl na mne. „Nic,“ řekl jsem.

Podíval se na vrátného a pak **zase** na mne. „Vždyť **krvácíte**.“

„**Trochu** jsem se uhodil.“

Vrátný ustoupil o krok. V očích měl úsměšek. **Myslel** si, že se ho bojím udat.

„**Jed'te**,“ řekl policista.

Šlápl jsem na plyn a vrátil se do města.

„Člověče, jak to vypadáš?!“ řekl Gustav.

„To je jen nos,“ odvětil jsem a vypravoval mu, co se mi přihodilo.

„Pojd dovnitř,“ řekl Gustav. „Nebyl jsem nadarmo **svobodníkem** u sanity. To je ale svinstvo, praštit člověka **za volantem**.“

Vzal mě do kuchyně hostince, požádal o kus ledu a pak mě půl hodiny ošetřoval. „Nebudeš mít ani bouli,“ pravil.

Konečně byl hotov. „A jak to vypadá s hlavou? V pořádku? Dobrá, pak **neztrácejme čas!**“

Dovnitř vešel **Tommy**. „Byl to ten velký vrátný z Vinety? Ten je pověstný svým úderem. Bohužel ještě sám neokusil, jak to chutná.“

„Teď to okusí,“ řekl Gustav.

„Ano, **ale** ode mne,“ řekl jsem.

Gustav na mne **nevrle** pohlédl. „Dřív než vylezeš **z vozu** –“

„**Už** to mám na něho vymyšlený. Kdyby mi to nevyšlo, pak můžeš vždycky ještě přiložit ruku k dílu.“

„Dobrá.“

Nasadil jsem si Gustavovu čepici a také jsem použil jeho vozu, aby vrátný **nevytušil**, co se na něho chystá. Moc toho **stejně** vidět nemohl, **neboť** ulice byla příliš **temná**.

Přijeli jsme na místo. Na ulici nebylo živé duše. Gustav vyskočil z vozu s **dvacetimarkovou** bankovkou v ruce.

„Sakra, žádné drobné! Vrátný, můžete mi směnit? Dělá to marku sedmdesát? Zaplat'te to zatím!“

Předstíral, jako by šel k pokladně. Vrátný ke mně s kašláním přistoupil a podal mi marku padesát. Držel jsem ruku dál nataženou.

„Odprejskni,“ zavrčel.

„Naval zbytek, dobytku,“ zařval jsem.

Stál okamžik jako **zkamenělý**. „Člověče,“ řekl pak tiše a **olízl** si rty, „**toho budeš** sakra litovat!“ Napřáhl se. Rána by mě určitě **zasáhla**. Ale byl jsem připraven, otočil jsem se a skrčil a jeho pěst plnou silou dopadla na ostrý ocelový hrot **roztáčecí** kliky, kterou jsem držel skrytě připravenou v **levé** ruce. Vrátný se **zavytím** odskočil a mával rukou. Syčel bolestí jako parník a stál úplně nekrytý.

Vystřelil jsem z vozu. „Poznáváš **mě?**“ vyprskl jsem a dal jsem mu ránu do žaludku.

Svalil se na zem. „**Jedna,**“ začal počítat Gustav u pokladny, „dvě - tři —“

Při pěti se vrátný **toporně** zvedl. Znovu jsem viděl jeho obličej, docela blízko, ten zdravý, široký, hloupý, sprostý obličej toho zdravého, silného chlapa, toho prasete, které nebude mít nikdy nemocné plíce - a náhle jsem **měl** v mozku a v očích rudý dým, vyskočil jsem a **bil jsem, bil jsem** to všechno, co se ve mně v těch dnech a **týdnech** nahromadilo, **jako** bych to chtěl **ze** sebe vybít v tom jeho zdravém, širokém, bečícím obličej, dokud mě od něho **neodtrhnou** -

„Přestaň, vždyť ho umlátíš –“ zvolal Gustav.

Rozhlédl jsem se. Vrátný, zalit krví, se opíral o **zed'**. Vtom se pod ním podlomila kolena, svalil se na zem a **začal** pomalu, jako obrovský, lesknoucí se hmyz lézt v uniformě ke vchodu do baru.

„Ten hned tak brzy zase někoho neuhodí,“ řekl Gustav.

„Ale teď zmizíme dříve, než někdo přijde! Zřídils ho pořádně.“ Hodili jsme peníze na dlažbu, nastoupili a odjeli.

„Krvácím to zase já,“ zeptal jsem se, „nebo je to krev toho vrátného?“

„Krvácíš z nosu,“ pravil Gustav. „Dal ti pěkný levý hák.“

„Ani jsem neměl kdy si toho povšimnout.“

Gustav se dal do smíchu.

„Poslyš,“ řekl jsem, „teď je mi neskonale tít.“

XVIII

Naše taxi stálo před barem. Vešel jsem dovnitř, vystřídal Lenze a vzal si klíč a doklady. Gottfried šel se mnou ven. „Jakou jsi měl tržbu?“ zeptal jsem se.

„Nevalnou,“ odsekl. „Buď je moc taxíků, nebo málo lidí, kteří jezdí taxíkem. Jak jsi pochodil ty?“

„Mizerně. Celou noc jsem prostál a nevydělal jsem ani dvacet marek.“

„Zlá doba!“ Gottfried povytáhl obočí. „Pak tedy nemáš dnes tak naspěch, že?“

„Ne, proč?“

„Můžeš mě vzít kousek s sebou.“

„Dobrá.“ Nasedli jsme. „Kam máš namířeno?“ zeptal jsem se.

„K chrámu.“

„Kam?“ zeptal jsem se. „Copak jsem se přeslechl? Rozuměl jsem k chrámu.“

„Ne, synku, nepřeslechl ses. K chrámu, správně.“

Udiveně jsem na něho pohlédl. „Nediv se a jeď!“ řekl Gottfried.

Dóm stál ve staré části města, na volném prostranství náměstí, obklopeném kanovníckými domy. Zastavil jsem před hlavním portálem. „Dál,“ řekl Gottfried. „Objed' to kolem.“

Pak dal zastavit před malým postranním vchodem a vystoupil. „Příjemnou zábavu,“ řekl jsem. „Domnívám se totiž, že jdeš ke zpovědi.“

„Pojď taky,“ vybídl mě.

Zasmál jsem se. „Dnes ne. Už jsem se pomodlil ráno. To mi stačí na celý den.“

„Nežvaň, děťátko! A pojď. Chci být velkomyslný a něco ti ukázat.“

Zvědavě jsem šel za ním. Prošli jsme malým vchodem a octli jsme se v ambitech. Tvořily velký čtyřúhelník, složený z dlouhé řady oblouků, které byly z vnitřní strany podepřeny žulovými sloupy a vroubeny zahrádkou. Uprostřed se tyčil velký, zvětralý kříž se sochou Krista. Po stranách byly kamenné reliéfy zastavení křížové cesty. Před každým obrazem bylo staré klekátko. Zahrádka byla neudržovaná, ale kvetla bohatě.

Gottfried ukázal na několik velkých keřů bílých a rudých růží. „To jsem ti chtěl ukázat! Poznáváš je?“

Prekvapeně jsem se zastavil. „Ovšemže je poznávám,“ řekl jsem. „Tak tady jsi je sklízel, ty starý svatokrádežník!“

Pat se před týdnem přestěhovala k paní **Zaiewské** a **Lenz** jí večer po **Juppovi** poslal obrovskou kyticí růží. Byla jich taková spousta, že **Jupp** musel dvakrát dolů a pokaždé se vrátil s plnou náručí. Už jsem si lámal hlavu, odkud je asi **Gottfried** má, neboť jsem znal jeho zásadu - nikdy nekupovat květiny. V městských sadech však jsem je nikde neviděl.

„To je nápad!“ řekl jsem uznale. „Na co na všechno člověk nepřijde!“

Gottfried se zazubil. „Tahle zahrádka je nevyčerpatelný poklad.“ Slavnostně mi položil ruku na rameno. „Tímto tě přijímám za společníka! Jen si pomysli, jak dobře je můžeš právě teď potřebovat.“

„Proč právě teď?“ zeptal jsem se.

„Protože městské sady jsou momentálně holé. A dosud byly jediným místem, kam si pro ně člověk mohl dojít, ne?“

Přikývl jsem.

„Kromě toho,“ pokračoval **Gotfried**, vstupuješ do doby, kdy se ukazuje rozdíl mezi měšťákem a kavalírem. Čím déle zná měšťák nějakou ženu, tím je k ní nepozornější. Kavalír naproti tomu pozornější.“ Rozmáchl se rukou. „Tímhle tady se můžeš stát dokonce omračujícím kavalírem.“

Dal jsem se do smíchu. „To všechno je moc pěkné, **Gottfriede**,“ řekl jsem, „ale co když tě chytanou? Odtud můžeš špatně fouknout a pobožní lidé tě nařknou ze svatokrádeže!“

„Milý chlapče,“ odpověděl **Lenz**, „vidíš tu někoho? Od konce války chodí lidé na politické schůze, a ne do kostela.“

To bylo pravda. „Ale co kněží?“ zeptal jsem se.

„Kněžím jsou květiny **fuk**, jinak by byla zahrádka líp udržovaná. A milý pánbůh se bude nejdříve radovat, když těmi růžemi někomu uděláš radost. Ten není takový.“

„Máš pravdu!“ Prohlížel jsem si obrovské staré keře růží. „Vystačím s nimi pro příští týden, **Gottfriede**.“

„Déle. Máš štěstí. Je to totiž takový druh růží, které kvetou velmi dlouho. Vystačíš s nimi nejmíň do září. A pak tu už budou zase **astrý** a **chryzantémy**. Pojd', hned ti je ukážu.“

Prošli jsme zahrádkou. Růže omamně voněly. Jako bzučící oblak poletovalo množství včel z květu na květ.

„Podívej se,“ řekl jsem a zastavil se. „Odkud se tu asi berou? Uprostřed města? Tady nablízku přece nejsou žádné úly. Nebo si snad myslíš, že kněží mají úly na střeších svých domů?“

„Ne, bratře,“ odpověděl **Lenz**. „Určitě jsou z nějakého statku. Znají dobře svou cestu.“ Zamrkal očima. „To my ne,co?“

Pokrčil jsem rameny. „Možná, že ano. Aspoň kousek. Pokud je to vůbec možné. Ty ne?“

„Ne. A ani po tom netoužím. Cíle dělají život maloměšťáckým.“

Pohlédl jsem nahoru do věže chrámu. Rýsovala se proti nebi hedvábně zelená, nekonečně stará a klidná, obletovaná vlaštovkami.

„Jak je tu ticho,“ řekl jsem.

Lenz přikývl. „Ano, staroušku, tady našinec teprve vidí, že mu vlastně chybí jen čas, aby se stal dobrým člověkem, co?“

„Čas a klid,“ odvětil jsem. „Také klid.“

Zasmál se. „Příliš pozdě! Teď už jsme tak daleko, že ani klid nesneseme. Nuže, vzhůru! Zpátky do světského rámusu!“

Vysadil jsem **Gottfrieda** a jel jsem zpět do města. Zamířil jsem kolem hřbitova. Věděl jsem, že Pat teď leží na balkóně v lehátku, a proto jsem několikrát zatroubil. Ale nikdo se neobjevil, a tak jsem zase odjel. Zato jsem o kousek dál viděl paní **Hassovou**, jak se nese v jakési taftové pláštěnce ulicí a pak mizí za rohem. Jel jsem za ní, abych se jí zeptal, zda bych ji nemohl někam dovézt. Ale když jsem dojel na křižovatku, viděl jsem ji nastupovat do vozu, který stál za rohem. Byla to poněkud **vyběhaná mercedeska**, limuzína z **třiatvacátého** roku, která pak vzápětí s rachotem vyrazila. Za volantem seděl muž s nosem jako kachní **zobák**, v nápadném kostkovaném obleku. Díval jsem se dost dlouho za vozem. To je tedy z toho, když žena vysedává neustále sama doma. Zamyšleně jsem jel do města a zařadil se **za čekající taxíky**.

Do střechy pražilo slunce. Čas ubíhal jen pomalu. Podřimoval jsem a pokoušel se usnout. Ale obraz paní **Hassové** mi nešel z hlavy. Bylo to něco jiného, ale koneckonců také Pat byla po celý den doma sama.

Vystoupil jsem a šel jsem dopředu ke Gustavovu vozu. „Tu máš, lokni si,“ vybídl mě a podal mi termosku.

„Báječně studené! Vlastní vynález! Káva s ledem. Zůstane studená po celé hodiny i v takovémhle vedru. Gustav je praktickým Vzal jsem si kalíšek a vypil jsem ho.

„Když jsi tak praktický,“ řekl jsem, „pak mi pověz, jak opatřit ženě, která je stále sama doma, trochu zábavy.“

„Nic jednoduššího!“ Gustav na mne rozvážně pohlédl. „Človče! Opatři jí dítě nebo psa! Zeptej se mě na něco těžšího!“

Psa!

„Psa?“ řekl jsem překvapeně. „Zatraceně, máš pravdu, psa! Se psem se člověk nikdy necítí sám.“

Nabídl jsem mu cigaretu. „Poslyš, nemáš náhodou potuchu o něčem takovém? Takového hafana by teď člověk sehnal lacino, ne?“

Gustav potřásl vyčítavě hlavou. „Roberte, ty opravdu nevíš, koho ve mně máš! Můj budoucí tchán je přece druhým jednatelem spolku chovatelů dobrmanů! Ovšemže, můžeš mít štěně, dokonce zdarma, s prvotřídním rodokmenem. Máme tu jeden vrh, čtyři a dva, babička je **šampionka Hertha** von der Toggenburg.“

Gustav byl **zlatý** člověk. Otec jeho nevěsty byl nejen chovatelem dobrmanů, ale i majitelem restaurace Nová hospoda - a jeho nevěsta měla kromě toho **žehlírnu** a **plisé**.

Gustav si tak žil prvotřídně. U tchána zadarmo jedl a pil a nevěsta mu prala a žehlila košile. Měl se na pozor, aby se oženil. Pak by se byl totiž musel starat on.

Vysvětlil jsem mu, že dobrman není to, co bych **zrovna** potřeboval. Zdál se mi příliš velký a charakterově nespolehlivý. Gustav dlouho neuvažoval. „Pojď se mnou,“ řekl.

„Zašpekulujeme si. Víím o něčem. Jen mi do toho nesmíš mluvit.“

„Dobrá.“

Zavezl mě k malému obchůdku. Za výlohou byla akvária plná mořských řas. V bedničce se choulilo několik smutných **morčat**. Po stranách visely klece s neúnavně poskakujícími čížky, hýly a kanárky.

Vyšel nám vstříc malý krivonohý muž v hnědé pletené vestě. Měl **vodnaté** oči, **popelavou** plet' a nos jak lucernu, pivář a kořala.

„Poslyš, Anton, co dělá Asta?“ zeptal se Gustav.

„Druhá cena a čestná cena v Kolíně,“ odvětil Anton.

„Sprost'árna!“ prohlásil Gustav. „Proč ne první?“

„První dostal Udo Blankenfels,“ zamručel Anton.

„To mě podrž! Na takový nohy!“

Vzadu v krámě to štěkalo a kňučelo. Gustav tam zašel. Vrátil se a držel za krk dva malé teriéry, v levici černobílého, v pravici červenohnědého. Nepozorovaně trhl rukou, v níž držel červenohnědého. Pohlédl jsem na něj, ano

byl to překrásný, hravý pes. Rovné nohy, tělo hranaté, hlavu čtyřhrannou, chytrou a drzou. Gustav oba pustil na zem.

„Směšný kříženec,“ řekl a ukázal na červenohnědého.

„Odkud máš tohohle?“

Anton ho prý měl od nějaké dámy, která odcestovala do Jižní Ameriky. Gustav se nevěřicně rozchechtal. Anton uraženě předložil rodokmen, který sahal až k arše Noemově. Gustav mávl odmítavě rukou a projevil zájem o černobílého. Anton žádal za červenohnědého sto marek. Gustav nabídl pět. Nelíbil se mu pradědeček. Také ohon mu ohmatal. Rovněž uši nebyly v pořádku. Naproti tomu černobílý, ten byl bezva.

Stál jsem v koutě a poslouchal jsem. Náhle mi cosi chňaplo po klobouku. Udiveně jsem se otočil. V rohu na tyči seděla malá opička, trošku pokroucená, se žlutou srstí a smutným obličejem. Měla černé kulaté oči a ustarané pysky staré ženy. Břicho jí obepínal kožený pás, na němž byl připevněn řetěz. Ruce měla malé, černé a děsivě lidské.

Zůstal jsem klidně, tiše stát. Opička se pomalu přisunula na tyči blíž. Přitom se na mne vytrvale dívala, ne nedůvěřivě, nýbrž zvláštním, zdrženlivým pohledem. Konečně opatrně natáhla ruku. Podal jsem jí prst. Opička uskočila, ale pak prst uchopila. Bylo zvláštní cítit, jak chladná, jakoby dětská ruka svírá můj prst. Bylo to, jako by se chtěl osvobodit ubohý, němý človíček, zakletý do tohoto pokřiveného těla. Nebylo možno se dlouho dívat na ty smrtelně smutné oči.

Gustav se celý udýchaný opět vynořil z pralesa rodokmenů. „Tak tedy ujednáno, Anton, dostaneš za to štěně dobrmana z Herthy. Nejlepší obchod, jaký jsi v životě udělal!“ Pak se obrátil ke mně. „Chceš si ho vzít hned s sebou?“

„Kolik vlastně stojí?“

„Nic. Vyměnil jsem ho za dobrmana, kterého jsem ti předtím daroval. Gustavovi musíš nechat volnou ruku. Jo, Gustav je pašák.“

Dojednali jsme, že si pro psa přijdu později, až dojezdím.

„Víš, co jsi dostal?“ zeptal se mě Gustav venku. „Oplnou raritu. Irského teriéra. Primisima. Bez chybičky. A k tomu rodokmen, dobrý bože, na ten se ani nedívej, jinak se budeš muset tomu čoklovi vždycky uklonit, než ho oslovíš.“

„Gustave,“ řekl jsem, „udělal jsi mi velkou laskavost. Pojd', vypijeme spolu nejstarší koňak, jaký seženeme!“

„Dnes ne!“ prohlásil Gustav. „Dnes musím mít jistou ruku. Jdu večer do klubu na kuželky. Slib mi, že tam jednou přijdeš! Jsou to všechno sami ohromně slušní lidé, dokonce jeden vrchní poštovní oficiál.“

„Přijdu,“ řekl jsem. „I když tam ten vrchní poštovní oficiál nebude.“

Krátce před šestou jsem jel zpátky do dílny. Očekával mě Köster. „Dnes odpoledne telefonoval Jaffé. Máš ho zavolat.“

Na okamžik jsem ztratil dech. „Říkal něco, Otto?“

„Ne, nic zvláštního. Jen to, že do pěti ordinuje. Pak je v nemocnici sv. Doroty. Budeš tedy muset zavolat tam!“

„Dobrá.“

Šel jsem do kanceláře. Bylo teplo a dusno, ale já se třásl zimou a sluchátko se mi chvělo v ruce. „Nesmysl,“ říkal jsem si a opřel se pevně o stůl.

Trvalo dlouho, než jsem zastihl Jafféa. „Máte čas?“ zeptal se.

„Ano.“

„Pak tedy hned přijďte. Budu tu ještě hodinu.“

Chtěl jsem se ho zeptat, zda se snad něco nestalo s Pat. Ale nemohl jsem to ze sebe dostat. „Dobrá,“ řekl jsem, „za deset minut jsem u vás.“

Zavěsil jsem a ihned jsem zavolał domů. Telefon vzala služebná. Zeptal jsem se na Pat. „Nevím, je-li doma,“ řekla Frída mručivě. „Podívám se.“

Čekal jsem. Hlavu jsem měl tupou a bylo mi horko. Trvalo to nekonečně. Pak jsem zaslechl šramot a hlas Pat.

„Robby?“

Na okamžik jsem zavřel oči. „Jak je ti, Pat?“

„Dobře. Seděla jsem až do teďka na balkóně a četla jsem. Vzrušující knihu.“

„Tak, vzrušující knihu,“ řekl jsem. „To je krásné. Chtěl jsem ti jen říct, že se dnes vrátím domů o něco později. Už jsi dočetla tu knihu?“

„Ne, jsem uprostřed. Ještě mi to chvíli potrvá.“

„To už budu dávno doma. A teď čti rychle dál.“

Zůstal jsem okamžik sedět. Pak jsem vstal. „Otto,“ řekl jsem, „můžu si vzít Karla?“

„Ovšem. Jestli chceš, pojedu s tebou. Nemám tu co dělat.“

„Není třeba. O nic nejde. Domů jsem už volal.“

Jaké světlo, pomyslel jsem si, když Karel vystřelil do ulice, jaké nádherné večerní světlo nad střechami! Jak bohatý a sladký je život!

..*

Musel jsem na Jafféa několik minut čekat. Sestra mě odvedla do malého pokojíku, kde se povalovaly staré časopisy. Na okně bylo několik květináčů s popínavými rostlinami; takové člověk vidá jen v čekárnách lékařských ordinací a nemocnic.

Vešel Jaffé. Měl na sobě bílý, čerstvě vyžehlený plášť. Když si však ke mně přisedl, zahlédl jsem na vnitřní straně jeho pravého rukávu malou, jasně červenou kapičku krve. V životě jsem viděl hodně krve - ale tahle maličká skvrna na mne náhle působila tísnivěji než všechny krvi prosáklé obvazy. Moje nadějná nálada poklesla.

„Slíbil jsem vám, že vám řeknu, jak je to se slečnou Hollmannovou,“ řekl Jaffé.

Přikývl jsem a pohlédl na stolní pokrývku. Měla pestrobarevný plyšový vzorek. Díval jsem se na vzájemně se prolínající vpletené šestiúhelníčky a měl jsem bláznivý pocit, že všechno bude dobré, jestli jen vydržím a nezamrám, než bude Jaffé pokračovat.

„Před dvěma roky byla šest měsíců v sanatoriu. Víte to?“

„Ne,“ řekl jsem a upřeně se díval dál na stolní pokrývku.

„Její stav se potom zlepšil. Teď jsem ji důkladně prohlédl. Tuhle zimu musí bezpodmínečně ještě jednou do sanatoria. Tady ve městě nemůže zůstat.“

Stále ještě jsem hleděl na šestiúhelníčky. Rozplývaly se a začaly tančit.

„Kdy musí odjet?“ zeptal jsem se.

„Na podzim. Nejpozději koncem října.“

„Nebýlo to tedy jen přechodné krvácení?“

„Ne.“

Zvedl jsem oči. „Nemusím vám jistě říkat,“ pokračoval Jaffé, „že tato nemoc je velmi nevypočítatelná. Před rokem se zdálo, že se proces zastavil, že se ložisko zacelilo, a bylo možno se domnívat, že zůstane ohraničené. Právě tak, jak rychle to propukne, může se vše překvapivě opět dostat do klidu. Neříkám to jen tak - skutečně se to stává. Sám jsem byl svědkem podivuhodných vyléčení.“

„Zhoršení také?“

Pohlédl na mne. „Také, ovšem.“

Začal mi vysvětlovat podrobnosti. Obě plíce jsou zasaženy, pravá méně, levá silněji. Odmlčel se a zazvonil na sestru.

„Přineste mi chorobopis.“

Sestra jej přinesla. Jaffé vytáhl dva velké snímky. Stáhl šustící obálky a podržel snímky proti oknu. „Takhle to uvidíte lip. To jsou rentgenové snímky.“

Viděl jsem obrátle páteře na průsvitné, šedavé desce, lopatky, klíční kosti, kloubové pažní jamky a ploché oblouky žeber. Ale viděl jsem víc než to - viděl jsem kostru. Temně a strašidelně se obrážela od bledých, prolínajících se stínů snímků. Viděl jsem kostru Pat. Kostru Pat.

Jaffé pinzetou naznačoval obrysy jednotlivých linií i zbarvení na desce a vysvětloval je. Nezpozoroval, že se vůbec nedívám. Byl v zajetí své vědecké důkladnosti. Nakonec se obrátil ke mně. „Rozuměl jste?“

„Ano,“ řekl jsem.

„Co je vám?“ zeptal se.

„Nic,“ odpověděl jsem. „Jen se na to nemohu dost dobře dívat.“

„Ach tak.“ Sáhl si na brýle. Pak opět vsunul snímky do obálky a pátravě se na mne zahleděl. „Nedělejte si zbytečné starosti.“

„To si nedělám. Ale je to zatracená smůla! Milióny lidí jsou zdravé! Proč právě ona ne?“

Jaffé okamžik mlčel.

„Na to vám nikdo nemůže dát odpověď,“ řekl pak.

„Ano,“ vybuchl jsem, náhle strašně roztrpčen a úplně otupělý vztekem, „na to nikdo nemůže dát odpověď! Ovšemže ne! Nikdo nemůže dát odpověď na utrpení a umírání! Ksaku! Nic se proti tomu nedá dělat!“

Jaffé na mne dlouze pohlédl.

„Odpusťte,“ řekl jsem.

„Ale já si neumím nic nalhávat. A to je to zatracené!“

Stále ještě na mne hleděl. „Máte chvíli kdy?“ zeptal se. „Ano,“ řekl jsem. „Mám dost času.“

Vstal. „Musím teď na večerní vizitu. Byl bych rád, kdybyste šel se mnou. Sestra vám dá bílý plášť. Před pacienty budete jako můj asistent.

Nevěděl jsem, co zamýšlí; ale oblékl jsem si plášť, který přinesla sestra.

Kráčeli jsme dlouhou chodbou. Širokými okny pronikalo narůžovělé večerní světlo. Bylo to měkké, ztlumené, neskutečně se chvějící světlo. Několik oken bylo otevřeno. Dovnitř proudila vůně kvetoucích lip.

Jaffé otevřel jedny dveře. Ovanul nás zatuchlý, nehybný pach. Jakási žena s nádhernými zlatistými vlasy, na nichž se světlo jasně třpytilo, pozvedla ochable ruku. Měla ušlechtilé čelo a štíhlé spánky. Ale pod očima začínal obvaz. Sahal až k ústům. Jaffé ho opatrně uvolnil. Viděl jsem, že ženě chybí nos. Místo něho měla jen okoralou, mokvavou červenou ránu a v ní dvě díry. Jaffé opět přiložil obvaz.

„V pořádku,“ řekl vlídně a obrátil se k odchodu.

Zavřel za sebou dveře. Venku jsem se na okamžik zastavil a zahleděl do měkkého večerního světla.

„Pojďte!“ řekl Jaffé a vešel přede mnou do dalšího pokoje. Dolehlo k nám chraplavé chrčení a sípění muže ve vysoké horečce. Měl olověně šedý obličej, posetý podivně ostrými červenými skvrnami. Ústa měl rozchlípená, oči vypouklé a ruce neustále jezdily po příkrývce. Byl v bezvědomí. Na teplotce bylo průměrně zaznamenáno čtyřicet stupňů. Sestra seděla u postele a četla. Odložila knihu a vstala, když Jaffé vešel. Pohlédl na teplotku a potřásl hlavou. „Oboustranný zápal plic a zánět pohrudnice. Už týden se brání jako býk. Recidiva. Byl už skoro zdrav. Začal předčasně pracovat. Má ženu a čtyři děti. Beznadějné.“ Poslechl si jej a změřil tep. Sestra mu pomáhala. Přitom jí upadla na zem kniha. Zvedl jsem ji a viděl, že je to kuchařka. Muž v posteli neustále škrabal pavoučíma rukama po příkrývce. Byl to jediný zvuk v pokoji. „Zůstaňte tu přes noc, sestro,“ řekl Jaffé. Vyšli jsme ven. Narůžovělý soumrak se ještě víc zbarvil. Zaplavoval teď chodbu jako mračno.

„Zatracené světlo,“ řekl jsem.

„Proč?“ zeptal se Jaffé.

„Nejde to k sobě. Jedno s druhým.“

„Ale jde,“ řekl Jaffé. „Jde to k sobě.“

V dalším pokoji ležela chroptící žena. Byla sem dopravena odpoledne s těžkou otravou veronalem. Její muž den předtím utrpěl úraz - zlomeninu páteře - přivezli ho domů k ženě při plném vědomí; strašně křičel. Doma pak v noci zemřel.

„Zachrání se?“ zeptal jsem se.

„Pravděpodobně ano.“

„K čemu?“

„V posledních letech jsem měl pět podobných případů,“ řekl Jaffé. „Jen jedna se podruhé pokusila vzít si život. Plynem. Zemřela. Z ostatních se dvě znovu provdaly.“

V dalším pokoji ležel muž, který byl už dvanáct let ochrnutý. Měl voskovou pleť, řídké černé vousy a velikánské, tiché oči. „Jak je vám?“ zeptal se Jaffé.

Muž udělal neurčitý **posunek**. Pak ukázal na okno. „Podívejte se na nebe. Bude pršet, cítím to.“ Usmál se. „Líp se spí, když prší.“ Před sebou na pokrývce měl koženou šachovnici se **zasunovacími** figurkami. Vedle nich ležela hromada novin a několik knih.

Šli jsme dál. Viděl jsem mladou ženu s vyděšenýma očima a modrými rty úplně **rozkousanými** po těžkém porodu - zakrslé dítě se zkroucenýma slaboučkýma nohama a s vodnatelným mozkiem - muže bez žaludku - sově se podobající stařenu, která plakala, že se o ni její nejbližší nestarají (zdálo se jim, že umírá příliš pomalu) - slepou, která věřila, že opět bude vidět - **syfilitické** dítě s krvavou vyrážkou a otce, který seděl u jeho postele - ženu, které ráno odňali druhý prs - jinou, zkroucenou kloubovým **revmatismem** - třetí, jíž byly vyoperovány **vaječníky** – dělníka s rozdrčenými ledvinami — pokoj za pokojem to šlo dál, v každém pokoji totéž - sténající, v křečích se zmítající těla, nehybná, téměř bez života, lidské trosky – jakoby nekonečná řada nářku, strachu, odevzdání, bolesti, zoufalství, naděje, utrpení ~; a pokaždé, když se zavřely **dveře**, objevilo se v chodbě náhle ono **narůžovělé** světlo **nepozemského** večera, pokaždé naplnil chodbu po šedi cel pokojů tento něžný oblak měkkého, **šedožlatého** třpytu, o němž bylo těžko říci, **působil-li** jako strašlivý výsměch nebo jako nadlidská útěcha. Před vchodem do operačního sálu se **Jaffé** zastavil. Matnými tabulkami dveří pronikalo ostré světlo. Dvě sestry **vezly** dovnitř plochý vozík. Na vozíku ležela žena. Setkal jsem se s jejím pohledem. Nedívala se na mne. Dívala se do prázdna, do neurčité dálky. Ale její oči mě hluboce dojaly - tolik statečnosti, **rozhodnosti** a klidu v nich bylo.

Jaffé měl náhle unavenou tvář. „Nevím, **bylo-li** to správné,“ řekl, „ale nemělo smysl uklidňovat vás slovy. Nevěřil byste mi. Viděl jste, že řada těchto lidí je mnohem nemocnější než **Pat Hollmannová**. Mnohým z nich už nezbyvá než jejich víra. Ale většina se uzdraví. To jsem vám chtěl ukázat.“

Přikývl jsem. „Bylo to správné,“ řekl jsem.

„Před devíti roky mi zemřela žena. Bylo jí **pěťadvacet** let. Nikdy **nezastonala**. Chřipka.“ Na okamžik se odmlčel. „Chápete, proč vám to říkám?“

Opět jsem přikývl.

„Člověk nemůže **vědět** nic napřed. Na smrt nemocný může přežít zdravého. **Život** je podivuhodná záležitost.“ Jeho tvář byla teď plná vrásek. Přišla sestra a cosi mu pošeptala. Narovnal se a pokynul k operačnímu sálu.

„Musím na sál. Nedávejte Pat najevo, že máte starosti. To je to nejdůležitější. Dokážete to?“

„Ano,“ řekl jsem.

Podal mi ruku a prošel spěšně se sestrou skleněnými dveřmi do bíle osvětleného sálu.

Pomaloučku jsem sestupoval po schodech. Čím jsem scházel níže, tím bylo temněji, a v prvním poschodí už svítilo elektrické světlo. Když jsem pak vyšel na ulici, viděl jsem, jak od obzoru ještě jednou, jakoby hnán mocným dechem, vane **narůžovělý** soumrak. Vzápětí pak pohasl a zešel.

Zůstal jsem chvíli sedět ve voze a hleděl před sebe. Pak jsem se vzchopil a jel zpátky do dílny. Před vraty mě očekával Köster. Zajel jsem s vozem na dvůr a vystoupil.

„Tys to už věděl?“ zeptal jsem se.

„Ano,“ přikývl. „Ale Jaffé ti to chtěl říct **sám**.“

Přikývl jsem.

Köster se na mne podíval.

„Otto,“ řekl jsem, „nejsem už dítě a vím, že není nic **ztraceno**. Ale bude to pro mne asi přece jen těžké, abych se dnes večer **nepodřekl**, až **zůstanu** s Pat sám. Zítra to už bude lepší. To už z toho budu venku. Což abychom šli dnes večer někam všichni společně?“

„Samozřejmě, **Robby**. Už jsem na to myslel a oznámil jsem to také Gottfriedovi.“

„Pak mi tedy ještě jednou **půjč** Karla. Zajedu domů a odvezu nejdřív Pat a **pak** asi za hodinku vás.“

„Dobrá.“

Vyjel jsem. V Mikulášské ulici mě napadlo, že jsem zapomněl na psa. Otočil jsem a jel zpátky, abych si ho odvezl.

Krám nebyl osvětlen, ale dveře byly otevřeny. Anton seděl v krámě na polním lůžku. V ruce držel láhev. „Gustav mě nakrk,“ řekl. Páchl jako **kořalna**.

Teriér ke mně přiskočil, očichal mě a olízl mi ruku. Jeho oči zeleně svítily v šikmém světle, které dopadalo z ulice. Anton vstal. Zavrával a náhle se dal do breku.

„**Můj psíčku**, teď mě i ty opouštíš - všechno mě opouští – **Thilde** je mrtvá - **Minna** je pryč - pošlyšte, proč vlastně je našinec na světě?“

Tohle mi ještě chybělo? Tahle malá, **bezútěšná** žárovka, kterou teď rozsvítil, to tiché chrastění želv a pípót ptáků a opuchlý mužíček v tomhle obchodě. „Bařtipáni, ti to vědí - ale řekněte, proč vůbec žije našinec? K čemu žijeme my ubozí **pind'ové**, pane?“ Opice vyrazila skřek a poskakovala na tyči jako zuřivá. Její velký stín **přeskakoval** na stěně s ní. „Koko,“ **zavzlykal**, „**můj jedináčku**, na!“ Podal opici láhev. Ta ji uchopila.

„Odděláte ji, když jí dáte pít,“ řekl jsem.

„Co na tom,“ blábolil, „o pár let na řetězu **dýl** nebomíň - to je přece **fuk** - všechno je **fuk** - pane _“

Vzal jsem psa, který se ke mně vřele přitiskl, a šel jsem. Hbitě, pružně a měkce běžel vedle mne k vozu.

Jel jsem domů a vystupoval se psem na šňůře opatrně nahoru. V chodbě jsem se zastavil a pohlédl do zrcadla. Vypadal jsem jako obvykle. Zaklepal jsem na dveře Pat, pootevřel je a vpustil psa dovnitř.

Zůstal jsem stát venku, držel pevně šňůru a čekal. Ale místo hlasu Pat zaslechl jsem **znenadáni** hlas paní **Zaiewské**. „Pane na nebi!“

Oddychl jsem si a pohlédl dovnitř. Báł jsem se jen první minuty, kdy budu s Pat sám. Teď bylo všechno snazší. Paní **Zaiewská** byla nárazník, na který se člověk mohl spolehnout. Majestátně trůnila u stolu, vedle sebe šálek s kávou a před sebou karty, rozložené v mystickém uspořádání. Pat seděla s lesknoucíma se očima po jejím boku a nechala si věštit budoucnost.

„**Dobry** večer,“ řekl jsem náhle velmi vesele.

„Tady přichází,“ vykládala paní **Zaiewská** důstojně. „**Krátkou** cestou ve večerních hodinách, vedle sebe má černého muže na štítu domu.“

Pes se vytrhl a se štěkotem mi proletěl mezi nohama do pokoje.

„**Můj bože!**“ zvolala Pat. „To je přece irský teriér!“

„Všechna čest!“ řekl jsem. „Před několika hodinami jsem to sám nevěděl.“

Pat se sklonila a pes k ní bouřlivě vyskočil.

„Jak se jmenuje, Robby?“

„Nemám tušení. Pravděpodobně Koňak nebo Whisky nebo tak nějak, po svém posledním majiteli.“

„Je **náš?**“

„Pokud živoucí stvoření může někomu patřit, pak **ano**.“

Radostí ani nedýchala. „Budeme mu říkat **Billy, Robby!** Moje matka měla takového, když byla malá. Často mi o něm vyprávěla. Také se jmenoval Billy!“

„Pak jsem jej dobře vybral,“ řekl jsem.

„Je čistotný?“ zeptala se paní Zaiewská.

„Má rodokmen jako kníže,“ odpověděl jsem. „A knížata bývají čistotná.“

„Dokud jsou malá, tak ne. Kolik je mu?“

„Osm měsíců. To je tolik, jako u člověka šestnáct let.“

„Nevypadá zrovna čistě,“ prohlásila paní Zaiewská.

„Musí se vykoupat, to je všechno.“

Pat vstala a objala paní Zaiewskou kolem ramenou. Vyděšeně jsem na ni pohlédl. „Vždycky jsem si přála mít psa,“ řekla. „Můžeme si ho ponechat, vidíte? Nemáte nic proti tomu?“

Matka Zaiewská byla poprvé, co jsem ji znal, v rozpacích.

„Nu, což - pro mne a za mne,“ odvětila. „Však už to stálo v kartách. Překvapení o pánovi do domu.“

„Stálo v nich taky, že si dnes vyrazíme?“ zeptal jsem se.

Pat se dala do smíchu. „Tak daleko jsme ještě nebyly, Robby. Byly jsme teprve u tebe.“

Paní Zaiewská se zvedla a shrábla karty. „Člověk na to může věřit, a člověk na to věřit nemusí, a může na to věřit opačně jako Zaiewský. Tomu vždycky stála piková desítka - zvěstovatelka neštěstí z tekutého živlu. A tak si myslel, že by se měl mít na pozoru před vodou. Ale ona to zatím byla kořalka a plzeňské!“

„Pat,“ řekl jsem, když paní Zaiewská odešla a když jsem Pat sevřel v náručí, „je to nádherné přijít domů a najít tu tebe. Je to pro mne vždycky znova překvapení. Když vystupuji po posledních schodech a otvírám dveře, vždycky se mi rozbuší srdce, že to snad ani není pravda.“

S úsměvem na mne pohlédla. Téměř nikdy neodpovídala, když jsem jí říkal něco takového. Ani bych si to byl nedovedl představit a špatně bych to snášel, kdyby mi odpověděla něco podobného - byl jsem přesvědčen, že žena nemá říkat muži, že ho miluje. Jenom jí oči zářily štěstím, a tím řekla víc než mnoha slovy.

Dlouho jsem ji pevně svíral, cítil teplo její pleti a lehkou vůni jejích vlasů - držel jsem ji pevně a nebylo tu už nic než ona, tma zmizela, Pat byla tady, žila, dýchala a nic nebylo ztraceno.

„Opravdu si vyjedeme, Robby?“ zeptala se těsně u mé tváře.

„Dokonce všichni společně,“ řekl jsem, „Köster a také Lenz. Karel už stojí přede dveřmi.“

„A Billy?“

„Billy půjde samozřejmě s námi. Co bychom si počali se zbytky večere? Nebo jsi už jedla?“

„Ne, ještě ne. Čekala jsem na tebe.“

„Ale nemáš na mne čekat. Je strašné na něco čekat.“

Zavrtěla hlavou. „Tomu ty nerozumíš, Robby. Strašné jenom je nemít nic, nač by člověk mohl čekat.“

Zhasla světlo před zrcadlem. „Ale teď už se musím začít převlékat, jinak nebudu hotova. Také se převlékneš?“

„Později,“ řekl jsem, „budu hned hotov. Jenom mě tu nech ještě chvíli u sebe.“

..*

Zavolal jsem psa k sobě a usedl do křesla u okna. Tak rád jsem tu tiše sedával a hleděl na Pat, když se oblékala. Nikdy jsem necítil tak sugestivně ono věčné tajemství ženy jako při tomto tichém pobíhání sem a tam před zrcadlem, při tomto zamyšleném zkoušení, při tomto pohřížení do sebe, při tomto návratu do neuvědomělého instinktu ženského pohlaví. Nedovedl jsem si dobře představit, že by se mohla žena oblékat a přitom tlachat a smát se - a když to dělala, pak ji chybělo toto tajemství a nepostřehnutelné kouzlo něčeho věčně unikajícího. Na Pat jsem miloval její vláčné, a přece hbité pohyby před zrcadlem; bylo kouzelné vidět, jak si češe vlasy nebo jak obezřetně a opatrně přikládá jako šíp tužku na obočí ke spánkům. Měla pak v sobě cosi ze srnky a štíhlého pantera a také něco z Amazonky před bojem. Zapomněla na všechno kolem sebe, tvář měla vážnou a soustředěnou, nastavovala ji pozorně a klidně zrcadlu, a zatímco se k němu těsně nakláněla, zdálo se, jako by to už nebyl její obraz, ale jako by si tam ze soumraku skutečnosti a tisíciletí hleděly dvě ženy odvážně a zkoumavě do očí prastarým, vědoucím pohledem.

Otevřeným oknem zavanul ze hřbitova do pokoje svěží večerní vánek. Seděl jsem tiše, nic z dnešního odpoledne jsem nezapomněl, dosud jsem měl všechno v živé paměti ale když jsem pohlédl na Pat, cítil jsem, jak tísnivý smutek, který ve mně ležel jako těžký kámen, je neustále smýván divokou nadějí, jak se mění a podivně se s ní slučuje, jak se jedno stává druhým, smutek, naděje, vítr, večer a krásná dívka mezi lesknoucími se zrcadly a světly, ano, na okamžik jsem měl náhle zvláštní pocit, jako by teprve to bylo pravda a v tom nejhlubším smyslu život a možná dokonce štěstí, láska tak smutná, bázlivá a mlčenlivě vědoucí.

XIX

Stál jsem na stanovišti a čekal. Gustav přijel s vozem a zařadil se za mne. „Jak se daří čoklovi, Roberte?“

„Tomu báječně,“ řekl jsem.

„A tobě?“

Mrzutě jsem mávl rukou. „Bylo by mi taky báječně, kdybych víc vydělával. Jen si představ, za dnešek jen dvě padesátifenikové jízdy.“

Přikývl. „Je to pořád horší. Všecko se zhoršuje. A kdoví, co ještě bude.“

„A přitom bych potřeboval tak nutně vydělat peníze,“ řekl jsem. „Právě teď! Hodně peněz!“

Gustav se poškrábal na bradě. „Hodně peněz!“ Pak se na mne podíval. „Poctivě nikde moc prachů neseženeš. Jenom spekulací. Nechtěl by sis vsadit? Dnes jsou závody. Znam prima kancelář. Nedávno jsem trhnul na Aidě osmadvacetkrát tolik, kolik jsem vsadil.“

„Je mi jedno jak. Hlavně že je nějaká možnost.“

„Už jsi tipoval?“

„Ne.“

„Pak budeš mít šťastnou ruku! To by se dalo něco dělat!“ Podíval se na hodinky.

„Co abychom vyrazili? Ještě to stihnem.“

„Dobrá!“ Od oné záležitosti se psem jsem měl ke Gustavovi velkou důvěru.

Sázková kancelář byla prostorná místnost. Vpravo byl kiosk s doutníky, vlevo **totalizátor**. Ve vitríně viselo plno zelených a růžových sportovních novin a dostihových oznámení psaných psacím strojem. Podél stěny byl pult, na kterém byly tři podložky na psaní. Za pultem měli tři muži plné ruce práce. Jeden křičel u telefonu, druhý pobíhal s lístky v ruce a třetí stál bez saka s vyhrnutými rukávy za jedním z pultů, **tvrděsek** posunutý do **zátylku**, mezi zuby převaloval tlusté, černé, rozžvýkané cigáro a zaznamenával sázky. Košili měl ostře fialovou.

Prekvapilo mě, jaký tu byl čilý ruch. Byli tu téměř jen samí obyčejní lidé, řemeslníci, dělníci, úředníčkové, několik prostitutek a pasáci. Hned u dveří nás **zastavil** jakýsi člověk se špinavými šedivými kamašemi, v šedivém **tvrděsku** a v ošuntělém šedivém **svrchníku**. „**Von Bieling**. Tipy, pánové? Na beton!“

„Já vím, tutovky,“ odvětil Gustav, jeho tvář se v sázkové kanceláři úplně změnila.

„Jen padesát feniků,“ naléhal Bieling. „Osobně znám trenéra. Z **dřívěj ška**,“ dodal, když jsem na něho pohlédl.

Gustav studoval dostihové programy. „**Kdy dojdou výsledky z Auteuil?**“ **zavolal přes pult**.

„V pět hodin,“ **zakvákal** pomocník.

„**Filoména**, náramná mrcha,“ zamručel Gustav. „**Úžasná kobyla s dlouhým krokem**.“ Už se potil vzrušením. „**Co přijde teď?**“ **zeptal se**.

„**Hoppegarten**,“ řekl někdo vedle něho.

Gustav se opět zahloubal do dostihového programu. „**Pro začátek vsadíme každý dvě marky na **Tristana**, na vítězství**“ prohlásil.

„**Máš o tom vůbec páru?**“ **zeptal jsem se**.

„**Páru?**“ **opáčil Gustav**. „**Znám kdejaké koňské kopyto**.“

„**A to pak sázíte na Tristana?**“ řekl kdosi vedle nás. „**Alžběta, člověče, jedinečná šance! Znám osobně **Johnnyho Burnse****.“

„**A. já,**“ **vrátil mu Gustav**, „**jsem majitelem stáje Alžběty. **Vím to ještě líp****.“

Houkl naše sázky na muže u pultu. Dostali jsme cedulky a usedli jsme vpředu v lokálu, kde stálo několik stolků a židlí. Vedle nás poletovala vzduchem nejrozmanitější jména. Několik dělníků diskutovalo o **dostizích** v Nizze, dva vlakoví průvodčí studovali dostihovou zprávu z Paříže a jakýsi vozka se **vychloubačně** rozpomínal na dobu, kdy jezdil **klusácké** závody. Jen nějaký **tlust'och** s naježenými vlasy seděl neúčastně u stolku a cpal se obloženými chlebičky. Dva jiní se opírali o stěnu a lačně na něho hleděli. Každý z nich držel v ruce tiket, ale tváře měli tak vpadlé, jako by už několik dní nejedli.

Zadrnčel telefon. Všichni zbystrili sluch. Pomocník vyvolával jména. O **Tristanovi** nebylo ani slechu.

„**Zatraceně,**“ **řekl Gustav a zrudl**. „**Vyhrál **Šalamoun**, kdo by si to byl pomyslel, vy snad?**“ **zeptal se zlostně Alžběty**. „**Taky jste byl mezi těmi: Dále doběhli...?**“

Objevil se **voň Bieling**. „**Panstvo, kdybyste mě byli **poslechli** - vždyť jsem vám říkal - **Šalamoun!** Jedině **Šalamoun!** Kdybyste chtěli pro další dostih -**“

Gustav vůbec neposlouchal. Uklidnil se a **zapředl** s Alžbětou odborný rozhovor.

„**Rozumíte trochu koním ?**“ **zeptal se mě Bieling**.

„Ani za mák,“ řekl jsem.

„Pak si vsaďte! Vsaďte si! Ale jen dnes,“ dodal šeptem, „a potom už nikdy. Poslechněte mě. Vsaďte si – úplně jedno, jestli na Krále **Leara** nebo **Silbermotte** - třeba i na **L'heure bleue**. Nic za to nechci. Dáte mi, jen když vyhraje“ Brada se mu třásla hráčskou vášní. Znal jsem tohle pravidlo z **pokra**, začátečníci mnohdy vyhrají.

„Dobrá,“ řekl jsem, „na co si mám vsadit?“

„Na co chcete - na co chcete –“

„**L'heure bleue** nezní špatně,“ řekl jsem, „tak tedy deset marek na **L'heure bleue**.“

„Zbláznil ses?“ zeptal se Gustav.

„Ne,“ řekl jsem.

„Deset marek na tuhle herku, kterou měli už dávno rozsekát do buřtů ?“

Alžběta, kterého Gustav nazval ještě mršinou, chvatně souhlasil s Gustavem. „No tohle! Vsadit na **L'heure bleue**! To je kráva, a ne kůň, pane! Májový sen ho vezme na dvou nohách, kdy se mu zlíbí! Na vítězství?“

Bieling na mne zapřísahavě pohlédl a dal mi znamení. „Na vítězství,“ řekl jsem.

„Jdi se zakopat!“ usklíbl se Alžběta opovržlivě. „Člověče!“ Také Gustav se na mne podíval, jako bych se proměnil v Hotentota. „**Gipsy II**, to je jasný už i embryu v matčině lůně.“

„Zůstanu u své **L'heure bleue**,“ prohlásil jsem. Bylo by to bývalo proti všem tajným zákonům šťastlivců, kdybych to byl teď ještě změnil.

Muž ve fialové košili mi podal lístek. Gustav a Alžběta si mě prohlíželi, jako bych měl hlízový mor. Viditelně se ode mne odtáhli a natlačili k pultu, a častujíce se vzájemně posměšky, z nichž však zazníval respekt odborníků, vsadili na **Gipsy II** a Májový sen.

V témž okamžiku se kdosi svalil na zem. Byl to jeden z těch hubených mužů, kteří stáli vpředu vedle stolů.

Sklouzl po stěně a tvrdě dopadl na podlahu. Dva průvodčí ho zvedli a usadili na židli. Jeho obličej byl **šedobílý**. Ústa měl otevřená.

„Hněte se přece!“ řekla jedna z prostitutek, plná bruneta s hladkými vlasy a nízkým čelem, „přineste mu někdo sklenici vody.“

Překvapilo mě, jak málo lidí se staralo o omdlelého. Většina se jen letmo podívala, co se stalo, a pak se zase obrátila k sázkám. „To se tu stane každou chvíli,“ řekl Gustav. „Nezaměstnaní. Prosázejí každý **fenik**. Číhají, že jim snad kápne obrovská výhra. Sázejí tisíc k desíti.“

Vozka se vrátil od kiosku se sklenicí vody. Černovlasá prostitutka v ní namočila kapesník a pak jím přetřela mužovo čelo a spánky. Zasténal a náhle otevřel oči. Bylo v tom cosi příšerného, jak se náhle a tiše opět otevřely v tom vyhaslém obličej - jako by nějaká jiná, neznámá bytost zvědavě a chladně hleděla šterbinami strnulé šedobílé masky.

Dívka vzala sklenici vody a dala muži napít. Držela ho přitom v náruči jako děcko. Pak vzala nezúčastněnému jedlíku s naježenými vlasy z talířku chlebiček. „Tu máš, jez ale pomalu, pomalu - **neukousni** mi prst - tak a teď se zase napij –“

Muž u stolu zašilhal po svém chlebičku, ale **neřekl** nic. Druhý muž pomalu dostával barvu. Ještě chvíli jedl, pak se **potácivě** zvedl. Dívka ho podpírala až ke dveřím. Pak vrhla rychlý pohled nazad a otevřela kabelku. „Na - a teď zmiz a místo sázení se radši nažer –“

Jeden z pasáků, který k ní byl po celou dobu obrácen zády, se otočil. Měl dravčí obličej s odstávajícíma ušima, **lakovky** a sportovní čepici.

„Cos mu to dala?“ zeptal se.

„Pár feniků.“

Udeřil ji loktem do prsou. „Asi toho bylo víc! Příště se zeptej mě!“

„Jen se **nenaparuj**, Ede,“ řekl druhý. Prostitutka vytáhla z kabelky pudřenku a líčila si rty. „Vždyť je to pravda,“ řekl **Ede**.

Prostitutka na to nic **neřekla**.

Zazvonil telefon. Pozoroval jsem Eda a nedával pozor.

„Tomu se říká svinské štěstí!“ zaslechl jsem náhle **zavřeštět** Gustava, „páni, to je víc než svině, to je **obrsvině** s dvaceti **podsvinčaty!**“ Udeřil mě do ramene. „Sto osmdesát pětik jsi **vyrejžoval**, panebože! Ta tvá **čehýpr** to vyhrála!“

„Cože, skutečně?“ zeptal jsem se.

Muž s rozžvýkaným doutníkem a v pestrobarevné košili kysele přikývl a vzal mi mou cedulku. „**Kdo** vám dal ten tip?“

„Já,“ řekl **Bieling** spěšně se strašlivě pokorným, nedočkavým úsměvem a protlačil se s **úklonou** kupředu. „Já, když dovolíte - mé styky –“

„No, člověče –“ Šéf na něj ani nepohlédl a vyplatil mi peníze. Na okamžik se v celé místnosti rozhostilo hrobové ticho. Všichni hleděli k nám. Dokonce i tvrdošíjný jedlík pozvedl hlavu.

Schoval jsem peníze. „Dál už nesázejte!“ zašeptal Bieling. „Přestaňte!“ V obličejí měl rudé skvrny. Strčil jsem mu do ruky **desetimarku**. Gustav se ušklíbl a dal mi jednu do žeber. „Vidíš, co jsem ti říkal! Stačí poslechnout Gustava, a prachy se ti jen sypou.“

Odpustil jsem si připomenout bývalému **svobodníku** od sanity toho **Gipsy II**. Ale vzpomněl si na to vzápětí sám. „Co abychom šli,“ řekl, „dnes není správný den pro umělce!“

U dveří mě kdosi **zatahal** za rukáv. Byl to Alžběta. „**Koho** tipujete v **Maslowského** memoriálu?“ zeptal se mě s dychtivým respektem.

„**Nikoho** jiného než Tannenbauma,“ řekl jsem a odešel s Gustavem do nejbližší hospody, abychom se napili na **zdraví L'heure bleue**.

Za necelou hodinu jsem byl chudší o dalších třicet marek. Nemohl jsem toho nechat. Ale pak jsem přestal. Na odchodu mi Bieling podstrčil cedulku. „**Kdybyste** někdy něco potřeboval! Nebo vaši **známí**. Mám zastoupením Dělal reklamu tajným domácím kinům. „Také zprostředkují prodej obnošeného šatstva,“ zvolal ještě za mnou. „Platím hotově !“

V sedm hodin jsem jel zpátky do dílny. Karel stál na dvorku a řval. „Dobře, že jdeš, Robby,“ zvolal Köster, „chceme si právě vyjet a vyzkoušet ho. Nasedni!“

Celá firma tu stála v napětí. **Otto** ještě něco na Karlovi vylepšil a změnil, neboť s ním chtěl za čtrnáct dní startovat v terénním závodě. Teď měla být první zkušební jízda.

Nasedli jsme. **Jupp** se uvelebil vedle **Köster**a, na obličejí obrovské **závodnické** brýle. Bylo by mu zlomilo srdce, kdyby nejel také. **Lenz** a já jsme usedli dozadu.

Karel vystřelil. Dojeli jsme na dlouhou výpadečovou silnici a vytáhli jsme to na **stočtyřicítku**. Lenz a já jsme se těsně přitiskli na opěradla předního sedadla; foukal takový vítr, že jsem měl dojem, že nám utrhne hlavu. Topoly po obou stranách silnice ubíhaly kolem nás, kola svištěla a nádherný zvuk motoru nám projížděl všemi kostmi jako **divoké** volání volnosti. O čtvrt hodinku později jsme před sebou spatřili černý bod, který se rychle zvětšoval. Byl to poměrně těžký **vůz**, jedoucí asi osmdesátkou až stovkou. Naseděl na silnici nijak zvlášť dobře, naopak, poskakoval sem a tam. Silnice byla poměrně úzká. Köster proto zvolnil rychlost. Když jsme se k vozu přiblížili asi na sto metrů a chtěli jsme zatroubit, zahlédli jsme náhle, jak postranní cestou zprava přijíždí

motocyklista, který vzápětí zmizel za křovím u křižovatky. „Hrome! To pěkně dopadne!“ zvolal Lenz.

V témž okamžiku jsme viděli, jak se na silnici vynořil motocyklista asi dvacet metrů před vozem. Pravděpodobně podceňoval jeho tempo a snažil se proto dostat obloukem ještě před něj. Vůz odbočil ostře vlevo, aby se mu vyhnul, ale motocykl teď rovněž sklouzl doleva. Řidič strhl vůz opět doprava, zachytil blatníkem motorku a odhodil ji stranou. Jezdec přelétl kupředu na silnici. Vůz dostal smyk, ztratil směr, porazil silniční ukazatel, vyvrátil lucernu a s řinčivým rachotem narazil na strom.

Všechno se odehrálo v několik vteřinách. V příštím okamžiku jsme se přiřítili my, kola zaskřípala, Köster vrhl Karla jako koně mezi motocyklistu, motorku a vzpříčený vůz, z něhož se kouřilo, vlevo se téměř dotkl ruky jezdce, který sletěl na zem, a vpravo zadku vozu, pak se motor znovu rozeřval, Karel vyrovnal směr, brzdy zaskřípěly a rozhostilo se ticho. „To se ti povedlo, Otto,“ řekl Lenz.

Utíkali jsme zpátky a prudce jsme vytrhli dvířka vozu. Motor ještě běžel. Köster hmátl na desku a vytáhl klíček. Hukot motoru utichl a zaslechli jsme sténání.

Všechna okna těžké limuzíny byla roztržena. V přítmi uvnitř vozu jsme uviděli kreví zalitý obličej nějaké ženy. Muž vedle ní byl vražený mezi volant a sedadlo. Nejdřív jsme vytáhli ženu a položili ji na silnici. Obličej měla pořezaný, v ranách měla několik střepin, ale krev vytékala pravidelně. Horší to bylo s pravou rukou. Rukáv bílého kostýmového kabátku byl jasně červený a silně z něho kapala krev. Lenz jej rozřízl. Vytryskl proud krve. Tepna byla zasažena. Lenz stočil kapesník v roubík. „Vyprostěte toho muže, já se postarám o ni“ řekl.

„Musíme rychle do nejbližší nemocnice.“

Abychom ho dostali ven, museli jsme odšroubovat opěradla. Naštěstí jsme měli s sebou dostatek náradí, takže to šlo poměrně rychle. Muž rovněž krvácel, a jak se zdálo, měl zlomeno několik žeber. Když jsme ho vytáhli, s výkřikem se svalil. Měl také něco s kolenem. Ale momentálně jsme mu nemohli pomoci.

Köster zacouval s Karlem až těsně k místu nehody. Žena se dala do nepřičetného křiku, když viděla, jak se vůz blíží, třebaže jel krokem. Sklopili jsme opěradlo jednoho předního sedadla, takže jsme na ně mohli položit muže. Ženu jsme usadili na zadní sedadlo. Stoupl jsem si vedle ní na stupátko a Lenz zase z druhé strany pevně přidržel jeho. „Zůstaň tady a dej pozor na vůz, Juppe,“ řekl Lenz.

„Kde vůbec zůstal motocyklista?“ zeptal jsem se.

„Zdrh, když jsme byli v práci,“ prohlásil Jupp.

Pomalou jsme vyjeli. Nedaleko nejbližší vsi bylo malé sanatorium. Často jsme je vídali, když jsme tudy projížděli. Stálo na kopci celé bílé a nízké. Pokud jsme věděli, bylo to soukromé sanatorium pro lehce nemocné bohaté pacienty - ale jistě tam byl lékař a ambulance.

Vyjeli jsme na kopec a zazvonili. Vyšla velmi hezká sestra. Zbledla, když spatřila krev, a běžela zpátky. Vzápětí přišla druhá, o hodně starší.

„Lituji,“ řekla okamžitě, „ale nejsme zařízení na úrazy. Musíte do Virchowovy nemocnice. Není to daleko.“

„Je to odtud skoro hodinu,“ odvětil Köster.

Sestra se na něho odmítavě podívala. „Nejsme vůbec zařízení na něco takového. Ani tu není lékař –“

„Jednáte proti zákonu,“ prohlásil Lenz. „Soukromé ústavy, jako je váš, musí mít stálého lékaře. Dovolíte, abych si od vás zatelefonoval? Rád bych se spojil s policejním ředitelstvím a s redakcí denního tisku.“

Sestra zaváhala. „Myslím, že můžete být klidná,“ řekl Köster chladně. „Dostanete za svou práci dobře zapláceno. Především potřebujeme nosítka. Jistě se vám podaří sehnat lékaře.“ Sestra stále ještě váhala. „Nosítka,“ objasňoval Lenz, „k tomu podle zákona také patří stejně jako dostatečný obvazový materiál –“

„Ano, ano,“ odpověděla spěšně, zřejmě otřesena takovou spoustou znalostí, „hned, hned někoho pošlu –“

Zmizela. „K neuvěření,“ řekl jsem.

„To se ti může stát i v městské nemocnici,“ odpověděl Gottfried klidně. „Nejdřív jsou peníze, pak byrokracie, pak pomoc.“

Vrátili jsme se k vozu a pomohli vystoupit ženě. Neříkala nic; hleděla jen na své ruce. Dovedli jsme ji do malé ordinace v přízemí. Pak přinesli nosítka pro muže. Zvedli jsme ho a položili na ně. Zasténal. „Okamžik –“

Pohlédli jsme na něho. Zavřel oči. „Nerad bych, aby se někdo něco dověděl –“ řekl s námahou.

„Neměl jste na tom nejmenší vinu,“ odvětil Köster. „Viděli jsme dobře, jak k nehodě došlo, a rádi vám to dosvědčíme.“

„Proto ne,“ řekl muž. „Rád bych z jiných důvodů, aby se nikdo nic nedověděl. Chápete –“ Pohlédl ke dveřím, jimiž prošla žena.

„Pak jste tedy na správném místě,“ prohlásil Lenz. „Je to soukromé sanatorium. A zbývá už jen, aby váš vůz zmizel dřív, než jej uvidí policie.“

Muž se vzepřel. „Udělalí byste ještě něco pro mne? Zavolali byste nějakou autodílnu? A dejte mi laskavě svou adresu. Rád bych - jsem vám zavázán –“

Köster učinil odmítavý pohyb. „Ale ano,“ řekl muž, „rád bych to věděl –“

„To je docela jednoduché,“ odvětil Lenz. „Máme sami autoopravnu a jsme specialisty na vozy, jako je váš. Vezmeme ho hned s sebou, souhlasíte-li, a dáme vám ho zase do pořádku. Tím vám bude pomoheno a nám do jisté míry

„Rád,“ řekl muž. „Chcete moji adresu - přijdu si pak sám pro vůz. Nebo někoho pošlu.“

Köster zastrčil navštívenku do kapsy a pak jsme muže odnesli dovnitř. Mezitím přišel lékař, ještě mladý člověk. Umyl ženě krev s tváře, takže teprve teď bylo vidět, jak hrozně je pořezaná. Žena se zvedla na zdravé ruce a zahleděla se do lesknoucího se niklu mísy na obvazovém stolku. „Ach,“ řekla tiše a s vyděšenými očima se svezla zpátky.

Zajeli jsme do vesnice a poptali se po dílně. Tam jsme si u kováře vypůjčili vlek a lano a slíbili jsme mu za to dvacet marek. Ale kovář byl nedůvěřivý a chtěl vidět vůz. Naložili jsme ho tedy a jeli zpátky.

Jupp stál uprostřed silnice a mával. Ale i bez něho jsme viděli, co se stalo. U okraje stála stará mercedeska s vysokou kapotou a u ní čtyři lidé chystající se vrak odtáhnout.

„Jedeme zrovna včas,“ řekl Köster.

„To jsou bratři Vogtové,“ odvětil kovář. „Nebezpečná banda. Bydlí naproti. Co se jim dostane do pařátů, to už nepustí.“

„Však uvidíme,“ řekl Köster.

„Už jsem jim to všechno vysvětlil, pane Köster,“ zašeptal Jupp. „Špinavá konkurence. Chtějí odtáhnout vůz do své dílny.“

„Dobrá, Juppe. Zůstaň zatím tady.“

Köster zamířil k největšímu ze čtyř mužů a oslovil ho. Řekl mu, že vůz patří nám. „Máš u sebe něco tvrdého,“ zeptal jsem se Lenze.

„Jen svazek klíčů a ten potřebuju sám. Vezmi si francouzák.“

„Radši ne,“ řekl jsem, „z toho by mohlo být těžké ublížení na těle. Škoda že mám tak lehké boty. Kopanec by byl nejlepší.“

„Dáte se do toho s námi?“ zeptal se Lenz kováře. „Byli bychom aspoň čtyři proti čtyřem.“

„Bůh chraň! Ti by mi zítra rozmlátili barák. Zůstanu přísně neutrální.“

„Máte pravdu,“ řekl Gottfried.

„Já jdu do toho,“ prohlásil Jupp.

„Jen se opovaž!“ řekl jsem. „Dávej pozor, jestli nikdo nejde, to je všechno.“

Kovář od nás poodešel, aby dal jasně najevo svou přímou neutralitu.

„Nevykládej mi tu pohádky,“ zaslechl jsem vzápětí, jak se na Köstera obořil největší. „Kdo dřív přijde, ten dřív mele! A basta! A teď koukej zmizet!“

Köster ještě jednou prohlásil, že vůz patří nám. Nabídl Vogtovi, že ho odveze do sanatoria, aby se přesvědčil, že mluví pravdu. Ale Vogt se jen pohrdavě ušklíbl. Lenz a já jsme se přiblížili. „Tak vy asi chcete do nemocnice, co?“ zeptal se Vogt. Köster neodpověděl a jen zamířil k autu. Ostatní tři Vogtové se napřímili. Stáli teď těsně vedle sebe. „Podejte mi lano,“ řekl nám Köster. „Vy chlape,“ zavrčel nejstarší Vogt. Byl o hlavu větší než Köster.

„Je mi líto,“ řekl Köster, „ale vůz odtáhneme my.“

Lenz a já jsme se k němu přiloudali ještě blíž, ruce v kapsách. Köster se sklonil k vozu. V témž okamžiku ho Vogt kopnutím odhodil stranou. Otto s tím však počítal; v téže vteřině ho chytil za nohu a Vogt se svalil na zem. Pak se vztyčil a nejbližšímu z bratrů, který právě uchopil tyč od heveru, zasadil ránu do žaludku, až zavrával a šel rovněž k zemi. V dalším okamžiku jsme se s Lenzem vrhli na zbývající dva Vogty. Okamžitě jsem koupil jednu do obličeje. Nebylo to zlé, ale začal jsem krváčet z nosu, a druhým úderem jsem se minul, ruka mi sklouzla po Vogtově mastné bradě, a Vogt naopak zasáhl mě do oka, já zavrával a Vogt mi uštědřil ránu do žaludku, po níž jsem se svalil. Přitiskl mě k asfaltce a sevřel mi krk. Napjal jsem svaly, aby mě nemohl škrtit, a pokusil jsem se zkroutit a převalit, abych ho mohl od sebe odrazit nohama nebo ho kopnout do břicha. Ale Lenz zápasil se svým Vogtem nade mnou, takže jsem se nemohl uvolnit. Přestože jsem napínal svaly, dýchal se mi těžko, neboť mi v tom bránil krvácející nos. Ponenáhlu se začalo kolem mne všechno zamlžovat. Vogtův obličej se mi třásl před očima jako huspenina a vzadu v lebce jsem cítil černé stíny. Posledním pohledem jsem náhle vedle sebe zahlédl Juppa - klečel v příkopu, klidně a pozorně sledoval, jak sebou škubám, a když se mu zdála být v jedné vteřině situace nejpříhodnější, udeřil Vogta kladivem přes zápěstí. Při druhém úderu mě Vogt pustil a ze země zuřivě chňapl po Juppovi, ten ucukl a pak ho klidně potřetí zlehka a jemně praštil přes prsty a nakonec mu zasadil ránu do hlavy.

Sebral jsem se, převalil se na Vogta a zmáčkl mu hrdlo. V témž okamžiku se ozvalo zvířecké zařvání a zasténání.

„Pustit - pustit!“

Byl to nejstarší Vogt. Köster mu zkroutil ruku nazad, Vogt klesl k zemi a Köster mu teď klečel na zádech a kroutil mu rukou stále výš. Vogt ječel, ale Köster věděl, že ho musí pořádně odrovnat, máme-li mít od nich pokoj. Trhnutím mu vykloubil paži a pak ho pustil. Vogt zůstal chvíli ležet na zemi. Jeden z jeho bratrů ještě vstal, ale křik jeho bratra ho náležitě ochromil.

„Koukejte zmizet, nebo to začne znovu,“ řekl mu Köster.

Na rozloučenou jsem ještě jednou řachl Vogtovi hlavou o vozovku a pak jsem ho pustil. Lenz už stál vedle Köstera. Kabát měl roztržený. Krvácel z koutku úst. Boj se zdál být nerozhodný, neboť také jeden Vogt krvácel, ale rovněž stál. Porážka nejstaršího Vogta všechno rozhodla. Žádný z nich se už neodvážil ani pípnout. Pomohli nejstaršímu a odešli k svému vozu. Nezraněný Vogt se ještě jednou vrátil, aby odnesl hever. Zašilhal po Kösterovi, jako by to byl sám ďábel. Pak mercedeska odrahotila.

Najednou tu byl zase kovář. „Mají dost,“ řekl. „Něco takového se jim už dlouho nestalo. Ten nejstarší už seděl za zabití.“

Nikdo z nás neodpověděl. Köster se náhle otrásl. „Svinstvo,“ řekl. Pak se otočil. „Do toho!“

„Už jsem tu,“ hlásil Jupp a přivlékl vlečné lano.

„Pojď sem,“ řekl jsem. „Ode dneška jsi poddůstojník a smíš začít kouřit doutníky.“

Postavili jsme vůz na kola a připevnili jsme jej za Karla drátěným lanem.

„Myslíš, že se mu nic nestane?“ zeptal jsem se Köstera. „Karel je závodní kůň a žádný soumar.“

Zavrtěl hlavou. „Není to daleko. A silnice je rovná.“ Lenz usedl do vleku a pomalu jsme vyjeli. Přitiskl jsem si kapesník k nosu a díval jsem se do dálky přes večerní pole a do zapadajícího slunce. Kolem nás byl nádherný, ničím nerušený mír, měl jsem pocit, že přírodě je úplně lhostejné, co na zemi provádí to zlé mraveniště zvané lidstvo. Mnohem důležitější bylo, že mraky se teď ponenáhu proměňovaly ve zlatá pohoří, že fialově zbarvené stíny soumraku nehlučně odplývaly z obzoru, že z nekonečných dálek nebes se skřivánci navraceli domů do svých polních brázd a že pomalu přicházela noc.

Zajeli jsme k nám na dvůr. Lenz vylezl z vleku a slavnostně před ním smekl klobouk. „Buď pozdraven, požehnaný! Přicházíš v tato místa z tragických příčin, ale přineseš nám, jak tak jedním okem zběžně odhaduji, asi tak tři až tři a půl tisíce marek. A teď mi podejte velkou sklenici višňovky a kus mýdla - musím ze sebe smýt rodinu Vogtovu!“

Všichni dohromady jsme vypili po sklence a pak jsme se hned pustili do rozebírání vraku. Nestáčílo totiž vždycky, že si majitel sám objednal opravu vozu; často ještě dodatečně přišla pojišťovna, aby předala vůz někam jinam, do některé dílny, s níž měla smlouvu. Čím více jsme si tedy pospíšili s prací, tím lépe. Náklady na novou montáž byly pak už tak vysoké, že bylo levnější nechat vůz u nás. Už bylo tma, když jsme skončili. „Pojedeš ještě dnes večer na rito?“ zeptal jsem se Lenze.

„Vyloučeno,“ odpověděl Gottfried. „Člověk nemá rozhodně při vydělávání peněz přehánět. Jedna bouračka mi pro dnešek stačí.“

„Mně ne,“ řekl jsem. „Nepojedeš-li, budu brousit od jedenácti do tří kolem nočních lokálů.“

„Radši toho nech,“ usmál se Gottfried. „Místo toho se koukni do zrcadla. Poslední dobou jsi měl smůlu s nosem. S takovouhle okurkou nikoho nenaložíš. Jdi jen klidně domů a dej si na nos obklad.“

Měl pravdu. S takovým nosem jsem opravdu nemohl mezi lidi. Rozloučil jsem se proto brzy a šel domů. Cestou jsem potkal Hasse a šel s ním až k penziónu. Byl celý zaprášený a zbědovaný.

„Pohubl jste,“ řekl jsem.

Přikývl a vypravoval mi, že večer pořádně nejí. Jeho žena je prý skoro každý den u známých, které si našla, a domů se vrací až pozdě v noci. Je prý rád, že má o zábavu postaráno, ale večer prý nemá už chuť, aby si sám něco vařil. Prý ani nemá hlad; je příliš unaven.

Pohlédl jsem na něj ze strany, jak vedle mne kráčí s pokleslými rameny. Možná, že opravdu věřil tomu, co říkal, ale bylo to k pláči mu naslouchat. Šlo jen o trošičku jistoty a trošičku peněz, a

na tom ztroskotalo toto manželství a tento klidný, skrovný život. Pomyslel jsem si, že takových lidí jsou milióny a že vždycky vlastně jde jen o trochu jistoty a trochu peněz. Život se hrozným způsobem scvrkl na ubohý boj o holou existenci. Vzpomněl jsem si na dnešní odpolední rvačku, vzpomněl jsem si i na to, co jsem viděl v posledních týdnech, rozpomněl jsem se na všechno, co už jsem udělal, a pak jsem pomyslel na Pat a zmocnil se mě náhle pocit, že tohle nemůže nikdy jít dohromady. Byl to příliš velký skok, život byl příliš špinavý pro štěstí, nemohlo vytrvat, člověk na ně už nemyslel, bylo to vydechnutí, ale žádný přístav.

Vystoupili jsme po schodech nahoru a otevřeli dveře. Hasse se zastavil. „Tak tedy na shledanou –“

„Najezte se dnes,“ řekl jsem.

Zavrtěl hlavou a slabě se pousmál, jako by prosil za odpuštění, a vstoupil do prázdného, temného pokoje. Díval jsem se za ním. Pak jsem šel dál šachtou chodby. Náhle jsem zaslechl tichý zpěv. Zastavil jsem se a poslouchal. Nebyl to gramofon Emy Bónigové, jak jsem se zprvu domníval; byl to hlas Pat. Byla doma sama a zpívala si. Pohlédl jsem ke dveřím, za nimiž zmizel Hasse, a znovu jsem se předklonil a naslouchal, pak jsem náhle sevřel ruce - zatraceně, i kdyby to byl tisíckrát jen krátký oddech a žádný přístav, i kdyby to mělo být vzdáleno na tisíc honů tak, že tomu nelze věřit - právě proto, že tomu nebylo možno uvěřit, právě proto to bylo znovu a znovu ohromující nové a uchvacující štěstí.

Pat mě neslyšela přicházet. Seděla na podlaze před zrcadlem a cosi kutila na klobouku, na malé černé čapce. Vedle na koberci stála lampa. Pokoj byl naplněn teplým, hnědozlatým soumrakem, a jen tvář měla jasně ozářenou světlem lampy. Přitáhla si židli, z níž visel kus hedvábí. Na sedadle ležely nůžky a leskly se.

Zůstal jsem tiše stát u dveří a díval se na ni, jak s vážnou tváří pracuje na čapce. S oblibou vysedávala na zemi a často jsem ji večer zastihl, jak spí někde v koutku pokoje s knihou a psem vedle sebe.

Také teď pes ležel vedle ní. Začal vrčet. Pat vzhledla a spatřila mě v zrcadle. Usmála se a mně se zdálo, jako by se jejím úsměvem všechno na světě zjasnilo. Prošel jsem pokojem, poklekl jsem za ní a přiložil jsem rty po té vši špině dne na teplou, hebkou pleť její šíje.

Zvedla černou čapku. „Pozměnila jsem ji, miláčku. Líbí se ti takhle?“

„Je to docela pěkný klobouk,“ řekl jsem. „Ale ty se na něj vůbec nezdíváš! Vzadu jsem odstříhla okraj a přidělala jsem ho vpředu.“

„Vidím ho docela dobře,“ řekl jsem s tváří v jejích vlasech, „před takovýmhle kloboukem by zbledly závistí i pařížské modistky.“

„Ale Robby!“ Se smíchem mě odstrčila. „Vždyť tomu vůbec nerozumíš. Všimneš si vůbec někdy, co mám na sobě?“

„Všímám si každé maličkosti,“ prohlásil jsem a usedl těsně vedle ní na zem, ovšem trochu do stínu, kvůli svému nosu.

„Tak? Co jsem tedy měla na sobě včera večer?“

„Včera?“ Přemýšlel jsem. Skutečně jsem to nevěděl. „To jsem čekala, miláčku! Vždyť ty o mně nevíš ale vůbec nic!“

„Snad,“ řekl jsem, „ale to je právě to krásné. Čím více toho jeden o druhém ví, tím méně si rozumějí. A čím důkladněji se lidé znají, tím jsou si cizejší. Podívej se na rodinu Hassových; ti o sobě vědí všechno, a jsou si protivnější než nejčistší lidé.“

Posadila si na hlavu malou černou čapku a zkoušela si ji před zrcadlem. „To, co říkáš, je pravda jen z poloviny, Robby.“

„Tak je tomu se všemi pravdami,“ odvětil jsem. „Dál se nikdy nedostaneme. Proto jsme lidé. A s našimi polopravdami napácháme už beztak dost nesmyslů. S celými pravdami bychom nemohli vůbec žít.“

Sundala si klobouk a odložila ho. Pak se otočila. Přitom si povšimla mého nosu. „Co se ti stalo?“ zeptala se zděšeně.

„Není to nic zlého. Jenom to tak vypadá. Něco mi na něj spadlo, když jsem pracoval pod vozem.“

Podívala se na mne nedůvěřivě. „Kdoví, kde jsi zase byl! Nikdy mi nic neřekneš. Vím o tobě zrovna, tak málo jako ty o mně.“

„Tak je to taky lepší,“ řekl jsem.

Přinesla mísu s vodou a šátek a udělala mi obklad. Pak si mě znovu prohlédla. „Vypadá to jako nějaká rána. A krk máš taky poškrábaný. Určitě jsi zažil nějaké dobrodružství, miláčku.“

„Mé největší dobrodružství dnes teprve přijde,“ řekl jsem.

Překvapeně vzhlédla. „Tak pozdě, Robby? Co chceš ještě dělat?“

„Zůstat tady!“ odpověděl jsem, odhodil obklad a objal ji. „Zůstat tu s tebou celý večer.“

XX

Srpen byl teplý a jasný a také v září bylo ještě téměř letně; - ale pak koncem září začalo pršet, po celé dny visely nad městem mraky, střechy zvlhly, počasí bylo bouřlivé, a když jsem se jednou v neděli probudil a přistoupil k oknu, spatřil jsem na stromech na hřbitově sírově žluté skvrny a první holé větve.

Chvilí jsem zůstal u okna stát. V těchto měsících, od chvíle, kdy jsme se vrátili od moře, bylo všechno tak zvláštní - neustále, v každém okamžiku jsem si uvědomoval, že Pat musí na podzim odjet, ale uvědomoval jsem si to tak, jak si člověk uvědomuje mnohé jiné věci: - že léta ubíhají, že člověk stárne a že nemůže žít věčně. Přítomnost byla silnější, vždycky hned zatlačila všechny myšlenky, a dokud tu byla Pat a dokud se stromy plné listí svěže zelenaly, byla slova jako podzim a odjezd a rozloučení pouhými stíny na obzoru, které dovolovaly tím silněji prožívat štěstí blízkosti a chvíle, kdy jsem byl s Pat sám.

Pohlédl jsem ven na mokrý, deštěm zaplavený hřbitov na náhrobní kameny, které pokrylo špinavé, hnědé listí. Jako nějaké bledé zvíře vysála mlha přes noc zelenou mízu z listí, které teď viselo zplihle a ochable na větvích, a sebemenší poryv větru otrhával další a hnal je před sebou hřbitovem - a tu náhle, poprvé jsem pocítil ostrou rezavou bolest, že brzy nastane rozloučení, které se stane skutečností, právě takovou skutečností, jako je podzim, jenž se proplížil korunami stromů a zanechal tam žlutavé stopy.

Naslouchal jsem směrem k sousednímu pokoji. Pat ještě spala. Přistoupil jsem ke dveřím a zůstal jsem u nich chvíli stát. Spala klidně a nekašlala. Na okamžik se mne zmocnila prudká naděje - představoval jsem si, že Jaffé dnes nebo zítra nebo v příštích dnech zavolá, aby mi řekl, že Pat nemusí odjet - ale pak jsem si vzpomněl na noci, kdy jsem slyšel tichý šelest jejího dechu, to pravidelné, jemné chrčení- jako z dálky zaznívající zvuk tenké pily - a naděje pohasla právě tak rychle, jak vzplála.

Vrátil jsem se k oknu a zahleděl se opět ven do deště. Pak jsem usedl k psacímu stolu a začal počítat peníze. Vypočítal jsem si, jak dlouho by Pat stačily, ale bylo mi přitom bídne a nechal jsem toho.

Podíval jsem se na hodinky. Nebylo ještě sedm. Měl jsem dobré dvě hodiny času, než se Pat probudí. Rychle jsem se oblékl, abych ještě něco vyjezdil. Bylo to lepší než zůstat sám v pokoji s těmito myšlenkami.

Šel jsem do dílny, vytáhl taxík a jel jsem pomalu ulicemi. Venku bylo málo lidí. V dělnických čtvrtích stály dlouhé řady studených a opuštěných činžáků jako staré, smutné prostitutky v dešti. Fasády byly oprýskané a špinavé, kalná okna nevlídně mžourala do jitra a popraskaná omítka zdí obnažovala na mnoha místech žlutošedé díry, jako by co byly rozežrané vředy.

Projel jsem napříč Starým Městem a zamířil k dómu. Zastavil jsem vůz před malým postranním vchodem a vystoupil. Těžkými dubovými dveřmi jsem uslyšel tlumený zvuk varhan. Byla právě doba ranní mše a podle varhan jsem poznal, že právě začalo obětování - bude to tedy trvat ještě nejméně dvacet minut, než mše skončí a lidé opustí chrám.

Zamířil jsem ke křížové cestě. Byla zaplavena šedým světlem. Keře růží byly vlhké deštěm, ale většina jich ještě kvetla. Měl jsem poměrně široký plášť do deště, takže jsem mohl pod něj dobře schovat větévky, které jsem uřízl.

Ačkoliv byla neděle, nikdo tu nešel, a tak jsem bez překážek donesl první náruč růží do vozu. Pak jsem se vrátil, abych odnesl ještě jednu. Právě když jsem růže skrýval pod plášť, zaslechl jsem, jak kdosi přichází křížovou cestou. Pevně jsem sevřel kytici a zůstal jsem stát před jedním ze zastavení, jako bych se modlil.

Kroky se přiblížily, ale nepokračovaly dále mimo mne, nýbrž se zastavily. Zalilo mě horko. Hleděl jsem hluboce zamyšlen na kamenný obraz, pokřičoval jsem se a šel jsem pomalu dál k nejbližšímu zastavení, které bylo poněkud dál od křížové cesty. Kroky šly za mnou a opět se zastavily. Nevěděl jsem, co mám udělat. Dál jsem teď hned jít nemohl, musel jsem přinejmenším setrvat tak dlouho, kolik bylo třeba k pomodlení deseti zdrávasů a otčenášů – jinak bych se byl hned prozradil. Zůstal jsem tedy stát a opatrně vzhlédl, abych zjistil, co se děje, tváře se přitom odmítavě, jako bych byl rušen v modlitbě.

Pohlédl jsem do vlídné, oblé tváře kněze a vydechl jsem. Už jsem si myslel, že jsem zachráněn, neboť jsem věděl, že mě nebude při modlení rušit, ale tu jsem si povšiml, že jsem se na neštěstí postavil u posledního zastavení křížové cesty. I kdybych se modlil sebepomaleji, musel jsem modlení skončit za několik minut, a na to také, jak jsem viděl, kněz čekal. Nemělo smyslu to dále protahovat. Zamířil jsem proto zvolna a neúčastně k východu.

„Dobré jitro,“ řekl farář. „Pochválen buď Ježíš Kristus!“

„Až na věky amen!“ odvětil jsem. Takový byl církevní pozdrav katolíků.

„Málokdy tu bývá někdo v tak časných hodinách ranních,“ řekl vlídně a pohlédl na mne jasnýma, modrýma očima.

Cosí jsem zamumlal.

„Bohužel se to stává stále řídkěji,“ opakoval starostlivě. „Zvláště muže není téměř ani vidět, že by se modlili na křížové cestě. Mám z vás radost, a proto jsem vás také oslovil. Máte jistě zvláštní prosbu, když jste přišel tak časně a v takovém počasí –“

Ano, abys šel dál, pomyslel jsem si a ulehčeně přikývl. Až dosud si nevšiml květin, které jsem skrýval. Teď už nezbývalo než se ho rychle zbavit, aby nepojal podezření.

Znova se na mne usmál. „Chystám se sloužit mši. Zahrnu do modlitby vaši prosbu.“

„Děkuji,“ řekl jsem překvapeně a rozpačitě.

„Je to za spásu duše zemřelého?“ zeptal se.

Na okamžik jsem se na něho zahleděl a květiny pod pláštěm mi začaly klouzat dolů.

„Ne,“ řekl jsem pak spěšně a pevně jsem přitiskl ruku k plášti.

Bezelstně se mi podíval svýma jasnýma očima do obličeje. Pravděpodobně čekal na to, že mu řeknu, oč jde. Ale v té chvíli mě nenapadlo nic vhodného a byl jsem i proti tomu, abych ho obelhával víc, než bylo třeba. Proto jsem mlčel.

„Pomodlím se tedy o pomoc v nouzi pro neznámého,“ řekl nakonec.

„Ano,“ odvětil jsem, „buďte tak laskav. Upřímně vám děkuji.“

S úsměvem se otočil. „Není třeba, abyste mi děkoval. Všichni jsme v rukou Páně.“ Ještě chvíli se na mne díval, hlavu lehce nachýlenou vpřed, a mně se zdálo, jako by mu bylo cosi přelétlo tváří. „Důvěřujte jen,“ řekl. „Nebeský otec pomáhá. Pomáhá vždy, i když si to ani neuvědomujeme.“ Pak mi pokynul a odešel.

Díval jsem se za ním, dokud jsem nezaslechl, jak za ním zaklaply dveře. Pomohl snad Bernhardovi Wiesemu, když ležel s průstřelem břicha a řval v houtholsterském lese, pomohl Kaczinkovi, který padl v Handzaemu a zanechal po sobě nemocnou ženu a dítě, které ani neviděl, pomohl Müllerovi a Leerovi a Kemmerichovi, pomohl malému Friedmannovi a Jürgensovi a Bergerovi a miliónům ostatních? Ksaku, na světě bylo prolito přece jen už příliš mnoho krve pro tuhle víru v nebeského otce.

..*

Donesl jsem květiny domů, zajel pak s vozem do dílny a vrátil se zpátky. Z kuchyně voněla čerstvě uvařená káva a slyšel jsem, jak Přidá lomozí. Bylo to zvláštní, ale vůně kávy mi pozvedla náladu. Znal jsem to už z války – nikdy to nebyly velké věci, které člověka utěšovaly; vždycky to byly věci malé, bezvýznamné.

Ještě jsem ani nezavřel dveře v chodbě, a už z pokoje vylétl Hasse. Obličej měl žlutý a opuchlý, oči nevyspalé a zarudlé a vypadal, jako by byl spal oblečený. Když mě spatřil, ve tváři se mu zračilo nesmírné zklamání. „Ach, to jste vy,“ zamumlal.

Udiveně jsem na něho pohlédl. „Očekával jste někoho jiného už tak časně po ránu?“

„Ano,“ řekl tiše, „ženu. Nepřišla ještě domů. Neviděl jste ji?“

Zavrtěl jsem hlavou. „Byl jsem jen chvíli pryč.“ Přikývl. „Jen jsem si myslel - jestli jste ji snad neviděl.“

Pokrčil jsem rameny. „Pravděpodobně přijde později. Netelefonoval jste?“

Pohlédl na mne poněkud plaše. „Včera večer odešla ke svým známým. Nevím, kde bydlí.“

„Víte jméno? Mohli bychom se přeptat na informacích.“

„To už jsem zkoušel. Ale nic jsem se nedověděl.“ Díval se jako zpráskaný pes. „Dělala s těmi lidmi takové tajnosti, a když jsem se jí jednou na ně zeptal, hned se rozzlobila. Tak jsem toho nechal. Byl jsem rád, že si našla společnost. Pořád říkala, že jí nepřeji ani to.“

„Snad ještě přijde,“ řekl jsem. „Jsem si dokonce jist, že se brzy vrátí. Volal jste z opatrnosti na úrazovku a na policii?“

Přikývl. „Všude. Nikde nic nevěděli.“

„Tak vidíte,“ řekl jsem, „pak není třeba, abyste se zbytečně rozčiloval. Možná, že se jí večer udělalo nevolno a že tam zůstala přes noc. Něco takového se stává často. Možná, že za hodinu za dvě je opět zpátky.“

„Myslíte?“

Otevřely se dveře do kuchyně a objevila se Frída s podnosem.

„Pro koho to je?“ zeptal jsem se.

„Pro slečnu Hollmannovou,“ odpověděla s lehce podrážděným pohledem.

„Copak je už vzhůru?“

„Ovšem,“ prohlásila Frída pohotově, „jinak by přece nezvonila, abych jí přinesla snídani.“

„Bůh vám žehnej, Frído,“ odpověděl jsem. „Ráno býváte často přímo osvěžením. Dokázala byste se přemoci a udělat kávu i mně?“

Něco zavrčela a vykročila do chodby, přičemž pohrdavě kroutila zadkem. Dovedla to. Byla jedinou bytostí, u které jsem viděl něco podobného tak výrazně.

Hasse čekal. Náhle jsem se zastyděl, když jsem se obrátil a viděl ho, jak tam stojí vedle mne tak pokorně a tiše. „Za hodinu za dvě budete mít po starostech“ řekl jsem a podal mu ruku.

Nestiskl ji, ale podivně se na mne zahleděl. „Nemohli bychom ji hledat?“ zeptal se tiše.

„Ale vždyť nevíte, kde je.“

„Přesto bychom ji mohli hledat,“ opakoval. „Kdybychom vzali váš vůz - všechno ovšem zaplatím.“

„O to nejde,“ odpověděl jsem. „Je to jen úplně beznadějně. Kam bychom měli jet? V téhle době nebude ani nikde na ulici.“

„To nevím,“ řekl, stále ještě tak tiše. „Jen si myslím, že bychom ji mohli hledat.“

Frída se vrátila s prázdným podnosem. „Musím teď odejít,“ řekl jsem, „a věřím, že si děláte zbytečné starosti. Přesto bych vám rád vyhověl, ale slečna Hollmannová musí brzy odcestovat, a proto bych chtěl být s ní ještě dnes pohromadě. Je to možná její poslední neděle tady. Jistě to pochopíte.“

Přikývl.

Bylo mi ho líto, jak tu tak stál, ale už jsem se netrpělivě těšil na Pat. „Jestli chcete přesto hned vyjet, můžete si vzít taxík dole,“ pokračoval jsem, „ale neradím vám to. Raději ještě chvíli počkejte - mohu pak zavolat svého přítele Lenze a ten se s vámi vypraví hledat vaši ženu.“

Měl jsem pocit, že mě vůbec neposlouchá. „Vy jste ji dnes ráno neviděl?“ zeptal se náhle.

„Ne,“ řekl jsem překvapeně. „Jinak bych vám to byl pověděl už dávno.“

Opět přikývl a pak se jakoby duchem nepřítomný beze slova zase vrátil do pokoje.

Pat byla již u mne a našla růže. Smála se, když jsem vstoupil. „Robby,“ řekla, „já jsem přece jen naivní. Teprve Frída mi vysvětlila, že čerstvé růže časně zrána v neděli mají jistě něco společného s krádeží. Také mi vysvětlila, že tento druh není ke koupi v okolních květinářstvích.“

„Mysli si, co chceš,“ řekl jsem. „Hlavně že z nich máš radost.“

„Teď ještě větší než jindy, miláčku. Vždyť ses pro mne vydal v takové nebezpečí!“

„A v jaké!“ Vzpomněl jsem si na kněze. „Ale jak to, že jsi dnes tak časně vzhůru?“

„Nemohla jsem už spát. A pak jsem také měla sny. Nehezké.“

Pozorně jsem na ni pohlédl. Vypadala unaveně a pod očima měla stíny. „Odkdy se ti zdá něco takového?“ řekl jsem. „Myslel jsem až dosud, že tohle je moje specialita.“

Potřásla hlavou. „Viděls, že je venku už podzim?“

„U nás říkáme pozdní léto,“ odvětil jsem. „Vždyť ještě kvetou růže. Prší, nic nevidím.“

„Prší,“ opakovala. „Prší už příliš dlouho, miláčku. Někdy v noci, když se probudím, si myslím, že jsem pod tou spoustou deště úplně pohřbena.“

„Máš v noci přijít ke mně,“ řekl jsem. „Pak nebudeš mít takovéhle myšlenky. Naopak je krásné být spolu, když je tma a venku prší.“

„Snad,“ vzdychla a opřela se o mne.

„Mám docela rád, když v neděli prší,“ řekl jsem. „To člověk aspoň líp pozná, jak je na tom dobře. Jsme spolu, máme teplý, krásný pokoj a před sebou volný den - myslím, že toho je vlastně mnoho.“

Obličej se jí zjasnil. „Ano, jsme na tom dobře, vid’?“

„Myslím, že jsme na tom báječně. Když si vzpomenu na to, co bylo - panebože! Nikdy jsem si nepomyslel, že se budu mít tak dobře.“

„Je to krásné, když to říkáš ty. Hned tomu pak věřím. Musíš to říkat častěji.“

„Což to neříkám dost často?“

„Ne.“

„To je možné,“ řekl jsem. „Myslím, že nejsem dost něžný. Nevím proč, ale prostě to neumím. A přitom bych to uměl hrozně rád.“

„Nemusíš, miláčku, i tak ti rozumím. Jen někdy by to člověk přesto rád slyšel.“

„Od této chvíle ti to budu vždycky říkat. I když si přitom budu připadat trochu pošetile.“

„Ach - pošetilec usmála se. „Láska nezná pošetilst.“

„Chválabohu ne,“ řekl jsem. „Jinak by bylo strašné, co by se z člověka stalo.“

Společně jsme posnídali a potom Pat opět ulehla do postele. Jaffé to tak nařídil. „Zůstaneš tady?“ zeptala se zpod přikrývky.

„Chceš-li?“ řekl jsem.

„Ráda bych, ale nemusíš –“

Přisedl jsem k její posteli. „Tak jsem to nemyslel. Jen si vzpomínám, že jsi dříve neměla ráda, když jsem se na tebe ve spánku díval.“

„Dříve ano - ale teď mám často strach - sama –“

„Taky jsem jej míval,“ řekl jsem. „V lazaretě, po jedné operaci. Tenkrát jsem se bál v noci spát. Byl jsem pořád vzhůru, četl nebo na něco myslel, a usínal jsem, teprve když se rozednilo. Ale co zase přejde.“

Opřela si tvář o mou ruku. „Člověk má strach, že se už nevrátí, Robby –“

„Ano,“ řekl jsem, „ale člověk se vrátí a zapomene na to. Vidíš to na mně. Člověk se vždycky vrátí - i když ne vždy na totéž místo.“

„To je to,“ odvětila už poněkud ospale, s polozavřenýma očima. „Také toho se bojím. Ale ty dáš pozor, vid’?“

„Dám pozor,“ řekl jsem a pohladil ji po čele a po vlasech, které jako by byly taky unavené.

Oddechovala hlouběji a pootočila se ke straně. Za chvíli zas pevně spala.

Usedl jsem opět k oknu a díval se ven do deště. Za okny hustě pršelo a dům vypadal jako malý ostrůvek v kalné nekonečnosti. Byl jsem neklidný, neboť se stávalo zřídka, že Pat byla zrána sklíčená a smutná. Ale pak jsem si vzpomněl na to, že před několika dny byla ještě čilá a veselá a že se snad všechno změní, až se opět probudí. Věděl jsem, že hodně myslí na svou nemoc, a od Jafféa jsem také věděl, že se její stav ještě nezlepšil – ale ve svém životě jsem viděl tolik mrtvých, že každá nemoc byla pro mne stále ještě životem a nadějí. Věděl jsem, že člověk může umřít po zranění, a v tom jsem měl bohaté zkušenosti - ale právě proto mi často bylo zatěžko uvěřit, že by mohla být nebezpečná také nemoc, při níž člověk navenek vypadá zcela zdrav. Tím jsem se vždycky rychle zbavoval podobných záchvatů sklíčenosti.

..*

Ozvalo se zaklepání. Šel jsem ke dveřím a otevřel je. Venku stál Hasse. Položil jsem prst k ústům a vyšel na chodbu.

„Odpusťte,“ zakoktal.

„Pojďte ke mně,“ řekl jsem a otevřel dveře od svého pokoje.

Hasse se zastavil na prahu. Jeho obličej jako by se zmenšil. Byl křídově bílý. „Chtěl jsem vám jen říci, že už nemusíte jet,“ řekl, aniž téměř pohnul rty.

„Pojďte klidně dál,“ odpověděl jsem. „Slečna Hollmannová spí, mám kdy.“

V ruce držel dopis a vypadal jako někdo, kým projela střela, ale on stále ještě myslí, že to byl jen náraz.

„Nejlíp, když si to přečtete sám,“ řekl a podal mi dopis.

„Už jste měl kávu?“ zeptal jsem se.

Zavrtěl hlavou. „Přečtete si ten dopis –“

„Ano, ale zatím se můžete něčeho napít –“

Vyšel jsem ven a vyrozuměl Frídu. Pak jsem si přečetl dopis. Byl od pani Hassové a obsahoval jen několik řádků. Oznamovala mu, že chce ještě mít něco ze života. Proto se k němu už nevrátí. Je tu prý někdo, kdo jí rozumí lépe než Hasse. Nemělo by smyslu, aby něco podnikal; rozhodne se už nevrátí. Ale je to i pro něho nejlepší. Nemusí mít už žádné starosti, vystačí-li jeho plat nebo ne. Část svých věcí si už vzala; pro zbytek si příležitostně pošle.

Byl to jasný a věcný dopis. Složil jsem jej a podal Hassovi. Pohlédl na mne, jako by bylo všechno záviselo na mně.

„Co mám dělat?“ zeptal se.

„Nejdřív vypijte šálek kávy a něco snězte,“ řekl jsem. „Je zbytečné, abyste někde lítal a huntoval se. Budeme o tom přemýšlet. Ale nejdřív se snažte uklidnit, a pak se jistě správně rozhodnete.“

Poslušně vypil kávu. Ruka se mu třásla a nemohl nic sníst. „Co mám dělat?“ zeptal se znovu.

„Vůbec nic,“ řekl jsem. „Čekat.“

Pohnul se.

„Co byste chtěl dělat?“ zeptal jsem se.

„Nevím. Nemohu to pochopit.“

Mlčel jsem. Bylo těžké mu něco říkat. Bylo možno ho jen uklidnit, všechno ostatní si musel vyřídit už jen on sám. Svou ženu už nemiloval, to se dalo předpokládat – ale byl na ni zvyklý, a pro účetního mohl být zvyk víc než láska.

Za chvíli se rozhovořil, mluvil páté přes deváté, což jen nasvědčovalo, jak je zmaten. Pak si začal dělat výčitky. Proti své ženě **neřekl** ani slovo. Snažil se jen ujasnit, že vina je na něm.

„Hasse,“ řekl jsem, „to, co tu říkáte, je nesmysl. V těchhle věcech neexistuje vina ani nevina. Žena odešla od vás, ne vy od ní. Není třeba, abyste si něco vyčítal.“

„I je,“ zamumlal a podíval se na ruce. „Nedokázal jsem to.“

„Co?“

„Nedokázal jsem to. A člověk je vinen, když to nedokáže.“

Udiveně jsem pohlédl na malou, ubohou postavu v červeném plyšovém křesle. „Pane Hasse,“ řekl jsem pak klidně, „něco takového je nanejvýš příčina, ale ne vina. Kromě toho **jste** to až dosud dokázal.“

Prudce zavrtěl hlavou. „Ne, ne, **zbláznil** jsem ženu svým věčným strachem z výpovědi. A také jsem na to nestačil. Co jsem jí mohl nabídnout? Nic –“

Pohroužil se do tupého zadumání. Vstal jsem a přinesl láhev koňaku. „**Napijme se,**“ řekl jsem. „Ještě není nic ztraceno.“

Zvedl hlavu.

„Ještě není nic ztraceno,“ opakoval jsem. „Člověka **ztrácíme** teprve tehdy, když je mrtev.“

Chvatně přikývl a uchopil sklenku. Ale opět ji postavil, aniž se napil. „Včera jsem se stal přednostou konceláře,“ řekl tiše. „Hlavním účetním a přednostou kanceláře. Večer mi to řekl **prokurista**. Stal jsem se jim proto, že jsem v po-sledních měsících dělal pořád přes čas. Sloučili dvě kanceláře. Druhý přednosta byl propuštěn. Budu mít o padesát marek větší plat.“

Náhle na mne zoufale pohlédl. „Myslíte, že by u mne byla **zůstala**, kdyby to byla věděla?“

„Ne,“ řekl jsem.

„O padesát marek víc. Byl bych jí je mohl dávat. Byla by si mohla pořád něco kupovat. A ve spořitelně mám dvanáct set marek. Proč jsem vlastně šetřil? Chtěl jsem mít něco pro ni, až se nám povede špatně. A teď odešla, protože jsem šetřil pro ni.“

Opět se zahleděl před sebe. „Hasse,“ řekl jsem, **Domnívám se, že tyhle věci mají méně souvislostí, než si myslíte. Neměly byste o tom dumat. Pro vás je teď důležité jen to, abyste se přes to v příštích dnech přenesl. Potom budete vědět lip, co dělat. Možná, že se vaše žena dnes večer nebo zítra opět vrátí. Jistě o tom přemýšlí právě tak jako vy.**“

„Ta se nikdy nevrátí,“ odpověděl.

„To nevíte.“

„**Kdyby jí někdo řekl, že mám teď větší plat a že bychom si vzali dovolenou a že bychom si z ušetřených peněz někam vyjeli –**“

„Budete jí to moci říci sám. Člověk neodchází od druhého jen tak.“

Překvapovalo mě, že vůbec nepomyslel na to, že tu je ještě jiný muž. Ale **zřejmě** mu to ještě nedošlo; myslel jen na to, že jeho žena je pryč, a všechno ostatní bylo dosud ještě jakoby zahaleno nejasnou mlhou. Byl bych mu rád řekl, že za několik týdnů bude možná šťasten, že je pryč - ale při jeho rozrušení mi to připadalo jako zbytečná hrubost. Pravda je pro poraněné city vždy krutá a téměř nesnesitelná.

Ještě chvíli jsem s ním hovořil - jen aby se mohl vymluvit. Nedosáhl jsem ničeho - motal se pořád dokola; ale měl jsem dojem, že se poněkud uklidnil. Také vypil jeden koňak. Pak jsem slyšel, jak z vedlejšího pokoje volá Pat. „Okamžik!“ řekl jsem a vstal jsem.

„Ano,“ odvětil jako poslušný žáček a také vstal.

„Jen zůstaňte, hned jsem tu.“

„Odpusťte –“

„Hned jsem zpátky,“ řekl jsem a zašel jsem naproti k Pat.

Seděla zpříma na posteli a vypadala svěže a spokojeně. „Báječně jsem se vyspala, Robby. Je už jistě poledne.“

„Spala jsi přes hodinu,“ řekl jsem a podal jí hodinky.

Pohlédla na číselník. „Tím líp, pak nám zbývá ještě spousta času. Hned vstanu.“

„Dobrá. Za deset minut se vrátím.“

„Máš návštěvu?“

„Hasse,“ řekl jsem. „Ale nebude to dlouho trvat.“

Vrátil jsem se zpátky, ale Hasse byl pryč. Otevřel jsem dveře na chodbu, ale chodba byla prázdná. Prošel jsem chodbou a zaklepal na jeho dveře. Neodpověděl. Otevřel jsem dveře a spatřil, jak stojí před skříní. Několik zásuvek bylo vytaženo.

„Hasse,“ řekl jsem, „vezměte si prášek pro spaní, lehněte si do postele a zaspěte to všechno. Jste předrážděn.“

Pomalu se ke mně otočil. „Pořád sám, každý večer!“ Pořád jako včera nečinně vysedávat, jen si to představte –“

Řekl jsem mu, že se všechno změní a že existuje mnoho lidí, kteří jsou večer sami. Neodpověděl. Řekl jsem mu znovu, aby šel spát, možná že se ukáže, že je to docela nevinná záležitost a že jeho žena bude večer zpátky. Přikývl a podal mi ruku.

„Večer k vám ještě zajdu,“ řekl jsem a odešel. Byl jsem rád, že mohu zmizet.

..*

Pat měla před sebou noviny. „Dnes ráno bychom mohli jít do muzea, Robby,“ navrhla.

„Do muzea?“ zeptal jsem se.

„no. Je tam výstava perských koberců. Asi do muzea moc často nechodíš.“

„Nikdy!“ odvětil jsem. „Co tam taky?“

„Máš pravdu,“ řekla a zasmála se.

„Nevadí.“ Vstal jsem. „Deštivého počasí můžeme klidně využít k svému vzdělání.“

Oblékli jsme se a šli. Vzduch venku byl nádherný. Voněl lesem a vlhkem. Když jsem šli kolem Internationalu, viděl jsem otevřenými dveřmi u pultu Rosu. Před sebou měla šálek čokolády, protože byla neděle. Na stolku ležel balíček. Pravděpodobně se chystala jako obvykle zajet za svým děckem. Nebyl jsem už dlouho v Internationalu a připadalo mi zvláštní, že si tam Rosa klidně sedí jako vždy. U mne se toho tolik změnilo, že jsem si myslel, že také všude jinde to musí být jiné.

Došli jsme k muzeu. Domníval jsem se, že budeme sami, ale k mému údivu bylo v muzeu hodně lidí. Zeptal jsem se hlídače, co se děje.

„Nic,“ odvětil. „Takhle to bývá vždycky, kdykoli je vstup volný.“

„Vidíš,“ řekla Pat, „je ještě dost lidí, kteří mají o něco takového zájem.“

Hlídač si posunul čepici dozadu. „To není tak, milá paní. To jsou skoro sami nezaměstnaní. A ti sem nechodí kvůli umění, ale proto, že nemají co dělat. A tady se mají aspoň nač koukat.“

„Tohle vysvětlení mi říká víc,“ řekl jsem.

„Teď to vůbec nic není,“ odvětil hlídač. „Ale takhle v zimě byste měli přijít! To je tu **natřískáno**. Protože tuje teplo.“

Šli jsme do sálu, kde visely koberce. Byla to tichá, poněkud odlehlá místnost. Vysokými okny byl výhled do zahrady, kde stál obrovský **platan**. Byl celý žlutý a také světlo v místnosti jím dostalo tlumeně žlutý svit.

Koberce vypadaly kouzelně. Byly tam dva koberce se zvířecími ornamenty z šestnáctého století, několik **ispahánů** a několik hedvábných, lososově zbarvených polských koberců se smaragdově zeleným lemem. Stáří a slunce daly jejich tónům jemnou patinu, takže vypadaly jako velké pohádkové pastely. Propůjčovaly místnosti nadčasové ovzduší a harmonii, jakou obrazy nemohou nikdy plně vystihnout. Okno s podzimmím listím **platanu** a s perlově šedým nebem za ním působilo rovněž jako starý koberec.

Chvíli jsme setrvali a pak se šli podívat do ostatních sálů muzea. Mezitím přišlo ještě více lidí, a teprve **ted** bylo zřetelně vidět, že sem vlastně nepatří. S pobledlými obličejí, v ošuntělých šatech putovali s rukama za zády poněkud plaše místnostmi, s očima, které viděly něco docela jiného než renesanční obrazy a klidné antické mramorové sochy. Mnoho jich vysedávalo na červených polštářovaných lavicích, které tu stály kolem dokola. Seděli tu unaveni a chovali se, jako by byli připraveni hned vstát, kdyby někdo vešel a chtěl je odtud vykázat. Bylo na nich vidět, jak je jim **zatěžko** pochopit, že smějí **odpočív**at na polštářovaných lavicích, a nestojí to peníze. Nebyli zvyklí dostat něco zadarmo.

Ve všech místnostech vládlo hluboké ticho, a třebaže tu byla spousta návštěvníků, neozvalo se skoro ani slovo ale mně se přesto zdálo, jako bych přihlížel strašlivému zápasu - nehlasnému zápasu lidí, kteří byli poraženi, ale kteří se dosud nechtěli vzdát. Byli vytrženi z okruhu své práce, svého snažení, svého povolání - a teď přišli do tichých místností umění, aby nepropadli ochromení a zoufalství. Mysleli na chléb, pořád jen na chléb a zaměstnání,

ale přišli sem, aby na několik hodin unikli svým myšlenkám - a **plouživými** kroky putovali mezi jasnými římskými hlavami a nepomíjivým kouzlem bělostných řeckých ženských postav, s pokleslými rameny lidí, kteří nemají žádný cíl -, ošresný kontrast, **bezútěšný** obraz toho, co lidstvo za dlouhá tisíciletí dokázalo a nedokázalo: na jedné straně vrcholná nesmrtelná umělecká díla, ale na druhé straně ani dost chleba pro každého ze svých bratří.

Odpoledne jsme šli do kina. Když jsme vyšli, nebe se vyjasnilo. Bylo jablečně zelené a velmi jasné. Na ulicích a v obchodech už svítila světla. Šli jsme pomalu domů a prohlíželi si výklady.

Před jasně ozářenou tabulí velkého obchodu s kožešinami jsem se zastavil. Byl už chladný večer a ve výlohách byly vystaveny tlusté svazky stříbrných lišek a teplé kožichy. Pohlédl jsem na Pat; pořád ještě nosila krátký kožíšek a byla vlastně oblečena příliš lehce.

„Kdybch teď byl hrdinou z filmu, vešel bych dovnitř a vybral ti kožich,“ řekl jsem.

Usmála se. „**Který?**“

„Tenhle.“ Ukázal jsem na kožich, který vypadal nejtepleji.

Dala se do smíchu. „Máš dobrý vkus, **Robby**. Je to velmi krásný kanadský **norek**.“

„Chtěla bys ho?“

Pohlédla na mne. „Víš vůbec, co takový kožich stojí, miláčku?“

„Ne,“ řekl jsem, „a ani to nechci vědět. Chci si raději myslet, že bych ti mohl darovat všechno, co bych chtěl. Proč mohou jenom ti ostatní?“

Pozorně na mne pohlédla. „Ale já ani trošku nechci takový kožich, Robby.“

„Přesto,“ odvětil jsem, „ho dostaneš! A už ani slovo o tom. Zítra si pro něj dojdeme.“

Usmála se. „Děkuji ti, miláčku,“ řekla a políbila mě uprostřed ulice. „A teď přijdeš na řadu ty.“ Zastavila se před pánským módním obchodem. „Tady ten frak. Potřebuješ jej k mému norkovému kožichu. A ten cylindr dostaneš také. Jak asi vypadáš v cylindru?“

„Jako komíník.“ Zadíval jsem se na frak. Ležel ve výloze -vypolštářované šedým sametem, ještě jednou jsem se tam pořádně zadíval. Byl to obchod, kde jsem si na jaře koupil kravatu, poté, kdy jsem byl poprvé s Pat a kdy jsem se opil. Cosi mi náhle sevřelo hrdlo. Na jaře - tenkrát jsem ještě neměl o ničem ani tušení.

Vzal jsem štíhlou ruku Pat a na okamžik jsem si ji přiložil na tvář. „Potřebuješ k tomu ještě něco,“ řekl jsem pak, „samotný norkový kožich je jako auto bez motoru. Dvoje či troje večerní šaty _“

„Večerní šaty,“ odvětila a zastavila se před velkou výlohou. „Večerní šaty, máš pravdu - ty mohu dost těžko odmítnout _“

Vybrali jsme troje nádherné šaty. Viděl jsem, jak Pat touto hrou ožila. Padl jsem jí do noty, neboť večerní šaty byly její slabostí. Zároveň jsme také vybírali doplňky a Pat ožívala stále víc. Oči jí zářily. Stál jsem vedle ní a naslouchal jí a smál se a myslel jsem si, jaká je to zatracená věc milovat ženu, a být chudý. „Pojď,“ řekl jsem nakonec zoufale veselým tónem, „když už člověk něco dělá, musí to dodělat do konce.“ Odtáhl jsem ji ke klenotnictví. „Tamhle ten smaragdový náramek! A k tomu oba prsteny a náušnice. A už o tom nemluvme. Smaragdy jsou jediné drahokamy vhodné pro tebe.“

„Ale ty pak dostaneš platinové hodinky a perly do košile.“

„A ty celý ten krám. Jinak dál nehraju _“,

Dala se do smíchu, a zhluboka oddychujíc, opřela se o mne. „Už dost, miláčku, dost! Teď si ještě koupíme několik kufrů a zajdeme si do cestovní kanceláře, pak zabalíme a odjedeme pryč z tohoto města a z tohoto podzimu a z tohoto deště!“

Ano, pomyslel jsem si, můj ty bože, ano, a pak by ses rychle uzdravila. „A kam?“ zeptal jsem se. „Do Egypta? Nebo ještě dál? Do Indie a do Číny?“

„K slunci, miláčku, kamkoli, kde je slunce a teplo. Kde jsou ulice plné palem a skály a bílé domy a moře a agáve. Ale možná, že i tam prší. Že prší všude.“

„Pak prostě pojedeme dál,“ řekl jsem, „až tam, kde neprší. Do tropů a jižních moří.“

Stáli jsme před jasnými výklady cestovní kanceláře linky Hamburk-Amerika. Uprostřed byl vystaven model parníku. Plul po modravých lepenkových vlnách a za ním byla velká fotografie manhattanských mrakodrapů. Na oknech visely velké pestré mapy s červeně vyznačenými trasami.

„Do Ameriky pojedeme také,“ řekla Pat. „Do Kentucky a do Texasu a do New Yorku a do Saň Franciska a na Havaj. A pak přes Jižní Ameriku dál. Přes Mexiko a Panamským průplavem do Buenos Aires. A pak přes Rio de Janeiro zpátky.“

„Ano _“

Celá záříc na mne pohlédla.

„Ještě nikdy jsem tam nebyl,“ řekl jsem. „Tenkrát jsem tě obelhal.“

„Vím,“ odpověděla.

„Ty to víš?“

„Ale **Robby!** Ovšemže to vím. Hned jsem to věděla.“

„Byl jsem tenkrát dočista blázen. Nejistý a hloupý a zblázněný. Proto jsem tě podvedl.“

„A dnes?“

„Dnes ještě víc,“ řekl jsem. „Však vidíš!“ Ukázal jsem na parník za výkladní skříní. „Hrome, že člověk nemůže jet s tebou!“

Usmála se a zavěsila se do mne. „Ach, miláčku, proč nejsme bohatí? Tak báječně bychom věděli, co si počít s penězi. Existuje tolik bohatých lidí, kteří nevědí nic lepšího než ustavičně chodit do svých kanceláří nebo bank.“

„Proto jsou bohatí,“ řekl jsem. „Kdybychom byli boháči, určitě bychom jimi dlouho nezůstali.“

„Také si myslím. Jistě bychom o peníze nějak přišli.“

„Možná, že bychom z nich ani nic neměli ze strachu, abychom o ně nepřišli. Být bohatým je dnes přímo povolání. A zdaleka ne lehké.“

„Chudáci boháči!“ řekla Pat. „Pak je tedy lepší, když si budeme představovat, že jsme kdysi bohatí byli a že jsme zase o všechno přišli. Ty jsi prostě udělal před týdnem bankrot a musel všechno prodat - náš dům a mé skvosty a své auto. Co tomu říkáš?“

„Že je to dokonce velmi časové,“ odvětil jsem.

Zasmála se. „Pojďme! My dva **bankrotáři** se teď vrátíme do našeho maličkého pokojíku v penziónu a budeme si vyprávět příhody ze zašlých zlatých časů.“

„To je dobrý nápad.“

Šli jsme zvolna dál večerními ulicemi. **Rozžihalo** se stále více světel, a když jsme stanuli u hřbitova, spatřili jsme, jak po zelené obloze letí letadlo, jehož kabiny byly jasně osvětleny. Letělo osaměle a krásně po jasném, vysokém, osamělém nebi, jako kouzelný pták touhy ze starých pohádek. Zastavili jsme se a dívali se za ním, dokud nezmizelo.

Byli jsme doma sotva půl hodiny, když někdo zaklepal na dveře mého pokoje. Myslel jsem si, že je to asi opět **Hasse**, a šel jsem otevřít.

Ale byla to paní **Zaiewská**. Vypadala zděšeně.

„Proboha, pojd'te rychle,“ zašeptala.

„Co se děje?“

„Hasse!“

Pohlédl jsem na ni. Pokrčila rameny. „Zamkl se a neodpovídá.“

„Okamžik.“

Vrátil jsem se a řekl Pat, aby si trochu odpočinula; že si zatím něco prohovořím s **Hassem**.

„Dobrá, **Robby**. Jsem už zase unavená.“

Šel jsem za paní **Zaiewskou** chodbou. Před **Hassovými** dveřmi už stál celý penzión - Ema **Bónigová** v pestrém **kimonu** s draky, **rudovlasá** - před čtrnácti dny byla ještě **platinová** -, finanční rada, sběratel poštovních **známek**, v domácím kabátku vojenského stříhu, **Orlov**, bledý a klidný - právě se vrátil z tanečního čaje -, **Jiří**, nervózně klepající a volající **Hasse** tlumeným hlasem, a konečně **Fřída**, šilhající rozčilením, strachy a zvědavostí. Jak dlouho už klepáš, **Jiří?**“ zeptal jsem se.

„Už přes čtvrt hodiny,“ vybuchla okamžitě Frída, celá brunátná, „a doma je, z domu nevytáhl ani paty, od oběda nevyšel, jenom ustavičně běhal po pokoji, věčně sem a tam, a pak byl klid –“

„Klíč je v zámku zevnitř,“ řekl Jiří. „Je zamčeno.“

Podíval jsem se na paní Zaiewskou. „Musíme klíč vyrazit a otevřít. Máte ještě druhý klíč?“

„Přinesu svazek klíčů,“ prohlásila Frída nezvykle ochotně. „Možná, že se některý hodí.“

Opatřil jsem si drát, narovnal jím klíč a pak ho vystrčit z otvoru. Dopadl s klapnutím na druhé straně na zem. Frída vykřikla a přitiskla si ruce k obličeji.

„Odklid'te se pokud možno co nejdál,“ řekl jsem jí a zkusil jsem klíče. Jeden se hodil. Odemkl jsem a otevřel dveře. Pokoj byl v přítmí a v prvním okamžiku jsme nikoho neviděli. Obě postele se šedobíle leskly, židle byly prázdné, dveře skříně zavřené.

„Tamhle stojí!“ zasyčela mi přes rameno Frída, která se opět protlačila vpřed. Ovanul mě její cibulový dech.

„Tam vzadu u okna.“

„Ne,“ řekl Orlov, který spěšně pokročil do pokoje a zase se vrátil. Vrazil do mne, uchopil kliku a opět zavřel dveře. Pak se obrátil k ostatním. „Uděláte lip, když odejdete. O nic nepřijdete, když to nevidíte.“

Mluvil pomalu svou tvrdou, ruskou němčinou a stál přede dveřmi.

„Ach bože!“ vyjekla paní Zaiewská a ucouvla. Také Ema Bönigová ustoupila o několik kroků. Jen Frída se snažila protlačit kolem a uchopit kliku. Orlov ji odstrčil. „Uděláte opravdu lip ...“ řekl znovu.

„Pane!“ vyštěkl náhle finanční rada a napřímil se. „Co si to dovolujete? Jako cizinec.“

Orlov na něho nedotčeně pohlédl. „Cizinec –“ řekl. „Cizinec - to je teď přece jedno. Na tom nezáleží –“

„Mrtvý? Co?“ zasyčela Frída.

„Paní Zalewská,“ řekl jsem, „myslím také, že bude lepší, když tu zůstanete jen vy a snad Orlov a já.“

„Zatelefonujte ihned pro lékaře,“ řekl Orlov.

Jiří právě zvedal sluchátko. To všechno netrvalo ani pět vteřin. „Já zůstanu!“ prohlásil finanční rada, červený jako krocan. „Jako Němec mám právo –“

Orlov pokrčil rameny a opět otevřel dveře. Pak rozsvítil. Ženy s výkřikem couvly. Modročervený v obličeji visel Hasse na okně.

„Odříznout,“ zvolal jsem.

„To už je zbytečné,“ řekl Orlov pomalu, tvrdě a smutně. „Tohle znám - takový obličej - je mrtvý už několik hodin –“

„Aspoň se o to pokusme –“

„Radši ne - nejdřív ať přijde policie.“

V témž okamžiku se ozvalo zazvonění. Objevil se lékař, který bydlel vedle. Vrhł jen letmý pohled na hubené, zkroucené tělo. „Nedá se už nic dělat,“ řekl. „Přesto se však musíme pokusit o umělé dýchání. Zavolejte ihned policii a podejte mi nůž.“

Hasse se oběsil na tlusté růžové hedvábné šňůře. Byla od županu jeho ženy a Hasse ji dovedně upevnil nahoře na háku nad oknem. Byla natřena mýdlem. Musel si stoupnout na okenní parapet a z něho pak pravděpodobně seskočil. Ruce měl křečovitě sevřené a jeho obličej vypadal

příšerně. V té chvíli to bylo zvláštní, ale napadlo mi, že má na sobě jiné šaty než ráno. Znal jsem je: byl to jeho nejlepší oblek, modrý, z česané příze. Byl také oholený a měl na sobě čisté prádlo. Na stole ležely s úzkostlivou pečlivostí srovnány pas, spořitelni knížka, čtyři desetimarkové bankovky a několik stříbrných mincí. Vedle dva dopisy, jeden jeho ženě a jeden policii. Vedle dopisu ženě ležela ještě stříbrná tabatěrka a snubní prsten.

Jistě o tom dlouho přemýšlel a napřed dal do pořádku všechny své věci; pokoj byl totiž čistě uklizen, a když jsme se důkladněji rozhlédli, našli jsme na prádelníku ještě peníze a lístek, na němž bylo napsáno: Zbytek činže na tento měsíc. Položil peníze zvlášť, jako by chtěl naznačit, že to s jeho smrtí nijak nesouvisí.

Ozvalo se zazvonění, do pokoje vešli dva úředníci v civilu. Lékař, který zatím odřízl tělo, vstal. „Mrtev,“ řekl, „zcela jasná sebevražda.“

Úředníci nic neodpověděli. Když zavřeli dveře, pozorně prohledali celý pokoj. Z jedné zásuvky skříně vytáhli i několik dopisů a porovnali písmo s dopisy na stole. Mladší přikývl. „Znal někdo důvod?“

Vyprávěl jsem, co vím. Opět přikývl a zapsal si mou adresu.

„Můžeme ho dát odnést?“ zeptal se lékař.

„Objednal jsem v charitě sanitku,“ odvětil mladší úředník. „Přijede co nevidět.“

Čekali jsme. V pokoji bylo ticho. Lékař klečel na podlaze vedle Hasse. Rozepjal mu šaty a střídavě mu třel ručníkem hrud' a zaváděl umělé dýchání. Bylo slyšet jen pískání a chrčení vzduchu, který proudil do mrtvých plic a opět z nich vycházel.

„Dvanáctý tenhle týden,“ řekl mladší úředník.

„Z týchž důvodů?“ zeptal jsem se.

„Ne. Skoro všichni kvůli nezaměstnanosti. Dvě rodiny, jedna s třemi dětmi. Plynem ovšem. Rodiny se tráví skoro vždycky plynem.“

Přišli nosiči s nosítky. Frída vklouzla s nimi do pokoje. S jakousi dychtivostí se zadívala na Hassovo žalostné tělo. Ve tváři jí naskočily rudé skvrny a celá se potila. „Co tu chcete?“ zeptal se drsně starší úředník.

Ucouvla. „Musím přece podat výpověď!“ vyhrkla.

„Ven!“ řekl úředník.

Nosiči zabalili Hasse přikrývkou a vynesli ho z pokoje. Pak odešli i oba úředníci. Vzali s sebou všechny doklady.

„Uložil si peníze na pohřeb,“ řekl mladší. „Předáme vše příslušným místům. Přijde-li jeho žena, řekněte jí, prosím, aby se ohlásila na kriminální policii revíru. Odkázal jí své peníze. Mohou tu ostatní věci prozatím zůstat?“

Pani Zaiewská přikývla. „Pokoj už stejně není k pronajmutí.“

„Dobrá.“

Úředník pozdravil a odešel. Také jsme vyšli z pokoje.

Orlov zamkl dveře a dal paní Zaiewské klíč. „Nejlíp by bylo, kdyby se o tom moc nemluvilo,“ řekl jsem.

„Také si myslím,“ řekla paní Zaiewská.

„Myslím především vás, Frído,“ dodal jsem.

Frída procitla z jakési nepřítomnosti ducha. Oči se jí zaleskly. Neodpověděla.

„Jestli slečně **Hollmannové** o tom jenom muknete,“ řekl jsem, „pak vás ochraňuj pámbu.“

„To vím sama,“ odvětila drze. „Na to je ta chudinka moc nemocná.“

Oči jí zajiskřily. Musel jsem se ovládnout, abych jí nedal políček.

„Chudák Hasse!“ řekla paní Zaiewská.

V chodbě už byla tma. „Zachoval jste se vůči panu **Orlovovi** velmi **hrubě**,“ řekl jsem finančnímu radovi. „Nechtěl byste se mu několika slovy omluvit?“

Stařík na mne **zavířel**. Pak **ze** sebe vyrazil: „**Němec** se nikdy neomlouvá! Tím méně pak nějakému Asiatovi!“ a zabouchl za sebou dveře.

„Co jen to je s tím **filatelistickým** šimlem?“ zeptal jsem se překvapeně.

„Vždyť býval vždycky jako beránek.“

„Už několik měsíců chodí na každou schůzi,“ řekl Jiří ze tmy.

„Ach tak.“

Orlov a Ema **Bönigová** už odešli. Paní Zaiewská se náhle rozplakala. „Neberte si to tak k srdci,“ řekl jsem, „na tom se už nedá nic **změnit**.“

„Je to příliš strašné,“ **zavzlykala**. „Musím se odstěhovat, jinak bych se toho nezbavila.“

„Však se z toho dostanete,“ řekl jsem. „Viděl jsem jednou takhle stovky lidí. Plynem otrávené Angličany. A taky jsem se z toho dostal.“

Podal jsem Jiřímu ruku a odešel do pokoje. Bylo tma. **Bezděčně** jsem pohlédl k oknu, než jsem **rozsvítil**. Pak jsem naslouchal směrem k Patinu pokoji. Spala. Šel jsem ke skříni, vytáhl láhev koňaku a nalil si sklenku. Byl to dobrý koňak a bylo dobře, že ho mám. Postavil jsem láhev na stůl. **Hasse** z ní pil svou poslední sklenku. Přemýšlel jsem o tom, že by bývalo lepší, kdyby nebyl **zůstal** sám. Byl jsem sklíčen, ale nemohl jsem si nic vyčítat. Prožil jsem toho už dost, abych věděl, že buď si člověk musí všechno, co kdy dělá, vyčítat, anebo že je vyčítání **zcela zbytečné**. Bylo **Bassovým** neštěstím, že se mu to stalo v neděli. Ve všední den by byl šel do kanceláře a třeba by se z toho dostal.

Vypil jsem ještě jeden koňak. Bylo bezúčelné o tom přemýšlet. Kdo ví, co všechno ještě člověka samého čeká. Nikdo nikdy neví, zda toho, koho právě lituje, nebude jednou ještě považovat za šťastného.

Slyšel jsem, jak se Pat pohnula, a zašel jsem k ní. Pohlédla na mne.

„Už je to se mnou k zoufání, Robby,“ řekla. „Zase jsem tak tvrdě usnula.“

„To je přece dobře,“ odpověděl jsem.

„Není.“ Opřela se o lokty. „Nechci tolik spát.“

„Proč ne? Někdy bych chtěl prospat celých příštích padesát let.“

„Ale nechtěl bys být o padesát let starší, vid’?“

„**Nevím**. To člověk může říct vždycky až potom.“

„Je ti smutno?“ zeptala se.

„Ne,“ řekl jsem. „Naopak. Právě jsem se rozhodl, že se oblékneme a že se půjdeme někam báječně najíst. Dáš si všechno, co máš ráda. A k tomu se trochu opijeme.“

„**Výborně**,“ řekla. „Patří to ještě k našemu velkému bankrotu?“

„Ano,“ řekl jsem, „to patří ještě k němu.“

Uprostřed října si mě zavolal Jaffé. Bylo deset hodin ráno, ale počasí bylo tak kalné, že na klinice ještě svítily. S mlhovitým soumráčkem venku splývalo světlo na klinice v zsinálý, chorobný jas.

Jaffé seděl ve své veliké pracovně, když jsem vstoupil. Zvedl holou, lesknoucí se hlavu. Mrzutě ukázal na velké okno, na něž s mlaskotem dopadal déšť: „Co říkáte tomu zatracenému počasí?“

Pokrčil jsem rameny. „Doufejme, že brzy skončí.“

„Neskončí.“

Pohlédl na mne a mlčel. Pak vzal ze stolu tužku, prohlížel si ji, poklepal ji na desku a opět ji odložil.

„Myslím, že vím, proč jste mě zavolal,“ řekl jsem.

Jaffé cosi zamručel.

Čekal jsem okamžik. Pak jsem řekl: „Pat asi bude muset brzy odjet –“

„Ano –“

Jaffé se díval zlostně před sebe. „Počítal jsem tak koncem října. Ale při tomhle počasí –“ sáhl po stříbrné tužce.

Vítr vrhl na okno prudkou vlnu deště. Zaznělo to jako vzdálená palba kulometu. „Kdy myslíte, že by měla odjet?“ zeptal jsem se.

Rychle ke mně vzhlédl. „Zítří,“ řekl.

Na okamžik jsem měl dojem, že ztrácím půdu pod nohama. Vzduch byl jako vata a zalepoval mi plíce. Pak to přešlo a já se co možná nejkliidněji zeptal - ale můj hlas přicházel z dálky, jako by se to ptal někdo jiný: „To se to náhle tak zhoršilo?“

Jaffé prudce zavrtěl hlavou a vstal. „Kdyby se to tak rychle změnilo, nemohla by vůbec odjet,“ prohlásil nevlídně. „Je to jen lepší. Při tomhle počasí jí každým dnem hrozí nebezpečí. Nachlazení a podobně –“

Vzal ze stolu několik dopisů. „Už jsem všechno zařídil. Stačí jen, aby odjela. Šéflékaře sanatoria znám ještě ze studií. Je to velmi schopný člověk. Podrobně jsem ho informoval.“

Podal mi dopisy. Vzal jsem je, ale neschoval. Pohlédl na mne, pak se přede mnou zastavil a položil mi ruku na paži. Byla lehká jako ptačí křídlo, vůbec jsem ji necítil.

„Je to těžké,“ řekl tiše změněným hlasem, „vím. Proto jsem s tím také otálel, dokud to jen šlo.“

„Není to těžké –“ odvětil jsem.

Udělal odmítavý posunek. „Jen nechte –“

„Ne,“ řekl jsem, „tak to ani nemyslím. Chtěl bych vědět jen jedno: Vrátí se?“

Jaffé okamžik mlčel. Jeho tmavé, úzké oči se leskly v kalném, žlutém světle. „Proč to chcete teď vědět?“ zeptal se po chvíli.

„Protože jinak by bylo lepší, kdyby nejela,“ řekl jsem.

Rychle vzhlédl. „Co to říkáte?“

„Že jinak bude líp, když tu zůstane.“

Zahleděl se na mne. „Víte však také, co by to s určitostí znamenalo?“ zeptal se pak tiše a ostře.

„Ano,“ řekl jsem. „Znamenalo by to, že by nezemřela sama. A co tohle znamená, vím také.“

Jaffé pozvedl ramena, jako by mu bylo zima. Pak pomalu přistoupil k oknu a zahleděl se ven do deště. Když se vrátil, měl obličej jako masku. Zastavil se těsně přede mnou.

„Kolik je vám?“ zeptal se.

„Třicet,“ odpověděl jsem. Nechápal jsem, co chce.

„Třicet,“ opakoval podivuhodným tónem, jako by mluvil sám k sobě a jako by mi vůbec nerozuměl. „Třicet, můj ty bože!“ Šel ke svému psacímu stolu a zůstal u něho stát, malý a nepřítomný vedle obrovského kusu leštěného nábytku. „Mně bude co nevidět šedesát,“ řekl, aniž na mne pohlédl, „ale tohle bych nedovedl. Vždycky bych se neustále pokoušel o všechno, znovu a znovu, i kdybych s naprostou jistotou věděl, že je to marné.“

Mlčel jsem. Jaffé tu stál, jako by zapomněl na všechno kolem sebe. Pak se pohnul a jeho obličej změnil výraz. Usmál se. „Jsem přesvědčen, že na horách dobře přečká zimu.“

„Jen zimu?“ zeptal jsem se.

„Doufám, že se z jara bude moci opět vrátit.“

„Doufáte,“ řekl jsem, „co to znamená, že doufáte?“

„Všechno,“ odpověděl Jaffé. „Vždycky všechno. Teď vám nic nemohu říct. To ostatní jsou možnosti. Musíme vidět, jak to půjde dál. Ale pevně doufám, že se na jaře opět vrátí.“

„Pevně doufáte?“

„Ano.“ Obešel psací stůl a přirazil nohou jednu vytaženou zásuvku tak mocně, až skla zadrncela. „Zatraceně, člověče, vždyť mně samotnému je to líto, že musí pryč!“ zamumlal.

Vešla sestra. Jaffé ji poslal posunkem ruky pryč. Přesto zůstala stát, podsaditá, hranatá, buldočí tvář pod šedými vlasy.

„Až pak,“ zavrčel Jaffé, „přijďte až pak!“

Sestra se zlostně otočila. Když odcházela, zhasla světlo.

Velkou místnost náhle opanoval šedivý a mléčný den. Jafféův obličej byl pojednou zsinalý. „Stará čarodějnice,“ řekl. „Už dvacet let ji chci vyhodit. Jenže je velmi schopná.“ Pak se obrátil ke mně. „Nuže?“

„Odjedeme dnes večer,“ řekl jsem.

„Dnes?“

„Ano. Když už to musí být, pak je líp dnes než zítra. Dovezu ji tam. Mohu se odtud na několik dní vzdálit.“

Přikývl a podal mi ruku.

Šel jsem. Cesta ke dveřím mi připadala téměř nekonečná. Venku jsem se zastavil. Povšiml jsem si, že dosud držím v ruce dopisy. Déšť bubnoval na papír. Otřel jsem dopisy a schoval je do náprsní kapsy. Pak jsem se rozhlédl. Před domem právě zastavil omnibus. Byl plně obsazen a proud lidí se tlačil ven. Několik děvčat v černých lesklých pláštích laškovalo s průvodčím. Byl mladý a ve snědém obličejí mu blýskaly bílé zuby. To přece není možné, pomyslel jsem si, to všechno přece nemůže být pravda! Tolik lidí, a Pat musí pryč!

Omnibus zatroubil a vyjel. Kola vystříkla na chodník spršku vody. Šel jsem dál, abych řekl všechno **Kösterovi** a abych opatřil jízdenky.

..*

V poledne jsem přišel domů. Všechno jsem vyřídil a také jsem telegrafoval do sanatoria. „Pat,“ řekl jsem už ve dveřích, „stačíš si do dnešního večera všechno sbalit?“

„Musím odjet?“

„Ano,“ řekl jsem. „Ano, Pat.“

„Sama?“

„Ne. Pojedeme spolu. Dovezu tě tam.“

Její obličej se opět **zabarvil**. „Kdy mám být hotova?“ zeptala se.

„Vlak odjíždí dnes večer v deset.“

„A půjdeš teď ještě pryč?“

„Ne, zůstanu u tebe, dokud neodjedeme.“

Dýchala zhluboka. „Pak je to docela jednoduché, Robby,“ řekla. „Což abychom začali hned?“

„Máme ještě **čas**.“

„Ráda bych **začala** hned. Aspoň to budeme mít **za** sebou.“

Spěšně jsem sbalil pár věci, které jsem si chtěl vzít s sebou, a **za** půl hodiny jsem byl hotov. Pak jsem šel k paní **Zaiewské** a řekl jsem jí, že večer odjíždíme. Dojednal jsem s ní, že pokoj bude od prvního listopadu volný, pakliže by ho nemohla pronajmout dřív. Chtěla **zapříst** dlouhý **rozhovor**, ale spěšně jsem se zase vrátil k Pat.

Pat klečela před svým lodním kufrem, kolem ležely její šaty, na posteli prádlo a balila právě střevíce. Vzpomněl jsem **si**, že právě tak klečela, když se stěhovala do tohoto pokoje a **vybalovala**, a zdálo se mi, jako by byla uplynula celá věčnost, a přece to bylo vlastně teprve včera. **Vzhlédla**.

„Vezmeš si také ty **stříbrné šaty**?“ zeptal jsem se.

Přikývla. „Co jenom uděláme se **všemi** ostatními **věcmi**, **Robby**? S nábytkem?“

„Mluvil jsem už s paní **Zaiewskou**. Pokud budu **moci**, nastěhuji všechno k sobě do pokoje. Ostatek dáme do úschovy nějaké stěhovací firmě. Až se vrátíš, **zase** si všechno **vyzvedneme**.“

„Až se vrátím,“ řekla.

„Ano,“ odvětil jsem, „na jaře, až se vrátíš **opálená** sluncem.“

Pomohl jsem jí balit, a odpoledne, když se venku už **setmělo**, jsme byli hotovi. Bylo to **zvláštní**: nábytek stál ještě **všechn** na svém **místě**, jen **skříně** a zásuvky byly **vyprázdněné**, a přesto vypadal pokoj **náhle** holý a smutný. Pat usedla na postel. Vypadala unaveně.

„Mám **rozsvítit**?“ zeptal jsem se.

Zavrtěla hlavou. „Ne, ještě **chvilku** **nerozsvěcuj**.“

Usedl jsem **vedle** ní. „**Chceš** cigaretu?“

„Ne, Robby. Chci jenom tak ještě chvíli posedět.“ Vstal jsem a šel jsem k oknu. Venku v dešti neklidně plály pouliční lampy. Ve stromech se proháněl vítr. Dole pomalu přešla Rosa. Její vysoké boty se leskly. Pod paží měla balíček a byla na cestě k **Internationalu**. Pravděpodobně měla s sebou pletení, aby své maličké upletla něco vlněného. Za ní šly **Fritzi** a **Marion**, obě v nových bílých přiléhavých pláštích do deště, a po chvíli za nimi **Mimi**, **ztrhaná** a unavená.

Otočil jsem se. Setmělo se tak, že jsem Pat ani **neviděl**. Jen jsem ji slyšel dýchat. Za stromy hřbitova **začaly** pomalu a kalně vylézat světelné reklamy. **Červený** světelný nápis reklamy na cigarety se táhl po domovních střechách jako řádová stužka, **začaly se rozžít** modré a smaragdové zelené kruhy firmy s vínem a **zaplály** jasné obrysy reklamy na prádlo. Jejich zář vrhala oknem do pokoje na stěny a strop matné, mlhavé světlo. Putovalo sem a tam, a pokoj náhle vypadal jako ztracený malý potápěčský zvon na dně moře, který omývaly přívaly deště a k němuž z velké dálky pronikal ještě slabý odlesk pestrého světla.

..*

Bylo osm hodin večer. Venku **zabečel** klakson. „To je **Gottfried** s taxíkem,“ řekl jsem, „odveze nás na večeri.“

Vstal jsem, přistoupil k oknu a zavolal dolů, že už jdeme. Pak jsem rozsvítil malou stolní lampu a zašel do svého pokoje. Připadal mi zatraceně cizí. Vytáhl jsem láhev s rumem a vypil rychle sklenku. Pak jsem usedl na židli a civěl na tapety. Za chvíli jsem opět vstal a přistoupil k umývadlu, abych si učešal vlasy. Zapomněl jsem na to, když jsem náhle v zrcadle uviděl svůj obličej. Prohlížel jsem si jej s chladnou zvědavostí. Stáhl jsem rty a ušklíbl se. Zrcadlo mi vrátilo napjatý a bledý úšklebek. „Ty,“ řekl jsem nehlasně. Pak jsem se vrátil k Pat.

„Vyzrazíme, starý kamaráde?“ zeptal jsem se.

„Ano,“ řekla, „ale ještě si zajdu do tvého pokoje.“

„Proč?“ odpověděl jsem. „Do té kukaně —“

„Zůstaň tady,“ řekla. „Hned se vrátím.“

Chvíli jsem čekal, pak jsem šel za Pat. Stála uprostřed pokoje, a když mě spatřila, trhla sebou. Ještě nikdy jsem ji tak **neviděl**. Vypadala, jako by v ní pohasl život. Ale to trvalo jen vteřinu, pak se opět usmála.

„Pojď,“ řekla. „**Ted'** už můžeme jít.“

U kuchyně nás očekávala paní **Zaiewská**. Její šedivé **lokýnky** se vlnily a na černých hedvábných šatech měla brož s **nebožtíkem Zaiewským**. „Připrav se!“ zašeptal jsem Pat, „**obejme** tě.“

V příštím okamžiku už Pat zmizela na obrovských řadrech. Mohutný obličej nad ní sebou cukal. Ještě vteřinu a Pat by se byla neodvratně utopila v slzách; neboť když se matka **Zaiewská** dala do pláče, pak se jí **z očí řinuly** slzy jako pod tlakem sifonu.

„Odpusťte,“ řekl jsem, „ale hrozně spěcháme! Máme nejvyšší čas.“

„**Nejvyšší čas?**“ Paní **Zaiewská** si mě změřila **zničujícím** pohledem. „Vlak odjíždí až za dvě hodiny. Mezitím chcete patrně tohle nebohé dítě ještě opít.“

Pat se musela dát do smíchu. „Ne, paní **Zaiewská**. Chceme se ještě rozloučit s ostatními.“

Matka Zaiewská zavrtěla nedůvěřivě hlavou. „Vidíte v tomhle mladém muži zlatý poklad, slečno Hollmannová. A zatím je to nanejvýš pozlacená láhev od kořalky.“

„Krásný přírůstek,“ řekl jsem.

„Děvečko drahá –“ Paní Zaiewské se znovu zmocnilo dojetí. „Brzy se vraťte. Váš pokoj tu bude na vás čekat. A i kdyby v něm bydlel sám císař, musí ven, jakmile přijdete“

„Mnohokrát vám děkuji, paní Zalewská,“ řekla Pat. „Za všechno vám mnohokrát děkují. I za vykládání karet. Všechno si budu pamatovat.“

„To je od vás krásné. A zotavte se a úplně se uzdravte!“

„Ano,“ odvětila Pat, „vynasnažím se. Na shledanou, paní Zaiewská. Na shledanou, Frído.“

Šli jsme. Dveře chodby za námi zaklaply. Na schodech bylo šero; několik žárovek nesvítilo. Pat mlčela, když sestupovala tiše a měkce po schodech dolů. Měl jsem pocit, jako by mi skončila dovolená a teď jsem šel v šedivém jitrů na nádraží, abych odjel na frontu.

..*

Lenz otevřel dvířka taxíku. „Pozor!“ řekl jsem. Vůz byl plný růží. Na zadním sedadle ležely dvě obrovské kytice bílých a červených květů. Okamžitě jsem poznal, odkud jsou - z chrámové zahrádky. „Poslední,“ prohlásil Gottfried spokojen sám se sebou. „Stály kapku námahy. Bylo třeba o tom chvíli diskutovat s farářem.“

„Nebyl to takový se světle modrýma dětskýma očima?“ zeptal jsem se.

„Ejhle, tak to jsi byl ty, bratře,“ odvětil Gottfried.

„O tobě mi tedy vyprávěl. Ten člověk byl strašně zklamán, když přišel na to, jak je to s tím modlením na křížové cestě. Už se domníval, že mezi mužským obyvatelstvem opět přibývá zbožnosti.“

„To tě pustil jen tak s těmi květinami?“ zeptal jsem se.

„Dalo se s ním mluvit. Nakonec mi dokonce ještě pomáhal trhat.“

Pat se zasmála. „Opravdu?“

Gottfried se zazubil. „Ovšem. Vypadalo to ohromně, jak duchovní otec v přítmí vyskakoval po nejvyšších větvíčkách. Projevil dokonce sportovního ducha. Vyprávěl mi, že býval na gymnáziu dobrým fotbalistou. Hrál pravou spojku, myslím.“

„Svedl jsi kněze ke krádeži,“ řekl jsem. „Za to je několik set let pekla. Ale kde je Otto?“

„Ten je už u Alfonse. Jdeme přece na večeri k Alfonsovi?“

„Ano, ovšem,“ řekla Pat.

„Tak vzhůru!“

U Alfonse jsme měli špikovaného zajíce s červeným zelím a s dušenými jablky. Na závěr pak přešel na svém gramofonu sbor donských kozáků. Byla to velmi tichá píseň, při níž sbor jen tlumeně bzučel jako vzdálené varhany, zatímco nad tím se vznášel osamělý, čistý hlas. Zdálo se mi, jako by se dveře nehlučně otevřely a zavřely a dovnitř vstoupil starý, unavený člověk, míčky přisedl ke stolu a naslouchal písni svého mládí.

„Děti,“ řekl Alfons, když se sbor stával tišší a tišší, až se nakonec rozplynul jako vzdech, ó děti, víte, nač musím pořád myslet, když tohle slyším? Na Ypry v sedmnáctém roce, Gottfriede, tenkrát v březnu, na ten večer s Betelsmannem-“

„Ano,“ řekl Lenz, „ještě se na to pamaruju, Alfonsi. Byl to onen večer s třešňovým sadem.“ Alfons přikývl.

Köster vstal. „Myslím, že je čas.“ Podíval se na hodinky.

„Ano, musíme už jít.“

„Ještě jeden koňak,“ řekl Alfons. „Pravý napoleon! Přinesl jsem jej zvlášť pro vás.“

Vypili jsme koňak, pak jsme se rozloučili.

„Na shledanou, Alfonsi!“ řekla Pat. „Byla jsem tu vždycky ráda.“ Podala mu ruku.

Alfons zrudl. Držel pevně její ruku mezi svými tlapami. „Tak tedy, kdyby něco - stačí jen říct.“ Pohlédl na ni neobyčejně rozpačitě. „Teď k nám patříte. Nebyl bych si nikdy pomyslel, že by k nám mohla patřit žena.“

„Díky,“ řekla Pat, „díky, Alfonsi. Nemohl jste mi říct nic krásnějšího. Na shledanou a hodně štěstí!“

„Na shledanou! A brzy!“

Köster s Lenzem nás dovezli na dráhu. Na okamžik jsme zastavili před naším domem; došel jsem pro psa. Kufry už Jupp dopravil na nádraží.

Přišli jsme právě včas. Sotva jsme nastoupili, vlak se rozjel. Když lokomotiva zabrala, sáhl Gottfried do kapsy a podal mi nahoru zabalenou láhev. „Tady máš, Robby. Něco takového se cestou vždycky hodí.“

„Děkuji,“ řekl jsem, „vypijte ji dnes večer sami, kluci. Už jsem si s sebou vzal.“

„Vezmi si ji,“ odvětil Lenz, „toho není nikdy dost!“ Šel podél rozjíždějícího se vlaku a hodil mi láhev. „Na shledanou, Pat!“ zvolal. „Až tu zkrachujeme, přijedeme všichni za vámi. Otto jako lyžař, já jako učitel tance, Robby jako klavírista. Pak společně s vámi vytvoříme skupinu a potáhneme od hotelu k hotelu!“

Vlak zrychlil a Gottfried zmizel v dálce. Pat se vyklonila z okna a mávala, dokud se nádraží neztratilo za zatáčkou. Pak se obrátila ke mně. Byla velmi bledá a oči se jí vlhce leskly. Objal jsem ji. „Pojď,“ řekl jsem, „teď se něčeho napijeme. Držela ses báječně.“

„Ale báječně mi není,“ povzdychla si, pokoušejíc se o úsměv.

„Mně taky ne,“ řekl jsem. „Proto se něčeho napijme.“

Otevřel jsem láhev a nalil jí pohárek koňaku.

„Chutná?“ zeptal jsem se.

Přikývla a opřela se mi o rameno. „Ach, miláčku, co nás asi ještě čeká?“

„Nesmíš plakat,“ řekl jsem. „Byl jsem tak hrdý, že jsi po celý den ani jednou neplakala.“

„Vždyť vůbec nepláču,“ odvětila, zavrtěla hlavou a po útlém obličejí se jí řinuly slzy.

„Pojď, napij se ještě,“ řekl jsem a pevně ji sevřel. „Vždycky jde jen o první chvíli, pak už je to lepší.“

Přikývla. „Ano, Robby. A nedělej si s tím žádné starosti. To hned přejde a bude líp, když to neuvidíš. Nech mě tu několik minut o samotě, pak bude všechno zase v pořádku.“

„Pročpak? Byla jsi celý den tak statečná, můžeš tedy teď klidně plakat, jak chceš.“

„Vůbec jsem nebyla statečná. Jenom sis toho nepovšiml.“

„Snad,“ řekl jsem, „ale právě v tom to bylo.“

Pokusila se o úsměv. „Proč vlastně, Robby?“

„Protože se člověk nevzdává.“ Pohládl jsem ji po vlasech. „A dokud se člověk nevzdává, je víc než osud.“

„U mne to není statečnost, miláčku,“ zamumlala. „U mne to je prostě strach. Ubohý strach před velikým, posledním strachem.“

„To všechno je statečnost, Pat.“

Opřela se o mne. „Ach Robby, vždyť ty ani vůbec nevíš, co to strach je.“

„Vím,“ řekl jsem.

..*

Dveře se otevřely. Průvodčí požádal o jízdenky. Podal jsem mu je. „Jízdenka spacího vozu je pro dámu?“ zeptal se.

Přikývl jsem.

„Tak račte do spacího vozu,“ řekl Pat. „Jízdenka neplatí pro ostatní oddělení.“

„Dobrá.“

„A pes musí do zavazadlového vozu,“ prohlásil, oddělení pro psy je v zavazadlovém voze.“

„Dobrá,“ řekl jsem. „Kde je spací vůz?“

„Třetí vůz vpravo. Vůz na zavazadla je až docela vpředu.“

Odešel. Na prsou se mu klinkala malá svítilna. Vypadalo to, jako by chodil důlními šachtami.

„Pak se tedy přestěhujeme, Pat,“ řekl jsem. „Billyho už k tobě nějak propašují. V zavazadlovém voze nemá co dělat.“

Pro sebe jsem si místenku v lůžkovém voze nevzal. Nebylo mi zatěžko přespat jednu noc v koutku oddělení. Také to bylo levnější.

Jupp dopravil zavazadla Pat do spacího vozu. Spací kupé byla hezká, malá místnost, obložená mahagonovým dřevem. Pat měla spodní lůžko. Zeptal jsem se průvodčího, zda je i horní obsazeno.

„Ano,“ řekl, „z Frankfurtu.“

„Kdy budeme ve Frankfurtu?“

„V půl třetí.“

Dal jsem mu spropitné a průvodčí se vrátil na své místo v rohu vagónu.

„Za půl hodiny jsem u tebe se psem,“ řekl jsem Pat.

„Ale to přece nejde, vždyť průvodčí je ve voze.“

„Však to půjde. Jenom nezamykej dveře.“

Šel jsem zpátky kolem průvodčího, který se na mne podíval. Na příští stanici jsem se psem vystoupil a přešel jsem po nástupišti kolem lůžkového vozu k nejbližšímu vozu. Tam jsem počkal,

dokud průvodčí nevystoupil, aby si popovídal s vlakvedoucím. Pak jsem opět nastoupil, prošel až k spacímu vozu a vešel k Pat, aniž mě někdo viděl. Měla na sobě měkký bílý župan a vypadala čarokrásně. Oči jí zářily. „Teď už jsem z toho úplně venku, Robby,“ řekla.

„To je dobře. Ale nechceš si už lehnout? Je tu dost těsno. Sednu si k tobě.“

„Ano, ale —“ zaváhala a ukázala na horní lůžko. „Jestli se náhle objeví ve dveřích předsedkyně spolku pro padlé dívky —“

„Do Frankfurtu je ještě kus cesty,“ řekl jsem. „Dám pozor. Neusnu.“

Před Frankfurtem jsem se vrátil do svého oddělení. Usdl jsem do kouta u okna a pokusil se usnout. Ve Frankfurtu však přistoupil muž s mrožím knírem, který okamžitě rozbalil kufr a začal jíst. Jedl tak intenzívně, že jsem už nemohl usnout. Jedl skoro hodinu. Pak si ten mrož utřel kníry, natáhl se a započal koncert, jaký jsem dosud nikdy neslyšel. Nebylo to obyčejné chrápání; bylo to vyjící sténání, přerušované trhaným úpěním a protahovaným bubláním. Nemohl jsem v tom najít žádný systém, tak rozmanitý to byl projev. Naštěstí ten muž vystoupil v půl šesté.

Když jsem se probudil, bylo venku všude bílo. Padaly veliké vločky sněhu a oddělení bylo ponořeno do podivného, neskutečného pološera. Jeli jsme už v horách. Bylo skoro devět hodin. Protáhl jsem se a šel se umýt a oholit. Když jsem se vrátil, Pat stála v oddělení. Vypadala svěží. „Spala jsi dobře?“ zeptal jsem se. Přikývla.

„A jaká byla ta stará čarodějnice u tebe v kupé?“

„Mladá a hezká. Jmenuje se Helga Guttmannová a jede do téhož sanatoria jako já.“

„Skutečně?“

„Ano, Robby. Ale ty jsi spal špatně, vidím to na tobě. Musíš se pořádně nasnídat.“

„Kávu,“ řekl jsem. „Kávu a do ní trochu třešňovice.“ Šli jsme do jídelního vozu. Náhle jsem měl dobrou náladu. Nic se už nezdálo tak zlé jako včera večer.

Helga Guttmannová už seděla v jídelním voze. Byla to štíhlá, čilá dívka jižního typu. „Zvláštní,“ řekl jsem, „že to tak vyšlo se stejným sanatoriem.“

„Na tom není nic zvláštního,“ odvětila.

Pohlédl jsem na ni. „V téhle době se opět slétají všichni stěhovaví ptáci. Tamhle naproti,“ ukázala do rohu jídelního vozu, „ti všichni u stolu tam také jedou.“

„Odkud to víte?“ zeptal jsem se.

„Znám je všechny od loňska. Tam nahoře zná přece jeden druhého.“

Přišel číšník a přinesl kávu. „Přineste mi k tomu ještě velkou třešňovici,“ řekl jsem. Musel jsem se něčeho napít. Všechno bylo náhle tak jednoduché. Tady seděli lidé a jeli do sanatoria, dokonce již podruhé a nepřipadalo jim to o nic těžší než pouhá projížďka. Bylo hloupé mít tolik strachu. Pat se vrátí, jako se vrátili všichni tito lidé. Nemyslel jsem na to, že tam všichni jedou znovu – stačilo vědět, že se člověk vrátí a že má před sebou opět celý rok života. Za rok se může stát mnoho. Naše minulost nás naučila myslet jen ze dne na den.

Přijeli jsme pozdě odpoledne. Úplně se vyjasnilo, slunce vrhalo zlaté paprsky na sněhová pole a nebe bylo tak modré, jaké jsme už dlouhé týdny neviděli. Na nádraží čekal zástup lidí. Víтали nás a mávali nám a z vlaku jim cestující jejich pozdravy a mávání opětovali. Helgu Guttmannovou uvítala smející se plavovlasá žena a dva muži ve světlých pumpkách. Helga byla velmi rozčilená a zmatená, jako kdyby přijela po dlouhé nepřítomnosti domů.

„Na shledanou později nahoře!“ zvolala na nás a nasedla se svými přáteli do saní.

Lidé se spěšně rozptýlili a za několik minut jsme stáli na nástupišti sami. Přistoupil k nám nosič zavazadel. „Který hotel?“ zeptal se.

„Sanatorium Lesní zátiší,“ odpověděl jsem.

Přikývl a pokynul kočímu. Oba pak naložili kufry do světle modrých saní tažených dvěma bělouši. Koně měli na hlavách pestré chocholy a pára jejich dechu se jim vznášela kolem tlam jako perleťově zbarvený oblak.

Nasedli jsme. „Chcete nahoru lanovkou nebo saněmi?“ zeptal se kočí.

„Jak dlouho to trvá saněmi?“

„Půl hodiny.“

„Pak tedy saněmi.“

Kočí mlaskl jazykem a saně se rozejely. Vyjeli jsme ze vsi a cesta pak vedla zatáčkami vzhůru. Sanatorium bylo na návrší nad vsí. Byla to rozlehlá bílá budova s dlouhou řadou oken. Před každým oknem byl balkón. Na střeše vlála v slabém větru vlajka.

Čekal jsem, že zevnitř to bude vypadat jako v nemocnici, ale podobalo se to spíše hotelu, alespoň v přízemí. V hale planul krb a na řadě malých stolků bylo prostřeno k čaji.

Ohlásili jsme se v kanceláři. Podomek přinesl naše zavazadla a jakási starší paní nám řekla, že Pat má pokoj číslo 79. Zeptal jsem se, zda bych také mohl dostat na několik dní pokoj. Zavrtěla hlavou. „V sanatoriu ne. Ale snad v dependanci.“

„Kde je dependance?“

„Hned vedle.“

„Dobrá,“ řekl jsem, „pak mi tedy dejte pokoj dependanci a odneste mi tam zavazadla.“

Vyjeli jsme zcela nehučnou zdviží do druhého poschodí. Nahoře se to už ovšem podobalo nemocnici víc. Sice velmi komfortní nemocnici, ale přece jen nemocnici. Bílé chodby, bílé dveře, všude lesknoucí se sklo, nikl a čistota. Přijala nás vrchní sestra.

„Slečna Hollmannová?“

„Ano,“ řekla Pat, „pokoj 79, vidíte?“

Sestra přikývla, šla napřed a otevřela jedny dveře.

„Tady je váš pokoj.“

Byla to světlá, středně velká místnost, do níž svítilo širokým oknem večerní slunce. Na stole stála kytice žlutých a červených aster a venku se rozprostíraly třpytivé sněhobílé pláňe, do nichž se vesnice choulila jako do velké bílé přikrývky.

„Líbí se ti?“ zeptal jsem se Pat.

Na okamžik na mne pohlédla. „Ano,“ řekla pak.

Podomek přinesl kufry. „Kdy musím na prohlídku?“ zeptala se Pat sestry.

„Zítřa dopoledne. Dnes večer jděte raději brzy spát, abyste si odpočinula.“

Pat si svlékla plášť a položila jej na bílou postel, nad níž byla připevněna nová teplotka. „Je tu v pokoji telefon?“ zeptal jsem se.

„Je tu zástrčka,“ řekla sestra. „Telefon se sem dá připojit.“

„Budete se mnou ještě něco dělat?“ zeptala se Pat.

Sestra zavrtěla hlavou. „Dnes ne. Teprve zítřa po prohlídce se všechno pevně stanoví. Prohlídka je v deset hodin. Přijdu pro vás.“

„Děkuji vám, sestro,“ řekla Pat.

Sestra odešla. Podomek čekal ještě u dveří. Dal jsem mu **spropitné** a pak také odešel. Náhle bylo v pokoji velmi ticho. Pak stála u okna a dívala se ven. Její hlava se temně rýsovala proti třpytu venku.

„Jsi unavená?“ zeptal jsem se.

Otočila se. „Ne.“

„Vypadáš tak,“ řekl jsem.

„Jsem unavená jinak, **Robby**. Ale na to mám vždycky dost času.“

„Chceš se převléci?“ zeptal jsem se. „Anebo si ještě na hodinku sejdeme dolů? Myslím, že bude lépe, **půjdeme-li** nejdřív ještě dolů.“

„Ano,“ řekla. „Bude to lepší.“

Sjeli jsme nehlasnou **zdviží** dolů a usedli jsme k jednomu malému stolku v hale. Za chvíli **přišla Helga Guttmannová** s přáteli. Přisedli si k nám. Helga Guttmannová byla **rozčilená** a poněkud horečně veselá, ale byl jsem rád, že tu je a že Pat už má několik **známých**. Bylo vždycky nejtěžší dostat se přes první den.

XXII

Za týden jsem jel zpět. Z nádraží jsem zašel přímo do dílny. Byl večer, když jsem přijel, stále ještě pršelo a mně se zdálo, jako by tomu byl už rok, co jsem s Pat odjel.

Köster a **Lenz** seděli v kanceláři. „Jdeš v pravý čas,“ řekl **Gottfried**.

„Co se děje?“ zeptal jsem se.

Usedl jsem k nim. „Jak se vede Pat?“ zeptal se **Otto**.

„Dobře. Tak dobře, jak jen to je možné. Ale teď už mi pověz, co se tu děje?“

„Ale - ten vrak. Opravili jsme ho a před čtrnácti dny odvezli. Teď si tam Köster šel pro peníze. Ale člověk, kterému **vůz** patřil, udělal mezitím úpadek a vůz přišel do konkursního soupisu.*

„To není tak zlé,“ řekl jsem. „Máme přece co dělat pouze s pojišťovnou.“

„Taky jsme **si** mysleli,“ prohlásil Lenz suše. „Ale ten vůz nebyl pojištěn.“

„**Hrome**. Opravdu, Otto?“

Köster přikývl. „Dověděl jsem se to teprve dnes.“

„Za to jsme se starali o toho chlapa jako milosrdné sestry a ještě jsme se o tu **kraksnu** poprali,“ zavrčel **Lenz**.

„Vyhodili jsme čtyři tisícovky do vzduchu.“

„Kdo to mohl **tušit**?“ řekl jsem.

Lenz se dal do smíchu. „Je to zatraceně pitomé.“

„Co budeme dělat, Otto?“ zeptal jsem se.

„Přihlásil jsem naši pohledávku u správce konkursu. Ale obávám se, že z toho moc nebude.“

„Leda to, že **zavřeme** tuhle boudu,“ řekl **Gottfried**. „**Berňák** už beztak žehrá kvůli daním.“

„To se může stát,“ přiznal Köster.

Lenz se zvedl. „Klid a rozvaha jsou v těžké situaci ctnostmi vojáka,“ řekl a zamířil ke skříni a přinesl koňak.

„Při koňaku může být z vojáka dokonce hrdina,“ řekl jsem. „Jestli se nemýlím, je to naše poslední láhev dobrého koňaku.“

„Hrdina, chlapče,“ odvětil Lenz káravě, „se hodí do těžké doby. Ale my žijeme v zoufalé době. A na to je nejlepší humor.“ Vypil sklenku. „Tak a teď zapřáhnou naši starou Rosinantu a vyjezdím pár drobných.“

Zamířil na temný dvůr a vyjel s taxíkem. Köster a já jsme ještě chvíli poseděli. „Smůla, Otto,“ řekl jsem. „V poslední době máme zatraceně moc smůly.“ „Zvykl jsem si nepřemýšlet víc, než kolik je nezbytně třeba,“ odvětil Köster. „I tak je toho až dost. Jaké to bylo na horách?“

„Kdyby nebylo té nemoci, učiněný ráj. Sníh a slunce.“ Zvedl hlavu. „Sníh a slunce. Zní to trošku nepravděpodobně, co?“

„Ano. Zatraceně nepravděpodobně. Tam nahoře je všechno nepravděpodobné.“

Pohlédl na mne. „Co máš na programu dnes večer?“

Pokrčil jsem rameny. „Nejdřív si odnesu domů kufr.“

„Musím ještě na hodinu ven. Přijdeš pak do baru?“

„Ovšem,“ řekl jsem. „Co jiného bych dělal?“

..*

Došel jsem si na nádraží pro kufr a odnesl jej domů. Otevřel jsem co nejtíšeji, neboť jsem neměl náladu s kýmkoli mluvit. Podařilo se mi proklouznout, aniž jsem upadl do rukou paní Zaiewské. V pokoji jsem zůstal chvíli sedět. Na stole ležely dopisy a noviny. Dopisy byly jen tiskopisy. Neměl jsem nikoho, kdo by mi psal. Teď budu někoho mít, pomyslel jsem si.

Po chvíli jsem vstal, umyl se a převlékl. Kufr jsem nevybalil; chtěl jsem, až se vrátím domů sám, mít ještě co dělat. Nešel jsem ani do pokoje Pat, i když jsem věděl, že tam nikdo nebydlí. Potichu jsem proklouzl chodbou a vydechl si, když jsem byl venku.

Šel jsem do Internationalu, abych něco pojedl. Číšník Alois mne pozdravil u dveří. „Zase jednou u nás?“

„Ano,“ řekl jsem. „Nakonec se člověk vždycky jednou vrátí.“

Rosa seděla s ostatními děvčaty kolem velkého stolu. Byly tu skorem všechny; byla to chvíle mezi první a druhou policejní obchůzkou. „Panebože, Roberte!“ řekla Rosa. „Takový vzácný host.“

„Na nic se mě neptej,“ řekl jsem. „Hlavně že jsem zase tady.“

„Jak to? Budeš sem teď chodit častěji?“

„Asi.“

„Nic si z toho nedělej“ řekla a pohlédla na mě. „Všecko přejde.“

„Máš pravdu,“ řekl jsem. „To je ta nejjistější pravda, jaká na světě existuje.“

„Jasně,“ odvětila Rosa. „Lilly o tom umí taky písničku.“

„Lilly?“ Teprve teď jsem si povšiml, že sedí vedle Rosy. „Co tady děláš? Jsi přece vdaná a měla bys sedět doma v tom svém instalatérském obchodě.“

Lilly neodpověděla. „Instalatérský obchod,“ řekla Rosa posměšně.

„Dokud ještě měla své prachy, bylo všechno v pořádku. Lilly sem a Lilly tam, vůbec nevadilo, co bylo dřív. Akorát půl roku trvala tahle idylka. Když z ni vyrazil poslední feník, nemohl najednou ten fajnověj pán, jímž se stal za její peníze, potřebovat kurvu za manželku.“ Funěla. „Najednou prý o ničem nevěděl! Byl nesmírně překvapen její minulostí! Tak nesmírně, že to byl důvod k rozvodu. Jenže prachy jsou v tahu!“

„Kolik?“ zeptal jsem se.

„Čtyři tisíce marek, žádná maličkost. Ani nevíš, s kolika sviňáky se za to musela vyspat.“

„Čtyři tisíce marek,“ řekl jsem. „Už zase. Tahle cifra jako by dnes strašila ve vzduchu.“

Rosa se na mne nechápavě podívala. „Radši něco zahraj,“ řekla, „abysme dostaly lepší náladu.“

„Dobrá - když tu jsme zase všichni.“

Usedl jsem ke klavíru a zahrál jsem několik šlágrů. Zatímco jsem hrál, myslel jsem na to, že Pat vystačí peníze na sanatorium jen asi do konce ledna a že musím vydělat víc peněz než dosud. Mechanicky jsem uhodil do kláves a viděl jsem, jak vedle mne na pohovce Rosa uchváceně poslouchá a vedle ní svítí bledý obličej Lilly, zkamenělý strašlivým zklamáním, studenější a neživotnější, než kdyby byl skutečně mrtvý.

..*

Ze zamyšlení mě vytrhl výkřik. Rosa procitla ze snění. Stála za stolem, klobouk jí sklouzl na stranu, oči měla vytřeštěné a nevíšela si, že jí káva pomalu stéká z převrženého šálku po stole do rozevřené kabelky. „Arture!“ vyjekla. „Arture, jsi to opravdu ty?“

Přestal jsem hrát. Vešel muž, hubený, s klátivými pohyby a s bouřkou posazenou hluboko nazad. Měl žlutou, nezdravou pleť, velký nos a příliš malou vejčitou hlavu.

„Arture,“ koktala stále ještě Rosa. „Jsi to ty?“

„No, kdo jiný?“ zavrčel Artur.

„Můj bože, jak ses sem dostal?“

„Jak bych se sem dostal? Dveřmi z ulice.“

Na to, že se vrací po takové dlouhé době, nebyl Artur nijak zvlášť laskavý. Zvědavě jsem si ho prohlížel. To tedy je ten báječný, mytický idol Rosy, otec jejího dítěte. Vypadá, jako by přicházel rovnou z vězení. Nemohl jsem na něm objevit vůbec nic, co by bývalo bylo důvodem Rosiny opičí lásky. Ale možná že právě v tom to vězí. Zvláštní, nač naletí tyhle diamantově tvrdé znalkyně mužů.

Artur, aniž se někoho ptal, uchopil plnou sklenici piva, která stála na stole poblíž Rosy, a vypil ji. Ohryzek tenkého, šlachovitého krku mu přitom jezdil nahoru a dolů jako zdviž. Rosa, celá rozzářená, se dívala, jak pije.

„Chceš ještě jedno?“ zeptala se.

„Samo,“ zamručel Artur. „Ale větší.“

„Alois!“ Šťastná Rosa kývla na číšníka. „Chce ještě jedno!“

„Vidím,“ pravil Alois klidně a odtápnal.

„A naše maličká! Arture, vždyť ty jsi ještě neviděl maličkou Elvíru!“

„Hele!“ Artur poprvé ožil. Zvedl ruku do výše prsou, jako by se bránil. „S tímhle na mě nechod'. Do toho mi nic není! Chtěl jsem, aby sis to dala vzít. Taky bys to byla udělala, kdybych –“ Pohroužil se do zasmušilého zahloubání. „Teď to jen stojí samý prachy.“

„Není to tak zlé, Arture. A pak - je to holčička.“

„Ta stojí taky prachy,“ řekl Artur a obrátil do sebe druhé pivo. „Snad se najde nějaká bláznivá bohatá baba, která si parchanta vezme. Samozřejmě za slušné odstupné. To by bylo to jediné.“

Procítl ze svého zamyšlení. „Máš u sebe nějaké drobné?“

Rosa úslužně vytáhla kabelku, politou od kávy.

„Jen pět marek, Arture, netušila jsem, že přijdeš, ale doma mám víc.“

Artur jako nějaký paša nechal stříbro vklouznout do kapsičky ve vestě.

„Když se tu válíš po kanapi, tak to moc vydělat nemůžeš,“ zamručel nevrle.

„Však už jdu, Arture. Ale teď se toho moc netrhne. Je doba večere.“

„Malé ryby, taky ryby,“ prohlásil Artur.

„Však už jdu.“

„No –“ Artur si poklepl bouřku. „Tak kolem dvanácti půjdu zase kolem.“

A odkolébál se ven. Rosa hleděla blaženě za ním. Neohlédl se a nechal dveře za sebou otevřené. „Velbloud,“ zaklel Alois a zavřel dveře.

Rosa na nás pyšně pohlédla. „Není báječný? Toho nic neobměkčí. Kde asi celou tu dobu vězel?“

„To přece poznáš podle pleti,“ odvětila Wally. „V base. Šereda s dubovými ratolestmi a meči.“

„Neznáš ho –“

„Až moc,“ řekla Wally.

„Tomu ty nerozumíš.“ Rosa vstala. „Je to správný člověk. Žádný ubrečenec. No, tak do toho. Servus, děti!“

Omládla a křepce se vykolébala ven. Teď tu tedy byl opět někdo, komu směla odevzdávat peníze, aby je propil a ji aby pak zmlátil. Byla šťastná.

..*

Za půl hodiny potom odešly i ostatní. Jen Lilly s kamenným obličejem zůstala sedět. Ještě chvíli jsem přehrával na klavír, pak jsem snědl chléb s máslem a rovněž zmizel. Nebylo možné dlouho vydržet jen sám s Lilly.

Potuloval jsem se mokřými, tmavými ulicemi. U hřbitova stála skupinka Armády spásy. S pozouny a bubny. Za doprovodu pozounů a bubnů zpívali o nebeském Jeruzalému. Zastavil jsem se. Náhle jsem měl pocit, že to nevydržím sám, bez Pat. Cívil jsem na bledě se lesknoucí hřbitovní náhrobky, říkal si, že před rokem jsem byl přece mnohem víc sám a teď že je tu přece ona, i když není právě se mnou, ale nic to nepomáhalo - byl jsem najednou úplně vyděšený a bezradný. Nakonec jsem zamířil domů, abych se podíval, jestli snad od ní nepřišel dopis. Bylo tu zcela nesmyslné, neboť od ní ani nemohlo nic přijít a také nic nepřišlo - ale přesto jsem šel nahoru.

Když jsem pak zase odcházel, potkal jsem u dveří Orlova. Měl pod rozepjatým kabátem smokink a mířil do hotelu k taneční službě. Zeptal jsem se no, nedoslechl-li se mezitím něco o paní Hassové.

„Ne,“ řekl. „Dosud tu nebyla. Ani na policii nebyla. Udělá taky líp, když se nevrátí.“

Došli jsme spolu k hotelu, kde pracoval. Právě vystoupila ze svého buicku nějaká dáma a s radostným výkřikem se k němu vrhla. Byla značně tlustá a měla elegantní úsměv a rozbředlý obličej čtyřicetileté blondýny, která nikdy nepoznala starosti, ani si nikdy s ničím nelámala hlavu.

„Promiňte,“ řekl Orlov s téměř nepostřehnutelným pohledem,

„Obchod –“

Uklonil se blondýně a políbil ji ruku.

V baru byl Valentin, Köster a Ferdinand Grau, Lenz přišel později. Usedl jsem k nim a objednal si půl láhve rumu. Pořád ještě jsem se cítil mizerně.

Ferdinand seděl v koutku, široký a tlustý, s vpadlým obličejem a velmi jasnými, modrými očima. Už měl nakoupeno. „No tak, chlapečku,“ řekl a plácl mě do ramene, „copak je s tebou?“

„Nic, Ferdinande,“ zamručel jsem, „to je na tom to nejhorší.“

Chvilí mě pozoroval. „Nic?“ řekl pak, „wic? To je moc! Nic je zrcadlo, v němž poznáváme svět.“

„Výborně!“ zvolal Lenz. „Ohromně originální, Ferdinande!“

„Bud' zticha, Gottfriede!“ Ferdinand k němu otočil svou mohutnou lebku. „Romantik jako ty je jen patetickým hopsálkem na okraji života. Vždycky jej chápe nesprávně a dělá z toho své senzace. Co ty víš o nicotě, ty lehká váho?“

„Dost, abych chtěl zůstat lehkou váhou,“ prohlásil Lenz.

„Slušní lidé mají respekt před nicotou, Ferdinande. Nehrabou se v ní jako krtek!“

„Na zdraví!“ řekl Ferdinand. „Na zdraví, špunte!“

Vyprázdnili sklenky. „Byl bych docela rád takovým špuntem z flašky,“ řekl jsem a také vyprázdnil svou sklenku. „Nic nezkaží a slouží užitečné věci. Aspoň na nějaký čas.“

„Odpadlíku!“ Ferdinand se zvrátil na židli, až zapraskala. „Chceš se stát zběhem? Zradit bratrstvo?“

„Ne,“ řekl jsem, „nic nechci zradit. Ale chtěl bych, aby nám v životě taky někdy něco vyšlo.“

Ferdinand se předklonil. V jeho velkém, divokém obličejí to trhlo. „Proto patříš k řádu, bratře - řádu neúspěšných, neschopných, s jejich přáním bez cíle, s jejich touhou, která nic nepřináší, s jejich láskou bez budoucna, s jejich zoufalstvím bez rozumu.“ Usmál se. „Patříš k tajnému bratrstvu, které raději zpustne, než by dělalo kariéru, které raději život prohraje, rozdrobí a ztratí, než by příčinlivě zfalšovalo nebo zapudilo v mysli nedostižný obraz - obraz, bratře, který nosí v srdci, nezničitelně vrytý do srdce v hodinách a dnech a nocích, kdy neexistovalo nic než to jediné: nahý život a nahá smrt.“

Zvedl sklenku a kývl na Freda u baru. „Nalej mi něco.“

Fred přinesl láhev. „Mám zahrát ještě něco na gramofon,“ zeptal se.

„Ne,“ řekl Lenz. „Gramofon vyhod’ a přines větší sklenice. A pak zhasni polovinu světla, postav sem pár lahvi a zmiz vedle ve své posadě.“

Fred přikývl a zhasl stropní světlo. Svítily jen malé lampičky s pergamenovými stínidly ze starých map. Lenz naplnil skleničky. „Na zdraví, děti!. Na to, že žijeme! Že dýcháme! Ze všechen život vnímáme tak silně, až ani nevíme, co si s ním počít!“

„Tak je to,“ řekl Ferdinand. „Jen nešťastný ví, co je to štěstí. Šťastný je manekýn pocitu života, jen ho předvádí, ale nemá ho. Světlo ve světle nesvítí, svítí ve tmě. Na zdraví tmě! Kdo byl jednou v bouři, tomu už nemůže imponovat školní induktor. Necht’ je prokleta bouřka! Budiž požehnán ten drobet našeho života! A protože ho milujeme, neukládejme ho na úroky! Pijte, děti! Jsou hvězdy, které ještě svítí každou noc, třebaže se už před deseti tisíci světelnými roky rozprskly! Pijte, dokud je ještě čas i Ať žije neštěstí! Ať žije tma!“

Nalil si odlivku plnou koňaku a vypil ji.

..*

Rum mi bušil za spánky. Tiše jsem vstal a zašel k Fredovi do kanceláře. Spal. Probudil jsem ho a dal se spojit se sanatoriem.

„Počkejte si na spojení,“ řekl. „V tuhle dobu to jde rychle.“

Za pět minut telefon zazvonil a ohlásilo se sanatorium.

„Okamžik, přepojím.“

Ozvala se vrchní sestra. „Slečna Hollmannová už spí.“

„Nemá v pokoji telefon?“

„Ne.“

„Nemůžete ji probudit?“

Hlas zaváhal. „Ne. Ani dnes nemá vstávat.“

„Stalo se něco?“

„Ne, ne, takhle to chodí vždycky na začátku. Musí ležet a teprve si zvykat.“

Zavěsil jsem. „Už je příliš pozdě, co?“ zeptal se Fred.

„Jak to myslíš?“

Ukázal mi hodinky. „Pomaíu bude půlnoc.“

„Ano,“ řekl jsem. „Neměl jsem vůbec volat.“

Ve dvě hodiny jsme se rozloučili. Lenz odvezl Valentina a Ferdinanda taxíkem domů. „Pojd’,“ řekl mi Köster a nastartoval Karla.

„Těch pár kroků domů můžu dojít pěšky, Otto.“

Pohlédl na mě. „Ještě si trochu vyjedeme.“

„Dobrá.“ Nasedl jsem.

„Jed’ ty,“ řekl Köster.

„Nesmysl, Otto. Nemohu jet, Jsem opilý.“

„Jen jed! Na mou odpovědnost.“

„Však uvidíš,“ řekl jsem a usedl za volant.

Motor se rozeřval. Volant se mi chvěl v ruce. Ulice se kolébaly, domy vrávoraly a pouliční svítlny stály nakřivo v dešti. „Nejde to, Otto,“ řekl jsem. „Někde se nabourám.“

„Nenabouráš,“ odvětil Otto.

Pohlédl jsem na něj. Obličej měl jasný, napjatý a soustředěný. Díval se upřeně na ulici před námi. Zády jsem se zapřel o opěradlo a pevně sevřel volant. Stiskl jsem zuby a přimhouřil oči. Ulice se pomalu zjasňovala.

„Kam, Otto?“ zeptal jsem se.

„Dál. Ven.“

Dostali jsme se na výpadovou silnici, která vedla ven z města na dálnici. „Velká světla!“ řekl Köster.

Před námi svítila světle šedá betonka. Už jen lehce přšelo, ale kapky nám bily do obličeje jako kroupy. Vítr přicházel v prudkých poryvech, mraky visely nízko, nad lesem byly potrhane a linulo se jimi stříbro. Mlha za mýma očima vyprchávala. Mučení motoru mi projíždělo pažemi do těla. Cítil jsem stroj a jeho sílu. Výbuchy motoru otřásaly tupou strnulostí mé lebky. Písty bušily jako pumpy mou krví. Přidal jsem. Vůz letěl dálnicí.

„Rychleji,“ řekl Köster.

Kola začala pískat. Stromy a telegrafní sloupy s bzučením ubíhaly dozadu. Mihla se nějaká vesnice. Teď už jsem měl docela jasno.

„Přidej plyn,“ řekl Köster.

„Udržím ho pak ještě? Silnice je mokrá.“

„Uvidíme. Před zatáčkou přeřaď na trojku a projed na plný plyn.“

Motor se rozeřval. Udeřil mě náraz vzduchu. Skrčil jsem se za ochranným sklem. A náhle jsem splynul s burácením stroje, vůz a tělo byly jedno jediné napětí, vysoké obrátky, cítil jsem pod nohama kola, cítil jsem zemi, silnici, rychlost, rázem se cosi urovnalo, noc vyla a skučela, vytloukala ze mne všechno ostatní, rty se sevřely, ruce se proměnily v kleště a já byl už jen jízda a let, bez vědomí a přitom pozorně soustředěný.

V zatáčce dostal zadek vozu smyk, otočil jsem volantem na druhou stranu, jednou, dvakrát a přidal plyn. Na okamžik bylo všechno lehké jako plynový balónek, pak se vůz zase vyrovnal.

„Dobře,“ řekl Köster.

„Mokré listí,“ odpověděl jsem a pocítil horko a uvolnění, které člověku přeběhne po těle vždycky po přestálém nebezpečí.

Köster přikývl. „To je největší svinstvo v lesních zatáčkách na podzim. Chceš cigaretu?“

„Ano,“ řekl jsem.

Zastavili jsme a kouřili. „Můžeme obrátit,“ řekl pak Köster.

Jel jsem zpátky do města a vystoupil. „Dobře, že jsme si vyjeli, Otto. Teď už jsem z toho venku.“

„Příště ti ukážu jinou techniku na projíždění zatáček,“ řekl. „Brzdou vyvolat opačný smyk. Ale to jde dělat, jen když jsou silnice sušší.“

„Dobrá, Otto. Dobře se vyspi.“

„Ty taky, Robby.“

Karel **odfíčel**. Šel jsem domů. Byl jsem velmi vyčerpán, ale zcela klidný a už ne smutný.

XXIII

Začátkem listopadu jsme prodali **citroena**. Peníze stačily, že jsme mohli ještě na čas držet dílnu, ale naše situace se od týdne k týdnu zhoršovala. V zimě dávali lidé vozy na špalky, aby ušetřili benzín a daň, a tak bylo stále méně oprav. Vypomáhali jsme si z tísně taxikářením, ale výdělek jen tak tak stačil pro tři, a tak jsem byl rád, když **kavárník z Internationalu** navrhl, abych u něho od prosince zase hrál každý večer na klavír. V poslední době měl štěstí; spolek obchodníků s dobyt看 přeložil své týdenní spolkové večírky do jedné ze zadních místností Internationalu, po něm následoval svaz koňských **handlířů** a nakonec ještě spolek přátel žehu. Tak jsem mohl **Lenzovi** a **Kösterovi** nechat taxikářením a bylo mi to i jinak celkem vhod - stejně jsem často nevěděl, jak zabít večery.

Pat mi psala pravidelně. Čekal jsem na její dopisy, ale nedovedl jsem si představit, jak žije, a často za temných špinavých prosincových týdnů, kdy ani v poledne nebylo pořádně **jasno**, jsem myslel, že se mi už dávno ztratila a že je už všemu konec. Celá ta doba, co byla ode mne pryč, mi připadala jako věčnost, a nedovedl jsem si představit, že se opět vrátí. Pak přišly večery plné prudké, divoké touhy, kdy nepomáhalo nic než sedět a pít až do rána s kurvami a s koňskými **handlíři**.

Kavárník **dostal** povolení, že může mít na Štědrý večer otevřeno. V **Internationalu** se měla konat velká slavnost pro staré mládence všech spolků. Předseda spolku obchodníků s dobyt看 **prasečkář** Stefan **Grigoleit** věnoval pro tuto slavnost dvě selata a množství vepřových kolen. Byl už dva roky vdovec a měl poněkud měkkou povahu; chtěl proto prožít svátky ve společnosti.

Kavárník zakoupil čtyři metry vysokou jedli, kterou postavil vedle nálevního pultu. Rosa, autorita na vše, co se týkalo útulného prostředí, se ujala výzdoby stromu. **Marion** a teplouš **Kiki**, který v důsledku svých sklonů měl také smysl pro krásu, jí pomáhali. Ti tři se pustili v poledne do práce. Spotřebovali spoustu barevných koulí, svíček a lamet, ale strom zato nakonec vypadal nádherně. Jako zvláštní pozornost vůči **Grigoleitovi** zavěsili na stromek spoustu růžových perníkových prasátek.

..*

Odpoledne jsem si lehl do postele, abych se na několik hodin prospal. Když jsem se vzbudil, bylo tma. Chvilí jsem se musel rozpomínat, zda je večer nebo ráno. Něco se mi zdálo, ale už jsem nevěděl co. Byl jsem duchem hrozně daleko a ještě jsem se domníval, že se za mnou zavřely černé dveře. Tu jsem si uvědomil, že někdo klepe.

„Kdo je?“ zvolal jsem.

„To jsem já, pane Lohkamp.“

Poznal jsem hlas paní **Zaiewské**. „Pojďte dál,“ zvolal jsem. „Je otevřeno.“

Klika zaskřípěla a ve žlutém světle z chodby stanula v obdélníku dveří paní **Zaiewská**. „Je tu paní Hassová,“ **zašeptala**. „Pospěšte si. Já jí to nemohu říct.“

Nehýbal jsem se. Musel jsem si nejprve všechno ujasnit.

„Pošlete ji na policii,“ řekl jsem pak.

„Pane Lohkampe!“ Paní **Zaiewská** zvedla ruce. „**Kromě** vás tu nikdo není. Musíte mi pomoci. Jste přece křesťan.“

Stála v obdélníku dveří jako tančící černý stín. „Dejte pokoj!“ řekl jsem **zlostně**. „**Už** jdu.“

Oblékl jsem se a vyšel ven. Paní **Zaiewská** na mne venku čekala. „**Ví** už něco?“ **zeptal** jsem se.

Zavrtěla hlavou a **přitiskla** si kapesník ke rtům.

„**Kde** je?“

„V jejich bývalém pokoji.“

Před kuchyní stála **Frída**, celá zpocená rozčilením. „**Má** na hlavě klobouk s volavčími péry a na šatech diamantovou brož!“ **zašeptala**.

„**Dávejte pozor**, aby tohle kuchyňské nemešlo neposlouchalo!“ řekl jsem paní **Zaiewské** a vešel jsem dovnitř.

Paní Hassová stála u okna. Když jsem vstoupil, **spěšně** se **otočila**. Zřejmě očekávala někoho jiného. Bylo to idiotské, **ale** můj první pohled patřil klobouku a broži, třebaže jsem tomu nechtěl. Frída měla pravdu; klobouk byl pompézní. Brož už méně. Celá ta osoba byla nápadně **vyparáděná**, jako někdo, kdo chce druhému ukázat, jak dobře se mu vede. Vcelku nevypadala špatně; rozhodně lépe než po celý ten rok, co tu žila.

„**Hasse** asi pracuje i na **Štědrý večer**, že?“ Zeptala se **jedovatě**.

„**Ne**,“ řekl jsem.

„**Kde** je tedy? Má snad dovolenou?“

Vy**kročila** ke mně, **prohýbajíc** se v bocích. Ucítil jsem ostrý parfém. „Co od něho ještě chcete?“ **zeptal** jsem se.

„**Vyřídít** si s ním své záležitosti. **Vyúčtovat**. **Koneckonců** mi přece patří část **věcí**.“

„**To** už nemusíte,“ řekl jsem. „**Teď** vám patří všechno.“

Upřeně se na mne **zadívala**.

„**Je** mrtev,“ řekl jsem.

Měl jsem jí to říci raději jinak. Víc ji na to připravit a pomaleji. Ale nevěděl jsem, jak s tím začít. **Kromě** toho jsem měl ještě hlavu po odpoledním spánku jako vymetenou; po onom spánku, kdy je člověk při **procitnutí** **blízek** sebevraždě.

Paní Hassová stanula uprostřed pokoje a **kupodivu** jsem v tom okamžiku, kdy jsem jí to řekl, viděl zcela jasně, že by se o nic neuhodila, kdyby se **teď** **skácela** na **zem**. Bylo to zvláštní, ale neviděl jsem skutečně nic jiného a ani jsem na nic jiného nemyslel.

Ale **neskácela** se. Zůstala stát a **dívala** se na mne. „**Tak**,“ řekla „**tak** –“ Jen **peří** na jejím volavčím klobouku **se zachvělo**. A najednou, aniž jsem mohl postřehnout, co se **děje**, **jsem** viděl, jak tato **vyparáděná**, **navoněná** žena **přede** mnou **zestárla**. Bylo to, jako by na ni udeřil čas jako bouře, každá **vteřina** jako rok - **napětí** povolilo, **vítězství** **pohaslo**, **tvář** **zetlela**. **Vrásky** ji **rozhlodaly** jako

červi, a když pak **tápavě** sáhla nejistým pohybem po opěradle židle a usedla, jako by se bála, že něco rozbije, tu se pak **zdálo, jako by** to už nebyl týž člověk -, tak vypadala unaveně, **zničeně** a staře.

„Co se mu stalo?“ zeptala se, aniž pohnula rty.

„Přišlo to **náhle**,“ řekl jsem.

Neposlouchala. Dívala se na své ruce. „Co si teď počnu,“ **zamumlala**. „Co si teď jen počnu?“

Chvíli jsem čekal. **Bylo** mi nanic. „Jistě máte někoho, ke komu můžete **jít**,“ řekl jsem nakonec. „Uděláte nejlíp, **když tady** nezůstanete. Stejně jste tu ani nechtěla zůstat —“

„**Teď je** to přece všechno jiné,“ odpověděla, aniž vzhlédla. „Co si jenom počnu —“

„Jistě máte někoho, kdo na vás čeká. Jděte k němu a o všem si s ním promluvte. A pak po vánocích si dojděte **na policejní okrsek**. Tam jsou věci uloženy, také bankovní výkazy. Musíte se tam ohlásit, **aby** vám mohly být peníze vyplaceny.“

„**Peníze**, peníze,“ **zamumlala** tupě. „Jaké peníze?“

„Poměrně dost. Asi dvanáct- set marek.“

Zvedla hlavu. Její oči měly náhle šílený **vvraz**. „**Ne!**“ **zavřískla**, „že to není pravda!“

Neodpověděl jsem.. „**Řekněte**, že to není pravda,“ **zašeptala**.

„**Možná**, že to pravda není. Ale možná také, že si tajně ukládal stranou pro případ nouze.“

Vstala. Najednou se zcela změnila. Její pohyby byly poněkud mechanicky trhavé. Přiblížila svůj obličej těsně k mému. „Ano, je to pravda,“ **zasyčela**, „**cítím**, že je to pravda! Ten padouch! Ó, ten padouch! Nechá mě všechno tohle prodělat, a pak je to takhle. Ale **vezmu** si je a **rozházím** je, všechny **za** jeden večer, **aby z** nich vůbec nic nezůstalo! Nic! Nic!“

Mlčel jsem. Měl jsem toho dost. Začátek už měla **za** sebou, ví, že **Hasse** je mrtev, s ostatním se už musí vypořádat sama. Pravděpodobně se ještě jednou skácí, až uslyší, že se oběsil, ale to už je její věc. Kvůli ní se Hasse už znovu nevzkřísí.

Teď se dala do pláče. Přímo přetékala slzami. Plakala **ječivě** a žalostné, jako **zvíře**. Trvalo to chvíli. Byl bych za to dal nevím co, kdybych si byl mohl zakouřit. Nemohl jsem vidět **někoho** plakat.

Konečně přestala. Osušila si obličej, mechanicky **vytáhla** pudřenku a **napudrovala** se, aniž pohlédla do zrcátka. Pak opět stříbrnou pudřenku schovala, ale zapomněla zavřít kabelku. „Nevím, co dál,“ **řekla** zlomeným hlasem, „**nevím**, co dál. **Vždyť** to byl takový dobrý člověk.“

„To byl.“ **Řekl** jsem jí ještě adresu policejního okrsku a že je dnes už zavřeno. Zdálo se mi lepší, když tam hned nepůjde. Pro dnešek toho bylo dost.

..*

Když odešla, paní **Zaiewská** vyšla **ze** svého salónu. „Není tu kromě mne už nikdo?“ zeptal jsem se, **rozzuřen** sám nad sebou.

„**Jen** pan Jiří. Copak říkala?“

„**Nic**.“

„Tím líp.“

„Podle toho. Někdy to také není líp.“

„Nemám s ní žádný soucit,“ prohlásila paní Zaiewská energicky. „Ani trochu.“

„Soucit je nejneužitečnější věc na světě,“ řekl jsem zlostně. „Je to rub škodolibosti, abyste věděla. Kolik je vůbec hodin?“

„Tři čtvrtě na sedm.“

„V sedm bych chtěl zavolat slečnu Hollmannovou. Ale tak, aby nikdo neposlouchal. Jde to?“

„Není tu nikdo kromě pana Jiřího. Fridu jsem už poslala pryč. Chcete-li, můžete si jít sednout také do kuchyně. Šňůra stačí až tam.“

„Dobrá.“

Zaklepal jsem u Jiřího. Už dávno jsem u něho nebyl. Seděl za svým psacím stolem a vypadal zatraceně špatně. Kolem něho ležela hromada roztrhaného papíru. „Nazdar, Jiří, copak to tu děláš?“

„Inventuru,“ odvětil s ochablým, unaveným úsměvem. „Pěkné vánoční zaměstnání.“

Sehnul jsem se pro jeden útržek papíru. Byla to skripta s chemickými vzorci. „Proč?“ zeptal jsem se.

„Nemá to smysl, Robby.“

Vypadal málem průhledně. Uši měl jako z vosku. „Co jsi dnes jedl?“ zeptal jsem se.

Udělal odmítavý posunek. „Na tom nezáleží. A o to ani nejde. Jídlo není důležité. Prostě nemůžu dál. Musím toho nechat.“

„Je to tak zlé?“

„Ano,“ řekl.

„Jiří,“ odvětil jsem klidně, „podívej se na mě. Myslíš, že bych taky někdy nechtěl být něčím jiným než klavíristou v bordelu, v té kavárně International?“

Mnul si ruce. „Vím, Robby. Ale to mi není nic platné. Pro mne to znamenalo všecko. A teď vidím, že to k ničemu není. Že to nemá smysl. Proč vlastně žijeme?“

Musel jsem se dát do smíchu, jakkoli tu seděl celý zbědovaný a div že mu nebylo do breku. „Ty chytráku,“ řekl jsem, „tos na něco kápl! Myslíš, že jsi sám s touhle grandiózní moudrostí? Ovšem, že to nemá žádný smysl. Člověk tady nežije pro nějaký smysl. Tak jednoduché to přece jen zas není. Pojď, oblékni se. Půjdeš se mnou do Internationalu. Oslavíme to, že ses stal člověkem. Až dosud jsi byl školáček. Za půl hodiny pro tebe přijdu.“

„Ne,“ řekl.

Byl zatraceně na dně. „Ale ano,“ řekl jsem. „Prokážeš mi laskavost. Nechtěl bych být dneska sám.“

Zoufale na mne pohlédl. „Pro mne za mne,“ odvětil pak ochable. „Koneckonců je to jedno.“

„No tak vidíš,“ řekl jsem. „Pro začátek je to už docela slušné heslo.“

..*

V sedm hodin jsem požádal o spojení s Pat. Od sedmi hodin byla poloviční sazba, takže jsem s ní mohl hovořit dvakrát tak dlouho. Sedl jsem si na stůl v předsíni a čekal. Do kuchyně jsem nechtěl jít. Čpělo to tam po fazolích a nechtěl jsem spojovat jejich puch s Pat ani při telefonickém rozhovoru. Za čtvrt hodiny jsem dostal spojení. Pat byla hned u telefonu. Když jsem zaslechl tak blízko její teplý, hluboký, poněkud váhavý hlas, byl jsem tak rozčilen, že jsem sotva mohl mluvit. Bylo to jako bušení srdce, proti němuž jsem při vši vůli nebyl, s to nic dělat.

„Můj bože; Pat,“ řekl jsem, „jsi to opravdu ty?“

Zasimála se. „Kde jsi, Robby? V kanceláři?“

„Ne, sedím u paní Zaiewské na stole. Jak se ti daří?“

„Dobře, miláčku.“

„Jsi vzhůru?“

„Ano. Sedím na okně ve svém pokoji a mám na sobě bílý koupací plášť. Venku sněží.“

Viděl jsem ji náhle zřetelně před sebou. Viděl jsem, jak víří sněhové vločky, viděl jsem útlou, tmavovlasou hlavu, rovná, lehce předkloněná ramena, bronzovou pleť.

„Hrome, Pat,“ řekl jsem, „ty zatracené peníze! Jinak bych na místě nasedl do letadla a ještě dnes večer bych byl u tebe.“

„Ach miláčku –“

Mlčela. Slyšel jsem tichý škrabot a bzukot ve vedení. „Jsi tam ještě, Pat?“

„Ano, Robby. Ale nesmíš něco takového říkat. Dostala jsem z toho málem závrať.“

„Taky z toho dostávám závrať,“ řekl jsem. „Vypravuj co tam nahore všechno děláš.“

Začala vyprávět, ale brzy jsem přestal vnímat, co říká. Poslouchal jsem jen její hlas, a zatímco jsem tak seděl v temné předsíni, mezi kančí hlavou a kuchyní se zelenými fazolemi, zdálo se mi, jako by se otevřely dveře a dovnitř pronikla vlna tepla a záře, lichotivá a barevná, plná snů, touhy a mládí. Opřel jsem si nohy o stůl, opřel si hlavu o ruku, díval se na kanci hlavu a odporné, odpuzující kuchyňské dveře, ale nemohl jsem si pomoci - najednou tu bylo léto, vítr, večer nad poli klasů a zelené světlo lesní cesty. Hlas se odmlčel. Hluboce jsem vydechl.

„Je to tak krásné s tebou hovořit. Pat, A co děláš dnes večer?“

„Dnes večer je malá slavnost. Začíná v osm. Právě se k ní oblékám.“

„Co si na ni bereš? Ty stříbrné šaty?“

„Ano, Robby. Stříbrné šaty, co jsi mě v nich nesl chodbou.“

„A s kým jdeš?“

S nikým. Je to přece tady v sanatoriu. Dole v hale. Tady se všichni znají.“

„Musí to být pro tebe asi těžké, nepodvádět mě,“ řekl jsem, „v těch stříbrných šatech.“

Zasmála se. „V těch už vůbec ne. Na ty mám vzpomínky.“

„Já také. Viděl jsem, jak v nich vypadáš. Ale nechci nic vědět. Můžeš mě podvádět, jenom o tom nechci vědět, Pak, až se vrátíš, bude ti to připadat už jen jako sen, zapomeš na to a všechno bude za tebou.“

„Ach Robby,“ řekla zvolna a její hlas zněl hlouběji než předtím. „Nemohu tě podvádět. Příliš na tebe myslím. Nevíš, jaké to je rady nahore. Zářící, krásné vězení. Člověk se snaží rozptýlit, jak jen to jde, to je vše. Když si vzpomenu na svůj pokoj, pak mnohdy nevím, co si počít, jdu na nádraží a dívám se na vlaky, které přijíždějí zdola, a myslím si, že ti budu blíž, když nastoupím do kupé nebo se budu tvářit, jako bych někoho očekávala.“

Stiskl jsem rty. Ještě nikdy jsem ji neslyšel takhle mluvit. Byla vždycky plachá a její přichylnost se projevovala mnohem víc v **posuncích** a pohledech než ve slovech.

„Budu hledět, abych se za tebou přijel podívat“ řekl jsem.

„Opravdu, Robby?“

„Ano, možná že koncem ledna.“

Věděl jsem, že to sotva bude možné, neboť od února jsme museli také ještě sehnat peníze na sanatorium. Ale řekl jsem jí to, aby měla něco, nač může myslet. Později pak nebude těžké návštěvu odsunout, dokud **nenadejde** den, kdy se zase vrátí.

„Měj se hezky, Pat,“ řekl jsem. „Bud' veselá, pak budu i já veselý. Bud' dnes večer veselá.“

„Ano, **Robby**, dnes jsem šťastná.“

Stavil jsem se pro Jiřího a šel jsem s ním do kavárny **International**. Stará, **zakouřená** díra byla skoro k **nepoznání**. Vánoční strom **zářil** a jeho teplé světlo se odráželo ve všech lahvích, sklenicích a na niklu a mědi pultu. Děvčata seděla kolem stolu ve večerních šatech, ověšena bižutérií a plna očekávání.

Přesně v osm vpochodoval dovnitř zpěváčky spolek spojených **komisionářů**, s dobytkem. U dveří se **zformovali** podle hlasů, vpravo první tenor, docela vlevo druhý bas. **Stefan Grigoleit**, vdovec a **prasečkář**, vytáhl **ladičku**, určil tón a pak **čtyrhlasně** zaznělo:

Tichá noc, **přesvatá** noc!

Hvězdy **zář** nad, světem,

všechno **dřímá**, jen Maria bdí

sama s krásným **dítětem**:

„Tiše, sladce spí, tiše, sladce spí!“

„**Dojemné**,“ řekla Rosa a utřela si oči.

Dozněla druhá sloka. **Ozval** se bouřlivý potlesk. Zpěvácký spolek se děkovně uklonil. **Štefan Grigoleit** si **setřel** pot z čela. „**Beethoven** je **Beethoven**,“ prohlásil.

Nikdo neodporoval. Stefan zastrčil kapesník. „A teď do **zbraně**!“

Jídelní stůl byl prostřen ve velké spolkové místnosti. Uprostřed se skvěla na **stříbrných** podnosech nad malými lihovými plaménky obě opečená hnědá a křupavá selata. V tlamách měla citróny, na hřbetech malé planoucí vánoční stromečky a už se vůbec ničemu **nepodívovala**.

Alois se objevil v nově obarveném fraku, který mu daroval **kavárník**. Přinesl půl tuctu džbánek s borovičkou a nalil. S ním přišel Porter ze spolku přátel žehu, který ještě asistoval při jedné kremaci. „Mír na zemi!“ řekl **velkolepě** a podal ruku Rose a usedl vedle ní. Štefan Grigoleit, který Jiřího ihned pozval k tabuli, vstal a měl nejkratší a nejlepší projev svého života. Zvedl sklenku s **třpytící** se jalovcovou, **zářivě** se rozhlédl a zvolal: „Na zdraví!“ Pak opět usedl a Alois přinesl **vepřová** kolínka, **kyselé** zelí a **slané** **brambory**. **Kavárník** přišel s velkými skleněnými poháry **zlatožlutého** **plzeňského**.

„Jez pomalu, Jiří,“ řekl jsem. „Tvůj žaludek si teprve musí zvyknout na tučné maso.“

„Já sám si teprve musím **zvyknout**,“ řekl a podíval se na mne.

„**To** jde rychle,“ řekl jsem. „Jen nesmí člověk **srovnávat**. Pak to **jde** vždycky.“ Přikývl a sklonil se opět nad talířem.

Náhle došlo na dolním konci stolu k hádce. **Ozval** se Porterův **krákavý** hlas. Chtěl připít obchodníku s doutníky **Buschovi**, ale **Busch** se zdráhal s odůvodněním, že nechce pít, aby mohl víc jíst.

„To je blbost,“ nadával Porter. „Když člověk jí, musí taky pít! Kdo pije, může jíst dokonce ještě víc.“

„Kecy!“ zamručel Busch, hubený, vytáhlý člověk s ploským nosem a s kostěnými brýlemi.

Porter vyjel. „Že kecy? To říkáš mně, ty tabákovéj vejre?“

„Klid!“ zvolal Stefan Grigoleit. „Žádné výtržnosti o Štědrém večeru!“

Dal si vysvětlit, oč jde, a vynesl šalamounský rozsudek. Ta věc se měla vyzkoušet. Před každého z obou bojovníků mělo být postaveno několik stejně velkých mís s masem, bramborami a zelím. Byly to obrovské porce. Potter směl k tomu pít, kolik chtěl, Busch musel zůstat o suchu. Aby se tomu dodalo většího půvabu, sázelo se na oba. Grigoleit se ujal funkce totalizátora.

Potter rozestavil kolem sebe věnec pivních sklenic a mezi ně jako diamanty malé sklenky s borovičkou. Sázky byly tři k jedné pro něho. Pak dal Grigoleit oběma povel ke startu.

Busch žral zavile, hluboce skloněn nad talířem. Potter bojoval sedě zpříma a rovně. Při každém doušku, jímž splachoval sousta, zvolal na Busche jásavé „Na zdraví!“ na které Busch odpovídal jen nevraživým pohledem.

„Je mi špatně,“ řekl mi Jiří.

„Pojď ven.“

Odvedl jsem ho do umývárny a pak jsem si sedl v chodbě a čekal na něj. Sladký pach svíček se mísil s praskotem a vůní pálicího se jehličí. A náhle mi bylo, jako bych slyšel tiché, milé kroky, jako bych cítil teplý dech a viděl těsně před sebou dvě oči –

„Hrome,“ řekl jsem a vstal. „Co je to se mnou?“

V témž okamžiku jsem zaslechl mocný řev. „Potter! Bravo, Aloisius!“

Přátelé žehu zvítězili.

..*

V zadní místnosti čadily doutníky a začalo se s koňakem. Seděl jsem stále ještě vedle pultu. Děvčata přišla kupředu a horlivě si šuškala.

„Copak máte?“ zeptal jsem se.

„Máme přece taky nadílku,“ odpověděla Marion.

„Ach tak.“ Položil jsem hlavu na pult a myslel na to, co asi teď dělá Pat. Představil jsem si halu sanatoria, planoucí krb a Pat u jednoho stolku u okna s Helgou Guttmannovou a nějakými lidmi. Všechno bylo tak strašlivě dávno. Často jsem si myslel, že se jednou ráno probudím a že všechno, co bylo, bude už za mnou, zapomenuto, ponořeno, potopeno. Neexistovalo nic jistého - ani vzpomínka.

Zazvonil zvoneček: Děvčata vyletěla jako hejna vyplašených slepic do místnosti, kde stál kulečník. Tam stála Rosa se zvonečkem. Kývala na mne, abych také šel. Pod jedličkou leželo na kulečníku několik talířů pokrytých hedvábným papírem. Na každém byl lístek s jménem a pod lístkem balíček s dárky, které si děvčata darovala navzájem.

Všechno zaranžovala Rosa. Každý jí musel dát dárky určené ostatním a ona všechno uspořádala na talíře.

Děvčata rozčileně štěbetala jedna přes druhou, spěšně jako děti, aby co nejdříve uviděly, co dostaly. „Ty nechceš svůj talíř?“ zeptala se Rosa.

„Jaký talíř?“

„Tvůj. Taky jsi dostal nadílku.“

Skutečně tam bylo mé jméno, namalované ve dvou barvách, červeně a černé, napsané dokonce kulatým písmem. Jablka, ořechy, pomeranče - od Rosy vlastnoručně upletený svetr, od **kavárnice** trávově zelený motýlek, od teplouše **Kikiho** pár růžových ponožek z umělého hedvábí, od **krásky Wally** kožený pásek, od číšníka Aloise půl láhve rumu, od Madon, **Líny** a Mimi dohromady půl tuctu kapesníků a od **kavárníka** dvě láhve koňaku.

„Děti,“ řekl jsem, „ale to jsem opravdu nečekal.“

„Překvapení?“ zvolala Rosa.

„Totální!“

Stál jsem tu zahanben a ztraceně dojat. „Děti,“ řekl jsem, „víte, kdy jsem dostal naposledy nadílku? Už to ani vůbec nevím. To bylo někdy ještě před válkou. Ale já pro vás vůbec nic nemám.“

Vypukla obrovská radost z toho, že jsem byl tak skvěle **přelstěn**.

„To za to, že jsi nám vždycky něco hrál,“ řekla Lina **červenajíc** se.

„Áno, něco nám **zahraj**, to bude tvůj dárek,“ prohlásila Rosa.

„Co chcete,“ řekl jsem. „Všecko, co chcete.“

„Něco z dob našeho mládí,“ zvolala **Marion**.

„Ne, něco veselého,“ odporoval **Kiki**.

Byl přehlasován, jako homosexuál **nebyl** stejně uznáván jako plnoletý. Usedl jsem ke klavíru a začal hrát. Všichni zpívali.

Písničku svého mládí

zas slyším, jak hra.

Ta léta se už nenavráti,

kdy bývala má.

Kavárnice zhasla všechna světla. Zůstalo jen měkké světlo svíček. Pivo z pípy šplouchalo jako vzdálený pramen v lese a **platfusácký** Alois se strašidelně mihotal v pozadí místnosti jako černý Pan. Spustil jsem druhou sloku. Děvčata se zářícíma očima a s dobrými obličejí **maíoměšťáček** stála kolem klavíru - ale hledme, kdo **posmrkával** a ronil slzy? Preclíkový **Kiki** z **Luckenwalde**.

Dveře velké spolkové místnosti se tiše otevřely. Melodicky si pobrukuje, vtáhl dovnitř husím pochodem zpěvácky spolek v čele s **Grigoleitem**, pokuřujícím černý brazilský doutník, a postavil se za děvčata.

Když jsem vám sbohem dal,
byl svět plničky krás.
S prázdnou mě uvítal,
když jsem se vrátil zas.

Smíšený sbor tiše dozněl. „Krásné,“ řekla Lina.

Rosa zapálila prskavky. Zasyčely a prskaly. „Tak, a teď něco veselého!“ zvolala. „Kiki se musí rozveselit.“

„Já taky,“ řekl Stefan Grigoleit.

V jedenáct hodin přišel Köster a Lenz. Usedli jsme s pobledlým Jiřím u stolu vedle pultu. Jiří snědl několik krajíčků suchého chleba, aby mohl držet krok. Brzy nato zmizel Lenz mezi povykujícími dobytkaři. Za čtvrt hodiny jsme viděli, jak se objevil s Grigoleitem u pultu. Oba se objímali a pili na bratrství.

„Stefan,“ řekl Grigoleit.

„Gottfried!“ řekl Lenz a oba do sebe obrátili koňak.

„Zítra ti pošlu balík jelit a jitrnic, Gottfriede. V pořádku?“

„V nejlepším pořádku,“ Lenz ho bouchl do ramene. „Ty stará vojno!“

Stefan zářil. „Ty se umíš tak krásně smát,“ řekl nadšeně. „Mám radost, když se někdo umí pěkně smát. Já se snadno rozesmutním, to je má chyba.“

„Má taky,“ odvětil Lenz, „proto se směju. Pojd', Hobby, a vypij s námi jednu na to, aby se svět nikdy nepřestal smát.“

Šel jsem k nim. „Copak je tomuhle maličkému?“ zeptal se Stefan a ukázal na Jiřího. „Taky vypadá tak strašně smutně.“

„Toho lze snadno učinit šťastným,“ řekl jsem. „Potřebuje jen dostat nějakou práci.“

„To je kumšt!“ odvětil Stefan. „Dnes, a práci.“

„Bude dělat všechno.“

„To dělají dnes všichni,“ vystřízlivěl Stefan.

„Tomu chlapci stačí pětasedmdesát marek měsíčně.“

„Nesmysl. S tím nemůže vyjít.“

„Vyjde s nimi,“ řekl Lenz.

„Gottfriede,“ odvětil Grigoleit, „jsem starý ochlasta. Budiž. Ale práce, to je vážná věc. Tu člověk nemůže dnes někomu dát a zítra mu ji zase vzít. Něco takového je horší než někoho oženit a zítra mu ženu zase vzít. Ale jestli je ten chlapec skutečně poctivý a vyjde s pětasedmdesáti markami, tak má z pekla štěstí.“

Pak se u mě může ohlásit v úterý v osm hodin. Potřebuji poslíčka; který by mi vypomáhal při mých spolkových pochůzkách a podobně. Navíc dostane sem tam balík ze zabijačky. Přece potřebuje taky něco do žaludku.“

„Slovo na to?“ zeptal se Lenz.

„Slovo Stefana Grigoleita.“

„Jiří,“ zvolal jsem, „pojď sem.“

Když to uslyšel, roztřásl se. Vrátil jsem se ke **Kösterovi**. „Poslyš, Otto,“ řekl jsem, „kdybys mohl ještě jednou začít svůj život znovu, chtěl bys?“

„Takový, jaký byl?“

„Ano.“

„Ne,“ řekl Köster.

„Já taky ne,“ řekl jsem.

XXIV

O tři týdny později, jednoho chladného lednového večera, jsem seděl v **Internationalu** a hrál s **kavárníkem** oko. Lokál byl prázdný, dokonce ani holky nepřišly. Město bylo neklidné. Venku každou chvíli pochodovaly kolony, některé s **břesknými** vojenskými pochody, jiné s **Incernacionálou**, a pak zase mlčící dlouhé průvody, v nichž byla nesena hesla žádající práci a chléb. Spousta kroků na dlažbě zněla jako chod obrovských, neúprosných hodin. Odpoledne dokonce došlo mezi stávkujícími a policií ke srážce, při níž bylo dvanáct lidí zraněno a všechna policie byla po několik hodin v pohotovosti. Houkačky přepadových vozů ječely ulicemi.

„Chvíli není klid,“ řekl **kavárník** a ukázal šestnáct.

„Od konce války není klid. A tenkrát jsme nechtěli nic než klid. Bláznivý svět!“

Ukázal jsem sedmnáct a shrábl jsem bank. „Svět se nezbláznil,“ řekl jsem. „Jen lidé.“

Alois, který stál za židlí **kavárníka** a kibicoval, namítl: „Lidé se nezbláznili. Jen se z nich stali **hrabivci**. Jeden druhému nic nepřeje. Všeho je až nad hlavu. A většina lidí nemá nic. Záleží to jen na rozdělení“

„Jasně,“ řekl jsem a skončil při dvou kartách. „Ale v tom to vězí už pár tisíciletí.“

Kavárník vyložil karty. Měl patnáct a zoufale se na mne podíval. Pak přikoupil eso a byl trop. Ukázal jsem mu své karty. Měl jsem jen dvanáct a s patnácti by byl vyhrál.

„Zatraceně, teď už přestanu,“ zaklel. „Taková **blufárna!** Myslel jsem, že máte nejmíň osmnáct.“

Alois zamečel. Shrábl jsem peníze. Kavárník zívá a podíval se na hodinky. „Skoro jedenáct. Myslím, že zavřeme. Stejně už nikdo **nepřijde**.“

„Tady někdo jde,“ řekl Alois.

Otevřely se dveře. Byl to Köster. „Je venku něco nového, Otto?“

Přikývl. „Rvačka v sálech **Borussie**. Dva těžce ranění, několik tuctů lehce raněných a asi sto zatčených. Dvě přestřelky na severu. Jeden polda mrtvý. Kolik raněných, ani nevím. A teď to asi teprve začne, až skončí velké schůze. Už jsi tu **hotov?**“

„Ano,“ řekl jsem. „Zrovna jsme chtěli skončit.“

„Tak tedy pojď.“

Pohlédl jsem na **kavárníka**. Přikývl. „Tak tedy servus,“ řekl jsem.

„Servus,“ odvětil **kavárník** líně. „Dejte na sebe pozor.“

Vyšli jsme ven. Venku to vonělo sněhem. Na ulici ležely letáky jako velcí mrtví motýli.

„Gottfried tu není,“ řekl Köster. „Dřepí na jedné z těch schůzí. Slyšel jsem, že je mají rozehnat, a myslím, že ještě k něčemu dojde. Bylo by dobře, kdybychom ho chytli, ještě než schůze skončí. Není zrovna z těch neklidnějších.“

„Víš vůbec, kde je?“ zeptal jsem se.

„Přesně ne. Ale skoro jistě na jedné ze tří hlavních schůzí. Musíme je objet. Gottfrieda s jeho zářící kšticí snadno poznáme.“

„Dobrá.“ Nasedli jsme a rozjeli se s Karlem k prvnímu lokálu, kde se konala schůze.

Na ulici stál nákladní vůz s policisty. Podbradní řemínky přilb měli spuštěné. Hlavně karabin se matně leskly ve světle pouličních lamp. Z oken visely pestré vlajky. Před vchodem se tlačila spousta lidí v uniformách. Téměř všichni byli velmi mladí.

Koupiti jsme si dvě vstupenky, odmítli jsme brožurky, pokladničku a přihlášky za členy a vešli jsme do sálu. Byl plně obsazen a dobře osvětlen, takže křiklouny bylo možno ihned najít. Zůstali jsme stát u vchodu a Köster, který měl ostrý zrak, si prohlížel řady.

Na pódiu stál silný, podsaditý muž a řečnil. Měl plný, prsní hlas, kterému bylo bez námahy dobře rozumět i v nejdlejších koutech. Byl to hlas, který přesvědčoval, aniž bylo třeba příliš dávat pozor na to, co říká. A to, co říkal, bylo lehce srozumitelné. Muž přecházel po jevišti, nenuceně, s drobnými pohyby paží, občas se napil vody a udělal vtip. Ale pak najednou stanul zticha, obrácen čelem k obecenstvu, a změněným, pronikavým hlasem vyřázel větu za větou, pravdy, které znal každý, pravdy o bídě, hladu a nezaměstnanosti, neustále stupňoval hlas, strháváje posluchače, až nakonec hrímově zaburácel.

„Takhle to už dál nejde! To se musí změnit!“

Obecenstvo přijalo jeho slova s bouřlivým souhlasem, tleskalo a křičelo, jako by se tím už všechno změnilo. Muž nahoře na pódiu vyčkával. Obličej se mu leskl. A pak to přišlo, ze široka, přesvědčivě, neodolatelně, sliby a sliby, sliby jen přšely, nad hlavami spousty lidí vyvstal ráj, rozklenul se v kouzelných barvách, byla to loterie, jejíž všechny losy vyhrávaly hlavní výhru a v níž každý našel své soukromé štěstí a své soukromé právo a svou soukromou pomstu.

Zahleděli jsme se na posluchače. Byli to lidé všech povolání, účetní, drobní živnostníci, úředníci, pár dělníků a mnoho žen. Seděli tu v přetopeném sále, zakloněni nebo předklonem, řada za řadou, obličej vedle obličej, proud slov se valil přes ně, a bylo to zvláštní: jakkoli byli rozčileni, obličej měli všichni stejné, nepřítomný výraz, líně chorobný pohled, upřený do dálav mlhavé fáty morgány, byla v něm prázdnota a zároveň dychtivé očekávání, které všechno vyhlazovalo, kritiku, pochybnost, námitky a otázky, všední den, přítomnost, realitu. Ten tam nahoře věděl všechno - na každou otázku znal odpověď, při každé bídě věděl, jak pomoci. Bylo dobré svěřit se do jeho ochrany. Bylo dobré mít někoho, kdo za člověka myslel. Bylo prostě dobré věřit.

Köster do mne šťouchl. Lenz tu nebyl. Hlavou kývl k východu. Přikývl jsem a odešli jsme. Stráž u vchodu nás sledovala ponurým a zlostným pohledem. V předsáli byla shromážděna kapela, připravená vpochodovat do sálu. Za ní pak lesk vlajek a standart.

„Pěkné nadělení, co?“ řekl Köster venku.

„To teda jo.“

Jeli jsme několik ulic dál. Tam byla druhá politická schůze. Jiné vlajky, jiné uniformy, jiný sál; ale jinak všechno podobné. Bíle prostřený předsednický stůl napříč před řadami lidí. Pak straničtí tajemníci, předseda, několik horlivých starých panen. Řečník, úřednický typ, byl slabší než ten předešlý. Mluvil knižní němčinou, uváděl čísla, důkazy, všechno, co říkal, souhlasilo, ale přesto přesvědčoval méně než druhý, který vůbec nic nedokazoval, nýbrž jen tvrdil. Straničtí tajemníci u předsednického stolu unaveně podřimovali; měli už za sebou stovky takových schůzí.

„Pojď“, řekl Köster po chvíli. „Ani tady není. Ostatně jsem to ani neočekával.“

Jeli jsme dál. Na rozdíl od vydýchaného vzduchu v přeplněných sálech byl vzduch venku chladný a svěží. Vůz se hnál ulicemi. Jeli jsme kolem Kanálu. Svítilny vrhaly olejově žluté reflexy na temnou řeku, která tiše šplouchala o betonový břeh. Po řece pomalu plula černá říční loď. Vlečný parník měl rozsvícena červená a zelená signalizační světla. Ozval se štěkot psa, pak prošel světlem nějaký člověk a zmizel v průvlaku, který na okamžik zlatě ozářil. Za Kanálem stály jasně osvětlené domy západní části města. Mostní oblouk se od nich klenul na protější stranu. Auta, omnibusy a tramvaje jezdily přes něj bez ustání neklidně sem a tam. Vypadal jako jiskřivý barevný had nad línou, černou řekou.

„Myslím, že bychom měli nechat vůz tady a zbytek cesty jít pěšky“, řekl za chvíli Köster. „Nebylo by to tak nápadné.“

Zaparkovali jsme Karla pod svítilnou před jakousi hospodou. Když jsme vystoupili, proběhla kolem bílá kočka. Několik prostitutek stálo opodál pod obloukem vrat a zmlkly, když jsme je míjeli. O roh domu stál opřen kolovrátkář a spal. Nějaká stařena se hrabala v odpadcích na okraji ulice.

Došli jsme k obrovským špinavým činžákům s množstvím zadních domů, dvorů a průchodů. V přízemí byly krámy, pekařství a sběrna hadrů a starého železa. Na ulici před prvním průchodem stály dva nákladní vozy s policíí.

Na prvním dvorku byl v koutě postaven dřevěný stánek, na němž viselo několik velkých map hvězdné oblohy. Před stolem s papíry stál na malém pódiu muž v turbanu. Nad jeho hlavou visel nápis: Astrologie, čtení z ruky, věštění budoucnosti - váš horoskop za 50 feniků. Obklopoval ho zástup lidí. Ostré světlo karbidky dopadalo na jeho žlutý, vrásčitý obličej. Mluvil k divákům, kteří na něj mlčky hleděli - týmž ztraceným, nepřítomným, po zázraku lačnicím pohledem jako předtím posluchači na schůzi s prapory a kapelou.

„Otto“, řekl jsem Kösterovi, který šel přede mnou, „teď už vím, co ti lidé chtějí. Vůbec nechtějí politiku. Chtějí náhražku za náboženství.“

Ohlédl se. „Ovšem. Chtějí zase v něco věřit. V co, to je jim jedno. Proto jsou taky tak fanatičtí.“

Přišli jsme na druhý dvůr, kde byla místnost, v níž se konala schůze. Všechna okna byla osvětlena. Náhle jsme zaslechli zevnitř hlomoz. V témž okamžiku se jako na smluvené znamení vyřítilo přes dvůr z temného postranního vchodu množství mladých lidí ve větrovkách a běželi podél okna ke dveřím. Ten, který byl v jejich čele, je prudce otevřel a všichni vtrhli dovnitř.

„Úderný oddíl“, řekl Köster. „Pojď sem ke stěně za tyhle pivní sudy.“

V sále nastal řev a rámus. V příští vteřině se roztříštilo sklo a kdosi vyletěl ven. Vzápětí se rozlétly dveře, vyvalil se houf lidí, první se svalili na zem, ostatní padali přes ně. Někáká žena pronikavě křičela o pomoc a vyběhla vraty ven. Následovala druhá vlna s nohama od židlí a lahvemi od piva, lidé byli do sebe zuřivě vklínění. Ven vyskočil obrovitý tesař, venku se rozkročil a pokaždé, když se před ním objevila hlava protivníka, máchl dlouhou paží v kruhu a srazil ho zpátky do vřavy. Dělal to s takovým klidem, jako by sekal dříví. Nový chumel se vydral ven a vtom jsme spatřili tři metry před sebou žlutou kšticí Gottfrieda v rukou nějakého zuřícího vousáče.

Köster se skrčil a zmizel v houfu. Za několik vteřin vousáč Gottfrieda pustil, vymrštil se užaslým výrazem ruce do výše a padl jako podřatý strom zpátky do chumlu ostatních. Vzápětí jsem zahlédl Köstera, jak táhne Lenze za límec za sebou.

Lenz se bránil. „Pust' mě tam ještě jen na chvíli, Otto“, sípal.

„Nesmysl“, zvolal Köster, „co nevidět je tu Schupo! Rychle, zmiz tudy ven!“

Přeběhli jsme přes dvůr a zamířili k tmavému postrannímu vchodu. Byl opravdu nejvyšší čas, neboť v témž okamžiku pronikavě zazněl dvorem ostrý hvizd, zablýskly se černé přilby policistů a policie uzavřela dvůr. Vyběhli jsme po schodech nahoru, aby nás nechytla stráž. Oknem na chodbě jsme viděli, co bylo dál. Schupo pracovalo skvostně. Obklíčilo dvůr, vrazilo do chumlu klín, roztrhlo houf, vyprostilo jednotlivce a začalo ihned odvádět. Jako prvního užaslého tesaře, který se marně snažil něco vysvětlovat. Za námi klaply dveře. Nějaká žena v košili, s bosýma tenkými nohama a se svíčkou v ruce vystrčila ven hlavu. „To jsi ty?“ zeptala se nevrle.

„Ne,“ řekl Lenz, který se vzpamatoval první. Žena přibouchla dveře. Lenz posvítil kapesní svítilnou na dveře. Byl tu očekáván zednický polír Gerhard Peschke.

Dole všechno ztichlo. Schupo odtáhlo a dvůr se vyprázdnil. Ještě chvíli jsme čekali, pak jsme sešli dolů po schodech. Za jedněmi dveřmi plakalo dítě. Plakalo tiše a žalostně ve tmě.

Prošli jsme předním dvorem. Astrolog stál opuštěn před svými mapami hvězd. „Horoskop, panstvo?“ zvolal. „Nebo z ruky vyčíst budoucnost?“

„Tak do toho,“ řekl Gottfried a nastavil mu ruku.

Muž ji chvíli studoval. „Máte srdeční vadu,“ řekl pak kategoricky. „Váš cit je silně vyvinut, vaše rozumová čára velmi krátká, zato jste hudebně nadán. Jste velký snílek, ale za manžela se nehodíte. Přesto tu vidím tři děti. Jste diplomatické povahy, máte sklon k uzavřenosti a dožijete se asi osmdesáti let.“

„Souhlasí,“ prohlásil Lenz. „Tohle mi moje slečna matka taky vždycky říkávala: kdo je zlý, nestárne. Morálka je vynález lidí; nikoli důsledek života.“ Zaplatil muži a šli jsme dál. Ulice byla prázdná. Před námi se mihla černá kočka. Lenz na ni ukázal. „Teď bychom se vlastně měli vrátit.“

„To nic,“ řekl jsem, „předtím jsme viděli bílou, tím se to ruší.“

Šli jsme ulicí. Na jedné straně šlo proti nám několik lidí. Byli to čtyři mladíci. Jeden měl světle žluté nové kožené kamaše, ostatní jakési vojenské vysoké boty. Zastavili se a zadívali se na nás. „Támhle je!“ zvolal náhle ten s kamašemi a přeběhl ulici směrem k nám. V příštím okamžiku třeskle dva výstřely, mladík odskočil a všichni co nejrychleji zmizeli. Viděl jsem, jak se Köster chystal ke skoku, udělal podivný obrat, rozpráhl ruce, vyrazil přidušený výkřik a snažil se zachytit Gottfrieda Lenze, který těžce dopadl na dlažbu.

Okamžik jsem si myslel, že jen upadl; ale pak jsem spatřil krev. Köster mu rychle rozeplal sako, strhl z něho košili - a vytryskla krev. Přiložil jsem mu na ránu kapesník. „Zůstaň tady, dojdu pro vůz,“ zvolal Köster a odběhl.

„Gottfriede,“ řekl jsem, „slyšíš mě?“

Obličej mu zešedl. Oči měl přivřené. Víčka se nehýbala. Jednou rukou jsem mu držel hlavu, druhou jsem mu tiskl kapesník na krvácející ránu. Klečel jsem u něho, naslouchal jsem, zda ho uslyším chroptět, dýchat, ale neslyšel jsem nic, nic se neozývalo, nekonečná ulice, domy bez konce, nekonečná noc - slyšel jsem jen, jak tiše odkapává krev na dlažbu, a věděl jsem, že už tomu tak jednou bylo a že to nemůže být pravda.

Köster se přiřítíl s vozem. Prudce zaklopil levé sedadlo nazad. Opatrně jsme zvedli Gottfrieda a položili ho na obě sedadla. Naskočil jsem do vozu a Köster prudce vyrazil. Jeli jsme k nejbližší záchranné stanici. Köster opatrně zabrzdil. „Jdi se podívat, jestli je tam lékař. Jinak bychom museli dál.“

Vběhl jsem dovnitř. Přišel mi vstříc sanitář. „Je tu lékař?“

„Ano. Jste tu s někým?“

„Ano. Pojdte se mnou. A vezměte nosítka!“

Zvedli jsme **Gottfrieda** na nosítka a odnesli ho dovnitř. Lékař byl už připraven s vyhrnutými rukávy.

„Sem!“ Ukázal na plochý stůl. Zvedli jsme nosítka. Lékař stáhl dolů těsně nad tělo lampu.

„Co se stalo?“

„Rána z revolveru.“

Vzal chomáč vaty, setřel krev, nahmatal Gottfriedův tep, poslouchal a pak se napřímil. „Už se nedá nic dělat.“

Köster se na něho upřeně zadíval. „Rána šla přece poměrně dost stranou. Nemůže to být nic zlého!“

„Jsou to dvě rány!“ řekl lékař.

Opět setřel krev. Sehnuli jsme se. Tu jsme viděli, že šikmo pod silně krvácející ranou je druhá - malá tmavá dírka v srdeční krajině.

„Byl skoro hned mrtev,“ řekl lékař.

Köster se napřímil. Pohlédl na Gottfrieda. Lékař zakryl rány tampóny a přelepil je pruhu náplastí. „Chcete se umýt?“ zeptal se mne.

„Ne,“ řekl jsem.

Gottfriedův obličej byl teď žlutý a vpadlý. Ústa měl trochu šikmo stažena, oči přivřené, jedno o trochu víc než druhé. Díval se na nás. Neustále se na nás díval.

„Jak se to stalo?“

Nikdo neodpověděl. **Gottfried** se na nás díval. Upřeně na nás hleděl.

„Může zůstat tady,“ řekl lékař.

Köster se pohnul. „Ne,“ odpověděl. „Vezmeme ho s sebou!“

„To nejde,“ řekl lékař. „Musíme zavolat policii. A také kriminálku. Je třeba udělat okamžitě všechno, aby byl nalezen pachatel.“

„Pachatel?“ Köster pohlédl na lékaře, jako by mu nerozuměl.

„Dobrá,“ řekl pak. „Zajedu na policii a přivezu je.“

„Můžete zavolat. Budou tu rychleji.“

Köster pomalu zavrtěl hlavou. „Ne. Dojedu pro ně.“

Vyšel ven a slyšel jsem, jak nastartoval Karla. Lékař mi přistrčil židli. „Nechtěl byste si sednout? Bude to chvíli trvat.“

„Děkuji,“ řekl jsem a zůstal jsem stát. Jasně světlo stále ještě zaplavovalo **Gottfriedovu** zakrvácenou hrud'. Lékař povytáhl lampu.

„Jak se to vlastně stalo?“ zeptal se znovu.

„Nevím. Museli si ho splést s někým jiným.“

„Byl ve válce?“ zeptal se lékař.

Přikývl jsem.

„Je to vidět podle jizev,“ řekl. „A podle postřelené ruky. Byl několikrát raněn.“

„Ano. Čtyřikrát.“

„Takové svinstvo,“ řekl **saniták**. „Jsou to samí **smrkáči**, kteří tenkrát byli ještě v plenkách.“

Neodpověděl jsem. **Gottfried** se na mne díval. Neustále. Trvalo dlouho, než se Köster vrátil. Byl sám. Lékař odložil noviny, které četl. „Přijeli úředníci?“ zeptal se.

Köster se zastavil. Neslyšel, co lékař říká.

„Přijela policie?“ zeptal se lékař znovu.

„Ach ovšem,“ odvětil Köster. „Policie. Musíme pro ně zatelefonovat.“

Lékař se na něj podíval, ale **neřekl** nic a přistoupil k telefonu. Za několik minut se dostavili dva úředníci. Usedli ke stolu a jeden z nich začal sepisovat **Gottfriedova** osobní data. Nevím, ale zdálo se mi šílené říkat, jak se jmenuje a kdy se narodil a kde bydlel, teď, když byl mrtev. Cívil jsem na zčernalý zbytek tužky, který si úředník chvílemi **navlhčoval**, a mechanicky jsem odpovídal.

Druhý úředník začal sepisovat protokol. Köster řekl nutné údaje. „Můžete mi přibližně říci, jak pachatel vypadal?“ zeptal se úředník.

„Ne,“ odpověděl Köster. „Nevšiml jsem si.“

Podíval jsem se na **Köstera**. Vzpomněl jsem si na žluté kamaše a na uniformu.

„Nevíte, ke které politické straně patří? Neviděli jste odznak nebo uniformu?“

„Ne,“ řekl Köster. „Než padly výstřely, nic jsem neviděl. A pak jsem se staral jen o –“ na okamžik se odmlčel; „- o svého **kamaráda**.“

„Jste členem nějaké politické strany?“

„Ne.“

„Mystím, když jste říkal, že to byl jako váš kamarád –“

„Je to můj kamarád z války,“ řekl Köster.

Úředník se obrátil na mne. „Můžete vy popsat pachatele?“

Köster na mne pevně pohlédl. „Ne,“ řekl jsem. „Taky jsem nic neviděl.“

„Zvláštní,“ řekl úředník.

„Byli jsme zabráni v debatě a ničeho jsme si nevšimli. Všechno se taky stalo velmi rychle.“

Úředník vzdychl. „Máme malou naději, že ty chlapy dopadneme.“

Ukončil protokol. „Můžeme si ho odvézt?“ zeptal se Köster.

„Vlastně –“ Úředník pohlédl na lékaře. „Příčina smrti je jednoznačně určena?“

Lékař přikývl. „Úmrtí protokol jsem už vyhotovil.“

„A kde je náboj? Náboj musím vzít s sebou.“

„Oba projektily zůstaly v těle. Musel bych –“ Lékař zaváhal.

„Musím je mít oba,“ řekl úředník. „Musím zjistit, **jsou-li z téže zbraně**.“

„Ovšem,“ přikývl Köster, když na něho lékař pohlédl.

Saniťák pošoupl nosítka a stáhl dolů **visací** lampu. **Lékař** vzal nástroje a zajel **pinzetou** do rány. První kulku našel rychle; nebyla příliš hluboko. Ale k druhé se mohl dostat už jen řezem. Natáhl si gumové rukavice a uchopil svorky a nůž. Köster spěšně přistoupil k **nosítkám** a **zatlačil** **Gottfriedovi** oči, které měl stále ještě zpola otevřené. Odvrátil jsem se, když jsem zaslechl tichý šelest nože. V jednom okamžiku jsem chtěl přiskočit a odstrčit lékaře, neboť mi problesklo hlavou, že **Gottfried** je jen v bezvědomí a že lékař ho teď zabije doopravdy - ale pak jsem se zase vzpamatoval. Viděli jsme dost mrtvých, abychom nebyli na pochybách.

„Je to týž. Z téže zbraně, vidíte?“

Köster se předklonil a spatřil malý, tupě se lesknoucí náboj, který se převaloval sem a tam v ruce úředníka.

„Ano,“ řekl.

Úředník zabalil náboje do papírku a schoval je do kapsy.

„Není to vlastně dovoleno,“ řekl pak, „ale **chcete-li** si ho odvézt domů - skutková podstata je jasná, co říkáte, pane doktore?“

Lékař přikývl. „Jste přece také soudní lékař,“ pokračoval úředník, „nuže - jak chcete - musíte jen - může se stát, že **zítra** přijde ještě komise –“

„Vím,“ řekl Köster. „Necháme všechno přesně tak, jak to bylo.“ Úředníci odešli.

Lékař zakryl a zalepil **Gottfriedovy** rány. „Jak to chcete udělat?“ zeptal se.

„Můžete si **vzít** nosítka. Stačí, když je během zítřka zase pošlete zpátky.“

„Ano, děkuji vám,“ řekl Köster. „**Pojď**, Robby.“

„**Pomohu** vám,“ řekl **sanitářák**.

Zavrtěl jsem hlavou. „**Už** to jde.“

Uchopili jsme nosítka, vynesli je ven a položili na obě levá sedadla, která byla se sklapnutým opěradlem v jedné rovině. Sanitářák a lékař vyšli ven a přihlíželi. Přes **Gottfrieda** jsme přehodili plášť a odjeli jsme. Po chvíli se Köster obrátil ke mně. „Zajedeme ještě jednou do té ulice. Už jsem to před chvílí udělal. Ale bylo to ještě příliš **záhy**. Možná, že tam teď budou.«

Začalo zvolna sněžit. Köster jel s vozem téměř nehlučně. **Vykuploval** a často také vypínal motor. Nechtěl, aby nás bylo slyšet, třebaže ti čtyři, které jsme hledali, vůbec nevěděli, že máme vůz. Pak jsme klouzali tiše jako bílý přízrak ve stále houstnoucím sněžení. Vytáhl jsem z náradí kladivo a položil jsem je vedle sebe, abych mohl okamžitě vyskočit **z vozu** a udeřit. Jeli jsme ulicí, kde se to stalo. Pod pouliční svítilnou **byla** ještě černající krvavá skvrna, Köster zhasl světla. Nikoho nebylo vidět. Jen z osvětlené hospody **zaznívaly** hlasy.

Na křižovatce Köster **zastavil**. „Zůstaň tady,“ řekl, „**podívám** se do té hospody.“

„Jdu s tebou,“ řekl jsem.

Pohlédl na mne pohledem, který jsem znal ještě z dob, kdy chodil sám na hlídku. „Nebudu to **vyřizovat** v **hospodě**,“ řekl. „Mohl by mi **zbytečně** fouknout. Chci se jen podívat, jestli tam je. Pak si na něho počkáme. Zůstaň tady u **Gottfrieda**.“

Přikývl jsem a Köster **zmizel** v chumelenici. Vločky mi padaly do obličeje a tály na kůži. Náhle jsem nemohl snést, že **Gotfried** je přikrytý, jako by k nám už ani nepatřil, a stáhl jsem mu plášť **z hlavy**. Sníh mu teď padal na obličej, na oči a na ústa. **Vzal** jsem kapesník, setřel sníh a opět jsem ho přikryl pláštěm.

Köster se vrátil. „Nic?“

„Nic,“ řekl.

Nasedl. „**Projedeme** ještě ostatní ulice. Mám pocit, že je musíme každým okamžikem potkat.“

Vůz se rozeřval a vzápětí utichl. Tiše jsme se **ploužili** bílou, vířící nocí, z ulice do ulice, v zatačkách jsem přidržoval **Gottfrieda**, aby se nes vezl dolů, a občas jsme **zastavili** sto metrů za hospodou a Köster běžel dlouhými skoky zpátky, aby nahlédl dovnitř. Byl posedlý temnou, ledovou **zběsilostí**, **nepomyslel** na to, že bychom měli nejprve odvézt Gottfrieda, dvakrát už se **rozejel**, ale pak se **vždycky** zase obrátil, **neboť** se domníval, že právě v tom okamžiku jsou ti čtyři někde na ulici.

Tu jsme daleko před sebou v dlouhé, holé ulici spatřili skupinku lidí. Köster okamžitě vypjal motor a nehlučně, beze světla, jsme jeli vpřed. Lidé nás neslyšeli. Byli zabráněni do rozhovoru. „Jsou čtyři,“ zašeptal jsem Kösterovi.

V témž okamžiku vůz zavyl, proletěl zbývajícími dvěma stěmetry, napolo skočil na chodník a skřípaje a smýkaje sebou zastavil vedle čtyř lidí, kteří překvapeně vykřikli. Köster zpola visel z vozu, jeho tělo se proměnilo v ocelový luk, připravený vyskočit, a obličej měl neúprosný jako smrt.

Byli to čtyři neškodní staří lidé. Jeden z nich byl opilý. Začali nadávat. Köster mlčel. Jeli jsme dál. „Otto,“ řekl jsem, „dnes už ho nedostanem. Pochybují, že by se odvážil na ulici.“

„Ano, snad,“ poznamenal po chvíli a obrátil vůz. Jeli jsme ke Kösterovu bytu. Jeho pokoj měl vlastní vchod, takže jsme nemuseli nikoho budit. Když jsme vystoupili z vozu, řekl jsem: „Proč jsi nechtěl vypovědět policii, jak vypadal? Jistě by nám při hledání pomohli. A viděli jsme ho přece docela důkladně.“

Köster na mne pohlédl. „Protože tohle si vyřídíme sami, bez policie. Copak si myslíš –“ jeho hlas se ztišil, zněl potlačeně a děsivě, „že - bych ho vydal policii? Aby za to slízl pár let basy? Však víš, jak všechny tyhle procesy končí. Tihle panáčkové dobře vědí, že se dostanou dorukou shovívavých soudců. To zase ne! A říkám ti, jestli ho policie dopadne, pak prohlásím, že to nebyl on, jen abych ho dostal sám! Gottfried mrtev, a ten naživu. To ne!“

Vzali jsme nosítka ze sedadel a nesli je vánici a větrem a bylo to, jako bychom byli ve Flandrech a odnášeli ze zákopů mrtvého kamaráda.

..*

Koupili jsme rakev a hrob na obecním hřbitově. Byl jasný, slunný den, když měl pohřeb. Sami jsme uzavřeli rakev a nesli ji po schodech dolů. Pohřbu se účastnila jen hrstka lidí. Ferdinand, Valentin, Alfons, mixér Fred, Jiří, Jupp, paní Stossová, Gustav, Stefan Grigoleit a Rosa. Před branou hřbitova jsme museli chvíli čekat. Byly tam ještě dva pohřební průvody, které bylo třeba pustit napřed. Jeden tu byl s pohřebním autem, druhý s černě a stříbrně ověšenými koňmi a nekonečnou řadou pozůstalých, kteří se živě bavili.

Zvedli jsme rakev z vozu a spustili jsme ji sami po lanech. Hrobník byl s tím srozuměn, neboť měl dost práce s ostatními dvěma pohřby. Také jsme objednali duchovního. Sice jsme nevěděli, co by tomu Gottfried říkal, ale Valentin byl pro to. Kněze jsme ovšem požádali, aby neměl žádnou řeč. Měl jen přečíst něco z bible. Duchovní byl starý, krátkozraký muž. Když přistoupil k hrobu, zakopl o hroudu hlíny, a kdyby ho byl Valentin s Kösterem nezachytili, byl by spadl do jámy. Ale jen zavrávorál, vyklouzla mu bible a brýle, které si chtěl právě nasadit. Spadly do hrobu. Duchovní za nimi hleděl zděšeně.

„Nechte to plavat, pane faráři,“ řekl Valentin, „my vám ty věci nahradíme.“

„O knihu nejde,“ odvětil duchovní tiše, „ale ty brýle potřebuji.“

Valentin ulomil větev z hřbitovního živého plotu. Pak poklekl u hrobu a podařilo se mu je zachytit za postranici a vytáhnout je z věnců. Byly zlaté. Snad proto je farář tak chtěl. Bible sklouzla po straně rakve a bylo by bývalo třeba sestoupit dolů, aby se opět našla. To však duchovní nežádal. Stál tu v rozpacích. „Mám místo toho říci několik slov?“ zeptal se.

„Nemusíte, pane faráři,“ řekl Ferdinand shovívavě.

Vykopaná země pronikavě voněla. V jedné hroudě ležela bílá ponrava. Až naházejí zem opět dolů, bude dole žít dál, zakuklí se a příští rok se prokouše hroudou a vyleze na světlo. Gottfried však byl mrtev. Jeho život zhasl. Stáli jsme u jeho hrobu, věděli jsme, že jeho tělo, jeho vlasy, jeho oči jsou ještě tady, již proměněny, ale přece jen ještě tady, on však že je pryč a že se už nikdy nevrátí. Bylo to nepochopitelné. Naše kůže byla teplá, náš mozek pracoval, naše srdce hnalo krev žilami, byli jsme tu jako předtím, jako ještě včera, nám náhle nechyběla ruka, neoslepli jsme ani neoněměli, všechno bylo jako vždy, co nevidět odejdeme, a Gottfried Lenz tu zůstane a nikdy nepřijde za námi. Bylo to k nepochopení. Hroudy země bubnovaly na rakev. Hrobník nám dal lopaty, a tak jsme ho nyní zahrabávali. Valentin, Köster, Alfons a já, jako jsme zahrabávali už mnohého kamaráda. Lebkou mi dunivě projela stará vojenská píseň, stará smutná vojenská píseň, kterou často zpíval – „Aragonský lese, Aragonský lese - v tichý hřbitov se brzy proměníš —“

Alfons přinesl prostý černý dřevěný kříž, kříž, jakých stojí na nekonečných řadách hrobů ve Francii statisíce. Zasadili jsme jej do hlavy hrobu.

„Pojďte,“ řekl Valentin konečně chraplavě.

„Ano,“ řekl Köster. Ale zůstal stát. Všichni jsme zůstali stát. Valentin se na nás po řadě podíval. „K čemu to?“ řekl pomalu. „K čemu? Hrome!“

Nikdo neodpověděl.

Valentin unaveně pokynul rukou. „Pojďte.“

Šli jsme pískovou cestou k východu. U brány nás očekával Fred, Jiří a ostatní. „Uměl se tak báječně smát,“ řekl Stefan Grigoleit a po bezmocném, rozhněvaném obličejí mu kanuly slzy.

Ohlédl jsem se. Nikdo nešel za námi.

XXV

V únoru jsem seděl s Kösterem naposled v naší dílně. Museli jsme ji prodat a teď jsme čekali na dražebního komisaře, který měl vydražit zařízení a drožku. Köster měl vyhlídku uchytit se na jaře jako závodní jezdec u jedné malé autofirmy. Já jsem zůstal v kavárně International a chtěl se pokusit najít si ještě navíc přes den nějakou práci, abych si přivydělal.

Na dvoře se ponenáhlu shromáždilo několik lidí. Přišel dražební komisař. „Půjdeš ven, Otto?“ zeptal jsem se.

„K čemu? Všechno, co máme, je venku, a on už ví, co a jak.“

Köster vypadal unavené. Nedal to na sobě snadno znát, ale kdo ho znal dobře, viděl to. Jeho obličej pak vypadal napjatěji a tvrději než jindy. Každý večer byl někde venku, a vždycky ve stejné končině. Už dlouho znal jméno toho chlapíka, který zastřelil Gottfrieda. Jenom ho nemohl najít, protože ze strachu před policií neustále měnil bydliště a někde se skrýval. Všechno vypátral Alfons, Rovněž čekal. Bylo docela dobré možné, že ten chlapík není vůbec ve městě. Nevěděl ovšem, že Köster a Alfons jdou po něm. Čekali, že se vrátí, až se bude cítit bezpečnější.

„Podívám se ven, Otto,“ řekl jsem.

„Dobrá.“

Vyšel jsem na dvůr. Uprostřed stály naše ponky a ostatní věci. Vpravo u zdi stálo taxi. Čistě jsme je umyli. Prohlédl jsem si polštářování a pneumatiky. Gottfried mu říkával naše dobrá dojná kráva. Bylo dost těžké se s ní rozloučit.

Kdosi mi poklepal na rameno. Překvapen jsem se obrátil. Předě mnou stál mladý, nepříjemně rázný muž v plášti s páskem. Zamžoural očima a zatočil bambusovou hůlkou ve vzduchu. „Haló! My se přece známe!“

Matně jsem se rozpomínal. „Quido Thiess z Augeky!“

„Ovšem!“ řekl pásovec ješitně. „Setkali jsme se přece tenkrát u téže rachotiny. Jenomže jste měl s sebou takového protivného chlapíka. Málem bych mu byl dal pár do zubů.*

Bezděčně jsem se ušklíbl, když jsem si pomyslel, že by byl Kösterovi pár vrazil. Thiess si to vyložil jako úsměv a ukázal značně zkažený chrup. „No, nemluvme o tom. Quido není mstivý. Však jste tenkrát za toho pradědečka zaplatil nekřesťanskou cenu. Trhli jste na něm vůbec ještě něco?“

„Ano,“ řekl jsem. „Vůz je to dobrý.“

Thiess zamečel. „Kdybyste mě byl poslechl, byl byste měl víc. A já taky. No, ale smažme to. Co bylo, bylo! Ale dnes můžeme jít na holport. Tu kraksnu dnes hladce dostaneme za pět set marek. Není tu ani noha, aby přihazovala. Jste pro?“

Pochopil jsem. Myslel, že jsme tenkrát vůz prodali dál, a nevěděl, že dílna je naše. Naopak, domníval se, že chceme teď vůz znovu koupit.

„Vůz má dnes cenu ještě dobrých patnáct stovek,“ řekl jsem. „Nepočítajte v to taxikářskou koncesi.“

„Právě,“ prohlásil Quido horlivě. „Půjdeme až na pět set, to znamená já. Když nám to přiklepnou, vyplatím vám na ruku čistých tři sta padesát.“

„To nemohu,“ řekl jsem. „Mám na vůz zájemce.“

„Ale –“ Chtěl mi dělat další návrhy. „To nemá smysl –“ zamířil jsem doprostřed dvora. Věděl jsem teď, že až do dvanácti set mám volnou ruku.

Dražební komisař začal vydražovat. Nejprve předměty zařízení. Mnoho nevynesly. Ani náradí ne. Pak přišla na řadu drožka. První podání bylo tři sta marek.

„Čtyři sta,“ řekl Quido.

„Čtyři sta padesát,“ nabídl po dlouhém otálení jakýsi muž v zámečnické blůze.

Quido šel na pět set. Dražební komisař opakoval nabídku. Muž v blůze mlčel. Quido na mě mrkl a zvedl čtyři prsty. „Šest set,“ řekl jsem.

Quido potřásl hlavou a šel na sedm set. Zvyšoval jsem dál. Quido zoufale ještě výš. Při tisícovce mi udělal přímo zapřísahající znamení a naznačil prsty, že mohu vydělat ještě stovku. Nabídl tisíc a deset. Při jedenácti stech zrudl a zatvářil se nepřátelsky, ale přesto vypískl jedenáct set deset. Šel jsem na jedenáct set devadesát a očekával jsem, že přihodí na dvanáct set. Pak jsem chtěl přestat.

Ale Quido zuřil. Zlobil se, že byl vybočován, a nabídl náhle třináct set. Rychle jsem uvažoval. Kdyby chtěl opravdu vůz koupit, pak by na beton přestal na dvanácti stech. Teď mě chtěl zřejmě vyprovokovat z pomsty. Po našem rozhovoru si myslel, že mám jako hranici patnáct set, a nedomníval se, že by mu hrozilo nějaké nebezpečí.

„Třináct set deset!“ řekl jsem.

„Čtrnáct set,“ nabídl spěšně Quido.

„Čtrnáct set deset,“ odpověděl jsem váhavě. Měl jsem strach, abych nezůstal viset.

„Čtmáct set devadesát!“ Quido na mne pohlédl vítězoslavně a posměšně. Myslel, že mi to pořádně zavařil.

Vydržel jsem jeho pohled a mlčel. Dražební komisař se zeptal poprvé, podruhé, pak zvedl kladívko. V okamžiku, kdy přiklepl **Quidovi** vůz, vítězný výraz jeho obličeje se změnil v bezradný údiv. Nechápatě přišel ke mně. „Myslel jsem, že půjdete až na patnáct stovek. Ale **buďsi** - tentokrát jsem vám aspoň tu **kraksnu** vyfoukl.“

„To jsem taky chtěl,“ řekl jsem.

Quido nerozuměl. Teprve když uviděl **Köstera**, který k nám přišel, pochopil najednou všechno a vjel si do vlasů.

„Hrome, ten vůz patřil vám? Já blbec, já **korunovanej** vůl! Takhle naletět! Skočít vám na špek! Quido, něco takového se musí stát zrovna tobě! Naletět na ten nejstarší trik! No, už se stalo. Ale nejmazanější hoši vždycky naletí na nejnámější triky. Příště si to vynahradíme.«

Usedl za volant a odjel. Dívali jsme se za vozem a u srdce nám bylo nanic.

Odpoledne přišla **Matylda Stossová**. Museli jsme jí ještě zaplatit za poslední měsíc. Köster jí dal peníze a navrhl jí, aby se ucházela u nového majitele opět o práci uklízečky. Také **Juppa** se nám podařilo umístit. Ale Matylda zavrtěla hlavou. „Ne, pane Köstere, já končím. Nemám už tak **ohebné** kosti.“

„Co budete dělat?“ zeptal jsem se.

„Půjdu k dceři. Je vdaná v **Bunzlau**. Znáte Bunzlau?“

„Ne, Matyldo.“

„Ale pan Köster to tam **zná** –“

„Taky ne, paní Stossová.“

„To je divné,“ řekla Matylda. „Nikdo tu nezná **Bunzlau**. Už jsem se na to tolikrát ptala. Přitom je tam moje dcera už dvanáct let vdaná. Má za muže kancelářského oficiála.“

„Pak teda ta **Bunzlau** jistě existuje. Na to můžete **vzít** jed. Když tam bydlí oficiál.“

„To teda ano. Ale přesto je to divné, že to místo nikdo nezná,co?“

Přikývli jsme. „Proč jste se tam celou tu dobu nebyla nikdy **podívat**?“ zeptal jsem se.

Matylda se zazubila. „To není jen tak. Ale teď mám přijet k dětem. Mají už čtyři. A malý Eduard má jet se **mnou**.“

„Mám dojem, že v okolí **Bunzlau** dělají dobrou kořalku,“ řekl jsem, „slivovici nebo něco podobného –“

Matylda udělala odmítavý **posunek**. „To je právě ono. Můj zeť je totiž abstinent.“

Köster přinesl z prázdných regálů poslední láhev. „Pak tedy, paní **Stossová**, musíme společně vypít jednu na **rozloučenou**.“

„Jsem pro,“ řekla Matylda.

Köster postavil na stůl sklenky a nalil. V **Matyldě** zmizel rum s takovou rychlostí, jako by byl protekl sítem. Horní ret jí mocně zacukal a knír se zavlnil.

„Ještě jednu?“ zeptal jsem se.

„Neřeknu ne.“

Dostala ještě jednu plnou sklenku a pak se **rozloučila**.

„Hodně štěstí v té Bunzlau,“ řekl jsem.

„Mockrát **děkuju**. Ale je to přece jen **divné**, že to nikdo nezná, co?“

Vykolébala se ven. Ještě chvíli jsme postáli v prázdné dílně. „Mohli bychom vlastně jít taky,“ řekl Köster.

„Ano,“ řekl jsem. „Už tu nemáme co dělat.“

Zamkli jsme dveře a vyšli ven. Pak jsme došli pro Karla. Stál v jedné nedaleké garáži a nebyl prodán v dražbě. Zajeli jsme do banky a na poštu a Köster vyplatil peníze správci konkursní podstaty. „Jdu se teď vyspat,“ řekl, když vyšel ven. „Budeš tu potom?“

„Udělal jsem si dnes na celý večer volno.“

„Dobrá, přijdu tak kolem osmé.“

Navečeřeli jsme se v malé hospůdce na předměstí a pak jsme jeli dál. Když jsme přijeli do prvních ulic, praskla nám přední pneumatika. Vyměnili jsme ji. Karla jsme už dávno nemyli, a tak jsem se při tom umazal. „Musím si někde umýt ruce, Otto,“ řekl jsem.

Nedaleko byla dost velká kavárna. Vešli jsme dovnitř a usedli u jednoho stolu poblíž vchodu. K našemu údivu byl lokál skoro úplně obsazen. Vyhrávala dámská hudba a byl tam čilý ruch. Hudebnice měly barevné papírové čepice, mnoho hostů bylo v pestrých kostýmech, od stolu ke stolu létaly konfety, do výše stoupaly balónky, číšníci pobíhali kolem s plně naloženými podnosy a všude bylo plno pohybu, smíchu a hluku.

„Co je to tu?“ zeptal se Köster.

Plavovlasá dívka vedle nás zasypala oblakem konfet. „Kde se tu berete?“ zasmála se. „Copak nevíte, že dnes začíná masopust?“

„Ach tak,“ řekl jsem. „To si tedy umyji ruce.“

Musel jsem projít přes celý lokál, abych se dostal k umývárně. Na chvíli mě zdrželo několik opilých lidí, kteří se pokoušeli vyzvednout na stůl jakousi ženu, aby zazpívala. Žena se ječlivě bránila, přitom se stůl převrhl a se stolem všichni, kdo seděli kolem. Čekal jsem, že se průchod uvolní - a vtom jako bych byl zasažen elektrickým proudem. Stál jsem jako přibitý, celý strnulý, lokál zmizel, hluk, hudba - nic už tu nebylo, jen nezřetelné míhající se stíny, zato však zcela jasný, strašlivě zřetelný a ostrý zůstával jeden stůl, jeden jediný stůl a u toho stolu mladík se šaškovskou čapkou šikmo posazenou na hlavě, který objímal jednou rukou podnapilé děvče, skelné, přihlouplé oči, velké úzké rty a pod stolem světle žluté, nápadné, vyleštěné kožené kamaše —

Vrazil do mne číšník. Šel jsem jako opilý dál a zastavil se. Bylo mi horko k zalknutí, ale třásl jsem se po celém těle. Ruce jsem měl mokré jako myš. Viděl jsem teď i ostatní lidi u onoho stolu. Slyšel jsem, že s vyzývavými obličejí zpívají sborem nějakou písničku a poklepávají k tomu do taktu o stůl pivními sklenicemi. Opět do mne kdosi vrazil. „Nepřekávejte v cestě!“ zavrčel.

Šel jsem mechanicky dál, našel jsem umývárnu, myl jsem si ruce a uvědomil jsem si to teprve, když jsem si téměř opařil kůži.

„Co je ti?“ zeptal se mě Köster.

Nebyl jsem s to odpovědět. „Je ti špatně?“ zeptal se.

Zavrtěl jsem hlavou a pohlédl k vedlejšímu stolu, odkud k nám pošilhávala ona blondýnka. Náhle Köster zbledl. Oči se mu zúžily. Předklonil se.

„Ano?“ zeptal se zcela tiše.

„Ano,“ odvětil jsem.

„Kde?“

Pohlédl jsem tím směrem.

Köster se pomalu zvedl. Bylo to, jako by se narovnal had. „Pozor,“ zašeptal jsem. „Ne tady, Otto!“

Odmítavě mávl rukou a šel zvolna kupředu. Byl jsem připraven vyrazit hned za ním. Nějaká žena mu nasadila zelenočervenou papírovou čepici a zavěsila se do něho. Odpadla, aniž se jí dotkl, a civěla za ním. Prošel mírným obloukem lokálem a vrátil se.

„Už tu není,“ řekl.

Vstal jsem a zahleděl se do sálu. Köster měl pravdu.

„Myslíš, že mě poznal?“ zeptal jsem se.

Köster pokrčil rameny. Teprve teď si povšiml papírové čepice na své hlavě a strhl ji. „Tomu nerozumím“ řekl jsem. „Byl jsem v umývárně nejvýše tak jednu dvě minuty.“

„Byl jsi pryč déle než čtvrt hodiny.“

„Cože?“ Znovu jsem pohlédl ke stolu. „Ostatní jsou taky pryč. Bylo s nimi ještě děvče, to už tu taky není. Jestli mě poznal, pak určitě zmizel.“

Köster kývl na číšníka. „Je tu ještě nějaký druhý východ?“

„Ano, naproti na druhé straně, do Hardenbergerstrasse.“

Köster vytáhl z kapsy peníze a podal je číšníkovi. „Pojd,“ řekl.

„Škoda,“ řekla blondýnka u vedlejšího stolu a usmála se. „Takoví opravdoví kavalíři.“

Venku nás ovanul vítr. Po horkém vzduchu v kavárně se zdál být ledový. „Jdi domů,“ řekl Köster.

„Bylo jich několik,“ řekl jsem a přisedl jsem k němu. Vůz vystřelil. Pročesali jsme všechny ulice okolo kavárny, ale nikoho jsme nespatriili. Konečně Köster zastavil. „Upláchl,“ řekl. „Ale to nevádí. Jednou ho dopadneme.“

„Otto,“ řekl jsem. „Měli bychom toho nechat.“

Pohlédl na mne.

„Gottfried je mrtev,“ řekl jsem a sám jsem byl překvapen tím, co mluvím. „Tím už mu život nevrátíme.“

Köster ze mne stále ještě nespouštěl oči. „Robby,“ odpověděl pomalu, „už nevím, kolik lidí jsem zabil. Ale ještě si pamatuji, jak jsem sestřelil jednoho mladého Angličana. Porouchal se mu kulomet a nemohl už nic dělat. Byl jsem s letadlem několik metrů za ním a viděl jsem jeho zděšený, dětský obličej s ustrašenými očima docela přesně, byl to jeho první let, jak jsme potom zjistili, a bylo mu osmnáct a do toho zděšeného bezbranného, dětského obličejce jsem na pár metrů vpálil celý zásobník svého kulometu, takže mu lebka praskla jako slepičí vejce. Neznal jsem toho chlapce a nic mi neudělal. Tenkrát to trvalo déle než obvykle, než jsem se z toho dostal a než jsem ukonejšil svědomí tou proklatou frází: válka je válka. Ale to ti řeknu, jestli toho, který oddělal Gottfrieda, který ho zastřelil jako psa bez nejmenšího důvodu, taky neoddělám, pak to s tím Angličanem byl strašlivý zločin, chápeš mě?“

„Ano,“ řekl jsem.

„A teď jdi domů. Musím to co nejdřív skoncovat.“

„Nepůjdu domů, Otto. Když je to tak, pak zůstaneme spolu.“

„Nesmysl,“ řekl netrpělivě. „Nemůžu tě potřebovat.“ Zvedl ruku, když viděl, že chci něco namítnout. „Já už si dám pozor! Dostane to jen on, ostatní nechám plavat. Jenom on! Neměj strach!“

Vystrčil mě ze sedadla a rychle odjel. Věděl jsem, že by ho nedokázalo nic zadržet. Také jsem věděl, proč mě nechce vzít s sebou. Kvůli Pat. Gottfrieda by byl s sebou vzal.

..*

Šel jsem k Alfonsovi. Byl jediný, s kým jsem mohl mluvit. Chtěl jsem se s ním poradit, zda bychom mohli něco podniknout. Ale Alfons nebyl v podniku. Rozespalé děvče mi řeklo, že prý odešel před hodinou na nějakou schůzi. Usedl jsem ke stolu, abych na něho počkal.

Lokál byl prázdný. Nad výčepním pultem svítila jen malá žárovka. Děvče zase usedlo a spalo dál. Myslel jsem na **Ottu** a na **Gottfrieda**, díval se z okna na ulici, která byla teď jasně ozářena **úplňkem**, vycházejícím nad střechami, myslel jsem na hrob s černým dřevěným křížem a s helmou na něm, a náhle jsem si uvědomil, že pláču. Otřel jsem si slzy.

Po chvíli jsem zaslechl v domě spěšné, tiché kroky. Dveře vedoucí na dvůr se otevřely a dovnitř vešel Alfons.

Obličej se mu leskl potem.

„To jsem já, Alfonsi,“ řekl jsem.

„Pojď sem rychle.“

Šel jsem za ním do pokoje vpravo za nálevnou. Alfons přistoupil ke skříni a vytáhl dva staré vojenské obvazové balíčky.

„Můžeš mi to obvázat?“ řekl a tiše si stáhl kalhoty.

Měl roztržené stehno. „To vypadá jako postřelení,“ řekl jsem.

„Taky to je,“ zavrčel Alfons. „Dělej, obvaž to už!“

„Alfonsi,“ řekl jsem a narovnal jsem se. „Kde je Otto?“

„Jak já mám vědět, kde je Otto?“ zamumlal a zmáčkl ránu.

„Nebyli jste spolu?“

„Ne.“

„Neviděls ho?“

„Co tě nemá. Rozdělej druhý balíček a přilož obvaz. Je to jen šrám.“

S mumláním se zabýval dál svou ranou.

„Alfonsi,“ řekl jsem, „viděli jsme ho - však víš, toho s **Gottfriedem** - viděli jsme ho dnes večer a **Otto** jel za ním.“

„Co? Otto?“ Okamžitě zpozorněl. „Kde je? Už to přece nemá smysl! Musí domů!“

„Nepůjde.“

Alfons odhodil nůžky. „Jed' za ním! Víš, kde je? Ať zmizí. Vyříd' mu, že to s Gottfriedem je už vyřízeno! Dovedl jsem si s tím poradit dřív než vy! Koukni! **Vystřelil**, ale srazil jsem mu ruku. Pak jsem vystřelil já. Kde je **Otto**?“

„Někde v okolí **Mönkenstrasse**.“

„Zaplat' **pámbu**. Tam už dávno nebydlí. Ale přesto **Ottu** odklid'.“

Šel jsem k telefonu a **zavolal** stanoviště taxíků, kde se Gustav obvykle zdržoval. Byl tam. „Gustave,“ řekl jsem, „můžeš přijet na roh Luční a náměstí **Bellevue**? Rychle! Čekám tam.“

„Ujednáno. Za deset minut jsem tam.“

Zavěsil jsem sluchátko a vrátil se k Alfonsovi. Oblékl si jiné kalhoty. Obličej měl pořád ještě vlhký. „Bylo by líp, kdybyste byli někde seděli. Kvůli alibi. Může se stát, že se budou po vás ptát. Člověk nikdy neví –“

„Mysli raději na sebe,“ řekl jsem.

„Ach co!“ Mluvil rychleji než obvykle. „Byl jsem s ním sám. Počkal jsem si na něj v pokoji. Bylo to v zahradní kolonii. V okolí žádní sousedi. Kromě toho to bylo v sebeobraně. Vystřelil hned, jakmile vešel. Nepotřebuji žádné alibi. Můžu jich mít tucet, budu-li chtít.“

Pohlédl na mne. Seděl na židli, obrácen ke mně svým vlhkým, širokým obličejem, s propocenými vlasy, širokými, pokřivenými ústy a s očima, jejichž pohled byl téměř nesnesitelný, neboť v nich bylo tolik nahé a beznadějně trýzně, bolesti a lásky.

„Teď bude mít Gottfried klid,“ řekl tiše a chraplavě. „Měl jsem předtím pocit, že žádný klid nemá.“

Stál jsem mlčky před ním. „Teď jdi,“ řekl.

Prošel jsem hostinskou místností. Děvče stále ještě spalo. Hlasitě oddechovalo. Venku vyšel měsíc a bylo velmi jasno. Šel jsem k náměstí Bellevue. Okna domů se leskla v měsíčním světle jako stříbrná zrcadla. Vítr se utišil. Byl úplný klid.

Za několik minut přijel Gustav. „Co se děje, Roberte?“ zeptal se.

„Dnes večer nám někdo ukradl vůz. Teď jsem se dověděl, že byl spatřen v okolí Mönkenstrasse. Zajedeme tam?“

„To se ví!“ Gustav měl naspěch. „Co se všechno neukradne! Každý den několik vozů. Ale většinou se v tom jenom projedou, dokud jim nedojde benzín, a pak vůz nechají stát.“

„Ano, tak nějak to bude asi i s tím našim.“

Gustav mi vyprávěl, že se chce brzy ženit. Prý je na cestě maličké, a tak se už nedá nic dělat. Projeli jsme Mönkenstrasse a pak příčnými ulicemi. „Tady je!“ zvolal náhle Gustav. Vůz stál v jedné zastrčené, temné postranní ulici. Vystoupil jsem, vzal jsem klíček a nastartoval. „Všechno v pořádku, Gustave,“ řekl jsem. „Děkuji ti, že jsi mě sem hodil.“

„Neměli bychom někde jednu vypít?“ zeptal se.

„Ne, dnes ne. Zítra. Musím teď honem pryč . . .“

Sáhl jsem do kapsy, abych mu zaplatil. „Zbláznil ses?“ řekl.

„Tak tedy dík, Gustave, už se nezdržuj. Na shledanou. „Co bys řekl tomu, kdybychom si počíhali na toho chlapečka, který vůz ukradl?“

„Ne, ne, ten je už jistě dávno pryč.“ Byl jsem najednou velmi neklidný. „Na shledanou, Gustave!“

„Stačí ti ještě benzín?“

„Ano, stačí. Už jsem se díval. Tak tedy dobrou noc.“

Odjel. Chvilí jsem počkal, pak jsem jel za ním, dojel do Mönkenstrasse a sjížděl po ní pomalu na trojku dolů. Když jsem přijel opět nahoru. Köster stál na rohu. „Co je?“

„Nasedni,“ řekl jsem spěšně. „Už tu nemusíš stát. Alfons o tom taky věděl. Už ho dostal.“

„A?“

„Ano,“ řekl jsem.

Köster mlčky nasedl. Neusedl za volant. Usedl vedle mne, trochu skleslý, a já vyjel.

„Zajedeme ke mně domů,“ řekl jsem.

Přikývl. Přidal jsem plyn a vzal jsem to podél Kanálu. Řeka byla jediným širokým pruhem stříbra. Skladiště na protější straně ležela v černém stínu, ale ulice byly zaplaveny měkkou mlhovitou modří, po níž kola klouzala jako po neviditelném sněhu. Široké barokní věže chrámu čněly nad řady střech. Svítily zeleně a stříbrně na daleko ustupujícím fosforeskujícím nebi, na němž visel měsíc jako velká světelná koule.

„Jsem rád, Otto, že to tak dopadlo,“ řekl jsem.

„Já ne,“ odvětil.

Paní Zaiewská ještě svítila. Vyšla ze svého salónu, když jsem otevřel dveře. „Máte tu telegram,“ řekla.

„Telegram?“ zeptal jsem se překvapeně. Stále ještě jsem myslel na dnešní večer. Pak jsem pochopil a běžel do pokoje. Telegram ležel uprostřed stolu, vápenně bílý v ostrém světle. Roztrhl jsem zálepkovou známku, hrud' se mi sevřela, písmena se rozplynula, zmizela, opět se vynořila, vydechl jsem, všechno se opět uklidnilo a já podal telegram Kösterovi.

„Díky bohu. Už jsem myslel –“

Byla to jen tři slova: „Robby, přijed' brzy –“

Vzal jsem si opět telegram. Ulehčení zmizelo. Vrátil se strach. „Co to asi může být, Otto? Hrome, proč už nete lefonovala? Něco se jistě stalo.“

Köster položil telegram na stůl. „Kdy jsi o ní slyšel naposled ?“

„Přcd týdnem. Ne, déle.“

„Zavolej sanatorium. Jestli se něco stalo, ihned vyjedeme. Vozem. Máš jízdní řád?“

Objednal jsem si rozhovor se sanatoriem a došel jsem pro jízdní řád do salónu paní Zaiewské. Zatímco jsme čekali na spojení. Köster listoval v jízdním řádu. „Nejbližší dobré spojení je teprve zítra v poledne,“ řekl. „Uděláme líp, vezmeme-li vůz a pojedeme tak daleko, pokud to bude možné. Pak můžeme ještě vždycky použít nejbližší přípoj. Ušetříme tak určitě několik hodin. Co myslíš?“

„Ano, rozhodně.“ Nedovedl jsem si představit, jak bych nečinně vydržel ve vlaku dlouhé hodiny.

Zazvonil telefon. Köster odešel s jízdním řádem do mého pokoje. Ohlásilo se sanatorium. Žádal jsem Pat. Za minutu mi sestra, která měla službu, ohlásila, že by bylo lépe, kdyby Pat k telefonu nešla.“

„Co je jí?“ vykřikl jsem.

„Před několika dny měla malé krvácení. Dnes má trochu horečku.“

„Vyřid'te jí, že přijedu,“ zvolal jsem. „S Kösterem a Karlem. Ihned odjíždíme. Rozuměla jste?“

„S Kösterem a Karlem,“ opakoval hlas. „Ano. Ale řekněte jí to ihned. Už odjíždíme.“

„Hned jí to vyřídím.“

Vrátil jsem se do svého pokoje. Nohy jsem měl podivuhodně lehké. Köster seděl u stolu a vypisoval vlaky.

„Sbal si kufr,“ řekl. „Zajedu si domů pro svůj. Za půl hodiny jsem zpátky.“

Vytáhl jsem kufr ze skříně. Byl to Lenzův, polepený barevnými hotelovými nálepkami. Rychle jsem sbalil a informoval jsem paní Zaiewskou a kavárníka v Internationalu. Pak jsem si sedl v pokoji k oknu a čekal na Köstera. Bylo hluboké ticho. Myslel jsem na to, že zítra večer budu u Pat, a náhle se mě zmocnila žhavá, divoká nedočkavost, před níž všechno ostatní bledlo — strach,

starost, smutek, zoufalství. Zítra večer budu u ní - to bylo nepředstavitelné štěstí, něco, v co jsem pomalu už ani nevěřil. Tolik jsem toho od té doby ztratil.

Vzal jsem kufr a sešel jsem dolů. Všechno bylo náhle tak blízké a teplé, schodiště, zvětralý pach chodby, studená lesklá gumová šed' asfaltu, po němž se Karel vzápětí vyřítil.

„Vzal jsem s sebou několik pokrývek,“ řekl Köster.

„Bude zima. Pořádně se zabal.“

„Budeme se cestou střídat, ano?“ zeptal jsem se.

„Ano. Ale teď pojedu já. Odpoledne jsem se totiž prospal.“

Za půl hodiny jsme měli město za sebou a objalo nás nesmírné mlčení jasné měsíční noci. Silnice ubíhala bíle před námi až k obzoru. Bylo tak jasno, že jsme mohli jet bez reflektorů. Zvuk motoru zněl jako hluboký tón varhan,

nerušil ticho, jen je činil ještě citelnějším.

„Měl by sis zdřímnout,“ řekl Köster.

Zavrtěl jsem hlavou. „Nemohu, Otto.“

„Pak se aspoň natáhni, abys byl ráno svěží. Čeká nás cesta celým Německem.“

„Takhle si taky odpočinu.“

Zůstal jsem sedět vedle Köstera. Měsíc pomalu klouzal po nebi. Pole se třpytila jako perly. Občas prolétly mimo nás vesnice, někdy město, ponořené do spánku, a prázdné šachty ulic mezi domovními bloky, zalité strašidelným, nehmotným měsíčním světlem, které měnilo noc v neskutečný film.

K ránu se ochladilo. Louky se náhle zatřpytily jíním, stromy stály jakoby ulity z ocele proti blednoucímu nebi, v lesích začal vanout vítr a z komínů domů tu a tam vystupoval kouř. Vyměnili jsme si místa a já řídil do deseti hodin. Spěšně jsme posnídali v hostinci u silnice a pak jsem řídil dál až do dvanácti. Od té chvíle pak zůstal u volantu Köster. Šlo to rychleji, když jel sám. Odpoledne, když se začalo smrákat, dojeli jsme k horám. Vzali jsme s sebou sněhové řetězy a lopatu a vyptali jsme se, jak se dostaneme daleko.

„S řetězy to můžete zkusit,“ řekla sekretářka autoklubu. „Letos je velmi málo sněhu. Jen dobře nevím, jak to vypadá na posledních kilometrech. Možná že tam uváznete.“

Před vlakem jsme měli velký náskok, a tak jsme se rozhodli, že se pokusíme vyjet až nahoru. Bylo chladno a tak jsme se mlhy nemuseli bát. Vůz vyjížděl serpentiny přesně jako hodinový stroj. V polovině kopce jsme nasadili sněhové řetězy. Silnice byla sice přeházená, ale na mnoha místech zledovatělá, a tak vůz tancoval a klouzal. Občas jsme museli vylézt ven a tlačit jej. Dvakrát jsme zapadli a museli jsme si pomoci lopatami. V poslední vesnici jsme si vzali s sebou kbelík písku, protože jsme teď už byli vysoko a obávali jsme se, že při sjíždění budou zatáčky zledovatělé. Setmělo se, horské stěny čněly strmě a hole nad námi do tmy, průsmyk se zúžil, motor řval na jedničku a dolů to šlo v neustálých zatáčkách. Náhle sklouzlo světlo reflektorů dolů se svahu, vletělo do prázdna, hory se rozestoupily a my jsme spatřili dole před sebou síť světel vesnice.

Vůz s burácením ujížděl mezi pestrými výklady hlavní ulice. Chodci uskakovali, vyděšení neobvyklou podívanou, koně se plašili, jedny sáně sjely ke straně, vůz proletěl zatáčkami vzhůru k sanatoriu a zastavil před hlavním vchodem. Vyskočil jsem, viděl jsem jakoby závojem zvědavé obličej, lidi, kancelář, výtah, pak jsem proběhl bílou chodbou, otevřel prudce dveře a spatřil Pat, jak jsem ji tisíckrát viděl ve snu a ve své touze - vyšla mi vstříc — a já ji objal jako život, a víc než život.

„Zaplat' pámbu,“ řekl jsem, když jsem se opět vzpamatoval. „Myslel jsem, že ležíš v posteli.“

Zavrtěla hlavou na mém rameni. Pak se napřímila, vzala můj obličej do svých rukou a pohlédla na mne. „Jen když jsi tady,“ zašeptala. „Jen když jsi přijel.“

Políbila mě, opatrně, vážně a starostlivě, jako něco, co člověk nechce rozbít. Když jsem ucítil její rty, roztrásl jsem se. Všechno se sběhlo příliš rychle, ještě jsem to všechno tak úplně nechápal, ještě jsem tu nebyl tak docela, ještě jsem byl pln jízdy, pln hřmění motoru a cesty. Bylo mi jako někomu, kdo vstoupí ze zimy a noci do teplého pokoje - cítí teplo na své kůži, cítí je svými očima – ale jemu samotnému ještě teplo není. „Jeli jsme rychle,“ řekl jsem.

Neodpověděla. Stále ještě na mne mlčky hleděla. Její vážný obličej měl jímavý uchvatný výraz, její oči byly těsně u mých, jako by hledala a chtěla najít něco velmi důležitého. Zrozpačitel jsem. Položil jsem jí ruce na ramena a sklopil zrak.

„Zůstaneš teď tady?“ zeptala se.

Přikývl jsem.

„Řekni mi to hned. Řekni mi, jestli zase odjedeš, abych to hned věděla.“

Chtěl jsem jí odpovědět, že to ještě nevím, že pravděpodobně budu muset za několik dní odjet, protože nemám peníze, abych tu mohl zůstat. Ale nemohl jsem. Nemohl jsem, když se tak na mne dívala.

„Ano,“ řekl jsem, „zůstanu tady. Tak dlouho, dokud neodjedeme spolu.“

Její tvář se nepohnula. Ale náhle se jí rozjasnila, jako by byla zevnitř ozářena. „Ach,“ zamumlala, „nevydržela bych to.“

Snažil jsem se přečíst si přes její ramena křivku horečky, zaznamenané na teplotce v hlavách postele. Zpozorovala to, strhla špešně list z tabulky, zmačkala jej a hodila pod postel.

„To teď už neplatí,“ řekla.

Zapamatoval jsem si, kde ležel zmuchlaný papír, a rozhodl se, že si ho schovám, až se nebude dívat. „Byla jsi nemocná?“ zeptal jsem se.

„Trochu. Ale už je to pryč.“

„Co říkal lékař?“

Zasmála se. „Neptej se na lékaře. Vůbec na nic se nevyptávej. Jsi tady — a to stačí!“

Byla náhle změněná. Nevěděl jsem, zda to je proto, že jsem ji tak dlouho neviděl, ale zdála se mi i jiná než dřív. Její pohyby byly vláčnější, její pleť teplejší, to, jak ke mně přišla, bylo jiné, nebyla už jen krásnou, mladou dívkou, kterou bylo třeba ochraňovat, přistoupilo k tomu ještě něco víc, a zatímco jsem dříve občas pochyboval, zda mě miluje, teď jsem to cítil, neskrývala to již, byla živější a mně bližší a krásnější, blaženější, ale kupodivu také zneklidněnější.

„Pat,“ řekl jsem. „Musím rychle dolů. Köster je dole. Musíme se podívat, kde budeme bydlet.“

„Köster? A kde je Lenz?“

„Lenz?“ řekl jsem. „Lenz zůstal doma.“

Nic nepostřehla. „Smíš pak dolů?“ zeptal jsem se. „Nebo máme přijít nahoru?“

„Smím všechno. Smím teď všechno. Sejdeme dolů a pak se něčeho napijeme. Budu se dívat, jak pijete.“

„Dobrá. Počkáme tedy na tebe dole v hale.“

Šla ke skříni, aby si vzala šaty. Využil jsem příležitosti, abych schoval v kapse zmačkaný lístek s křivkou horečky. „Tak tedy za chvíli na shledanou, Pat.“

„Robby!“ Přišla za mnou a objala mě. „Chtěla jsem ti toho vlastně tolik říct.“

„Já tobě taky. Pat. Teď však na to budeme mít kdy. Celý den si budeme vyprávět. Zítra. Ze začátku to nikdy tak nejde.“

Přikývla. „Ano, o všem si budeme vyprávět. Pak všechnen ten čas, kdy jsme byli sami, už nebude čas odloučení. Pak budeme o sobě vědět všechno a bude to, jako bychom byli pořád spolu.“

„To jsme také byli,“ řekl jsem.

Usmála se. „Já ne. Já neměla tolik sil. Pro mne to bylo horší. Já se nedovedu utěšovat myšlenkami, jsem-li sama. Pak jsem prostě sama a víc už nevím. Je lehčí být sám bez lásky.“ Stále se ještě usmívala. Byl to skleněný úsměv, nepolevoval, ale byl to průhledný úsměv.

„Pat,“ řekl jsem. „Statečný starý chlapíku!“

„To už jsem dlouho neslyšela,“ řekla a měla oči plné slz.

..*

Sešel jsem dolů ke Kösterovi. Kufry už byly na místě. Dostali jsme dva pokoje vedle sebe v dependanci.

„Podívej se na to,“ řekl jsem a ukázal mu křivku horečky. „Jak to stoupá a klesá.“

Šli jsme po skřípajícím sněhu a vystoupili jsme po schodišti. „Zeptej se zítra lékaře,“ řekl Köster. „Ze samotné křivky horeček se nedá ještě nic vyčíst.“

„Já z toho vyčtu dost,“ odpověděl jsem, zmačkal papír a schoval jej opět v kapse.

Umyli jsme se. Pak přišel Köster ke mně do pokoje. Vypadal, jako by právě vstal. „Musíš se obléknout, Robby,“ řekl.

„Ano.“ Procitl jsem ze zamyšlení a vybalil kufr. Vrátili jsme se do sanatoria. Karel stál ještě venku. Köster mu přehodil přes chladič deku.

„Kdy se vrátíme, Otto?“ zeptal jsem se.

Zastavil se. „Myslím, že odjedu zítra večer nebo pozítří ráno. Ty zůstaneš tady –“

„Jak ale?“ odvětil jsem zoufale. „Peníze mi stačí nanejvýš na deset dní. A Pat má sanatorium zapláceno také jen do patnáctého. Musím se vrátit a něco vydělat. Tady by asi sotva potřebovali tak mizerného klavíristu.“

Köster se nahnul přes Karlův chladič a zvedl deku. „Seženu ti peníze,“ řekl a narovnal se. „Proto tu můžeš klidně zůstat.“

„Otto,“ řekl jsem, „přece vím, co ti z celé dražby zbylo. Necelých tři sta marek.“

„To taky nemyslím. Dostanu nějaké peníze. Nelam si s tím hlavu. Za týden je tu máš.“

„Budeš snad dědit?“ zeptal jsem se s šibeničním humorem.

„Něco takového. Spolehni se na mne. Přece teď nemůžeš zase odjet.“

„To nemohu,“ řekl jsem. „Nevím, jak bych jí to dokázal říct.“

Köster opět přehodil pokrývku přes Karlův chladič. Pak lehce pohládl kapotu. Šli jsme do haly a usedli jsme u krbu.

„Kolik je vlastně hodin?“ zeptal jsem se.

Köster se podíval na hodinky. „Půl sedmé.“

„Zvláštní,“ řekl jsem. „Myslel jsem, že je víc.“

Pat přicházela po schodech dolů. Měla na sobě krátký kožíšek a prošla rychle halou, aby se přivítala s Kösterem. Teprve teď jsem si povšiml, jak je opálená. Její pleť měla narudlou barvu bronz a ona se téměř podobala mladé, velmi světlé Indiánce. Ale obličej jí pohubl a oči se příliš leskly.

„Nemáš horečku?“ zeptal jsem se.

„Trochu,“ odvětila rychle a vyhýbavě. „Večer tu má každý horečku. Ale to jen z toho, že jste přijeli. Nejste unavení?“

„Z čeho?“

„Tak pojďme do baru, ano? Vždyť je to poprvé, co mám tady nahoře návštěvu.“

„Copak je tady bar?“

„Ano, malý. Nebo je to alespoň zákoutí, které tak vypadá. Patří to k léčbě. Je třeba vyvarovat se všeho, co připomíná nemocnici. Když člověk nesmí, nedostane nic.“

Bar byl plný. Pat se pozdravila s několika lidmi. Moji pozornost upoutal jakýsi Ital. Sedli jsme si ke stolu, který se právě uvolnil.

„Co si vlastně dáš?“ zeptal jsem se.

„Rumový koktajl. Takový, jaký jsme vždycky pili v baru. Znáš recept?“

„Ten je jednoduchý,“ řekl jsem dívce, která obsluhovala. „Polovinu portského, polovinu jamajského rumu.“

„Dvakrát,“ zvolala Pat. „A jeden speciál.“

Dívka přinesla dva porto-ronco a jasně červený nápoj. „To je pro mne,“ řekla Pat. Přistrčila nám naše rumy. „Na zdraví!“

Postavila sklenku, aniž se napila, rozhlédla se, pak spěšně uchopila mou sklenku a vypila ji. „Ach,“ řekla, „to je dobré!“

„Co sis to objednala?“ zeptal jsem se a ochutnal jsem podezřele jasně červenou tekutinu. Chutnala po malinové šťávě a citrónu. Nebyla v něm ani kapka alkoholu. „Docela dobré,“ řekl jsem. Pat na mne pohlédla. „Proti žízni,“ dodal jsem.

Zasmála se. „Objednej ještě jeden porto-ronco. Ale pro sebe. Já bych jej nedostala.“

Kývl jsem na dívku. „Jeden porto-ronco a jeden speciál,“ řekl jsem. Viděl jsem, že se u stolů pilo hodně speciálů.

„Dnes smím, Robby, že ano?“ řekla Pat. „Jen pro dnešek! Jako za starých časů. Ano, Köstere?“

„Speciál je docela dobrý,“ poznamenal jsem a vypil ho druhou skleničku.

„Nenávidím jej. Chudáčku Robby, pěkné věci to tu piješ!“

„Budeme-li si objednávat dost rychle, přijdu si ještě na své i já.“

Pat se dala do smíchu. „Při večeři se smím také něčeho napít. Červeného vína.“

Objednali jsme ještě porto-ronco a pak jsme odešli do jídelny. Pat byla překrásná. Obličej jí zářil. Usedli jsme k malému, bíle prostřenému stolku u okna. Bylo teplo a dole ležela zasněžená vesnice se svými lesknoucími se cestami.

„Kdepak je Helga Guttmannová?“ zeptal jsem se.

„Odejela,“ řekla Pat po chvíli.

„Odejela? Tak brzy?“

„Ano,“ řekla Pat a já pochopil, co tím myslí. Dívka přinesla tmavočervené víno. Köster naplnil sklenky. Všechny stoly byly teď obsazeny. U všech seděli lidé a tlachali. Ucítil jsem ruku Pat na své. „Miláčku,“ řekla velmi tiše a něžně. „Nemohla jsem to už vydržet.“

XXVI

Vyšel jsem z primářova pokoje; Köster na mne čekal v hale. Vstal, když mě spatřil. Vyšli jsme ven a usedli jsme na lavičku před sanatoriem. „Je to zlé, Otto,“ řekl jsem. „Horší, než jsem si myslel.“

Těsně kolem nás prošla hlučně skupinka lyžařů. Mezi nimi bylo několik žen namazaných olejem, se zdravými opálenými obličejí a širokým, bělostným chrupem. Křičeli na sebe, že mají hlad jako vlci. Počkali jsme, až odejdou.

„Takového něco ovšem žije,“ řekl jsem. „Žije a je to zdravé až do morku kostí. K blití!“

„Mluvil jsi s primářem osobně?“ zeptal se Köster.

„Ano. Vysvětlil mi všechno velmi zaobaleně, se spoustou vytáček. Ale výsledek všeho je, že se její stav zhoršil. On však tvrdí, že se zlepšil.“

„Tomu nerozumím.“

„Tvrdí, že kdyby byla zůstala dole, nebyla by už vůbec žádná naděje. Tady to postupovalo pomaleji. V tom vidí on to zlepšení.“

Köösrer rýsoval podpatky bot do tvrdého sněhu čáry. Pak zvedl hlavu. „Tedy doufá?“

„Lékař vždycky doufá, to už patří k jeho povolání. Ale já už tak moc nedoufám. Zeptal jsem se ho, jestli by jí dal pneumotorax. Řekl, že na to je už pozdě. Prý už před lety pneumotorax měla. Teď má zasažené obě plíce. Je to sakramentské, Otto.“

Před naší lavičkou se zastavila jakási žena v scšlapaných přezdůkách. Měla modravý, popelavý obličej s vyhaslýma, břidlicově zbarvenýma očima, které vypadaly jako slepé. Kolem krku měla omotané starornódní boa z peří. Pomalu zvedla lorňon a pozorovala nás. Pak se odbelhala dál.

„Ohavné strašidlo.“

„Co ještě říkal?“ zeptal se Köster.

„Vysvětlil mi, z čeho to je. Prý měl už hodně pacientů v témž věku. Jsou to důsledky války. Podvýživa v letech tělesného vývinu. Ale co je mi do toho všeho. Jen ať se uzdraví!“ Pohlédl jsem na Köstera. „Ovšem že mi řekl, že prý byl už svědkem hodně zázraků. Právě u této nemoci se často stává, že se náhle proces zastaví, stabilizuje a tak vlastně vyléčí, dokonce i v beznadějných případech. To říkal i Jaffé. Ale já na zázraky nevěřím.“

Köster neodpověděl. Seděli jsme mlčky vedle sebe. Co jsme si také měli říkat? Oba jsme toho prožili už příliš mnoho, abychom se museli nějak utěšovat.

„Nesmí nic zpozorovat, Robby,“ řekl nakonec Köster.

„Ovšemže ne,“ přikývl jsem.

„Haló,“ Pat přišla k nám a zamávala na nás. Nepatrně se zapotácela a zasmála se.

„Jsem trochu opilá. Sluncem. Vždycky když ležím na slunci, motám se pak jako starý námořník.“

Pohlédl jsem na ni a rázem se všechno změnilo. Už jsem lékaři nevěřil; věřil jsem na zázraky. Pat je tady: žije, stojí tu a směje se.

„Jak se to tváříte?“ zeptala se.

„Jako měšťáci, kteří se sem ani trochu nehodí,“ řekl Köster.

„Nemůžeme si dosud zvyknout na slunce.“

Zasmála se. „Dnes mám dobrý den. Nemám horečku. Smím ven. Co abychom se podívali do vsi a vypili jeden aperitiv?“

„Jsem pro.“

„Tak tedy jdeme!“

„Neměli bychom si vzít raději saně?“ řekl Köster.

„Však to vydržím,“ řekla Pat.

„Nepochybuji,“ řekl Köster. „Ale ještě nikdy jsem se na něčem takovém nevězl. Chtěl bych to jednou zkusit.“

Kývli jsme na kočího a pak jsme sjížděli serpentunami dolů do vsi. Zastavili jsme před kavárnou s malou, slunnou terasou a vystoupili jsme. Na terase sedělo mnoho lidí a poznal jsem mezi nimi i některé pacienty ze sanatoria. Byl tam také onen Ital z baru. Říkali mu Antonio a přišel k našemu stolu, aby se pozdravil s Pat. Vyprávěl, že minulé noci vytáhlo několik šprýmařů jednoho pacienta, když spal, i s postelí z jeho pokoje a strčili ho do pokoje jedné staříčké učitelky.

„Proč jste to udělali?“ zeptal jsem se.

„Je vyléčen a v příštích dnech odjede,“ odvětil Antonio. „A to se vždycky dělají takovéhle kousky.“

„To je známý šibeniční humor pozůstalých, miláčku,“ řekla Pat.

„Tady na horách člověk nějak zdětinští,“ řekl omluvně Antonio.

Vyléčen, pomyslel jsem si, jeden je vyléčen a vrací se domů. „Co budeš pít, Pat?“ zeptal jsem se.

„Martini. Suchý martini.“

Začalo hrát rádio. Vídeňské valčíky. Pluly teplým, slunečným vzduchem jako lehké, jasné vlny. Číšník přinesl sklenky. Byly velmi studené, a když do nich padlo slunce, orosily se.

„Je to krásné, takhle tu sedět, vid’?“ řekla Pat.

„Nádherné,“ odvětil jsem.

„Ale někdy je to k nevydržení,“ řekla.

Zůstali jsme dole na oběd. Pat si to tolik přála. V poslední době musela být jen v sanatoriu a toto byla její první vycházka; řekla, že se cítí dvojnásob zdravá, může-li jednou jíst dole ve vsi. Antonio obědval s námi. Pak jsme opět vyjeli nahoru a Pat šla do svého pokoje, protože musela dvě hodiny ležet. Köster a já jsme vytáhli Karla z garáže a prohlédli jsme ho. Museli jsme vyměnit dva zlomené listy pera. Garážmistr měl potřebné nářadí, a tak jsme se dali do práce. Pak jsme doplnili olej a promazali šasi. Když bylo všechno hotovo, vystrčili jsme jej ven. Stál na sněhu, zastříkaný blátem, celý schlíplý.

„Neumyjeme ho?“ zeptal jsem se.

„Ne, během cesty ne,“ řekl Köster. „Nemá to rád.“

Pat přišla k nám. Vypadala svěže a vyspale. Její pes poskakoval kolem ní. „Billy!“ zvolal jsem. Zarazil se, ale neprojevil příliš přátelské úmysly. Nepoznal mě a byl v rozpacích, když ho Pat na mne upozornila. „Tak už to chodí,“ řekl jsem. „Zaplat' pámbu, že lidé mají přece jen lepší paměť. Kde byl včera?“

Pat se zasmála. „Celou dobu ležel pod postelí. Je žárlivý, když mě přijde někdo navštívit, a zlostně zaleze.“

„Vypadáš báječně,“ řekl jsem.

Všecka šťastna na mne pohlédla. Pak přistoupila ke Karlovi. „Ráda bych si do něho zase sedla a kousek se projela.“

„Ale ovšem,“ řekl jsem, „co myslíš, Otto?“

„Samozřejmě. Máte na sobě teplý plášť a ve voze je ještě dostatek přikrývek a šál.“

Pat usedla vpředu, za ochranným sklem, vedle Köstera. Karel se rozeřval. Do studeného vzduchu vyletěl z výfuku modrobílý oblak plynu. Motor nebyl ještě zahřátý. Řetězy začaly s klapotem pomalu zabírat ve sněhu. Karel s prskáním, praskotem a bručením slézal dolů do vsi a pak se zvolna plazil silnicí jako přiškrcený vlk mezi dusotem koní a cinkotem zvonků saní.

Vyjeli jsme ze vsi. Bylo pozdě odpoledne a sněhové pláně se narudle třpytily zalitý podzimním sluncem. Někoik stohů sena na svahu leželo téměř pohřbeno ve sněhu. Jako drobné čárky sjížděli poslední lyžaři do údolí. Míjeli přitom rudé slunce, které ještě jednou vyšlo za svahem, ponuře žhavý, rudý míč.

„Přijeli jste včera touto cestou?“ zeptala se Pat.

„Ano.“

Vůz dosáhl prvního vrcholku návrší. Köster zastavil. Vyhlídka odtud byla úchvatná. Včera, když jsme s drnčením projížděli čirým, modrým večerem, jsme si ničeho z toho nepovšimli. Dávali jsme pozor jen na cestu.

Svah za svahem se otvírala rozmanitá údolí. Obrysy vzdálených hor se ostře a jasně rýsovaly proti bledě zelenému nebi. Zlatě zářily. Také na sněhobílých pláních pod vrcholy ležely jako naváté zlaté skvrny. Svahy přecházely vteřinou za vteřinou ve stále nádhernější, oslnivější červeň a stíny byly stále modřejší. Slunce stálo právě v mezeře mezi dvěma třpyticími se vrcholy a široké údolí se svými výšinami a svahy působilo jako obrovská němá zářivá slavnostní přehlídka před zapadajícím vládcem. Fialová stuha silnice se vinula kolem pahorků, mizela, opět se vynořovala, temná v zatáčkách, kolem vesnic a pak ubíhala rovně k sedlu průsmyku na obzoru.

„Tak daleko ze vsi jsem ještě nikdy nebyla,“ řekla Pat.

„Vede tahle cesta domů?“

„Ano.“

Mlčela a shlížela dolů. Pak vystoupila a zaclonila si oči. Hleděla k severu, jako by chtěla zahlédnout věže města.

„Jak je to daleko?“ zeptala se.

„Asi tisíc kilometrů. V květnu pojedeme dolů. Pak pro nás Otto přijede.“

„V květnu,“ opakovala. „Panebože, v květnu.“

Slunce pomalu zapadalo. Údolí ožilo; stíny, které dosud nehybně ležely v proláklínách, začaly se potichu zvedat a šplhat vzhůru jako obrovští modří pavouci. Ochladilo se.

„Musíme se vrátit, Pat,“ řekl jsem.

Vzhlédla a její obličej jako by se náhle rozpadal bolestí. Náhle jsem viděl, že všechno ví. Věděla, že se už nikdy nepodívá za tyto nemilosrdné řetězy hor na obzoru, věděla to a chtěla to utajit, tak jako jsme to chtěli utajit před ní my, ale na okamžik ztratila duševní rovnováhu a z jejích očí se vyřinulo veškeré hoře světa.

„Zajed'me si aspoň kousíček dolů,“ řekla. „Jenom maličký kousíček dolů.“

„Pojď,“ odvětil jsem, když jsem předtím pohlédl na Köstera. Přistoupila ke mně do vozu, schoval jsem ji do náručí a zahalil příkrývkami. Vůz začal pomalu sjíždět dolů, do údolí a do stínů.

„Robby, miláčku,“ zašeptala mi Pat na rameni, „ted' mi je, jako bychom jeli domů, zpátky do našeho života –“

„Ano,“ řekl jsem a přitáhl jsem jí příkrývku až ke krku.

Čím jsme sjížděli hlouběji, tím rychleji se stmívalo. Pat byla úplně zabalena do příkrývek. Vsunula mi ruku za košili na hrud' a já ucítil její ruku na svém těle a pak její dech, její rty a pak její slzy.

Opatrně, aby to nezpозorovala, obrátil Köster na tržišti nejbližší vesnice vůz v dlouhé, oblé smyčce a zvolna jel zpět.

Když jsme opět přejížděli výšinu, slunce již zapadlo a na východě mezi vystoupivšími mraky se už objevil bledý, jasný měsíc. Vraceli jsme se, řetězy se zakusovaly do země s monotónním řinčením a všechno bylo ponořeno do hlubokého ticha. Seděl jsem nehnutě a nehýbal se a cítil jsem slzy Pat na srdci, jako by mi tam krvácela rána.

..*

Za hodinu jsem už seděl v hale. Pat byla ve svém pokoji a Köster odešel na meteorologickou stanici, aby se informoval, bude-li sněžit. Venku bylo dusno, měsíc měl kolo a večer se snesl za okna jako měkký šedivý samet. Za chvíli přišel Antonio a přisedl si ke mně. O několik stolu dál seděl jakýsi tlust'och, podobný dělové kouli, v obleku z homespunu a s příliš krátkými pumpkami. Měl kojenecký obličej s ohrnutými rty, chladné oči a kulatou červenou hlavu bez vlasů, která se leskla jako kulečnicková koule. Vedle něho seděla štíhlá žena s tmavými kruhy pod očima a s úpěnlivým, starostlivým výrazem. Tlust'och byl čilý, jeho hlava byla v neustálém pohybu, růžové ručičky opisovaly hladké obloučky.

„Jak je to tu nahoře nádherné, báječné! Ta vyhlídka, ten vzduch, ta strava! Máš to tu opravdu pěkné –“

„Bernharde,“ řekla žena tiše.

„Na mou duši, takhle bych se chtěl mít taky, takhle být hýčkáán a obskakován!“ Upocený smích. „No, přeju ti to –“

„Ach Bernharde,“ řekla žena bojácně.

„Copak, copak,“ zahlaholil tlust'och vesele, „lepší to už ani nemůžeš mít. Jsi tu jako v ráji! Ani nevíš, jak to dole vypadá. Ráno zase musím do toho sajrajtu. Bud' ráda, že o tom nic nevíš. No, mám radost, že jsem viděl, že je ti tu dobře.“

„BerBharde, není mi tu dobře,“ řekla žena.

„Ale dušinko,“ hřměl **Bernhard**, „nebud' rozmazlená! Co by měl říkat našinec? Pořád v jednom kole, všude samý bankrot, daně - no, ale dělám to rád!“

Žena mlčela.

„Zdatný borec,“ řekl jsem Antoniovi.

„A jak!“ přikývl. „Je tu od **předvčerejška** a ukecá každý pokus své ženy tím „Máš to tu báječné.“ Nechce nic vidět, rozumíte - její strach, její nemoc, její osamělost. Zřejmě žije v Berlíně už dávno s nějakou druhou dělovou koulí a sem přijede dvakrát do roka na povinnou návštěvu, mne si ruce, je **žoviální**, nezapomíná na své pohodlí. Jenom **nic** neslyšet! S tím se tu člověk setkává často.“

„Jak dlouho je tu ta žena?“

„Asi dva roky.“

Skupina mladých lidí s řehotem proběhla halou. Antonio se dal do smíchu.

„Jdou z pošty. Poslali **Rothovi** telegram.“

„Kdo je to Roth?“

„To je ten, co odjede nejdřív. Telegrafovali mu, že **nerná** odjíždět vzhledem k chřipkové epidemii, která řádí u nich doma, a že tu má ještě **zůstat**. Obvyklé vtipy. Protože tu sami musí zůstat, rozumíte?“

Díval jsem se oknem ven na hory, zastřené šedým sametem. Vždyť to všechno není pravda, pomyslel jsem si, to není žádná skutečnost, to přece není možné. To je přece jen jeviště, na kterém si trochu hrají na smrt. **Zemře-li** člověk, je to přece strašlivě vážná věc. Byl bych **se** rád vydal za oněmi mladými lidmi, poklepal jim na rameno a řekl: „Vid'te, že je to tady jen **salonní** smrt a vy **jste** jen veselí amatéři umírání? Pak zase vstanete z mrtvých a **ukloníte** se. Takhle se přece neumírá, pro trochu horečky a chraptivý dech, k umírání přece patří výstřely a krvavé rány, tak to aspoň **znám** já —“

„Vy jste také nemocen?“ zeptal jsem se Antonia.

„Ovšem,“ řekl s úsměvem.

„Na mou duši báječné kafe,“ zahlaholil opět vedle tlouštík, **a takové** se u nás ani neuvidí. Hotový ráj blahobytu !“

Köster se vrátil **z** meteorologické stanice. „Musím jet, **Robby!**“ řekl. „**Barometr** klesl a pravděpodobně bude v noci sněžit. To bych se odtud ráno už nedostal. Dnes večer to tak ještě stihnu.“

„Dobrá. Povečeříme ještě společně?“

„Ano. Jdu teď rychle sbalit.“

„Půjdu s tebou,“ řekl jsem.

Zabalili jsme **Kösterovy** věci a snesli jsme je dolů do garáže. Pak jsme se vrátili pro Pat.

„Stane-li se něco, **zavolej** mě, Robby,“ řekl **Otto**.

Přikývl jsem.

„**Peníze** tu máš v několika dnech. Postačí ti na nějakou dobu. Udělej všechno, co bude **třeba**.“

„Ano, **Otto**.“ Zaváhal jsem. „Máme doma ještě několik ampulek morfia. Poslal bys mi je?“

Pohlédl na mne. „Proč je chceš ?“

„**Nevím**, jaké to **bude**. Možná, že jich **nebude** zapotřebí. Stále ještě mám takovou nějakou naději, přese všechno. Kdykoli ji vidím. Když jsem sám, tak **ne**. Ale nechtěl bych, aby trpěla, Otto.

Aby tu takhle **polehávala** a aby to pak nebylo nic než bolesti. Možná, že jí dají morfium i tak. Ale aspoň budu mít klid, **budu-li** vědět, že jí mohu pomoci.«

„Jen to, **Robby**?“ zeptal se Köster.

„Nic víc, Otto. Určitě. Jinak bych ti to neříkal.“

Přikývl. „Jsme už jen dva,“ řekl **zvolna**.

„Ano.“

„Dobře, **Robby**.“

Šli jsme do haly a **já** přivedl dolů Pat. Pak jsme se spěšně navečeřeli, neboť se stále více zatahovalo. Köster vyjel s Karlem před hlavní vchod. „**Hodně štěstí, Robby**,“ řekl.

„Tobě také, **Otto**.“

„Na shledanou, Pat.“ Podal jí ruku a pohlédl na ni. „Na jaře si pro vás přijedu.“

„Sbohem, **Köster**.“ Pat mu pevně stiskla ruku. „Mám radost, že jsem vás ještě viděla. Pozdravujte ode mne také **Gottfrieda** Lenze.“

„Ano,“ řekl Köster.

Pořád mu ještě držela ruku. Rty se jí chvěly. A tu náhle učinila krok vpřed a políbila ho. „**Sbohem**,“ zamumlala přidušeným hlasem.

Po **Kösterově** obličejí přelétl jasně červený plamen. Chtěl ještě něco říci, ale odvrátil se, nasedl do vozu, prudce vyrazil a řítit se serpentínami dolů, aniž se už ohlédl. Dívali jsme se **za** ním. **Vůz** burácel hlavní ulicí a projížděl **zátáčky** jako osamělá svatojánská muška a před ním se prostíraly bledé pásy reflektorů na šedivém sněhu. Na výšině vůz zastavil a Köster zamával. Stál temný před světlem reflektorů. Pak zmizel a ještě dlouho jsme slyšeli slábnoucí bzukot stroje.

..*

Pat stála **předkloněna** a naslouchala, dokud bylo něco slyšet. Pak se obrátila ke mně. „Odjela poslední loď, **Robby**.“

„Předposlední,“ odpověděl jsem. „Poslední jsem já. A víš, co mám za lubem? Chci si najít jiné přístaviště. Pokoj v přístavku se mi už nelíbí. Nechápu, proč bychom nemohli bydlet spolu. Pokusím se dostat pokoj v **tvé** blízkosti.“

Usmála se. „Vyloučeno! Nedostaneš jej. Jak bys to **chtěl** zařídit?“

„Budeš mít radost, když to **dokážu**?“

„Že se ptáš! To by bylo nádherné, miláčku. Skoro jako u matky Zalewské!“

„Dobrá, pak mě **nech** půl hodiny pracovat.“

„**Báječné**. Budu hrát s Antoniem šachy. Naučila jsem se tomu **tady**.“

Šel jsem do kanceláře a oznámil, že tu **zůstanu** delší dobu a že bych chtěl pokoj v poschodí, kde bydlí Pat. Starší dáma bez poprsí na mne rozhořčeně pohlédla a odmítla mé přání s odkazem na domácí řád.

„**Kdo** stanovil domácí řád?“ zeptal jsem se.

„**Ředitelství**,“ opáčila dáma a uhladila si záhyby na šatech.

Téměř s nevolí mi nakonec ještě řekla, že o výjimkách rozhoduje primář. „Ale už tu není,“ dodala. „A večer smí být doma rušen jen služebně.“

„Dobrá,“ řekl jsem. „Pak ho budu rušit služebně. V záležitosti domácího řádu.“

Primář bydlel v malém domku vedle sanatoria. Přijal mě ihned a okamžitě mi dal svolení. „Po onom začátku jsem si to tak snadné nepředstavoval,“ řekl jsem.

Zasmál se. „Ach tak, asi jste se dostal do rukou staré Rexrothové. Hned jí zatelefonuji.“

Vrátil jsem se do kanceláře. Stará Rexrothová důstojně zmizela, jakmile spatřila můj vyzývavý obličej. Vyřídil jsem všechno se sekretářkou a požádal jsem podomka, aby přenesl mé věci a aby mi opatřil několik lahvi pití. Pak jsem šel za Pat do haly.

„Podařilo se ti to?“ zeptala se.

„Ještě ne, ale za několik dní toho dosáhnu.“

„Škoda.“ Převrhla šachové figurky a vstala.

„Co budeme dělat?“ zeptal jsem se. „Půjdeme do baru?“

„Večer hráváme karty,“ řekl Antonio. „Přijde fén, to čiověk vycítí. Pak je nejpohodlnější hrát karty.“

„Hrát karty? Ty hraješ, Pat?“ zeptal jsem se překvapeně. „Které karetní hry umíš? Černého Petra a pasiáas, ne?“

„Pokra, miláčku,“ pravila Pat.

Dal jsem se do smíchu. „Skutečně, umí jej,“ řekl Antonio. „Jenom je příliš odvážná. Strašlivě blufuje.“

„Já taky,“ odvětil jsem. „Musíme to zkusit.“

Usedli jsme do kouta a dali se do hry. Pat hrála pokra výborně. Opravdu blufovala, až se hory zelenaly. Za hodinu ukázal Antonio na krajinu za oknem. Sněžilo. Sněhové vločky, jako by ještě váhaly, se hustě snášely téměř kolmo na zem.

„Je úplné bezvětří,“ řekl Antonio. „To napadne spousta sněhu.“

„Kde je asi teď Köster?“ zeptala se Pat.

„Jistě už projel průsmykem,“ řekl jsem. Na okamžik jsem v duchu docela zřetelně viděl Karla, jak uhání s Kösterem bílou nocí, a náhle mi všechno připadalo poněkud neskutečné - že tu sedím, že Köster jede nocí a že tu je Pat. Šťastlivě se na mne usmála, opírajíc ruku s kartami o stůl. „Tak začni, Robby!“

Halou prošel tlust'och, zastavil se za naším stolem a začal blahovonně kibicovat. Jeho žena pravděpodobně spala, a tak hledal povyražení. Odložil jsem karty a zadíval jsem se na něj tak zlostně, že zmizel.

„Příliš vlídný nejsi,“ řekl Pat pobavené.

„To nejsem,“ odvětil jsem. „Ani nechci být.“

Šli jsme ještě do baru a vypili několik speciálů. Pak musela jít Pat spát. Rozloučil jsem se s ní v hale. Pomalu vystupovala po schodech nahoru, ohlédla se a zastavila, než zabočila do chodby. Chvilku jsem čekal, pak jsem si v kanceláři, vzal klíče od svého pokoje. Malá sekretářka se usmála.

„Číslo sedmdesát osm,“ řekla.

Byl to pokoj vedle Pat. „Snad ne z popudu slečny Rexrothové?“ zeptal jsem se.

„Ne, slečna Rexrothová je v misionářském domě,“ odvětila.

„Misionářské domy jsou někdy pravé požehnání,“ řekl jsem a vyšel rychle nahoru. Věci jsem už měl vybaleny. Za půl hodiny potom jsem zaklepal na spojovací dveře mezi oběma pokoji.

„Kdo je?“ zeptala se Pat.

„Mravnostní policie,“ odpověděl jsem.

Zaskřípěl klíč a dveře se rozlétly. „To jsi ty, Robby?“ vyhrkla Pat nechápavě.

„Já!“ řekl jsem. „Vítěz nad slečnou Rexrothovou! Majitel koňaku a porto-ronco koktajlů!“ Vytáhl jsem z kapsy kroupacího pláště láhve. „A teď mi hned pověz, kolik mužů tu už bylo.“

„Nikdo kromě fotbalové jedenáctky a zesíleného filharmonického orchestru,“ pravila Pat usmívajíc se. „Ach, miláčku, opět tu máme staré časy.“

Usnula mi na rameni. Ještě dlouho jsem bděl. V rohu pokoje svítila lampička. Na okno se tiše snášely sněhové vločky a čas jako by se v tomto matném zlatohnědém šeru zastavil. V pokoji bylo velmi teplo. Chvillemi to zapraskalo v potrubí ústředního topení. Pat se ze spánku pohnula a příkrývka se zašustěním pomalu sklouzla na zem. Ach, pomyslel jsem si, bronzová, třpytící se kůže! Štíhlý zázrak kolen! Něžné tajemství ňader! Cítil jsem na rameni její vlasy a pod rty tep její ruky. Ty že bys měla zemřít, pomyslel jsem si. Ty nemůžeš zemřít. Vždyť jsi štěstí.

Opatrně jsem zvedl příkrývku. Pat cosi zamumlala, opět zmlkla a pomalu mě ve spánku objala kolem šíje.

XXVII

Příští dny nepřetržitě sněžilo. Pat měla horečku a musela zůstat ležet. Mnoho lidí v sanatoriu mělo horečku.

„To je počasím,“ říkal Antonio. „Příliš teplo a k tomu ten jižní teplý vítr. Právě počasí, aby člověk dostal horečku.“

„Miláčku, jdi trochu ven,“ řekla Pat. „Umíš lyžařit?“

„Ne. Jak bych to uměl? V životě jsem nebyl na horách.“

„Antonio tě to naučí. Baví ho to. Má tě rád.“

„Mnohem raději zůstanu tady.“

Napřímila se v posteli. Noční košile jí spadla z ramenou.

Byla strašně útlá. Taky šíje byla zpropadeně útlá.

„Robby,“ řekla, „udělej mi to k vůli. Nechci, abys tu tak vyesedával na nemocniční posteli. Včera a předevírem toho bylo už víc než dost.“

„Sedím tu rád,“ odpověděl jsem. „Nemám nejmenší chut' chodit venku, když sněží.“

Hlasitě oddechovala a slyšel jsem nepravidelné šelestem dechu. „Jsem v tomhle zkušenější než ty,“ řekla a opřela se o lokty. „Bude to lepší pro nás oba. Uvidíš, že jsem měla pravdu.“ Namáhavě se usmála. „Dnes odpoledne a večer se tu ještě nasedíš až dost. Ráno mě to zneklidňuje, miláčku. Ráno, když má člověk horečku, vypadá hrozně. Večer je to docela jiné. Jsem povrchní a hloupá – nechci být ošklivá, když mě vidíš.“

„Ale Pat!“ Vstal jsem. „Dobrá tedy, na chvíli si vyjdu ven s Antoniem. V poledne se zase k tobě vrátím. Doufám, že si na lyžích nepolámu všechny kosti.“

„Rychle se to naučíš, miláčku.“ Z její tváře zmizelo úzkostlivé napětí. „Budeš brzy skvěle jezdit.“

„A ty mě odtud chceš velmi brzy skvěle vystrnadit,“ řekl jsem a políbil ji. Ruce měla vlhké a horké a rty suché a rozpraskané.

Antonio bydlil ve druhém poschodí. Půjčil mi boty a lyže. Padly mi, protože jsme byli stejně velcí. Šli jsme na cvičnou louku, která se prostírala kousek za vsi. Antonio se na mne cestou zkoumavě podíval. „Horečka člověka zneklidní,“ řekl. „V takových dnech se tu už často staly zvláštní věci.“ Položil lyže před sebe a připevnil si je. „Nejhorší je čekání a bezmocnost. To člověka pomátne a odrovná.“

„Zdravé taky,“ odvětil jsem. „Dívat se na to a být přitom bezmocný.“

Přikývl. „Někteří z nás pracují,“ pokračoval, „někteří přečtou všechno, co je v knihovně. Ale z mnohých se stanou opět školáčky a ulejevají se z povinného klidu na lůžku, jako se kdysi ulejšvali z tělocviku, a s ustrašeným hihňáním se skrývají do obchodů a cukráren, když jde náhodou kolem lékař. Tajné kouření, tajné pití, zakázané pozlátko, klepy a hloupé kousky - tím se zachraňují před prázdnotou dní. A před pravdou. Dětinské, lehkomyšlné a snad i kritické ignorování smrti. Ale co jim koneckonců zbývá?“

Ano, pomyslel jsem si, co jiného nám všem koneckonců vlastně zbývá.

„Tak co, zkusíme to?“ zeptal se Antonio.

„Ano.“

Ukázal mi, jak se přidělávají lyže a jak se udržuje rovnováha. Nebylo to těžké. Dost často jsem upadl, ale pak jsem si na to poněnáhu zvykl a už mi to trochu šlo. Za hodinu jsme toho nechali. „Pro dnešek dost,“ řekl Antonio. „Večer to budete cítit ve svalech.“

Odepjal jsem si lyže a cítil jsem, jak mi mocně pulsuje krev.

„Bylo dobře, že jsme byli venku, Antonio,“ řekl jsem.

Přikývl. „Můžeme si takhle vyrazit každé dopoledne. Člověk při tom přijde na jiné myšlenky.“

„Což abychom se někde něčeho napili?“ zeptal jsem se. „Můžeme. U Posterů mají dubonnet!“

..*

Vypili jsme dubonnet a šli jsme nahoru do sanatoria. Tam mi sekretářka v kanceláři řekla, že byl za mnou listonoš; vykázal, abych přišel na poštu. Že mi přišly peníze. Pohlédl jsem na hodinky. Byl ještě čas, a tak jsem šel zpátky. Na poště mi vyplatili dva tisíce marek. Byl při tom dopis od Köstera. Nemám si prý dělat vůbec starosti, budu-li potřebovat, dostanu další. Stačí jen napsat.

Hleděl jsem na dopis. Kde jen ty peníze vzal? A tak rychle. Znal jsem přece naše prameny. A náhle jsem to věděl. Viděl jsem onoho bláznivého motoristu, obchodníka s konfekčním zbožím Boliwiese, jak chtivě poklepal na Karla onen večer před barem, když prohrál sázku, a říkal. „Tenhle -vůz kdykoli koupím.“ Ztraceně! Köster prodal Karla! Proto najednou tolik peněz! Karel, Karel už neexistuje! Je teď v tlustých rukou konfekčního továrníka, a Otto, jehož ucho rozezná Karla na kilometr daleko, ho uslyší výt ulicemi jako vyhnaného psa.

Schoval jsem Kösterův dopis a balíček s morfiiovými ampulkami. Bezradně jsem stál ještě před poštovní přepážkou. Nejraději bych byl poslal peníze zpět, ale nešlo to, potřebovali jsme je.

Urovnal jsem bankovky a vstrčil je do kapsy. Pak jsem vyšel ven. Hromská práce, teď se budu muset vyhýbat každému autu na sto honů. Auta byla našimi přáteli, ale Karel byl něco mnohem víc. Patřili jsme k sobě. Karel a Köster, Karel a Lenz, Karel a Pat. Zlostně a bezmocně jsem sklepal sníž z bot. Lenz je mrtev. Karel je pryč. A Pat? Oslněnýma očima jsem se zahleděl k nebi, k tomu šedivému, nekonečnému nebi nějakého pomateného boha, který vymyslel život a umírání, aby se pobavil.

..*

Odpoledne se zvedl vítr, vyjasnilo se a ochladilo, a večer bylo Pat lépe. Příštího jitra mohla vstát a za několik dní potom, když Roth, muž, který se vyléčil, odjížděl, mohla jít společně s ostatními na nádraží.

Rotha doprovázel celý dav. Bylo to tu zvykem, kdykoli někdo odjížděl. Roth sám nebyl zvláště veselý. Svým způsobem měl smůlu. Před dvěma roky mu jakýsi vynikající odborník na jeho otázku, jak dlouhou ještě bude žít, prohlásil, že tak nejvýše dva roky, bude-li ovšem o sebe dobře pečovat. Z opatrnosti se zeptal ještě druhého lékaře, aby mu na čest a svědomí řekl svůj názor. Ten mu dal ještě menší naději. Roth tedy vzal své jmění, rozpočetl si je, aby s ním vyšel na dva roky, a pak je rozfofroval, aniž se staral o svou nemoc. S těžkým chrlením krve byl nakonec dopraven do sanatoria. A tady, místo aby zemřel, se začal nezadržitelně uzdravovat. Když ho sem přivezli, vážil pětáctyřicet kilo. Teď vážil pětasedmdesát a byl na tom zdravotně tak dobře, že se mohl opět vrátit dolů. Jenže peníze byly pryč.

„Co jen budu dole dělat?“ ptal se mě a poškrábal se na zrzavé hlavě. „Přicházíte zrovna odtamtud, jak to tam vypadá?“

„Všelicos se změnilo,“ odvětil jsem a pozoroval jsem jeho kulatý, sádelnatý obličej s bezbarvými řasami. Uzdravil se, třebaže se už vzdal veškeré naděje, a to jediné mě na něm zajímalo.

„Budu si muset najít nějaké místo,“ řekl. „Jak to vypadá?“

Pokrčil jsem rameny. Proč bych mu měl vysvětlovat, že pravděpodobně žádné nenajde. Však to brzy pozná sám.

„Máte styky, přátele a tak podobně?“ zeptal jsem se.

„Přátelé - ech, však to znáte.“ Posměšně se zasmál.

„Když je člověk najednou bez peněz, tak od něho utečou jako blechy od mršiny.“

„Pak to bude dost těžké.“

Svraštil čelo. „Bůh sud', jak to dopadne. Zbylo mi už jen pár stovek. A naučil jsem se jenom utrácet. Můj profesor bude mít asi přece jen pravdu, že za dva roky skápnu, i když jiným způsobem - totiž kulkou.“

Náhle se mě zmocnil nesmyslný vztek na toho pitomého žvanila. Cožpak to nechápe, co je život? Viděl jsem, jak přede mnou jdou Antonio a Pat, viděl jsem její šíji, která tak zeštíhlela zákeřnou chorobou, věděl jsem, jak ráda je na světě, a byl bych býval v tom okamžiku s co Rotha zabil, kdyby se tím byla Pat uzdravila.

..*

Vlak odjel. Roth mával kloboukem. Ti, co zůstali na nástupišti, volali za ním všechno možné a smáli se. Jakási dívka klopýtavě běžela kousek za vlakem a přeskakujícím, tenkým hláskem křičela: „Na shledanou! Na shledanou!“

Pak se vrátila a rozplakala se. Ostatní se tvářili rozpačitě. „Počkat!“ zvolal Antonio. „Kdo pláče na nádraží, musí zaplatit pokutu! Takový je starý zákon sanatoria! Pokutu do kasy pro příští slavnosti.“

S velkým gestem natáhl ruku. Ostatní se opět rozesmáli. Také dívka se v slzách usmívala pohublým, špičatým obličejem a vytáhla z kapsy pláště odřenou peněženku. Bylo mi při tom prabídně. Tyto tváře kolem, to nebyl smích, to byla křečovitá, krutá veselost, pouhé grimasy.

„Pojď,“ řekl jsem Pat a vzal jsem ji pevně pod paží.

Procházeli jsme mlčky vsí. U nejbližší cukrárny jsem se zastavil a došel jsem pro bonboniéru. „Pražené mandle,“ řekl jsem a podal jsem Pat balíček. „Máš je přece ráda, ne?“

„Robby,“ řekla Pat. Rty se jí zachvěly.

„Okamžik,“ řekl jsem a vešel spěšně do sousedního květinářství. Poněkud uklidněn jsem vyšel ven s růžemi.

„Robby,“ řekla Pat.

Trochu žalostně jsem se zašklebil. „Na stará kolena ze mne bude ještě kavalír, Pat.“

Nevěděl jsem, co to do nás najednou vjelo. Pravděpodobně to nějak souviselo s tím zatraceným vlakem, který odjel. Bylo to jako olověný stín, jako šedivý vítr, který serval všechno, co člověk chtěl s námahou udržet. Byli jsme náhle už jen dvě zbloudilé děti, které nevědí kudy kam a které předstírají srdnatost.

„Pojď, napijeme se,“ řekl jsem.

Pat přikývla. Vešli jsme do nejbližší kavárny a usedli k volnému stolu u okna. „Co si dáš, Pat?“

„Rum,“ řekla a podívala se na mne.

„Rum,“ opakoval jsem a uchopil ji pod stolem za ruku. Pevně ji vklínila do mé.

Přinesli rum. Byl to baccardi s citrónem.

„Můj miláčku,“ řekla Pat a zvedla sklenku.

„Můj dobrý starý kamaráde,“ řekl jsem.

Ještě chvíli jsme poseděli. „Někdy je člověku tak divně, vid’?“ řekla Pat.

„Ano. To se stává. Ale to zas přejde.“

Přikývla. Šli jsme dál těsně vedle sebe. Kolem nás klusali koně zapřažení do saní. Kouřilo se z nich. Unavení, opálení lyžaři, hokejové mužstvo v červenobílých dresech. hřmotný život. „Jak je ti, Pat?“ zeptal jsem se.

„Dobře, Robby.“

„Jen ať si na nás troufnou.“

„Ano, miláčku.“ Přitiskla se k mé paži.

Ulice se vyprázdnila. Zasněžené hory se halily do červánků jako do rudé příkrývky. „Pat,“ řekl jsem, „ani nevíš, že máme spoustu peněz. Köster nám je poslal.“

Zastavila se. „To je báječné, Robby. Můžeme si tedy někdy někde vyrazit.“

„Ovšem,“ řekl jsem. „Jak často budeme chtít.“

„Pak si tedy v sobotu zajdeme do lázeňského sálu. Je tam poslední velký ples v tomto roce.“

„Ale ty přece večer nesmíš ven.“

„To většina lidí nesmí, a přece to dělají.“

Zatvářil jsem se pochybovačně. „Robby,“ řekla Pat, „dokud jsi tu nebyl, dělala jsem všechno, co mi předepisovali. Byla jsem jen ustrašený recept, nic víc. Vůbec to nepomohlo. Můj stav se zhoršil. Nepřerušuj mě, vím, co chceš říct. A také vím, oč jde. Ale čas, který mi ještě zbývá, čas s tebou - dovol mi, abych dělala, co chci.“

Slunce jí červeně ozářilo obličej. Byl vážný a tichý a plný hluboké něžnosti. O čem to jen mluvíme? - pomyslel jsem si a v ústech jsem měl sucho, není přece možné, že tu stojíme a že hovoříme o něčem, co nikdy nemůže a nesmí být. Vždyť to Pat říká tato slova, klidně, téměř beze smutku, jako by se už proti tomu nedalo nic dělat. jako by už neexistoval ani ubohý císař lživé naděje, Pat, skoro ještě dítě, které musím chránit, a najednou je daleko ode mne, již vědoucí a odevzdaná do bezejmenná na druhém břehu.

„Takhle nesmíš mluvit,“ zamumlal jsem konečně. „Jen jsem si myslel, že bychom se mohli napřed zeptat lékaře.“

„Už se nebudeme nikoho ptát, nikoho!“ zavrtěla hlavou a pohlédla na mne zamilovanými očima. „Už nechci nic vědět. Chci už jen být šťastná.“

..*

Večer začalo po chodbách sanatoria šuškáni a běhání. Antonio nás přišel pozvat na schůzku v pokoji jednoho Rusa.

„Cožpak tam mohu jít jen tak?“ zeptal jsem se.

„Tady?“ opáčila Pat.

„Tady člověk může mnohé, co jinde nemůže,“ řekl Antonio s úsměvem.

Rus byl snědý, starší muž. Bydlel ve dvou pokojích, v nichž byla spousta kobereců. Na policičce stály láhve s likéry. Pokoj byl v pološeru. Planuly jen svíce. Mezi hosty byla velmi krásná mladá Španělka. Měla narozeniny, to se mělo oslavit.

V těchto místnostech s mihotavým světlem byla zvláštní nálada; svým příšeřím a podivným sbratřením těchto lidí, kteří všichni měli společný osud, to připomínalo zákopové bunkry.

„Co si dáte k pití?“ zeptal se mě Rus. Měl vřelý, hluboký hlas.

„Co máte.“

Došel pro láhev koňaku a karafu vodky. „Jste zdravý?“ zeptal se.

„Ano,“ odpověděl jsem rozpačitě.

Nabídl mi cigaretu s dlouhým náustkem. Pili jsme.

„Jistě vám tu připadá leccos podivné, vid'te?“ řekl.

„Ani moc ne,“ odpověděl jsem. „Nejsem zvyklý na normální život.“

„Ovšem,“ řekl a zahleděl se temným pohledem na Španělku, „tady nahoře je to svět sám pro sebe. Mění lidi.“

Přikývl jsem.

„Zvláštní nemoc,“ připojil zamyšleně. „Činí lidi živějšími. A někdy i lepšími. Mystická nemoc. Odplavuje sedlinu.“ Zvedl se, pokynul mi a zamířil ke Španělce, která se na něho usmála.

„Rozplizlý patetik, že?“ řekl kdosi za mnou. Obličej bez brady. Vypouklé čelo, neklidné, horečnaté oči.

„Jsem jeho host,“ řekl jsem. „Vy ne?“

„Na tohle chytá ženy,“ pokračoval druhý, aniž poslouchal, „na tohle je chytá. Tu maličkou tady taky.“

Neodpověděl jsem. „Kdo je to?“ zeptal jsem se Pat, když odešel.

„Nějaký hudebník. Houslista. Je beznadějně zamilován do té Španělky. Tak, jak se tu lidé zamilovávají. Ale ona o něm nechce ani slyšet. Má ráda toho Rusa.“

„Na jejím místě bych mu taky dal přednost.“

Pat se zasmála.

„Zdá se mi, že to je muž, do jakého se žena může zamilovat. Nemyslíš?“

„Ne,“ odvětila.

„Ty ses tu nikdy nezamilovala?“

„Ani ne.“

„Bylo by mi to jedno,“ řekl jsem.

„To je mi pěkné doznání.“ Pat se narovнала. „Ale to by ti nemělo být ani trochu jedno.“

„Tak jsem to nemyslel. Ani ti to nedovedu vysvětlit, jak jsem to myslel. Neumím to říct proto, poněvadž pořád ještě nevím, co na mně vlastně vidíš.“

„To už přenech mně,“ odvětila.

„A víš to?“

„Ne tak docela,“ odvětila se smíchem. „Jinak by to ani nebyla láska.“

Rus nechal na stolku láhev. Nalil jsem si několik skleniček a vyprázdnil je. Nálada v místnosti mě sklíčovala. Neviděl jsem rád Pat mezi všemi těmito nemocnými.

„Nelíbí se ti tu?“ zeptala se.

„Moc ne. Musím si na to teprve zvyknout.“

„Ty můj malý chudáčku!“ Pohládila mi ruku.

„Nejsem vůbec chudáček, když tu jsi ty,“ řekl jsem.

„Není Rita krásná?“

„Ne,“ řekl jsem, „ty jsi krásnější.“

Mladá Španělka měla na kolenou kytaru. Zadrnkala několik akordů. Pak začala zpívat a bylo to, jako by místností poletoval temný pták. Zpívala španělské písně tlumeným hlasem - drsným, rozechvělým hlasem nemocných. Nevěděl jsem, zda to byly cizí, melancholické melodie, rozechvívající, večerní hlas dívky, stíny nemocných, schoulených na židlích a na zemi, či velký

laskavý obličej Rusa, ale náhle se mi zdálo, jako by to všechno bylo jen vzlykání, tiché **zařikávání** osudu, který stál venku za zakrytými okny a čekal - prosba, **výkřik** a strach, strach z toho být zcela sám jen s tise šířajícím Nic.

..*

Nazítří ráno byla Pat veselá a rozpustilá. Zabývala se svými šaty. „Jsou mi velké, příliš velké,“ mumlala, když si je zkoušela před **zrcadlem**. Pak se obrátila ke mně.

„Vzal sis s sebou **smokink**, miláčku?“

„Ne,“ řekl jsem. „Netušil jsem, že bych ho tu potřeboval.“

„Zajdi si tedy k Antoniovi. Půjčí ti jej. Máte stejnou postavu.“

„Potřebuje ho přece sám.“

„Vezme si **frak**.“ Upevnila záhyb. „A pak si jdi zalyžovat. Musím teď pracovat. Když jsi tady, nemohu.“

„Tohohle Antonia,“ řekl jsem, „úplně **vyrabuju**. Co bychom si bez něho počali?“

„Je to hodný chlapec, vid?“

„Ano,“ odvětil jsem, „to je pro něj správné označení. Hodný chlapec.“

„Nevím, co bych bývala dělala, kdyby tu **nebyl**, když jsem byla sama.“

„Na to už nemysleme,“ řekl jsem. „To už je všechno daleko za námi.“

„Ano.“ Políbila mě. „A teď jdi lyžovat.“

Antonio už na mne čekal. „Tušil jsem, že nemáte **smokink**,“ řekl. „Zkuste to sako.“

Sako mi bylo trochu těsné, ale jinak mi padlo docela dobře. Antonio spokojeně hvízdal. Pak pověsil oblek na skříň. „Zítra bude velká švanda,“ prohlásil. „Naštěstí má službu v kanceláři malá sekretářka. Stará **Rexrothová** by nás nepustila. Úředně je totiž tohle všechno **zakázané**. Ale neúředně už přece nejsme žádné děti.“

Šli jsme lyžovat. Už mi to šlo dost slušně, a tak **jsme** nemuseli na cvičnou louku. Cestou jsme potkali muže s brilantovým prstenem, v kostkových kalhotách a s **vlažícím** uměleckým motýlkem.

„Jsou to směšné figury,“ řekl jsem.

Antonio se dal do **smíchu**. „To je důležitý člověk. Průvodce mrtvol.“

„Cože?“ zeptal jsem se překvapeně.

„Průvodce mrtvých,“ opakoval Antonio. „Tady jsou totiž nemocní **z celého světa**. Zvláště z Jižní Ameriky. No a většina rodin **chce** dát pohřbit své nejbližší doma. Pak **tedy** takový průvodce mrtvol jede **za** tučnou odměnu s **nebožtíkem** a veze s sebou zinkovou rakev. Tak **tito** lidé přicházejí k **penězům** a zcestují kus světa. Z tohohle udělala smrt **dandyho**, jak **jste viděl**.“

Ještě chvíli jsme stoupali vzhůru, pak jsme si připjali lyže. a vyrazili. Bílé svahy se zvedaly a klesaly a za námi jako **červenohnědý** míč běžel se štěkotem **Billy**, bořící se do sněhu až po prsa. Opět si na mne zvykl, i když se cestou často obracel a pádil s **vlažícíma** ušima **zpět** k sanatoriu.

Zkoušel jsem **kristiánky**, a pokaždé když jsem sjížděl se svahu a připravoval se nabrat **rozkmih** a uvolňoval tělo, myslel jsem si: když se mi to povede bez pádu — Pat se uzdraví. Vítr mi

svištěl kolem obličeje, sníh byl těžký a lepkavý, ale vždycky jsem ještě stačil udržet rovnováhu a hledal jsem stále srážnější sjezdy a stále těžší terén, a kdykoli jsem bez pádu absolvoval sjezd, myslel jsem si: Je zachráněna. Věděl jsem, že je to pošetilé, ale byl jsem šťasten jako už dávno ne.

V sobotu večer byl velký tajný výlet. Antonio objednal saně poněkud dál a hlouběji pod sanatoriem. Sám běžel v lakovkách a v rozevřeném plášti, z něhož mu blýskala fraková náprsenka. s kopce dolů a vesele jódioval.

„Zbláznil se,“ řekl jsem.

„Tohle dělá často.“ odvětila Pat. „Je strašně lehkomyšlný. Tím se drží na nohou. Jinak by nebyl vždycky v dobré náladě.“

„Zato tebe tím víc zabalíme do příkrývek!“

Zabalil jsem ji do všech příkrývek a šálů, které jsme měli. Pak se saně rozjely dolů. Byla to dlouhá kolona. Všichni, kdo mohli, si vyrazili ven. Člověk si mohl myslet, že to jede do údolí svatební společnost; tak slavnostně se pohupovaly v měsíčním světle pestré chocholy na hlavách koní; a právě tak vesele zazníval smích z jedné saně k druhé.

Lázeňský sál byl až marnotratně vyzdoben. Když jsme přijeli, už se tančilo. Pro hosty ze sanatoria byl rezervován jeden kout, který byl chráněn před průvanem. V sále bylo teplo a vonělo to v něm květinami, parfémem a vínem.

U našeho stolu seděla spousta lidí - Rus, Rita, onen houslista, nějaká stará paní, nalíčená umrlčí hlava, gigolo, který k ní patřil, Antonio a ještě několik dalších.

„Pojď, Robby,“ řekla Pat, „zkusíme si zatančit.“

Tančící dvojice se zvolna otáčely kolem nás. Nad šepotajícím orchestrem se vznášela kantiléna v měkkých tónech houslí a cella. Nohy tančících tiše klouzaly po parketu.

„Ale můj nejdražší miláčku, vždyť ty umíš báječně tančit,“ řekla Pat překvapeně.

„No, že by zrovna báječně –“

„Ale ano. Kde ses tomu naučil?“

„Tomu mě naučil ještě Gottfried,“ řekl jsem.

„Ve vaší dílně?“

„Ano - a v kavárně International. Potřebovali jsme k tomu přece také dámy. Rosa, Marion a Wally mi daly školu. Jen se bojím, že ne příliš elegantní.“

„Ale ano,“ oči ji zářily. „Poprvé tančíme takhle spolu, Robby.“

Vedle nás tančil Rus se Španělkou. Usmál se a pokynul nám. Španělka byla velmi bledá. Lesklé černé vlasy jí vroubily čelo jako havraní křídlo. Tančila s nepohnutou, vážnou tváří. Na zápěstí měla náramek s velkými čtyřhrannými smaragdy. Bylo jí osmnáct let. Od stolu ji pronásledoval dychtivým pohledem houslista.

Vrátili jsme se ke stolu. „Teď bych si chtěla zakouřit,“ řekla Pat.

„Raději bys neměla,“ odporoval jsem starostlivě.

„Jen pár tahů, Robby. Tak dávno jsem nekouřila.“

Vzala si cigaretu, ale brzy ji zase odložila. „Nechutná mi, Robby. Prostě mi už nechutná.“

Zasmál jsem se. „Tak je tomu vždycky, když člověk něco dlouho postrádá.“

„Také mne jsi dlouho postrádala?“ zeptala se.

„To platí jen pro jedy,“ odvětil jsem. „Jen pro alkohol a tabák.“

„Lidé jsou mnohem horší jed než alkohol a tabák, miláčku.“

Dal jsem se do smíchu. „Jsi moudrá holčička, Pat.“

Opřela se lokty o stůl a pohlédla na mne. „Opravdu vážně jsi mě vlastně nebral nikdy, vid’?“

„Ani sám sebe jsem nikdy nebral vážně,“ odvětil jsem.

„Mne taky ne. Řekni pravdu.“

„To nevím. Ale nás dva spolu jsem bral vždycky strašlivě vážně, to vím.“

Usmála se. Antonio ji vyzval k tanci. Odešli na parket. Díval jsem se za nimi, jak tančí. Pokaždé, když tančili kolem mne. Pat se na mne usmála. Její stříbrné střevíčky se téměř ani nedotýkaly země. Pohybovala se pružně jako antilopa.

Rus tančil opět se Španělkou. Oba mlčeli. Jeho velký snědý obličej byl pln zastřené něhy. Houslista se pokusil zatančit si se Španělkou. Ale ta jen zavrtěla hlavou a odešla na parket s Rusem.

Houslista rozmačkal cigaretu v dlouhých kostnatých prstech. Náhle mi ho bylo líto. Nabídl jsem mu novou. Odmítl.

„Musím se šetřit,“ řekl mi úsečně.

Přikývl jsem.

„Tenhle,“ zachechtal se a ukázal na Rusa, „ten vykouří denně padesát.“

„Jeden to dělá tak, druhý jinak,“ odvětil jsem.

„I když se mnou nechce tancovat, přece ji jednou dostanu.“

„Koho?“

„Ritu.“

Přisedl si blíž. „Byl jsem s ní zadobře. Hráli jsme spolu. Pak přišel tenhle Rus a odloudil mi ji svými tirádami. Ale já ji ještě dostanu.“

„To se musíte taky trochu namáhat,“ řekl jsem. Ten člověk se mi nelíbil.

Vyprskl v mečivý smích. „Namáhat? Vy naivní anděli! Stačí jen čekat.“

„Pak tedy čekejte.“

„Padesát cigaret,“ zašeptal, „denně. Včera jsem viděl jeho rentgenový snímek. Kaverna vedle kaverny. Je vyřízen.“

Opět se zasmál. „Zpočátku jsme na tom byli stejně. Rentgenové snímky jste mohl zaměnit, tak byly stejné. Teď byste měl vidět ten rozdíl! Přibral jsem kilo. Ne, můj milý, mně stačí čekat a šetřit se. Už se těším na příští snímkování. Sestra mi vždycky ukáže rentgen. Až on bude pryč, přijdu na řadu já.“

„Také metoda,“ řekl jsem.

„Také metoda,“ ušklíbl se, „jediná metoda, vy zelenáči! Kdybych se mu byl snažil lézt do zelí, byl bych u ní přišel o pozdější šance. Ne, vy holobrádku - laskavě, klidně čekat –“

Vzduch byl hustý a těžký. Pat se rozkašlala. Všiml jsem si, že se při tom na mne úzkostně podívala, a já se tvářil, jako bych nic neslyšel. Stará žena se spoustou perel seděla tiše pohřížena do sebe. Chvillemi se pronikavě zasmála. Pak hned zase ztichla a ani se nepohnula. Umrlčí lebka tančila s gigolem. Rus kouřil cigaretu za cigaretou. Houslista mu připaloval. Dívka se náhle křečovitě rozkuckala, přitiskla si kapesník k ústům, podívala se na něj a zbledla.

Rozhlédl jsem se sálem. U stolu seděli sportovci, u jiných zdraví občané, tady Francouzi, tam Angličané, Holanďané s rozvážnou řečí, znějící loukami a mořem - a mezi nimi malá kolonie zasvěcená nemoci a smrti, horečnatá, krásná a ztracená.

Louky a moře - pohlédl jsem na Pat - louky a moře - hřebeny vln, písek a plavání - ach, pomyslel jsem si, ty drahé, **útlé** čelo! Vy drahé ruce! Ty drahý, milovaný živote, který lze milovat, ale ne zachránit.

Vstal jsem a vyšel ven. **Skličností** a bezmocností mi bylo horko. Šel jsem pomalu po cestě. Roztřásla mě zima a vítr za domy mi projížděl až do morku kostí. Začal jsem pěsti a díval jsem se dlouho na **mlčenlivé** bílé hory s pocity rozkolísaností, hněvu a bolesti.

Dole po silnici přejely s cinkotem sáně. Vracel jsem se. Pat mi šla naproti. „Kde jsi byl?“

„Trochu se projít.“

„Máš špatnou náladu?“

„Ani trochu.“

„Miláčku, raduj se! Raduj se dnes! Kvůli mně! Kdo ví, kdy zase budu moci jít na bál.“

„Ještě mnohokrát.“

Položila mi hlavu na rameno. „Když to říkáš ty, tak je to jistě pravda. Pojd', **zatančíme** si.“

Tančili jsme a teplé, měkké světlo bylo milosrdné, zakrývalo stíny, které pokročilá noc **vrývala** do tváří přítomných.

„Jak je ti?“ **zeptal** jsem se.

„Dobře, Robby.“

„Jak jsi krásná, Pat.“

Oči jí zářily. „Je to tak krásné, že mi to říkáš.“

Ucítil jsem na tváři její teplé, suché rty.

..*

Do sanatoria jsme se vrátili **pozdě**. „Jen se podívejte, jak vypadá,“ uchichtával se houslista a nenápadně ukázal na Rusa.

„Vypadáte zrovna tak,“ řekl jsem **zlostně**.

Zaraženě se na mne podíval. „No jo, vy zdraví **samo**,“ řekl jedovatě.

Podal jsem Rusovi ruku. Přikývl mi a opatrně a něžně pomohl mladé **Španělce** po schodech nahoru. Jeho velká sehnutá záda a útlá ramena dívky vypadaly v nočním osvětlení při vystupování, jako by na nich spočívalo břímě celého světa. Umrlčí lebka táhla tlachajícího **gigola** chodbou. Antonio nám popřál dobrou noc. Toto téměř **bezhlasé**, jen šeptem vyslovené loučení mi připadalo poněkud strašidelné.

Pat si svlékala šaty přes hlavu. Stála skloněna a šhubala šaty na **ramenou**. Brokát se při tom natrhl. Pat si prohlédla natržené místo.

„Byly už vetché,“ řekl jsem.

„Nevadí,“ řekla Pat, „už je nebudu potřebovat.“ Pomalu složila šaty, ale do skříně je už nepověsila. Uložila je do kufru. Její obličej byl náhle unavený.

„Podívej, co tu mám,“ řekl jsem rychle a vytáhl z kapsy pláště láhev šampaňského. „Teď si uděláme ještě svůj vlastní malý večírek.“

Přinesl jsem sklenky a naplnil je. Opět se usmála a napila se.

„Na nás dva, Pat.“

„Ano, miláčku, na náš krásný život.“

Jak bylo všechno zvláštním, ten pokoj, to ticho a náš smutek. Což se nerozprostíral za dveřmi život, nekonečný, horoucně dýchající život s lesy a řekami, což už tam za bělostnými horami neřukal neklidný a vzkvétající březem nedočkavě na probouzející se zem?

„Zůstaneš přes noc u mne, Robby?“

„Ano, pojď si lehnout. Buďme tak blízko u sebe, jak jen lidé mohou být, a postavme si sklenky na příkrývku a pijme.“

Pítí. Zlatohnědá kůže. Čekání. Bdění. Ticho a tiché chrčení v tolik drahých nadrech.

XXVIII

Nasralo fénové počasí. Údolím se hnalo pleskavě mokré teplo. Sníh změkkl. Se střeš kapalo. Křivky horeček stoupaly. Pat musela zůstat na lůžku. Lékař přicházel každých pár hodin. Tvářil se stále starostlivěji.

Jednou v poledne jsem seděl u oběda, když přišel Antonio a přisedl si ke mně. „Rita už nežije,“ řekl.

„Rita? Myslíte toho Rusa?“

„Ne, Ritu, tu Španělku.“

„To není možné,“ řekl jsem a cítil, jak mi v žilách tuhne krev. Rita byla mnohem méně nemocná než Pat.

„Tady je toho možného mnohem víc,“ odpověděl Antonio melancholicky. „Zemřela dnes odpoledne. Přidal se zápal plic.“

„Zápal plic. To je něco jiného,“ řekl jsem s ulehčením.

„Osmnáct let. Strašné. A umírala tak těžce.“

„A ten Rus?“

„Ach, ani se neptejte. Nechce věřit, že je mrtva. Tvrdí, že je jen zdánlivě mrtva. Sedí u jejího lůžka a nikdo ho nemůže dostat z pokoje.“

Antonio odešel. Hleděl jsem z okna. Rika zemřela; ale já tu jen seděl a myslel si: Není to Pat. Není to Pat.

Zasklenou chodbou jsem spatřil houslistu. Než jsem mohl vstát, přistoupil ke mně. Vypadal strašně.

„Vy kouříte?“ řekl jsem, abych něco řekl.

Zasmál se. „Ovšem! A proč ne? Teď? Teď je to už přece jedno!“

Pokrčil jsem rameny. „Asi se teď bavíte, vy ctnostný muži,“ říkal posměšně.

„Zbláznil jste se,“ řekl jsem.

„Zbláznil? Ale ne. Naletěl jsem!“ Naklonil se přes stůl a ucítil jsem jeho dech čpící koňakem. „Naletěl jsem. Podvedli mě. Ta svině. Všichni jsou svině. Vy taky, vy ctnostná svině.“

„Kdybyste nebyl nemocný, vyrazil bych s vámi dveře,“ řekl jsem.

„Nemocný? Nemocný?“ posmíval se. „Jsem zdravý, skoro zdravý, zrovna jdu odtamtud: Zázračný případ rapidního zajižení! To je legrace, co?“

„Buďte rád,“ řekl jsem. „Až odtud budete pryč, zapomenete i na svůj žal.“

„Tak,“ odpověděl, smyslíte? Vy praktický mozečku! Bůh vám zachovej vaši buclatou dušičku!“

Odvrávor, ale znovu se obrátil. „Pojďte se mnou! Zůstaňte se mnou a napijme se něčeho! Všechno platím. Nemůžu být sám.“

„Nemám kdy,“ řekl jsem. „Najděte si někoho jiného.“

Šel jsem opět nahoru k Pat. Ležela ztěžka dýchajíc a pod zády měla spoustu podušek.

„Nechceš si jít zalyžovat?“ zeptala se. Zavrtěl jsem hlavou. „Sníh nestojí za nic. Všude taje.“

„Nechceš si tedy zahrát s Antoniem šachy?“

„Ne,“ řekl jsem. „Chci zůstat tady u tebe.“

„Chudáčku, Robby!“ Pokusila se o pohyb. „Přines si aspoň něco k pití.“

„To mohu udělat.“

Došel jsem do svého pokoje pro láhev koňaku a pro sklenku. „Chceš kapičku?“ zeptal jsem se. „Víš přece, že smíš.“ Trochu se napila a za chvíli se napila ještě jednou.

Pak mi skleničku vrátila. Naplnil jsem ji a obrátil ji do sebe.

Potřásla hlavou. „Neměl bys to dělat, Robby. Nesmíš mě už ani líbat. Vůbec u mne nesmíš tolik být. Nesmíš onemocnět.“

„Budu tě líbat a budu se čerta o tohle starat,“ odpověděl jsem.

„Ne, to nesmíš. Taky už nesmíš spát v mé posteli.“

„Dobrá, pak tedy budeš spát se mnou v mé.“

Odmítavě pohnula rty. „Měj rozum, Robby. Musíš žít ještě dlouho. Chci, abys zůstal zdravý a abys měl děti a ženu.“

„Nechci mít ani děti, ani jinou ženu kromě tebe. Ty jsi moje dítě a moje žena.“

Chvíli ležela tiše. „Byla bych ráda měla s tebou dítě, Robby,“ řekla pak a položila si tvář na mé rameno. „Dříve jsem to nikdy nechtěla. Nedovedla jsem si to ani představit. Ale teď na to často myslím. Bylo by krásné, kdyby po člověku něco zůstalo. Dítě by se na tebe občas podívalo a ty by sis pak vzpomněl na mne. Pak bych tu byla zase s vámi.“

„Budeme mít ještě dítě,“ řekl jsem. „Až se zase uzdravíš. Rád bych měl s tebou dítě, Pat. Ale musí to být holčička a bude se také jmenovat Pat.“

Vzala mi sklenku z ruky a trochu se napila. „Snad je to tak lepší, že žádné nemáme, miláčku. Jsi alespoň volný. Musíš na mne zapomenout. A vzpomeneš-li si na mne, pak si vzpomeň jen na to, že to bylo mezi námi dvěma krásné - víc nic. Že už je po všem, to nikdy nepochopíme. Nesmíš být smutný.“

„Jsem smutný, když takhle mluvíš.“

Chvíli se na mne dívala. „Když člověk leží, přemýšlí o leccčems. A mnohé, čeho si jinak vůbec nepovšimne, připadá člověku zvláštní. Víš, co teď nemohu pochopit? Že se dva lidé milují jako my, a přesto jeden z nich musí zemřít.“

„Mlč,“ řekl jsem. „Jeden musí vždycky zemřít první, tak už to v životě chodí. Ale k tomu máme ještě hodně daleko.“

„Lidé by měli umírat, jen když jsou sami. Nebo když se nenávidí - ale rozhodně ne, když se milují.“

Přinutil jsem se k úsměvu. „Ano, Pat,“ řekl jsem a vzal jsem její horké ruce do svých, „až budeme dělat svět my, bude vypadat lip, vid’?“

Přikývla. „Ano, miláčku. Nepřipustíme, aby existovaly takovéhle věci. Kdyby člověk jen věděl, co je pak. Myslíš, že existuje ještě něco potom dál?“

„Ano,“ přikývl jsem. „Je to tak špatně zařízeno, že nemůže být jen tak konec.“

Usmála se. „To je také důvod. Ale myslíš, že je tohle také špatně zařízeno?“ Ukázala na svazek žlutých růží vedle svého lůžka.

„To je právě to,“ řekl jsem. „Jednotlivosti jsou zázračné, ale celek nemá žádný smysl. Jako by to dělal někdo, koho po stvoření této obdivuhodné pestrosti života nenapadlo nic jiného než to zase zničit.“

„A udělat to zase znovu,“ řekla Pat.

„Ani v tom nevidím žádný smysl,“ odvětil jsem. „Lepší se to až do dneška nestalo.“

„Stalo, miláčku,“ řekla Pat. „S námi dvěma to už udělal dobře. Lépe to ani nešlo. Jenomže to trvalo příliš krátce. Příliš krátce.“

..*

Za několik dní potom jsem pocítil píchání na prsou a kašlal jsem. Primář to slyšel, když šel chodbou, a nahlédl do mého pokoje. „Pojďte se mnou do ordinace.“

„To nic není,“ řekl jsem.

„To je jedno,“ odvětil. „S takovým kašlem nesmíte vysedávat u slečny Hollmannové. Pojďte hned se mnou.“

Se zvláštním uspokojením jsem si v ordinaci svlékal košili. Tady nahoře připadalo člověku zdraví téměř jako neoprávněná výhoda. Připadal jsem si jako keřas a ulejšák.

Primář na mne upřel zvláštní pohled. „Vypadáte, jako byste z toho měl ještě radost,“ řekl vraště čelo.

Pak mě pečlivě prohlédl. Díval jsem se na lesklé věci na stěnách a dýchal zhluboka a pomalu a rychle a krátce, jak to vyžadoval. Přitom jsem zase cítil píchání a byl spokojen, že už nebudu mít před Pat takovou výhodu.

„Jste nachlazen,“ řekl primář. „Lehněte si na den nebo dva do postele nebo alespoň zůstaňte ve svém pokoji. K slečně Hollmannové teď nesmíte. Ne kvůli sobě - ale kvůli slečně Hollmannové.“

„Mohu s ní mluvit skrze dveře?“ zeptal jsem se. „Nebo přes balkón?“

„Přes balkón ano, ale jen pár minut, a dveřmi pro mne za mne taky, jestliže budete pečlivě kloktat. Jste nachlazen a kromě toho máte ještě **kuřácký** katar.“

„A plíce?“

Čekal jsem, že na nich bude alespoň nějaká maličkost v nepořádku. Měl bych tak vůči Pat lepší pocit.

„Z vašich plic by se daly pořídít troje,“ prohlásil primář. „Jste nejzdravější člověk, jakého jsem za dlouhý čas viděl. Máte jen trochu **ztvrdlá** játra. Asi moc pijete.“

Něco mi předepsal, pak jsem se vrátil.

„Robby,“ řekla Pat ze svého pokoje, „co říkal?“

„Zatím k tobě **nesmím**,“ odvětil jsem mezi dveřmi. „Přísný zákaz. Nebezpečí nákazy.“

„Vidíš,“ řekla polekaně, „říkala jsem ti to.“

„Nebezpečí nákazy pro tebe. Pat. Ne pro **mne**.“

„**Nemluv nesmysly**,“ řekla. „Vypravuj mi podrobně, oč jde.“

„Je tomu tak, jak říkám. Sestro,“ kývl jsem na sestru, která mi právě přinášela léky, „řekněte slečně **Hollmannové**, kdo **z** nás dvou je nebezpečnější.“

„Pan **Lohkamp**,“ prohlásila sestra. „**Nesmí** k vám, **aby vás** nenakazil.“

Pat nedůvěřivě pohlédla ze sestry na mne. Ukázal jsem jí dveřmi léky. Pochopila, že tomu tak opravdu je, a začala se smát, smála se stále víc, až se jí oči zalily slzami a bolestivě se rozkašlala, takže k ní sestra vběhla a musela ji podepřít.

„Můj bože, miláčku,“ zašeptala, „to je ale divné. A jak se tváříš hrdě, pyšně!“

Celý večer byla veselá. **Nenechal** jsem ji ovšem samotnou, seděl jsem až do půlnoci na balkóně, **zahalen** do teplého pláště a se šálou kolem krku, v jedné ruce doutník a v druhé sklenku a láhev s koňakem u nohou, a vyprávěl jsem jí historky ze svého života, neustále přerušován a pobízen jejím tichým ptačím smíchem, lhal jsem, jak jsem jen dovedl, abych na její tváři vyloudil úsměv, byl jsem šťasten, že mám **štěkavý** kašel, vypil jsem láhev do dna a byl jsem příštího dne zdrav.

..*

Fén se vrátil. Vítr lomcoval okny, mraky visely **nízko**, sníh se sesouval se střeš a rachotil do noci, a nemocní bděli, **vydráždění** a **vybičováni**, a naslouchali. Na chráněných **svazích** začaly kvést krokusy a na ulici se mezi saněmi objevily první povozy na vysokých kolech.

Pat stále více slábla. Už nemohla vstát. V noci se často dostavovaly **záchvaty** dušení. To pak byla **popelavá** ze strachu před smrtí. Držel jsem její vlhké, **ochablé** ruce. „Jenom přečkat tuhle hodinu!“ sípala. „jen tuhle hodinu, **Robby**, v té se **umírá**.“

Bála se poslední hodiny mezi noci a jitem. Myslela, že s koncem noci zeslábne a téměř vyhasne tajemný proud života - jen z této hodiny měla strach a nechtěla být sama. Jinak byla tak statečná, že jsem musel často zatnout zuby.

Dal jsem přenést svou postel do jejího pokoje, a když se probudila a v jejích očích se objevila zoufalá prosba, usedl jsem u ní. Častokrát jsem si vzpomněl na morfium v kufru a byl bych to udělal bez rozmyšlení, kdyby nebyla vděčná za každý nový den.

Seděl jsem u její postele a vyprávěl jí, co mě právě napadlo. Nesměla mnoho mluvit a ráda naslouchala, když jsem jí povídal o všeličem, co mě už v životě potkalo. Nejraději naslouchala historkám z doby, kdy jsem chodil do školy, a někdy, když měla krátce předtím záchvat a seděla v polštářích bledá a vyčerpaná, znovu mě žádala, abych ji předvedl některého ze svých bývalých učitelů.

Rozkládal jsem rukama a s funěním jsem si hladil imaginární plnovous, procházel jsem se pokojem a skřípavým hlasem přednášel katedrové moudrosti. Denně jsem vymýšlel nové a Pat se poněnáhu velmi dobře vyznala ve rváčích a klaccích z naší třídy, kteří chystali učitelům stále nové lotroviny. Jednou se k tomu přinatrefila noční sestra, kterou přivábil hřmotný bas našeho ředitele, a trvalo chvíli, než jsem jí k potěšení Pat vysvětlil, že jsem se nezbláznil, když tu uprostřed noci hopkám v peleríně a v klobouku se sklopenou střechou pokojem a čtu levity jistému Karlu Ossegovi, který potměšile nařizl katedru, aby spadla.

Pak oknem pomalu prosakovalo denní světlo. Hřebeny hor se proměnily v ostré, černé siluety. Oblouha za nimi začala studeně a bledě ustupovat. Světlo lampičky na nočním stolku nažloutle pobledlo a Pat si položila zvlhlou tvář do mých dlaní. „Už je to pryč, Robby. Teď mám opět k dobru jeden den.“

..*

Antonio mi přinesl své rádio. Večer jsem je u Pat vyzkoušel. Vřískalo a pískalo a pak se náhle v chrčení ozvala něžná, jasná hudba.

„Co je to, miláčku?“ zeptala se Pat.

Antonio mi dal i program. Zalistroval jsem v něm. „Myslím, že Řím.“

Tu se již také ozval hluboký, kovový hlas hlasatelky. „Radio Róma - Napoli - Firenze –“

Otáčel jsem dál. Klavírní sólo. „Tady ani nemusím hádat,“ řekl jsem. „To je Beethovenova Valdštejnská sonáta. Taky jsem ji uměl zahrát - v době, kdy jsem ještě věřil, že se jednou stanu učitelem, profesorem nebo komponistou. Teď ji už dávno neumím. Raději budeme točit dál. Nejsou to moc krásné vzpomínky.“

Teplý alt, velmi tichý a lichotivý. „Parlez mol d'amour –“

“Paříž, Pat.“

Přednáška o potírání révokazu. Točil jsem dál. Reklamní zpravodajství. Kvartet. „Co je to?“ zeptala se Pat.

„Praha. Smyčcový kvartet, dílo 59, Beethoven,“ četl jsem v programu.

Čekal jsem, až věta skončí, pak jsem otáčel knoflíkem dál a náhle zazněly housle, kouzelné housle. „To je jistě Budapešť, Pat. Cikánská hudba.“

Vyladil jsem stupnici. Plně a měkce se teď vznášela melodie nad spoluplynoucím orchestrem cimbálů, houslí a pastýřských fléten. „Nádherné, vid', Pat?“

Mlčela. Otočil jsem se. Plakala se široce otevřenýma očima. Okamžitě jsem rádio vypnul.

„Copak je, Pat?“ Položil jsem jí ruku kolem útlých **ramenou**.

„Nic, Robby. Je to ode mne hloupé. Ale když to člověk slyší, Paříž, Řím, Budapešť - dobrý bože, a já bych byla šťastna, kdybych mohla jenom dolů do vsi.“

„Ale Pat!“

Vyprávěl jsem jí všechno možné, jen abych ji přivedl na jiné myšlenky. Ale vrtěla jen hlavou. „Nejsem smutná, miláčku. Nemusíš tomu věřit, ale nejsem smutná, když pláču. To tak na člověka občas přijde, ale netrvá to dlouho, Zato mnohem, mnohem víc přemýšlím.“

„O čempak přemýšlíš?“ zeptal jsem se a políbil ji do vlasů.

„O jedné věci, o níž ještě mohu přemýšlet - o životě a umírání. Když je mi pak smutno a už ničemu nerozumím, říkám si, že je lepší umřít, přestože by člověk ještě rád žil, než umřít a také chtít umřít. Co myslíš ?“

„Nevím.“

„Ale ano.“ Opřela si hlavu o mé rameno. „Když člověk chce žít, pak je tu něco, co člověk miluje. Je to těžké, ale i lehčí. Podívej se, musela bych tak jako tak **zemřít**, a teď jsem vděčná, že jsem tě měla. Mohla bych být také sama a nešťastná. To bych pak **zemřela** docela ráda. Teď je to těžké; ale **zato** jsem také plna lásky, jako je včela plna medu, když se večer vrací do úlu. Kdybych měla volit, pak bych si **zvolila z** oněch dvou možností zase totéž.“ Pohlédla na mne.

„Pat,“ řekl jsem, „je ještě třetí možnost. Až ustane fén, pak bude **zas lip** a odjedeme odtud.“

Dívala se na mne dál **zpytavě**. „O tebe mám strach, **Robby**. Pro tebe to bude mnohem horší než pro **mne**.“

„Už o tom nemluvme,“ řekl jsem.

„Říkala jsem to jen proto, aby sis nemyslel, že je mi **smutno**,“ odvětila.

Položila mi ruku na paži. „**Nechceš mi zase** pustit tu cikánskou hudbu ?“

„**Chceš si ji poslechnout?**“

„Ano, miláčku.“

Zapjal jsem **opět** rádio a pokojem zaznívaly stále **sytěji** housle s flétnami a tlumenými harfovými tóny cimbálu.

„Krásné,“ řekla Pat. „Jako **vítr**. Jako vítr, který člověka unáší **pryč**.“

Byl to večerní koncert ze **zahradní** restaurace v Budapešti. Chvílemi bylo možno v šepotu hudby zaslechnout, jak se hosté baví, občas **zaznělo** jasné, veselé **zvolání**. Člověk si mohl myslet, že na **Margaretině** ostrově se teď už kaštiny odívají do prvního listí, že se bledě třpytí a chvějí se v měsíčním světle, jako by je ovíval vánek houslí. Možná, že je také již teplý večer a že lidé sedí pod širým nebem a před sebou mají plné sklenky žlutého maďarského vína, že číšníci pobíhají v bílých jupkách, že cikáni hrají a že se pak lidé unaveně **vracejí** zeleným jarním soumrakem domů, a tady ležela Pat a usmívala se - a už nikdy nevyjde z tohoto pokoje a už nikdy nevstane z tohoto lůžka.

..*

Pak - náhle ~ šlo všechno velmi rychle. Maso jejího obličej se **rozplihlo**. Lícni kosti vystoupily a na spáncích se rýsovala čelní kost. Paže měla tenké jako dítě, žebra vystoupila pod

kůži a horečka lomcovala útlým tělem v stále nových nárazech. Sestra přinesla kyslíkový přístroj a lékař přicházel každou hodinu.

Jednoho odpoledne horečka nevysvětlitelně prudce klesla. Pat procitla a dlouze se na mne zahleděla. „Podej mi zrcátko,“ zašeptala pak.

„Proč chceš zrcátko?“ řekl jsem. „Odpočiň si. Pat. Věřím, že jsi z toho venku. Už nemáš horečku.“

„Ne,“ zašeptala zborceným, zlomeným hlasem, „podej mi zrcátko.“

Obešel jsem postel, vzal jsem zrcátko a upustil jsem je. Roztříštilo se. „Odpusť,“ řekl jsem. „Taková nešikovnost. Prostě mi vyklouzlo z ruky a hned je na tisíc kusů.“

„V kabelce mám ještě jedno, Robby.“

Bylo to malé zrcátko z pochromovaného niklu. Přejel jsem přes ně rukou, aby bylo trochu matnější, a podal jsem je Pat. Namáhavě je vyčistila a napjatě do něho pohlédla.

„Musíš odjet, miláčku,“ zašeptala pak.

„Proč? Už mě tu nechceš?“

„Nesmíš mě už vidět. To už nejsem já.“

Vzal jsem jí zrcátko. „Tyhle kovové krámy nejsou k ničemu, Pat. Jen se podívej, jak v tom vypadám. Bledý a hubený. A přitom jsem opálený a silný. Vždyť to zrcátko je celé křivé.“

„Musíš si na mne zachovat jinou vzpomínku,“ zašeptala.

„Odjed', miláčku. Odbudu si to už sama.“

Uklidnil jsem ji. Znovu mě požádala o zrcátko a o kabelku. Pak se začala pudrovat, ubohý, vyzáblý obličej, rozpraskané rty, hluboké, hnědé stíny pod očima. „Jen trošičku, miláčku,“ řekla a pokusila se usmát, „nesmíš mě vidět tak ošklivou.“

„Dělej si, co chceš,“ řekl jsem, „pro mne nebudeš nikdy ošklivá. Pro mne jsi nejkrásnější žena, kterou jsem kdy viděl.“

Položil jsem zrcátko a pudřenku stranou a opatrně jsem ji objal. Po chvíli zneklidněla.

„Co je, Pat?“ zeptal jsem se.

„Něco tak hlasitě tiká,“ zašeptala.

„Co? Hodinky?“

Přikývla. „Duní tolik –“

Odepjal jsem si hodinky ze zápěstí.

Úzkostlivě pohlédla na vteřinovou ručičku. „Odlož je –“

Vzal jsem hodinky a mrštil jimi o zeď. „Tak, a teď už netikají. Teď se čas zastavil. Roztrhli jsme ho. Už jsme tu jen my dva, ty a já, a nikdo jiný.“

Pohlédla na mne. Její oči byly neobyčejně veliké. „Miláčku –“ zašeptala.

Nemohl jsem snést její pohled. Přicházel z velké dálky a procházel skrze mne někam do neznáma.

„Kamaráde,“ zamumlal jsem, „můj milovaný, drahý, statečný starý kamaráde.“

Zemřela v poslední hodině noční, než nastalo jitro. Zemřela v těžkých bolestech a nikdo jí nemohl pomoci. Pevně svírala mou ruku, ale nevěděla už, že jsem u ní. Kdesi kdosi řekl: „Je mrtva –“

„Ne,“ zašeptal jsem, „ještě není mrtva. Ještě mě pevně drží za ruku –“

Světlo. Nesnesitelné, prudké světlo. Lidé. Lékař. Pomalu jsem rozevřel ruku. Ruka Pat se svezla k zemi. Krev. Ztrhaný udušený obličej. Zmučené strnulé oči. Hnědé hedvábné vlasy.

„Pat,“ řekl jsem. „Pat.“

A poprvé mi neodpověděla.

..*

„Chtěl bych být sám,“ řekl jsem. „Neměla by se nejprve –“ zeptal se kdosi. „Ne,“ řekl jsem. „Odejděte. Nedotýkejte se jí.“ Pak jsem jí setřel krev. Byl jsem jako ze dřeva. Učesal jsem jí vlasy. Byla studená. Položil jsem ji do své postele a zahalil příkrývkami. Seděl jsem u ní a nemohl na nic myslet. Seděl jsem na židli a hleděl na ni. Dovnitř vběhl pes a usedl vedle mne. Viděl jsem, jak se jí mění obličej. Nebyl jsem s to dělat nic než naprázdno sedět a dívat se na ni. Pak přišlo jitro, a už to nebyla ona.